

TC
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

KARAKOÇAN İLÇESİ'NİN COĞRAFÎ ETÜDÜ

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. M. Dursun ÇİTÇİ

HAZIRLAYAN
Ahmet MOR

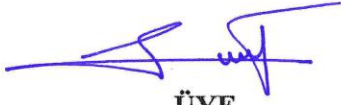
ELAĞİĞ - 2008

TC
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

KARAKOÇAN İLÇESİ'NİN COĞRAFÎ ETÜDÜ

DOKTORA TEZİ

Bu tez 17 / 10 / 2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy
çokluğu ile kabul edilmiştir.

ÜYE

Prof.Dr. Saadettin TONBUL

ÜYE

Prof.Dr. M. Beşir Aşan

Danışman

Yrd.Doç.Dr. M. Dursun ÇİTÇİ

ÜYE

Yrd.Doç.Dr. Metin KIRIMHAN

ÜYE

Yrd.Doç.Dr.Selçuk HAYLİ

Bu tezin Kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
17.../10.../08. tarih vesayılı kararıyla onaylanmıştır.

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ
Doç.Dr. Erdal AÇIKSES

ÖZET**Doktora Tezi****KARAKOÇAN İLÇESİ'NİN COĞRAFİ ETÜDÜ****AHMET MOR****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Coğrafya Anabilim Dalı****ELAZIĞ–2008, Sayfa: XVII+426**

Karakoçan İlçesi, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde yer almaktadır. Elazığ İli'ne bağlı olan Karakoçan, 1936 yılında ilçe statüsü kazanmıştır. Bugün 1085 km² yüzölçümüne sahip ve 89 köyü bulunan ilçemizin çok sayıda mahalle düzeyinde yerleşmesi bulunmaktadır.

Karakoçan İlçesi, genellikle volkanik dağlar ve platolardan oluşmuş yeryüzü şekillerine sahiptir. Bu şekiller, Karakoçan fay zone tarafından parçalanmıştır. Sahadaki akarsuların çoğu fay hatlarını takip etmektedir. Kolan Kaplıcası fay zone üzerinde yer almaktadır. Karakoçan fay zoneuna bağlı olarak gelişen ve Karakoçan Şehri'nin de üzerinde yer aldığı Karakoçan Ovası tektonik kökenli bir ovadır. Karakoçan'da ortalama yükselti fazladır. En yüksek noktalar Kurucadağ volkan konisi üzerinde yer alan tepelerdir (2372 m). Karakoçan İlçesi, bütünüyle Peri Suyu'nun drenaj sahasına girmektedir. Yarı nemli olan iklim daha çok karasal iklimin özelliklerini gösterir. Karakoçan'da meşe ormanları geniş yer tutar. Ancak tahribattan dolayı meşe ormanlarının önemli bir kısmı özelliğini yitirmiştir. Bu nedenle antropojen step sahaları giderek genişlemektedir.

Yerleşme tarihi Kalkolitik Çağ'a kadar inen Karakoçan İlçesi'ndeki yerleşmeler daha çok Selçuklular döneminden sonra artmıştır. Nüfusun en belirgin özelliği göçlerdir. Hemen her ailede 2–3 kişi Avrupa'da işçi olarak çalışmaktadır. Gurbetçilerin yakınlarına sağladıkları yardımlarla Karakoçan'da modern bir yapılaşma görülmektedir. Günümüzde yurt içine de önemli miktarlarda göçler olmaktadır. Bu nedenle kırsal kesimde nüfus azalmaktadır. Hatta tüzel kişiliği devam ettiği halde, nüfusu olmayan

II

köyler de vardır. Karakoçan şehri, “Merkezi Özelliği” olan bir yerleşmedir. Yakın çevresinde gelişmiş şehirler olmadığı için Karakoçan’da çok canlı bir ticaret vardır. Yeraltı ve yerüstü şebekelerini büyük ölçüde tamamlayan şehir, planlı bir şekilde büyümektedir.

Ekonomisi hayvancılığa dayanan ilçede, yaylacılığın tarihî bir önemi vardır. İlçenin kırsal kesimleri adeta boşaldığı için geleneksel yaylacılık kültürü, gününbirlik yaylacılığa dönüşmüştür. Hatta mera hayvancılığı, yerini yavaş yavaş besi hayvancılığına bırakmaktadır. İlçede hayvancılık ekonomisine bağlı olarak hayvan ürünlerini işleyen tesisler gelişmiştir. Çok verimli bazaltik topraklara sahip olduğu halde karasal iklimin özelliğinden dolayı tarım faaliyetleri ikinci planda gelmektedir. Tarımsal faaliyetler içinde en çok tahıl tarımı yapılmaktadır. Bu tür faaliyetler daha çok ailelerin ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Bununla birlikte köyde oturduğu halde tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile uğraşmayan aileler de vardır. Bu aileler yurtdışında çalışanlarının sağladığı yardımlarla geçinmektedirler.

Karakoçan’da hayvancılığa dayalı birkaç sanayi tesisi vardır. Ancak finansman yetersizliğinden bu tesislerde istenilen gelişme sağlanılamamaktadır. Sahanın, yakınında büyük şehirler bulunmadığı için Karakoçan’da gelişmekte olan büyük bir ticaret hacmi vardır. Bu durum özellikle gurbetçilerin geldikleri yaz aylarında daha da belirginleşmektedir. Sahanın, bir diğer özelliği turizm potansiyelinden kaynaklanmaktadır. Kolan Kaplıcaları başta gelen turizm potansiyelidir. Kolan Kaplıcaları her yıl binlerce ziyaretçinin akınına uğramaktadır.

Sahanın başlıca sorunları arasında depremsellik ve kütle hareketleri gelmektedir. Bu nedenle riskli bulunan köy yerleşim yerleri değiştirilmeli ve yapılarda deprem yönetmeliğine uyulmalıdır. Hayvancılığın tarihi bir önemi vardır. Ancak hayvancılık her geçen gün önemini yitirmektedir. Ayrıca meşe ormanları giderek daralmakta ve meralar bozulmaktadır. Bu nedenle ormanlar korunmalı, meralar ıslah edilmeli, hayvancılık geliştirilmelidir. Ayrıca terör olaylarına karşı halkın bilinçlendirilmesi ve göç olaylarının önlenmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Karakoçan, Şehir, Yerleşme, Ekonomi, Özlüce Baraj Gölü, Kolan Kaplıcası, Kurucadağ, Mahalle, Hayvancılık, Tahıl Tarımı, Meşe Ormanı, Mera

III

SUMMARY

PhD Thesis

THE GEOGRAPHY PHYSICAL SETTING OF KARAKOÇAN DISTRICT

Ahmet MOR

The University of Firat

The Institute of Social Science

The Department of Geography

ELAZIĞ-2008, Page: XVII+426

Karakoçan district is situated in the upper Euphrates area of The Eastern Anatolia. Karakoçan Which is a district of Elazığ Province gained this status in 1936. It has an area of 1085 km², 89 villages and many quarters.

Karakoçan district has a landscape composed of volcanic mountains and plateaus. These landscapes are shattered by Karakoçan fracture zones. The Golan Thermal Spring takes place above the area of the fractures which fit into one another geometrically. Karakoçan Plain which improves depending on Karakoçan fracture zone and takes place on Karakoçan district is an active tectonic structure. In Karakoçan average altitude is high. The highest peaks are hills which take place on Kurucadağ volcanic cone. Karakoçan district entirely joins the drainage area of Peri River. The middle – wet climate features especially show terrestrial climate specialities. In Karakoçan oak woods largely occupy. But because of the destruction most of the oak trees lose its speciality. For this reason anthropogenic step areas have been broadening day by day.

The first settlement habitation goes back to Colcolitic Age but the main habitation increased after Selçuk Era. The clearest feature of settlement is migrations. Nearly in every family two of three people Works as a Worker in Europe. A modern structure has been seen by the help of assists that foreigner landers provide to their relatives. Today there has been considerable migration inside the country. For this reason the population of the country has decreased. Even legal characteristic has gone an, there are some villages that don't have any population. Karakoçan District is a kind of quarter that has a "Central Characteristic". Because of not having developing cities in

IV

its environment, in Karakoçan there is a lively trade commercial. The district has been growing planned which has provided its underground face of the earth network considerably.

High Plateau has a historical importance in the district whose economy depends on stockbreeding. Because the country areas has become free, traditional high plateau culture had turned into for the day high plateau. Even pasture stock breeding had slowly turned into nourishing stock breeding. Even in the district there are some establishments which manipulate animal products in terms of stock breeding economy. Although it has fertile lands, because of the continental climate speciality, agricultural activities occur in the second plan. Among the agricultural activities harvested grain agriculture has been done much. These activities are to encounter mostly the needs of families. In addition even they live in the village, there are some families who don't take care of agricultural and stock breeding activities. These families get by by the help of helps that their relatives provide in abroad.

In Karakoçan there are some industrial establishments depending on stockbreeding. But because of the lack of financial condition, in these foundations improvement which has been hoped, can't be provided. In Karakoçan there has been a great industry size because there aren't any big cities near the area bulk. This condition has been evident especially in summer when foreign landers come. Another speciality of this area stems from tourism potential. Kolan Thermal Spring is a basic tourism potential. Kolan Thermal Spring is visited by thousands of visitors every year.

Among the basic problems of the area are earthquake & mass movements. For this reason village settlement areas which are found risky should be changed and earthquake regulations should be obeyed in the buildings. Stockbreeding has got a historical importance. Whereas day by day stockbreeding has been losing its importance. In addition oak forest has been decreasing day by day and pastures has been spoiling. For this reason forests should be saved, pastures should be improved, stockbreeding should be developed. In addition people should become conscious against the terror occasions and migrations should be prevented.

Key Words: Karakoçan, City, Settlement, Economy, Özlüce Dam Lake, Kolan Thermal Spring, Kurucadağ, Neighborhood, Stockbreeding, Grain Agriculture, Oak Forest, Pasture.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
SUMMARY	III
İÇİNDEKİLER	V
HARİTALAR LİSTESİ.....	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
TABLolar LİSTESİ.....	XI
GRAFİKLER LİSTESİ.....	XIV
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	XV
ÖNSÖZ.....	XVII

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Alanının Yeri, Sınırları ve Coğrafi Özellikleri.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi	8
1.3. Önceki Çalışmalar	11

II. BÖLÜM

2. KARAKOÇAN İLÇESİ'NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	13
2.1. YAPISAL ÖZELLİKLER	15
2.1.1. Paleozoyik	15
2.1.2. Tersiyer	15
2.1.4. Kuvaterner.....	18
2.1.5. Tektonik Özellikler	19
2.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER	24
2.2.1. Dağlık ve Tepelik Alanlar	24
2.2.2. Platolar	32
2.2.2.1. Yüksek Platolar	33
2.2.2.1.1. Volkanik Yüksek Platolar (Sancak Platosu)	33
2.2.2.1.2. Yüksek Platolar (Aşınım Yüzeyleri)	34
2.2.2.2. Alçak Platolar.....	34
2.2.2.2.1. Volkanik Alçak Platolar.....	34
2.2.2.2.2. Alçak Platolar (Aşınım Yüzeyleri).....	37
2.2.3. Ovalar.....	37
2.2.3.1. Karakoçan Ovası	37
2.2.3.2. Başyurt Ovası.....	39
2.2.4. Birikinti Koni ve Yelpazeleri	40
2.2.5. Vadiler.....	40
2.2.6. Boğazlar	42
2.2.7. Sekiler	42
2.2.8. Kütle Hareketleri.....	43
2.2.9. Karstik Şekiller.....	43
2.2.10. Jeomorfolojik Gelişim.....	48
2.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ	50
2.3.1. Sıcaklık.....	54
2.3.1.1. Yıllık Ortalama Sıcaklık ve Termik Rejim	54
2.3.1.2. Donlu Günler.....	66
2.3.1.3. Toprak Sıcaklığı	67
2.3.2. Basınç ve Rüzgârlar	68
2.3.2.1. Basınç.....	68
2.3.2.2. Rüzgârlar	70
2.3.3. Nemlilik ve Yağış	71

VI

2.3.3.1. Nem.....	71
2.3.3.2. Bulutluluk ve Sisli Günler.....	72
2.3.3.3. Yağış	75
2.3.3.3.1. Yıllık Ortalama Yağış ve Yağışlı Günler.....	75
2.3.3.3.2. Yağışın Dağılışı ve Yağış Rejimi.....	78
2.3.3.3.3. Kar ve Dolu Yağışları	81
2.3.3.3.4. Yağmur Yağışları	83
2.3.3.3.5. Yağış Etkinliği ve İklim Tipi	85
2.4. HİDROĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	89
2.4.1. Akarsular	89
2.4.2. Kaynaklar	98
2.4.3. Doğal ve Yapay Göller.....	106
2.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ	110
2.5.1. Toprak Tipleri	112
2.5.1.1. Zonal Topraklar.....	113
2.5.1.2. Azonal Topraklar	116
2.6. BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ	121
2.6.1. Bitki Örtüsünün Dağılışı	126
2.6.1.1. Ağaç Formasyonu	127
2.6.1.2. Ot Formasyonu.....	133

III. BÖLÜM

3. KARAKOÇAN İLÇESİ'NİN BEŞERİ COĞRAFYASI	137
3.1. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ.....	137
3.1.1. Yerleşmenin Tarihî Gelişimi.....	138
3.1.2. İdari Bölünüşteki Gelişmeler	146
3.1.2.1. Merkez Bucaktaki İdari Gelişmeler	146
3.1.2.2. Başyurt (Lahan) Bucağı'ndaki İdari Gelişmeler	146
3.1.2.3. Çan Bucağı'ndaki İdari Gelişmeler.....	147
3.1.3. Yerleşmelerin Şekil ve Fonksiyonel Özelliklerine Göre Tasnifi	149
3.1.3.1. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler	150
3.1.3.2. Dokusal Özellikleri İtibariyle Yerleşmelerin Tasnifi ve Coğrafi Dağılışı	152
3.1.3.3. Fonksiyonel Özelliklerine Göre Yerleşmelerin Tasnifi ve Coğrafi Dağılışı.....	155
3.1.3.3.1. Tek Mahalleden Oluşan Köyler	157
3.1.3.3.2. Çok Mahalleden Oluşan Köyler.....	160
3.1.3.3.3. Şehir Yerleşmesi	164
3.1.3.3.3.1. Karakoçan'ın Merkezi Fonksiyonları.....	172
3.1.3.3.3.1.1. Karakoçan'ın idarî fonksiyonu.....	174
3.1.3.3.3.1.2. Karakoçan'ın Kültür Fonksiyonu.....	177
3.1.3.3.3.1.3. Karakoçan'ın Sosyal Fonksiyonu.....	183
3.1.3.3.3.1.4. Karakoçan'ın Ekonomik Fonksiyonu.....	185
3.1.3.3.3.1.4.1. Karakoçan'ın Tarım Fonksiyonu.....	185
3.1.3.3.3.1.4.2. Karakoçan'ın Ticaret Fonksiyonu	187
3.1.3.3.3.1.4.3. Karakoçan'ın Endüstri Fonksiyonu	191
3.1.3.3.3.1.5. Karakoçan'ın Ulaşım Fonksiyonu.....	193
3.1.3.3.3.2. Karakoçan'ın Fonksiyon Alanları	197
3.1.3.3.3.1.1. Resmi ve İdari Fonksiyon Alanları	199
3.1.3.3.3.1.2. Kültür Fonksiyon Alanları	201
3.1.3.3.3.1.3. Sosyal Fonksiyon Alanları	203
3.1.3.3.3.1.4. Ekonomik Fonksiyon Alanları	204
3.1.3.3.3.1.5. Konut Alanları.....	206
3.1.3.3.3.1.6. Diğer Kullanım Alanları.....	213
3.1.3.3.3.3. Merkezi Yer Olarak Karakoçan	214

VII

3.1.4. Yer Adlarına Göre Köyler.....	217
3.1.5. Konut ve Konut Tipleri	219
3.2. NÜFUS ÖZELLİKLERİ	245
3.2.1. Nüfus Mikrarı ve Artışlar	249
3.2.1.1. Kırsal Kesimde Nüfusun Gelişimi	252
3.2.2. Nüfus Hareketleri	258
3.2.2.1. Kır Nüfusu, Yoğunluğu ve Dağılışı	267
3.2.2.1.1. Kır Nüfusu.....	267
3.2.2.1.2. Kır Nüfusu Yoğunluğu.....	273
3.2.2.1.3. Kır Nüfusunun Dağılışı	294
3.2.3. Kırsal Kesimde Nüfusun Yapısal Özellikleri.....	301
3.2.3.1. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Özellikleri.....	301
3.2.4. Şehir Nüfusunun Gelişimi.....	305
3.2.4.1. Karakoçan Şehri'nde Nüfusun Ekonomik Özellikleri.....	313

IV. BÖLÜM

4. KARAKOÇAN İLÇESİ'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI	321
4.1. GENEL ARAZİ KULANIŞI.....	321
4.1.1. Orman ve Fundalık Alanlar.....	322
4.1.2. Tarım Arazileri.....	323
4.1.3. Çayır ve Mera Alanları.....	324
4.1.4. Taşlık ve Kayalık Alanlar	325
4.1.5. Diğer Alanlar.....	326
4.2. TARIMSAL FAALİYETLER	327
4.2.1. Tarımda Sulama, Gübre Kullanımı ve Makine Durumu.....	333
4.2.2. Parsel Büyüklükleri ve Mülkiyet Durumu	344
4.2.3. Tarımsal Arazi Kullanışı ve Üretim Durumu.....	350
4.2.3.1. Tahıl Tarımı	353
4.2.3.2. Şeker Pancarı Tarımı.....	358
4.2.3.3. Baklagil Tarımı	359
4.2.3.4. Sebze Tarımı	361
4.2.3.5. Bağ – Bahçe Tarımı	362
4.3. HAYVANCILIK.....	367
4.3.1. Küçükbaş Hayvancılık	376
4.3.2. Büyükbaş Hayvancılık	378
4.3.3. Yük ve Çeki Hayvanları.....	380
4.3.4. Kumes Hayvancılığı.....	382
4.3.5. Arıcılık	384
4.7. ULAŞIM VE İLETİŞİM	388
4.5. TİCARET.....	393
4.5. TURİZM	397
4.7. SANAYİ VE EL SANATLARI.....	400

V. BÖLÜM

5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	401
KAYNAKLAR	412
EKLER.....	
ÖZGEÇMİŞ.....	

HARİTALAR LİSTESİ

I. BÖLÜM

Harita: 1.1.	Araştırma Alanının Coğrafi Konumu.....	3
Harita: 1.2.	Karakoçan İlçesi'nin Topoğrafya Haritası.....	6
Harita: 1.3.	Karakoçan İlçesi'nin Fiziki Haritası	7

II. BÖLÜM

Harita: 2.1.	Karakoçan İlçesi'nin Jeoloji Haritası	17
Harita: 2.2.	Karakoçan İlçesi'nin Tektonik Haritası	21
Harita: 2.3.	Türkiye'de 1900 – 2005 Yılları Arasında Meydana Gelen Depremler	22
Harita: 2.4.	Karakoçan ve Yakın Çevresinde Meydana Gelen Depremlerin Dağılışı ($M \geq 4$, 1995–2007 Yılları Arası).....	23
Harita: 2.5.	Karakoçan İlçesi'nin Morfoğrafya Haritası.....	47
Harita: 2.6.	Karakoçan İlçesi'nin Ortalama Sıcaklık Dağılışı	63
Harita: 2.7.	Karakoçan İlçesi'nin Temmuz Ayı Sıcaklık Haritası	64
Harita: 2.8.	Karakoçan İlçesi'nin Ocak Ayı Sıcaklık Haritası	65
Harita: 2.9.	Karakoçan İlçesi'nin Ortalama Yağış Haritası (1975- 2006)	80
Harita: 2.10.	Karakoçan İlçesi'nin Hidroğrafya Haritası	93
Harita: 2.11.	Karakoçan İlçesi'nin Toprak Haritası	119
Harita: 2.12	Karakoçan İlçesi'nin Bitki Örtüsü Haritası (2007).....	136

III. BÖLÜM

Harita: 3.1.	Karakoçan İlçesi'nin İdari Bölünüşü (2007).....	148
Harita: 3.2.	Karakoçan İlçesi'nin Yerleşme Haritası.....	151
Harita: 3.3.	Karakoçan Şehri'nin Topoğrafya Haritası	171
Harita: 3.4.	Karakoçan Şehri'nin Tarihi Gelişimi (2007).....	172
Harita: 3.5.	Karakoçan Şehir İçi Ulaşım Haritası.....	194
Harita: 3.6.	Karakoçan Şehri'nin Fonksiyon Alanları (2007)	199
Harita: 3.7.	Karakoçan'da İş ve Ticaret Alanlarının Dağılışı.....	205
Harita: 3.8.	Karakoçan Şehir Merkezi Bulunan Konutların Kat Sayısına Göre Dağılışı (2007).....	209
Harita: 3.9.	Karakoçan İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (1940).....	277
Harita: 3.10.	Karakoçan İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (1960).....	278
Harita: 3.11.	Karakoçan İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (1980).....	279
Harita: 3.12.	Karakoçan İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (2000).....	280
Harita: 3.13.	Karakoçan İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (2007)	281
Harita: 3.14.	Karakoçan'da Yükselti Basamaklarına Göre Nüfus Yoğunluğu(2000).....	284
Harita: 3.15.	Karakoçan İlçesi'nde Nüfusun Dağılışı Haritası (1940)	296
Harita: 3.16.	Karakoçan İlçesi'nde Nüfusun Dağılışı Haritası (1960)	297
Harita: 3.17.	Karakoçan İlçesi'nde Nüfusun Dağılışı Haritası (1980)	298
Harita: 3.18.	Karakoçan İlçesi'nde Nüfusun Dağılışı Haritası (2000).....	294
Harita: 3.19.	Karakoçan İlçesi'nde Nüfusun Dağılışı Haritası (2007).....	300
Harita: 3.20.	Karakoçan'n Köylerinde Nüfusun Cinsiyete Göre Oranal Dağılımı (2000).....	304
Harita: 3.21.	Karakoçan Şehri'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (2007).....	309

IV. BÖLÜM

Harita: 4.1.	Karakoçan İlçesi'nin Arazi Kabiliyetleri Haritası	335
Harita: 4.2.	Karakoçan İlçesi'nin Toprak Erozyonu Haritası.....	341
Harita: 4.3.	Karakoçan İlçesi'nin Risk Haritası	342
Harita: 4.4.	Karakoçan'da Tarım Arazileri, Parsel Büyüklükleri Ve İşletme Sayılarının Karşılaştırılması	349
Harita: 4.5.	Karakoçan İlçesi'nde Aile Başına Düşen Tarım Arazisi (da., 2007).....	351
Harita: 4.6.	Karakoçan İlçesi'nin Arazi Kullanım Haritası (2007).....	354
Harita: 4.7.	Karakoçan'da Meyve Ekiliş Alanlarının Ekili – Dikli Alanlara Göre Dağılışı (2006)	366
Harita: 4.8.	Karakoçan'da Hane Başına Düşen Küçükbaş Hayvan Sayısı (2007).....	373
Harita: 4.9.	Karakoçan'da Hane Başına Düşen Büyükbaş Hayvan Sayısı (2007).....	374
Harita: 4.10.	Karakoçan'da Köylere Göre Arı Kovanları	378
Harita: 4.11.	Karakoçan İlçesi'nin Ulaşım Haritası (2007).....	392

ŞEKİLLER LİSTESİ

II. BÖLÜM

Şekil: 2.1.	Karakoçan’da Yönlere Göre Rüzgâr Gülü	70
Şekil: 2.2.	Thorntwaite Metoduna Göre Karakoçan’da Su Bilânçosu Diyagramı.....	86
Şekil: 2.3.	Thorntwaite Metoduna Göre Elazığ’da Su Bilânçosu Diyagramı.....	87
Şekil: 2.4.	Karakoçan Kaplıca Sularına Ait Piper Diyagramı	100
Şekil: 2.5.	NE – SW Doğrultusunda Oluşturulan Toprak Profilleri	120

III. BÖLÜM

Şekil: 3.1.	Eski Bir Ev Planı	239
Şekil: 3.2.	Yeni Bir Ev Planı	243
Şekil: 3.3.	Karakoçan’da Yıllara Göre Nüfus Piramitleri ile Çalışanların Karşılaştırılması (1990 -2000)	311
Şekil: 3.4.	Karakoçan’ın Kırsal Kesimi ile Şehir’in Nüfus Piramitleri (2007 Temmuz)....	312
Şekil: 3.5.	Nüfusun sektörlere Dağılımı	320

IV. BÖLÜM

Şekil: 4.1.	NE – SW Doğrultusunda Oluşturulan Risk Profilleri.....	343
Şekil: 4.2.	NE – SW Doğrultusunda oluşturulan Arazi Kullanımı Profilleri	355

TABLolar LİSTESİ

II. BÖLÜM

Tablo: 2.1.	İnceleme Alanında Bulunan Morfolojik Ünitelerin Kapladığı Alanlar ve Yüzdelik Değerleri.....	45
Tablo: 2.2.	Karakoçan'da Aylık Güneşleme Süresi ve Bunun % Olarak Aylara Dağılımı (1975-2006).....	52
Tablo: 2.3.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'ın Aylık ve Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerler (1975-2006).....	55
Tablo: 2.4.	Karakoçan'da Günlük Ortalama Sıcaklıklar (1975-2006).....	56
Tablo: 2.5.	Başyurt'un Günlük Ortalama Sıcaklıklar (1975-2006).....	57
Tablo: 2.6.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan Elazığ ve Bingöl 'ün Aylık ve Yıllık Ortalama Düşük Sıcaklık Değerleri.....	59
Tablo: 2.7.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'ın Aylık ve Yıllık Ortalama Yüksek Sıcaklık Değerleri.....	61
Tablo: 2.8.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan ve Elazığ'da Aylık ve Yıllık Ortalama Don Olaylı Günler Sayısı (1975-2006).....	66
Tablo: 2.9.	Karakoçan'da Toprak Sıcaklığı (1989-2006) (100 m – °C).....	67
Tablo: 2.10.	Mazgirt, Elazığ ve Bingöl'de Aylık Ortalama Atmosfer Basıncın Seyri (1975-2006)(Mb).....	69
Tablo: 2.11.	Karakoçan ve Başyurt'ta Yönlere Göre Rüzgar Esme Sayıları1=3 CM	70
Tablo: 2.12.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'ın Aylık ve Yıllık Ortalama Bağıl Nem Oranları (%).....	71
Tablo: 2.13.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'ın Aylık ve Yıllık Ortalama Bulutluluk Değerleri.	73
Tablo: 2.14.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı, Karakoçan ve Elazığ'da Aylık Ortalama ve Yıllık Toplam Sisli Günler Sayısı.....	74
Tablo: 2.15.	Karakoçan, Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'te Ortalama Yağışın Yıllar Göre Dağılışı (1975-2006)	76
Tablo: 2.16.	Başyurt, Kovancılar, Kiğı, Karakoçan, Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'te Ortalama Yağışın Aylara Göre Dağılışı (1975-2006)	77
Tablo: 2.17.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama ve Yıllık Toplam Yağışlı Günler Sayısı	78
Tablo: 2.18.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı.....	79
Tablo: 2.19.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Kar Yağışlı Günler Sayısı	81
Tablo: 2.20.	Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Kar Örtüsü (Cm).....	82
Tablo: 2.21.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama ve Yıllık Toplam Yağmurlu Günler Sayısı	83
Tablo: 2.22.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Sağanak Yağışlar (mm).....	83
Tablo: 2.23.	Başyurt, Kovancılar, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Dolulu Günler Sayısı....	84
Tablo: 2.24.	Başyurt. Kovancılar. Mazgirt. Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Karla Karışık Yağmurlu Günler Sayısı.....	84
Tablo: 2.25.	Başyurt. Mazgirt. Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama ve Yıllık Toplam Tipili Günler Sayısı ..	84
Tablo: 2.26.	Başyurt. Kovancılar. Mazgirt. Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Kırğılılı Günler Sayısı.....	85
Tablo: 2.27.	Karakoçan'ın Thorntwaite Su Bilânçosu Tablosu.....	86
Tablo: 2.28.	Elazığ'ın Thorntwaite Su Bilânçosu Tablosu.....	86
Tablo: 2.29.	Peri Suyu Aylık Ortalama Akım ve Taşınan Sediment Miktarı (1987-1993)	91
Tablo: 2.30.	Peri Suyunun Aylık Ortalama Akım Değerlerinin Sıcaklık ve Yağış ile Karşılaştırılması.....	94
Tablo: 2.31.	Kolan Kaplıcasının sıcak ve Minareli Suların Analiz Sonuçları (1975, 1996 ve 2003).....	102
Tablo: 2.32.	Karakoçan ve Başyurt Ovaları'nda Açılan Bazı Sondaj Kuyuları ve Verimlilikleri....	105
Tablo: 2.33.	Araştırma Alanında Bulunan Toprakların Kapladığı Alanlar ile Oranları	112
Tablo: 2.34.	Karakoçan'ın çevresi ile Elazığ'ın Diğer İlçelerinde Bulunan Orman ve Fundalık	

	Alanlar.....	127
Tablo: 2.35.	Karakoçan'da Baltalık Ormanların Kesim Planı ve ıkarım Miktarı (2004–2008).....	132
	III. BÖLÜM	
Tablo: 3.1.	1935–2000 Yılları Arasında Karakoçan Nahiyelerinin Köy Sayısı.....	147
Tablo: 3.2.	Yükselti Basamaklarına Göre Yerleşmeler.....	150
Tablo: 3.3.	Yükselti Basamaklarına Göre Köy Sayısı İle Nüfus Miktarları.....	152
Tablo: 3.4.	Tek Yerleşmeli Köylerdeki Konut Sayıları	160
Tablo: 3.5.	Çok Yerleşmeli Köylerdeki Konut Sayıları	162
Tablo: 3.6.	Bucaklara Göre Çok Yerleşmeli Köylerdeki Mahallerin Hane Sayıları ve Merkez Mahallere Uzaklıkları.....	163
Tablo: 3.7.	Bitiş Yılına Binaların Mahallelere Göre Sayıları.....	170
Tablo: 3.8.	Tabanına Göre Binaların Mahallere Göre Sayıları	170
Tablo: 3.9.	İdari Bakımdan Karakoçan'a Bağlı Olan Köylerin Eski ve Yeni Adları	175
Tablo: 3.10.	Karakoçan Şehrinde Bulunan Resmi Kurum ve Kuruluşlar.....	177
Tablo: 3.11.	Karakoçan'da Okur-Yazar Oranı ve Cinsiyet Durumu (1990).....	181
Tablo: 3.12.	Karakoçan'da Okur-Yazar Oranı ve Cinsiyet Durumu (2000).....	181
Tablo: 3.13.	Ahırların Mahallere Göre Dağılışı (2007 – m ²).....	186
Tablo: 3.14.	Karakoçan'da Ticari İşyeri Sayıları (2007).....	189
Tablo: 3.15.	Karakoçan İlçesi'ne Bağlı Köylerin Şehre Uzaklıkları.....	195
Tablo: 3.16.	Karakoçan İlçe Trafik Şubesine Kayıtlı Araç Sayıları	196
Tablo: 3.17.	Karakoçan'da Arazi Kullanım Durumu (2007).....	198
Tablo: 3.18.	Karakoçan'da Ticarethanelerin Kapladıkları Alanların Dağılışı (2007).....	204
Tablo: 3.19.	Karakoçan'da Mahallere Göre Binaların Kat Yüksekliği (2007).....	207
Tablo: 3.20.	Taşıyıcı Sistemine Göre Binaların Mahallelere Göre Sayıları.....	208
Tablo: 3.21.	Fiziki Durumlarına Göre Binaların Mahallere Göre Dağılışı	210
Tablo: 3.22.	Karakoçan'da Mahallere Göre Binaların Kat Yüksekliğine Göre Kapladıkları Alanlar (2007).....	211
Tablo: 3.23.	Isınma Durumu Göre Binaların Mahallere Göre Dağılışı (2000).....	211
Tablo: 3.24.	Isınma Sistemine Göre Binaların Mahallere Göre Mahallere Göre Sayıları	212
Tablo: 3.25.	Su Tesisatı Döşenen Binaların Mahallere Göre Sayıları.....	212
Tablo: 3.26.	Pis Tesisatının Bağlı Olduğu Yere Göre Binaların Mahallere Göre Sayıları.....	212
Tablo: 3.27.	Karakoçan'daki Köy Adlarının Toponomik Kaynakları (2007).....	218
Tablo: 3.28.	Karakoçan'da Meskenlerin Kat Sayısına ve Yıllara Göre Sayıları.....	220
Tablo: 3.29.	Karakoçan İlçesi'nde Konutların Yapı Malzemesine ve Yıllara Göre Sayıları.....	225
Tablo: 3.30.	Karakoçan'da Konutların Hâlihazır Durumu.....	228
Tablo: 3.31.	Karakoçan İlçesi'nde Oda Sayılarına Göre Konut Sayıları (1981, 1997 ve 2007).....	232
Tablo: 3.32.	Karakoçan İlçesi'nde Çatı Sistemine Göre Konutlar (1981, 1997 ve 2007).....	234
Tablo: 3.33.	Karakoçan İlçesi'nde Çatı Malzemesine Göre Konutlar (1981, 1997 ve 2007).....	241
Tablo: 3.34.	Karakoçan'da Köy Nüfuslarının Tarihi Seyri (1940 – 2007).....	247
Tablo: 3.35.	Karakoçan İlçesi'nde Şehir – Kır Nüfusun Tarihi Seyri (1940 – 2007).....	250
Tablo: 3.36.	Karakoçan'da Kır ve Şehir Göre Nüfus Artış Hızları (1940-2007).....	252
Tablo: 3.37.	Kırsal Kesimde Yıllara Göre Kadın – Erkek Oranları.....	251
Tablo: 3.38.	Karakoçan'da Nüfusun Büyüme Oranları.....	255
Tablo: 3.39.	Karakoçan İlçesi'nde Köy Nüfusları Ortalaması ve Ortalamadan Fazla olan Köyler..	257
Tablo: 3.40.	Karakoçan Köylerinde Yaz ve Kış Nüfusları ile Kışın Oturulan Şehir	259
Tablo: 3.41.	1975'den sonra Karakoçan'ın Köylerinden Olan Göçler.....	261
Tablo: 3.42.	1960 Yılından Sonra Karakoçan'dan Yurt Dışına Olan Göçler.....	264
Tablo: 3.43.	Karakoçan Köylerinin Nüfus Büyüklükleri (1940).....	269
Tablo: 3.44.	Karakoçan Köylerinin Nüfus Büyüklüğü (1970).....	270
Tablo: 3.45.	Karakoçan Köylerinin Nüfus Büyüklükleri (2000)	271
Tablo: 3.46.	Karakoçan Köylerinin Nüfus Büyüklükleri (2007).....	272
Tablo: 3.47.	Karakoçan İlçesi'ndeki Köylerin Faydalanılan Alanlarıyla 1940, 1960, 1980, 2000 ve 2007 Yıllarındaki Nüfus Yoğunlukları	274
Tablo: 3.48.	Karakoçan'da Yükselti Basamaklarına Köy Nüfusları (1940).....	285
Tablo: 3.49.	Karakoçan'da Yükselti Basamaklarına Köy Nüfusları (1970).....	286
Tablo: 3.50.	Karakoçan'da Yükselti Basamaklarına Köy Nüfusları (2000).....	288
Tablo: 3.51.	Karakoçan'da Yükselti Basamaklarına Köy Nüfusları (2007).....	289
Tablo: 3.52.	Karakoçan'da Nüfusun Tarihi Gelişimi (1940–2007).....	305
Tablo: 3.53.	Karakoçan'ın Nüfus Artış Miktarı, Hızı ve Oranı.....	306

XIII

Tablo: 3.54.	Karakoçan'da Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılışı (1990 ve 2000).....	311
Tablo: 3.55.	Karakoçan'da İktisaden Faal Olması Gereken ve Faal Olan Nüfus Miktarları ve Oranları.....	314
Tablo: 3.56.	Karakoçan'da Faal Olmayan Nüfusun Faal Olmama Nedenleri.....	315
Tablo: 3.57.	Karakoçan'da Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (1990–2000).....	316
Tablo: 3.58.	Karakoçan'da Çalışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı (1990).....	318
Tablo: 3.59.	Karakoçan'da Çalışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü (2000).....	319
IV. BÖLÜM		
Tablo: 4.1.	Karakoçan İlçesi'nde Arazi Bölünüşü (2007).....	321
Tablo: 4.2.	Araştırma Alanımızda Arazi Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılışı.....	328
Tablo: 4.3.	Ürün Türlerine Göre Kalecik Sulama Tesisin Ürün Deseni İle Sulama Ücreti (YTL/Da.) (2007).....	334
Tablo: 4.4.	Araştırma Alanında bulunan Tarım Araç ve Gereçleri (2000 ve 2007).....	339
Tablo: 4.5.	Araştırma Alanındaki Tarımsal İşletmelerin Arazi Büyüklükleri (2007).....	344
Tablo: 4.6.	Araştırma Alanında Köyler İtibarıyla Tarımsal İşletmelerin Büyüklükleri (2007).....	346
Tablo: 4.7.	Mevcut Tarım Arazisi ile İşletilen Tarım Arazisine Göre Aile ve Kişi Başına Düşen Tarla Miktarı (2007).....	348
Tablo: 4.8.	Araştırma Alanımızda Tarımsal Arazinin Kullanışı(2007).....	305
Tablo: 4.9.	Tarla Arazisine Ekilen Ürün Türleri, Ekiliş alanları ve Üretim Miktarları (2006).....	352
Tablo: 4.10.	Araştırma Alanımızda Buğday ve arpa Üretim Miktarları (2000–2006).....	356
Tablo: 4.11.	Karakoçan İlçesi ile Elazığ İlinde Yıllara Göre Şekerpancarı Ekiliş Alanları ve Üretim Durumu (2000–2006)	359
Tablo: 4.12.	Araştırma Alanımızda Yıllara Göre Nohut Ekiliş Alanları ve Üretim Durumu (2000 – 2006).....	360
Tablo: 4.13.	Araştırma Alanımızda Yıllara Göre Bağ Alanları ile Üzüm Üretim Durumu (2000–2007).....	363
Tablo: 4.14.	Araştırma Alanındaki Meyve Ağacı Sayısı ve Alınan Ürün Miktarları (2007).....	364
Tablo: 4.15.	İnceleme Alanımızda Yıllara Göre Hayvan Sayıları (1964 ¹ , 1981 ² , 1997 ³ , 2007 ⁴).....	367
Tablo: 4.16.	Araştırma Alanında Nüfus – Hane – Çayır ve Mera Arazileri ile Büyük ve Küçükbaş Hayvan Sayıları Arasındaki İlişki (2007)	370
Tablo: 4.17.	Araştırma Sahamızda Besi Ahırları ve Hayvan Sayıları	375
Tablo: 4.18.	İnceleme Alanımızda Bulunan Köylerin Kümes Hayvanları Sayısı.....	383
Tablo: 4.19.	İnceleme alanımızda Arıcılıkla Uğraşan Köylerde Aile ve Kovan Sayısı ile Bal Miktarı (2007) (Kg).....	386
Tablo: 4.20.	Karakoçan İlçesi'nde İlçe Merkezine Yapılan Minibüs Sefer Sayıları ile Şehre Uzaklığı (2007).....	389
Tablo: 4.21.	Araştırma Alanı Köylerinden Satılan Hayvansal Ürün Miktarları (2007).....	394
Tablo: 4.22.	Araştırma Alanı Köylerinden Yıllara Göre Satılan Tarımsal Ürünler (1981 ve 2007).....	395
Tablo: 4.23.	İnceleme Alanı Köylerinde Bulunan Ticarethaneler.....	395

GRAFİKLER LİSTESİ

II. BÖLÜM

Grafik: 2.1.	İnceleme Alanımızdaki Morfolojik Ünitelerin Oransal Dağılışı (2008).....	46
Grafik: 2.2.	Elazığ, Karakoçan ve Bingöl'de Gerçek Ortalama Güneşlenme Süresinin Aylara Dağılımı (1975-2006)	52
Grafik: 2.3.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kığı, Karakoçan, Elazığ ve Bingöl'ün aylık Ortalama Sıcaklığın Seyri.....	55
Grafik: 2.4.	Günlük Ortalama Sıcaklıkların Yıl İçindeki Seyrine Göre Karakoçan ve Başyurt'da Mevsimlerin Süreleri ve Başlangıç Tarihleri.....	57
Grafik: 2.5.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kığı ve Karakoçan, Elazığ ve Bingöl'ün Aylık ve Yıllık Ortalama Düşük Sıcaklığın Seyri.....	59
Grafik: 2.6.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kığı, Karakoçan, Elazığ ve Bingöl Aylık ve Yıllık Ortalama Yüksek Sıcaklıkların Seyri.....	61
Grafik: 2.7.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kığı ve Karakoçan ve Elazığ'da Aylık ve Yıllık Ortalama Don Olaylı Günler Sayısı (1975-2006)	66
Grafik: 2.8.	Karakoçan'da Toprak Sıcaklığının Aylık Gidişi – 100 cm (1989-2006).....	68
Grafik: 2.9.	Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'te Ortalama Basıncın Aylık Gidişi (1975-2006).....	69
Grafik: 2.10.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kığı, Karakoçan, Elazığ ve Bingöl'de Bağlı Nemin Aylık Gidişi	72
Grafik: 2.11.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kığı, Karakoçan, Elazığ ve Bingöl'de Bulutluluk Oranlarının Aylık Gidişi (X/10)	73
Grafik: 2.12.	Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kığı ve Karakoçan'da Aylık Sisli Günlerin Gidişi ...	74
Grafik: 2.13.	Karakoçan, Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'te Ortalama Yağışın Yıllar arası Değişimi (1975-2006)	77
Grafik: 2.14.	Başyurt, Kovancılar, Kığı, Karakoçan, Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'te Ortalama Yağışın Aylara Göre Seyri (1975-2006)	77
Grafik: 2.15.	Elazığ, Başyurt ve Karakoçan'da Yağışın Mevsimlere Dağılışı.....	79
Grafik: 2.16.	Karakoçan'da Yağışlı Gün Sayısına Göre Yağmur ve Kar Yağışlı Gün Sayılarının Karşılaştırılması	81
Grafik: 2.17.	Karakoçan, Mazgirt ve Kığı'da Kar Kalınlığının Aylara Göre Gidişi (Cm).....	82
Grafik: 2.18.	Peri Suyu Taşıdığı Sediment Miktarının Aylık Gidişi (1987-1993).....	92
Grafik: 2.19.	Peri Suyunun Aylık Ortalama Akım Değerlerinin Sıcaklık ve Yağış ile Karşılaştırılması.....	92
Grafik: 2.20.	Araştırma Sahasındaki Toprak Tiplerinin Kapladığı Alanların Oransal Dağılışı.....	112

III. BÖLÜM

Grafik: 3.1.	Karakoçan İlçesi Nüfusunun Tarihi Gelişimi (1935 – 2007)	251
Grafik: 3.2.	Karakoçan İlçesi Nüfusunun Cinsiyete Göre Seyri (1935 – 2007)	254
Grafik: 3.3.	Karakoçan İlçesi'nde Kırsal Kesim Nüfusları ve Ortalamadan Fazla Olan Köyler (1940-2000)	257
Grafik: 3.4.	Karakoçan'da Kadın – Erkek Oranları	305
Grafik: 3.5.	Karakoçan'da Çalışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü (1990). ..	317
Grafik: 3.6.	Karakoçan'da Çalışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü (2000). .	317

IV. BÖLÜM

Grafik: 4.1.	Araştırma Alanında Genel Arazi Kullanım Durumu (2007- %).....	322
Grafik: 4.2.	Araştırma Alanında Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılışı(%).....	329
Grafik: 4.3.	Tarımsal İşletmelerin Büyüklük Gruplarına Göre Aile İşletme Oranları (%) (2007) .	344
Grafik: 4.4.	Tarımsal İşletmelerin Gruplarına Göre Kullanılan Alanların Oranları (%) (2007.....	345
Grafik: 4.5.	Bucaklara Göre Mevcut ve İşletilen Arazilerin Miktarları (2007- Da.).....	348
Grafik: 4.6.	Araştırma Alanındaki Tarımsal Arazinin Kullanım Türlerin e Bölünüşü (%)-(2007)..	351
Grafik: 4.7.	Araştırma Alanımızda Yıllara Göre Bazı Meyvelerin Üretim Durumu(2000-2007) .	364
Grafik: 4.8.	Yıllara Göre Hayvan Sayılarının Seyri (1964, 1981, 1997, 2007).....	368
Grafik: 4.9.	Sahip Olunan Yük ve Çeki Hayvanı Miktarına Göre Köy Sayıları (2007).....	392

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

II. BÖLÜM

Foto: 2.1.	Kızılca Köyü yakınlarında bazaltların (Karabakır Formasyonu) altında kalkerler(Alibonca Formasyonu)görülmeaktadır.....	18
Foto: 2.2.	Bazalt, tüf ve andezit sıralanmasında oluşan Karabakır Formasyonu.....	20
Foto: 2.3.	En öde Karakoçan Ovası, En geride Kurudağ Volkan konisi ve ikisinin arasında lav akıntısı yer almaktadır.	25
Foto: 2.4.	Copur Dağları üzerinde bulunan fay hattı: Bazalt Kütlelerinin altında yer alan kalker taşları yüzeyleşmiştir.	27
Foto: 2.5.	Kuzey – güney uzanışlı Hamam Dağı metamorfik birimlerden oluşmaktadır.....	28
Foto: 2.6.	Mazı Dağı, mevsimlik akarsular tarafından parçalanmış ve yüzeye tortul kayaçlar çıkmıştır.	30
Foto: 2.7.	Heserek Dağları’nda alttaki marnlı serilerden dolayı kütle hareketleri meydana gelmektedir.	31
Foto: 2.8.	Uyuzludağ Tepe, Turna Platosunda dikkati çeken önemli bir tepedir. Bu tepenin çevresinde kalkerli seriler yaygındır. Dom özelliğinde olduğu için iç püskürük volkanizma özelliğini yansıtmaktadır.	32
Foto: 2.9.	Bahçeçik Höyük’ü üzerinden Karakoçan Ovası’na bakış, geride Karakoçan Şehri ve Kalecik Barajı yer almaktadır.	39
Foto: 2.10.	Turna Platosu ve Hamurkesen kanyon vadisi.....	41
Foto: 2.11.	Ohi Çayı ile Peri Suyu’nun karıştığı yerde boğaz ve seki oluşumları.....	42
Foto: 2.12.	Bardaklı yakınlarında Peri Suyu vadisinde sık aralıklarla görülen heyelenlardan biri. Bu kütle hareketleri aynı zamanda bitki örtüsüne de önemli ölçüde zarar vermektedir.	43
Foto: 2.13.	Peri Suyu vadisinde Bağın Kaplıcaları çevresinde Keban kireçtaşları içinde gelişen mağara sisteminin girişi	44
Foto: 2.14.	Bağın Kaplıcası yakınlarında bulunan mağara	46
Foto: 2.15.	Gaz Dağları’ndan Bir Bakış: Buradan daha geniş bir açı ile Karakoçan fay zone ve Karakoçan çek ayır havzası görülmektedir. Fayın yamaçlarında üzerinde köy yerleşmelerinin de bulunduğu birikinti koni ve yelpazası yer almaktadır.	48
Foto: 2.16.	Peri Suyu vadisi menderesli bir özellik göstermektedir. Yatak eğiminin azaldığı yerlerde ırmak adacıkları, çaprak ve yığınaklar oluşmuştur.	92
Foto: 2.17.	Kolan Kaplıcaları, fay hatlarının geometrik olarak çakıştığı yerlerde oluşmuştur.	100
Foto: 2.18.	Özlüce Baraj Gölü. Gölün aks yerinde fay hatları ve kütle hareketleri vardır. Aks yeri boğaz üzerine kurulmuştur.	107
Foto: 2.19.	Karakoçan Ovasında Bazaltik Toprakların Horizonları: En Üstte 2-3 cm kalınlığında Mull tipinde organik madde katı, onun hemen altında 35-40 cm kalınlığında koyu renkli A horizonu, daha altta rengi bira açık kil oranı fazla ve köşeli blok taşlarından meydana gelen B horizonu bulunmaktadır. En altta ise kısmen ayrılmış anakaya yer almaktadır	113
Foto: 2.20.	Melhem ağacı, Peri Suyu vadisi boyunca (Hamam Dağı) yer yer görülmektedir.	125
Foto: 2.21.	Meşe dalları kesilerek kışın hayvanlara yedirilir. Bu da ormanlarda büyük zararlara yol açar.	126
Foto: 2.22.	Ormanlık Saha (Hamzalı Köyü), tahribattan dolayı meşe ağaçları iyice seyrelmiş durumdadır.	128
Foto: 2.23.	Ormanlık saha (Tekardıç Köyü güneyi), Buradaki ormanlık saha geniş seriler halinde görülmektedir.	129
Foto: 2.24.	Tekardıç Köyü Kortan mahallesi çevresinde ormanlar içinde açılan tarlalar.....	130
Foto: 2.25.	Yenikaya köyünden Kurucdağ’a bakış: Burası Meşe Ormanlarının üst sınırını vermektedir. 2100-2200 metreden sonra meşe ormanı sona ermektedir.	131
Foto: 2.26.	Keçi sürüleri fundalık arazilere büyük ölçüde zarar vermektedir (Gündeğdi Köyü).....	132
Foto: 2.27.	Copur Dağları üzerinde gelişen antropojen step alanları.....	134

Foto: 2.28.	Antropojen step alanları mera olarak kullanılmaktadır. Taş duvarlarla çevrilen yerlere ilkbaharda otlar biriktirilir (Kalkankaya'nın kuzeyi)	135
--------------------	--	-----

III. BÖLÜM

Foto: 3.1.	Bahçecik Köyü'nün güneyinde bulunan Kafiran Tepe önemli bir sit alanıdır. Burası, Urartular döneminde Höyük olarak kullanılmıştır. Tepe, bütün Karakoçan Ovası'nı kontrol edebilme özelliğine sahiptir.....	141
Foto: 3.2.	İlk Çağ'da da kullanılan Bağın Kalesi	143
Foto: 3.3.	Karakoçan şehrinde genel bir görünüm: Karakoçan'da verimli tarım arazileri üzerinde son derece hızlı bir yapılaşma vardır.	165
Foto: 3.4.	Karakoçan Merkez Camii: Şehir merkezinde bulunan bu camii işlek ibadethanelerden biridir.	178
Foto: 3.5.	Aşağıovacık Köyünde Übeydullah Efendi'nin evi. Burada, değişik yerlerden gelen birçok öğrenciye Kuran-ı Kerim dersleri verilmektedir.	183
Foto: 3.6.	Karakoçan Devlet Hastanesi: Bu hastane çevrede bulunan bir çok yerleşmeye sağlık hizmeti vermektedir.	184
Foto: 3.7.	Karakoçan Sulaması: İki ana ve on yedi tali kanaldan oluşan Karakoçan Sulaması kentleşmeden dolayı tarım arazi pek fazla kalmadığı için şehrin içinde akarak zengin bir su varlığı sergilemektedir	186
Foto: 3.8.	Karakoçan'daki yarı olimpik yüzme havuzu: Kaymakamlık tarafından yapılan bu yüzme havuzu özel sektöre devredilmiştir. Özellikle yaz aylarında yüzme havuzuna halkın büyük ilgisi vardır.	190
Foto: 3.9.	Yesirip Süt Ürünleri Fabrikası	193
Foto: 3.10.	Atatürk Caddesi üzerinde bulunan betonarme binalar: Binaların alt katları genellikle iş yeri olarak planlanmaktadır.	197
Foto: 3.11.	Karakoçan kapalı halı sahası, Karakoçan spor takımı çalışmalarını burada yapmaktadır.	203
Foto: 3.12.	Karakoçan şehrinde bulunan iki katlı modern konutlar.....	208
Foto: 3.13.	Kalecik Köyü girişi: Bazalt taşları çok yaygın olduğu için köy halkı bunlardan çok çeşitli şekillerden (yapı malzemesi vb.) yararlanmaktadır.	215
Foto: 3.14.	Karakoçan Cumartesi Pazarı (önceleri Çarşamba) çok geniş bir sahaya hizmet vermektedir.	220
Foto: 3.15.	Düz dam kerpiç evler (Ormancık Köyü)	237
Foto: 3.16.	Gurbetçilere ait çok katlı modern konutlardan biri(Kalecik Köyü)	244

IV. BÖLÜM

Foto: 4.1.	Şekerpancarı ekim alanı: Karakoçan Ovası'nda verimli tarım arazileri üzerinde şekerpancarı ekim alanı ve üretimi hızlı kentleşmeden dolayı her geçen gün azalmaktadır.	336
Foto: 4.2.	Buğday hasat zamanı (Gümüşakar Köyü): Ortalama yükseltisi 1500 m.nin üstünde bulunan inceleme sahamızın kuzeyinde buğday hasat zamanı 15 Ağustos'tan sonra başlamaktadır.	357
Foto: 4.3.	Sera Sebzeçiliği(Mahmutlar Köyü)	362
Foto: 4.4.	Karakoçan şehrinde pazarlanan küçükbaş hayvan sürüleri (yer Karakoçan Terminali)...	377
Foto: 4.5.	Büyükbaş mera hayvancılığı (Başyurt Köyü)	373
Foto: 4.6.	Yayla arıcılığı (Gümüşakar – Karaçan köyleri arası): Karakoçan'da üretilen hakiki yayla balı Türkiye'nin birçok yerinde satılmaktadır.	384
Foto: 4.7.	Kolan Kaplıcası üzerinde yap-işlet-devret modeliyle oluşturulan tesis bulunmaktadır...	398

ÖNSÖZ

Herhangi bir sahanın gelişebilmesi için sahip olduğu coğrafi potansiyelinin iyi bilinmesi gerekmektedir. O sahanın tesadüfi gelişmesi, kalkınması mümkün olamayacağına göre bölgesel ve yöresel yatırımlar için mutlaka doğru planlama gereklidir. Coğrafya bilimi, sahanın beşerî ve ekonomik özelliklerini bütünleyici bir şekilde sentezleyerek çalışmalarını ortaya koyar. İşte bu düşünceler doğrultusunda oluşturduğumuz “Karakoçan İlçesi’nin Coğrafi Etüdü” adlı doktora tezi bundan sonra yapılacak çalışmalara az da olsa fikir vermesi açısından önem taşımaktadır.

Tez konusunun belirlenmesinde, çalışmanın başından sonuna kadar büyük emekleri geçen çok değerli danışman hocam Yrd.Doç.Dr. M. Dursun ÇİTÇİ’ye teşekkür ederim. Coğrafya Bölüm Başkanı hocam sayın Prof.Dr.Saadettin TONBUL’a ve Tarih Bölüm Başkanı sayın Prof.Dr.Muhammed Beşir AŞAN’a desteklerinden dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Çalışmama desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Coğrafya Bölümü’nün çok değerli hocalarından Yrd.Doç.Dr. Selçuk HAYLİ Beyefendi’ye saygılarımı sunarım. Ayrıca Yrd. Doç.Dr. Murat SUNKAR’a desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Gazi Lisesi’nde çalışan mesai arkadaşlarımdan, Dr. Zülküf KILIÇ’a, Öğretmen Sibel TOKGÖZ’e desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Karakoçan Özel İdare müdürü Ali KÖRBIÇAK’a, Karakoçan Orman İşletme Şefliği mühendisi Okan KURŞUN’a ve arazi çalışmalarında bizlere eşlik eden Ramazan YILMAZ’a teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmalarım sırasında büyük bir öz veri, sabır ve anlayış sergileyen eşime teşekkür eder ve sevgilerimi sunarım.

Ahmet MOR, 2008

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Araştırma Alanının Yeri, Sınırları ve Coğrafi Özellikleri

İnceleme sahamız olan Karakoçan İlçesi, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde yer almaktadır. Elazığ İli'ne bağlı olan Karakoçan, ilin kuzeydoğusunda olup, doğusunda Bingöl Merkez ilçe, kuzeyinde Yayladere ve Kiğı (Bingöl), kuzeybatısında Nazimiye (Tunceli), batısında Mazgirt (Tunceli), güneyinde Kovancılar (Elazığ) ilçeleri bulunmaktadır (Harita: 1.1.).

Türkiye'de il, ilçe, köy sınırları genellikle doğal unsurlarla belirlenmiştir. İnceleme sahamız olan Karakoçan İlçesi'nin de sınırları doğal unsurlara dayandırılmıştır. Bu sınırlar Peri Suyu ile Mazi Dağı, Heserek Dağı, Kurucadağ ve Körboğa Dağları'nın su bölümü çizgisini izlemektedir.

İnceleme alanımızın toplam sınır uzunluğu 174,25 km.dir. Bunun 70,2 km.'si Peri Suyu ve 104,05 km.'si dağların su bölümü çizgisi ile diğer sınırlar oluşturur. Sınır uzunluğunun çok fazla olmasında doğal sınırlar etkilidir. Çünkü doğal sınırlar genellikle girintili ve çıkıntılı olmaktadır. Sınır kavramı içerisinde yapay ve doğal olma özelliklerini dikkate aldığımızda, ilçemizin sınırları saat ibresi istikametindeki gidişatı şöyledir: Peri Suyu vadisinde başlayan kuzey sınırimız Taf Tepe'nin (1391 m) yamaçlarını takip ederek kuzeye yönelir. Taf ile KüçükKurudağ (1525 m) Tepeleri arasındaki boyun bölgesinde mantar şekli oluşturur. Buradan Saruhan Deresi'nin doğusunda kuzeybatı – güneydoğu istikametinde devam eder ve Bingöl Dağları yakınlarında yer alan Aktaş Tepe'ye kadar devam eder. Aktaş Tepe İle Çelebi Köyü arasında kuzey güney yönünde uzanır. Buradan itibaren Körboğa Dağlarının su bölümü çizgisini takip ettiği için yükselti değeri genellikle 2000 m.'nin üstündedir. Körbağa Dağlarının güneyinde yer alan Kurucadağ volkan konisinin zirve noktasından geçen sınırimız burada dış bükey bir hareket oluşturur. Harami Tepe (1885m)'den itibaren 1,9 km kadar kuzeybatıya yönelir ve oradan da ani dirsekle Kale Tepe'nin batısına kadar devam eder. Buradan itibaren güney sınırimız başlar. Güney sınırimız da doğu sınırimız gibi genellikle yüksek kesimlerden geçip, girintili ve çıkıntılı bir özellik gösterir. Akyokuş Köyü'nün kuzeyinden itibaren batı sınırimız başlamaktadır. Batı sınırimızı, kuzeydoğu – güneybatı doğrultusunda akan Peri Suyu oluşturur. Peri Suyu üzerinde

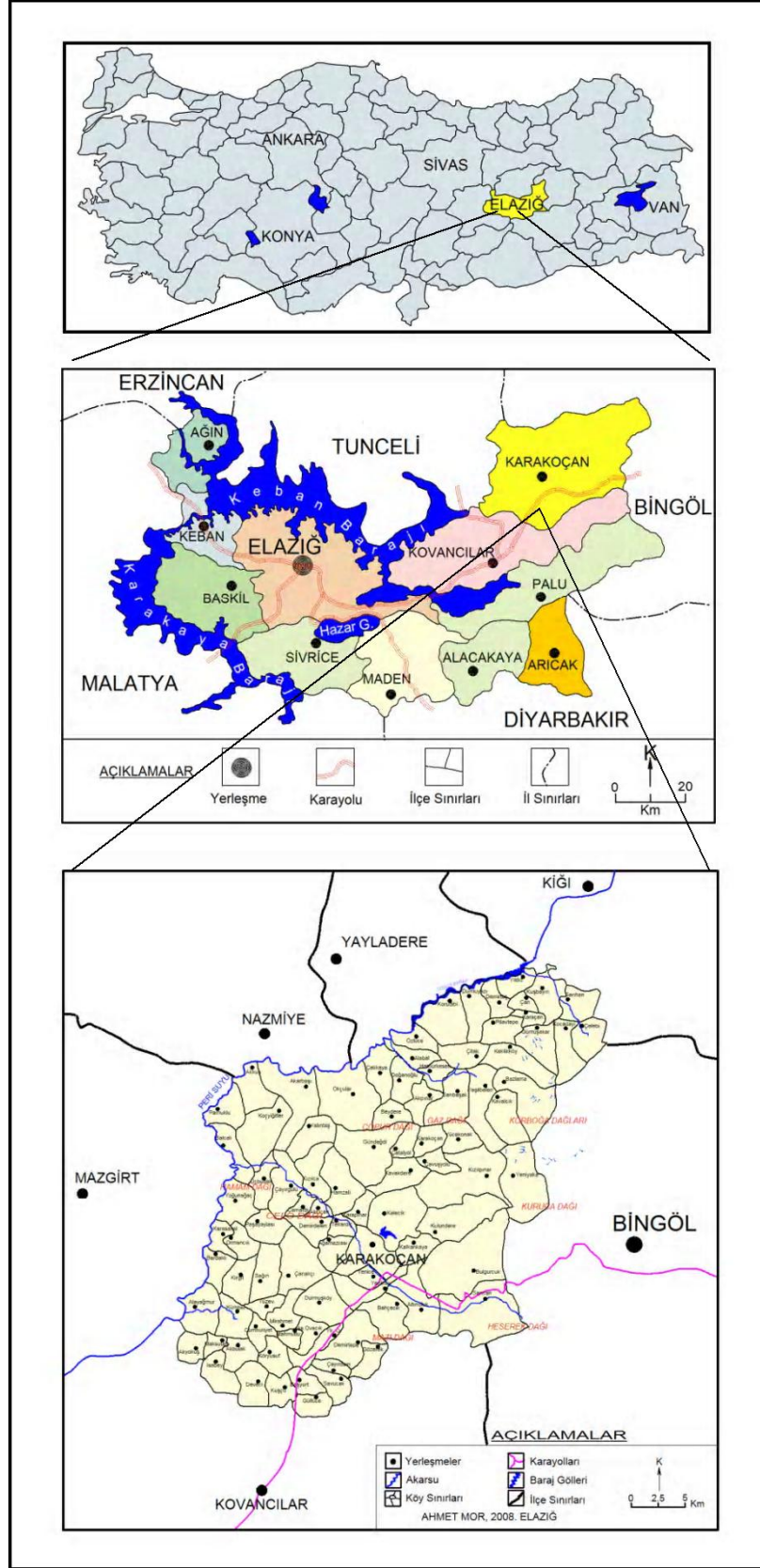
Özlüce Barajı bulunmakta ve Tatar, Seyrantepe ve Pembelik Barajları da yapılmaktadır. Bu nedenle sahanının sınırı barajların orta kısmından geçeceği kabul edilmektedir (Harita: 1.2. – 1.3.).

Karakoçan İlçesi'nin de içinde yer aldığı Yukarı Fırat Bölümü, Doğu Anadolu bölgesinin en büyük bölümüdür. Burada, içinde birbirinden farklı coğrafya karakterleri gösteren birtakım yöreler vardır. Bunlar; batıda Uzunyayla, Güneydoğu Toroslar ve kuzeyde buna eşlik eden alçak saha şeridi (Elbistan'dan başlayarak Malatya üzerinden Elazığ'a, sonra Murat Irmağı vadisi boyunca Muş Ovası'na kadar), Karasu ile Murat Irmağı arasındaki Tunceli ve Bingöl yöreleri diye esas itibarı ile üçe ayrılır (Darkot, 1943: 261). İnceleme sahamız Darkot'un tarifine göre, üçüncü alt yöre içinde yer almaktadır. Karakoçan İlçesi, Uluova, Kovancılar, Başyurt, Karakoçan ve Bingöl depresyon ovalar serisi kuşağı üzerinde yer almaktadır. Kovancılar Ovası ile Bingöl Ovası arasında genellikle plato sahasına karşılık gelen araştırma alanımızın yeryüzü şekilleri genellikle D-B yönünde uzanış göstermektedir.

İnceleme sahamızın batı ve kuzey sınırı kuzeydoğu – güneybatı doğrultusunda akan Peri Suyu'nu takip etmektedir. Peri Suyu vadisi genellikle fay hatlarına yerleşmiştir. Peri Suyu kuzeydoğu – güneybatı doğrultusunda akmakla birlikte yer yer kuzey – güney ve doğu – batı doğrultusunda da akış özelliği göstermektedir. Bu nedenle inceleme sahamızın batı ve kuzey sınırında kavisler oluşturur. İlçenin doğu sınırı dağların su bölümü çizgisini izlemektedir. Bu nedenle doğu sınırı kavisler çizmektedir. Karakoçan ile Bingöl sınırında güneyden kuzeye doğru Heserek Dağları (2114), Kurucadağ (2372 m), ve Körboğa Dağları (2293m) yer almaktadır. 2000 metreyi aşan yükseltisi ile Kurucadağ, tipik bir volkan konisidir. Buradan çıkmış olan bazalt lavları, güneybatıya doğru akarak, Karakoçan çevresinde alçak bir platonun oluşmasına yol açmıştır. Güney sınırı da tıpkı doğu sınırı gibi dağların zirvelerini takip etmektedir. Güneyde Karakoçan ile Kovancılar arasında Mazı Dağları bulunmaktadır.

İnceleme sahamızın batısında da dağlar vardır. Ancak bu dağlar bütünüyle inceleme sahamıza girmemektedir. Batıda yer alan ve metamorfik yapıları olan Hamam Dağı, doğu ve güney sınırlarımızda yer alan dağlar kadar yüksek değildir. İnceleme sahamızın iç kesimlerinde Çopur ve Gaz Dağları vardır. Bu dağlar doğu sınırlarımızda yer alan Körboğa Dağları ile birlikte doğu – batı doğrultusunda uzanan dağlık seriyi oluşturmaktadır. Bu dağlık seriden itibaren inceleme sahamız iki bölüme ayrılır.

Harita :1.1. Araştırma Alanının Coğrafi Konumu

Dağlık serinin kuzeyinde ortalama yükseltisi fazla olan platolar sahası ve güneyinde ise yükseltisi daha az olan ovalar sahası uzanır. Karakoçan ve Başyurt Ovaları, Karakoçan fay zonu denetimde gelişmiş tektonik çöküntü ovalarıdır. Dağların üst kısımları genellikle (Kurucadağ hariç) plato görünümündedir.

İnceleme sahamızın suları Peri Suyu tarafından drene edilmektedir. Peri Suyu'nu besleyen Ohi Çayı ile Kuşçu ve Değirmendere diğer önemli akarsularımızdır. Karakoçan'da, fay tektoniği ile drenaj sistemi arasında sıkı bir ilişki vardır. Akarsuların çoğu, sağ yanal doğrultulu atımlı fay hatlarını takip etmektedir. Bu nedenle inceleme alanımızda paralel veya yarı paralel drenaj sistemi egemendir. Ancak dar sahalarda diğer drenaj tiplerine de rastlamak mümkündür. Genellikle dar ve derin olan Peri Suyu vadisi üzerinde çok sayıda baraj yapılmıştır. Kuzeyden güneye doğru Uzunçayır, Kiğı (ikisi inceleme sahamızın dışında yer almaktadır), Özlüce, Pembelik, Seyrantepe ve Tatar barajları Peri Suyu üzerinde yer alan barajlardır.

İnceleme sahamızın içerisinde yer aldığı bölge makroklima olarak karasal iklimin özelliklerine sahiptir. Ancak yöresel klima açısından farklı özellikler gösterir. Elazığ ve çevresinde daha ılıman iken, Başyurt'tan itibaren iklimin özellikleri daha sertleşir. Gerçekten de bu iki farklı iklim arasındaki sınır Başyurt'tur. Çünkü Başyurt'un kuzeyi ile güneyi arasında iklimin elemanları büyük değişiklikler gösterir. Bu durum aslında morfolojik ünitelerle ilgilidir. Çünkü Başyurt'un güneyi ile Murat Nehri arasında önemli bir yükselti farkı yoktur. Dar ve kavisli olan Peri Suyu vadisi, Akdeniz üzerinden gelebilecek hava sirkülasyonunu daha kuzeye nakledecek özellikte değildir.

İnceleme sahamızın ortalama yükseltisi fazladır. Tonbul'a göre Elazığ'ın batısında step üst sınırı olan 700 m.nin altında yükseltisi daha az olan herhangi bir yer yoktur. Sahanın yükseltisi 900 m.den itibaren başlamaktadır. Bu nedenle inceleme alanımız bütünüyle orman sahasına karşılık gelmektedir. 900 m.den itibaren başlayan meşe ormanları 2200 m yükseltisine kadar çıkmaktadır. Ancak meşe ormanları büyük ölçüde tahribata uğramıştır. Hatta bazı mevkii adları, orman ve ağaçla ilgili olduğu halde, tek bir ağacın olmadığı sahalarda vardır. Örneğin Bağliağaç Mevkii ve Mazi Dağı ormanların ortadan kaldırıldığı ve antropojen step sahasının genişlediği yerlerdir.

İnceleme sahamızda volkanik araziler çok geniş yer tutmaktadır. Başlangıçta yarık erüpsiyonuyla yayılan bazaltlar, andezitler, tüfler ve tüfitler daha sonra merkezi püskürme özelliği göstermiştir. Volkanik arazilerin altında kalker ve marn formasyonları bulunmaktadır. Bazalt ve andezitler kaba bloklu ve kırıklı bir yapıya

sahiptir. Bu şartlar altında bazaltik topraklar ile zengin yeraltı su kaynaklarının oluşmasına olanak tanımıştır. Ancak verimli topraklara ve güv su kaynaklarına sahip olduğu halde tarım faaliyetleri yöremizde ikinci planda gelmektedir. Bu durum karasal iklimin özellikleri ile açıklanabilir.

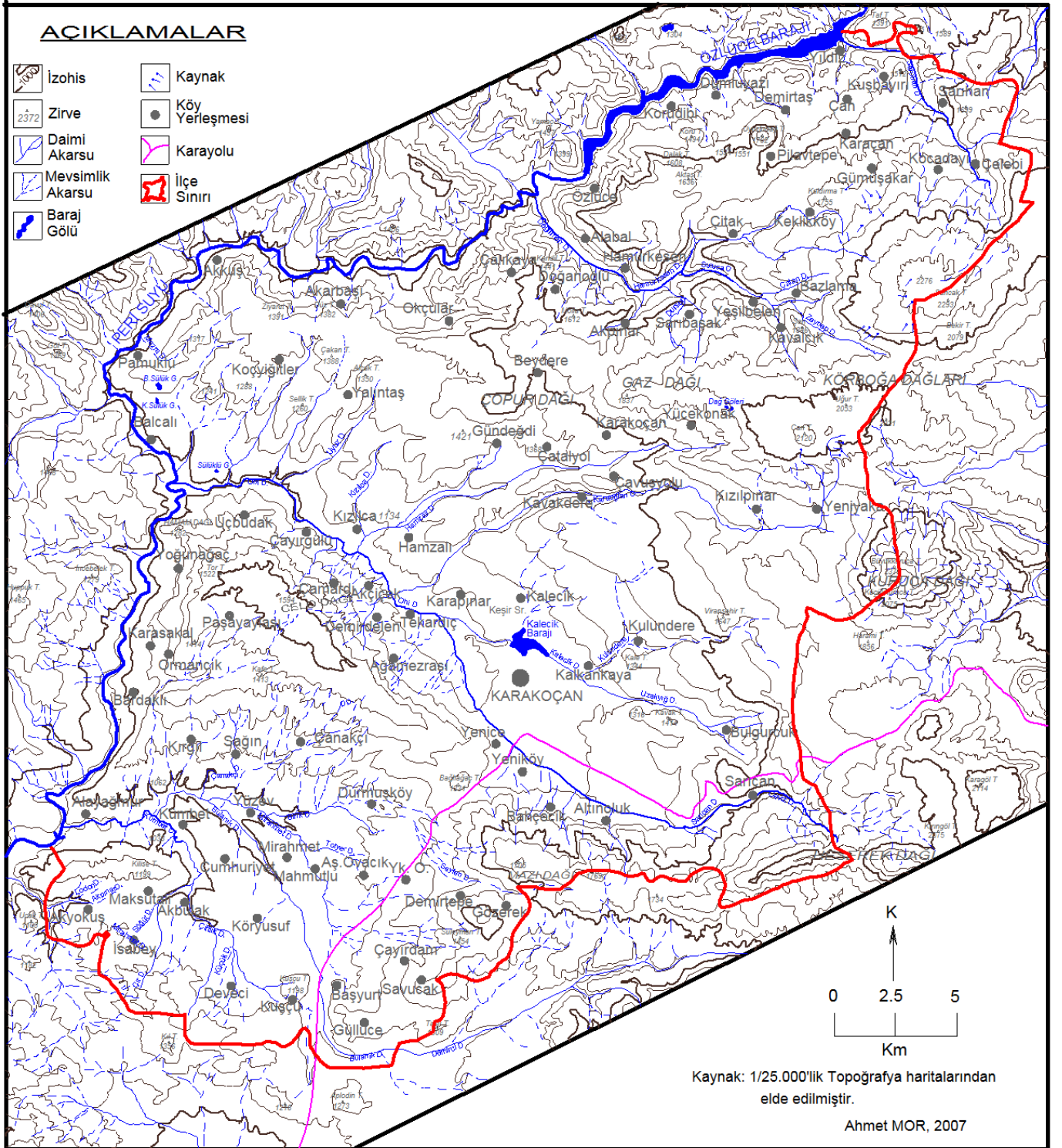
İlçe idarî sınırları içerisinde çalışma alanımızın yüzölçümü 1085 km²'dir. Bu alan, Elazığ yüzölçümünün (9153 km²) % 12'sini kapsamaktadır. 1936 yılında Kiğı'nın Çan Bucağı ve Palu'nun Ohi ve Başyurt (Lahan) Bucakları birleştirilerek Karakoçan adı ile Elazığ'a bağlı bir ilçe kurulmuştur. Karakoçan, bugün 3 bucak (Merkez, Başyurt, Çan) ve 89 köyü ile 30020 nüfuslu bir ilçedir. Yurtdışında çalışan gurbetçilerin sağladıkları imkânlarla gelişerek büyüyen Karakoçan, 2000 yılından sonra şehir statüsünü elde etmiştir.

Sahamızın beşerî açıdan dikkat çeken özelliği, çok mahalleli köylerin yerleşmede daha fazla yer tutmasıdır. Tarım ve hayvancılık faaliyetlerini birlikte yürüten köyler, genellikle çok mahalleli köylerden oluşmaktadır. İnceleme sahamızda plato yüzeyleri geniş yer kaplamaktadır. Bu dağlık ve engebeli araziler bol su kaynaklıdır. Bu nedenle köyleri oluşturan mahalleler ikişer üçer haneler şeklinde araziye dağılmıştır. Hatta bu mahallerin 12 tanesi farklı tarihlerde köy tüzel kişiliğine kavuşmuştur. Böylece Elazığ merkezden sonra, il sınırları içinde Karakoçan, köy sayısının en fazla olduğu ilçe özelliğini elde etmiştir.

Karakoçan'da tarım ve hayvancılık, esas geçim kaynağını oluşturur. Sahanın coğrafi özelliklerinden dolayı hayvancılık, tarıma göre daha önde gelmektedir. Sadece hayvancılıkla geçinen köylerin sayısı da bir hayli yüksektir. Karakoçan İlçesi'nin idarî merkezi olan Karakoçan şehri ise hizmet sektörünün ağırlıkta olduğu bir yerleşmedir.

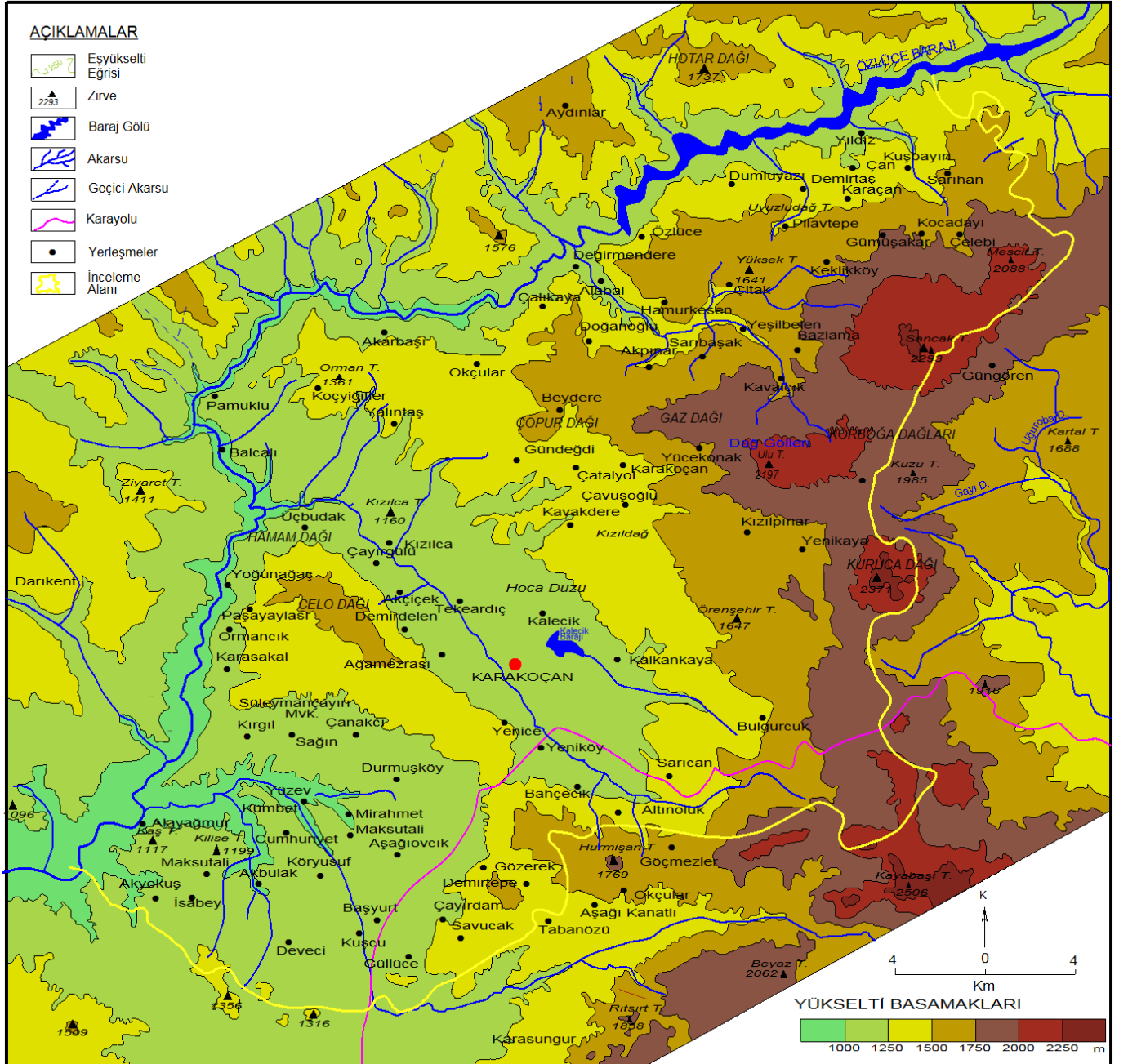
Tarihin ilk çağlarından itibaren önemli yol güzergâhı üzerinde bulunan Karakoçan, bugün Elazığ – Bingöl karayolunun güzergahında yer almaktadır. Yakın çevresinde büyük şehirler olmadığı için sürekli gelişmektedir. Karakoçan, yakın çevresinin de çeşitli ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Böylece Karakoçan “Merkezi Yer Özelliği” taşıyan bir yerleşmedir.

Harita: 1.2. Karakoçan İlçesi'nin Topoğrafya Haritası

Kaynak: 1/25.000 Ölçekli Topoğrafya Haritası (K43: b1,b2,b3,b4-c3; K 44: a1,a2,a3,a4-b1,b2; J 44: d1,d2,d3,d4-c1,c4)

Harita: 1.3. Karakoçan İlçesi'nin Fiziki Haritası

Kaynak: 1/25.000 Ölçekli Topoğrafya Haritası (K43: b1,b2,b3,b4-c3; K 44: a1,a2,a3,a4-b1,b2; J 44: d1,d2,d3,d4-c1,c4)

1.2. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

“Karakoçan İlçesi’nin Coğrafi Etüdü” adlı doktora tez çalışmamız bugüne kadar bölgesel coğrafya alanında çalışma yapılmayan ilçenin, bölgesel coğrafya prensiplerine göre incelenmesi gerektiği fikrinden hareketle gerçekleştirilmiştir.

Herhangi bir sahadaki insan ile doğal çevre arasındaki karşılıklı etkileşimin ve ilgilerin ortaya konması bölgesel coğrafyanın asıl amacıdır. Karakoçan İlçesi’nin coğrafi potansiyeli ve fonksiyonel özelliklerini ortaya koymak ve bunların beşerî özelliklere etkisini sentezlemek ve yorumlamak asıl amacımızdır. Sahada, insanların coğrafi potansiyelden yararlanma şekilleri ve bu potansiyele yaptıkları etkileri de çalışmamızın bir diğer amacıdır. Buna göre coğrafi potansiyeli ile insan arasındaki ilişkileri bütün özellikleri ile açıklamak, insanın oluşturduğu faaliyetlerin mekânsal dağılışı, nedenleri ve sonuçları ile karşılaştırmalı olarak ortaya koymak, doğal ve beşerî çevrenin gerek içinde ve gerekse birbiriyle olan karşılıklı ilişkilerinin şehir ve kırsal üzerindeki etkilerini araştırmak, bu tezimizin genel amacıdır.

Karakoçan İlçesi coğrafi açıdan yeterli araştırmanın yapılmadığı bir sahadır. Saha fizikî ve beşerî coğrafya açısından oldukça değişiklikler göstermektedir. Kendine has özellikleri ile dikkatleri üzerine çeken bir ilçedir. Bu nedenle coğrafyanın bütünleyici alt bilimi olan Bölgesel Coğrafya yaklaşımı ile insan ile doğal ortam arasındaki ilişki ilçe sınırları dikkate alınarak bu çalışmada irdelenecektir. Elazığ’dan tamamen farklı ekolojik özellikler gösteren Karakoçan İlçesi’nde nüfus hızla değişmektedir. Karakoçan aynı zamanda geniş bir sahayı etkilemektedir. İlçenin jeomorfolojik, klimatolojik, hidrografik özelliklerini tanıyarak, uygun kullanım yöntemlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bölgesel coğrafya çerçevesinde yapacağımız bu çalışma sahaya yönelik yapılacak olan bütün planlamaların alt yapısını da oluşturabilecektir.

Bu düşünceye bağlı kalarak, Elazığ ilinin çalışılan ilçelerine bir yenisini daha katmak amacıyla Karakoçan İlçesi seçilmiştir. Çünkü Karakoçan şehri, Elazığ ve Kovancılar’dan sonra hızlı gelişmektedir. Bölgesel coğrafya araştırma yöntemlerine göre çalışma sahamız monografik bir plan dâhilinde incelenmiştir. İdarî bir ünite seçmemizin temel amacı ise hem istatistikî veriler bakımından hem de idarî ünite ile ilgili kararlarda bir bütünlük sağlanması amacına yöneliktir.

İdarî sahanın merkezinde bulunan şehrin, çevresini nasıl etkilediğini, hangi coğrafi özellikleri bünyesinde barındırdığı ve bu özelliklerin coğrafi özelliklere nasıl

yansıdığını yine coğrafyanın araştırma prensipleri çerçevesinde analiz etmek amacını taşımaktadır.

Karakoçan İlçesi, Elazığ'ın büyük ilçelerinden biridir. İlçenin kırsal kesimi her geçen gün adeta boşalmaktadır. Şehirde ise hızlı bir büyüme vardır. Bu şekildeki değişimin sebeplerini ve sonuçlarını araştırmak, sahanın daha planlı gelişmesine katkıda bulunmak, çalışmamızın diğer bir amacıdır. Çünkü kısa bir sürede hızla büyüyen yerleşmeler planlı ve programlı olmadıkları takdirde aynı şekilde önemini kaybederler ve sönükleşirler. Karakoçan şehrinin kalıcı olabilmesi şehir planı ile ilgili alınan kararların çok kapsamlı olmasına bağlıdır. İşte bu planlamalara bir nebze ışık tutmak diğer amaçlarımız arasındadır.

Ayrıca mekândaki her türlü değişimin insan ile doğal unsurlara nasıl tesir ettiğini ve değişimin coğrafi prensiplere göre sentezlemek ve bu yorumlama ile sahaya yeni birtakım bilgileri ortaya koymak en önemli amaçlarımızdan birini oluşturmaktadır.

Karakoçan İlçesi kurulurken yapılan idarî düzenlemenin doğal ve beşerî unsurlara nasıl yansıdığını, özellikleri tespit edilerek, alan içerisindeki özel farklılık ve benzerlikler ortaya konulacaktır.

Literatür taraması yapıldıktan sonra, derlenen malzeme ve bilgilerin ışığı altında temel haritalar çizilmiştir. Araştırma alanının coğrafi konumu haritası 1/500.000 ölçekli, diğer haritalar ise 1/ 100.000 ve 1/25.000 ölçekli haritaların çizilip küçültülmesiyle elde edilmiştir. Topografya haritası, 1/25 000 Ölçekli K43: b1,b2,b3,b4-c3; K 44: a1,a2,a3,a4-b1,b2; J 44: d1,d2,d3,d4-c1,c4 numaralı paftalarının birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Ayrıca Köy Hizmetleri Elazığ İli Arazi Varlığı Haritası'ndan (1/100.000) faydalanılarak toprak, arazi kullanımı, arazi sınıfları, risk ve toprak erozyonu haritaları çizilmiştir. Köy Hizmetleri AKP Daire Başkanlığı'ndan alınan 1/25.000 ölçekli köy sınırları haritaları birleştirilerek ve 1/25.000 ölçekli topografya haritası ile karşılaştırılarak çizilmiştir. 50 m, 100 m ve 250 m aralıklarla topografya haritaları oluşturulmuştur. 50m aralıklarla oluşturulan topografya haritasından morfoğrafya haritası elde edilmiştir. Genel topoğrafya haritasında izohipsler 100m aralıklarla geçmektedir. 250 m aralıklarla bir topoğrafya haritası daha çizilerek diğer haritalar için bir temel harita oluşturulmuştur.

Karakoçan Orman İşletme şefliğinden alınan 1/25.000 ölçekli amenajman planları birleştirilerek ve 1/25.000 topografya haritası ile karşılaştırılarak bitki haritası elde edilmiştir. Sahada yaptığımız incelemelere göre bitki formasyon tipleri tayin edilmiştir.

DMİ’de alınan rasatlara göre ve 1/25.000 ölçekli harita üzerinde Karakoçan ve yakın çevresinin ortalama yağış haritası ile temmuz, ocak ve ortalama sıcaklık haritaları oluşturulmuştur.

Tüm bu haritalar çizildikten sonra küçültülerek ve arazi çalışmalarından sonra bilgisayar ortamına aktararak haritaların son halleri elde edilmiştir. Oluşturulan haritaların bazıları arazi gözlemlerine göre şekillenmiştir. Köy ve mahalle adları yeni isimleri ile haritalara aktarılmıştır. Yerleşmelerin dağınık ve çok sayıda olması yüzünden bazı zorluklar çekilmiştir Ancak bunlar arazi çalışmaları ile giderilmiştir.

Haritaların çizim işlemi tamamlandıktan sonra 2007 ve 2008 yıllarında arazi gözlemleri yapılmıştır. Tüm köylere ve mahallelerine gidilmeye çalışılmış ve köylerde tarafımızdan anketler uygulanarak, fotoğraflar çekilmiş ve gerekli notlar alınarak, bazı haritaların eskizleri arazide çizilmiştir. Arazi gözlemlerinden sonra ise haritalar tekrar revize edilerek yeni haritalar, harita yöntemlerine uygun olarak çizilmiştir.

Beşerî ve ekonomik özelliklerine uygun olarak idarî bölünüş haritası, nüfus yoğunlu haritaları (1940, 1960, 1980, 2000 ve 2007), yükselti basamaklarına göre nüfus yoğunluğu haritası (200), nüfus dağılışı haritaları (1940, 1960, 1980, 2000 ve 2007), cinsiyet dağılışı haritası, yerleşme haritası, ulaşım haritası, tarım ve havıyacılık ile ilgili birçok harita çizilmiştir.

Nüfus dağılışı haritaları köy sınırları esas alınarak, araziden yararlanma, morfografya ve topoğrafya haritalarından da faydalanılarak çizilmiştir. Karakoçan şehrinin ve çevresinin topoğrafya (eküdistant 10 m) ve tarihî gelişim haritası, mahallere göre nüfus yoğunluğu haritası, şehir içi ulaşım haritası, fonksiyon alanları haritası, binaların kat sayılarına göre dağılışı, ticaret alanlarının dağılışı haritaları ise 1/1000’lik hâlihazır haritadan (Netcad programlı) faydalanılmıştır.

Konuların daha iyi anlatılabilmesi için DİE, DMİ, DSİ, KHGM ve Tarım İl ve İlçe Müdürlükleri gibi devlet kuruluşlarının verilerinden de faydalanılmıştır. Temin ettiğimiz istatistikler arasındaki ilişkiler SPSS 11,5 For Windos programı yardımı ile analiz edebilmiştir. Aldığımız veriler ve anket sonuçlarına göre tablo ve grafikler oluşturulmuştur. Tüm bunlar yapıldıktan sonra tezin yazım işlemine geçilmiştir.

1.3. Önceki Çalışmalar

Belirtilen bu amaçlar doğrultusunda, alanımızda ilgili literatürün toplanması ve bunların tasnifinin yapılması araştırmamızın birinci aşamasını oluşturmuştur. Önce konumuz ve alanımız ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir. Karakoçan İlçesi'ni bir bütün olarak inceleyen herhangi bir çalışma yoktur. Alanımızın bir kısmını veya çevresini ele alan bu çalışmaları sırasıyla inceleyelim.

CHAPUT, Türkiye'de jeolojisi ve jeomorfolojisi ile ilgili değerli çalışmalar yapmıştır. Ancak sahamızla ilgili olarak yaptığı değerlendirmeler çok dar kapsamlıdır. (Chaput, 1936).

ARNİ, Doğu Anadolu Bölgesi'nin tektonik ana hatlarını çizip, bölgedeki tektonik üniteleri 5'e ayırarak incelemiş ve alanımızı Toridler ve İranidler arasında belirtmiştir (Arni, 1939).

NAZLI, Elazığ ilinin coğrafi, ziraî, tarih, nüfus ve jeolojik durumunu inceleyerek, Elazığ ilinin ve ilçelerinin özelliklerini incelemiştir. Alanımızdaki tarım ve hayvancılık alanlarından ve üretilen ürünlerin miktarlarından bahsetmiştir (Nazlı, 1939).

DARKOT, Yukarı Fırat Bölgesi'ni incelerken genel olarak alanımızdan da bahsetmiştir (Darkot, 1943: 254–258).

SARIBEYOĞLU, “Aşağı Murat Bölgesi'nin Beşerî Coğrafyası” adlı çalışmasında Elazığ, Tunceli ve Bingöl çevresini incelemiş ve ilçe yerleşmelerinden de bahsetmiştir. Bölgenin yerleşme, nüfus ve ekonomik faaliyetlerinden bahseden bu çalışmalardaki istatistikî bilgiler o dönem ile günümüz arasında fikir edenebilmemize yardımcı olmuştur (Saribeyoğlu, 1951).

ERİNÇ, “Doğu Anadolu Coğrafyası” adlı eserinde, tüm bölge ile ilgili genel bilgiler verdikten sonra bölümleri ve alt yörelerini incelerken alanımızdan da bahsetmiştir. Bölgenin tüm coğrafi özellikleri ile ilgili bilgi veren bu eser bir bütünlük teşkil etmesi açısından değerli bir kaynaktır (Erinç, 1953).

SARAÇOĞLU, Doğu Anadolu Bölgesi'nin özelliklerini ortaya koymuştur. Bölgenin genel özelliklerini ve yörelerini tek tek coğrafi açıdan incelemiştir (Saraçoğlu, 1989).

SUNGUROĞLU, “Harput Yolları'nda” adlı eseri ile Harput ve Elazığ tarihi üzerine ilgili bilgiler verirken, alanımıza direkt olarak değinmese bile dolaylı olarak yörenin tarihsel gelişimini anlatmaktadır (Sunguroğlu, 1958).

İÇÖZ, Karakoçan'ın yer altı suları hakkında genel bilgiler vermektedir (İçöz, 1975).

ARDIÇOĞLU, Harput ve çevresinin tarihinden bahsetmektedir (Ardıçoğlu, 1964).

SEVİN çeşitli dönemlere ait değerlendirmeler yöre ile ilgili tarihi bilgilerin bütünlüğe kavuşması açısından büyük bir önem arz etmektedir (Sevin, 1987).

AŞAN yüzey araştırmaları yaparak bölgenin Orta Çağ tarihine ışık tutmuşlardır (Aşan, 1987). 1985'ten sonra Fırat Havzası ile ilgili yapılan sempozyumlarda yöreye ait bilgiler yine tarihe ışık tutması açısından önemlidir.

KOÇYİĞİT, Sahanın tektonik hareketleri hakkında aydınlatıcı bilgiler vermektedir (Koçyiğit, 2003).

ÖZTEKİN, Kolan ve Bağın Kaplıca sularının jeolojisi hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir (Öztekin, 2004)

Bu eserlerin dışında alanımızın çevresi ile ilgili yapılmış birçok çalışma ve tez bulunmaktadır.

II. BÖLÜM

2. KARAKOÇAN İLÇESİ'NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

İnceleme alanımızın da içinde yer aldığı Doğu Anadolu Bölgesi, ortalama yükseltisi ile diğer bölgelerimizden ayrılmaktadır (Erinç, 1953: 3). Doğu Anadolu, ülkemizin en yüksek ve en engebeli bölgesidir. Yurdumuzun en yüksek sıradağları bu bölgede bulunmaktadır (Atalay – Mortan, 2006: 447). Bölgenin yeryüzü şekillerini dağ sıraları, geniş platolar ve platolar arasındaki ovalar oluşturur. Bölgede dağlar doğu-batı doğrultusunda üç sıra halinde uzanırlar. Bölgenin kuzeyini oluşturan Çoruh–Kelkit sıradağlarının güneyinde Erzincan, Tercan, Erzurum ve Aras Nehri depresyonları bulunmaktadır. Bunun güneyinde ise Elbistan havzasından başlayarak Malatya, Uluova, (Mollakendi), Bingöl (Çapakçur), Muş, Van Gölü, Başkale (Havasar) ve Yüksekova(Gevar) havzalarıyla devam eden şerit üzerindeki depresyonlar birbirlerinden belirgin eşiklerle ayrılmışlardır. Bu depresyon dizisinin güneyinde adeta bir duvar gibi yay çizerek uzanan Güneydoğu Toros Dağları yer almaktadır (Erinç, 1953: 6). Karakoçan İlçesi batıda Kovancılar Ovası ile doğuda Bingöl Ovaları arasında bir eşik alanı içerisinde yer almaktadır.

Engelibeli olan çalışma alanımız, genel özellikleri itibarıyla plato karakterindedir. Platoların inceleme alanımızda kapladığı alan %28,8 (31476,4 ha.)'dir. Buna akarsu vadileri ile yamaçları da dâhil edince dalgalı ve engebeli alan %60,5 oranında bir değere ulaşmaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesi penneplen bir durumda iken oluşmuş morfolojik şekiller ile neotektoniğin gelişmesiyle oluşan yeni morfolojik şekillerle değişikliğe uğramıştır. Böylece Doğu Anadolu Bölgesinde doğu – batı yönlü uzanan sırtlara karşılık gelen antiklinaller ile havzalara karşılık gelen senklinaller oluşmuştur. Akarsular bu değişikliğe ayak uydurarak gelişmiştir. Doğu – batı yönünde uzanan akarsular menderesleri, kuzey – güney yönünde uzanan akarsular ise yarma vadileri meydana getirmiştir. Doğu Anadolu'da meydana gelen son tektonik rejim değişikliğinden günümüze kadarki dönemde tektonizmanın genel özelliği, bu tektonizmanın egemenliğinde gelişmiş yapılar ve bunların belirlediği şekil değiştirme geometrileri, Bitlis kenet kuşağında Neo – Tetis'in kapanmasına bağlı olarak gelişen kıta çarpışmasının sonuçlarıdır.

Çarpışma, Doğu Anadolu'da sıkışma ile karakterize edilen yeni bir tektonik dönemi başlatmıştır. Bu yeni dönem boyunca Doğu Anadolu'da kıvrımlar, bindirmeler, doğrultu atımlı faylar, açılma çanakları gelişmiştir. Bu yapılar Doğu Anadolu'nun kabaca kuzey – güney yönünde daralıp, doğu – batı yönünde uzamasına, kıta kabuğunun kalınlaşmasına ve bölgenin yükselmesine neden olmuştur (Şaroğlu – Yılmaz, 1986: 73).

İnceleme alanımızda, morfolojinin belirlenmesinde tektonik hareketlerin önemli bir etkisi vardır. Bu hareketlerin başında Karakoçan fay zone gelmektedir. Karakoçan fay zone uzunlukları 0,5 km ile 17 km arasında değişen, birbirine koşut uzanımlı, yer yer sık aralıklı (100 m) çok sayıda yapısal fay segmentinden oluşur. Karakoçan fay zone içinde ve denetiminde gelişmiş ve gelişimini günümüzde de sürdüren en önemli yapı Karakoçan çek – ayır havzasıdır (Koçyiğit, 2003: 9). İnceleme alanımızda bulunan volkanik Kurucadağ ile volkanik platolar ve kaplıcaların meydana gelmesi yine Karakoçan fay zone ile ilgilidir.

Alanımızda morfolojik ünitelerin belirlenmesinde orojenez, epirojenez, volkanizma gibi iç kuvvetler ile bu hareketlerin oluşumu sırasında gerçekleşen faylanma gibi tektonik hareketlerin etkisi vardır. İç kuvvetlerle dağlar, ovalar ve platolar meydana gelmiş ve faylanma ile biçimlenmiştir. Tektonizmanın oluşturduğu bu yapı alüvyal süreçlerin etkili olmasıyla bugünkü topografik şekiller ortaya çıkmıştır.

2.1. YAPISAL ÖZELLİKLER

Çalışma alanı içinde Paleozoikten Holosen'e kadar uzanan yaş aralığında farklı özellikte beş birim bulunmaktadır (Harita: 2.1.). Ancak Keban Metamorfikleri Kolan Kaplıcaları çevresinde çok dar bir sahada görüldüğü için haritalanamamıştır.

2.1.1. Paleozoyik

Sahamızın batısında yer alan Hamam Dağı'nın yapısı Paleozoyik yaşlı Keban Metamorfiklerinden oluşmaktadır.

Keban rekristalize kireç taşları koyu sarı, açık kahverengi, grimsi renklerde gözlenmektedir. Taze kırık yüzeyleri ise beyaz renktedir. Çoğunlukla kaba, masif görünümlü olan bu birim orta – kalın tabakalanma göstermekte olup, oldukça kırıklı ve çatlaklıdır (Öztekin, 2004: 8).

Keban rekristalize kireç taşlarında yüzeyde pek fazla karstlaşma görülmemektedir. Ancak MTA'nın açtığı sıcak su sondaj kuyusunda Keban metamorfiklerine ait rekristalize kireç taşlarında karstlaşma kırık ve faylarla denetlenmekte, yüzeyden derine doğru gidildikçe artmaktadır. Keban rekristalize kireç taşlarından oluşan çatlak ve karstik boşluklar çoğunlukla kalsit kristallerince doldurulmuştur (Öztekin, 2004: 8).

2.1.2. Tersiyer

Tersiyer inceleme alanımızda Kırkgeçit, Alibonca ve Karabakır Formasyonları ile temsil edilmektedir.

İnceleme alanının güneyinde yer alan Heserek Dağlarının yapısı Tersiyer yaşlı Kırkgeçit formasyonuna ait birimlerden oluşmaktadır. Kırkgeçit formasyonu Kovancılar sınırları içerisinde çok daha geniş alanlar üzerinde görülmektedir. Kırkgeçit formasyonu yarı otokton bir konuma sahip olan birim, kendisinden daha genç ve otokton konumlu Karabakır ve Palu Formasyonları tarafından açılı uyumsuzlukla örtülür (Aksoy, v.d. 1995: 13).

Kanal dolgusu fasiyesindeki konglomeralar ile kumtaşı, çamurtaşı, tabakalı ve masif kireç taşları istifli oluşturan başlıca kayalar türleridir (Aksoy, v.d. 1995: 13).

Malzemesi hemen hemen Elazığ magmatiklerinin bazalt ve andezitlerinden türeyen konglomera seviyeleri, istifin değişik düzeylerinde yer alır. Sedimentolojik ve geometrik özellikleri bunların kanal dolgusu fasiyesinde gelişmiş olduğunu gösterir.

Konglomera dışında istifin kırıntılı kayaçlarını kum taşı – kil taşı ve marn ardalanması oluşturur. Bazı kanal dolgusu fasiyesindeki kum taşı seviyelerinde, kum taşı seviyesini oluşturan akıntılarla taşınmış ve tabakalanmaya paralel olarak yerleşmiş 35 – 40 cm'ye ulaşan gastropod fosillerine rastlanır (Aksoy, v.d. 1995: 13).

Kırıntılı kayaçların sedimentolojik özellikleri bunların düşük yoğunluklu akıntılar tane yada moloz akmalarıyla oluşmuş kanal dolgusu fasiyeslerinden oluştuğunu gösterir. Formasyonun üst seviyelerinde yer alan kireç taşları kopuklu yüzeylenmeler halindedir. Alt seviyelerinde 35 – 40 cm tabaka kalınlığına sahip kireç taşlarının üst bölümü masif görünümündedir (Aksoy, v.d, 1995: 14).

Tersiyer yaşlı Alibonca formasyonuna ait kalker ve marn birimleri özellikle Peri Suyu ve Değirmen Dere'nin çevresi ile Saruhan köyünün kuzey kesimlerinde görülmektedir.

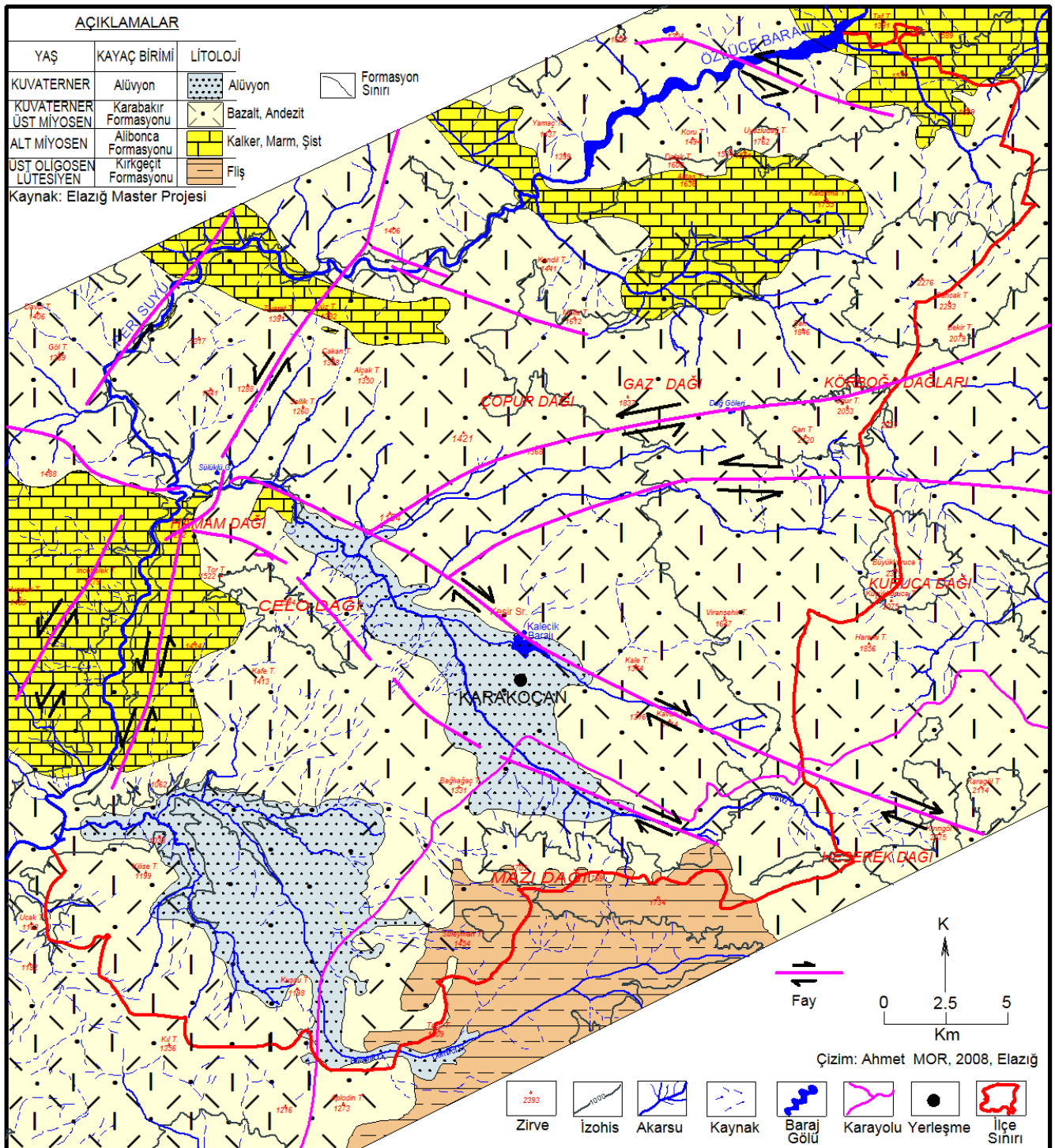
Alibonca formasyonu içinde kalker, kumtaşı, marn ve çakıl taşı ardalanmasından oluşmaktadır. Çakıl taşları iyi yuvarlanmış, 10 – 70 cm'ye kadar değişen boyutlarda olup çakıllarını çoğunlukla Keban metamorfikleri ve Elazığ mağmatiklerinin kırıntıları oluşturmaktadır. Marnlarla ara tabakalı olan kumtaşları bazı yerlerde marnlar içerisinde merccekler şeklinde de bulunmaktadır. Marnlar çok daha geniş sahalarda görülmektedir. Özellikle heyelanların kopma yamaçlarında çok net bir şekilde görülmektedir. Açık sarı, yer yer grimsi, yeşilimsi renklerde gözlenen marnlar 60 – 70 m. kalınlığında yüzeylenmektedir. Özellikle ilkbahar aylarında marnlar üzerinde yoğun bir şekilde heyelanlar oluşmaktadır.

Alibonca formasyonuna ait kalker, marnların üzerinde bulunmaktadır. Alt Miyosen döneminde oluşan bu kalkerler, gri ve süt beyazı renginde kalın tabakalı, boşluklu ve çok çatlaklı kaba kalkerlerdir.

İnceleme alanımızda Üst Miyosen – Kuvaterner yaşlı Karabakır formasyonu kendisinden daha yaşlı olan Keban metamorfikleriyle Alibonca formasyonları üzerinde uyumsuz yapılıdır. Karabakır formasyonu bazalt, andezit, tuf, tüfit ve anglomeralardan oluşmaktadır.

İnceleme alanımızın yarısından fazlası bazaltlarla kaplıdır. Bazaltlar çoğu kez yarık erüpsiyonu şeklinde oluşmuş ve Keban Metamorfikleri ile Alibonca formasyonun üzerini kaplamıştır. Üstte bazen tabakalı gibi görünen ve bünyesinde pillou lavlar taşıyan bazaltlar çok kırıklı bir yapıya sahiptir. Bazaltların hemen altında pembemsi tüfler yer almaktadır.

Harita: 2.1. Karakoçan İlçesi'nin Jeoloji Haritası

Kaynak: ELESKAV, 2000

Daha derinlere doğru veya tüflerle ara tabakalı anglomeralar yer almaktadır. Anglomeraların birleştirici görevini yine volkanik (bazalt, andezit) bir çimentoyla olmuştur.

Merkezi püskürmeyle yayılan bazaltlar Karakoçan Ovası'nın kuzeyinde geniş yüzeylenme gösterir. Hatta bazaltların üzerinde gelişen topraklar erozyonla taşındığı için bazalt lavları geniş araziler üzerinde yüzeyde bulunurlar.

Foto: 2.1. Kızılca Köyü yakınlarında bazaltların (Karabakır Formasyonu) altında kalkerler (Alibonca Formasyonu) görülmektedir.

2.1.4. Kuvaterner

Kuvaterner yaşlı alüvyonlar Karakoçan Ovası ile Başyurt Ovalarında geniş araziler kaplamaktadır. Alüvyonlar, akarsu vadilerini takip ederek uzanırlar.

Karakoçan Ovasında bulunan alüvyon birimi tuf ve bazalt serileri ile sınırlanmıştır. Alüvyon oldukça derindir. İçlerinde kil ve çakıl münavebeli olarak bulunmaktadır. Alüvyonların tabanında tuf ve bazalt serileri yer almaktadır (İçöz, 1975: 4).

Başyurt Ovasında bulunan alüvyonlar; tuf, bazalt ve muhtemelen Miyosen flişine ait olan killere üzerinde yer almaktadır. Alüvyonların tabanında kil serileri genişlemektedir. Bu killere yer yer bazalt ve tüfler tarafından kesilmiştir. Yüzeye çıkan

bazalt ve tuf bazı yerlerde topografyayı kaplamıştır. Bazaltların üzerinde yer alan alüvyonlar ise yer yer 80 m. kalınlığa kadar ulaşmaktadır. Alüvyonun yüksek rezistivite göstermesi çakılın hakim olduğunu göstermektedir (İçöz, 1975: 4).

2.1.5. Tektonik Özellikler

İnceleme alanı oldukça yoğun bir tektonik faaliyet geçirmiştir. Çünkü, Karakoçan'ın doğu ve güneydoğusundan Türkiye'nin aktif faylarından olan Doğu Anadolu Fayı ile kuzeyde Ovacık Fayı geçmektedir.

İnceleme alanında biri sağ yanal atımlı, ikisi de sol yanal atımlı üç kırık zon bulunmaktadır. Sağ yanal atımlı Karakoçan fay zone, sol yanal atımlı fay zonlarını ise Bardaklı fay zone ile Pamuklu fay zone kesmektedir.

Karakoçan fay zone 6 – 10 km genişliğinde 50 km uzunlukta kuzeybatı gidişli sağ yanal doğrultu atımlıdır ve aktif bir yapıdadır. İnceleme alanımızın güneydoğusunda Altınoluk köyünün 3 km kadar doğusundan başlayıp, kuzeybatıya doğru Hamam Dağı ve Sütkoç (Mazgirt) köyünden de geçerek Tunceli'ye kadar izlenmektedir.

Karakoçan fay zone uzunlukları 0,5 km ile 17 km arasında değişen, birbirine koşut – yarı koşut uzanımlı yer yer sık aralıklı (100 m) çok sayıda yapısal fay segmentinden oluşur. İnceleme alanı içinde hemen hemen tümü ile Erken Miyosen – Pliyosen yaşlı Solhan volkanitleri içinde gelişmiş olan Karakoçan fay zone, gerek volkanitleri gerekse volkanitler ile yanal düşey geçişli denizel miyosen kalkerlerini yer yer keser ve sağ yanal yönde 1,5 km kadar öter. Benzer şekilde Geç Pliyosen yaşlı Kızılca travertenini de Karakoçan fay zone tarafından kesilerek düşey yönde 50 – 60 m. kadar ötelenmiştir.

Kuzeybatı gidişli Karakoçan Fay Zone yaklaşık kuzey – kuzeydoğu gidişli Bardaklı Fay Zone ile kesilerek eşlenik bir geometri oluşturur. Bu iki fay zoneunun kesişmesiyle oluşan sahada Kolan, Bağın ve Ballica sıcak su kaynakları ve bu sıcak su çıkışları üzerinde teras ve çatlak sırtı traverten oluşumları günümüzde de görülmektedir.

Levhaların tektonik hareketleri ile oluşan gerilme enerjileri, yer kabuğunun zayıf direnç gösteren fay hatlarını takip ederek, deprem şeklinde boşalır.

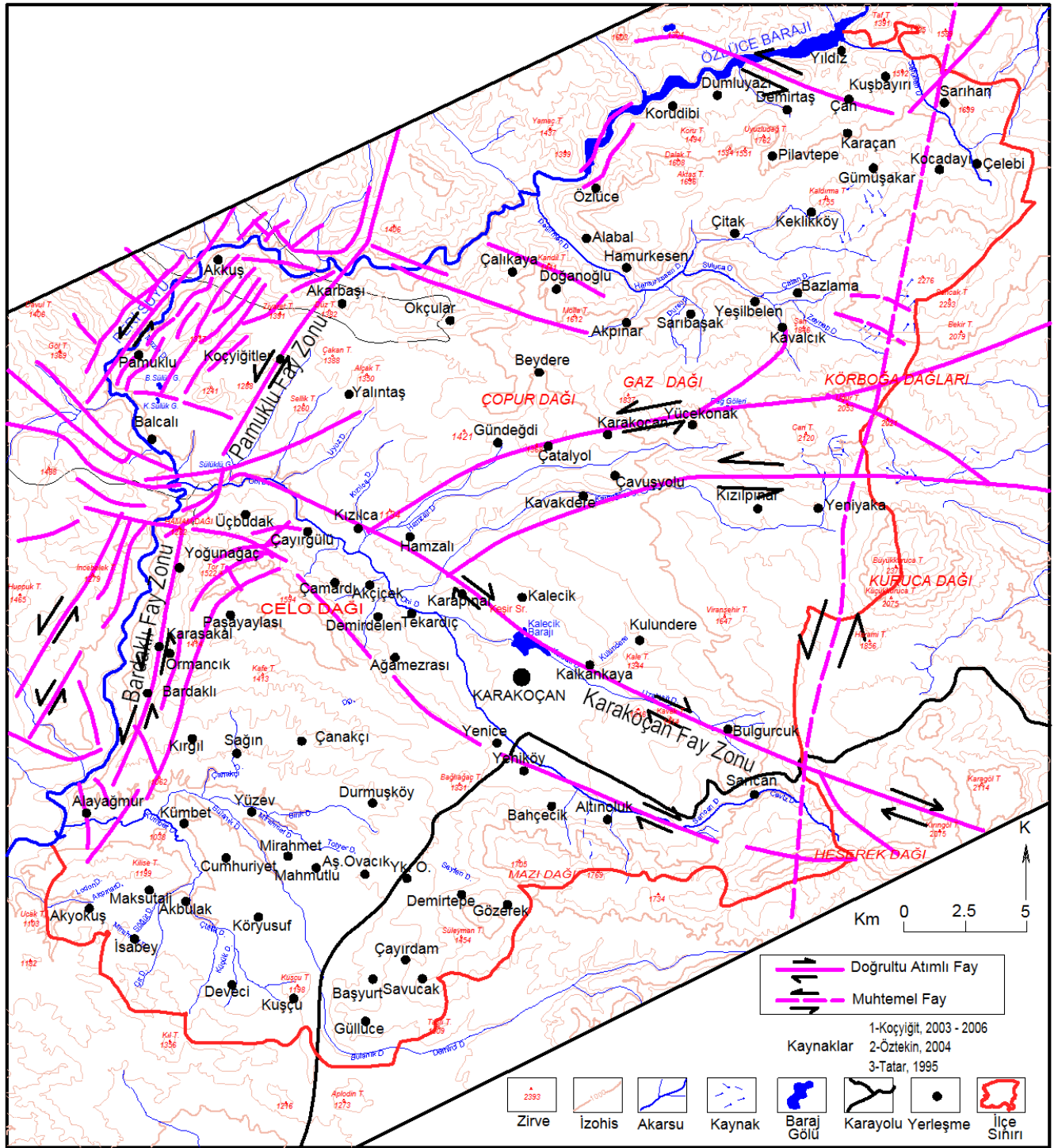
1900 – 2005 yılları arasında meydana gelen deprem istatistiğine göre Türkiye'de ortalama her 1.7 ayda 5.0 – 5.9 şiddetinde, 12.8 ayda 6.0 – 6.9 şiddetinde ve her 55.2 ayda 7.0 – 7.9 şiddetinde bir deprem meydana gelmektedir. Bu değerlendirmeler Türkiye'nin bir deprem ülkesi olduğunu hatırlatmaktadır (Kandilli Rasathanesi, 2005).

Karakoçan ve yakın çevresi de deprem açısından riskli olan bir sahaya karşılık gelmektedir. Fay hatları Karakoçan şehri'nin hemen yakınında geçmektedir. Bu nedenle yeni imara açılacak olan yerlerde zemin etüdü yapılmalıdır. Ayrıca binaların depreme karşı dayanıklılığı arttırılmalıdır.

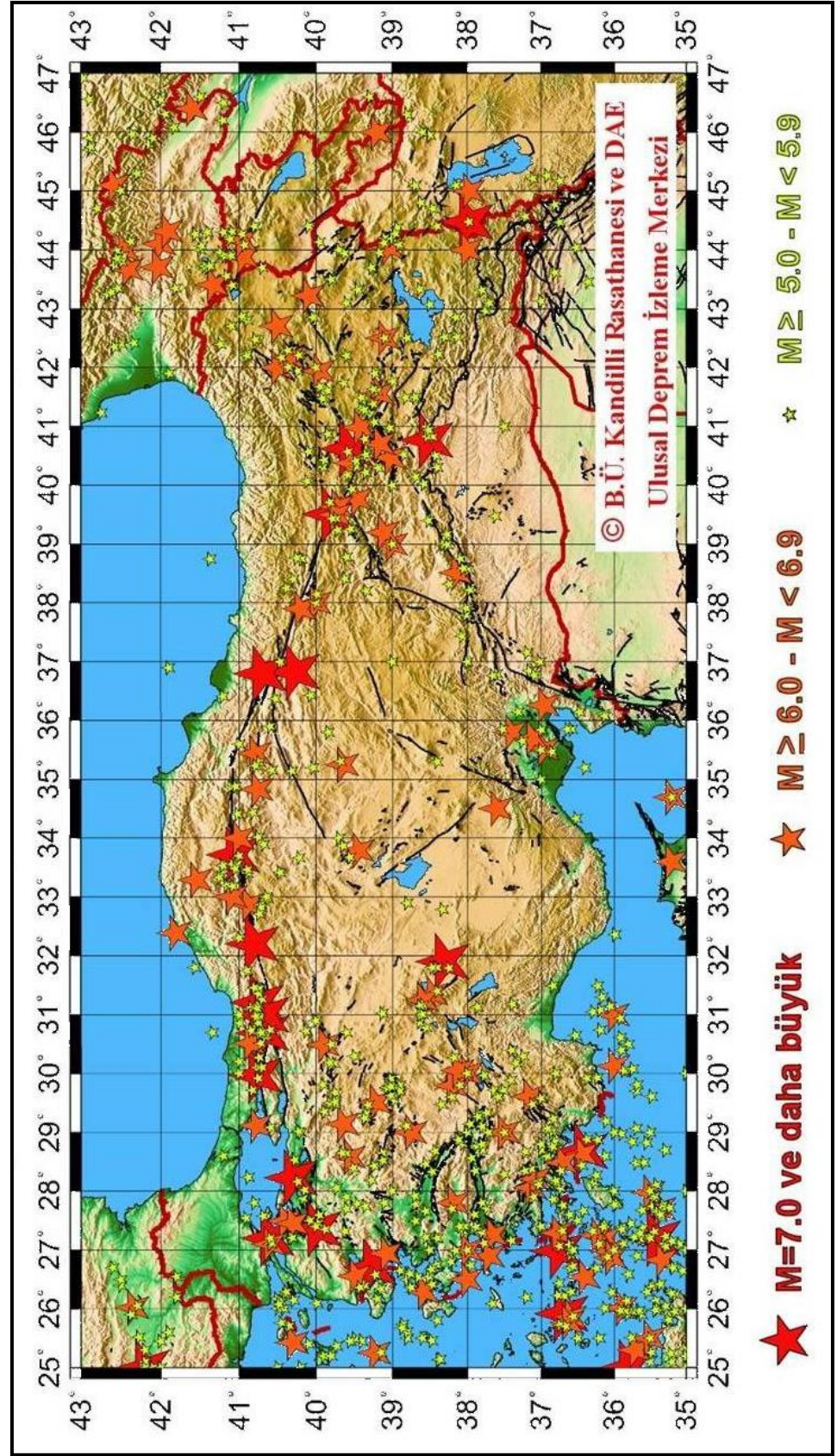

Foto: 2.2. İnceleme alanımızın doğusunda Elazığ – Bingöl karayolunun çevresinde Karabakır Formasyonuna ait kayaçların sıralanışı: Üstte bazalt ortada tüf ve en altta ise andezitler görölmektedirler.

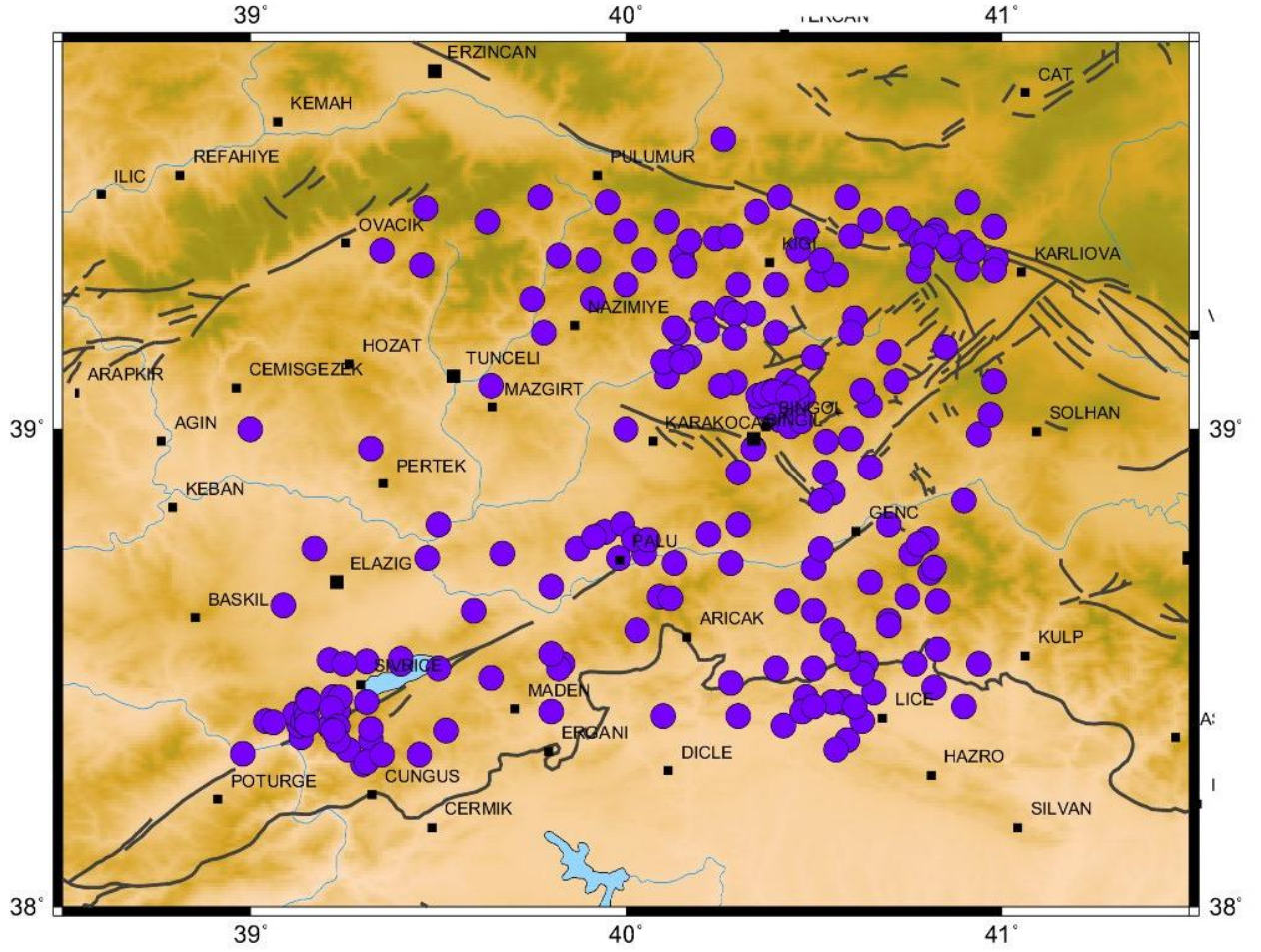
Harita: 2.2. Karakoçan İlçesi'nin Tektonik Haritası

Harita:2.3. Türkiye’de 1900 – 2005 Yılları Arasında Meydana Gelen Depremler

Harita: 2.4. Karakoçan ve Yakın evresinde Meydana Gelen Depremlerin Dağılışı ($M \geq 4$, 1950–2007 Yılları Arası)

Kaynak: B.Ü. Kandilli Rasathanesi ve DAE Ulusal Deprem İzleme Merkezi (2007)

2.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER

İnceleme sahamızda orojenik hareketlerle dağlık alanlar oluşmuş, epirojenik hareketlerle bu sahalar yükselmiştir. Özellikle faylanma hareketleri ile fay zonları meydana gelmiştir. Akarsuların aşındırma faaliyetleri ile dağlık sahalar önemli ölçüde parçalanmıştır. Böylece sahamız dağlık ve engebeli arazilere karşılık gelmektedir. Taşınan sedimentlerin önemli bir kısmı Karakoçan ve Başyurt Ovalarında birikerek kalın bir alüvyon tabakası oluşmuştur.

2.2.1. Dağlık ve Tepelik Alanlar

İnceleme alanımızdaki dağlık alanlar; Kurucadağı, Körboğa Dağları, Gaz Dağı, Çopur Dağı, Hamam Dağı, Celo Dağı, Mazı Dağı ve Heserek Dağlarıdır (Harita: 2.5.).

Kurucadağ: Çevresi 23,6 km²'yi bulan 35,7 km²'lik daire şeklinde yükselen Kurucadağ volkanik kütlesi, inceleme alanımızın en yüksek zirvelerini oluşturur. Kurucadağ üzerinde 2372 m. yüksekliğinde Büyükkurucadağ Tepesi ile 2075 m. yüksekliğinde KüçükKurucadağ Tepesi bulunmaktadır. Oluşum itibarıyla (Karabakır formosyanuna bağlı) Üst Miyosen – Kuvaterner yaşlı olan bu bazaltik kütle merkezi püskürmelerle meydana gelmiştir. Bazalt ve andezitlerden oluşan lavlar çok geniş bir sahaya yayılmıştır.

Kurucadağ, Karakoçan ile Bingöl arasında sınır oluşturmaktadır. Kurucadağ volkan konisinin 8,5 km² si (%23) Karakoçan'da ve 27,2 km²'si de Bingöl'de (%77) yer almaktadır. Kurucadağ volkan konisinden çıkan lavlar güneybatı istikametinde, yani Karakoçan'a doğru akmıştır. Buradan çıkan lavlar, Karakoçan'da 102,7 km² ve 5,4 km²'si de Bingöl sınırında olmak üzere toplam 108,1km²'lik bir alana yayılmıştır.

Yükseltisinden dolayı Kurucadağ'ın yüksek kesimleri haziran ayı başlarına kadar karlarla örtülüdür. Bu dağın 2200 m.'den daha yüksek kesimleri inceleme alanımızın orman üst sınırına karşılık gelmektedir. 2200 m.'den daha alçak kesimlerinde tahribattan arta kalan meşe ağaçlarıyla kaplıdır. Kurucadağ volkan konisinin kuzeybatısında, 1700 m. yüksekliğinde Yenikaya köyü bulunmaktadır. Bu köyün çevresindeki düzlükler üzerinde çok verimli bazaltik topraklar gelişmiştir.

Yenikaya köyünden itibaren Karaoğlan Deresi'ni takiben Kızılpınar, Çavuşyolu, Kavakdere ve Hamzalı köyleri yer almaktadır. Kulundere ve Kalkankaya Kurucadağ'ın lavları üzerinde yer alan diğer yerleşmelerdir. Yani Kurucadağ'ın çevresinde yerleşmelerin pek fazla yoğunlaşmadığı görülür. Çünkü lav akıntısının görüldüğü

sahalarda %20'nin üzerinde meyil, iri taşlılık (bazalt) ve anakayanın yüzeye çıkması gibi özellikleriyle tarıma pek fazla elverişli bir ortam sunmaz. Bu nedenle bu sahalardan mera olarak faydalanılmaktadır.

Elazığ – Bingöl karayolunun yenisi 5,3 km'si Kurucadağ'ın lav akıntıları üzerinde geçmektedir. Bu akıntılar üzerinde Elazığ – Bingöl karayolu 1800 m'ye kadar çıkmaktadır. Bu sahalarda kış aylarında sık sık tipi meydana gelmektedir. Tipi ile birlikte don olayları ulaşımı önemli ölçüde engellemekte ve sıklıkla kazalara yol açmaktadır. Tipinin etkilerini azaltmak amacıyla bazalt taşları ile kar perdeleri oluşturulmuştur.

Kurucadağ volkan konisi üzerinde ınsal veya radyal drenaj sistemi gelişmiştir. Ancak drenaj sistemini oluşturan akarsular mevsimlik akarsulardır. Yani volkan konisi daha gençlik evresinde bulunduğu için flüvyal süreçler tarafından pek fazla tahrip edilmemiştir.

Foto : 2.3. Kurucadağ'ın Zirvesine 18 km uzaklıkta kuzeydoğuya doğru bakış: En öde Karakoçan Ovası, En geride Kurucadağ Volkan konisi ve ikisinin arasında lav akıntısı yer almaktadır.

Körboğa Dağları: Araştırma alanımızın doğusunda bulunan Körboğa Dağları çok geniş bir sahaya yayılmıştır. Yenikaya köyünün kuzeyinde (1800m.) yükselen bu dağın zirveleri 2000 m'yi aşar. Karakoçan Ovasıyla olan göreceli yüksekliği 1100 m'nin üzerindedir. İnceleme alanımızın doğusunda bulunan Körboğa Dağları ile Kurucadağ engebeli ve yüksek kesimleri oluşturmaktadır. Burada Uğur Tepe (2053 m.), Bekir Tepe (2079 m.), Can Tepe (2120 m.), Sancak Tepe (2293 m.) en yüksek yerleri oluşturur.

Üst Miyosen – Kuvaterner yaşlı bazalt kütlelerinden oluşan Körboğa Dağları antropojen step sahasına karşılık gelmektedir. Bu dağın batı yamaçları üzerinde bulunan

Bazlama, Kavalcık ve Yeşilbelen köyleri çevresinde rastlanılan fundalıklar Körboğa Dağlarındaki ormanların tahrip edildiğini göstermektedir. Bu alanlar ilkbahar mevsiminde rengârenk çiçeklere bürünür.

Yüksek ve sarp yamaçlardan meydana gelen bu kütlenin üzerinde 48,7 km² lik bir plato alanı mevcuttur. Körboğa Dağları'nın muhtelif kesimlerinde 35'den fazla kaynak bulunmaktadır. Körboğa Dağları'nda 1750 m'den sonra köy yerleşmeleri sona ermektedir. Bu yükseltiden daha yüksek kesimlerden yaylacılık faaliyetlerinden yararlanılmaktadır.

Körboğa Dağları, Değirmendere'nin kaynak sahasını oluşturur. Burada bulunan Zeynep Deresi Değirmen derenin ilk kaynağıdır. Karakoçan ile Bingöl sınırı Körboğa Dağları'nın su bölümü çizgisini takip etmektedir. Zeynep Deresi'nin daha üst kesimlerinde çok belirgin bir boyun bölgesi ortaya çıkmıştır. Bu boyun bölgesi faylarla parçalanarak çevresindeki yüksek kesimlere göre alçak kalmıştır. 1900 m ile 2000 m'leri arasında yer alan bu saha 3,32 km² 'lik bir sahaya karşılık gelmektedir.

Gaz Dağı: Gaz Dağı, Karakoçan Ovası'nı kuzeyden çevreleyen volkanik dağlık kütlenin orta kısmını oluştur. Doğuda yer alan Körboğa Dağları'nın 2293 m yüksekliğinde zirveleri bulunurken, inceleme alanımızın orta kısmında yer alan Gaz Dağı'nın ise en yüksek yeri 1837 metredir. Daha batıda bulunan Çopur Dağı'nda ise en yüksek yer 1606 metredir. Yani doğuya doğru yükselti kademeli bir şekilde artmaktadır. Çopur Dağı ile Körboğa Dağları arasında yaklaşık 16,6 km'lik bir mesafe bulunmaktadır. Bu kısa mesafede dahi yaklaşık 700 m.lik bir yükselti farkı bulunmaktadır.

Gaz Dağı, Ohi Çayı ile Değirmendere arasında su bölümü çizgisi oluşturur. Dağın kuzey yamaçları sularını Dursun Deresi ile Değirmen Dere'ye oradan da Peri Suyu'na ulaştırır. Gaz Dağı'nın güney yamaçları üzerinde de Hamzalı Deresi yer almaktadır. Dursun ve Hamzalı Dereleri arasında yer alan Gaz Dağları plato görünümündedir. Gaz Dağı'nda plato görünümünün ortaya çıkmasında faylanmanın da etkisi büyüktür. Gaz Dağı'nda heyelan olaylarına da sıkça rastlanmaktadır. Dağın hem kuzey hem de güney yamaçlarında heyelan olaylarına rastlamak mümkündür. Kuzeyde Sarıbaşak – Kavalcık köyleri arasında rastlanılan heyelan olayları Yücekonak Köyü çevresinden de görülmektedir. Hatta Yücekonak Köyü'nün 1,3 km kuzeydoğusunda bulunan dağ göllerinin meydana gelmesinde heyelanların etkisi vardır. 1800 – 1900 metreler arasında bulunan bu üç gölün alanları 0,5 ha ile 1 ha. arasında değişmektedir.

Karakoçan Şehri'nin içme suyunun 55 lt/sn'lik bölümünü bu dağın güney eteklerinden karşılanmaktadır.

Gaz Dağları bitki örtüsü bakımından çok farklı bir sahaya karşılık gelmektedir. Bu farklılık orman tahribatıyla oluşmuştur. Şöyle ki dağın kuzey yamaçları antropojen step sahası ile tahribatla oluşmuş ziraat alanlarına karşılık gelirken, güney yamaçlar ise daha çok fundalık ile orman sahalarına karşılık gelmektedir. Çopur Dağı ile Gaz Dağı arasında tahribattan arda kalan 660 ha. orman arazisi bulunmaktadır.

Çopur Dağı: Karakoçan Platosu'nun batı kısmını oluşturan opur Dağları Gündeğdi Köyü'nün hemen kuzeyinde ortaya çıkar. Gaz Dağı'nın batısında yüksekliği 1606 m. olan bu ktle Gaz ve Krboğa Dağları'na göre daha alçaktır.

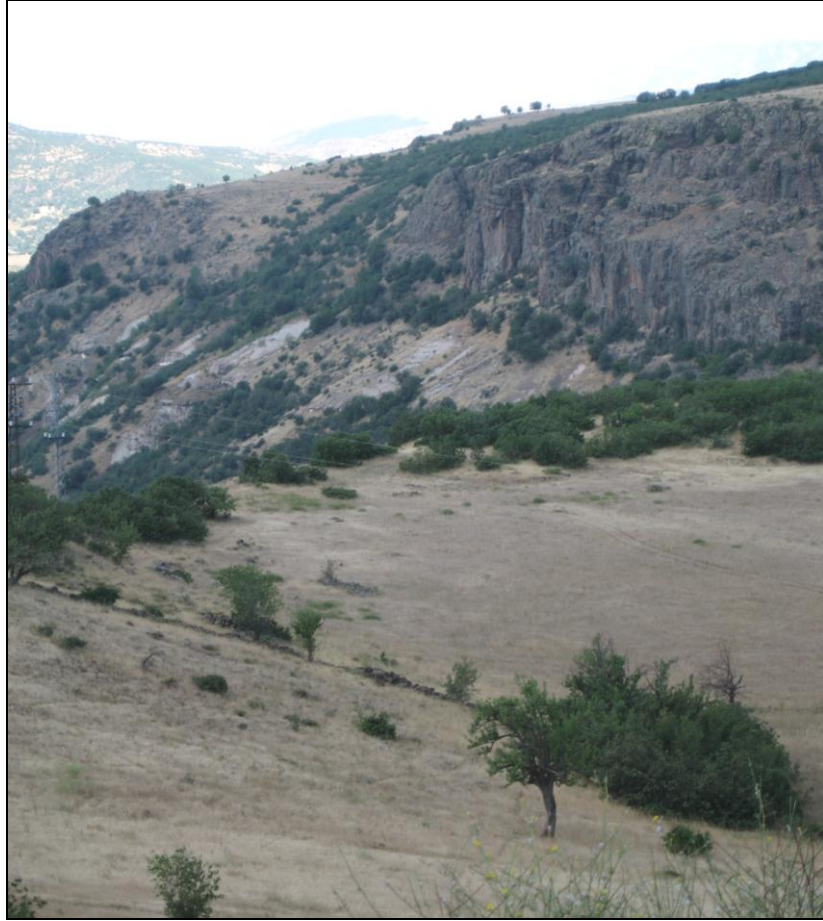

Foto: 2.4. Copur Dağları üzerinde bulunan fay hattı: Bazalt Ktlelerinin altında yer alan kalker taşları yzeyleşmiştir.

Dağın yapısını st Miyosen – Kuvaterner yaşlı Karabakır Formasyonu oluşturmaktadır. Dağın genelinde bazaltlar yer alır. Ancak Hamurkesen vadisine doğru yer yer kalkerler yüzeyde görülmektedir.

Çopur Dağın'ın şiddetli erozyondan dolayı muhtelif kesimleri çıplak kayalıklar görünümündedir. Çopur dağı genellikle fundalıklarla kaplıdır. Ancak dağın batısında 291 ha ve güneyinde 84,6 ha orman arazisi bulunmaktadır.

Hamam Dağı: Çalışma sahasının batısında bulunan Hamam Dağı 1200 m yüksekliğinde kuzey – güney uzanıslıdır. Bu dağın en yüksek noktasında yükselti 1282 m.. dir. Permo – Triyas yaşlı Keban metamorfitlelerinden oluşan Hamam Dağı bulunduğu sahaya göre daha alçaktır. Hamam Dağı'nın doğusunda yer alan Tor Tepesi 1552 m., Celo Dağı 1594 m yükseltiye sahiptir. Hamam Dağı'nın batısında Mazgirt sınırında bulunan İncebelek Tepesi 1279, Huppuk Tepesi 1465 m yüksekliktedir.

Karakoçan fay zonunun ana kırığı Hamam Dağı'ndan geçer. Karakoçan fay hattı ile Bardaklı fay hattı Hamam Dağı'nda çakıştığı için Hamam Dağı çok kırıklı bir yapıya sahiptir. Peri Suyu, Bardaklı fay hattına yerleşmiş ve Hamam Dağı çevresinde çok derin bir boğaz oluşturmuştur. Hamam Dağı'nın batı yamaçları Peri Suyu vadisinden itibaren adeta bir duvar gibi yükselmektedir.

Foto:2.5. Kuzey – güney uzanıslı Hamam Dağı metamorfik birimlerden oluşmaktadır.

Hamam Dağının 1100 – 1250 m. arasında, Pliyosen Alibonca formasyonuna ait kireçtaşı, kumtaşı, marn, çakıltası ardalanmasından oluşan aşınım düzlüğü vardır.

Hamam Dağı'nın fay yamaçlarında mağaralar ile kaplıcalara rastlanmaktadır. Bu yamaçlar üzerinde bulunan mağaralar küçük galerilerle birbirine bağlanmış durumdadır. Hamam Dağı, fay hatları ile parçalandığı için bu dağın yamaçlarında kaplıcalar bulunmaktadır. Kaplıcalara bağlı olarak traverten, sarkıt, dikit gibi karstik şekillere

rastlanmaktadır. Kolan, Bağıın kaplıca sularının çıkış yerleri birçok kere değişmiştir. Bu durum sahada tektonik hareketlerin etkili olduğunu göstermektedir.

Hamam Dağı dik yamaçlarla çevrili olduğu için orman örtüsü pek fazla tahrip edilmemiştir. Bu nedenle Hamam Dağı yoğun meşe ormanları ile kaplıdır. Bu meşe ormanları içinde sürüler halinde ceylanlar ile nadiren ayılara rastlanmaktadır. Hamam Dağı gerek doğal güzelliği gerekse içinde barındırdığı yabanî hayvanlarla birlikte adeta milli bir park özelliğindedir.

Mazı Dağı: Üst miyosen kuvaterner yaşlı Karabakır formasyonuna bağlı bazaltlardan meydana gelen bir kütledir. İnceleme alanımızın güneyinde yer alan Mazıdağı doğu – batı uzanırlıdır. Yüksekliği 1769 m. olan bu silsile ova tabanından yaklaşık 650 m. daha yüksektir.

Mazı Dağı volkanizma ile meydana gelmiş ve yamaçları mevsimlik akarsular tarafından işlenmiştir. Mazı Dağı'nın üst kısmında Pliyosen yüksek aşınım düzlüğü bulunmaktadır. Bu aşınım düzlüğü 300 m – 1700 m arasında değişen genişliğe ve 15,5 km uzunluğa sahiptir. Mazı ve Heserek Dağları'nın 1600 m'den yüksek kesiminde yer alan bu aşınım düzlüğü 13,7 km²'lik bir alana sahiptir.

Karakoçan fay zone Mazı Dağı'nın kuzey yamaçlarında (Altınoluk Köyü 3 km doğusu) başlamakta ve kuzey batıya doğru (50 km) devam etmektedir. Bu nedenle Mazı Dağı'nın kuzey yamaçları oldukça diktir. Bu kesimde erozyon çok şiddetli bir şekilde devam etmektedir. Ayrıca bu dağın yamaçlarında açılan tarlalar erozyonun etkisini daha da artırmaktadır. Kaynağını Mazı Dağı'ndan alan Bulanık Deresi ilkbahar aylarında bol miktarda malzeme taşır. Taşınan malzeme suyun rengini değiştirdiği için bulanık adı verilmiştir.

Mazı Dağı bitki haritasında da görüldüğü gibi antropojen step sahasına girmektedir. Dağın adından da anlaşıldığı gibi buranın bir zamanlar “Mazı Meşesi” ile kaplı olduğunu hatırlatmaktadır. Tahribattan dolayı Mazı Dağı'nda tek bir ağaca rastlamak mümkün değildir. Mera olarak değerlendirilen bu dağda erken otlatmadan dolayı hayvanların sevmediği geven türü dikenli otlar yaygınlaşmıştır. Bu saha göçebe hayvancılık yapan Beritanlı aşiretlerin göç yolları üzerinde bulunduğu için nisan ayından itibaren çok büyük hayvan sürüleri bu dağda otlatılmaktadır.

Foto: 2.6. Mazi Dağı, mevsimlik akarsular tarafından parçalanmış ve yüzeye tortul kayaçlar çıkmıştır.

Heserek Dağı: Heserek Dağları inceleme alanımızın güneydoğusunda yer almaktadır. Kıvrımlı dağ özelliğinde olan Heserek Karakoçan Ovasına doğru sarp ve dik yamaçları ile adeta duvar görünümündedir. İnceleme alanımızın sınırına yakın kesimlerde 2115 m. zirveleri bulunmaktadır. İnceleme alanımızın dışında ise 2250 m. yüksekliğinde zirveleri bulunmaktadır. Kırıngöl Tepe (2075 m.), Karagül Tepe (2114 m.), Esence Dağları üzerinde yer alan başlıca tepelerdir.

Bu kütle de üst miyosen – kuvaterner yaşlı birimlerden oluşmaktadır. Litoloji olarak bazalt ve andezitlerden oluşmaktadır. Heserek dağlarının kuzeye bakan yamaçları çok diktir. Sarıcan Deresi bu dağın kuzeye bakan yamaçlarını çok derin bir şekilde yarmıştır. Heserek Dağları'nın fay yamaçlarında heyelan olayları görülmektedir. Karakoçan Ovası'ndan itibaren Heserek Dağları'nın yüksek kesimlerine kadar farklı yükselti basamaklarında aşınım düzlüklerine rastlanılmaktadır. Bu durum sahada etkili olan tektonik hareketlerin etkisini yansıtmaktadır.

Foto: 2.7. Heserek Dağları'nda alttaki marnlı serilerden dolayı kütle hareketleri meydana gelmektedir.

Celo Dağı: İnceleme alanımızın batısında Celo Dağı 1594 m. yüksekliğindedir. Yapısını bazalt, andezit, anglomera gibi kayaların oluşturduğu Celo Dağı üst miyosen – kuvarterner yaşlı Karabakır formasyonuna dâhildir. Celo Dağı sağ yönlü doğrultu atımlı faylar tarafından parçalanmıştır.

Orman ve fundalıklarla kaplı olan Celo Dağı'nın üst kısmında plato sahasına geçilmektedir. Karakoçan Ovası ile Peri Suyu'ndan fay diklikleri ile ayrılan Celo Dağı tipik bir horst niteliğindedir. Celo Dağı Peri Suyu'nun yan kolları tarafından derince yarılmıştır.

Tepelik Alanlar: İnceleme alanımızda ilk bakışta hemen kendini belli eden tek tepeler de vardır. Genellikle volkan konisini andıran bu tepeler volkanik kökenlidir. Ayrıca aşınmaya karşı direnç gösteren bazı kesimler de tepe görünümündedir. İnceleme alanımızın hemen her tarafında rastlanılan tepelik alanlar 1200 m. ile 1890 m. arasında değişen yükseltilere sahiptir.

Bu tepeler arasında en ilginç oranı **Uyuzludağ Tepesi**'dir. İnceleme alanımızın kuzeyinde Pilavtepe Köyü yakınlarında bulunmaktadır. Turna Platosu'nda birden yükselen Uyuzludağ Tepe 1762 m yüksekliğine sahiptir. Bu tepenin çevresi 5,9 km alanı 2,5 km²'dir.

Foto: 2.8. Uyuzludağ Tepe, Turna Platosunda dikkati çeken önemli bir tepedir. Bu tepenin çevresinde kalkerli seriler yaygındır. Dom özelliğinde olduğu için iç püskürük volkanizma özelliğini yansıtmaktadır.

Uyuzludağ Tepe'nin çevresinde **Koru** (1494 m) Dalak (1608 m), **Aktaş** (1636 m) ve **Kaldırma** (1755 m) Tepeleri bulunmaktadır.

Ova tabanında (Karakoçan) da tepeler yükselmektedir. Kalkankaya'nın güneyinde yükselen bu tepe 1348 m yüksekliğine sahiptir. Çevresi 5 km olan bu tepenin alanı 1,9 km² dir.

Mazı ve Heserek Dağları ile Karakoçan Ovası'nın kontak noktalarında da tepelikler görülmektedir. Tektonizmayla meydana gelen bu tepelerden Bahçecik Tepe'si tarihî bir öneme sahiptir. Urartular döneminde Bahçecik Tepe'si höyük olarak kullanılmıştır.

Karakoçan Ovası yakınında bulunan **Kızıltepe** (1734 m), **Kale Tepe** (1344 m), **Kavak Tepe** (1414 m) Viranşehir Tepe (1647 m.), **Bağliağaç Tepe** (1331 m.), Harami **Tepe** (1885 m.), **Yeldeğirmeni Tepe** (1465 m.) önemli olan diğer tepelerdir.

2.2.2. Platolar

İnceleme alanımızın %38,3'ü (41.756,1 ha..) kaplayan platolar dağların yüksek kesimlerinde ve ovaları çevreler bir biçimde dağılmıştır.

İnceleme sahamızda düzlük olarak isimlendirilen bu sahalar akarsular tarafından derin bir şekilde yayılmıştır.

İnceleme alanımızda yer alan platoların %90,8'i Üst Miyosen – Kuvaterner yaşlı bazaltlarla kaplıdır. Geriye kalan %9,2'si de alt miyosen yaşlı kalker, marn ve şistlerle kaplıdır.

2.2.2.1. Yüksek Platolar

İnceleme alanımızda yeralan yüksek platoları iki gruba ayırmak mümkündür. Bunları volkanik yüksek platolar ve yüksek platolar olarak ayırılır. Volkanik yüksek platolar, aşınım yüzeylerine karşılık gelen yüksek platolara göre çok geniş alan kaplamaktadır.

2.2.2.1.1. Volkanik Yüksek Platolar (Sancak Platosu)

Yayla sahası olarak yararlanılan bu platolar, Karakoçan, Başyurt, Turna Platoları'dır. İnceleme alanımızda bir de yüksek plato bulunmaktadır. Biz de bu düzlüğe Sancak Platosu adını vermeyi uygun bulduk. Bana göre 1500 – 2000 m. leri arasında bulunan yüksek plato sahası Sancak Platosu'na karşılık gelmektedir. Karakoçan Platosu, Başyurt Platosu ve Turna Platosu da alçak platolara karşılık gelmektedir. 1200 – 1500 m. leri arasında bulunan alçak platolar inceleme alanımızda yer alan platoların %94'üne karşılık gelmektedir.

Sancak Platosu olarak adlandırdığımız yüksek plato sahası inceleme sahamızın kuzeydoğu sınırında yer almaktadır.

İnceleme sahamızın %2,3'ünü (2471,413 ha.) oluşturan Sancak Platosu, Körboğa Dağları üzerinde Bingöl'e doğru genişleyerek devam eder. Burada Karakoçan Ovası'ndan itibaren yükselen reliefin son basamağını oluşturur. Sancak Platosundan bakıldığında Karakoçan İlçesi ile çevresindeki diğer ilçeler rahatlıkla görülmektedir. 1500 – 2000 m. leri arasında yer alan Sancak Platosu üzerinde hiçbir köy yerleşmesine rastlanılmamaktadır. Bu saha yazın yayla olarak kullanılmaktadır.

Sancak Platosu'nun ortasında Sancak Tepe yer aldığı için plato şemsiye görünümlüdür. Her yöne doğru eğim 10° nin altındadır.

Üst miyosen – kuvaterner yaşlı bazaltların yapıyı örtmesiyle meydana gelen Sancak Platosu yapısal bir özellik taşır. Bazaltların yarıldığı vadilerde yer yer kalkerler görülmektedir.

Sancak Platosu üzerinde akarsu vadi sistemi gelişme aşamasında bulunmaktadır. Kuzey, güney ve batıdan sokulan vadi sistemleri ışınal veya radyal drenaj ağını oluşturmaktadır. Sancak Platosu'nun güneybatısında beş adet kaynak bulunmaktadır.

Kaynaklar platonun çevresinde yer alan yamaçlar üzerinde daha sık görülmekte sağ yönlü doğrultulu faylarla kesilen yapıda kaynaklar birbirini takip eden diziler halinde bulunmaktadır. 1900 – 2000 m.leri arasında yer alan bu fay kaynakları hayvancılık için büyük bir öneme sahiptir. Antropojen step sahasına karşılık gelen bu plato yayla olarak kullanılmaktadır.

2.2.2.1.2. Yüksek Platolar (Aşınım Yüzeyleri)

İnceleme alanımızın güneybatısında, Mazı ve Heserek Dağları'nın 1500 m.lerinden sonra ortaya çıkmış pliyosen yüksek aşınım düzlükleri vardır. Fay hatları arasında doğu – batı istikametinde gelen bu yüksek aşınım yüzeyleri inceleme sahamızda 2800,56 ha. (%2,6) alan kaplamaktadır. Fay diklikleri ile kesilen bu yüksek aşınım yüzeyleri yer yer mesa görünümündedir.

2.2.2.2. Alçak Platolar

Alçak platolar yapısal ve pliyosen aşınım düzlükleri olmak üzere iki gruba ayrılır. Yapısal platolar inceleme alanımızın %36,2'sine karşılık gelirken, pliyosen aşınım yüzeyleri, yapısal platolara göre daha alçak bir seviyede bulunur. Pliyosen aşınım yüzeyleri 1100 – 1300 m.'leri arasında yer alır. Pliyosen alçak aşınım yüzeyleri ova ve vadi tabanları ile alçak platolar arasında adeta bir basamak özelliği taşır.

2.2.2.2.1. Volkanik Alçak Platolar

Yapısal platoları da iki gruba ayırmak mümkündür. Turna Platosu; kalker ve bazalt yapılı malzemeden oluşmaktadır. Karakoçan ve Başyurt Platoları ise sadece bazalt ve andezitlerden oluşmaktadır.

Turna Platosu, Karakoçan'nın 23 km kuzeydoğusunda yer almaktadır. Sarıhan, Çelebi Kocadayı, Gümüşakar, Keklikköy, Bazlama, Çitak, Hamurkesen, Alabal, Pilavtepe, Karakoçan köyleri çevresinde bulunmaktadır. Bu platonun inceleme sahamızda kapladığı alan %3,6 (3857,18 ha.)dır.

Turna Platosu'nun yarısı miyosen formasyonları (Alibonca) marn, kalker ve kilden müteşekildir. Altta mavimsi, yeşil renkli ve kil oranı fazla olan marnlar yer alır. Altersyon, dağılma ve parçalanma sebebiyle tabakalaşma çoğu yerde belirsizdir. Marnların üzerinde bazen marnlarla düşey ve yanal geçiş gösteren, sarımsı, gri, beyaz renkli orta kalınlıkta (30-50cm) ve normal tabakalı kalkerler vardır. Bazı kısımları

kumlu ve bazı kısımları da killi olan bu kalkerlerin içinde fosillere rastlanır ve kalkerler her yönde gelişen çatlak sistemine sahiptir (Bulut, 1968:3).

Kalkerlerin üst kısımlarında kalınlığı fazla olmayan sarı renkli ve yarı plastiki olan miyosen killeri yer almaktadır. Killerin ayrışması ile ince bir toprak tabakası meydana gelmiştir. Ancak bu topraklar erozyonun çok şiddetli olduğu sahalarda toprak, çok ince bir toprak tabakası veya çıplak kayalıklar durumundadır (Bulut, 1968:3).

Turna Platosu'nun güneydoğusuna doğru bazaltlar sahayı kaplar. Siyah, yeşilimsi ve kahverengi olan bazaltların bünyesinde hava boşluklarına rastlanır. Miyosen yaşlı bazaltların andezitlerle geçiş halinde olduğu ve denizaltı volkanizması karakteri taşıdığı söylenilmektedir. Bazalt ve andezitlerin altında tuğla kırmızısı renginde tuf ve tüfitler vardır. Turna Platosunda özellikle miyosen formasyonlarında birkaç yüz metre boyunca devam eden çok sayıda fay hattı vardır (Bulut, 1968:4).

Turna Platosu çevresinde Peri Suyu, Değirmendere ve Saruhan Dere'si önemli su kaynaklarıdır. Değirmendere'de, Hamurkesen yakınlarında, kanyon vadi oluşmuştur. Sahanın genel eğimi kuzeybatıya doğru olduğu için debileri fazla olan dereler güneyden kuzeye doğru, debileri düşük olan akarsular ise doğudan batıya doğru akışlıdır. Dereler yataklarını kerkir vadi şeklinde açmışlardır. Ayrıca yumuşak formasyonlar da vadiler girintili bir özellik gösterirler.

Miyosen formasyonların da çok sayıda kaynak olmadığı gibi, kaynakların verimi de azdır. Turna Platosunda çok engebeli bir topografya vardır. Vadilerle yüksek tepeler arasındaki yükselti farkı çok fazladır. Turna Platosunun kuzeyinde yer alan Uyuzludağ, Tepe 1752 m'dir.

Turna Platosu'nu çevreleyen yamaçlar (doğu tarafı hariç) orman ve fundalıklarla kaplıdır. Doğu kesimi antropojen step sahasıdır. Keklikköy – Gümüşakar Köyleri arasında 699,1 ha. arazi tahribata uğramış ziraat ve iskân sahası ortaya çıkmıştır. Bu plato çevresinde yer alan 11 köyün esas geçim kaynağını hayvancılık faaliyeti oluşturur.

İnceleme sahamızın en önemli platosunu, Karakoçan Platosu oluşturur. Karakoçan Ovası'nın kuzeyinde doğu – batı doğrultusunda uzanan Karakoçan Platosu inceleme sahamızda 14467,71 ha.'lık (%13,3) bir saha kaplar. Bu saha lav akıntısının görüldüğü saha ile birlikte 24747,42 ha'a (%22,8) alana karşılık gelmektedir.

Karakoçan Platosu üst miyosen yaşlı bazaltların yapıyı örtmesiyle meydana gelen yapısal bir platodur. Yaygın olarak, tuf, piroklastik malzeme, bazalt ve andezitlerden oluşan bu malzeme plato yüzeyini örtmektedir.

Sahada en yaygın kayaç bazaltlardır. Bazaltlar kırıklı, parçalı, fena kristalli, küçük hava boşlukları ihtiva eder. Bazaltların altında, pembe ve kiremit kırmızısı, ince elemanlı, camsı materyali fazla tüfitlere rastlanılır. Tüfitlerin altında ise tüfitlerle ara tabakalı olarak aglomera mevcuttur (Yamak, 1971: 2).

Karakoçan Platosu'nun güneyinde, Kızılca Köyü yakınlarında özellikle kırık zonlarına bağlı olarak sıcak ve soğuk su kökenli traverten oluşuklarına da rastlanmaktadır. Bazaltlar üzerinde yer alan travertenler, bulundukları stratigrafik seviye esas alındığında pleystosen yaşlı olarak kabul edilebilir. Yer yer 30 – 40 m kalınlıkta olan travertenler kirli beyaz renkli, gözenekli, sert ve oldukça dayanıklıdır (Karakoçan Belediyesi Jeolojik Etüd Raporu, 2006: 4).

Karakoçan Platosu Değirmendere ile Ohi Çayı arasında su bölümü çizgisi oluşturur. Bu özelliği ile adeta kuzeye ve güneye doğru meyilli beşik çatı biçimindedir.

Ohi Çayı'na Uyuz, Kızılca, Hamzalı, Karaoğlan dereleri gibi birçok küçük dere karışmaktadır. Karakoçan Platosu'nun genel eğimi daha çok güneybatıya doğru olduğu için güneye doğru akan sular, kuzeye doğru akan sulara göre daha uzun boylu ve bol su taşımaktadır. Plato yüzeyinde genellikle fay hatlarına yerleşen bu akarsular yataklarını derin bir şekilde yarmıştır. Bu nedenle plato oldukça engebelidir. Karakoçan Platosu'nun en batı ucunda Sülük Gölleri yer almaktadır.

Karakoçan Platosu doğu – batı doğrultusunda 30,9 km uzunluğunda, kuzey – güney doğrultusunda yaklaşık 4 km genişliğindedir. Pamuklu'nun kuzeyinde 1317 m. den başlayan yükselti, Molla Tepe'de (Doğanoğlu köyü güneyi) 1612 m ve Uğur Tepe'de 2053 (doğuda) m.ye yükselmektedir. Yani plato yüzeyi doğuya doğru yükselmektedir.

Karakoçan Platosu'nun doğal bitki örtüsü kuru meşe ormanlarıdır. Ancak tahribatla bu ortam büyük ölçüde değişmiştir. Fundalıklar arasında ormanlar adeta bir ada gibi kalmıştır. Plato yüzeyinde özellikle akarsu boylarında ortaya çıkmış küçük ziraat ve iskân alanları vardır. Plato yüzeyinde köy yerleşmelerine rastlanmamaktadır. Bu platonun çevresindeki yamaçlarında veya vadi içlerinde 14 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Plato yüzeyi bu köylerin önemli yayla alanlarına karşılık gelmektedir.

İnceleme alanımızın diğer önemli platosunu Başyurt Platosu meydana getirmektedir. Başyurt Ovası'nı, çevreleyen Başyurt Platosu 10681,07 ha.'lık bir alana sahiptir. Başyurt Platosu'nun hemen tamamı inceleme sahamızda yer almaktadır.

Başıyurt Platosu bazaltlarla örtülüdür. Bazaltların altında tuf ve tüfitler mevcuttur. Tuf ve tüfitler ince taneli olup, pürüzsüzdür. Tabanda kil, marn ve kumtaşı serileri yer almaktadır (Kalkan, 1968: 2).

Başıyurt Platosu'nun çevresinde çok sayıda fay hattı vardır. Karakoçan ve Başıyurt Ovası arasında bulunan Başıyurt Platosu horst karakterinde bir özellik gösterir. Karakoçan ve Başıyurt Ovaları'nın oluşumu, Karakoçan fay zone ile ilgilidir.

Kümbet Deresi ve yan kollarının önemli bir kısmı kaynaklarını Başıyurt Platosu'ndan almaktadır. Paralel veya yarı paralel bir drenaj ağı ile Kümbet Deresi'ne karışan mevsimlik akarsular plato yüzeyinde dalgalı bir topografya oluşturmuştur. Başıyurt Platosu üzerinde yükselen Tor Tepesi 1522 m. yüksekliğe sahiptir.

Başıyurt Platosu orman ve fundalıklarla kaplıdır. Orman ve fundalıklar içinde tahribatla oluşturulan ziraat ve iskân alanları da vardır. Paşayaylası ve Akyokuş Köyleri Başıyurt Platosu'nda bulunan yerleşmelerdir. Bu köylerin esas geçim kaynağını hayvancılık oluşturmaktadır.

2.2.2.2. Alçak Platolar (Aşınım Yüzeyleri)

İnceleme alanımızda alçak platoya karşılık gelen pliyosen aşınım yüzeyleri de vardır. 1100 – 1500 m.leri arasında değişen bu aşınım yüzeyleri 5330,92 ha. alan kaplamaktadır. Peri Suyu'na bakan yamaçlar üzerinde gelişen bu aşınım düzlükleri Peri Suyu vadisi ile alçak platolar arasında ara bir basamak oluşturmaktadır.

2.2.3. Ovalar

Ovalar, kapladığı alan bakımından yerçekimleri arasında son sıralarda gelmektedir. Ovalar, inceleme alanımızda %18,5'lik bir alana sahiptir. Bu değer yamaç, vadi ve platolardan sonra gelmektedir. Hatta inceleme alanımızın en büyük ovası olan Karakoçan Ovası üzerinde Karakoçan şehri yer almaktadır. Karakoçan Ovasına göre daha dalgalı olan Başıyurt Ovası bir diğer ovayı meydana getirmektedir.

2.2.3.1. Karakoçan Ovası

Oluşumu Karakoçan fay zone ile ilgili olduğu için, güneydoğu – kuzeybatı doğrultusunda uzanan bu ova, fay zonuna paralel bir şekilde uzanmaktadır.

Karakoçan Ovası'nın güneyinde Mazı ve Heserek Dağları, kuzeybatısında Celo Dağı ve kuzeyinde Çopur Dağları bulunmaktadır. Doğuda lav platosu yer almaktadır. Her yönden yamaçlarla çevrili olan Karakoçan Ovası toplam 10114, 41 ha.'lık alana

sahiptir. Ova kapladığı alan bakımından inceleme alanımızda %9,3'lük bir orana sahiptir (Tablo: 2.1.).

Ovanın, batısından 1100 m., güneybatısından 1150 m, kuzeydoğusundan 1250 m ve güneydoğusundan 1350 m. izohipsleri geçer. Ova, güneybatıya doğru hafif meyillidir (%1,2). Ovanın denizden yüksekliği 1100 m.'dir.

Karakoçan Ovası 21,9 km uzunluğa ve 6,5 km genişliğe sahiptir (Foto: 2.9.).

Ovanın oluşumu üzerinde tektonizma ve faylanmaya bağlı olarak çökme gerçekleşmiş ve daha sonraki aşamada birikme etkili olmuştur. Ova yapı itibarıyla tektonik bir çöküntü ovasıdır. Karakoçan Ovası'nda en geniş yüzeylenmelere sahip birim, üst miyosen – alt pliyosen yaşlı Kuruca volkanitleridir. Yaygın olarak tüf, piroklastik malzeme bazalt ve andezitlerden oluşan bu malzeme, ova yüzeyini kaplamaktadır. Bu formasyon Karabakır Formasyonu olarak adlandırılmaktadır. Ovada bazaltların üzerinde uyumsuz olarak, çoğunlukla dere yataklarında serbest halde kum, çakıl ve silt depolarından oluşan alüvyonlarda mevcuttur (Karakoçan Jeolojik Etüt Raporu, 2006: 4).

Karakoçan Ovası'nda hâkim litolojiyi bazalt andezit ve tüfler oluşturmaktadır. Üst kısımlarında tabakalı gibi görülen bazaltlarda iri kristaller hâkimdir. Bazaltlar akıntı bazaltlar şeklinde çok kırıklı ve çatlaklıdır. Yüzeyde alüvyon malzeme içerisinde akıntı ve püskürmeyle bazalt blok ve çakılları görülmekte olup, bu kayaçlarda makro örneklerde görülen hâkim doku, veziküler doku ve daha az oranda amigdaler dokudur. Karakoçan Ovası'ndan muhtelif kesimlerde açılan çukurların 15-100 cm kalınlığında örtü tabakasından sonra volkanik seriye ait kayaçlara ulaştığı görülmüştür. (Karakoçan Belediyesi Jeolojik Etüt Raporu, 2006).

Karakoçan Ovası'nın güney kesiminde geniş bir alan kaplayan alüvyonlar bol miktarda yeraltı suyunu ihtiva etmektedir. Buradaki yeraltı su seviyesi oldukça yüksektir. Yeraltı suyunun ilkbahar aylarında yüzeye çıktığı da görülmektedir. Ovanın güneyinde 1 – 2 m olan yeraltı su seviyesi kuzeye doğru 6 – 7 m'ye düşmektedir. (Karakoçan Belediyesi Jeolojik Etüt Raporu, 2006: 8).

Foto: 2.9. Bahçeçik Höyük'ü üzerinden Karakoçan Ovası'na bakış, geride Karakoçan şehri ve Kalecik Barajı yer almaktadır.

Karakoçan Ovası'nın önemli su kaynakları Ohi Çayı ile Kalecik Deresi'dir. Kalecik Deresi üzerinde Kalecik Sulama Göleti (74 ha) vardır. Bu gölet, Karakoçan Ovası'nda 900 ha tarım arazisini sulayabilecek şekilde planlanmıştır. Ancak bu sahanın önemli bir kısmı Karakoçan şehri içinde kalmıştır.

Karakoçan Ovası'nın geriye kalan bölümünü sulamak amacıyla yapımı düşünülen Sarıcan Göleti proje aşamasındadır. Karakoçan Ovası'nın güneyinde fay yamaçları eteklerinde yaklaşık 10 km saha üzerinde birikinti yelpazesi oluşmuştur.

Ohi Çayı, Sarıcan yakınlarında bir boğazla ovaya açılır ve üçbudak yakınlarında bir seki ile ovayı terk eder. Ayrıca ova tabanında yüksekliği 1415 m'ye kadar çıkabilen küçük tepeler de vardır.

2.2.3.2. Başyurt Ovası

Başyurt Ovası inceleme alanımızın güneyinde yer almaktadır. Ovayı, Başyurt Platosu çevrelemektedir. Denizden yüksekliği 1095 m olan Başyurt Ovası inceleme alanımızda %9,2 (9992,59 ha)'luk bir saha kaplamaktadır. Ovayı kuzeybatıdan 1000 m izohipsi çevrelerken, diğer yönlerde 1100 m izohipsi çevrelemektedir.

Dalgalı bir topografya yüzeyine sahip olan Başyurt Ovası oluşumu bakımından Karakoçan Ovası'na benzemektedir. Yani Başyurt Ovası da tektonik çöküntü ovasıdır. Ova çok sayıda fay hattı ile sınırlıdır.

Başıyurt Ovası, alüvyon, tuf, bazalt, andezit ve killere kaplıdır. Killer bazalt ve tüfler tarafından kesilmiştir. Yüzeğe çıkan bazalt ve tüfler topografyayı örtmüştür. Bazaltların üzerinde yer alan alüvyonlar ise 80 cm kalınlığındadır. Alüvyonun yüksek rezistivite göstermesi çakılın hâkim olduğunu göstermektedir. (İçöz, 1975: 4)

Başıyurt Ovasını Kuşçu Çayı drene etmektedir. Kuşçu Çayı'na çok sayıda mevsimlik akarsu bağlıdır. Kuşçu çayının yük miktarı ilkbaharda önemli ölçüde artmaktadır. Yeraltı suları bakımından zengin sayılabilecek bir potansiyele sahiptir. Yeraltı su seviyesi ovanın ortalarına doğru 10 – 12 m.'dir. Bu nedenle açılan kuyuları çoğu artezyen kuyularıdır.

Ova tabanı II ve III. sınıf arazilerden oluşmaktadır. Sulu tarım Kuşçu Köyü çevresinde vardır. Geriye kalan diğer kesimlerde kuru tarım egemendir. Meyve bahçeleri akarsu boylarında toplanmıştır.

2.2.4. Birikinti Koni ve Yelpazeleri

Karakoçan Ovası'nın kuzeye bakan fay yamaçlarının etek kısmında birikinti konileri meydana gelmiştir. Bu koniler birbiri ile birleştikleri için birikinti yelpazesi oluşmuştur. Burada birikinti koni ve yelpazeleri oluşmuştur. Bunların kapladığı alan 2388,71 ha'dır.

Birikinti koni ve yelpazeleri fay yamacı ile Ohi Çayı arasında geliştiği için ova tabanına doğru genişlemesi engellenmiştir. Çünkü bu saha oldukça dardır. Ova tabanına doğru genişleyen kolüvyal malzeme Ohi Çayı tarafından taşınmaktadır.

Birikinti koni ve yelpazelerinden çok sayıda yamaç kaynağı çıkmaktadır. Buraların hem verimli topraklara hem de gür kaynaklara sahip olması yerleşmeler açısından büyük bir önem arz etmektedir. Altınoluk, Bahçecik, Yeniköy, Yenice, Tekardıç, Akçiçek köyleri bu birikinti koni ve yelpazeleri üzerinde yer alan köylerdir.

2.2.5. Vadiler

İnceleme alanımız genel olarak bir plato sahasına karşılık geldiği için vadi ve yamaçlardan oluşan saha çok geniştir. Bu nedenle vadi ve yamaçlar inceleme sahamızda %31,7'lik (34382,6 ha) alana sahiptir.

Bu platoyu drene eden ana akarsu Peri Suyu, Değirmendere ve Kümbet Deresi'dir. Peri Suyu vadisi genç oluşumlu olup, henüz olgunlaşmamış yapıdadır. Hatta Peri Suyu'nun çok sayıda yan kola sahip olması da bunu göstermektedir. Peri Suyu ve kolları birçok alanda kurtik vadi görünümündedir, ancak eğimin kısmen azaldığı Özlüce

Barajı'nın güneyi ile Seyrantepe Barajı çevreleri ve Kolan Kaplıcası'nın güneyi, geniş tabanlı bir vadi özelliğini göstermiştir. Buralarda vadi tabanının genişliği 300 – 400 m civarındadır.

Foto: 2.10. Karakoçan'ın kuzeyinde yer alan Turna Platosu ve Hamurkesen kanyon vadisi

Akarsu vadilerinin oldukça dik yamaçlı olmasında faylanmanın da etkisi vardır. Fay hatlarına yerleşen vadi tabanları yüzeyde bulunan bazalt ve andezit kayaların altında pek fazla aşınmamıştır. Akarsu bu kayaların altında bulunan kalker, marn, kil gibi aşındırmaya karşı dayanıksız serilere ulaştığı takdirde çok daha fazla aşındırma yapmaktadır. Bu nedenle inceleme alanımızda yer alan vadilerin çoğu dar ve derin vadi görünümündedir.

İnceleme alanımızda çok değişik yamaçlar bulunmaktadır. Bunların başında fay yamaçları ile kornişler gelmektedir. Değirmen Deresi'nin vadisi çoğunlukla kalker ve marnlı bir yapıdan oluşmaktadır. Özellikle Bazlama Köyü yakınlarından itibaren belirmeye başlayan kornişler Peri Suyu'na kadar devam etmektedir.

Karakoçan fay zonu birçok kırıkta meydana gelmiştir. Ovaların ve platoların oluşmasında bu fay zonunun etkisi çok büyüktür. İşte bu nedenle birçok yerde fay yamacı bulunmaktadır.

2.2.6. Boğazlar

İnceleme alanımızda Peri Suyu ile Ohi Çayı vadilerinde boğazlar gelişmiştir. Ohi Çayı'nın, Peri Suyu'na kavuştuğu sahada başlayan boğaz, Bağın ve Kolan kaplıcaları sahasında da devam etmektedir. Ayrıca Peri Suyu vadisi üzerinde Pembelik ve Özlüce barajlarının aks yerleri de birer boğaza karşılık gelmektedir.

Foto: 2.11. Ohi Çayı ile Peri Suyu'nun birbirine karıştığı yerde boğaz vadi ve sekiler gelişmiştir.

2.2.7. Sekiler

İnceleme alanımızda Peri Suyu ile Ohi Çayı üzerinde gelişmiş küçük çaplı sekilere rastlanmaktadır. Sekilere, Peri Suyu üzerinde Bardaklı Köyü yakınlarında, (Kolan Kaplıcası güneyinde) Özlüce Barajı'nın güneyinde ve Ohi Çayı üzerinde Üçbuçuk Köyü'nün doğusunda Ohi Çayı'nın kuzey ve güney yamacında rastlanmaktadır. Vadi tabanını derine doğru aşındırması sonucu oluşan ve sonradan bu aşınımaya bağlı olarak meydana gelen sekilerdir. Bu sekiler, üzerinde bazalt, andezit, kalker, kum, anglomera ve konglomera gibi unsurların meydana geldiği depolardır. İnceleme alanımızda yer alan seki alanları sınırlı ve dar olması nedeniyle haritaya işaretlenememiştir.

2.2.8. K t le Hareketleri

Sahanın litolojisine bağlı olarak vadi ve yamaçlar boyunca heyelanlar görülmektedir. İnceleme sahasında kırıklı bazalt ve andezitlerin altında marnlı yapı vardır. Suyla doygun hale gelen yapı kaygan bir hale gelmekte ve üzerinde yer alan k t leyi eğim doğrultusunda harekete geçirmektir (Foto: 2.12.).

Sahada birçok yerde eski ve yeni heyelana rastlamak mümkündür. Ancak bunlar sınırlı ve dar alanlı oldukları için heyelanların hepsi haritaya i aretlenememi tir.

Foto: 2.12. Bardaklı yakınlarında Peri Suyu vadisinde sık aralılarla görülen heyelenlardan biri. Bu k t le hareketleri aynı zamanda bitki örtüsüne de önemli ölçüde zarar vermektedir.

2.2.9. Karstik  ekiller

Sahada dar bir yüzeylenme alanı bulan Alibonca ve Keban formasyonlarına ait kireç ta ları üzerinde farklı özellik ve boyutta karstik şekiller geli mi tir. Bu  ekiller Peri Suyu vadisinde toplanmıştır.

Keban Metamorfikleri üzerinde traverten sahası yer almaktadır. Travertenlere Kolan Kaplıcaları'nda ve Karakoçan Ovası'nın kuzeybatısında yer alan Kızılca Köyü yakınlarında rastlanılmaktadır. Kolan travertenleri üzerinde sarkıt ve dikitler bulunmaktadır. Yine Okçular Köyü yakınlarında Peri Suyu vadisinde kalkerler üzerinde

vadi tabanına doğru oluklu labyalar gelişmiştir. Değirmendere vadisi üzerinde rastladığımız kanyon vadi de karstik şekillerdendir.

Kolan Kaplıcaları ile Özlüce Barajı arasında farklı zamanlarda gelişmiş çok sayıda mağara vardır. Peri Suyu vadisinin bu kesimi karstik şekiller bakımından zengin olması kayaçların jeomorfolojik, iklim ve litolojik özelliklerine bağlanabilir.

Foto: 2.13. Peri Suyu vadisinde Bağın Kaplıcaları çevresinde Keban kireçtaşları içinde gelişen mağara sisteminin girişi

Kolan Kaplıcalarında rastlanılan başlıca karstik şekiller traverten taraçaları, kalker tüfü, fosil traverten konileri sarkıt ve dikitlerdir.

Kolan Kaplıcalarında oluşan travertenler sahasında topografyanın yapısına bağlı olarak çok hızlı bir çökme görülmektedir. Bu nedenle traverten kayacı gözenekli bir yapıya sahiptir. Travertenler yeni oluşumlu olduklarından elle ufolanacak kadar gevşek bir özellik gösterir. Sıcak su kaynaktan çıktıktan sonra 30 m. kadar düz bir zeminde aktıktan sonra üç kademe şeklinde Peri Suyu'na akmaktadır. Bu travertenlerden yaklaşık 6 metre uzunluğunda sarkıtlar oluşmuştur (Canpolat, 2005: 36).

Kolan Kaplıca sularının ikisi önünde bir alanda beyaz pudra şeklinde ufolanmış kalker tuf alanı bulunmaktadır. Bu alan kaynağından çıkan suyun, Peri Suyu'na aktığı 750-800 m²'lik bir alanda görülmektedir. Kaplıca suyu yazın havuzlara verildiği için

kalker tüfü yazın sıcaklığına dayanamayıp, süngerimsi bir özellik almaktadır. Kışın sular serbest bırakıldığı için beyaz renkli pudra görünümlü kalker tüfü oluşmaktadır (Canpolat, 2005: 37).

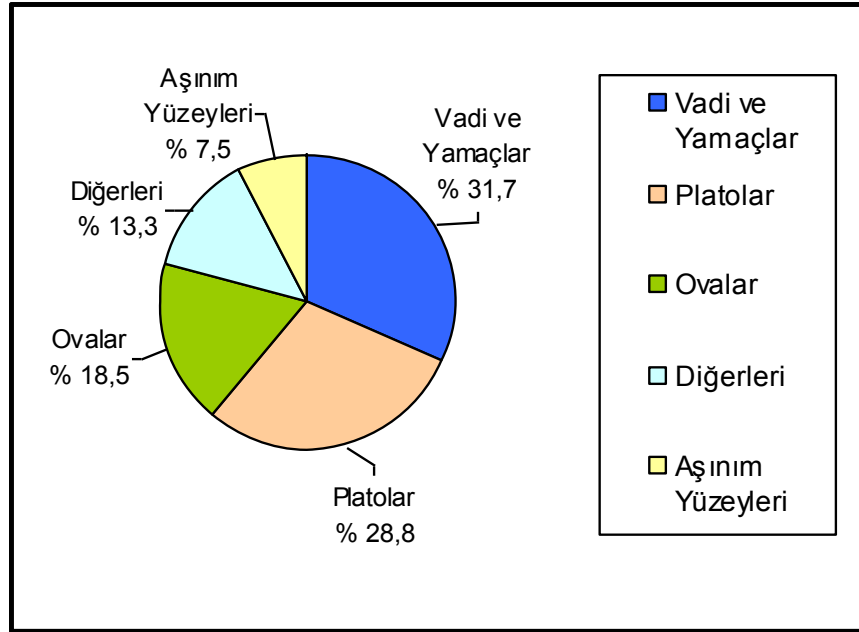
Kolan Kaplıcalarında rastlanılan bir diğer karstik şekil fosil traverten konileridir. Kolan jeotermel alanında kaynakların çıktığı fay kuşağı üzerinde birinci kaynağın kuzeydoğusunda Peri Suyu'ndan 20 m. yükseklikte taban çapları 50-100 cm, yükseklikleri 5-60 cm arasında değişen kaynak konileri oluşmuştur. Oluşumları sıcak akışkanın hidrotermel oluşu tıkaması sonucu durmuştur. Güneyden kuzeye doğru dizilen bu koniler 8-10 civarında olup konilerin ortasında kırık bir hat geçmektedir (Canpolat, 2005: 38).

Bu sahada rastlanılan bir diğer karstik şekil sarkıt ve dikitlerdir. Traverten tabakalarının alt kısımlarında rastlanılan bu oluşuklar bu sahada rastlanılan yaygın şekillerdir.

Tablo: 2.1. İnceleme Alanında Bulunan Morfolojik Ünitelerin Kapladığı Alanlar ve Yüzdelik Değerleri

	Alan (Ha)	%
PLATOLAR	31476,4	28,8
Alçak Platolar (1200 -1500 m)	29005	26,7
Başyurt Platosu	10681,07	9,8
Karakoçan Platosu	14467,71	13,3
Turna Platosu	3857,186	3,6
Yüksek Plato (1500–2000 m)	2471,413	2,3
OVALAR	20107,0	18,5
Başyurt Ovası	9992,595	9,2
Karakoçan Ovası	10114,41	9,3
AŞINIM YÜZEYİ	8131,4	7,5
Yüksek Aşınım Yüzeyi	2800,565	2,6
Alçak Aşınım Yüzeyi	5330,929	4,9
VADİLER	34382,6	31,7
DİĞERLERİ	14394,4	13,3
Birikinti Konisi	2388,719	2,2
Heyelan	304,4254	0,3
Lav Akıntısı (Alçak Plato)	10279,71	9,5
Tek Tepe	566,4655	0,5
Volkanik Dağ	855,1472	0,8
TOPLAM	108500	100

Kaynak: Morfoğrafya Haritasından Net-Cat Harita Programı ile Hesaplanmıştır.

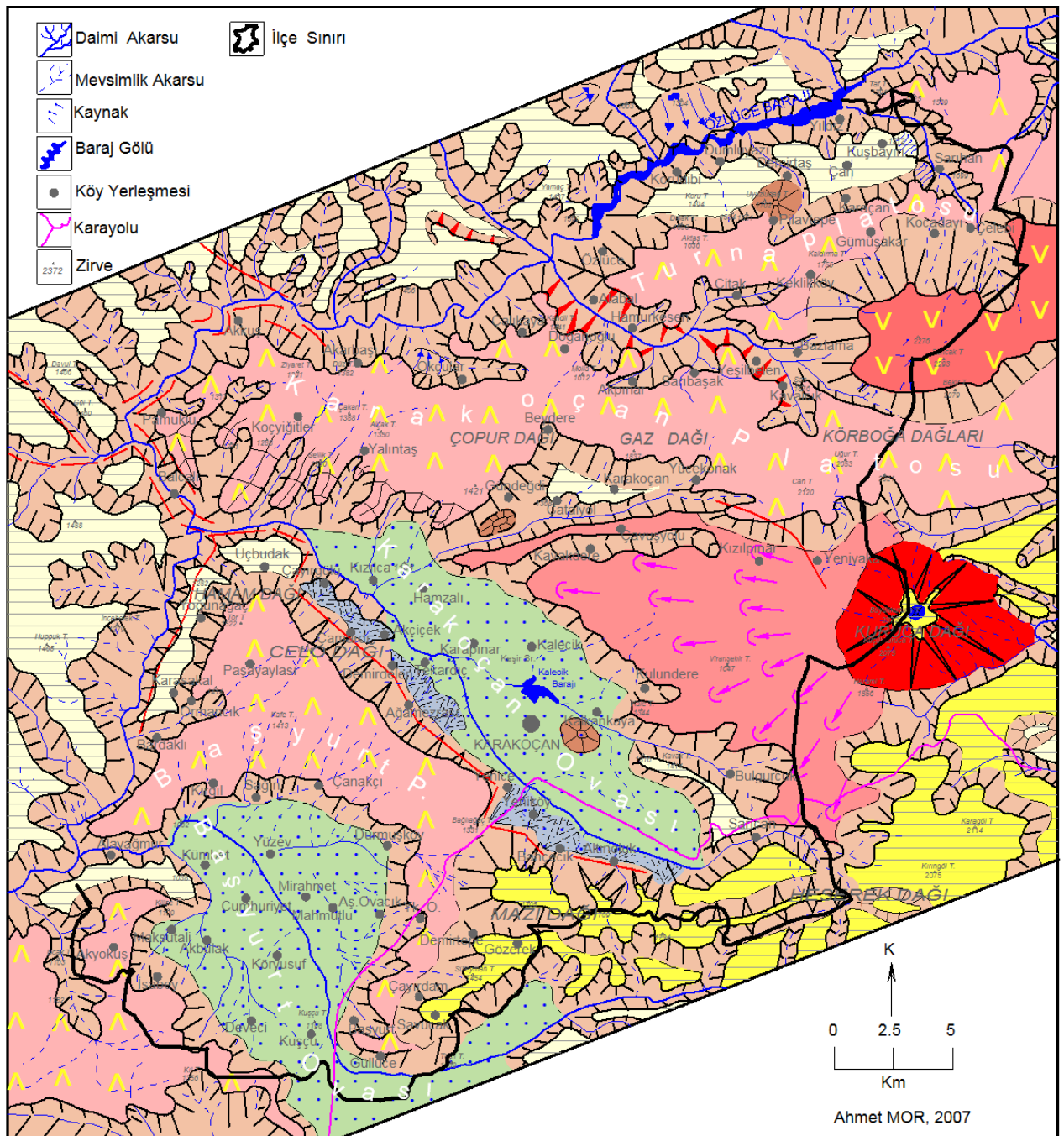

Grafik: 2.1.İnceleme Alanımızdaki Morfolojik Ünitelerin Oransal Dağılışı (2008) (Tablo:2.1.'e Göre)

Foto: 2.14. Bağıın Kaplıcası yakınlarında bulunan mağara

Harita: 2.5. Karakoçan İlçesi'nin Morfoğrafya Haritası

AÇIKLAMALAR

	Tek Tepe		Sırtlar		Lav Akıntısı		Alçak Plato (1100-1500 m)
	Yamaçlar		Vadiler		Yüksek Volkanik Platolar (1500-2000 m)		Birikinti Koni ve Yelpezeleri
	Fay Yamaçları		Volkan Konisi		Alçak Volkanik Platolar (1100-1300 m)		Ova Tabanı
	Kornişler		Heyelan		Yüksek Plato (1500-2000 m)		Fay Hatları

2.2.10. Jeomorfolojik Gelişim

Doğu Anadolu Bölgesinde Bitlis kenet kuşağında Neo – Tetis'in kapanmasıyla, günümüze kadar devam eden tektonizmanın genel özelliği ile gelişim gerçekleşmiştir. Kıtaların çarpışması ile Doğu Anadolu'da sıkışma şeklinde kendini gösteren dönemde Doğu Anadolu'da kıvrımlar, bindirmeler, doğrultu atımlı faylar, açılma çanakları gelişmiştir. Bu yapılar doğu Anadolu'nun kabaca K – G yönünde daralıp, D – B yönünde uzamasına, kıta kabuğunun kalınlaşmasına ve bölgenin yükselmesine neden olmuştur. Bölgede neotektonik dönem boyunca D – B uzanışlı ve senklinallere karşılık gelen sırtlar gelişmiştir. K – G yönünde meydana gelen açılma çatlakları ile sıçrama yapan atımlı faylar arasında havzalar gelişmiştir. Kıta kabuğunun evrimine bağlı olarak bölgenin genç volkanizması değişiklik yapmıştır (Şaroğlu ve Yılmaz, 1986: 73).

İnceleme sahasının % 70'i bazalt ve andezitlerden oluşmaktadır. Yöredeki volkanizma faaliyeti sıkışma rejimine bağlı olarak gelişen tektonik hareketlerin yol açtığı (açılma çatlakları) ile başlamış olmalıdır (Tonbul, 1996: 316).

Foto: 2.15. Gaz Dağları'ndan Bir Bakış (Güneydeki fay yamaçlarına 10,5 km uzaklıkta) : Buradan daha geniş bir açı ile Karakoçan fay zonu ve Karakoçan tektonik ovası görülmektedir. Fayın yamaçlarında üzerinde köy yerleşmelerinin de bulunduğu birikinti koni ve yelpazası yer almaktadır.

Üst Miyosende bu yarıklardan ortaya çıkan bazik karakterli lavlar çevreye yayılarak yapıyı kaplamıştır. Pliyosen başlarından itibaren volkanizma merkezi püskürmeye dönüşmüş olabileceği ihtimalini doğurmaktadır. Bu durumu, Kurucudağ volkan konisi desteklemektedir. Bu koniden çıkan lavlar etrafa ışınsal bir biçimde yayılmıştır.

İnceleme alanındaki neotektonik dönem yapıları genellikle kırıklarla temsil edilir (Tonbul, 1996:317). Karakoçan fay zonu ilksel morfolojinin değişikliğe uğratılmasında önemli bir etkiye sahiptir.

Pliyo – Kuvaterner yaşlı Karakoçan fay zonu içinde ve denetiminde gelişmiş ve gelişimini günümüzde de sürdüren en önemli yapı, Karakoçan tektonik ovasıdır.

2.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ

Türkiye’de yükseltinin doğuya doğru artması, yüksek ve dağlık bir ülke olması, Doğu Anadolu Bölgesi’nde yeryüzü şekillerinin kısa mesafelerde çok büyük farklılıklar göstermesi, planater faktörlerin ortaya çıkardığı makroklima iklim içerisinde yöresel klima alanlarının oluşmasına yol açmıştır. Araştırma alanımız Doğu Anadolu makrokliması sınırları içinde olmakla birlikte, kendine özgü yöresel farklılıklar gösteren yöresel klima alanlarına karşılık gelmektedir.

Karakoçan İlçesi, Doğu Anadolu Bölgesi’nin güneybatısında bulunmaktadır. Bölgenin iklimi bilindiği gibi karasal özelliklere sahiptir. Bu özellik yükselti ortalamasının arttığı Erzurum – Kars Bölümü’ne doğru gidildikçe daha kararlı ve belirgin bir durum göstermektedir. Doğu Anadolu Bölgesi’nde, kışları soğuk ve kar yağışlı, yazları sıcak ve kurak, karasal iklimin özellikleri belirgindir. Bu genel özellikler inceleme alanımızda hemen hemen aynı özellikleri gösterir.

Karakoçan ve yakın çevresinde kışın kutupsal, yazın tropikal kökenli hava kütleleri etkili olmaktadır. Bu nedenle sahada yazın frontoliz, ilkbahar ve kış mevsimlerinde frontojenez olayları görülmektedir. Ancak coğrafi konuma bağlı olarak polar hava kütesinin kasım ayı ortalarına doğru sahaya sokulması, mart ayından itibaren geri çekilmesi ile bu çevrelerde kış mevsiminin daha kısa sürmesine yol açmıştır. Akdeniz kökenli siklonların sahaya zaman zaman sokulması ile kararlı hava kütesinin özelliği zayıfladığı için kış mevsimi Doğu Anadolu Bölgesi’nin çoğu yerinde daha ılıman geçmektedir (Tonbul, 1990: 277).

Bu özelliklere bağlı olarak inceleme alanımızda yöresel bir iklim etkili olmaktadır. Gösterdiği özellikler açısından Doğu Anadolu Bölgesi’nin karasal iklim özelliklerine daha çok benzemektedir.

Karakoçan İlçesi ve yakın çevresinin iklim özelliklerini ortaya koymaya çalışırken, Elazığ, Kovancılar, Başyurt, Karakoçan, Kiğı, Mazgirt ve Bingöl İstasyonları’nın rasat verilerinden yararlanılmıştır. Elazığ ve Bingöl meteoroloji istasyonlarının uzun yıllar bazında (70 yıldan fazla) rasat kayıtları bulunurken, Başyurt, Kovancılar, Karakoçan, Kiğı ve Mazgirt meteoroloji istasyonlarının rasatları hem kısa dönemli hem de çalışma alanları daha sınırlıdır. Yörenin iklim özelliklerini ortaya koyabilmek için karşılaştırılmalı olarak çok sayıda meteorolojik istasyonlarının rasatları kullanılmıştır. İnceleme alanının ortalama sıcaklık, temmuz ayı ortalama sıcaklık, ocak

ayı ortalama sıcaklık ve yağış haritaları oluşturulurken Karakoçan, Başyurt, Kovancılar ve Bingöl istasyonlarının sıcaklık ve yağış değerlerinden faydalanılmıştır.

Yöreye özgü koşulları ile dikkati çeken bu iklimin özelliklerini ortaya koyabilmek için planeter ve coğrafi faktörler tek tek ele alınarak incelenmeye çalışılacaktır.

Jenetik ve Dinamik Faktörler: Herhangi bir ülke veya bölgenin iklimini oluşturan unsurlar, genetik ve dinamik faktörlerin etkisi altındadır. Genetik ve dinamik faktörler, iki gruba ayrılmaktadır. Bunların ilkinin ülkenin coğrafi konumu ve genel hava sirkülasyon şartları ile ilgili olan planeter faktörler; diğeri de ülkenin coğrafi özelliklerine bağlı olarak meydana gelen termik ve dinamik modifikasyonlardır (Erinç, 1984: 294). Buna göre iklimin elemanlarını kontrol altında tutan genetik ve dinamik faktörler kısaca açıklanmaya çalışılacaktır.

Planeter Faktörler: Orta kuşakta yer alan Türkiye, farklı hava kütlelerinin etkisi altında kalmaktadır. Türkiye, yazın tropikal (ITC), kışın hem tropikal hem de polar (kutbî) hava kütlelerinin altına girmektedir. Bu nedenle tropikal ve polar hava kütleleri, ülkemizdeki yağış, sıcaklık, basınç, nem gibi iklimin faktörlerini (sıcaklık, nem ve yağış, basınç ve rüzgâr) önemli ölçüde etkilemektedir (Atalay, 2004: 94).

Yaz ve kış mevsimine göre bu durumu şöyle açıklamak mümkündür; Türkiye, yazın genel olarak tropikal kökenli hava kütlelerinin etki alanında kalır. Bu dönemde polar hava kütlesi 60. paralelin kuzeyine çekildiği için bu paralelin güneyinde kalan sahaya tropikal hava kütlesi etkili olmaya başlar. Ülkemiz, kuzey batıdan sokulan mT (maritim veya denizel tropikal) hava kütlesi nemli ve serindir. Buradan kaynaklanan rüzgârlar estiği günlerde yaz sıcaklığı nispeten hafifler. Buna karşılık güney ve güneydoğudan gelen cT (karasal tropikal) hava kütlesi ise Anadolu’da aşırı sıcaklıklara neden olur. Bazı istisnalar dışında 40. paralelin güneyinde kalan tüm yerlerde belirgin bir yaz kuraklığı yaşanmaktadır. Buna bağlı olarak Türkiye, eylül sonlarına doğru kuzeyden güneye doğru ilerleyen soğuk hava kütlelerinin etki alanına girer. Bu iki farklı karakterdeki hava kütlelerinin karşılaşması ile frontal (cephe) faaliyetler oluşur ve buna bağlı olarak yağışlar başlar. Bu dönemde Kuzeybatı Avrupa’dan güneydoğuya doğru uzanan siklon – antisiklonların sık sık yer değiştirdiği ve batıdan doğuya doğru döne döne ilerleyen polar cephe teşekkül eder. Bundan dolayı Türkiye’de yağışlar daha da artar. Kış döneminde kuzeydoğudan, Anadolu içlerine kadar soğuk ve kuru polar hava

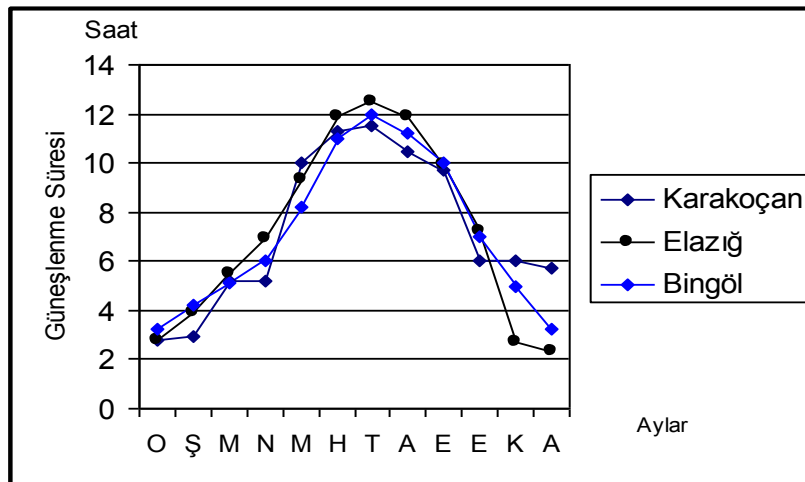
kütlesi sarkar. Bu dönemde Anadolu içlerinde güneşli, soğuk ve çok hafif rüzgârlı olan kararlı hava şartları etkili olmaya başlar (Atalay, 2004: 95 – 96).

Planeter faktörler içerisinde güneş radyasyonu, doğal çevrenin şekillenmesi hususunda süreçlerin işleyişini düzenleyerek canlıların yaşamı üzerinde önemli rol oynamaktadır (Koçman, 1993: 15). Buna göre Karakoçan’da yıllık güneşlenme süresi 7,2 saattir bu değer 7,4 saat olan Elazığ’a göre düşük 7,1 saat olan Bingöl’e göre daha yüksektir. Karakoçan güneşlenme süresi bakımından Bingöl ile Elazığ’ın güneşlenme süreleri arasında bulunmaktadır. Bu durum aslında coğrafi faktörlere bağlıdır. Yani ortalama yükselti ile güneşlenme süreleri arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Her üç meteorolojik istasyonunun en düşük güneşlenme süresi, ocak ayına, en yüksek güneşlenme süresi ise temmuz ayına rastlamaktadır. Karakoçan ve Elazığ’da ölçülen güneşlenme süresi Bingöl’e göre daha düşüktür. Bu durum Elazığ ve Karakoçan’ın güneyli hava kütlelerine sokulmasına imkân tanıyan boğaz ve oluk sistemlerinin bulunması yanında kuzey hava kütlelerinin sahaya sokulmasını zorlaştıran Munzur Dağları’nın bir duvar gibi uzanması ile ilgilidir. Coğrafi faktörlerin bu özellikleri kış mevsiminde Elazığ ve Karakoçan’da bulutluluk oranını artırdığı için güneşlenme süresini azaltmaktadır.

Tablo: 2.2. Karakoçan’da Aylık Güneşlenme Süresi ve Bunun % Olarak Aylara Dağılımı (1975–2006)

Güneşlenme Süresi (Saat)	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Karakoçan	2.8	2.9	5.2	5.2	10	11.3	11.5	10.5	9.7	6	6	5.7	7.2
Elazığ	2.8	3.9	5.5	6.9	9.3	11.9	12.5	11.9	9.9	7.2	2.7	2.3	7.4
Bingöl	3.2	4.2	5.1	6	8.2	11	12	11.2	10	7	5	3.2	7.1

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.2. Elazığ, Karakoçan ve Bingöl’de Gerçek Ortalama Güneşlenme Süresinin Aylara Dağılımı (1975-2006) (Tablo:2.2.’ye Göre)

Yeryüzünde herhangi bir yerin aldığı radyasyon miktarı coğrafi enleme göre farklılık gösteren gün uzunluğuna, güneş ışınlarının düşme açısına, atmosferik hareketlere ve yer şekillerine göre değişir. 38° N enleminde yer alan Elazığ ilinde güneş ışınları 21 Haziran'da Elazığ'a 74° 13', 21 Aralık'ta ise Elazığ'a 27° 17' açı değerleri ile ulaşmaktadır (Güneş, 1998: 376). Güneş ışınlarının geliş açısı minimum değeri Bingöl'de 21 Aralık'ta 28° 73', maksimum değeri ise 21 Haziran'da 75° 27' dir. Buna göre güneş ışınları, yıl içinde Bingöl Ovası ve çevresine 46° 54' lık bir farkla gelmektedir. Dolayısıyla radyasyon değeri de buna bağlı olarak kış mevsiminde azalır, yaz mevsiminde artar. Bu durum eğim derecesine, bakı şartlarına göre değişiklik göstermektedir (Tonbul, 1990: 268).

Coğrafi Faktörler: Türkiye iklimini etkileyen fizikî coğrafya etkenleri başında yükselti, dağların uzanışı, denizellik ve karasallık (kontinentalite) derecesi gelmektedir.

Ülkemizin yüksek ve engebeli olması iklimde önemli değişimlere neden olmuştur. Kuzey Anadolu Dağları ile Toroslar yer yer dar ve derin boğazlarla yarıldığı için yükselti durumu kısa mesafelerde sık sık değişir. Buna bağlı olarak yağış ve sıcaklık dağılışında önemli değişimler ortaya çıkmaktadır. Ancak bu dağ sıraları nemli hava kütesinin iç kesimlere girmesini engellediği için iç kesimlerde karasallığın etkisi artmaktadır. Bununla birlikte dar bir oluk ve vadi sistemini takip ederek Elazığ'a oradan da Karakoçan'a ulaşan nemli hava kütlesi vardır. Şöyle ki İskenderun Körfezi üzerinden Kahramanmaraş graben sistemini takip ederek Adıyaman - Malatya havzalarına ulaşan nemli ve ılık Akdeniz menşeli hava kütesinin Kömürhan Boğazı ile Elazığ Ovası'na, oradan da Murat Nehri ve Peri Suyu vadisini izleyerek Karakoçan'a ulaştığı söylenilebilir. Ancak bu hava kütlesi Akdeniz'den Karakoçan'a gelene kadar önemli ölçüde irtifa kaydeder. Bu nedenle belirtilen oluk ve vadilerden geçerek Karakoçan'a ulaşan hava kütlesi yağış üzerinde daha etkili olmakta ve sıcaklığı pek fazla etkilememektedir.

İnceleme sahamızın güneyinde tropikal hava kütlelerinin hareket yönüne dik uzanan Güneydoğu Toroslar, ılık hava kütesinin soğuk devrede sokulmasını engellemektedir. Ancak bu dağlık sahada yer alan vadi ve oluk sistemi bu olumsuz durumu kısmen de olsa birkaç derece hafifletmektedir. Sahanın kuzeyinde genellikle doğu-batı yönlü uzanan ve yükseltileri yer yer 3500 m'yi aşan Munzur Dağları kış

mevsiminde polar hava kütlelerine karşı adeta bir duvar görevi yapmaktadır (Tonbul, 1990: 227).

Bingöl Ovası ve çevresinde genel olarak karasal iklim koşullarının görülmesi, bu sahanın denizden uzak, kara içi bir saha olması ile yakından ilgilidir. Nitekim Erinç'e göre Türkiye'nin kontinentalite derecesinin coğrafi dağılışı Bingöl ve yakın çevresinde 55 – 60 izopetleri arasında kalmakta, dolayısıyla kontinentalite derecesinin yüksek olduğu bir sahaya karşılık gelmektedir. Conrad ve Johanson formüllerini uygulayarak Bingöl ve yakın çevresindeki istasyonlar için bulunan karasallık derecesi bunu doğrulamaktadır. Gerçekten, Conrad formülüne göre Bingöl'de kontinentalite derecesi %59,2, Johanson formülüne göre ise %28,1'dir. Bu değerler, Bingöl ve çevresinde okyanusal sahalara oranla yazın fazla ısınacağını ve kışın soğuyacağını gösterir (Tonbul, 1990: 271).

2.3.1. Sıcaklık

2.3.1.1. Yıllık Ortalama Sıcaklık ve Termik Rejim

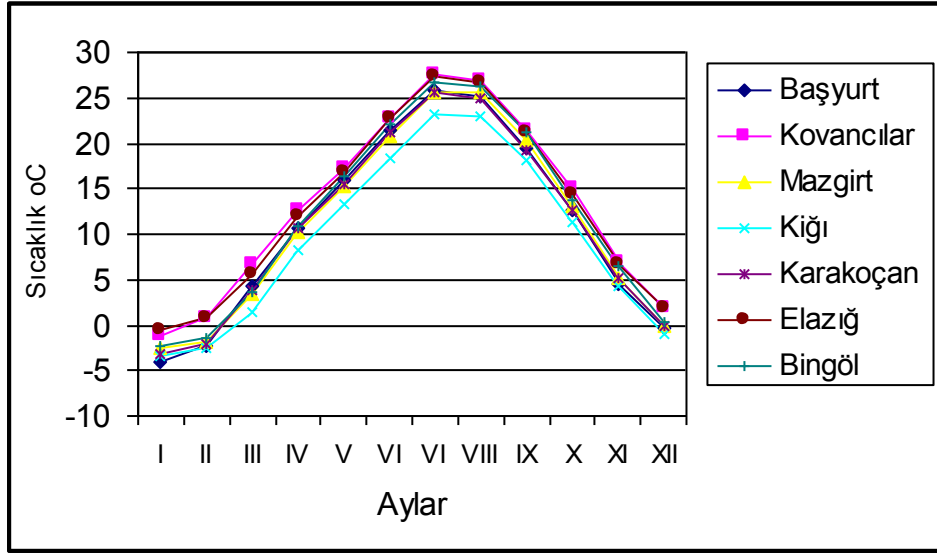
İncelemeye aldığımız meteorolojik istasyonların rasatlarına göre sahanın ortalama sıcaklığı 11,6°C'dir. Bu sahada Kovancılar, yıllık ortalama sıcaklığı 13,2°C ile en yüksek, Kiğı yıllık ortalama sıcaklığı 9,5°C ile en düşük sıcaklık ortalamalarına sahiptir. Karakoçan'da ise yıllık ortalama sıcaklık bütün sahanın değerine çok yakın olup, yıllık ortalama sıcaklığı 11,1°C'dir.

Çok sayıda meteorolojik istasyonların (Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı, Karakoçan, Elazığ, Bingöl) rasatlarına göre en düşük sıcaklığa sahip olan ocak ayı ortalaması – 2,49°C, en sıcak ay olan temmuz ayı ortalaması 26°C'dir. Ocak ayı ortalama sıcaklığı Başyurt'ta en az (-4°C), Elazığ'da en yüksektir (-0,6°C). Temmuz ayı ortalama sıcaklığı Kovancılar'da en yüksek (27,5°C), Kiğı'de en düşük (23,1°C) değere sahiptir. Karakoçan ve Başyurt'un yıllık ortalama sıcaklıklarında olduğu gibi ocak ve temmuz ayı ortalama sıcaklık değerleri diğer rasatların verilerine göre ne çok fazla ne de çok azdır.

Tablo: 2.3. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'ın Aylık ve Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerler (1975–2006)

İstasyon	I	II	III	IV	V	VI	VI	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Başyurt	-4.0	-2.4	4.2	10.7	15.9	21.4	25.8	25.2	19.4	12.6	4.6	-0.3	11.1
Kovancılar	-1.1	0.7	6.6	12.7	17.3	22.7	27.5	26.9	21.5	15.0	6.9	1.9	13.2
Mazgirt	-2.6	-1.8	3.4	10.2	15.3	20.8	25.7	25.5	20.3	13.0	5.1	-0.2	11.2
Kiğı	-3.5	-2.5	1.5	8.2	13.3	18.4	23.1	22.9	18.1	11.3	4.3	-1.0	9.5
Karakoçan	-3.2	-2.1	3.9	10.7	15.5	21.1	25.6	25.0	19.3	12.6	5.1	-0.1	11.1
Elazığ	-0.6	0.7	5.6	12	16.9	22.8	27.3	26.7	21.3	14.3	6.8	1.8	12.9
Bingöl	-2.4	-1.4	3.7	10.9	16.3	22.1	26.7	26.3	21.1	13.8	6.5	0.4	12

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.3. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı, Karakoçan, Elazığ ve Bingöl'ün aylık Ortalama Sıcaklığın Seyri (Tablo: 2.3.'e Göre)

Kovancılar, ortalama sıcaklığının yüksek olması ile dikkati çekmektedir. Buradan Kiğı'ya doğru gidildikçe ortalama sıcaklıklar hissedilir ölçüde azalmaktadır. Bu durum aslında sahanın bulunduğu jeomorfolojik ünite ile ortalama yükseltiye bağlıdır. Kovancılar, ortalama yükseltisi az olan ve yüksek dağlarla çevrili olan ovada yer almaktadır. Bu nedenle Kovancılar'dan itibaren kuzeye doğru ortalama yükselti tedricen artmaktadır. Yükselti ortalamasına bağlı olarak Kovancılar'da 13,2°C olan yıllık ortalama sıcaklık Başyurt ve Karakoçan'da 11,1°C 'ye ve Kiğı'da 9,5°C 'ye kadar düşmektedir (Harita: 2.6.).

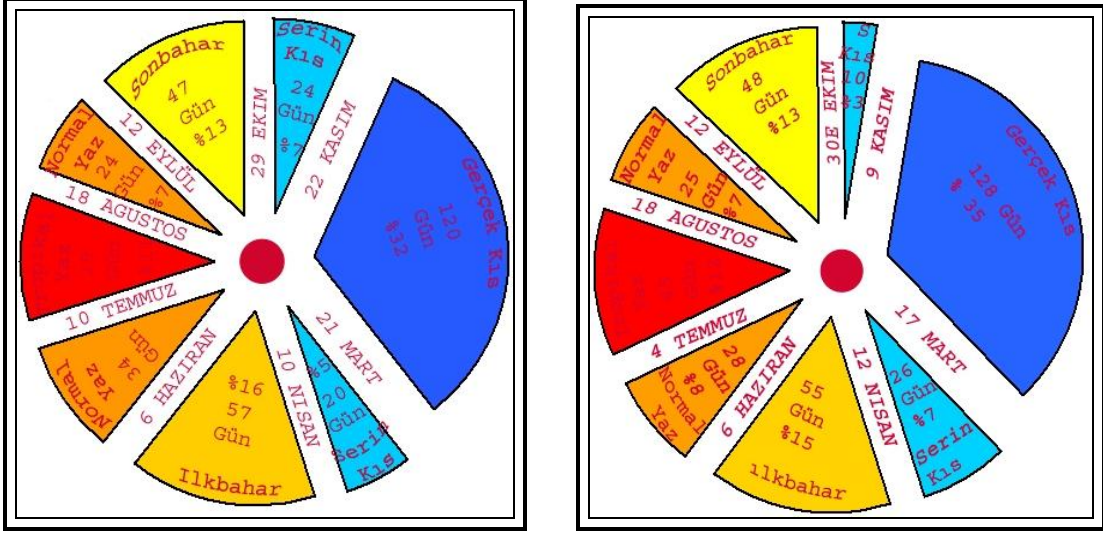
Karakoçan ve Başyurt'ta kış mevsimi 29 – 30 Ekim'de başlamakta ve 10 – 12 Nisan'a kadar devam etmektedir. Uzun süren bu dönemde karasallık ön plana çıkar. Sıcaklıklar genellikle 0°C'nin altına düşer. Elazığ'a ait günlük ortalama sıcaklıkların yıl içindeki gidişini incelediğimizde Elazığ'da 5°C'nin altındaki sıcaklıkları kapsayan

gerçek kış döneminin 27 Kasım – 16 Mart tarihleri arasında 114 gün sürdüğü hesaplanmaktadır. İnceleme alanımızda ise gerçek kış dönemi Elazığ’a göre daha uzundur. Karakoçan’da gerçek kış, 22 Kasım – 21 Mart tarihleri arasında 120 gün, Başyurt’ta ise 9 Kasım – 17 Mart tarihleri arasında 128 gün sürmektedir. Buna göre inceleme alanımızda gerçek kış dönemi Elazığ’a göre 10 gün daha uzundur. Sıcaklığın 5 – 10°C arasında geçtiği ılık kış dönemi Elazığ’da 31 gündür. İnceleme alanımızda yer alan Karakoçan ve Başyurt rasatlarına göre serin kış dönemi Elazığ’a göre daha uzundur. Karakoçan’da ılık kış dönemi 44 gün iken, Başyurt’ta 36 gündür.

Tablo: 2.4. Karakoçan’da Günlük Ortalama Sıcaklıklar (1975–2006)

GÜNLER	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A
1	-1.9	-2.3	0.2	8.3	12.7	18.3	23.8	26.1	22.5	16	8.4	1.4
2	-1.7	-3.1	0.9	8.4	12.3	17.9	24.1	26.2	22.5	16	8	1.6
3	-1.7	-3.4	1.9	7.5	12.3	18.1	24	26.3	22.1	14.7	8.3	1.3
4	-1.9	-4	2.1	8.1	12.6	18.4	24.9	26.2	22	14.4	8.4	1
5	-1.3	-4.4	2.4	8.5	13.9	18.6	24.8	25.7	21.2	14.1	7.6	0.9
6	-1.4	-4.2	2.1	9.6	14.1	19.1	24.4	25.9	20.6	14.3	7.4	1.6
7	-1.9	-3.3	1.9	9.9	14.4	19.5	24.4	26	20.3	14.4	7.5	1.5
8	-2.4	-3.2	2.1	9.8	14	20.2	24.3	26.1	20.6	14.6	7	1.8
9	-3.4	-3.2	2.4	9.5	14.2	20.4	24.6	26.2	20.5	14.3	6.4	2
10	-4.1	-3.1	2.5	9.9	14.4	20.6	24.6	26	20.7	13.7	5.7	1.5
1.10 GÜN	-2.2	-3.4	1.9	8.9	13.5	19.1	24.4	26.1	21.3	14.6	7.5	1.5
11	-3.4	-3.6	2.7	10.2	14.8	20.5	25.5	26.1	20.5	13.9	5.5	0.9
12	-3.3	-3.8	2.5	10.5	14.7	21.1	25.5	25.6	20.1	13.6	5	0.9
13	-3.8	-2.2	3.1	10.9	15.8	21.2	25.9	25.7	19.8	13.9	4.3	0.9
14	-3.8	-1.2	3.6	11.3	15.2	21.3	26.4	25.4	19.6	13.2	4.3	0.8
15	-3.6	-1.4	3	11.2	14.8	21.6	26.3	25.4	19.2	13.2	4.5	0.3
16	-3.5	-2.3	3.2	10.7	14.9	21.5	26.2	25.3	19.4	12.9	4.7	0.5
17	-3.1	-2.2	3.7	11.4	15.8	21.1	25.9	25	18.8	12.6	5.1	0.3
18	-2.8	-1.5	4.7	11.2	16	21.2	26	24.7	18.3	12.6	5.4	-0.6
19	-4	-0.3	4.5	11.6	15.8	21.2	26.3	24.7	18.2	12.3	5	-1
20	-3.5	-0.6	4.3	11.5	16.1	20.9	26.4	24.8	18.3	11.8	4.7	-1.3
2.10.GÜN	-3.5	-1.9	3.5	11	15.4	21.2	26	25.3	19.2	13	4.8	0.2
21	-3.6	-1.9	4.7	11.5	16.6	21	27.1	24.5	17.7	11.2	5	-1.4
22	-3.9	-2	5.4	11.1	17	22	27.1	24.3	17.6	10.6	3.9	-2
23	-4.3	-1.4	5.1	11.6	17	22.7	27.2	24.4	17.6	10.7	2.9	-1.4
24	-4.2	-0.3	5.3	11.5	16.7	22.7	26.3	24.2	17.6	10.9	3.1	-0.7
25	-4.6	0.4	5.4	11.5	17.4	23.6	25.9	23.9	17.4	11.2	3.4	-1
26	-4.1	0.4	5.6	11.9	17.4	23.3	26.1	23.6	17.4	10.9	3.1	-1.4
27	-4.2	-0.4	6.7	12.9	18	23.3	26.1	23.3	17.9	10.1	3.2	-2.1
28	-3.3	-0.1	6.9	12.8	17.8	23.5	26	23.2	17.2	10.2	2.4	-2.6
29	-3.8	-0.4	7.4	12.8	18.5	23.5	25.9	23	16.5	9.5	2.1	-2.1
30	-3.3	-	7.1	13.1	18.6	23.6	25.7	23	16.3	9	1.9	-3
31	-2.6		7.7		18.2		25.5	23.1		8.5		-2.8
3.10.GÜN	-3.8	-0.6	6.1	12.1	17.6	22.9	26.3	23.7	17.3	10.3	3.1	-1.9

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.4. Günlük Ortalama Sıcaklıkların Yıl İçindeki Seyrine Göre Karakoçan ve Başyurt'da Mevsimlerin Süreleri ve Başlangıç Tarihleri (Tablo:2.4. v e2. 5. 'e Göre)

Tablo: 2. 5. Başyurt'un Günlük Ortalama Sıcaklıklar (1975–2006)

Günler	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	-1.3	-1.3	2.3	7.5	13.4	19.6	23.3	25.7	23.3	17.0	8.9	1.1
2	-2.0	-2.3	2.0	8.0	11.6	19.1	24.0	26.1	22.3	16.4	9.0	2.0
3	-2.1	-2.8	2.3	8.3	12.1	18.9	24.1	25.9	21.8	14.3	8.2	1.1
4	-1.8	-3.4	1.6	8.6	13.1	18.8	25.0	25.9	21.4	13.2	8.1	0.7
5	-1.7	-5.3	0.2	9.8	12.8	19.8	25.2	26.3	21.3	13.3	7.8	-1.0
6	-2.2	-5.2	0.1	10.8	12.7	20.5	24.8	26.5	21.3	14.0	8.3	-0.6
7	-2.5	-4.0	0.5	11.0	13.7	21.8	24.9	26.8	21.4	13.9	7.4	-1.0
8	-2.7	-3.9	1.4	9.6	13.8	21.9	25.1	26.8	21.0	13.5	6.5	0.0
9	-3.0	-4.1	1.1	9.1	13.9	20.7	25.0	26.2	20.0	14.1	6.0	1.0
10	-4.4	-4.1	1.9	9.6	13.7	20.9	25.7	25.7	20.3	13.7	5.5	0.8
1.10gün	-2.4	-3.6	1.3	9.2	13.1	20.2	24.7	26.2	21.4	14.3	7.6	0.4
11	-4.5	-4.1	2.1	9.7	13.2	21.5	24.6	25.3	20.5	13.4	4.7	1.2
12	-4.3	-4.1	2.5	9.9	14.1	22.0	26.2	25.0	19.9	12.7	3.2	2.3
13	-4.0	-3.7	3.1	10.0	15.2	22.3	26.4	25.6	20.2	13.5	3.1	2.2
14	-3.6	-3.7	3.7	10.0	16.2	21.9	26.6	26.1	19.9	13.3	3.0	1.4
15	-3.7	-2.3	2.9	10.5	16.9	20.4	26.5	26.2	19.3	12.7	3.2	1.6
16	-3.9	-2.0	2.1	10.8	16.6	19.7	26.1	26.2	19.9	12.6	3.3	1.0
17	-4.0	-1.3	3.9	10.5	16.9	20.6	26.3	26.0	20.1	11.9	4.2	0.7
18	-4.1	-0.5	5.0	10.1	17.4	20.5	26.1	24.5	18.5	11.9	3.9	-0.1
19	-4.4	0.1	6.3	10.4	17.6	21.0	26.6	24.2	18.4	12.0	4.0	-0.7
20	-4.1	-0.7	6.5	10.0	17.7	20.9	25.9	24.9	17.8	12.0	3.6	-1.7
2.10gün	-4.1	-2.2	3.8	10.2	16.2	21.1	26.1	25.4	19.4	12.6	3.6	0.8
21	-3.8	-0.2	5.9	10.2	17.5	20.9	26.1	25.2	17.5	11.5	3.6	-1.8
22	-5.0	0.8	6.4	10.6	18.3	21.7	26.4	24.9	17.9	11.3	3.6	-1.8
23	-6.4	0.8	6.4	11.0	17.9	22.4	26.9	24.6	17.2	11.9	3.2	-2.4
24	-7.3	0.6	7.1	12.3	17.3	22.5	26.8	24.3	17.6	12.1	2.9	-2.4
25	-6.8	1.2	7.3	13.0	18.1	23.5	26.0	24.0	17.5	12.1	3.2	-3.1
26	-6.9	1.6	7.0	12.8	18.2	23.9	26.6	23.7	16.8	11.5	2.3	-2.3
27	-5.8	2.6	7.2	13.5	18.3	24.0	26.9	24.3	16.7	11.5	1.9	-2.6
28	-4.7	3.4	7.0	13.0	17.8	22.2	26.9	25.0	16.7	11.0	1.8	-1.8
29	-5.3	0.5	8.0	14.0	19.1	23.0	26.8	23.8	16.9	10.5	2.1	-0.8
30	-4.2		7.9	14.7	18.4	23.7	26.9	23.7	16.8	9.6	1.3	-1.5
31	-2.6		8.3		19.4		26.3	23.1		9.9		-1.8
3.10gün	-5.3	1.3	7.1	12.5	18.2	22.8	26.6	24.2	17.2	11.2	2.6	-2.0

Kaynak: DMİGM, 2007

İlkbahar mevsimi genellikle Doğu Anadolu Bölgesi'nde daha geç başlamaktadır. Bu durum kısa mesafelerde dahi büyük farklılıklar göstermektedir. Örneğin Elazığ'da 1 Nisan'da başlayan ilkbahar mevsimi Karakoçan'da 10 Nisan, Başyurt'ta 12 Nisan'da başlamaktadır. İnceleme sahamızda yaklaşık 2 ay olan ilkbahar mevsimi kısadır. 6 Haziran'dan itibaren sıcaklıklar 15°C 'nin üstüne çıkar. Hava kütlelerinin değiştiği bu dönemde polar hava kütlesi, yerini tropikal hava kütesine bırakır. Ancak sahaya zaman zaman sokulan gezici depresyonlar sıcaklığı aniden düşürür ve meyveciliğe büyük zarar verir.

Yaz mevsimi, ortalama sıcaklığın 20°C 'nin üstünde olduğu 6 Haziran tarihinden itibaren başlar ve 12 Eylül'e kadar devam eder. 6 Haziran – 12 Eylül tarihleri arasında Karakoçan'da toplam 97 gün, Başyurt'ta ise toplam 98 gün süren yaz devresinde sıcaklıklar çok artarak tropikal yaz günleri görülür. Bu dönemde ortalama yüksek sıcaklıklar, temmuz ve ağustos aylarında 30°C 'nin üzerine çıkar. İnceleme alanımız yaz mevsimi bakımından Elazığ'a göre yaklaşık 18 gün daha kısadır.

Sahamızda tropikal yaz günleri Karakoçan'da 10 Temmuz -18 Ağustos tarihleri arasında 39 gün, Başyurt'ta 4 Temmuz – 18 Ağustos tarihleri arasında 45 gün sürer. Ancak bu değerler Elazığ ile karşılaştırıldığında Karakoçan'da tropikal yaz devresinin çok kısa sürdüğü anlaşılır (Grafik: 2.4.).

Yaz mevsiminin sona erdiği ve sonbaharın başladığı güz dönemi 12 Eylül'den itibaren görülmeye başlar. Bu tarihten itibaren 15°C 'nin altına düşen sıcaklıklar, Başyurt'ta 9 Kasım'dan itibaren 10°C 'nin altına iner.

Karakoçan'da ilkbahar mevsimi sonbahar mevsimine göre daha serindir. Çünkü mayıs ayı sonlarına kadar Kurucadağ ve Karaboğa Dağları'nın zirvelerinde kar bulunmaktadır. Bu durum sahanın sıcaklık bilânçosu ile ilgilidir. İlkbahar mevsimine negatif sıcaklık bilânçosu ile girilirken, sonbahar mevsimine yazın pozitif sıcaklık bilânçosu ile girilmektedir.

Ortalama düşük sıcaklıklar kış ayları boyunca negatif değerler göstermekle birlikte Doğu Anadolu Bölgesi'nin çoğu yerine göre yüksek sayılabilecek sıcaklık değerleri gösterir. Bu durum Elazığ'dan Karakoçan'a kadar olan sahada bile belirgindir. Elazığ'da $-8,3^{\circ}\text{C}$ olan düşük sıcaklık ortalamaları, Karakoçan'da -17°C 'ye hatta Başyurt'ta -18°C 'ye kadar düşmektedir. Ortalama düşük sıcaklıklar açısından Başyurt ve Karakoçan çevresinde bulunan diğer yerlere göre düşük değerlere sahiptir. Bu durum aslında dağ vadi meltemleri ile ilgilidir. Yüksek dağlar üzerinde soğuyarak ağırlaşan

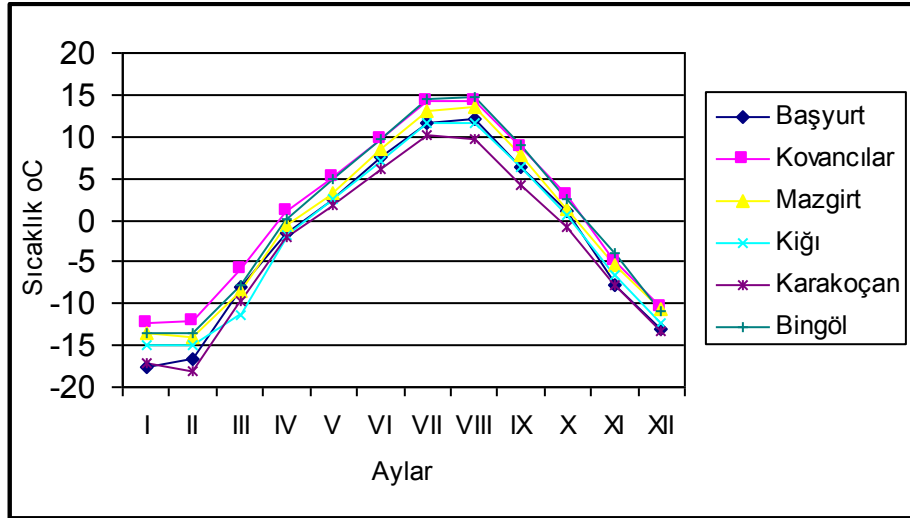
hava kütlesi güneye doğru alçalarak inceleme alanımızda ortalama düşük sıcaklıkları arttırmaktadır.

Temmuz ve ağustos aylarındaki ortalama yüksek sıcaklıkların $33,5^{\circ}\text{C}$ 'nin üzerinde olması nedeniyle sahamızda ülkemizin yaz mevsiminde Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz kıyılarından sonra en sıcak yörelerinden birini oluşturmaktadır. Karakoçan' da en yüksek sıcaklığa 13 Ağustos 2006 tarihinde rastlanmış ve sıcaklık $41,9^{\circ}\text{C}$ 'lik bir değerle maksimum değere ulaşmıştır.

Tablo: 2.6. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan Elazığ ve Bingöl 'ün Aylık ve Yıllık Ortalama Düşük Sıcaklık Değerleri (1975 -2006)

İstasyon	Aylar												Yıllık
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Başyurt	-18	-17	-8.1	-1.6	2.4	7.5	11.7	12.2	6.3	1	-7.9	-13	-2
Kovancılar	-12	-12	-5.8	1.1	5.2	9.7	14.2	14.2	8.7	3.1	-4.9	-10	0.9
Mazgirt	-14	-14	-8.6	-0.5	3.3	8.5	13	13.6	7.8	1.3	-5.3	-11	-0.4
Kiğı	-15	-15	-11	-1.7	2.4	7	11.5	11.7	6.3	0.5	-6.5	-12	-1.9
Karakoçan	-17	-18	-9.8	-2.1	1.9	6	10.1	9.8	4.2	-0.8	-7.7	-13	-3.1
Elazığ	-9.9	-10	-5.9	0.7	4.6	9.7	14.2	14.4	8.7	2.9	-3.3	-7.2	-9.9
Bingöl	-14	-14	-7.8	0.2	5	9.7	14.5	14.8	9	2.5	-4	-11	0.5

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.5 Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan, Elazığ ve Bingöl'ün Aylık ve Yıllık Ortalama Düşük Sıcaklığın Seyri (Tablo: 2.6.'ya Göre)

Bütün istasyonların ortalama en yüksek sıcaklığı 24°C 'dir. Ortalama yüksek sıcaklıkların en yüksek olduğu ay, bütün istasyonlarda temmuz ayıdır. Temmuz ayı ortalama yüksek sıcaklıkları bakımından Karakoçan ($37,4^{\circ}\text{C}$) ve Başyurt ($37,8^{\circ}\text{C}$), Kovancılar ($39,6^{\circ}\text{C}$), Bingöl ($38,7^{\circ}\text{C}$), Elazığ ($38,5^{\circ}\text{C}$)'dan sonra üçüncü sırada gelmektedir. Yörede temmuz ayı yüksek sıcaklıkları bakımından Mazgirt ($35,6^{\circ}\text{C}$) ve

Kiğı (34,6°C) son sıralarda gelmektedir. Bu durum ortalama yükselti ile ilgilidir. Her 200 mt.'de sıcaklık 1 °C azaldığı için Kiğı ve Mazgirt diğer istasyonlara göre daha düşük, temmuz ayı ortalama yüksek sıcaklıklarına sahiptir.

Ortalama yüksek sıcaklıkların en düşük değer gösterdiği ay ise bütün istasyonlarda ocak olarak görülmektedir. Ocak ayı, yüksek sıcaklık ortalamaları bakımından Kovancılar, Elazığ, Bingöl, Karakoçan, Başyurt, Kiğı ve Mazgirt olarak sıralanmaktadır (Tablo: 2.6. - Grafik: 2.5.).

Karakoçan ve Başyurt istasyonları ile birlikte Kovancılar, Mazgirt, Kiğı, Bingöl ve Elazığ istasyonlarının da yıllık ortalama sıcaklıkları belirtildikten sonra Karakoçan İlçesi ve çevresinde ocak ve temmuz ayı sıcaklık ortalamalarının yatay ve dikey dağılışını göstermek amacıyla oluşturulan izoterm haritası (Harita: 2.6, 2.7, 2.8), yıllık ortalama sıcaklığın 6°C ile 13°C arasında, temmuz ayı ortalama sıcaklığın 20°C ile 27°C arasında ve ocak ayı ortalama sıcaklığın -2°C ile -9°C arasında değiştiğini göstermektedir.

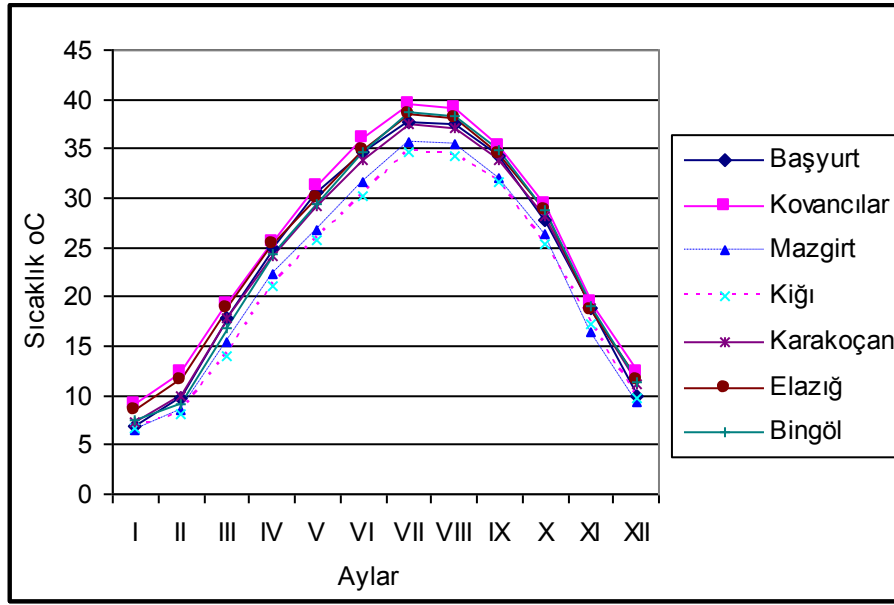
Çalışma alanında en yüksek ortalama sıcaklıklar Peri Suyu'nun 1000 m.'den alçak kesimlerinde görülmektedir. 13°C izotermi yaklaşık 1000 m. eş yükselti eğrisinin altında kalan kesimlere karşılık gelmektedir. Burası aynı zamanda Karakoçan'ın en alçak kesimlerini oluşturmaktadır.

Genel olarak 1000 -1200 metreler arasında kalan Peri Suyu vadisinin yüksek kesimleri ile Başyurt ve Karakoçan Ovası'nda yıllık ortalama sıcaklık 11 – 12°C arasında değişmektedir. Bu yükselti basamağı inceleme alanımızda 413,3 km²'lik (%36,8) bir saha kaplamaktadır. Nüfus ve yerleşmelerin de yarıdan fazlası yıllık sıcaklık ortalaması 11 – 12°C ve yükseltinin 1000 – 1250 metreler arasında olduğu yerlerde toplanmıştır. Bu saha dağlardan inen akarsuların akaçlama havzasına karşılık gelmektedir. Geniş düzlüklerin de yer aldığı bu yükselti basamağının, sıcaklık ortalamasının inceleme sahamızın diğer kesimlerine göre daha iyi olduğu görülmektedir.

Tablo: 2.7. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'ın Aylık ve Yıllık Ortalama Yüksek Sıcaklık Değerleri (1975 – 2006)

İstasyon	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Başyurt	6.9	9.7	17.9	24.9	30.7	34.6	37.8	37.6	34.2	27.7	18.8	9.9	24.2
Kovancılar	9.2	12.4	19.3	25.6	31.3	36.1	39.6	39.1	35.2	29.3	19.4	12.4	25.7
Mazgirt	6.4	8.5	15.4	22.2	26.8	31.7	35.6	35.5	32	26.4	16.5	9.3	22.2
Kiğı	6.7	8.2	13.9	21	25.7	30.3	34.6	34.2	31.7	25.4	17.3	9.8	21.6
Karakoçan	7.3	9.9	17.8	24.2	29.1	33.9	37.4	37.1	33.8	28.2	18.9	11.1	24.1
Elazığ	8.6	11.6	18.8	25.3	30.1	34.8	38.5	38.1	34.4	28.8	18.7	11.5	24.9
Bingöl	7.5	9.1	16.8	24.3	29.4	34.6	38.7	38.4	34.9	28.8	19	11.3	24.4

Kaynak: DMİGM, 2007

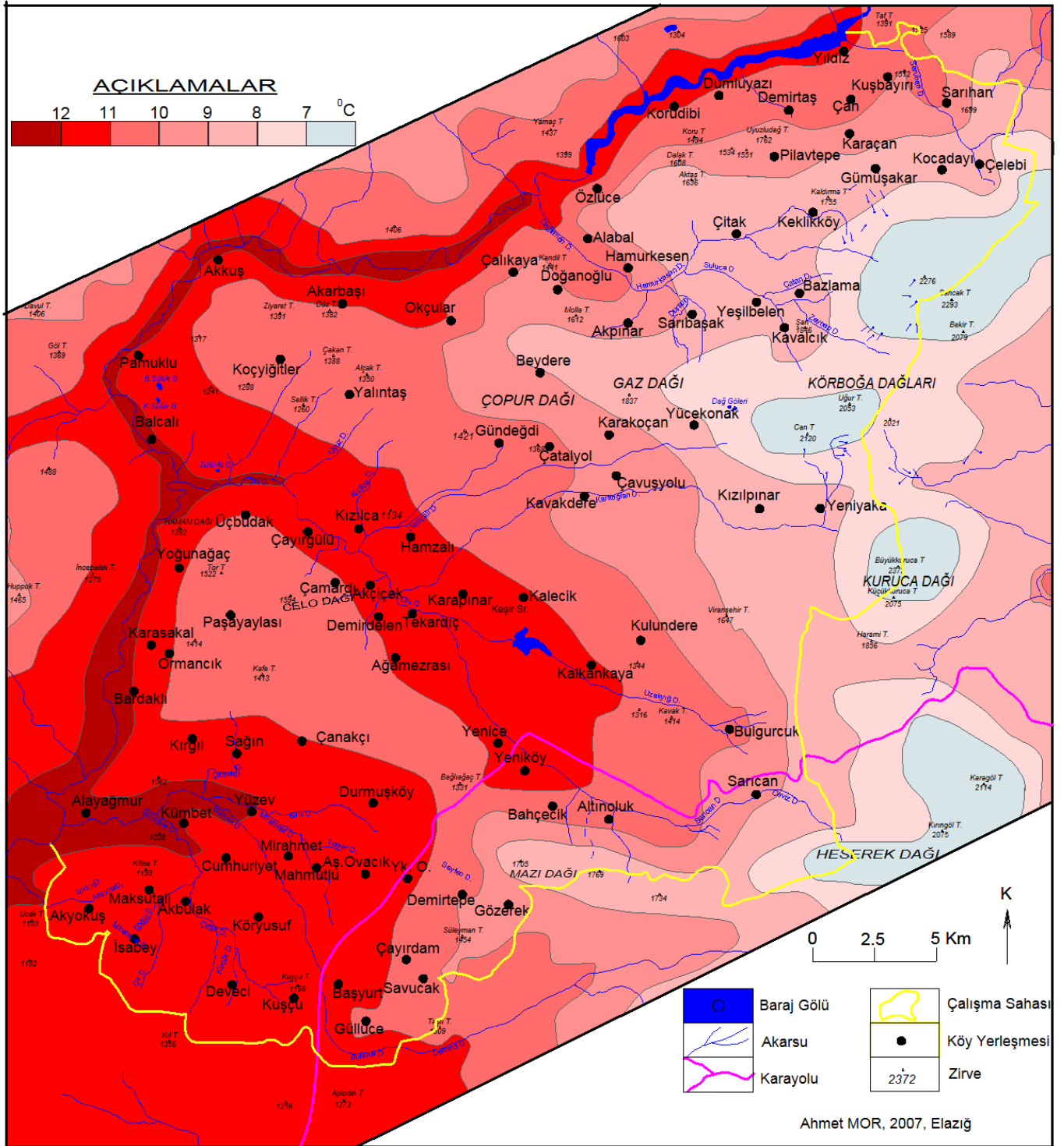
Grafik: 2.6. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı, Karakoçan, Elazığ ve Bingöl Aylık ve Yıllık Ortalama Yüksek Sıcaklıkların Seyri (Tablo: 2.7.'e Göre)

İnceleme sahamızda ortalama yükselti batıdan doğuya doğru tedrici arttığı için ortalama sıcaklık değerleri de tedrici azalmaktadır. İnceleme sahamızın doğu sınırını oluşturan Körboğa Dağları, Kuruca Dağı ve Heserek Dağı çevreleri ise yıllık en düşük ortalamalara sahip alanlardır. 1800 mt.'den yüksek sahalarda yıllık sıcaklık ortalaması 8°C'nin altına düşmektedir.

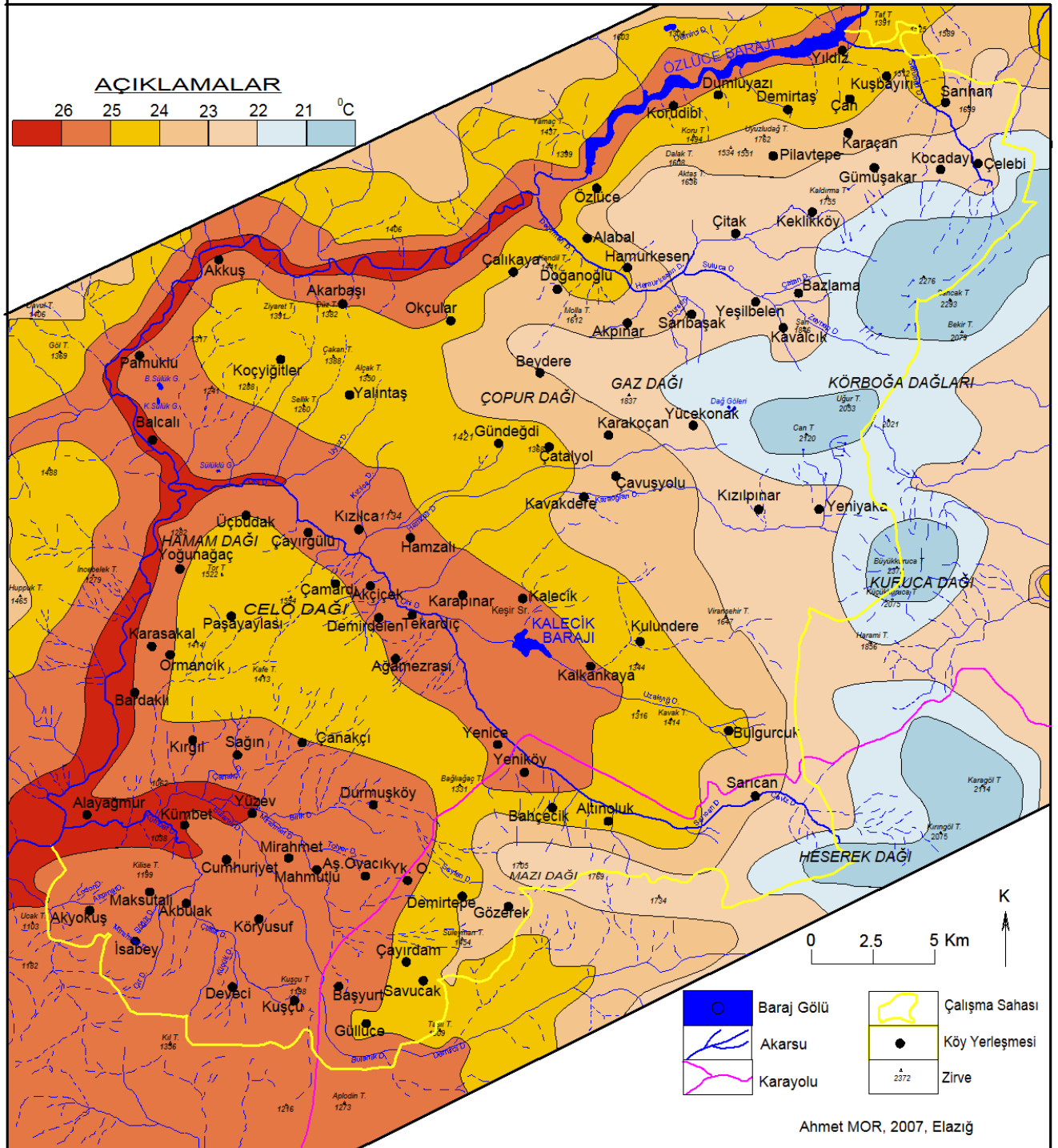
1750 mt.'den daha yüksek sahalarda inceleme alanımızın %16,2'sini (182 km²) oluşturmaktadır. Dağlık ve engebeli olan ve yıllık sıcaklık ortalamasının düştüğü bu sahalarda köy yerleşmelerine rastlanmamaktadır. Buralar, daha çok yazın yayla olarak değerlendirilmektedir.

Temmuz ve ocak ayı ortalama izoterm haritaları dağılışı genellikle ortalama izoterm haritasının dağılışına benzemektedir. Ancak sıcaklık değerleri çok değişmektedir. Örneğin yıllık ortalama sıcaklığı 12°C - 13°C arasında olan sahalarda temmuz ayında 26°C – 27°C ve ocak ayında -2°C ile -3°C arasında değişen sıcaklık değerlerine sahiptir. Aynı durum yüksek dağlarda düşük sıcaklıklarla kendini göstermektedir. Yani ortalama sıcaklığı 6°C – 7°C arasında olan yüksek dağlar temmuz ayında 20°C – 21°C arasında ve ocak ayında ise -8°C 'den daha düşük sıcaklık ortalamalarına sahiptir. Sonuç olarak alçak sahalarda sıcak, yüksek alanlar da soğuk yerlerdir (Harita:2.7, 2.8).

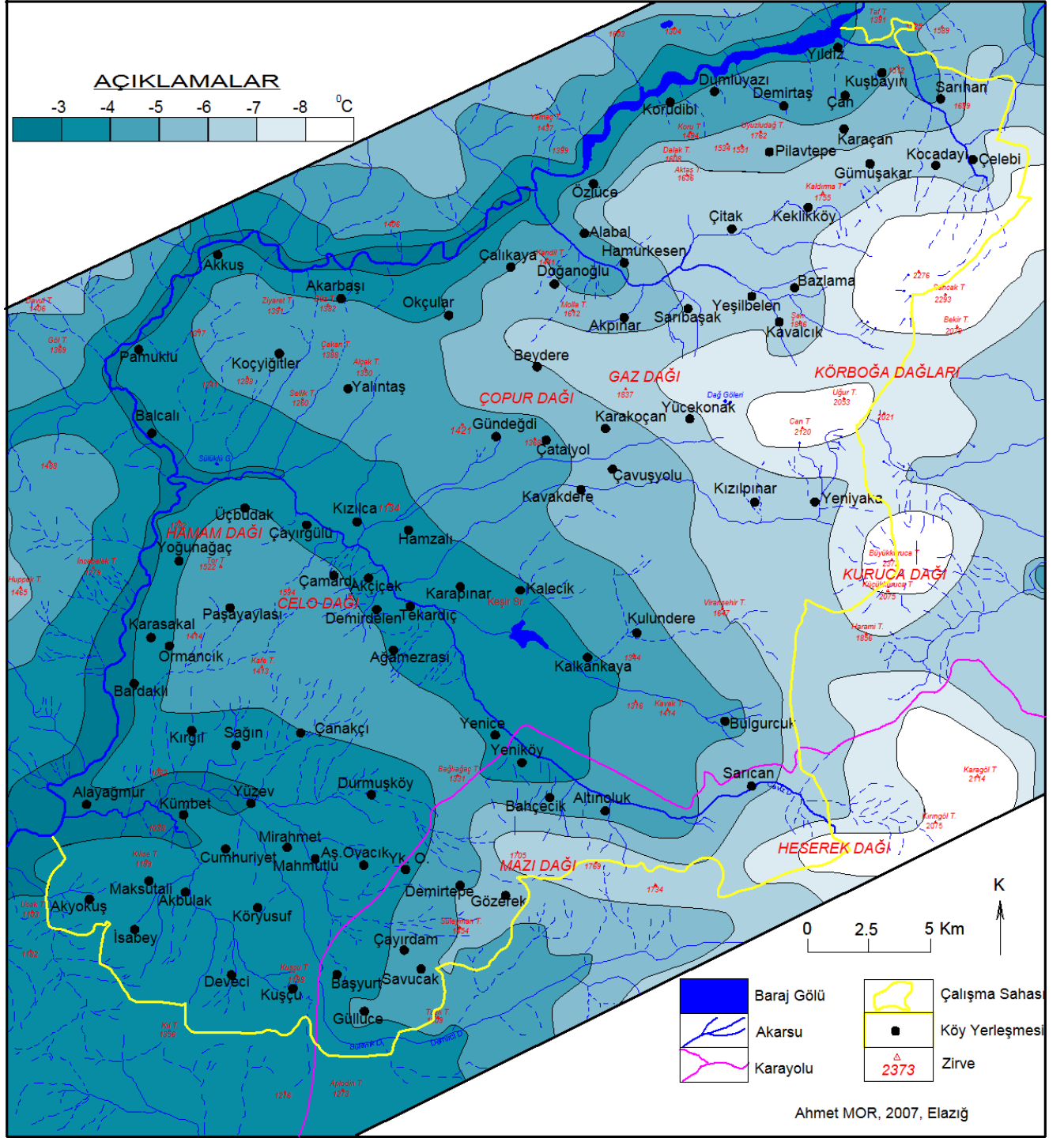
Harita: 2.6. Karakoçan İlçesi'nin Ortalama Sıcaklık Dağılış Haritası

Harita: 2.7. Karakoçan İlçesi'nin Temmuz Ayı Sıcaklık Haritası

Harita: 2.8. Karakoçan İlçesi'nin Ocak Ayı Sıcaklık Dağılışı Haritası

2.3.1.2. Donlu Günler

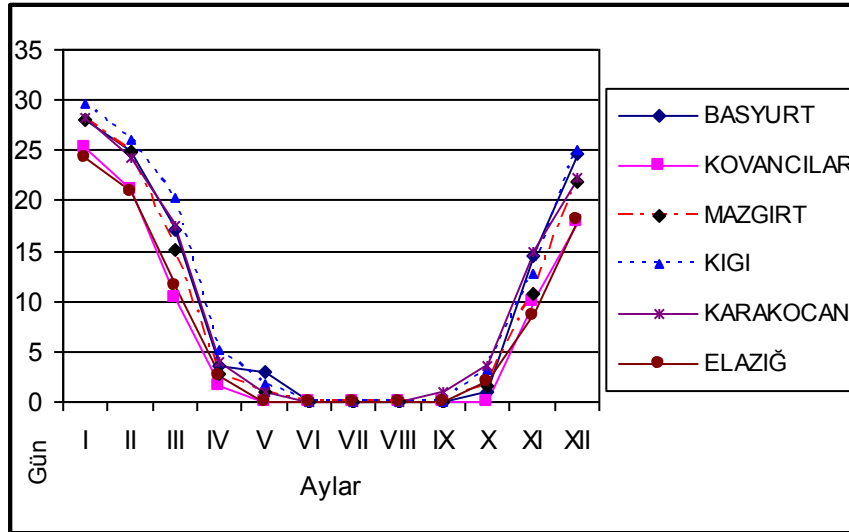
İncelemeye aldığımız bütün istasyonların 1975 – 2006 yılları arasında ölçülen donlu günlerin ortalaması 106 gündür. Kovancılar ve Elazığ istasyonları bu ortalamanın altında donlu gün sayısı varken Kiğı, Karakoçan ve Başıyurt istasyonlarında ise donlu gün sayısı ortalamanın üstünde değerlere sahiptir. Mazgirt istasyonu ise genel ortalamanın değerine (106 gün) yakındır. Donlu günler sayısı Başıyurt’tan itibaren hissedilir derecede artmaktadır. Bu da karasallığın giderek arttığını gösterir.

İnceleme sahası, Erzurum’a (157 gün) ve Van’a (135 gün) göre daha düşük donlu gün sayısı, Erzurum (114 gün), Ankara (84,7 gün) Eskişehir’e (94,3g n) göre daha yüksek değerlere sahiptir (Tonbul, 1985: 173).

Tablo: 2.8. Başıyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan ve Elazığ’da Aylık ve Yıllık Ortalama Don Olaylı Günler Sayısı (1975-2006)

İstasyon	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
BASYURT	28.1	24.8	17.1	3.5	3	0	0	0	0	1	14.6	24.6	117
KOVANCILAR	25.3	21	10.3	1.5	0	0	0	0	0	0	9.9	17.9	85.9
MAZGIRT	28	24.8	15.2	2.8	1	0	0	0	0	1.6	10.8	21.8	106
KIGI	29.6	26	20.3	5.2	1.7	0	0	0	0	3.2	12.8	25	124
KARAKOCAN	28.3	24.3	17.5	4	1	0	0	0	1	3.6	15	22.3	117
ELAZIĞ	24.3	20.9	11.5	2.5	0	0	0	0	0	2	8.5	18.1	87.8

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.7: Başıyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan ve Elazığ’da Aylık ve Yıllık Ortalama Don Olaylı Günler Sayısı (1975-2006) (Tablo:2.8. ’e Göre)

Araştırma sahasındaki istasyonlarda donlu gün sayılarına bakıldığında ortalama 7,5 ayda don olayı görülmektedir. İnceleme alanımızda don olayı ekim ayının 10’undan itibaren ba lar ve nisan ayının sonuna kadar etkili olmaktadır. Elazığ’dan Kovancılar’a

kadar donlu gün sayısı 7 ay kadar iken, Başyurt'tan itibaren bu değer 8 aya kadar çıkmaktadır. Bu durum tarım ürünleri çeşitliliğini önemli ölçüde engellemektedir.

Donlu günlerin ortalama sayısı, kontalite derecesine, söz konusu sahadaki hava kütlelerinin özelliğine, denizden uzaklığa, yükselti ve yeryüzü şekillerine bağlı olarak bölgeler arasında büyük farklılık gösterir (Erinç, 1984: 327).

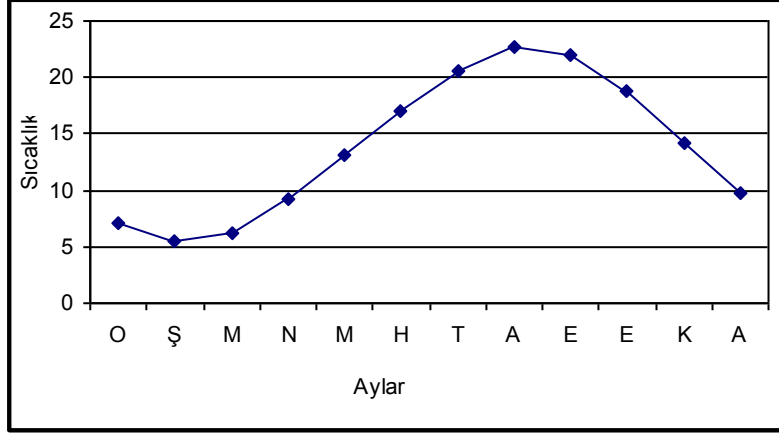
2.3.1.3.Toprak Sıcaklığı

Bir bölgedeki toprak altı sıcaklığının bilinmesinde özellikle tarımsal faaliyetler ve hidrolojik koşullar gibi pek çok konuda büyük bir önem taşımaktadır (Tonbul, 1985:175). Bu amaçla Karakoçan'la ilgili 1m'ye kadar olan toprak sıcaklığı alınarak oluşturulan tablo ve grafik yardımı ile değerlendirilmiştir.

Tablo: 2.9. Karakoçan'da Toprak Sıcaklığı (1989–2006) (100 m – °C) (1975 – 2006)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Ort
1999							20.0	21.8	21.5	18.1	14.1	9.9	17.6
1980	6.3	3.8	4.9	8.7	11.9	16.6	21.0	23.3	21.8	17.7	14.3	10.2	13.4
1981	7.3	6.5	7.8	9.4	12.1	15.3	18.9	21.8	21.8	19.1	14.2	10.3	13.7
1982	7.7	5.2	5.2	8.4	12.2	16.5	20.6	22.7	22.6	19.7	15.1	10.0	13.8
1983	6.5	4.8	5.1	9.1	13.0	16.9	21.0	23.2	22.4	18.8	14.7	10.8	13.9
1984	7.2	6.7	7.2	9.8	12.4	17.0	22.0	23.9	23.4	20.7	15.5	10.2	14.7
1985	6.8	6.0	5.0	9.1	14.1	18.9	23.0	25.4	24.9	20.1	14.7	10.2	14.9
1986	7.1	5.4	7.1	11.0	13.8	16.7	20.7	23.5	23.1	19.3	14.2	8.4	14.2
1987	5.6	4.6	5.4	7.9	12.6	17.3	21.6	23.7	22.2	19.1	11.9	8.6	13.4
1988	6.3	4.7	5.3	8.7	12.8	16.9	19.4	22.2	21.5	17.9	12.0	8.1	13.0
1989	6.4	4.5	6.0	10.5	15.4	19.1	22.8	24.0	22.4	17.8	13.1	8.2	14.2
1990	5.3	3.0	4.8	8.7	12.1	17.3	19.5	21.0	20.3	17.3	13.0	9.4	12.6
1991	6.3	4.2	4.7	7.5	12.5	16.8	18.7	-	-	-	-	10.1	10.1
1992	8.5	6.0	5.0	7.7	12.4	16.0	19.2	20.7	20.6	17.6	14.2	9.2	13.1
1993	5.8	4.6	5.2	9.1	11.8	15.7	19.0	21.0	20.8	18.2	13.9	9.4	12.9
1994	8.2	6.7	7.2	11.0	14.6	18.5	20.9	22.6	22.4	20.1	15.2	9.8	14.8
1995	7.2	6.1	7.8	9.9	13.6	17.7	20.5	22.5	22.0	18.3	13.9	9.4	14.1
1996	7.1	5.8	7.0	9.4	13.6	17.3	20.4	21.9	21.0	17.8	13.1	10.6	13.7
1997	8.6	5.4	6.0	7.6	12.7	16.5	19.5	21.3	20.8	17.6	13.7	10.2	13.3
1998	6.7	4.8	5.7	9.4	13.2	16.9	20.8	22.9	22.2	19.2	15.4	11.4	14.0
1999	8.5	7.5	8.1	9.9	14.3	18.0	21.3	23.1	22.3	19.5	14.9	10.8	14.8
2000	8.3	5.9	6.2	9.8	13.8	18.0	21.6	23.4	22.1	18.9	14.3	10.3	14.4
2001	7.7	7.1	8.0	10.9	13.8	18.1	21.5	23.2	22.1	19.7	14.8	10.0	14.8
2002	7.8	6.9	8.2	9.2	11.0	14.3	20.2	22.4	21.7	19.2	15.2	10.5	13.9
2003	6.8	6.2	6.0	8.6	12.9	17.1	20.8	22.2	21.6	18.9	14.2	10.0	13.8
2004	6.6	6.4	7.8	10.0	13.2	17.1	20.3	22.0	21.2	18.7	15.0	9.3	14.0
2005	6.0	4.6	5.8	9.3	13.2	16.7	20.8	22.8	22.3	19.0	13.7	10.4	13.7
2006	7.5	5.6	7.1	10.4	13.6	18.0	21.4	23.4	22.5	19.3	14.4	9.5	14.4
Ort.	7	6	6	9.3	13	17	21	23	22	19	14	9.8	14

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.8. Karakoçan'da Toprak Sıcaklığının Aylık Gidi i – 100 cm (1989–2006) (Tablo: 2.9.'a Göre)

Karakoçan'da yıllık ortalama toprak sıcaklığı 14  C'dir. Bu değer Karakoçan'ın ortalama olan hava sıcaklığı 11,1  C den 2,9  C daha fazladır. Karakoçan'da yıllık ortalama toprak sıcaklığının ortalama hava sıcaklığı gidi atına pek fazla uyum sağlamaz. Ocak ayında ortalama hava sıcaklığı -3,2  C iken 1m derine kadar toprak sıcaklığı 7  C olarak  l  lm  st  r. Yani toprağın sıcaklık bilânçosu havanın sıcaklık bil n osuna göre daha ağır değişmektedir. Aralık ayında hava sıcaklığı -0,1  C olduğu halde toprak sıcaklığı 9,8  C'dir. Toprak sıcaklığı en düşük değerine ortalama hava sıcaklığının yükselerek 3,9  C olduğu mart ayında ulaşmaktadır. Burada toprak sıcaklığı hiçbir zaman 0  C'nin altına d  mediğini rahatlıkla söylemek m mk nd  r.

2.3.2. Basınç ve Rüzgârlar

Havanın yoğunluğu ve yükselti ile ilgili olan atmosfer basıncı sıcaklığı farklı olan yerlerde farklı değerler göstermektedir. Yükseltinin artması basıncın hızla azalmasına neden olmaktadır (Erinç, 1984: 78). Isınan hava konveksiyonel olarak yükseldiği için yeryüzüne uygulanan basınç azalmaktadır. Bu nedenle yaz ve kış ayları arasında belirgin bir basınç farklı bulunmaktadır.

2.3.2.1. Basınç

Karakoçan ve Başyurt'a ait basınç rasatları bulunmamaktadır. Yıl içinde farklı hava k t lelerinin etkisinde kalan sahanın basınç şartlarını incelemek amacıyla Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'in basınç değerleri kullanılarak inceleme alanının basınç durumu irdelenmeye çalışılacaktır.

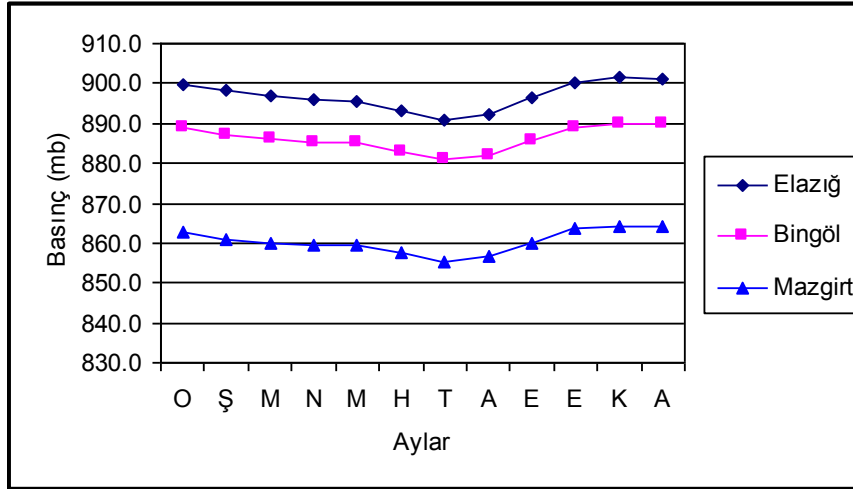
Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'in ortalama basınç değeri 875,7 mb'dır. Elazığ'da 896,8 mb olan basınç, Bingöl'de 886,1 mb ve Mazgirt'te 860,3 mb'a düşmektedir. Yani yükselti arttıkça basınç değeri azalmaktadır.

İnceleme alanımızda basınç, yazın azalmakta, kışın artmaktadır. Buna bağlı olarak basıncın en çok azaldığı ay temmuz ayı, basıncın en çok arttığı ay ise kasımdır. Temmuz ile kasım ayı arasında basınç farkı en çok Elazığ'da (fark 10,3 mb) olmaktadır. Elazığ'dan sonra Bingöl ve Mazgirt (fark 9,1 mb) gelmektedir. Yani ortalama yükseltisi az olan yerlerde basıncın yıl içindeki değişimi fazla ve yükseltisi fazla olan yerlerde ise basıncın yıl içindeki değişimi daha az olmaktadır. Ortalama yükselti ile basınç arasında ters bir ilişki vardır.

Tablo: 2.10. Mazgirt, Elazığ ve Bingöl'de Aylık Ortalama Atmosfer Basıncın Seyri (1975-2006)(Mb)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Ort.
Elazığ	899.8	898.1	896.8	895.8	895.6	893.2	891.0	892.4	896.5	900.1	901.4	901.1	896.8
Bingöl	888.8	887.2	886.1	885.3	885.3	882.8	880.9	881.8	885.7	889.1	890.0	889.8	886.1
Mazgirt	862.6	861.0	859.9	859.3	859.5	857.4	855.3	856.7	860.1	863.7	864.4	864.1	860.3
Ort.	883.7	882.1	880.9	880.1	880.1	877.8	875.7	877.0	880.8	884.3	885.2	885.0	881.1

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.9. Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'te Ortalama Basıncın Aylık Gidişi (1975-2006)
(Tablo: 2.10.'a Göre)

Ağustos ayı ikinci yarısından itibaren Asya'nın iç kesimlerinin soğumaya başlamasıyla yüksek basınç alanı, kış mevsiminin başlangıcından itibaren sahaya tümüyle etkili olmaya başlar. Sırt şeklinde görülen yüksek basıncı oluşturan hava kütlesi kuru ağır ve soğuktur. İlkbaharın gelmesiyle havalar ısınır ve sahaya gezici depresyonların girmesiyle bu hava kütlesi yavaş yavaş karakterini kaybeder. Mayıs

ayından itibaren basıncın daha hızlı bir şekilde azalması ile temmuz ayında en düşük değere ulaşır ve Basra alçak basıncın etkisine girer (Tonbul, 1985: 177).

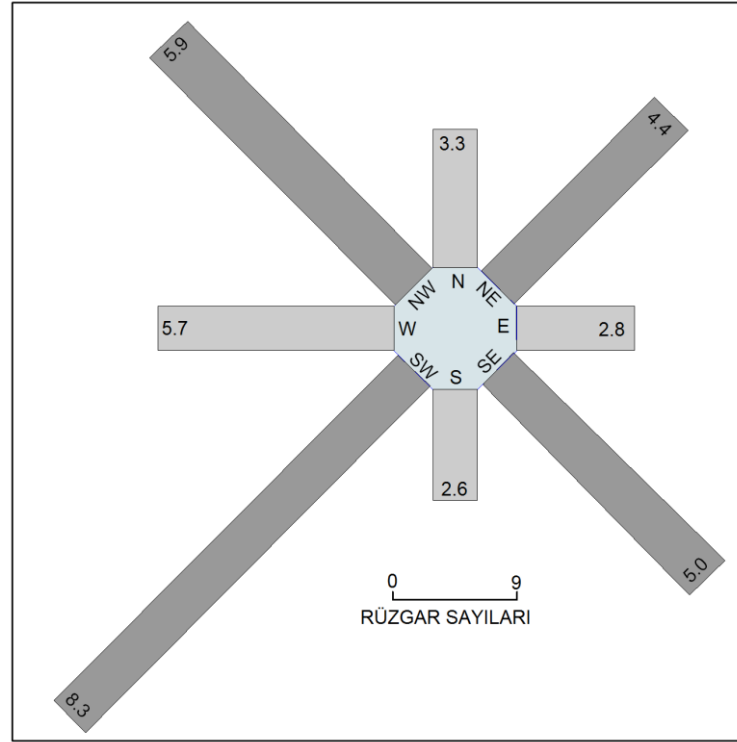
2.3.2.2. Rüzgârlar

İnceleme alanımızda basıncın yıllık gidişatı ile rüzgâr sistemi arasında bir ilişki bulunmaktadır. Karakoçan ve Başyurt istasyonları rüzgâr frekansları açısından değişiklik göstermektedir. Karakoçan’da rüzgârların daha çok SE ve NE, Başyurt’ta ise daha çok N ve S yönlü rüzgârların estiği görülmektedir.

Tablo: 2.11. Karakoçan ve Başyurt’ta Yönlere Göre Rüzgar Esme Sayıları (1=3 CM (1975 – 2006)

Yönler	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW
KARAKOÇAN	3.3	4.4	2.8	5.0	2.6	8.3	5.7	5.9
BAŞYURT	3.0	0.9	1.9	1.3	2.8	1.1	1.8	0.7

Kaynak: DMİGM, 2007

Şekil: 2.1. Karakoçan’da Yönlere Göre Rüzgâr Gülü (Tablo: 2.11.’e Göre)

Kış aylarında özellikle ocak ve şubat aylarında N ve W yönlü rüzgarlar hâkim duruma geçer. Bu dönemde N ve W esen rüzgârların görülmesi Türkiye ve Doğu Anadolu Bölgesi’nin özelliklerini yansıtır. İnceleme alanımızda genellikle N sektörlü rüzgârların hâkim olmasının bir diğer nedeni ise kuzeyde bulunan ve yükseltisi 3500

m'yi geçen Munzur Dağları'nın olmasıdır. Basınç farkından dolayı Munzur Dağları'ndan esen rüzgârlar inceleme alanımızı etkilemektedir.

2.3.3. Nemlilik ve Yağış

2.3.3.1. Nem

İncelemeye aldığımız bütün istasyonların ortalama bağıl nem oranı %58'dir. Bu istasyonlar içinde bağıl nem oranı en yüksek olan (%63) istasyon Karakoçan'dır. Bağıl nem oranı bakımından Karakoçan'dan sonra Kovancılar gelmektedir. Başyurt, Mazgirt, Kiğı, Elazığ ve Bingöl'de ise bağıl nem oranları incelenen bütün istasyonların ortalama nem oranından daha düşük değerlere sahiptir.

Bütün istasyonlarda ağustos ve aralık ayları ortalama bağıl nem oranlarının en çok düştüğü ve en çok arttığı aylardır. Bu istasyonların ağustos ayında ortalama bağıl nem oranları %37 iken, aralık ayında %75'e kadar çıkmaktadır. Ağustos ayında bağıl nem oranı Elazığ'da en azdır. Karakoçan'da ise bu ayda bağıl nem oranı daha yüksek olup, %44,8'dir. Aralık ayında bağıl nem oranı yine Karakoçan'da yüksektir. Bu aylarda en az bağıl nem oranı Kiğı'de görülür. Sonuç olarak, Karakoçan'da bağıl nem oranı diğer yerlere göre daha yüksek olduğu için yıl içinde bağıl nem oranı en az değişmektedir. Karakoçan'da bağıl nemin en yüksek ve en düşük olduğu ayların farkı %33,6'dır. Bu değer Elazığ ve Kovancılar'da çok daha yüksektir. (%41).

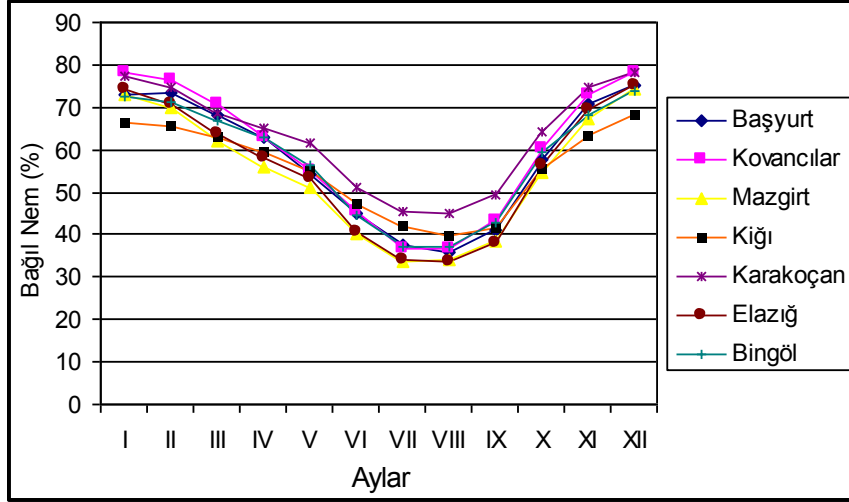
Tablo: 2.12. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'ın Aylık ve Yıllık Ortalama Bağıl Nem Oranları (%) - (1975 – 2006)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Başyurt	72.8	73.4	68.2	62.7	54.3	44.9	37.7	35.8	41.1	57.5	70.9	75.3	57.9
Kovancılar	78.4	76.4	70.9	63.1	55.2	45.4	36.5	36.8	43.4	60.2	72.8	78	59.8
Mazgirt	73	69.8	62	56.1	51.1	40.1	33.7	34.2	38.3	54.7	67.2	74.3	54.5
Kiğı	66.4	65.4	62.9	59.6	55.2	47.4	42	39.7	41.7	55.4	63.5	68.1	55.6
Karakoçan	77.4	74.9	68.7	65.2	61.5	51	45.3	44.8	49.5	64.4	74.8	78.4	63
Elazığ	74.4	70.7	64	58	53.2	40.8	34	33.7	38.2	56.5	69.5	75	55.7
Bingöl	72.4	71.2	67	62.8	56.5	44.5	37.3	37	42.7	59.2	68.1	73.8	57.7

Kaynak: DMİGM, 2007

Bağıl nem oranının ortalama değerler ile yıl içindeki seyri bakımından istasyonlara göre büyük farklılıklar göstermesinin sebebi, o yerleşmeyi çevreleyen dağlarla ilgilidir. Havadaki mutlak nemin bağıl neme dönüşebilmesi için havanın soğuması gerekir. Bir hava kütlesi ya yerden soğur ya da bir dağın yamacına çarparak

yükselir ve soğur. Karakoçan'ın kuzeyinde bulunan Kurucadağ, Gaz, Çopur, Körboğa Dağları bağıl nem oranının artmasında önemli bir etkiye sahiptir. Güneybatıdan Peri Suyu vadisini takip ederek gelen sıcak hava kütlesi, bu dağlara çarparak yükselir. İşte bu nedenlerden dolayı Karakoçan'da bağıl nem oranı daima yüksektir.

Grafik: 2.10. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kığı, Karakoçan, Elazığ ve Bingöl'de Bağıl Nemin Aylık Gidişi (Tablo: 2.12.'ye Göre)

İnceleme alanımızda bağıl nemin aylık gidişi, geniş tabanlı asimetric bir vadiye benzemektedir. Yani bağıl nemin ocak ayından ağustos ayına kadar olan artışı aynı tempoda gerçekleşmemiştir. Bu durumun sebebi yazın havada bulunan maksimum nem oranı ile ilgilidir.

Yaz ile kış ayları arasında belirgin olarak görülen nemin farklı olması bu dönemlerin ortalama sıcaklığı ile ilgilidir. Sıcaklığın düşük ve aynı zamanda frontal faaliyetlere bağlı olarak nemli hava akımlarının daha etkin olduğu kış aylarında bağıl nem oranları yüksektir (Koçman, 1993: 41) .

2.3.3.2. Bulutluluk ve Sisli Günler

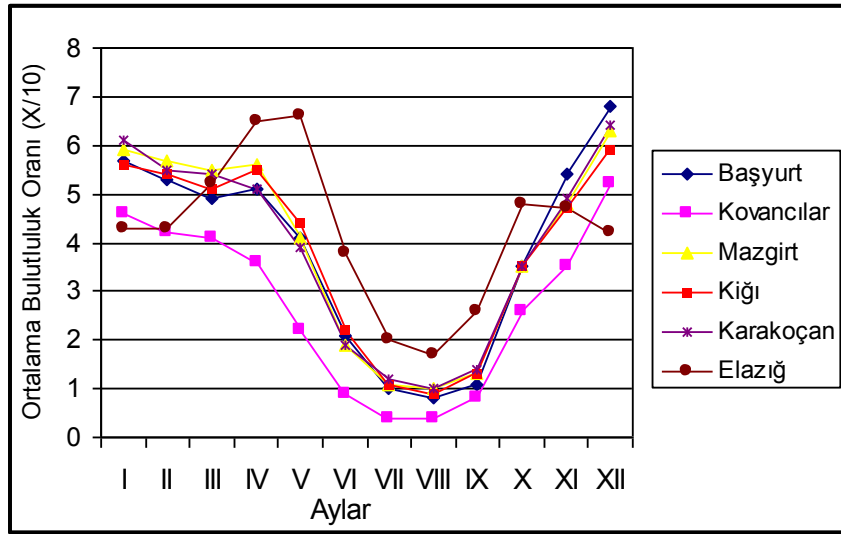
Türkiye, Akdeniz İklim Kuşağı'nda yer aldığı için ortalama bulutluluk oranı genellikle düşüktür. Bulutluluk oranları yağışların arttığı bağıl nem oranlarının yükseldiği kış aylarında daha çok hissedilmektedir. İnceleme alanımızda bulutluğun yıl içindeki seyri daha çok planeter yağış şartlarına bağlıdır. Türkiye'de 40. enlemin güneyinde kalan tüm yerlerde belirgin bir yaz kuraklığı yaşandığı için sıcak dönemde genellikle bulutluluk oranı da düşüktür.

Bütün istasyonların yıllık ortalama bulutluluk oranı 3,7'dir. Elazığ'ın yıllık ortalama bulutluluk oranı ortalamanın (4,2) üstünde iken diğer istasyonların yıllık ortalama bulutluluk oranı genel ortalamanın altındadır. Karakoçan, yıllık ortalama bulutluluk oranı bakımından Elazığ'dan sonra II. sırada gelmektedir. Yıllık ortalama bulutluluk oranı, incelenen meteorolojik rasatlar içinde yıllık ortalama sıcaklığı en yüksek olan Kovancılar'da en düşüktür.

Tablo: 2.13. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'ın Aylık ve Yıllık Ortalama Bulutluluk Değerleri (1975 -2006)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Başyurt	5.7	5.3	4.9	5.1	4.1	2.1	1	0.8	1.1	3.5	5.4	6.8	3.8
Kovancılar	4.6	4.2	4.1	3.6	2.2	0.9	0.4	0.4	0.8	2.6	3.5	5.2	2.7
Mazgirt	5.9	5.7	5.5	5.6	4.1	1.9	1.1	1	1.3	3.5	4.8	6.3	3.9
Kiğı	5.6	5.4	5.1	5.5	4.4	2.2	1.1	0.9	1.3	3.5	4.7	5.9	3.8
Karakoçan	6.1	5.5	5.4	5.1	3.9	1.9	1.2	1	1.4	3.5	4.9	6.4	3.9
Elazığ	4.3	4.3	5.2	6.5	6.6	3.8	2	1.7	2.6	4.8	4.7	4.2	4.2

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.11. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı, Karakoçan, Elazığ ve Bingöl'de Bulutluluk Oranlarının Aylık Gidişi (X/10) (Tablo: 2.13.'e Göre)

Bütün istasyonlarda ortalama bulutluluk oranı ağustos ayında en az, aralık ayında (Elazığ hariç) en yüksektir. Elazığ'da ise en çok bulutlu olan ay mayıstır. Elazığ'ın mayıs ayında daha çok bulutlu olması, Gecikmiş Akdeniz İklimi'nin özelliklerini hatırlatmaktadır.

Yoğunlaşma yere dokunan hava katmanlarında olduğu zaman sis oluşur. Sis genellikle durgun ve kararlı olan hava kütleleri içinde gerçekleşir.

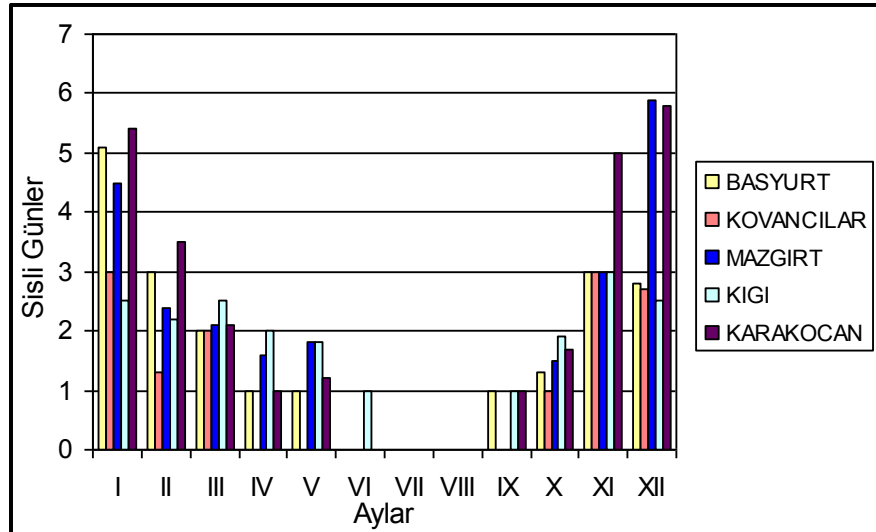
Türkiye’de genel atmosfer sirkülasyon koşullarına bağlı olarak sis oluşumu yaz mevsiminde pek gerçekleşmez. Kontinental termil koşullar altında meydana gelen radyasyon sisleri daha çok kış ve ilkbahar aylarında görülmektedir (Koçman, 1993: 48 – 49).

İncelemeye aldığımız istasyonların (Tablo: 2.14.) ortalama sisli gün sayısı 21,2 gündür. Bu istasyonlar içinde sisli gün sayısı Karakoçan’da en fazla (27,1 gün) ve Kovancılarda en azdır (13 gün). İnceleme alanı ile yakın çevresinde yaz mevsiminde sis oluşumu gerçekleşmezken kış döneminde özellikle ocak ayı sislerin en çok yoğunlaştığı aydır.

Tablo: 2.14. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kığı, Karakoçan ve Elazığ’da Aylık Ortalama ve Yıllık Toplam Sisli Günler Sayısı (1975 -2006)

İstasyon	Aylık Ortalama												Top
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
BASYURT	5.1	3	2	1	1				1	1.3	3	2.8	20
KOVANCILAR	3	1.3	2							1	3	2.7	13
MAZGIRT	4.5	2.4	2.1	1.6	1.8					1.5	3	5.9	22.7
KIGI	2.5	2.2	2.5	2	1.8	1			1	1.9	3	2.5	20.4
KARAKOCAN	5.4	3.5	2.1	1	1.2				1	1.7	5	5.8	27.1
ELAZIĞ	5.9	4.4	2.4	1	1					1	4.2	4.2	24.1

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.12. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kığı ve Karakoçan’da Aylık Sisli Günlerin Gidişi (Tablo: 2.14. 'e Göre)

Yüksek dağlık alanlarla çevrili ova tabanları konveksiyonel ve diverjans olarak hava hareketlerinin sınırlandığı alanlardır. Bu nedenle hava kütleleri Karakoçan Ovası üzerinde uzun bir süre dağılmadan kalabilmektedir. Özellikle soğuk dönemlerde yüksek basınç şartları veya çevredeki yüksek dağlar üzerinde ısıma (ısıma pencereleri) nedeniyle soğuyan ve ağırlaşan hava çevreden ova tabanına doğru akın etmektedir. Kurucadağ, Heserek, Körboğa Dağları üzerinde ısıma ile soğuyan hava kütlesi Karakoçan Ovasına doğru alçalarak, inversiyon olayını hızlandırır. Buna bağlı olarak havadaki nem çığ noktasına erişmektedir. Kalın olan bu ısıma ve orografi sisleri, havanın gün içinde yükselmesine bağlı olarak öğleden sonra ortadan kalkmaktadır.

2.3.3.3. Yağış

2.3.3.3.1. Yıllık Ortalama Yağış ve Yağışlı Günler

Karakoçan ve yakın çevresinde aldığı yıllık yağış tutarı ve yöredeki yağış rejimi ile polar cephenin ve bu cephe boyunca doğuya ilerleyen gezici depresyonların faaliyetleri arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır (Tonbul, 1990: 298). Karakoçan'da yıllık yağış miktarı 654,5 mm, Başyurt'ta 558,4 mm'dir. Karakoçan ve Başyurt'un yıllık yağış miktarı Elazığ ve Kovancılar'a göre fazla; Kiğı, Bingöl ve Mazgirt'e göre düşüktür. Yıllık yağış miktarı sahanın ortalama yükseltisi ile ilgilidir. Yani yükseltiyle yağış miktarı arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Bu nedenle yükseltisi en fazla olan Kiğı'de yıllık yağış miktarı daha fazla, ortalama yükseltisi daha az olan Elazığ'da yıllık yağış miktarı da daha azdır. Elazığ, Bingöl, Mazgirt ve Karakoçan'ın yıllık yağış miktarları analiz edildiğinde yıllar arası bazı dalgalanmalar ortaya çıkmıştır. Bu farklar bölgenin yağış rejimini ortaya koyan atmosfer sirkülasyonunun göstermiş olduğu değişimlerden kaynaklanmaktadır. Ancak bütün bu yerlerin yıllık yağış miktarları son yıllarda bir azalma eğilimine girmiştir. Bu durum yörede ciddi bir kuraklaşmanın işareti sayılmaktadır.

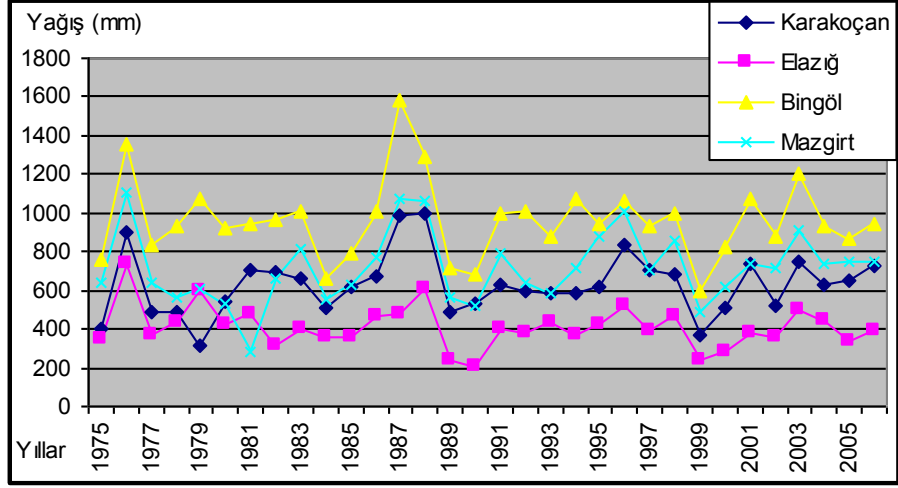
Karakoçan istasyonunda rasat dönemleri içinde görülen yıllık yağış tutarı 317,7 mm. (1979) ile 998,5 mm. (1988) arasında değişmektedir. Bu durum Elazığ'da 205,6mm. (1990) ile 733 mm (1976) arasında değişmektedir. Mazgirt'te ise yıllık yağış tutarı 283,3 mm(1981) ile 1101,4 mm. (1976) arasında değişmektedir. En büyük değer ile en küçük değer arasındaki fark, ortalama yükseltisi az olan yerlerden ortalama yükseltisi fazla olan yerlere doğru gidildikçe artar. Bu nedenle Mazgirt'te bu fark çok

daha fazladır. Bu durumun ortaya çıkmasında atmosfer sirkülasyonun göstermiş olduğu değişimler etkili olmuştur.

Tablo: 2.15 Karakoçan, Elazığ, Bingöl ve Mazgirt’te Ortalama Yağışın Yıllar Göre Dağılışı (1975–2006)

Yıllar	Karakoçan	Elazığ	Bingöl	Mazgirt
1975	400.7	343.3	763.9	642.6
1976	905.4	733	1357.7	1101.4
1977	493.2	368.7	833.2	635.5
1978	485.3	429.8	936.8	562
1979	317.7	595.1	1078.4	603
1980	546.8	427.2	923.6	532
1981	708	480	945	283.3
1982	688.7	317.6	969.4	666.6
1983	663.2	401	1009.7	814.5
1984	505.1	356.8	665	552.7
1985	617.6	356	793.4	632.4
1986	674.9	470.4	1009.1	771.4
1987	992	478.7	1579.1	1074.6
1988	998.5	605.2	1293.4	1062.4
1989	485.9	240.9	712	564.7
1990	533.8	205.6	683.6	517.6
1991	633.7	402.1	997.6	796.8
1992	601.5	376.5	1005.4	635
1993	587.7	433.1	881.3	582.1
1994	590	367.3	1070.1	717.3
1995	616.6	422.9	938.9	881.5
1996	840.3	519.4	1064	1010.2
1997	706.6	387.3	933.7	704.5
1998	687.5	464.7	1001	852.1
1999	364.5	234.3	596.6	490.3
2000	507.7	283.6	824.1	612.9
2001	740.8	380.7	1077.3	741
2002	515.1	354.6	873.6	713.5
2003	753	503.6	1208.5	909.6
2004	630.2	442.1	930.3	735
2005	651.3	330.8	872.7	747.1
2006	726.2	392.6	941.9	746

Kaynak: DMİGM, 2007

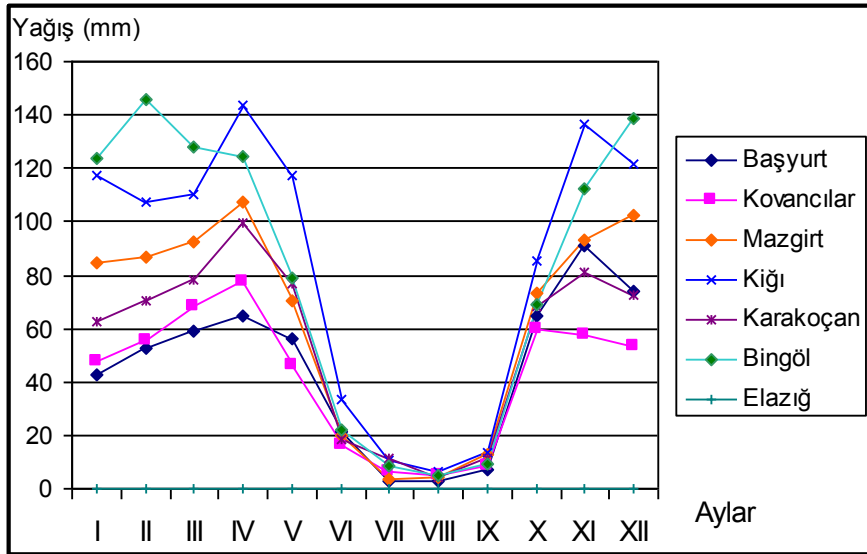

Grafik: 2.13. Karakoçan, Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'te Ortalama Yağışın Yıllar arası Değişimi (1975–2006), (Tablo: 2.15. 'e Göre)

Tablo: 2.16. Başyurt, Kovancılar, Kiğı, Karakoçan, Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'te Ortalama Yağışın Aylara Göre Dağılışı (1975–2006)

İSTASYON	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Top.
Başyurt	42.7	52.7	58.8	64.7	56.5	21.4	2.7	2.7	6.8	64.7	90.9	73.7	538.4
Kovancılar	47.9	55.5	68.6	77.8	46.5	16.2	6.3	5	8.5	60	57.8	53.1	503.1
Mazgirt	84.7	86.5	92.7	107.1	70.5	20	3.9	4.6	12.7	73.6	93.4	102.5	752.2
Kiğı	117.4	107.7	110.3	143.4	117.6	33.6	10.5	6.7	13.7	85.4	136.5	121.4	1004.3
Karakoçan	62.4	70.2	77.9	99.6	76.8	18.8	11.1	4.3	11.6	68.3	80.8	72.7	654.5
Bingöl	123.9	145.7	128.0	124.4	79.1	21.7	8.3	5.1	9.3	68.9	112.1	138.7	965.2
Elazığ	40.7	44.7	53.8	66.6	54.5	13.9	2.4	1.1	7.2	39.8	49.6	46.1	420.4

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.14. Başyurt, Kovancılar, Kiğı, Karakoçan, Elazığ, Bingöl ve Mazgirt'te Ortalama Yağışın Aylara Göre Seyri (1975–2006), (Tablo: 2.16. 'ya Göre)

Karakoçan ve yakın çevresinde yağışlı gün sayısı çok fazla değildir. Yaklaşık olarak yılın 3,5 ayı yağışlı geçmektedir. Ortalama yağışlı gün sayısı Karakoçan’da 105 gündür. Bu değer Elazığ’da (97,6 gün) en az, Kiği’de (116,2 gün) en fazladır. İncelemeye aldığımız bütün istasyonlarda yağışlı gün sayısı ile ortalama yağış miktarı arasında bir ilişki yoktur. Çünkü Kovancılar’da yağışlı gün sayısı Elazığ’a göre daha az olduğu halde yıllık yağış miktarı Elazığ’dan daha fazladır. Aynı durum Mazgirt ile Karakoçan arasında da bulunmaktadır.

Yağışlı gün sayıları en büyük değere aralık – nisan ayları arasındaki dönemde ulaşır. Yağışlı gün sayısı bu dönemde Karakoçan’da 11,2 – 14,3 gün arasında değişir. Yağışlı gün sayısı mayıs ayında azalmaya başlar. Temmuz ve ağustos ayları ortalama 2 – 3 gün yağışlı geçer. Yağışlı gün sayıları ekim ayından itibaren tekrar artmaya başlar.

Tablo: 2.17. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiği ve Karakoçan’da Aylık Ortalama ve Yıllık Toplam Yağışlı Günler Sayısı (1975 -2006)

İstasyon	Aylık Ortalama												Top
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
BASYURT	9.8	9.8	10.5	10.1	8.1	3.4	1.3	1.5	1.9	7.3	9.8	11.1	84.5
KOVANCILAR	8.9	8.8	11.2	10.8	7.2	3.7	1.7	1.8	2.1	7.9	8.0	9.5	81.6
MAZGIRT	11.4	11.9	12.4	13.8	11.7	4.5	2.1	2.1	2.8	8.5	9.6	12.5	103.3
KIGI	12.9	12.4	13.5	15.3	14.8	6.5	2.2	2.4	3.1	9.4	10.8	12.9	116.2
KARAKOCAN	11.8	11.2	13.2	14.3	12.2	4.6	2.7	2.1	2.7	8.6	9.5	11.9	105.0
ELAZIğ	11.9	11.4	12	12.5	11	4	2.1	1.7	2.6	7.6	9.2	11.6	97.6

Kaynak: DMİGM, 2007

2.3.3.3.2. Yağışın Dağılışı ve Yağış Rejimi

Karakoçan ve yakın çevresinde yağış miktarının dağılışı üzerinde orografik koşullar, yükselti ve bakı etkilidir.

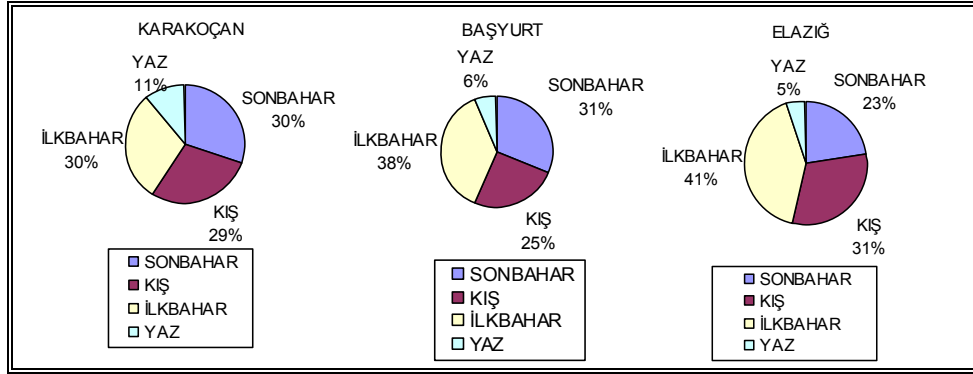
Bu dağılış haritası üzerinde dikkatimizi çeken asıl nokta yağışın doğuya doğru gidildikçe artmasıdır. Özellikle Peri Suyu vadisi 500 – 600 mm. arası yağış alırken, ortalama yükseltinin fazla olduğu dağlar üzerinde yağış 1100 – 1200 mm’ye kadar çıkmaktadır.

Nüfus ve yerleşmelerin yoğunlaştığı Başyurt ve Karakoçan Ovası ile Peri Suyu vadisinin yüksek kesimleri, 600 – 700 mm dolayında yağış almaktadır. Başka bir ifadeyle Karakoçan ve Başyurt Ovaları’nı 700 mm izoyeti çevrelemektedir. İnceleme alanımızın alçak kesimleri genellikle az yağış alırken yüksek sahalar daha fazla yağış almaktadır.

Tablo: 2.18: Başıyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (1975 – 2006)

İSTASYON	Sonbahar	Kış	İlkbahar	Yaz	Toplam
Başıyurt	162.4	169.1	180	26.8	538.4
Kovancılar	126.3	156.5	192.9	27.5	503.1
Mazgirt	179.7	273.7	270.3	28.5	752.2
Kiğı	235.6	346.5	371.3	50.8	1004.3
Karakoçan	160.7	205.3	254.3	34.2	654.5
Elazığ	96.6	132	175	17.4	420,4

Kaynak: DMİGM, 2007

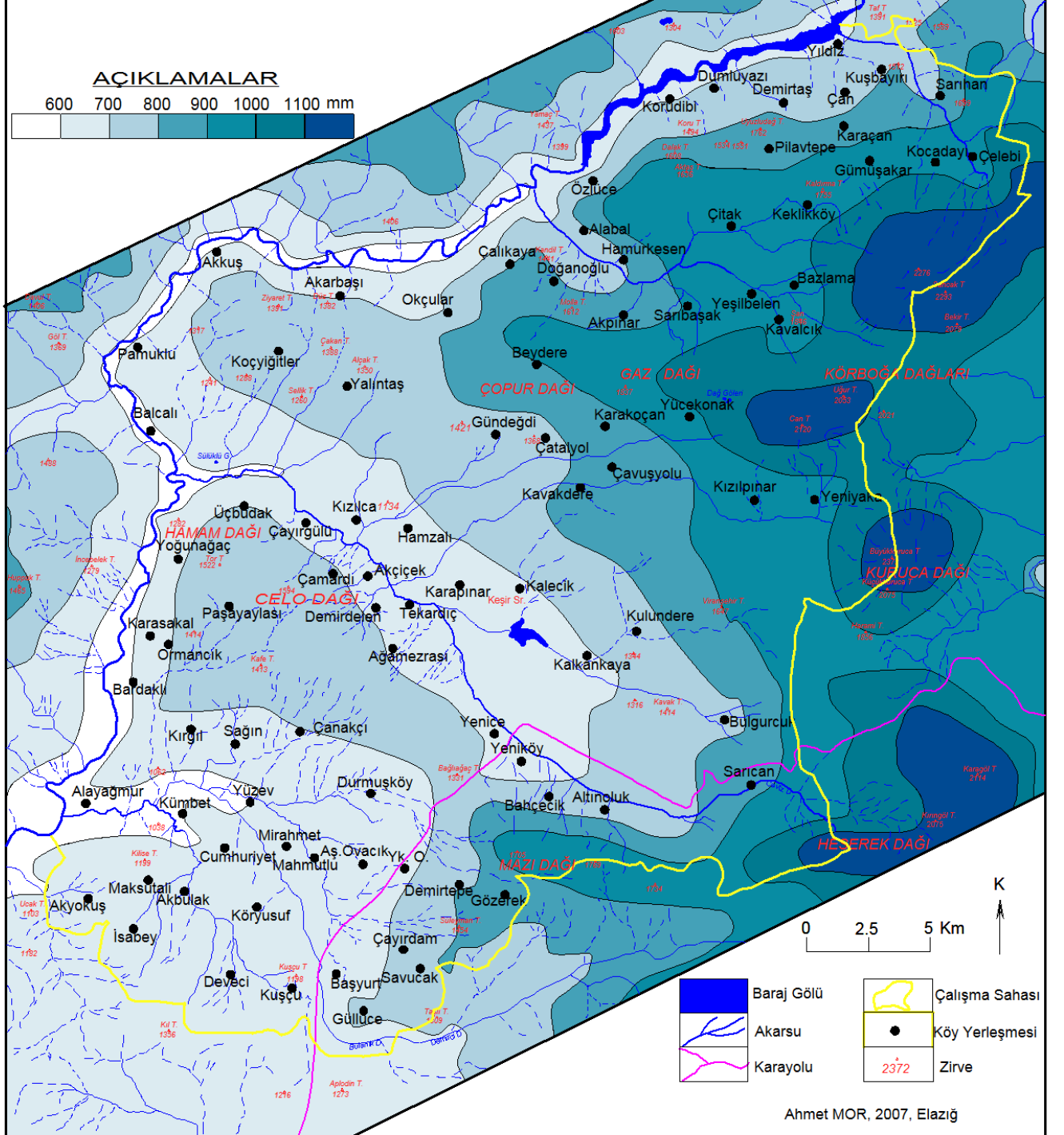
Grafik: 2.15. Elazığ, Başıyurt ve Karakoçan'da Yağışın Mevsimlere Dağılışı (Tablo: 2.18. 'e Göre)

Belirtilen bu özelliklerin yorumunu kısaca şu şekilde yapabiliriz: Karakoçan ve Başıyurt Ovaları ile onları çevreleyen sahalarda izoyet eğrileri birbirinden uzak iken, yükseltinin hızla arttığı Kurucadağ, Heserek dağı, Körboğa Dağlarının yamaçlarında izoyet eğrileri de hızla sıklaşır. Hatta bu dağların yüksek kesimlerinde küçük adacıklar halinde 1200 mm. izoyetinin çevrelediği alanlar bulunmaktadır.

Yukarıda anlatılan özellikler nedeniyle inceleme alanımız ile mukayese istasyonlarının yağış rejimleri arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu durumu aylık ve mevsimlik yağış tutarlarına göre hazırlanan tablo ve grafiklerde de görmek mümkündür. Şöyle ki Karakoçan'da %30'arlık paylarla sonbahar ve ilkbahar mevsimleri gelmektedir. Buna karşılık, Başıyurt (%40) ve Elazığ'da (%41) en yağışlı mevsim ilkbahara kaymıştır (Grafik: 2.15.). Bu üç istasyonun da en yağışlı ayı nisan ayı olarak görülmektedir. Bununla birlikte ekim, kasım, şubat, mart ve mayıs aylarında ortalama yağış değeri 60 mm'nin üstündedir. Buna karşılık tüm istasyonlarda yaz mevsiminin en az yağışlı olması yönüyle benzerlik gösterirler. Ancak Karakoçan diğer istasyonlara göre yaz mevsiminde daha fazla yağış alır. Kış mevsiminde Karakoçan ile

Başyurt hemen hemen aynı miktarda yağış almaktadır. Ancak Elazığ, diğerlerine göre kışın daha çok yağış alır.

Harita: 2.9. Karakoçan İlçesi'nin Ortalama Yağış Haritası (1975- 2006)

2.3.3.3. Kar ve Dolu Yağışları

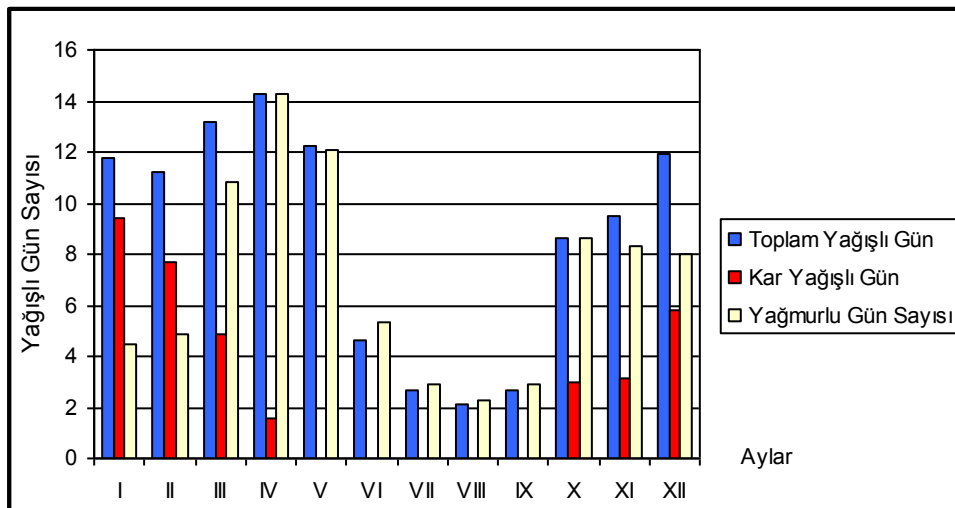
Karakoçan ve çevresinde kar yağışlı gün sayısı bir hayli fazladır. Nitekim Karakoçan'da 35,4 olan yağışlı gün sayısı Mazgirt'te 44,1'e ve Kiğı'da 51,3'e kadar çıkmaktadır. Ancak ortalama yükseltisi az ve yüksek dağlarla çevrili olan yerlerde kar yağışı çok fazla değildir. Başyurt'ta 34,8 olan kar yağışlı gün sayısı Elazığ'da 28,9'a ve Kovancılar'da 19,8'e kadar düşmektedir.

İnceleme sahası sonbahar sonlarına doğru hava sıcaklığının düşmesine bağlı olarak yağışlar, genellikle kar yağışları şeklinde düşmektedir. Bu yöre sonbaharda daha çok gezici siklonların ve kış mevsiminde ise polar cephenin etkisi altına girmektedir. Bu nedenle Karakoçan ve çevresinde düşen yağışların çoğu kar şeklinde olmaktadır, nisan ayından itibaren polar cephenin geri çekilmesiyle kar yağışları da ortadan kalkmaktadır (Tablo: 2.19.).

Tablo: 2.19. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Kar Yağışlı Günler Sayısı (1975-2006)

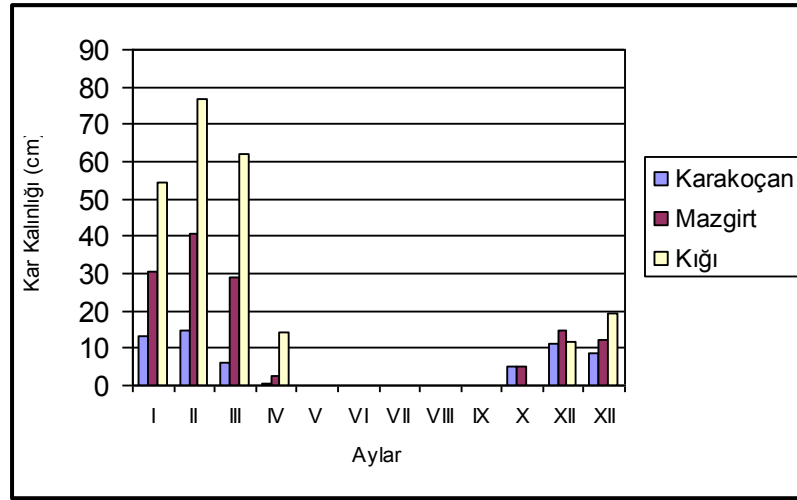
İstasyon	Aylık Ortalama												Top.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
BASYURT	7.8	6.9	4.3	1.3	1.0	3.0	0	1.0	0	0	3.3	6.2	34.8
KOVANCILAR	5.8	4.8	2.6	1.0	0	0	0	0	0	0	2.2	3.4	19.8
MAZGIRT	10.0	9.9	7.5	2.2	0	0	0	0	1.0	1.5	4.1	7.8	44.1
KIGI	12.0	11.5	8.4	2.8	1.5	0	0	0	0	1.5	4.0	9.8	51.3
KARAKOCAN	9.4	7.7	4.9	1.6	0	0	0	0	0	3.0	3.1	5.8	35.4
Elazığ	8.1	6.6	3.7	1.5						1	2.7	5.3	28.9

Kaynak: DMİGM, 2007

Grafik: 2.16. Karakoçan'da Yağışlı Gün Sayısına Göre Yağmur ve Kar Yağışlı Gün Sayılarının Karşılaştırılması

Yağan karın yerde örtü oluşturmada yer şekilleri ve iklim faktörleri önemli rol oynar. Diğer bir ifadeyle iklim faktörlerinin yanı sıra dağ ve depresyonların uzanış doğrultusu kontinentalite koşulları ve yükselti kar örtüsünü etkilemektedir (Tonbul, 1985: 227). Bu nedenlerden dolayı Karakoçan'da yıllık ortalama kar kalınlığı 8,4 cm iken Mazgirt'te 19 cm ve Kiğı'da 39,7 cm'dir. Yörede kar kalınlığı şubat ayında daha fazla olmaktadır. Şubat ayında Karakoçan'da ortalama 14,8 cm olan kar kalınlığı, Mazgirt'te 40,7 cm ve Kiğı'da 76,7 cm'ye kadar çıkmaktadır.

Grafik: 2.17. Karakoçan, Mazgirt ve Kiğı'da Kar Kalınlığının Aylara Göre Gidişi (Cm)

Tablo: 2.20. Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Kar Örtüsü (Cm) (1975-2006)

İstasyon	Aylık Ortalama												Yıllık Ort.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Mazgirt	30.3	40.7	28.8	2.6						5.3	14.6	12.4	19.24
Kiğı	54.3	76.7	62.2	14.3							11.5	19.4	39.73
Karakoçan	13.3	14.8	6.3	0.5						5	11	8.5	8.486

Kaynak: DMİGM, 2007

Özellikle bahar aylarında cephe sisteminin güçlendiği serin ve sıcak sahalarda dikey yönlü hava hareketinin hızla yükselmesi sonucu dolu yağışları görülür (Erol, 1993: 217).

Karakoçan ve çevresinde ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde dolu yağışlarına rastlanılmaktadır. Yıllık toplam dolu yağışlı gün sayısı Karakoçan'da 10 gün iken bu değer Elazığ'da 13,1 güne yükselmektedir. Elazığ'da dolu yağışlarına daha çok rastlanması bu yörenin farklı karakterdeki hava kütlelerinin karşılaştığını gösterir.

Dolu yağışı daha çok ilkbahar aylarında görülmektedir. Dolu yağışı zararlı etkileri olan bir yağış çeşididir. İri dolu taneleri ağaç dallarını, fideleri kırar ve başak bağlamış ekinleri de yere yatırarak tane tutmasını engeller. Hatta 2007 Mayıs ayında meydana gelen iri dolu otomobillerin kaporta yüzeylerinde derin izler oluşturduğu gibi Elazığ'ı basan sellere de yol açmıştır.

2.3.3.3.4. Yağmur Yağışları

Yağmurların bütün aylara dağılmış olması tarım, bitki, yeraltı suları gibi birçok konuda büyük avantajlar sağlar. İnceleme alanımızın yaz mevsimi kuraktır. Ancak çok kısa süren yaz yağışlarına da nadiren rastlanmaktadır.

Karakoçan'da toplam yağışlı gün sayısının (105 gün), %80'i (84,9 gün) yağmurlu gündür. Bu değer Kovancılar'da %85,7, Mazgirt'te %72,3 ve Kiğı'da %68,7'dir. Yağmur, havanın ortalama sıcaklığı ile ilişkili olduğu için sıcaklığın düştüğü yerlerde yağmurlu gün sayısı azalmaktadır. Bu nedenle Karakoçan'ın güneyinde yer alan Kovancılar'da ortalama hava sıcaklığı yüksek olduğu için yağmurlu gün sayısı da fazladır.

Tablo: 2. 21. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama ve Yıllık Toplam Yağmurlu Günler Sayısı (1975-2006)

İstasyon	Aylık Ortalama												Yıllık
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
KOVANCILAR	4.3	5.7	10.1	11.1	7.2	3.6	1.5	2.0	2.2	7.4	7.2	7.6	70.0
MAZGIRT	3.8	2.8	8.2	13.6	11.0	4.4	1.9	2.0	2.9	9.1	7.6	7.5	74.7
KIĞI	3.4	2.2	7.0	15.3	15.3	6.5	2.3	2.3	3.1	9.4	8.3	5.1	79.9
KARAKOÇAN	4.5	4.9	10.8	14.3	12.1	5.3	2.9	2.3	2.9	8.6	8.3	8.0	84.9

Kaynak: DMİGM, 2007

Tablo: 2.22. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Sağanak Yağışlar (mm) (1975-2006)

İstasyon	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	TOP
BAŞYURT	11.4	20.7	14.2	18.3	17.2	11.4	2.5	2.0	4.3	21.7	21.4	19.3	164.2
KOVANCILAR	16.1	19.2	19.4	22.1	15.5	7.8	4.7	3.6	5.9	21.5	17.4	13.6	166.9
MAZGIRT	22.3	23.0	22.9	28.9	19.5	10.1	2.9	3.6	8.7	24.8	26.9	26.0	219.5
KIĞI	26.2	27.6	26.4	30.9	24.8	14.0	7.1	4.7	8.9	26.1	32.2	31.5	260.4
KARAKOÇAN	15.9	20.0	20.7	25.3	24.0	9.1	7.9	3.1	7.9	24.3	23.3	18.8	200.2

Kaynak: DMİGM, 2007

Birçok doğal afetle birlikte beşerî sistemlerde de önemli zararlara yol açan sağanak (6 dakikada 0,8 mm) yağışlara dikkat etmek gerekir. Yörede sağanak yağışlar, daha çok ilkbahar aylarında etkili olmaktadır.

Karakoçan, düşen toplam yağışın (654,5 mm) %30,5'ini (200,5 mm) sağanak yağışlarla alır. Bu değer Kovancılar'da %33,1 ve Kiğı'da %25,9'dur.

Sağanak yağışlar kanalizasyon olup uzaklaşırken gittikleri her yerde önemli ölçüde zararlara yol açarlar. Bu yağışlar hemen kanalizasyon oldukları için yeraltı sularını besleme dereceleri de çok düşüktür. Bu durumlarda zararın önlenmesi için ağaçlandırılmaya önem verilmelidir.

Tablo: 2.23. Başyurt, Kovancılar, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Dolulu Günler Sayısı (1975 - 2006)

İstasyon	Aylık ortalama												Top. Dolulu Gün
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
BASYURT			1	2	1	1				1			6
KOVANCILAR	1		1		1	1							4
KIGI	1		1.6	1.8	1.8	1.4	1			1	1		10.6
KARAKOCAN		1	1	1.5	1.4	1.1	1	1		1	1		10.0
ELAZIĞ	1	1.5	1.2	1.8	1.5	1.1	1	1	1	1	1	0	13.1

Kaynak: DMİGM, 2007

Tablo: 2.24. Başyurt, Kovancılar, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama Karla Karışık Yağmurlu Günler Sayısı (1975 – 2006)

İstasyon	Aylık Ortalama												Top Kar. Yağ.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
BASYURT	2	1.8	2	1	1	3		1			1	4.2	17
KOVANCILAR	1.9	1.3	1.5	1.0							2.0	2.0	9.7
MAZGIRT	2.4	2.3	2.8	2.0						1.0	1.7	2.5	14.7
KIGI	1.7	3.5	4.1	1.9	1.0					1.2	2.0	2.4	17.7
KARAKOCAN	2.7	2.4	2.5	1.5							1.4	2.1	12.6

Kaynak: DMİGM, 2007

Tablo: 2.25. Başyurt, Mazgirt, Kiğı ve Karakoçan'da Aylık Ortalama ve Yıllık Toplam Tipili Günler Sayısı (1975 -2006)

İstasyon	Aylık Ortalama												Top Tipili Gün
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
BASYURT			1										1
MAZGIRT	1	1	2										4
KIGI			1										1
KARAKOCAN	1	1	2								1	1	6

Kaynak: DMİGM, 2007

Tablo: 2.26. Başyurt. Kovancılar. Mazgirt. Kiğı ve Karakoçan’da Aylık Ortalama Kırğılı Günler Sayısı (1975 – 2006)

İstasyon	Aylık Ortalama												Top
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
BASYURT	10.8	7.8	7.0	2.4	4.0					1.0	8.2	11.9	53.1
KOVANCILAR	8.1	8.1	3.9	2						3	6.5	9.6	41.2
MAZGIRT	9	3	5.5	2.7	1					2.2	10.5	6	39.8
KIGI	5.1	4.0	4.3	1.6					2.0	2.2	7.9	6.9	34.0
KARAKOCAN	9.4	4.9	5.3	2.0						2.5	10.8	9.1	44.0

Kaynak: DMİGM, 2007

2.3.3.3.5. Yağış Etkinliği ve İklim Tipi

Bir yerin kuraklık ve nemlilik özelliklerinin belirlenmesinde çeşitli formüller kullanılmaktadır. Karakoçan’da yağış etkinliği ve iklim tipini belirlemede Erinç, De Martonne, Thorntwait’e ait formülleri kullanılmıştır.

Erinç formülü uygulandığında Elazığ (16,9), Kovancılar (19,5), Başyurt (22,2) yıllık yağış etkinliği açısından im 15 – 23 (yağış etkinliği) arasında olduğu için “Yarı Kurak” (step); Bingöl (39,6), Mazgirt (33,8) ve Karakoçan’da (27,2) im 23 – 40 arası olduğu için “Yarı Nemli” (Kuru Orman) ve Kiğı’de (46,4) de im 40 – 55 arası olduğu için “Nemli” tipe girmektedir.

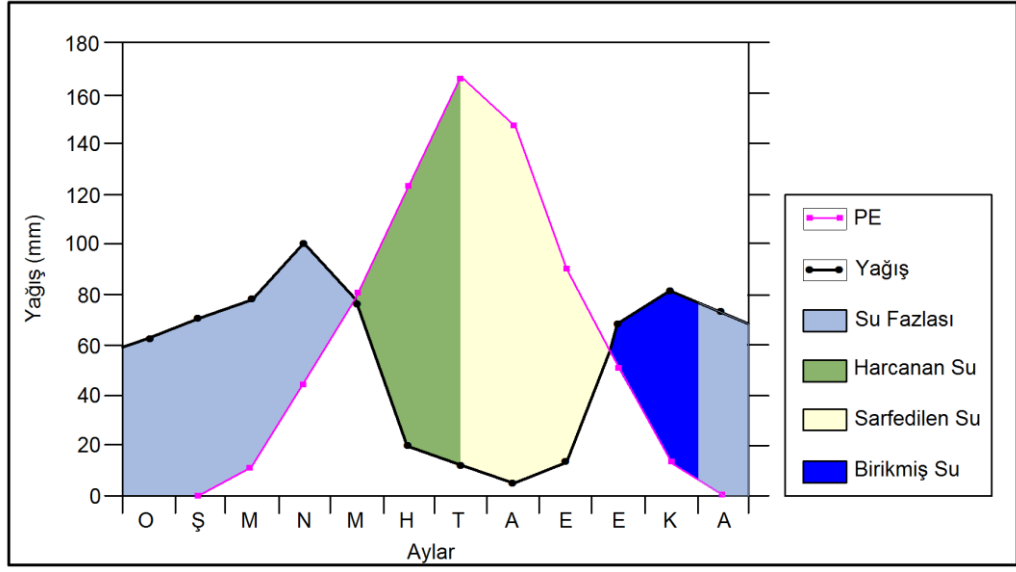
Erinç formülüne göre Elazığ – Başyurt arası yarı kurak, Başyurt – Kiğı arası yarı nemli ve Kiğı’den itibaren nemli saha başlar. Bu durum yörenin ortalama yükseltisi ile ilgilidir. Yükseltiye bağlı olarak sıcaklık ortalaması ve buharlaşma azalır. Kısaca nemliliğin bu şekildeki seyri yağış ve buharlaşma ilişkisini iyi bir şekilde ortaya koymaktadır.

De Martonne formülüne göre Elazığ 9,3, Kovancılar 11,6, Bingöl 12,8, Başyurt 13,2, Karakoçan 16,2, Mazgirt 18,3 ve Kiğı 26,9 değerini vermektedir. Bu durumda değer 10 – 20 indis değerleri arasında çıktığına göre Elazığ, Kovancılar, Başyurt, Bingöl Karakoçan ve Mazgirt yarı kurak iklim bölgesine girmektedir. Kiğı’nin indis değeri 20’den büyük çıktığı için yarı nemli iklim bölgesine girmektedir. Buna göre inceleme sahamız yarı kurak ve yarı nemli iklim bölgeleri arasında yer almaktadır. Karakoçan’da ayların durumuna baktığımız zaman haziran, temmuz, ağustos ayları indis değeri 10’un altındadır. Yani bu aylar kurak devreye karşılık gelmektedir.

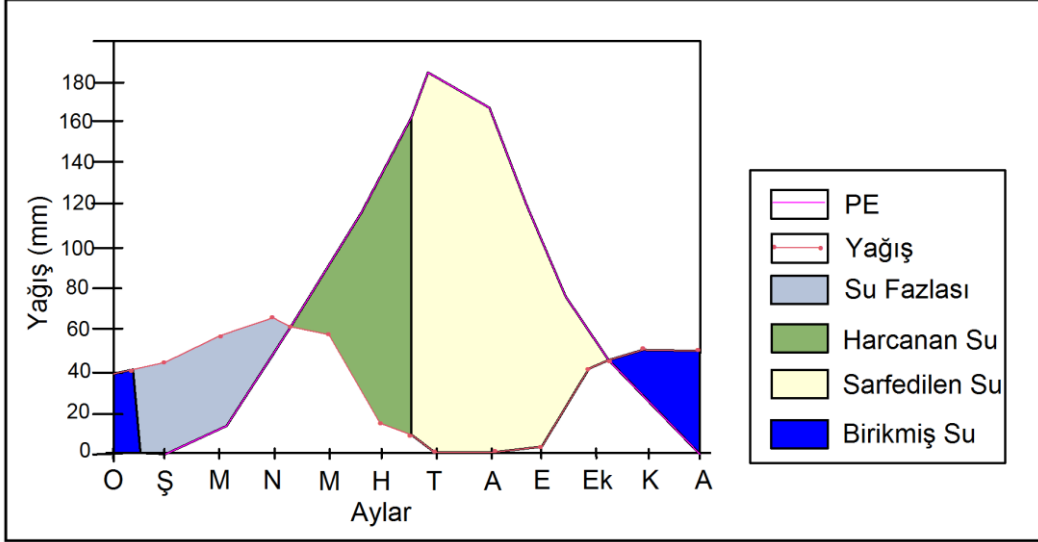
Yıl içinde yağış etkinliğinin gidişini göstermek için Thornthwaite metoduna göre hem Elazığ hem de Karakoçan’ın su bilânçosu hazırlanmış ve bu değerler bir diyagrama dönüştürülmüştür (Tablo: 2.27.,2.28. - Şekil: 2.2. – 2.3.).

Tablo: 2. 27. Karakoçan'ın Thorntwaite Su Bilançosu Tablosu

Blano elemanları	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	TOP
Sıcaklık	-3.2	-2.1	3.9	10.7	15.5	21.0	26.0	25.0	19.0	13.0	5.1	-0.1	11.2
Sıc. indisi	0.0	0.0	0.7	3.2	5.5	8.8	12.1	11.4	7.5	4.2	1.0	0.0	54.6
PE	0.0	0.0	10.2	39.7	65.5	98.8	131.8	125.0	86.3	51.7	14.6	0.0	
Düzet. PE	0.0	0.0	10.5	43.9	80.7	122.6	165.8	147.1	89.4	49.7	12.3	0.0	721.8
Yağış	62.4	70.2	77.9	99.6	76.8	19.0	11.1	4.3	12.0	68.0	81.0	72.7	655.0
Birikmiş Su	100	100	100	100	96.1	0	0	0	0	18.3	87.1	100	100
Hakiki Buhar.	-	-	10.5	43.9	80.7	115.1	11.1	4.3	12.0	49.7	12.3	-	339.5
Su Noksanı	-	-	-	-	-	7.5	154.7	142.8	77.4	-	-	-	382.3
Su Fazlası	62.4	70.2	67.4	55.7	-	-	-	-	-	-	-	59.8	315.5
Akış	46.3	58.2	62.8	59.3	29.6	14.8	7.4	3.7	1.9	0.9	0.5	30.1	315.5
Nemlilik Oranı	62.4	70.2	6.4	1.3	0.0	-0.8	-0.9	-1.0	-0.9	0.4	5.6	72.7	

Şekil: 2.2. Thorntwaite Metoduna Göre Karakoçan'da Su Bilançosu Diyagramı (Tablo: 2.27. 'e Göre)**Tablo 2.28.** Elazığ'ın Thorntwaite Su Bilançosu Tablosu

Blano elemanları	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıl
Sıcaklık	-1.4	0.2	5.3	12.0	17.1	22.6	27.2	26.7	21.8	14.6	7.1	1.4	12.9
Sıc.İndisi	0.0	0.0	1.1	3.8	6.4	9.8	13.0	12.6	9.3	5.1	1.7	0.1	62.9
PE	0.0	0.0	7.8	33.2	62.1	101.6	141.1	136.5	95.4	46.9	13.1	0.7	638.4
Düz.PE	0	0.0	8.0	36.8	76.3	126.0	177.7	161.1	99.2	45.0	11.0	0.6	741.9
Yağış	39.7	43.1	56.3	64.1	56.4	13.0	1.8	1.0	6.9	39.9	46.8	46.8	415.8
Birikmiş Su	100	100	100	100	80.1	0.0	-	-	-	-	35.6	82.0	
Hakiki Buh	-	-	8.1	36.8	76.3	93.1	1.8	1.0	6.9	39.9	11.0	0.6	275.5
Su Noksanı	-	-	-	-	-	32.9	175.9	160.1	92.3	5.1	0.0	0.0	466.4
Su Fazlası	31.7	43.1	48.3	27.3	0.0	-	-	-	-	-	-	-	150.3
Akış	16	29.5	38.9	33.1	16.5	-	-	-	-	-	-	-	134
Nem Oranı	0.9	0.8	1.0	1.1	1.2	1.2	1.3	1.2	1.0	1.0	0.8	0.8	

Şekil: 2.3. Thorntwaite Metoduna Göre Elazığ'da Su Bilânçosu Diyagramı (Tablo: 2. 28. 'e Göre)

Diyagramda görüldüğü gibi Elazığ istasyonunda kasım ayı başlarından itibaren yağışlar potansiyel evapotranspirasyondan fazla olmaya ve toprak, su depo etmeye başlamaktadır. Fakat kasım ve aralık aylarında depo edilen su miktarı ile toprak henüz doymamıştır. Ocak ayında da yağışların potansiyel evapotranspirasyondan fazla olması ile toprak doymuş hale gelir. Bu durum nisan ayına kadar devam eder. Mayıs ayında sıcaklıkların artması ile potansiyel evapotranspirasyondan değeri yağıştan daha fazla olduğu için su sarfiyatı başlar. Bu durum haziran ayında tamamen biter. Temmuz ayında birikmiş su tükenir ve toprakta su eksikliği görülmeye başlar. Bu eksiklik ekim ayına kadar sürer.

Elazığ'da görülen bu durum Karakoçan'da farklılaşmaktadır. Karakoçan istasyonunun rasatlarına göre çizilen su bilânçosu diyagramında ise yine ekim ayından itibaren yağışlar potansiyel evapotranspirasyondan fazla olmaya yani toprak su depo etmeye başlar. Aralık ayından itibaren yağışların potansiyel evapotranspirasyondan fazla olmasıyla toprak doymun hale geçer ve bu durum mayıs ayının ortalarına kadar devam eder. Mayıs ayında sıcaklığın artmasıyla potansiyel evapotranspirasyon değerleri yağışa göre daha fazla olmaya başladığı için birikmiş su harcanmaya başlar. Birikmiş su harcandığı için hazirandan itibaren su eksikliği görülür. Bu durum eylüle kadar devam eder. Yani haziran ile eylül arasındaki devrede yağış yetersizliği görülmektedir. Dolayısıyla bu dönemde sulamaya olan ihtiyaç artar.

Karakoçan'da su fazlasının aralık ayından itibaren başlaması, Karakoçan'ın bu aydan itibaren Elazığ'a göre daha fazla yağış aldığını gösterir. Bunda sahanın orografik

şartları ile ortalama yükseltisi etkilidir (Tablo: 2.27. - Şekil: 2.2.). Karakoçan'a ait su bilânçosunun değerleri yalnızca Karakoçan Ovası ve yakın çevresine aittir. Ancak ilçenin kuzeydoğusunda ortalama yükselti arttığı için buralarda yağış değerleri fazla ve sıcaklık değerleri düşmektedir. Bu nedenle ilçenin kuzeydoğusunda buharlaşma miktarı Karakoçan Ovası'na göre daha da düşüktür. Hatta buralarda yağın kar uzun süre yerde kalmaktadır. İşte bu sebeplerden dolayı Karakoçan'ın kuzey sahalarında su açığı daha geç başlamakta ve daha erken sona ermektedir. Yüksek dağlar üzerinde sıkça rastladığımız dağ pınarları ve dağ gölcükleri bu durumu kanıtlamaktadır.

Bu değerlere göre sonuçta araştırma alanımız yarı nemli (C_2) sahada yer almaktadır. Bu alandaki iklim tipini tam olarak belirleyebilmek için yağış ve sıcaklık indisleri, yağış rejimi indisi ve potansiyel evapotranspirasyonun en sıcak yaz ayına oranı hesaplanarak $C_2B'_2s_2b'_4$ sonucuna ulaşılmıştır. Yani yarı nemli, orta sıcaklıkta (mezotermal), su noksanı yaz mevsiminde ve çok kuvvetli olan, karasal iklime yakın bir iklim hüküm sürmektedir.

2.4. HİDRAOĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Karakoçan İlçesi'nin hidrografik elemanları akarsular, doğal ve yapay göller, yeraltı suları, kaynak ve kaplıca sularıdır.

2.4.1. Akarsular

Kara yüzeyine düşen yağışlardan oluşan, suların yüzeyde kanalize olmaları ve bu sahalarda suların aşındırması sonucu tabii kanal ve oluklar oluşmakta ve bu olukların, kanalların genişlemesiyle bir drenaj ağı kurulmaktadır. İşte yeryüzünde vadi ve yatak gibi tabii yatak ve kanallar içerisinde akan sulara akarsu denilmektedir (Atalay, 1986: 2).

İnceleme alanımızın bugünkü görünümü kazanmasında akarsuların çok büyük bir önemi vardır. Bu durumun ortaya çıkmasında aşınmaya karşı farklı direnç gösteren (kalker, andezit, bazalt) kayaların bulunması etkilidir.

Peri Suyu: Hidrolojik açıdan inceleme sahamız Peri Suyu'nun akaçlama havzasına dâhildir. Peri Suyu Erzurum'un kuzey kesiminde bulunan dağlık sahadan doğar, Bingöl'ün Kiğı ilçesinden geçer ve Karakoçan, Yayladere ve Mazgirt ile sınır oluşturur. Bu akarsu Akpazar (Mazgirt) nahiyesinden sonra Munzur Suyu ile birleşir.

Yıllık ortalama 2841.10^6 m^3 su kapasitesine sahip olan Peri Suyu toplam 5446 km^2 drenaj alanına sahiptir.

Karakoçan, Mazgirt, Nazmiye, Yayladere, Kiğı arasında sınır oluşturan Peri Suyu inceleme sahamızda 70,2 km uzunluğuna sahiptir. Bunun 15 km'lik kısmına Özlüce Baraj'ı yayılmıştır.

Peri Suyu kuzeyden güneye doğru inceleme sahamızdan Saruhan, Değirmen, Ohi, Kümbet dereleri ile çok sayıda mevsimlik akarsu alır. Tunceli ilinden de Teke, Yuvanık, Kalman, Sekban, Mıhindi derelerini alır.

İnceleme alanımız içerisinde kuzeydoğu – güneybatı akışa sahip Peri Suyu, Keban Barajı'nın önemli su kaynaklarından biridir. Alanımızın en önemli akarsuyu Peri Suyu, yukarı havzası araştırma alanı dışında bulunan Şeytan, Harhal ve Bingöl Dağları'na karşılık gelir.

Peri Suyu vadisi inceleme alanımızda yaklaşık 200 m. yükselti farkına sahiptir. Yani inceleme alanımıza girdiği yerde yükselti ortalaması 1100 m. iken, sınırlarımızı terk ettiği noktada yükselti 900 m.'dir. İlçenin kuzeydoğusundan güneybatısına doğru menderes görünümü çizerek akan, Peri Suyu (70,2 km), her 1 km'de 3,6 m yükselti

farkı ortaya çıkmaktadır. Hatta Peri Suyu ile yan kolları arasında önemli yükselti farkı çok daha fazladır.

Akarsuların bir kısmı orojenik hareketlere bağlı olarak meydana gelen kıvrımlar ve dulaksiyonlar (kırıklar ve çatlaklar) çevresinde yani tektonik yapıya uygun olarak (doğu – batı) bir kısmı da epirojenik hareketler neticesinde oluşmuş ve genel olarak morfolojik üniteye bağlı kalmak şartıyla (kuzey- güney) olmak üzere iki doğrultuda akmaktadır. Peri Suyu, kaynağı ile Kiğı'nın kuzeyine kadar doğu- batı doğrultulu, Kiğı'nın kuzeyinde, Bağırpaşa ve Şeytan dağları arasında açtığı dar ve derin antesedans boğazdan Adaklı'nın batısına kadar kuzeyden güneye akış doğrultusuyla enine akarsu özelliğindedir. Peri Suyu'nun inceleme alanımızın dışında göstermiş olduğu bu akış doğrultusu inceleme alanımızda bir takım değişikliklere uğramaktadır. İnceleme alanımızda tektonik hareketler gelişimini büyük ölçüde tamamladıktan sonra eski topografyanın üzerinde yarık erüpsiyonu şeklinde volkanizma etkili olmuştur. Bu nedenle inceleme alanımızın genel eğimi güneybatıdır. İşte bu çarpılmanın etkisiyle Peri Suyu, Yıldız – Akkuş köyleri arasında kuzeydoğu – güneybatı, buradan itibaren kuzeyden güneye akış doğrultusuyla enine akarsu özelliğindedir.

Peri Suyu uzunluk profili (boyuna) konkav (içbükey) olan bir akarsu özelliğindedir. Yani memba ile mensab arasındaki yükselti farkı fazladır. Bu durum hidrolik gücün ve taşınan sedimentlerin artmasına yol açmaktadır.

Peri Suyu ile Keban Baraj Gölü'ne taşınan askıdaki sediment miktarı her yıl 4,2 milyon tonu bulmaktadır (DSİ 9. Bölge Müdürlüğü, 2008). Taşınan askıdaki sediment miktarının yaklaşık %86'sı nisan ve mayıs aylarında meydana gelmektedir. Bunun nedeni eriyen karın yüzeysel akışa geçmesi, vejetasyon devresinin henüz başlamamasıdır. Toprağın bitki örtüsünden yoksun oluşu ve erozyonun diğer aylara göre daha fazla olması etkilidir. Ayrıca yüksek kesimlerin ikliminin özelliğinden dolayı donma – çözülme olayı da erozyonu hızlandıran bir diğer faktördür.

Akarsu yatağında meydana gelen eğim kırıklığı tektonik hareketlerden kaynaklanmaktadır. Faylanmalara yol açan tektonik hareketlerle akarsuların taban seviyesi değişmektedir (Atalay, 1986: 93). İnceleme alanımızda Peri Suyu vadisinin muhtelif kesimlerinde faylanmalarla ortaya çıkan eğim kırıkları bu akarsuyun gençleştiğini ve geriye doğru aşındırma yaptığını göstermektedir.

Peri Suyu yatağı genişlik ve derinlik, akımın artmasına ve azalmasına göre değişme göstermektedir. Yani yatağın şekillenmesini, akım ve yük önemli ölçüde

etkilemektedir. İlkbahar aylarında özellikle kar erimeleri ile beslenen Peri Suyu'nun hidrodinamiği artar. Bu nedenle taşıdığı yük miktarı artar. İşte bu sebeplerden dolayı yatak enine ve boyuna büyümekle kalmaz. Aynı zamanda taşkın döneminde yayıldığı bir yatağı da vardır. Bu durum Özlüce Barajı ile Bağın Kaplıcası arasında belirgindir.

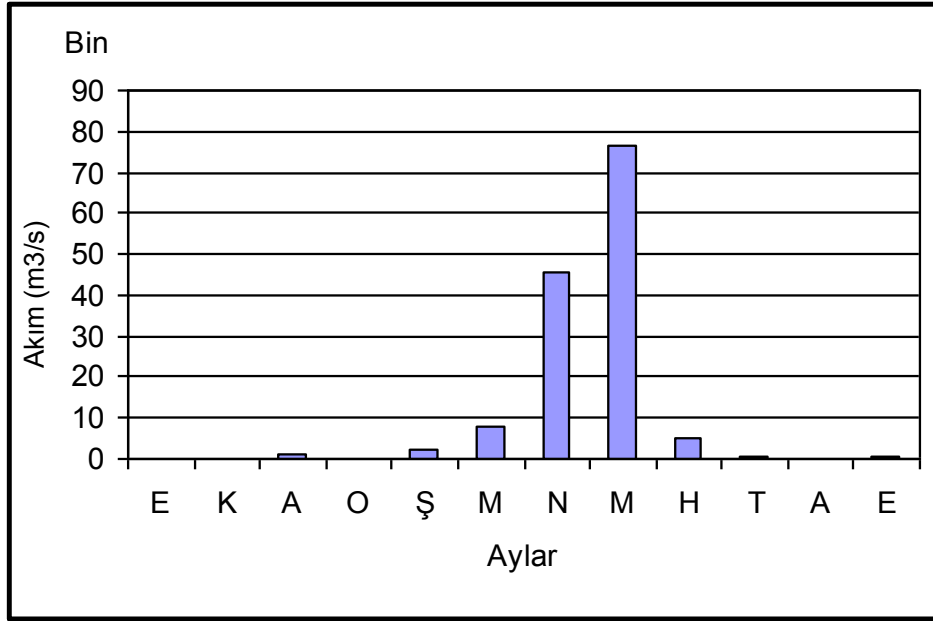
Peri Suyu kanal modeli açısından menderes resmi göstermektedir. Bu model akarsuyun genelinde hemen her yerde karşımıza çıkmaktadır. Peri Suyu vadisinin genişlediği Özlüce Barajı'nın güneyinde menderes resminde, çok belirgin çarpak ve yığınaklar vardır. Yığının bulunduğu yamaçta tarım arazileri ve yerleşmeler ortaya çıkmıştır. Çarpık yamaçta ise genellikle diklikler göze çarpar.

Yaz döneminde yatak yükü Peri Suyu'nun taşıma gücünü aştığı için örgülü mecra modeli ortaya çıkmaktadır. Yatak yükündeki malzeme Peri Suyu'nun sürükleyemeyeceği malzemeden daha kaba olduğundan kaba malzeme yatakta birikerek Özlüce Barajı ile Bağın Kaplıcaları arasında biriktiği için örgülü mecranın oluşmasını sağlamıştır. Aynı sahada örgülü mecranın orta kesiminde kaba çakıl ve kum tümsekleri görülmektedir. Üzerinde bitki örtüsünün bulunması bu tümseklerin taşkın dönemde de varlığını koruduğunu göstermektedir.

Tablo: 2.29. Peri Suyu Aylık Ortalama Akım ve Taşınan Sediment Miktarı (1987–1993)

Aylar	Akım (m ³ /s)	Taşınan Sediment	
		Ton/gün	ppm
Ekim	14,1	82,4	67,85
Kasım	19	165,95	96,5
Aralık	24,6	928,2	416,65
Ocak	17,1	125,8	87
Şubat	29,2	2368,8	675,55
Mart	73,2	8079,733	1300,83
Nisan	218,5	45312,2	2446,97
Mayıs	258,1	76346,73	2883,97
Haziran	82,1	5330,833	779,667
Temmuz	31,7	476,7333	179,567
Ağustos	18,8	114,75	70,4
Eylül	16,2	634	443,4
Ort.	66,8833	11663,84	787,363

Kaynak: DSİ 9. Bölge Müdürlüğü, 1986 – 2007 Dönemi

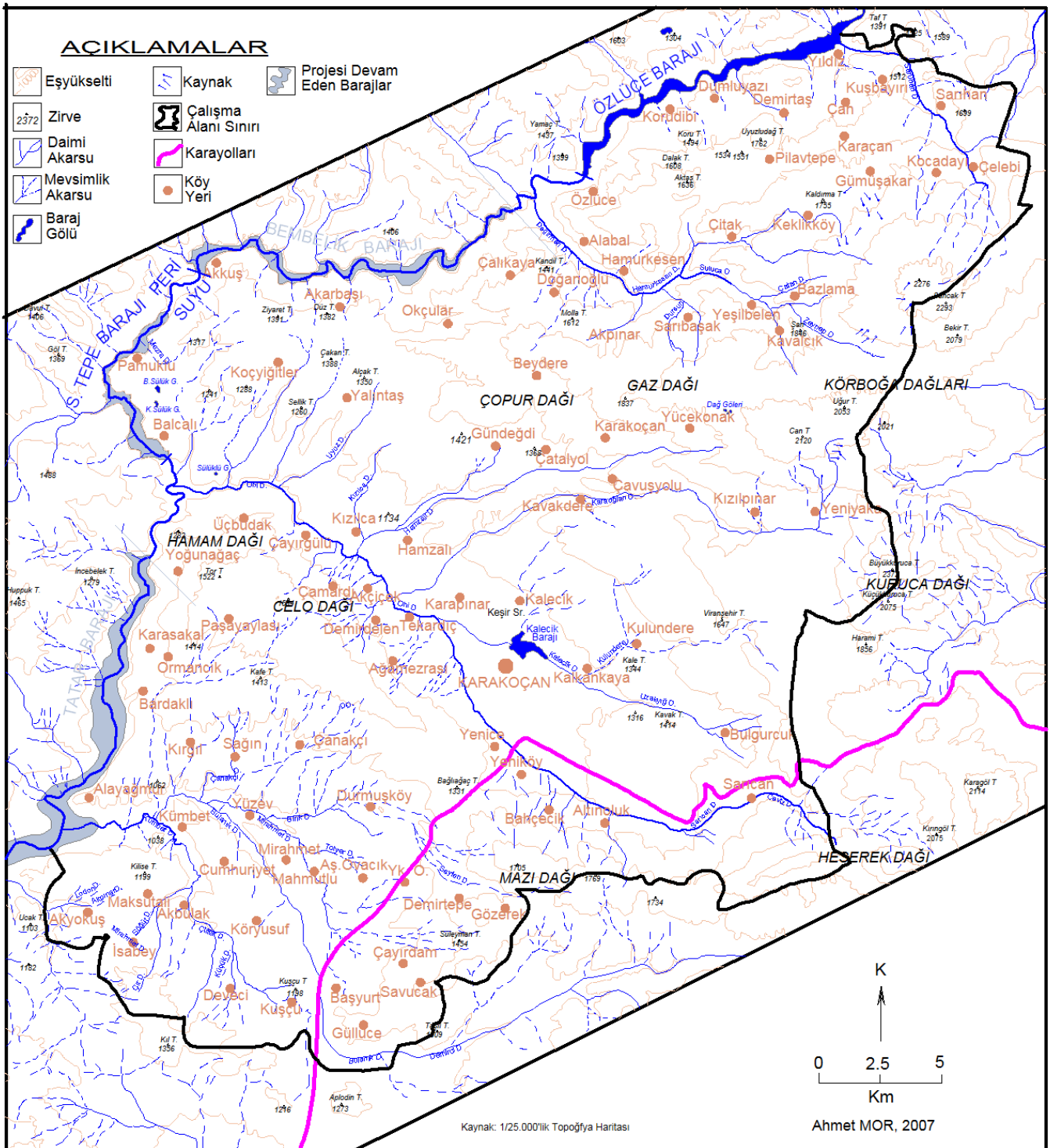

Grafik: 2.18. Peri Suyu Taşıdığı Sediment Miktarının Aylık Gidişi (1987-1993), (Tablo: 2.29.'a Göre)

Foto:2.16. Peri Suyu vadisi menderesli resmi göstermetedir. Yatak eğiminin azaldığı yerlerde ırmak adacıkları çaprak ve yığınaklar oluşmuştur.

Harita: 2.10. Karakoçan İlçesi'nin Hidrografiya Haritası

Kaynak: 1/25.000 Ölçekli Topoğrafya Haritası

Litolojik açıdan Peri Suyu vadisini iki bölüme ayırmak mümkündür. Bazalt ve andezitlerden meydana gelen Özlüce Barajı yakınları dar ve derin boğazlar şeklinde

iken, Seyrantepe Barajı ile Kolan Kaplıcaları kalkerli arazinin yoğunlaştığı yerlere karşılık gelmektedir. Kalkerli arazilerin yoğunlaştığı sahalarda karstik şekillere rastlamak mümkündür. Bunlar oluklu labyalar, mağaralar, sarkıt – dikit traverten gibi şekillerdir. Yine buralarda taban seviyesinin değiştiğini gösteren taraçalara da rastlamak mümkündür.

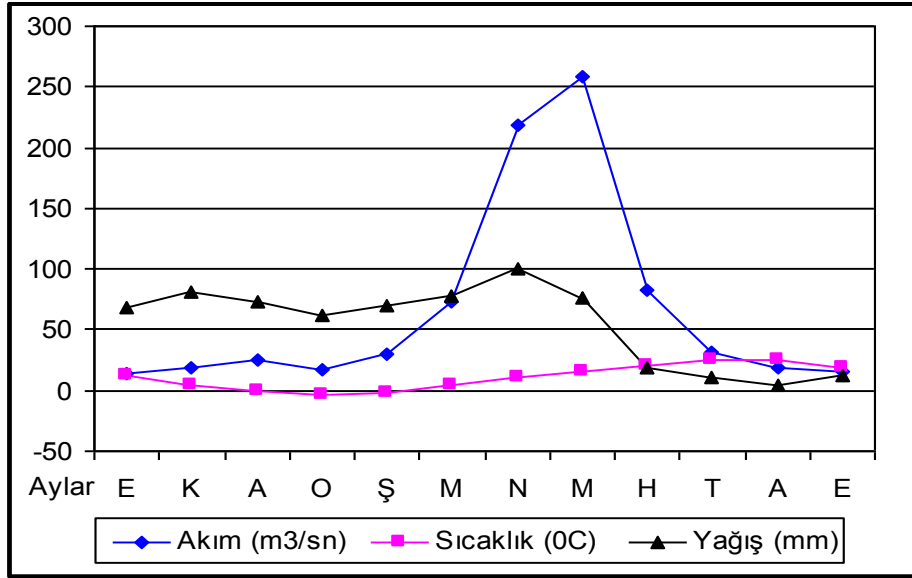
Peri Suyu akım değerleri yaz aylarında düşük seviyede ilkbahar aylarında ise maksimum seviyededir. E.İ.E'den alınan rasatlara göre bu değerlendirmeler yapılabilmektedir. Bu rasatlar 1970 – 2003 dönemlerini kapsamaktadır.

Sonbahar yağışları ile birlikte Peri Suyu'nun akım değeri bir miktar yükselir. ekim ayında $14,1 \text{ m}^3/\text{sn}$ olan akım değeri aralık ayında $25 \text{ m}^3/\text{sn}$ 'ye çıkar. Bu aydan itibaren sıcaklığın 0°C 'nin altına düşmesi ile kar yağışları başlar. Bu nedenle ocak ayında akım değeri bir miktar düşer. Şubat ayının ortalarından itibaren ortalama sıcaklığın 0°C 'nin üstüne çıkmasıyla kar erimeleri başlar. Şubat ayından itibaren başlayan yükselen akım değerleri mayısta en üst seviyeye ulaşır. Haziran ayından itibaren ortalama hava sıcaklığı artar ve yağışlar azalır. Bu nedenle Peri Suyu yaz döneminde yeterince beslenemediği için akım değeri azalır ve eylül ayında minimum seviyeye düşer.

Tablo: 2.30. Peri Suyunun Aylık Ortalama Akım Değerlerinin Sıcaklık ve Yağış ile Karşılaştırılması

	E	K	A	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E
Akım (m^3/sn)	14.1	19	25	17	29	73	219	258	82.1	31.7	19	16.2
Sıcaklık ($^\circ\text{C}$)	12.6	5.1	-0.1	-3.2	-2.1	3.9	10.7	15.5	21.1	25.6	25	19.3
Yağış (mm)	68.3	80.8	72.7	62.4	70.2	77.9	99.6	76.8	18.8	11.1	4.3	11.6

Peri Suyu gösterdiği özellikler açısından yağmurlu ve karlı bir rejime sahiptir. Peri Suyu akaçlama havzasında karasal iklimin özellikleri hâkimdir. Yağmurların başlaması ve karların erimesi nedeniyle bahar aylarında akım yüksektir. Yaz ve kış aylarında akım değerleri düşüktür. Sonbaharda yağışların başlamasıyla az da olsa bir yükselme ve nihayet kış yağışlarının kar şeklinde düşmesi ve donlu dönemden dolayı bir çekilme görülür. İlkbaharda karların erimesi ve yağmurların başlamasıyla akım yükselir. Hatta nisan ayından itibaren yağışlar azaldığı halde akım değerleri mayıs ayının sonuna kadar devam eder.

Grafik: 2.19. Peri Suyunun Aylık Ortalama Akım Değerlerinin Sıcaklık ve Yağış ile Karşılaştırılması

Değirmendere: Peri Suyu’nu besleyen Değirmendere’nin kaynağı, araştırma alanı sınırları içinde yer almaktadır. Kaynağını ilçenin kuzeydoğusunda bulunan Körboğa Dağları’nın (2000 m) yüksek kesimlerinden almaktadır.

Körboğa Dağlarının yüksek kesimlerindeki kaynaklarla (9 tane) ortaya çıkan Zeynep Deresi kuzeybatı doğrultusunda 4,8 km aktıktan sonra Bazlama yakınlarında kuzeydoğudan gelen Bazlama Deresi (645 m) ile birleşir. Zeynep Suyu Yeşilbelen yakınlarında Kavalcık Deresi (3 km) ve Çatan Deresi (3,1 km) ile birleşir. Bu akarsular vadilerini çok derin bir şekilde (400 – 500m) kazdıkları için çok engebeli bir topografya oluşmuştur. Suluca Deresi adıyla yoluna devam eden akarsu tipik bir dantritik deranaj ağı oluşturur. Suluca Deresi, Çitak Deresi ile birleştikten sonra Hamurkesen Deresi adını alır. Hamurkesen Deresi dağlık ve kalkerli arazide bulunduğu için tipik bir kanyon vadi oluşturur. Hamurkesen Deresi, Molla Tepe (1612) ve Kandil Tepe’den (1441m) birkaç mevsimlik akarsu ile birleşir. Hamurkesen Deresi, Peri Suyu’na kavuşmadan önce Değirmendere adını alır. Değirmendere kancalı bir drenajla Peri Suyu’na karışmaktadır. Değirmendere kendi içinde dantritik bir drenaj oluşturur.

17,8 km uzunluğunda olan Değirmendere 104,7 km²’lik bir beslenme havzasına sahiptir. Değirmendere’nin yukarı kısmı ile aşağı kısmı arasında yaklaşık 1000 m yükselti farkı bulunmaktadır. Bu nedenle akış hızı ve taşıma gücü yüksektir. Bunlara bağlı olarak Değirmendere’nin beslenme havzasında çok engebeli bir topografya ortaya çıkmıştır.

Güneydoğu – kuzeybatı doğrultulu akan Değirmendere, aynı yönde uzanan sağ yanal doğrultu atımlı bir fay hattına yerleşmiştir. Bu hat Tunceli topraklarında da çok belirgindir. İşte bu nedenle çok keskin bir topografya ortaya çıkmıştır.

İnceleme sahamızda bulunan yüksek platonun ortaya çıkmasında bu fay hatları ile Değirmendere'nin etkisi büyüktür.

Değirmendere'nin akımı yaz mevsiminde en düşük seviyeyi alır. Ekim ayından ocak ayına kadar akımı güçlenir. Bu aydan itibaren görülen kar yağışları ve don olayları nedeniyle akımın seviyesi bir hayli alçalır, mart ayından itibaren yükselen akımlar, mayıs ayında en üst seviyeye ulaşır. Akımın yıl içindeki bu seyri derenin yağmurlu – karlı dağ rejimine girdiğini göstermektedir.

Ohi Çayı: Peri Suyu'na karışan bir diğer akarsu Ohi Çayı'dır. Ohi Çayı'nın kaynak kısmı dışında kalan bütün yan kolları inceleme sahamızda bulunur. Bu akarsu kaynağını inceleme sahamızın doğu sınırını oluşturan Heserek Dağı'nın (2075m) yüksek kesimlerinde almaktadır. İnceleme sahamızdaki akarsuların büyük bir kısmı Ohi Çayı'na karışarak Peri Suyu'na ulaşır. Ohi Çayı inceleme sahamızda 468,3 km² ve inceleme sahamızın dışında 17,2 km² olmak üzere toplam 485,5 km² lik bir beslenme sahasına sahiptir.

Beslenme sahası ile Peri Suyu arasında 36,3 km uzunluğa sahip olan Ohi Çayı geçtiği sahalarda çok sayıda yan kol alır. Ohi Çayı dağlık bölgede Ceviz Deresi ile ortaya çıkar. Sarıcan ile Tekardıç arasında Sarıcan Deresi adını alır. Sarıcan Deresi Tekardıç yakınlarında Kulundere ve Uzakyığ Derelerinin birleşmesinden oluşan Kalecik Deresini alır. Tekardıç'tan sonra Ohi Çayı adıyla Peri Suyu'na kavuşur. Ohi Çayı Tekardıç'ın batısından itibaren Karaoğlan Deresi, Hamzalı Deresi, Kızılca Deresi, Uyuz Deresi, Çakan Deresi ile Koçyiğitler Deresi'ni alır.

Ohi Çayı yan kolları ile birlikte yayıldığı sahada paralel drenaj ağı gösterir. Bu tip ağın ortaya çıkmasında Karakoçan fay zonunun etkisi vardır. Karakoçan fay zone 50 km uzaklıkta kuzeybatı doğrultulu sağ yanal doğrultu atımlı aktif bir oluşumdur. Sarıcan Beldesi'nin güneyinden başlayan bu fay zone kuzeybatıda Tunceli'de devam etmektedir. Karakoçan fay zone üzerinde uzunlukları 20 km'yi bulabilen sık aralıklı çok sayıda faydan meydana gelmektedir. İşte Ohi Çayı bu fay zonuna yerleştiği için paralel drenaj ağı gösterir. Fay hattından dolayı Ohi Çayı'na karışan yan kolların özellikleri birbirinden farklıdır. Şöyle ki Ohi Çayı'nın kollarını kuzey ve güney olarak iki gruba ayırabiliriz.

Kuzeydeki kollar daimî akarsuları oluştururken, güneydeki kolları ise mevsimlik akarsular özelliğindedir. Ohi Çayı'nın güneyinde fay diklikleri vardır. Bu fay dikliklerini takip ederek Ohi Çayı'na ulaşan derelerin boyları kısadır. Paşayaylası'ndan kaynağın alıp, Ohi Çayı'na ulaşan mevsimlik akarsuların uzunluğu 6,3 km iken, Kurucadağ'dan kaynağını alıp Ohi Çayı'na ulaşan Karaoğlan Deresi'nin uzunluğu ise 24,9 km'dir. Ohi Çayı'na karışan mevsimlik akarsular Karakoçan Ovası'nın güney yamaçlarında çok sayıda birikinti konisi oluşturmuştur. Karakoçan Ovası'nın güneyinde 11,08 km'de yer alan birikinti konileri yer yer birikinti yelpazeleri oluşturmuştur.

Ohi Çayı, Peri Suyu'na kavuşmadan önce Üçbudak Köyü yakınlarında bir boğaza girmektedir. Bu boğaz Karakoçan Ovası'nı Peri Suyu'ndan ayırmaktadır.

Ohi Çayı'nın Peri Suyu'na karıştığı yerde, yeni taban seviyesine göre 50 m yükseklikte bir sekisi bulunmaktadır. Bu seki, konglomera, bazalt, kalker ve kum gibi depolardan oluşmaktadır.

Kümbet Deresi: Peri Suyu'na karışan bir diğer önemli akarsu Kümbet Deresi'dir. Bu akarsu kaynağını inceleme sahamızın dışında bulunan Heserek Dağları'nın batı yamaçlarından almaktadır.

Kümbet Deresi, toplam 349,4 km² beslenme havzasına sahiptir. Bunun 258,1 km²'si (%73,8) inceleme alanımızın sınırları içinde, 91,3 km²'si de (%26,1) sahamızın dışında (Kovancılar) bulunmaktadır.

Peri Suyu'nu besleyen Kümbet Deresi'nin kaynak noktası Heserek Dağı'ndadır (1745m). Çıkış noktasından Peri Suyu'na kadar olan toplam uzunluğu 37,3 km olan Kümbet Deresi çok sayıda yan kol alır. Bu kollar Tolyer, Mirahmet, Birik, Küçük, Kuşçu, Çır, Söğüt, Çanakçı Dereleri ile çok sayıda mevsimlik akarsulardan meydana gelmektedir. Kümbet Deresi, Başyurt Ovası'nda sentripetal ve yamaçlarda gelişmiş paralel ve yarıparalel drenaj özelliği göstermektedir.

Yağmurlu ve karlı rejim özelliğini gösteren Kümbet Deresi ilkbahar aylarında yüklü miktarda sediment taşımaktadır. Dağdan inen bu akarsu Başyurt Ovası'na girdiğinde taşıdığı malzemeden dolayı Bulanık Deresi olarak adlandırılır. Başyurt Ovası'nda geniş tabanlı vadi biçiminde iken, Alayağmur Köyü yakınlarında Peri Suyu'na kavuştuğu sahada dar ve derin bir boğaz oluşturmaktadır. Kümbet Deresi'nin oluşumu çoğu yerde faylanma ile ilgili olduğu için çağlayanlara rastlamak mümkündür. Kümbet Deresi'nin bir yan kolu olan Kuşçu Çayı üzerinde tipik çağlayanlar vardır. Yaklaşık 4 – 5 m yüksekliğinde olan bu çağlayan, bir devkazanı oluşturmuştur.

Bütün akarsu vadilerinde olduğu gibi Kümbet Deresi'nin vadisi de kavak, söğüt, meşe gibi bitkilerle kaplıdır.

2.4.2. Kaynaklar

Kolan Kaplıcası: Kolan Kaplıcası, inceleme alanımızın batısında Peri Suyu vadisinde bulunmaktadır. Karakoçan'a 27 km uzaklıktadır. Çevresinde Hamam Dağı, Tor Tepe ve İncebelek Tepeleri bulunmaktadır.

Kaplıca kaynakları varlığını bölgenin genel tektonik yapısı ile litolojik özelliklerine borçludur. Kaplıca sahası Karakoçan fay zone içerisinde bulunmasından dolayı doğrultu atımlı fayların etkisiyle şekillenmekte, bu tektonik yapı içerisinde oluşan kuzey – güney yönlü açılımların kırık ve çatlaklarından da sıcak kaynak suları yüze çıkmaktadır.

Kolan Kaplıcası ve yakın çevresi oldukça kırıklı bir yapıya sahiptir. Karakoçan fay zoneunun ana kırığı Kolan Kaplıcası'nın içinden geçmektedir. Bu fay sistemine bağlı olarak sağ yanal atımlı fay, Karakoçan fay zoneuna dâhildir. Sol yanal atımlı fayı ise Bardaklı Fay zoneunun bir devamıdır. Bu iki fay hattı Kolan Kaplıcasında geometrik bir şekilde çakışır. İki fay zoneunun kesişmesi ile oluşan sahada Kolan, Bağın ve Balcalı sıcak su çıkışları ve bu sıcak su çıkışları üzerinde teras ve çatlak sırtı türünde traverten oluşumları günümüzde de sürmektedir (Koçyiğit, 2003: 9).

Karakoçan fay zoneu 6 – 10 km genişlikte, 50 km (?) uzunlukta, kuzeybatı gidişli, sağ yanal doğrultu atımlı levha içi yeni ve aktif bir faydır. İnceleme sahasının güneydoğusunda Altınoluk Köyü'nün 3 km doğusundan (Heserek Dağları) başlayıp Hamamdağı ve Sütkoç (Mazgirt) Köyü boyunca geçerek kuzeybatıda Tunceli iline kadar izlenir. Karakoçan fay zoneu uzunlukları 0,5 km ile 17 km arasında değişen, birbirine koşut – yarı koşut uzanımlı, yer yer sık aralıklı (100m) çok sayıda fay segmentinden oluşur. İnceleme alanı içinde hemen tümüyle erken miyosen – pliyosen yaşlı Solhan volkanitleri içinde gelişmiş olan Karakoçan fay zoneu, gerek volkanitler ile yanal – düşey geçişli denizel miyosen kireç taşlarını yer yer keser ve sağ yanal yönde 1,5 km kadar ötelee (Koçyiğit, 2003: 9).

Kolan Kaplıcası ve yakın çevresinde Alp Orojenezi en eski birimi olan Paleozoyik kristalize kireç taşları ile bu kireç taşlarından kuvaternere kadar olan tüm çökel ve eruptif oluşukları etkilemiştir. Bunun neticesinde Kolan Kaplıcası ve

çevresinde kıvrımlar, faylar ve kendi içinde küçük bindirmeler gelişmiştir (Tamgaç vd., 2001: 4).

Alp Orojenezinin üst kratese sonrası fazı olan laramiyen fazı sırasında kıvrılma ve yükselmeler olmuştur. Kiğı ilçesinin kuzeyinde Şeytan Dağları ile Kelkaş Boğazı'nda yer alan plastik malzemeli üst kratese oluşukları Laramiyen hareketleri ile kıvrımlanmış ve KB-GD doğrultulu kıvrımlar meydana gelmiştir. Laramiyen fazı sonrasında eosen çökelleri üst kratese fliši üzerinde açılı uyumsuzlukla gelişmiştir. Uyumsuzluk Kelkaş Boğazı'nda üst kratese yaşlı topraklı fliši ile eosen yaşlı Ortakoy (Tunceli) arasında yer alan belirgin bir şekilde görülmektedir. Sağda Eosende görülen pirene fazı ile eosen oluşukları kıvrımlanmıştır. Bundan sonra önemli etkinlik orta – Üst Miyasen'de olmuştur. Doğu Anadolu'da bu dönemde başlayan neotektonik rejim Kolan Kaplıcası ve çevresinde etkili olmuştur. Bu dönem yapısal şekilleri üzerinde orojenik hareketlerden daha çok tektonik bir etken olmuştur. Tektonizma sonucu D – B doğrultulu açılma çanakları gelişmiştir. Hamam Dağı antiklinalini kesen K-G doğrultulu Peri Suyu yatağı buna bir örnektir (Tamgaç, vd. 2001: 8).

Eğimleri az ve yataya yakın tabakalı Miyosen birimlerinin Hamam Dağı yakın çevresinde şiddetlice kıvrılmaları ve tabaka eğimlerinin 80° – 90° ye varması kıvrımlanmada tektoniğin etkisini göstermektedir.

Hamam Dağı'nın batısında bulunan Kolan Kaplıcası kuzeyinde bulunan Bağı Kaplıcası, Peri Çayı vadisinde yüksekliği 10 m den fazla olmayan bir yamaçta yer almaktadır. Her iki kaplıcanın sıcaklıkları $20 - 45^{\circ}\text{C}$ arasında değişen doğal çıkışlara sahiptir. Aynı bölgede çok sayıda soğuk su kaynağı da bulunmaktadır. Bu nedenle sıcak suya, soğuk suyu karışma ihtimalini doğurmaktadır. Bu sıcak su kaynakları jeokimyasal bir yapı gösterirler.

Kolan ve Bağı Kaplıcalarında sıcak ve mineralli suların çevresinde eritilen kükürt kokusunu andıran bir koku havayı sarmaktadır. Bu durum kaplıca suları içindeki gazların oksitlenmesi ve SO_4 ' e dönüşmesi ile ilgilidir.

Kaplıca sularının rengi bulanık, açık sarı renkte olup içerisinde küçük zerrecikler halinde tortullar bulunmaktadır. Kolan Kaplıcası sıcak ve mineralli suların elektriksel iletkenliği $2240 - 3398 \text{ Ms/cm}$ arasında değişmiştir (Tablo: 2.31.).

Foto:2.17. Kolan Kaplıcaları, fay hatlarının geometrik olarak çakıştığı yerlerde oluşmuştur.

Jeotermal sistemlerinin bazılarında, kaynak suları yüzeye hiçbir karışım olayı ile karşılaşmadan, orijinal TDS klor değeri ile dik olarak yükselebilir. Bazı sistemlerde ise birtakım karışım işlemleri sonunda, karışım (hibrit) sular oluşturularak yüzeye ulaşabilir. Kolan jeotermal suları TDS ve dolayısıyla klor rezervuar değerleri ile yüzeye ulaşmamaktadır. Birbirinden uzak sıcak sular ile ılık suların Cl/B oranları birbirine çok yakındır. Bu yakınlık bölgede bulunan sıcak suların tek bir akiferden yükseldiğini gösterir (Tamgaç, vd, 2001:15).

Kayaçların fiziksel ve kimyasal özellikleri ile sıcak ve minarelli suların fiziksel ve kimyasal özellikleri piper diyagramına göre analiz edildiğinde sodyum veya potasyum katyonları ile bikarbonat türü anyonların baskın tür olduğu ortaya çıkmaktadır (Şekil: 2.4.). Sıcak ve minarelli suların fiziksel ve kimyasal özellikleri ile Alibonca formasyonuna ait kayaçların fiziksel ve kimyasal özelliklerinin benzer olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu da Kolan, Bağın ve Ballica sıcak ve minarelli suların Alibonca formasyonundan beslendiği ortaya çıkmaktadır. Alibonca formasyonuna ait kayaçların Hamam Dağı'nda bulunduğu hatırlatılırsa beslenme sahası ile sıcak ve minarelli suları besleyen akiferin Hamam Dağı'nda olduğu ortaya çıkmaktadır (Şekil: 2.4.).

Travertenler, kırılıp parçalandığından su gözenekleri kapanmakta ve sıcak su kaynağı kendisine başka yol bulup, başka bir yerden yeryüzüne, satha çıkmaktadır. Bu suretle kaynaklar yer değiştirmektedir (Bulut, 1973: 1).

Kolan Kaplıcaları sıcak ve minarelli sularının oluşturduğu başlıca karstik şekiller, traverten taraçaları, kalker tüfü, fosil traverten konileri, galeriler, mağaralar, sarkıt, dikit sütunlardır.

Travertenler, çok çeşitli nedenlere bağlı olarak kimyasal bir reaksiyon sonucu suların içindeki ergimiş haldeki tortuların çökmesi ile oluşan bir kayadır. Su termal kaynaktan çıktıktan sonra kat kat çökmekte olan kalsiyum karbonat başlangıçta yumuşak bir jel halinde iken, zamanla sertleşerek traverten oluşturur. Bu olayların tekrarı ile travertenler ile onların taraçaları meydana gelmektedir (Pekcan, 1999: 73).

Kolan Kaplıcaları ile Bağın Kaplıcalarında bulunan travertenler hızlı bir çökme ile oluşmaktadır. Elle ufolanacak kadar gevşek olan bu travertenler topografyaya bağlı olarak kademeli traverten taraçaları oluşturacak şekilde gelişmektedir.

Kaynaktan çıkan sıcak sular 25 – 30 m bir düzlükten aktıktan sonra 3 kademe şeklinde taraça oluşturarak Peri Suyu'na akmaktadır. Bağın Kaplıcası kaynak değiştirdiği için yeni travertenini oldukça dardır (2 – 3 metre).

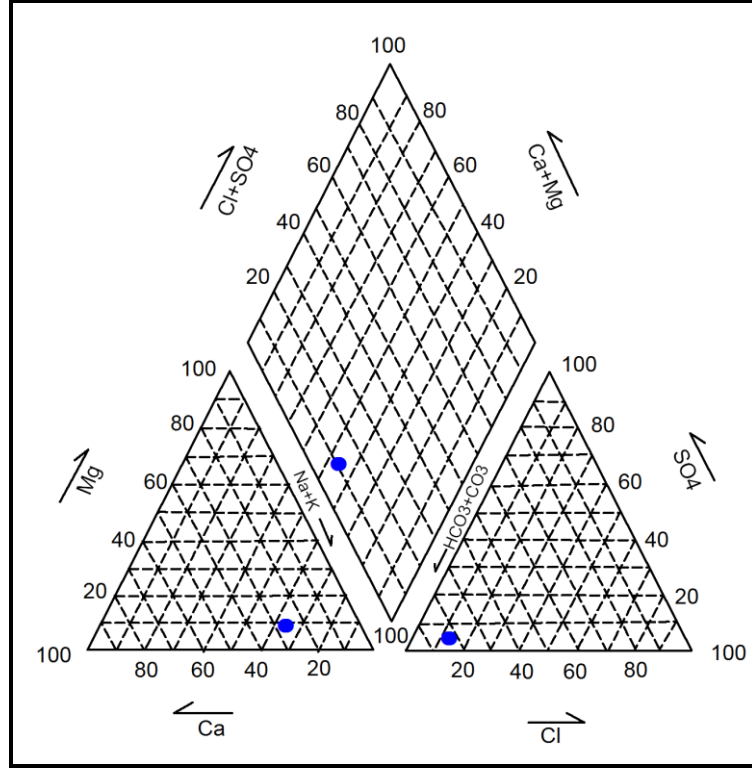
Buralarda eski travertenler de vardır. Ancak bunların üzerinde derin yarıklar bulunmaktadır. Peri Suyu'un alttan aşındırmasına bağlı olarak eski taraçaların bir kısmı Peri Suyu'na devrilmiş durumdadır.

Peri Suyu vadisi ile Kolan Kaplıcaları ile Bağın Kaplıcaları çevresinde rastladığımız diğer önemli karstik şekil, mağaralardır. Hatta Bağın Kalesinden Peri Suyu vadisinin altından oradan da Hamam Dağına doğru giden galerilerin varlığından da söz edilmektedir.

Tablo: 2.31. Kolan Kaplıcasının sıcak ve Minareli Suların Analiz Sonuçları (1975, 1996 ve 2003)

Örnek No	1			3			3		
Numune Adı	Kolan Sıcak Minarelli Su Kaynağı 27/09/1975 (Yenal vd., 1975)			Kolan Sıcak Minarelli Su Kaynağı 06/11/1996 (Çetindağ, 1996)			Kolan Sıcak Minarelli Su Kaynağı 11/06/2003 (Ötekin Okan, 2004)		
	mg/l	mek/l	%mek/1	mg/l	mek/l	%mek/1	mg/l	mek/l	%mek/1
Ca ⁺²	426.24	21.31	39.9	490	24.45	69.54	85.415	28	85.415
Mg ⁺²	120.39	9.91	18.55	1.3	0.11	0.31	43.740	3.645	11.119
Sr ⁺²				7.01	0.16				
Na ⁺	449.89	19.57	36.63	218.4	9.5	27.02	22.200	0.965	2.944
K ⁺	102.87	2.63	4.92	43.01	1.1	3.13	6.680	0.171	1
Cl ⁻	200	5.64	10.54	90	2.54	6.98	133.120	3.749	13.532
SO ₄ ⁻²	186.7	3.89	7.27	200	4.16	11.44	60	1.250	4.512
HCO ₃ ⁻	2684	44	82.19	1810	29.67	81.58	1385	22.705	81.956
Fe ⁺²	1.63	0.06		1.53	0.05				
Zn ⁺²	0.03	0.0006							
Al ⁺²	0.96	0.11		0.58	0.06				
Li ⁺	0.035	0.005		0.56	0.08				
Mn ⁺				2.25	0.8				
Cr ⁺³				0.06	0.003				
Cu ⁺²				0.04	0.001				
I ⁻	0.11	0.0009		0.06	0.0001				
Br ⁻	3.6	0.045		3.85	0.05				
F ⁻	0.52	0.03		1.02	0.05				
NH ₄ ⁺						0.12			
NO ₃ ⁻									
NO ₂ ⁻	0.43	0.009		0.34	0.005				
HPO ₄ ⁻²	12.93	0.27		0.01	0.0002				
CO ₂	426.8			22.29	0.46				
H ₂ S				486					
Toplam H ₂ s	0.22			0.2					
Toplam çözünmüş madde	4614.36			3378.51					
Elektriksel iletkenlik	3150			3398		2240			
ph	6.9			6.53		5.100			
Sıcaklık	43.5			38		38			
Sertlik(d ^o h Fr)	156.1			122.8		158.225			

Kaynak: Yenal vd., 1975; Çetindağ, 1996; Ötekin Okan, 2004

Şekil:2.4. Karakoçan Kaplıca Sularına Ait Piper Diyagramı(Tablo: 3.31.)

Yeraltlı Suları ve Kaynaklar: Yeraltı Suları ve Kaynaklar: Genel olarak kırıklar, çatlaklar, boşluklar ve gözenekler yardımı ile yeryüzünden derinlere doğru sızan sular, geçirgen özellikteki formasyonlar içerisinde birikirler. Yeraltı suyu bakımından zengin olan alanımızda ova tabanları ile dağlık sahalar arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır.

Araştırma alanımızın Peri Suyu vadisi dışında kalan hemen her yer, Karabakır formasyonuna ait bazaltlarla kaplıdır. Bazaltlar kırıklı, parçalı, feno kristalli, ufak hava kabarcığı boşlukları ihtiva etmektedir. Bazaltların altında pembe ve kiremit kırmızısı renkli elemanlı, camsı materyali fazla tüfitler mevcuttur. Tüfitlerin altında da tüfitlerle ara tabakalı olarak anglomeralar mevcuttur (Yamak, 1971: 2).

Karakoçan Ovası; alüvyon (killi – çakıllı seviyeleri) ile tuf ve bazaltlarla kaplıdır. Alüvyon örtü oldukça derindir. Alüvyonlar içinde kil ve çakıl münavebeli olarak bulunmaktadır. Karakoçan Ovası'nın tabanı tuf ve bazaltlarla kaplıdır (İçöz, 1975: 4).

Başıyurt Ovası; alüvyon, tuf, bazalt ve muhtemelen miyosen filişine ait olan kil ayırt edilebilmiştir. Bu ovanın bazı kesimlerinde tabanı kil oluşturmaktadır. Bu killer bazalt ve tüfler tarafından kesilmiştir. Yüzeeye çıkan bazalt ve tüfler topografyayı

örtmüştür. Bazaltların üzerine yayılan alüvyal malzeme ise yer yer 80 m. kalınlığa kadar ulaşmaktadır. Alüvyonunun yüksek rezistivite göstermesi, çakılın hâkim olduğunu göstermektedir (İçöz, 1975: 4).

Dağlık kesimlere doğru bazalt, tuf ve tüfitlerin kalınlığı iyice azalır. Bunun yerini sık sık yüzeylenen kalın kil tabakası alır. Dağlık sahalarda rastlanılan ince taneli tuf ve tüfitlerin parazite özelliği yoktur. Dağlık kesimlerde taban marnların akifer özelliğinden bahsetmek mümkün değildir (Kalkan, 1968: 4)

İnceleme sahamızda yeraltı suyunun oluşumu, rezervi, dağılışı, akifer tipleri; yapısal, morfolojik ve iklim özelliklerine bağlıdır.

İnceleme alanımızda Karabakır formasyonuna ait bazaltlar çok geniş yer tutmaktadır. Bu tektonizmaya bağlı olarak kırıklı ve çatlaklı bir yapı kazandırmıştır. Bu nedenle akifer formasyonları oluşmuştur.

İnceleme alanımızda yer alan yeraltı su kaynakları dağlık sahalardan plato yüzeyleri ve ova tabanlarına göre farklılık gösterir. Dağlık sahalardan plato yüzeyleri yapısal litoloji özellikleri ile içinde su bulunduran tabakaların kalınlığından dolayı su kaynakları açısından fakir bir özellik göstermesine karşılık, Karakoçan ve Başyurt Ovaları ise yeraltı suyu bakımından zengin bir ortam oluşturur.

İnceleme sahamızda plato yüzeyleri ile dağlık sahalardan yeraltı suyu açısından fakir olmasında litolojik yapının etkisi büyüktür. Buralarda geniş yer kaplayan bazaltlar çatlaklı ve boşluklu oldukları nispette su verebilirler. Fakat bazaltların kalınlıkları çoğu yerde fazla olmadığından zengin bir akifer özelliği yoktur. Dağlık sahalardan plato yüzeylerinde özellikle Peri Suyu vadisinde rastlanılan miyosen kalkerleri kumlu seviyeleri ve çatlaklı olmalarından dolayı akifer özelliği göstermektedir. Ancak killi ve marnlı formasyonlar kalkerlerden kalın ve daha yaygındır. Bütün bu özelliklerden dolayı yeraltı suları zengin değildir.

Plato yüzeyleri yeraltı suyu kısıtlı olmasına rağmen Karakoçan ve Başyurt Ovaları yeraltı suları açısından zengin bir özellik gösterir. Karakoçan Ovası'nda açılan sondaj kuyularında yeraltı su seviyesi oldukça yüksektir. Ancak Başyurt Ovası'nın, Karakoçan Ovası'na göre yeraltı suyu açısından biraz fakir olduğu da bilinmektedir. Çünkü Karakoçan Ovası ile Başyurt Ovası'nda açılan sondaj kuyularının özellikleri karşılaştırıldığında Karakoçan Ovası'nın daha avantajlı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sahamız kaynaklar açısından oldukça zengindir. Sıcaklıkları yaklaşık 7 °C – 23 °C arasında değişen bu kaynakların başında birçok köy yerleşmesi bulunmaktadır.

Bunlardan başka dağ pınarları, Beyaz Çeşme, Güzelbaba Çeşme Suları, Hırsız Çeşme, Karapınar kaynak suları da sayılabilir. Gerek dağ pınarları gerekse köy çeşmelerinin önemli bir kısmı fay kaynağına karşılık gelmektedir.

Tablo: 2.32. Karakoçan ve Başyurt Ovaları'nda Açılan Bazı Sondaj Kuyuları ve Verimlilikleri

Yer	Stabil Seviye	Dinamik Seviye (m)	Debi (Lt/sn)	Derinlik (m)	Litoloji (m)
Karakoçan	4.4	20.85	11.92	95.5	0-19 alüvyal 19-25 kil 25-39 alüv 39-63 tuf 63.95.50 bazalt
Karakoçan	4,82	23,14	15,06	49	0-10 çakıl 10-35 kil 35-45 alüv 45-49 kil
Aşağıovacık	5,60	48,60	3	100	0-100 bazalt, tuf, çakıl ve moloz
Yenice	-	15,50	18	54	0-54 Alüv
Yenice	-	-	-	88	0-43 alüv 45-50 kil 50-86 Alüv 86-88 kil
Karakoçan	1,45	22,02	6	63	0-14 kil 14-22 alüv 22-29 kil 29-38 tuf 38-83 bazalt
Sarıcan	0,95	10,78	20	24,70	0-14 kil 14-22 alüvyon 22-24,70 kil
Karakoçan	4,70	21,64	18	60	0-7 çakıl 7-10 kil 10-29 alüvyon 29-33 kil 33-51 Alüvyon 51-60 kil
Karakoçan	1,50	19,38	29	74	0-8 çakıl 8-22 kil 22-25 kil-kum 25-41 alüvyon 41-45 kil 45-54 alüvyon 54-74 kil, kum, tuf
Mahmutlu	1,37	31,91	11,96	75,10	0-14 alüvyon 14-22 kil-kum 25-55 alüvyon 55-75,10 kil, kum
Karakoçan	-	45,35	2	70	0-40 alüvyon 40-70 kil

Kaynak: DSİ 9. Bölge Müdürlüğü (2008)

Fay hatlarının sık geçtiği yerlerde kaynakların da yoğunlaşması bu durumu açıklamaktadır. Özellikle Peri Suyu vadisi ile Karakoçan Ovası'nın güneyinde bulunan dağların yamaçları fay kaynaklarının yoğunlaştığı sahalara karşılık gelmektedir.

İnceleme sahamızın önemli kaynaklarından olan Güzelbaba çeşmesi ile Beyaz Çeşme kaynaklarının çevresinde oluşturulan piknik alanları yöre halkı için yaz aylarında faydalanabilecekleri yerler olup bölge için önemli bir gelir kaynağı olur. Karakoçan – Kiğı karayolunun güneyinde, Sarıbaşak köyü yakınlarında, bulunan Hırsız çeşme kaynağı da önemli bir kaynaktır. Özellikle bu güzergâhta yolculuk yapanların dinlenecekleri ve eğlenebilecekleri bir yerdir. Bu çeşme çevresinde çocuk oyun parkı ve oturma yerleri oluşturulmuştur.

İnceleme sahamızda özellikle yol kenarlarında bulunan dağ pınarları üzerinde çeşme yapılarak halkın yararlanması kolaylaştırılmıştır. Bunlardan hayvanların da faydalanabilecekleri şekilde düzenlemeler yapılmıştır.

Karakoçan'ın içme ve kullanma suyu Karapınar Köyü yakınlarında açılan 5 adet kuyu ile Gaz Dağı eteklerinde bulunan kaynaklardan karşılanmaktadır. Bu kaynaklardan alınan toplam su miktarı 60 lt / sn'dir. İsale hattının çok eski olmasından dolayı su kaçağı çok fazla olduğu için yeni kaynakların devreye sokulmasını gerekli kılmıştır. Bu nedenle Karakoçan şehrinin kuzeyinde bulunan Bahtiyar ve Kanyan kaynaklarında Karakoçan'ın içme ve kullanma suyu olarak planlanması hedeflenmiştir. Bu kaynaklardan karşılanacak olan toplam su miktarı ise 55 lt/sn'dir.

2.4.3. Doğal ve Yapay Göller

Doğal Gölleri: İnceleme alanımızda Peri Suyu vadisinde ve Gaz Dağlarında bazı küçük göller vardır. Peri vadisinde 1000 – 1200 m yükselti basamağında Süllük (1,1 ha), Küçük Süllük (2,0 ha) ve Büyük Süllük (4,49 ha) Gölleri bulunmaktadır. Tektonik oluşumlu olan bu göllerde sülük bulunmaktadır.

Gaz Dağları'nda Yücekonak Köyü'nün kuzeydoğusunda 1900 – 2000 m arasında dağ gölleri bulunmaktadır. Alanı 0,5 ha – 1,1 ha. Arasında değişen bu göller heyelan oluşumludur. Bu göllerin ortasında bitki örtüsü ile kaplı yüzer halde bir tabaka vardır. Üzerine birçok efsanenin yazıldığı bu göllere halkın ilgisi büyüktür.

Özlüce Baraj Gölü: Bugün, akarsuları elverişli olan ülkeler, su gücüne dayalı elektrik enerjisi üretimine büyük önem vermektedir. Dünya elektrik enerjisi üretiminin 1950'de ancak %3 kadarı su gücünden sağlanırken, 1985'te bu pay yaklaşık %25'e ulaşmıştır. Ancak bazı ülkelerin su gücünden yararlanma oranı çok daha yüksektir. Örneğin, Norveç'te yıllık enerji üretiminin %95'inden fazlası su gücünden sağlanmaktadır (Doğanay, 2002: 322).

Araştırma alanımızın kuzey batı sınırını oluşturan Özlüce Baraj Gölü, sahadaki büyük su kütlesini oluşturmaktadır. 1986 yılında inşaatına başlanan ve 1992’de bitirilen Özlüce Barajı, rezervuar alanını dar olan baraj göllerimizdendir.

1140 m koduna yayılan Özlüce Barajı, Karakoçan, Kiğı, Nazmiye – Mazgirt ilçeleri sınırında 15,4 km uzunluğa ve 5,04 km²’ lik bir alana sahiptir.

Foto: 2.18. Özlüce Baraj Gölü. Gölün aks yerinde fay hatları ve kütle hareketleri vardır. Aks yeri boğaz üzerine kurulmuştur.

Özlüce Barajı’nın aks yerinde, anglomera ve tüf türü volkanik kayalar yer almaktadır. Baraj yerinde anglomera olup, tüfler anglomera içinde ara tabakalı bir şekilde bulunmaktadır. Anglomeralar genellikle sağlam sert, ancak bazı kısımları sık eklemlili ve breş yapı özelliğindedir. Bu durum bölgedeki tektonizmanın etkinliğini göstermektedir. Başta aks yeri olmak üzere barajın muhtelif kesimlerinde 35 – 40 m kalınlığında yamaç molozu birikintisi vardır. Özlüce Baraj Gölü çevresinde (Karakoçan tarafında) eski heyelan, fay diklikleri, sekiler bulunmaktadır. Hatta aks yerinde yapılan kazı çalışmaları sırasında birçok yerde fay hatları tespit edilmiştir.

Fay hatları Özlüce Baraj Gölü için büyük tehlike oluşturmaktadır. Miyosen yaşlı sedimentler kayalarından kalker, marn, kumtaşı gibi kayaların bulunması fay tektoniği ile ilgilidir. Yani volkanik kayalara göre daha yaşlı olan sedimentler kayaların yüzeylemiş olması sahanın faylanmaya uğradığını açıklamaktadır.

Özlüce Baraj Gölü iki ünite ve tam kapasiteyle çalıştığı zaman yıllık enerji üretimi 413 KW/ saat civarında olmaktadır.

Özlüce Baraj Gölü aks yerinde ikisi Karakoçan tarafında ve üçü de Tunceli tarafında olmak üzere toplam beş adet enjeksiyon galerisi açılmış durumdadır. Bu

galeriler kayaçlar içinde toplanacak olan suyu tahliye etme özelliğine sahiptir. Uzunluğu 77 – 317 m. arasında değişen bu galeriler olası bir kütle hareketini önlemeye yöneliktir.

Özlüce Baraj Gölü çevresinde sık bir ulaşım ağı mevcuttur. Özlüce Köyü yakınlarında adeta merdiven basamakları görünümünü veren bu yollar baraj yapımı esnasında oluşturulmuştur. Ayrıca Karayolları 8. Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan ve 30,8 km uzunluğunda Karakoçan – Özlüce Baraj Gölü yolu vardır. Ancak asfaltlı bu yol onarıma ihtiyaç duymaktadır.

Göl alanı dar ve derin olan Peri Suyu vadisine kurulduğu için çok geniş alanlara yayılmamıştır. Korudibi Köyü'nün Deliklitaş Mahallesi dışında su altında kalan yerleşme bulunmamaktadır. Ayrıca Yıldızköy'ün arazisinin önemli bir kısmı su altında kalmıştır. Bu nedenle köy tüzel kişiliği devam ettiği halde köyde bir hane dışında kimse bulunmamaktadır. Peri Suyu'nun uzun yıllar ortalamasına göre akım değeri 77,8 mm²/sn'dir. Peri Suyu'nu besleyen çok sayıda akarsu vardır. Ancak Peri Suyu'nun rejimi yağmurlu – karlı olduğu için yaz aylarında beslenme yetersizdir. Yazın şiddetli buharlaşma ile birlikte gölde su seviyesi minimum seviyeye düşmektedir. İlkbahar aylarında karların erimesiyle gölde toplanan su artmakta ve tahliye kapakları açılmaktadır.

Fazla bir ekonomik değeri olmasa da göl içinde karabalık ve sazan gibi bazı balık türleri vardır. Göldeki balık potansiyelini arttırmak amacıyla D.S.İ. tarafından yavru balık bırakılmaktadır.

Özlüce Baraj Gölü'nü işletmek amacıyla sosyal ve idarî hizmet binaları bulunmaktadır. Bunlar idare binası, misafirhane (iki adet) yemekhane, iki lojman (18 adet), dublex lojman (6 adet) ısı merkezi, atölye ve ilköğretim okuludur.

Karakoçan Sulama Barajı: Karakoçan Kalecik Sulama Barajı, Karakoçan'ın 3 km kuzeydoğusunda Kalecik Deresi üzerinde inşa edilmiştir. 1975 yılında sulama amacıyla hizmete açılan bu baraj, 900 ha. araziye sulayabilme potansiyeline sahiptir. Toprak dolgu olan bu baraj 110 km² yağış alanına ve 21,5 hm³ su tutma kapasitesine sahiptir. Ancak temelde kaçakların bulunması nedeniyle toplam hacmin ancak 7,5 hm³ lük kısmı aktif hale gelebilmektedir.

Kurulduğu zaman şekerpancarı, meyve bahçeleri, kavak, yem bitkisi, sebze, hububat ve diğer bitkilerden oluşan ürün deseni önemli ölçüde azalmıştır. Çünkü Kalecik Barajı'nın sulama sahasının büyük bir kısmı şehirleşmiş durumdadır.

2000 yılında DSİ tarafından Karakoçan Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği'ne devredilen baraj, rekreasyon alanına dönüşmüştür. Bu nedenle 2000 yılında bu barajın çevresine 30 binden fazla ağaç dikilmiştir. Ayrıca buraya oturaklar, piknik masaları konulmuş, çocuk oyun alanları, parklar, restoranlar yapılmıştır. Göl ayrıca çok değişik göçmen kuş türlerine konaklama imkânı vermektedir.

Kalecik Deresi Karakoçan içinde akmaktadır. Belediye bu dereye ıslah çalışma alanları yapmaktadır.

İnşaatı Devam Eden ve Proje Aşamasında Olan Baraj Gölleri: Yoğunağaç Köyünün 2 km kuzeyinde inşaatı devam eden Seyrantepe Baraj Gölü bulunmaktadır. Zonlu toprak dolgu olan barajın temelden yüksekliği 38 m'dir. Toplam depolama hacmi olan 30,3 hm³ olan baraj gölünün yıllık enerji üretimi 188 GWh/ yıl'dır.

Bunların dışında Sarıcan Sulama Projesi, Kanatlı Sulama Projesi ve Pembelik Baraj projeleri de vardır.

Sarıcan ve çevresindeki tarım arazilerini sulamak amacıyla Sarıcan ve Yırtık Dereleri üzerinde yapılacak olan Sarıcan Sulama Barajı 1600 ha. tarım arazisini sulayabilme potansiyeline sahip olacaktır.

Karakoçan – Kovancılar arasında (Elazığ – Bingöl Karayolu'nun 80 km'sinde) Gevla Çayı üzerinde Kanatlı Sulama projesi vardır. Bu proje ile 2711 ha. Karakoçan'da Kuşçu Köyü ve 2200 ha. alanda Kovancılar'ın Demirci Köyü arazisi sulanacaktır.

Bunlardan başka enerji üretim amaçlı ve projesi devam eden, Pembelik ve Tatar Barajı projeleri de vardır. Pembelik Barajı, Peri Suyu üzerinde Akkuş Köyü yakınlarına ve Tatar Barajı da yine Peri Suyu, Kanatlı Köyü (Kovancılar) yakınlarına kurulması düşünülmektedir. Yıllık enerji üretimi bakımından Tatar Barajı 377 GWh/ yıl ve Pembelik Barajından da 367 GWh/yıl enerji elde edilecektir.

2.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ

Sahamızda zonal ve azonal topraklar yer almaktadır. İnceleme alanımızda topraklar yarı nemli bir iklim, buna bağlı olarak ortaya çıkmış kuru orman vejetasyonuna göre şekil almıştır. Bunun yanında inceleme sahamızdaki toprakların oluşumunda ana kaya, yükselti, eğim, bakı, drenaj şartlarının da önemli bir etkisi vardır. Bütün bu etkenlere bağlı olarak genellikle dağlık ve engebeli olan inceleme alanımızın doğu kesimi ile Peri Suyu vadisinde bulunan alanlarda birbirinden farklı toprak tipleri oluşmuştur.

Karalar üzerinde çeşitli faktörlerin etkisi ile oluşan topraklar, ihtiva ettiği organik ve inorganik maddeler nedeniyle oldukça önemlidir. Doğal ortamda bütün canlılar yaşamsal faaliyetlerinin önemli bir kısmını topraktan sağlarlar. Çok uzun bir zaman diliminde meydana gelen ince bir toprak tabakası, bitki örtüsünden yoksun kalınca erozyonla ortadan kaybolurlar. Bu nedenle doğal ortamı korumak gerekir. Ekonomisi genellikle tarıma dayalı olan ülkemizde toprakların iyi etüt edilmesi ve ortaya çıkan sorunların giderilmesi gerekmektedir (Özçağlar, 1997: 75).

Şimdiye kadar Türkiye dolayısıyla Elazığ ili ile ilgili olarak, 1983'te Toprak Etütleri ve Haritalama Daire Başkanlığı'nın "Elazığ İli Verimlilik Envanteri ve Gübre İhtiyaç Raporu", 1997'de Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü "Elazığ İli Arazi Varlığı" adlı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda ilçelere göre toprak tipleri, toprak riskleri, arazi sınıfları, arazi kabiliyetleri arazi kullanım durumu ele alınmıştır ve 1/100.000 ölçekli haritalarda bu unsurlar çeşitli sembollerle verilmeye çalışılmıştır. Tarafımızdan bu arazi varlığı ile ilgili haritalar sahada yaptığımız çalışmalarla güncelleştirerek oluşturulmuştur.

Toprak Haritasında da görüldüğü gibi kahverengi topraklar, kahverengi orman toprakları, kireçsiz kahverengi orman toprakları, kireçsiz kahverengi topraklar, bazaltik topraklar ve kolüvyal topraklar sahamızda yer almaktadır.

"Toprak, çeşitli kayaçların fiziksel olarak parçalanması, kimyasal olarak çözülmesi ve ayrışması sonucu oluşan, bitkilere durak yeri olan ve besin maddesi veren, kara yüzeyini birkaç mm. ile birkaç metre kalınlığında saran ve bünyesinden çeşitli minareler, canlı organizmalar, organik maddeler, hava ve su bulunduran bir örtüdür" (Atalay, 2004: 175).

Anakaya, dış etkenler olarak tanımlanan, akarsular, dalgalar, rüzgârlar, buzullar, bitki kökleri, iklim faktörlerini etkisi altında fiziksel çözülmeye uğrayarak parçalanır.

Mekanik yolla meydana gelen bu bölünme sonucu irili ufaklı parçalar oluşur. Bitkisel ve hayvansal atıklarda toprak canlıları tarafından aynı şekilde parçalanırlar. Bunun sonucunda taş, çakıl, kum, silt gibi inorganik kökenli parçalar ile kök, yaprak, dal, kabuk gibi organik parçacıklarda meydana gelir (Mater, 1998: 8).

Toprak oluşumunda en önemli faktör iklimdir. Çünkü fiziksel ve kimyasal ayrışma olayları, bitki örtüsünün yerleşik gelişmesi, toprağın yıkanması ve topraktaki organizma faaliyetleri iklime bağlıdır.

İnceleme alanımızın iklimi yarı nemli ve soğuk olduğu için fiziksel ayrışma ön plandadır ve toprak oluşumu yavaştır. İklimin özelliğinden dolayı yıkanma olayı çok zayıftır. Bu nedenle toprak humus ve mineral bakımından zengindir.

İnceleme alanımız kuru orman sahasına karşılık gelmektedir. Ancak bu ormanların büyük bir kısmı tahrip edilerek fundalık ve antropojen step, sahalarına dönüştürülmüştür. Yani Karakoçan, çevresine göre daha gür bir bitki örtüsüne sahip olduğu için topraktaki humus miktarı daha fazladır. Anakayanın özelliğine ve humus miktarına bağlı olarak toprağın rengi koyudur.

Oluşumu itibarıyla (Karabakır formasyonuna bağlı) Üst Miyosen – Kuvaterner yaşlı bazaltik kayalar inceleme alanımızda geniş yer tutmaktadır. Ayrışmada anakayanın direnci önemlidir. Bazalt ve andezitlerin sertlik derecesi yüksek olduğu için ayrılmaya direnç gösterirler. Bu nedenle sahada toprak oluşumu yavaştır. Hatta Karakoçan Ovası'nı çevreleyen kuzeydeki yamaçlar üzerinde toprak kalınlığı çok incedir. Peri Suyu vadisinde kalkerli araziler yer yer görülmektedir. Kalker aşınmaya karşı dayanıksızdır. Bu nedenle Peri Suyu vadisinde toprak oluşumu daha hızlıdır. Ancak çoğu yerde eğim 40 dereceyi aştığı için serbest halde bulunan toprak erozyonla süpürülerek Peri Suyuna, oradan da Keban Barajı'na gider. Kalkerli arazilerin yoğunlaştığı Peri Suyu vadisi ile Hamurkesen vadilerinde hızlı ayrışma ve aşınmadan dolayı buralarda oldukça dar ve derin vadi (yer yer kanyon vadi) sistemleri oluşmuştur. İşte inceleme alanımızın %70'inde andezit ve bazaltik kayalar bulunmakta ve bu yüzden toprak oluşumu yavaştır.

İnceleme sahamızda toprakların derinliği ana kayanın özelliği ile yerşekilleri, eğim, yükselti ve bakı özelliklerine bağlı olarak değişiklikler göstermektedir. Başyurt ve Karakoçan ovaları, Kuruca, Körboğa ve Hersek Dağları'na doğru gidildikçe toprak kalınlığı hızla azalır. Genel olarak ova tabanlarında yer – yer 0,5 – 1,5 m civarında alan

toprak kalınlığı, plato yüzeylerinde 5 – 10 cm civarında ve dağların yüksek kesimlerinde ise hızla azalmakta hatta yer yer çıplak kayalıklar ortaya çıkmaktadır.

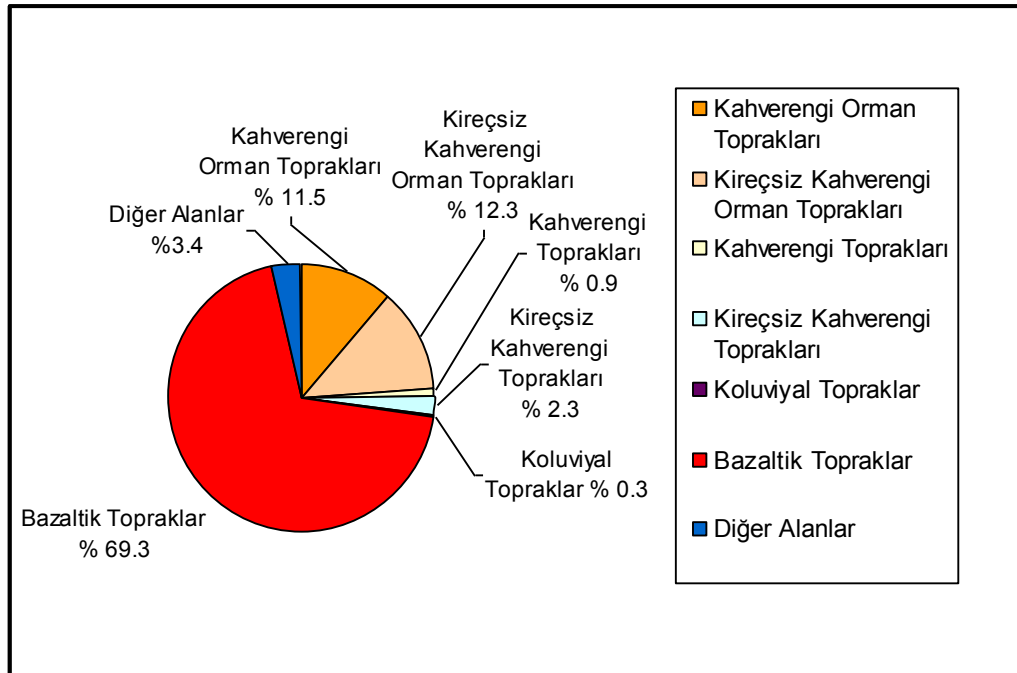
2.5.1. Toprak Tipleri

İnceleme alanımızdaki toprak tipleri ele alınırken, 1975’de son şeklini alan yeni toprak sistemi veya toprak taksonomisi sistemi esas alınmıştır. İnceleme sahamızda zonal ve azonal topraklar şeklinde görülen bu toprakların, 1997 yılı Elazığ ili arazi varlığına ve arazi gezilerine bağlı kalınarak dağılışı ve özellikleri gözden geçirilecektir. (Harita: 2.11.).

Tablo: 2.33. Araştırma Alanında Bulunan Toprakların Kapladığı Alanlar ile Oranları

TOPRAK TİPİ	Kapladığı Alan (Km ²)	%’si
Zonal Topraklar	293.2	27
Kahverengi Orman Topraklar	125.07	11.5
Kireçsiz Kahverengi Orman Topraklar	133.56	12.3
Kahverengi Topraklar	9.55	0.9
Kireçsiz Kahverengi Topraklar	25.02	2.3
Azonal Topraklar	755.46	69.6
Kolluvial Topraklar	3.17	0.3
Bazaltik Topraklar	752.29	69.3
Diğer Alanlar	34.34	3.4
Toplam	1085	100

Kaynak: Elazığ İli Arazi Varlığı, 1997

Grafik: 2.20. Araştırma Sahasındaki Toprak Tiplerinin Kapladığı Alanların Oransal Dağılışı (Tablo:2.33.'e Göre)

Foto: 2.19. Karakoçan Ovasında Bazaltik Toprakların Horizonları: En Üstte 2-3 cm kalınlığında Mull tipinde organik madde katı, onun hemen altında 35-40 cm kalınlığında koyu renkli A horizonu, daha altta rengi bira açık kil oranı fazla ve köşeli blok taşlarından meydana gelen B horizonu bulunmaktadır. En altta ise kısmen ayrılmış anakaya yer almaktadır.

2.5.1.1. Zonal Topraklar

Kayaçların ayrışmasıyla oluşan malzeme taşınmadan bulunduğu yerde toprak teşekkülü gerçekleşmişse, burada oluşan topraklara yerli toprak denir (Dönmez, 1985: 97). Ülkemizde drenajı iyi olan düz veya az engebeli kısmen yoğun bitki örtüsü ile kaplı sahalarda iklim ve bitki örtüsünün ortak etkileri altında oluşan topraklar vardır (Atalay, 2006: 400).

İklim ve bitki örtüsü şartlarına göre oluşmuş ve normal profil (A, B, C horizonları) özelliğine sahip olan zonal toprakları inceleme sahamızda %27'lik (293,2 km²) alan kaplarlar. Bu toprakların hemen hepsi Peri Suyu vadisinde toplanmıştır. Peri Suyu vadisi dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Bu nedenle eğim derecesi yüksektir. Bitki örtüsünün seyredildiği yerde toprakların önemli bir kısmı taşındığı için zonal topraklarda kalınlık fazla değildir. Bununla birlikte dar düzlükler üzerinde kalınlığı nispeten fazla olan zonal topraklara da rastlamak mümkündür (Harita: 2.11.). Buralar önemli tarım arazilerine karşılık gelmektedir.

Kahverengi Topraklar: İnceleme alanımızda bulunan kahverengi toprakları %0,9'luk (9.55 km²) bir pay ile kapladığı alan itibarıyla son sırada gelmektedir. Bu

topraklar ilçenin güneybatısında, Kovancılar sınırında 1000 – 1100 m arasında bulunmaktadır. Kuru tarım ve mera olarak kullanılan bu toprakların birinci derecede erozyon, taşlılık, alkalilik ve tuzluluk gibi problemleri vardır.

Kahverengi toprakların görüldüğü sahalarda yeryüzü şekilleri dalgalı alçak tepelik ve yamaçlardan oluşmaktadır. Kuşçu Çayı'nın mevsimlik kolları tarafından yarıldığı için bu alanlar daha çok plato yüzeylerine karşılık gelmektedir. Bitki örtüsünden yoksun olan bu sahalarda 2. ve 3. derece de erozyon vardır. Bu nedenle toprak kalınlığı çok fazla değildir. Kahverengi topraklar eğimin azaldığı sahalarda bile toprak kalınlığı 1 m'yi geçmez. Ancak eğim değerlerinin arttığı Kaş, Kilise ve Uçak Tepeleri ile bunları çevreleyen sahalarda toprak kalınlığı 10 – 15 cm'ye inebilmektedir.

Kahverengi topraklar ABC horizonlarına sahiptir. Ancak erozyonun daha çok etkili olduğu sahalarda yalnızca A ve C horizonları görülür.

Araştırma alanımızda oldukça dar bir saha üzerinde yayılış gösteren kahverengi topraklar ağır bünyeli topraklar grubundadır. Organik madde bakımında fakir olan bu toprakların ortaya çıkmasında daha çok step vejetasyonu etkili olmuştur.

Sahadaki kahverengi toprakların horizonları arasında önemli değişiklikler görülür. Yağış yetersizliğinden dolayı Karbonatlar A horizonundan uzaklaşmamıştır. Bu nedenle alkali bir reaksiyon gösterirler. Kahve ve koyu kahve renkli olan A horizonunda organik madde ve mineraller toprağa karışmış durumdadır.

B horizonunda kireç birikimi fazla olduğu için B horizonu açık kahve renklidir. A horizonuna göre daha kaba yapılı olan B horizonu da alkali bir reaksiyon göstermektedir.

Kahverengi Orman Toprakları: İnceleme alanımızda bulunan toprakların %11,5'i (125 km²) kahverengi orman toprakları oluşturur. Kapladığı alan bakımından üçüncü sırada yer alırlar. Peri Suyu vadisinde orman ve fundalıkların görüldüğü alanlarda bulunan bu topraklar üç ayrı yerde toplanmıştır.

İnceleme sahamızın kuzeyinde Peri Suyu vadisinde bulunan kahverengi orman toprakları 1100 – 1600 m'ler arasındadır. Hatta Keklikköy çevresinde bulunan kahverengi orman toprakları 1650 – 1850 metreler arasında yer alırlar.

İnceleme sahamızın kuzeyinde bulunan kahverengi orman toprakları %63,4'lük (79,2 km²) bir alan oluşturmaktadır. Bu alan iki ayrı parça halinde bulunmaktadır. İlk parça Özlüce Barajının doğusunda bulunur ve 75,5 km²'lik bir alan kaplar. Keklikköy çevresinde yer alan ikinci parça ise daha küçüktür (3,6 km²).

Peri Suyunun batıya doğru geniş bir kavis çizdiği Pamuklu ve Akkuş köyleri çevresinde toplam 3,8 km²'lik bir alan üzerinde bulunan kahverengi orman toprakları 1100 – 1200 m.lerde yer alırlar. İnceleme sahamızda bulunan kahverengi orman topraklarının görüldüğü bir diğer alan, Karakoçan'ın güneybatısında yer alır. Bu saha kahverengi orman topraklarının %33'ünü (41,8 km²) oluşturur.

Kahverengi orman toprakları orman ve fundalıklarla kaplı, VI. – VII. sınıf arazilerinin engebeli sahalarında yer alırlar. Bu nedenle kahverengi topraklarının en büyük problemi erozyondur. Hızlı erozyondan dolayı A horizonu 10 – 15 cm kalınlığa sahip olmakla birlikte, yamaçlarda yer alan düzlüklerde bu kalınlık 50 – 60 cm'ye kadar çıkar. B horizonu eğimli alanlarda fark edilmemekte ve genellikle görülmemektedir. C horizonu, anakayanın hızlı aşınmasından dolayı iyi gelişen bir horizondur. C horizonun altında bazı yerlerde 2 – 3 metreye varan kısmen ayrılmış bir tabaka bulunmaktadır.

Kahverengi orman topraklarının A horizonu organik madde ve minerallerin toprağa karışmasından dolayı kahve ve koyu kahverenginde olup, kumlu ve killi balçıklı bir özelliğe sahiptir.

Genellikle orman örtüsü altında veya ormanın tahrip edildiği yerlerde ortaya çıkan kahverengi orman toprakları anakayanın özelliğinden dolayı kumlu bir yapıya ve su tutma kapasitesine sahiptir. Bu nedenle tarımsal potansiyeli yüksektir. Ancak kahverengi orman topraklarının görüldüğü sahalarda engebeli arazilerin varlığından dolayı tarım arazileri çok kısıtlıdır.

Kireçsiz Kahverengi Topraklar: İnceleme alanımızda kireçsiz kahverengi topraklarının görüldü güneybatıda yıllık ortalama sıcaklık 11 – 12 °C ve yıllık yağış ortalaması 600 – 700 mm arasında seyreder.

Süleyman çayırı mevkiinin güneyinde Kırğıl, Yüzev ve Çanakçı köyleri arasında 23,2 km² ve Çanakçı – Ağamezrası köyleri arasında 1,7 km² olmak üzere toplam 25,02 km²'lik bir alan kaplar.

Çoğunlukla 1000 – 1200 metreler arasında bulunan kireçsiz kahverengi toprakları, Kuşçu Çayı'nın mevsimlik akarsuları tarafından işlenmiş sahalarında III. sınıf arazileri üzerinde bulunmaktadır.

Kalkerli arazilerde bulunan bu toprakların A horizonun üst kısmı asit karakterli, alt alkali bir özellik gösterir. Koyu sarımsı, kahve kumlu killi balçıklı bünyede, orta ve kaba granüler yapıda olup, serbest kireç bulunmamaktadır.

Blok kaba blok prizması strüktürde, killi balçık ve killi bünyede olan B horizonu biraz daha açık renklidir. A horizonuna nazaran kil oranı daha fazla olduğu için bu horizon daha ağır bir yapıya sahiptir. En altta masif yapıda 25 – 30 cm kalınlığında C horizonu vardır.

Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları: Kireçsiz kahverengi orman topraklar Peri Suyu vadisinde görülmektedir. Peri Suyu'na karışan Ohi Çayı'nın kuzeyinde kalan kireçsiz kahverengi orman toprakları ve güneyinde kalan kireçsiz kahverengi orman toprakları şeklinde iki ayrı sahada görülmektedir.

Karakoçan'da Ohi Çayı'nın kuzeyinde 87 km² ve güneyinde 46,5 km² olmak üzere toplam 133,5 km²'lik bir sahada kireçsiz kahverengi orman toprakları vardır. Bu topraklar kapladığı alan itibarıyla II. sırada gelmektedir. Okçular Köyü yakınlarından itibaren ortaya çıkan kireçsiz kahverengi orman toprakları Peri Suyu'nu takip ederek güneye yönelir. Akarbaşı ve Balcalı köylerini de çevreleyen bu topraklar Üçbudak Köyü'nde kahverengi orman toprakları ile sınır oluşturur. Peri Suyu'nun güneyinde Alayağmur – Kırıl köyleri arasında uzanan kireçsiz kahverengi orman toprakları, kahverengi orman toprakları ile bazaltik topraklar arasında dar ve uzun bir sınır oluştururlar. Diğer zonal topraklar gibi Peri Suyu vadisine bağlı bir dağılışı gösteren kireçsiz kahverengi orman toprakları görüldüğü sahalar üzerinde S harfi göstermektedir.

Aşırı eğim ve orman tahribatına bağlı olarak ortaya çıkan şiddetli erozyon nedeniyle bu toprakların özellikleri büyük ölçüde değişmiştir. Üzerinde yer yer 2 – 3 cm kalınlığında mull tipinde humusa sahip organik A₀ katı da bulunan A horizonu nadiren 50 cm'yi bulabilmektedir. İçindeki bitki kökleri ve organik maddeden dolayı A horizonu koyu renklidir. A horizonunun altında kil oranı fazla, ağır bünyeli B horizonu vardır.

Hafif asit reaksiyonu gösteren ve granüler doku gözenekli yapıya sahip olan kireçsiz kahverengi orman toprakları orman ve fundalıklarla kaplıdır.

2.5.1. 2. Azonal Topraklar

Devamlı veya periyodik olarak taşkın ve biriktirmeye uğrayan alüvyal ve kolüvyal alanlarda, sürekli olarak aşınmaya uğrayan eğimli yamaçlardaki topraklarda horizonlaşma görülememektedir. Başka bir anlatımla bir tarafta aşınma, diğer taraftan taşınma, toprak oluşumunda zaman faktörünü silmekte ve bu yüzden horizonlaşma genel olarak meydana gelememektedir (Atalay, 2006: 448).

İnceleme alanımızda azonal toprak tiplerinden bazaltik ve kolüvyal toprak tiplerine rastlanmaktadır (Harita: 2.11.). Bu toprak grubu araştırma alanında %69'luk (755,46 km²) bir kısmını kapsamaktadır (Tablo: 2.33. - Grafik: 2.20.).

Bazaltik Topraklar: İnceleme alanımızdaki toprakların yarıdan fazlası (%69,3), bazaltik topraklardan oluşmaktadır.

Karabakır formasyonuna bağlı Üst Miyosen – Kuvaterner yaşlı bazaltik kütleler inceleme alanımızın yaklaşık 3/4 'ünü oluşturur. Bazaltlar çoğu yerde yarık erüpsiyonu şeklinde oluşmuş ve eski topografyanın üzerini kaplamıştır. Üstte bazen tabakalı gibi görünen, çok kırıklı ve parçalı feno kristalli ufak hava boşluğu ihtiva eden bünyesinde pillou lavlar taşıyan bazaltlar mevcuttur.

Bazaltik topraklar bazik ve nötr karakterde, killi ve su tutma kapasitesi yüksek bazaltlar üzerinde geliştikleri için taşlı topraklardır. Peri Suyu vadisi ile bu vadiye yakın yerler dışında kalan hemen her yer bazaltik topraklarla örtülüdür. İnceleme alanımızda bulunan bazaltik topraklar genelde sıg bir yapıya sahiptir. Bu nedenle çoğu yerlerde horizonlaşma görülmez. Hatta yer yer çıplak kayalıklar görünümündedir. Genç volkanik bazaltik ve andezit lavları üzerinde geliştirdikleri için oluşumlarını tam anlamıyla tamamlayamamışlardır.

Anakayanın etkisini belirgin bir şekilde yansıtan bu toprakların içinde zengin mineral maddeler bulunduğu için genellikle verimlidir. Alçak ve az eğimli bazaltik topraklar üzerinde tarım faaliyetleri yapılmaktadır. Ancak bu tür araziler genellikle taşlı bir yapıda oldukları için bir sorun oluştururlar.

Karakoçan Ovası'nda iyi gelişmiş olan bu toprakların A horizonlarının rengi koyu kahverengidir. B horizonunda renk biraz açılmaktadır. A ve B horizonlarında kil oranı fazladır. Yapışkanimsi bir özelliğe sahip olan bu topraklar genellikle ağır bünyeli topraklardır.

Kolüvyal Topraklar: İnceleme alanımızda bu topraklar çok az bir yer (%0,3) kapsamaktadır. Yayılım sahası Karakoçan Ovası'nın güney yamacındaki fay diklikleri önünde oluşmuştur. Diğer bir yayılım sahası Başyurt Ovası'nın kuzey yamaçlarıdır. Karakoçan Ovası'nın güney yamaçlarında 2,8 km² ve Başyurt Ovası'nın kuzey yamaçlarında 0,3 km²'lik bir sahada kollüvyal topraklar vardır.

Ana materyali kollüvyal malzemeden oluşan topraklar genç oldukları için horizonlaşma göstermezler. Genellikle platoların eğimli sahalarında yayılım gösterdikleri için toprak yüzeyleri iri taş ve çakıllardan oluşmaktadır. Kollüvyal

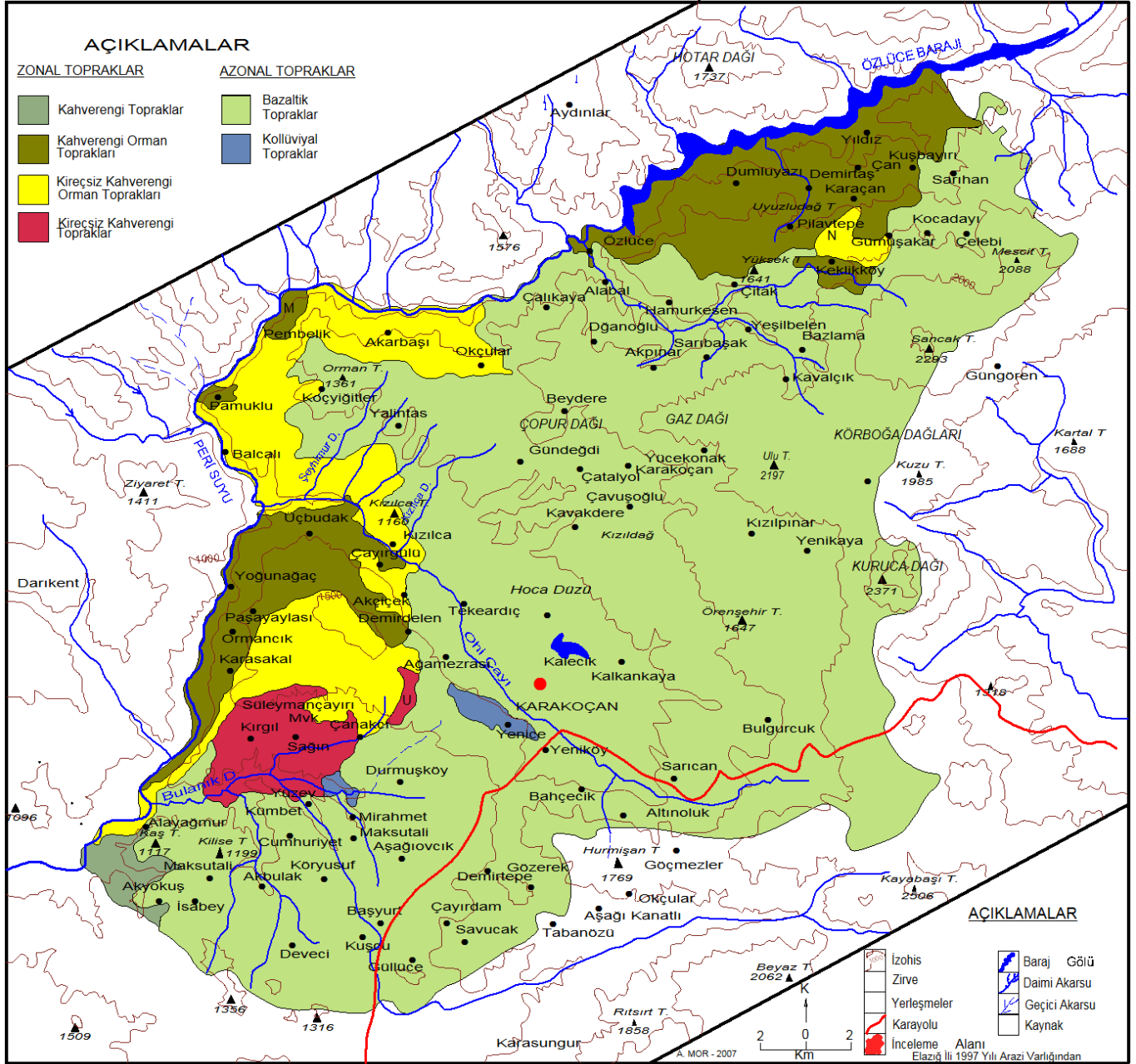
topraklar erozyonun izlerini yansıtır. Kaba elemanlı seviyeler şiddetli erozyonu; ince elemanlı ve koyu renkli seviyeler erozyonun durduğunu ve pedojenezin başladığını göstermektedir.

Kollüviyal topraklar araştırma sahasında Karakoçan ve Başyurt Ovaları ile plato sahasına geçişteki etek sahalarında görülmektedir. Bu sahaların birikim ve etek sahalarında görülen kollüviyal malzeme birikinti koni ve yelpazeleri oluşturmuştur.

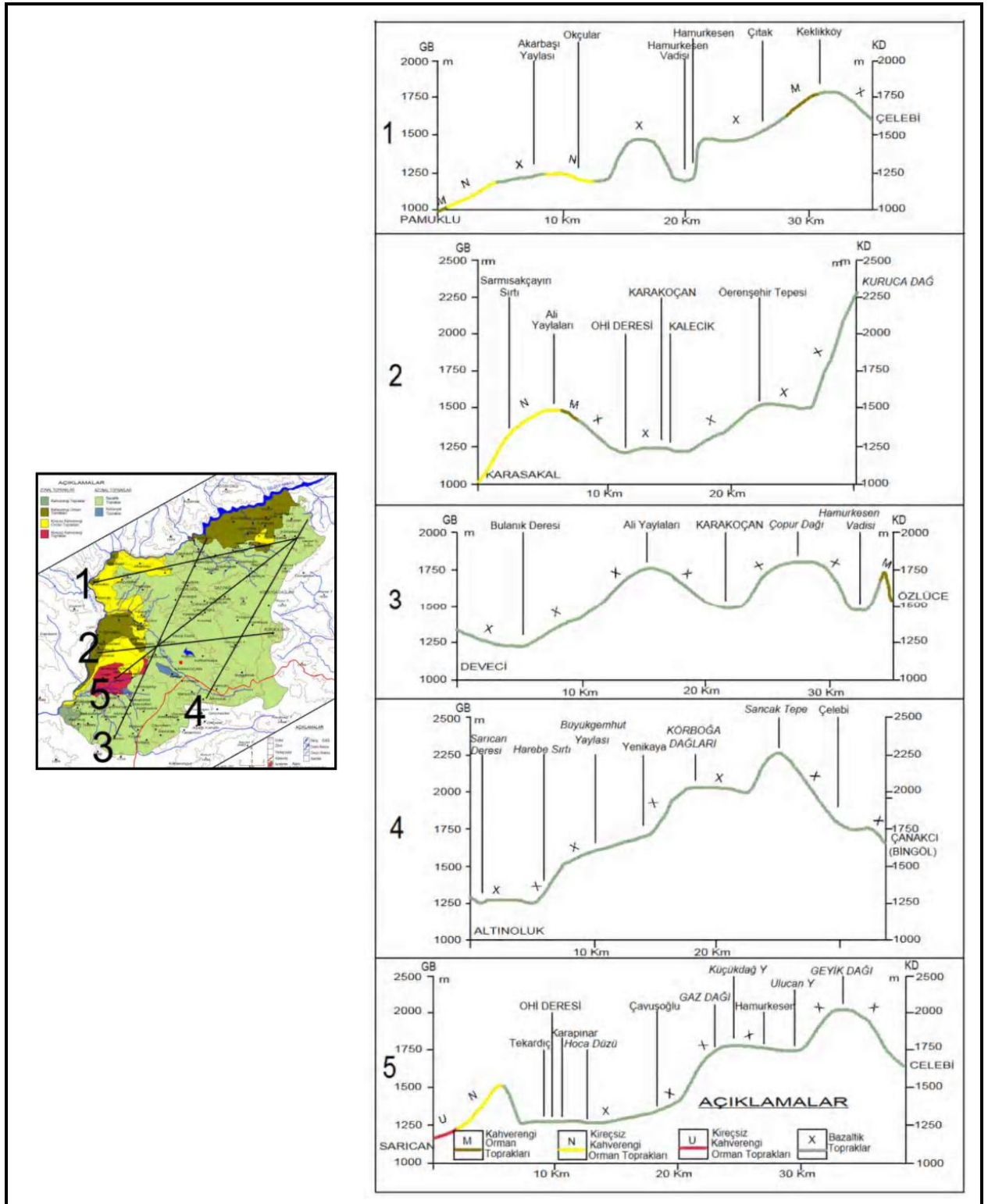
Bu tür topraklarda verimli tarım arazileri ve fay kaynakları bulunduğu için bu tür topraklar yerleşme açısından elverişli olanaklar gösterirler. Karakoçan Ovası'nı güney eteklerinde Yenice, Yeniköy, Ağamezrası köyleri ile Başyurt Ovası'nın kuzey eteklerinde bulunan Durmuşköy'ün sınırları içinde bu tür topraklarda yapılan tarımsal faaliyetlere rastlanmaktadır.

Diğer Alanlar: Bu alanlar taşlık, kayalık ve su yüzeylerinden oluşmaktadır. Taşlık ve kayalık alanlar genellikle eğimi fazla olan alanlarda görülmektedir. Bu tür araziler Peri Suyu, Hamurkesen, Kuşçu Çayları ile Kurucadağ, Heserek, Körboğa Dağları'nın muhtelif kesimlerinde dağınık küçük parçalar halinde oldukları için haritalanamamıştır.

Harita: 2.11. Karakoçan İlçesi'nin Toprak Haritası

Kaynak: 1997 Elazığ İli Arazi Varlığından Değıştirilerek yeniden oluşturulmuştur.

Şekil: 2.5. NE – SW Doğrultusunda Oluşturulan Toprak Profilleri

2.6. BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ

Türkiye bitki tür ve çeşitleri bakımından dünyanın en zengin ülkelerinden birisidir. Avrupa kıtası Türkiye'nin yaklaşık 15 katı büyüklüğüne sahip olmasına rağmen, bitki türleri açısından Türkiye'den daha fakirdir.

Yurdumuz 9000 türü bulunan doğal bitkileri ve %35'e kadar yaklaşan endemikleri ile Dünya'nın ilginç ve zengin floraya sahip ülkelerinden birisidir. Bu zenginlikte Elazığ ilini de içine alan Yukarı Fırat Havzası'nın önemli bir yeri vardır. 1970'li yıllarda ortaya atılan ve çeşitli araştırmacılar tarafından da desteklenen bir fikre göre Gümüşhane – Tunceli – Maraş – Amanos Dağları arasında ve Anadolu Diyagonalı denen bir hattın doğu ve batısında yetişen bitki türleri farklılık gösterirler. Anadolu Diyagonalı Yukarı Fırat Havzası'nın hemen doğusunda yer almaktadır. Diyagonalin hemen her iki yakası arasında bitki türleri arasından büyük farklılıklar vardır (Ekim, 1991: 7).

Ülkemizde bitki örtüsünün dağılışını, çeşitli bitki tür ve topluluklarının, geniş manada vejetasyon formasyonlarının yayılışını kontrol eden en önemli faktörler iklim, toprak, jeolojik yapı, yeryüzü şekilleri ile biyotik şartlardır (Atalay, 1994: 11 – 80). Bu faktörler arasında en belirleyici olanı iklimdir. İklim bölgelerine göre şekillenen bitki topluluğu diğer şartların da elverişli olmasına bağlı olarak en uygun yerleri seçmişlerdir. Buna göre bitkilerin gelişmesi için elverişli şartların bulunduğu sahalar yoğun bir bitki örtüsü ile kaplı iken, elverişli şartların bulunmadığı alanlarda ise çok seyrek bir bitki örtüsü ortaya çıkmıştır. Ancak beşerî müdahaleler bu doğal ortamın bozulmasına yol açmaktadır. İnceleme alanımızın sahip olduğu doğal çevre koşulları sahanın tamamının orman örtüsü ile kaplı olmasını gerektirmektedir.

Bu faktörlerin karşılıklı ilişkilerine bağlı olarak bitki toplulukları doğal ortamdaki ekolojik düzenin bir parçasını oluştururlar. Doğal ortamdaki ekolojik faktörler genellikle bozulma eğilimi göstermektedir. Bozulma ile ortaya çıkan değişim en çok bitkileri etkilemektedir. Günümüz ekolojik koşullarına bağlı olarak, ülkemizin en az %50'sinin ormanlarla kaplı olması gerekirken, bugün bozuk ormanlar dahil bu oran %26'ya düşmüştür. Yani ormanlarımızın yarıdan fazlası yok edilmiştir (Atalay, 1994: 9).

Böylece Doğu Anadolu'nun meşe alanları, antropojen steplerle kaplanmıştır. Öte taraftan step ve çayır alanlarında normal ot kapasitesinin üzerinde hayvan otlatılması, ot kompozisyonunun bozulmasına, hayvanların sevmedikleri acı ve dikenli türlerin

yayılmasına sebep olmuştur. Yine çeşitli yollardan orman örtüsünün tahribi, özellikle Doğu Anadolu’da ormanın alt sınırının yükselmesine, üst sınırının alçalmasına yol açmıştır (Atalay, 1994: 9)

Türkiye’nin bitki örtüsü, üç flora bölgesinin geçiş alanında bulunduğu için çeşitlilik göstermektedir. Türkiye’de görülen bu çeşitlilik, üçüncü zamanın sonunda ve özellikle Pleistosen’de meydana gelen iklim değişimleri ile ilgilidir. İnceleme sahamız da Doğu Anadolu Bölgesi’nde yer aldığı için İran – Turan fitocoğrafya bölgesinde yer almaktadır.

Louis (1939), İnandık (1961), İzbirak (1963), Dönmez (1976), İzbirak (1963), Dönmez (1976), Erinç (1977) ve Atalay (1994)’ın bitki coğrafyası ile ilgili bilgileri bulunmaktadır. Ancak inceleme alanımız dar olduğu için bu eserlerde sahamızın bitki örtüsü ile ilgili bilgileri bulmak çok zordur.

Bu temel eserler yanında Elazığ ve yakın çevresinde de floraya yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bunlar; Hasan Dağı (Elazığ) Florası (Evren, 1981), Hazar Dağları Florası (Altan, 1981), Mastar, Kup, Yaylın Dağlarının (Elazığ) Florası (Evren, 1985), Elazığ Batısının Bitki Örtüsü Özellikleri (Tonbul, 1987), Keban Baraj Gölündeki Adaların Flora ve Faunası (Ayvaz, vd., 1993) Baskil ve Çevresi (Elazığ) Florası Üzerine Bir Ön Araştırma (Aziret, 1996), Çakmakbeli (Keban, Elazığ) Florası (Duru, 2001), Buzluk Mağaraları – Şüşnaz Bağları (Harput) Florası (Erkan, 2003), Harput Florası (Çakılcıoğlu, 2003), Karga Dağının (Elazığ) Florası (Türkoğlu, vd., 2005), Munzur Dağları Florası Üzerine Bir Araştırma (Yıldırım, 1982), Bingöl Dağı Florası (Engin, 1985) adlı çalışmalardır.

Bitki Örtüsünün Ekolojik Şartları: Karakoçan ve çevresinde bitki örtüsünün ana özellikleri ile dağılışı yöre iklimi, toprak ve relieften oluşan doğal ortam koşullarının uyum içinde olmasına bağlıdır. Ancak iklim ve topoğrafyanın etkileri çok daha belirgindir.

İklim özelliklerine göre inceleme alanımız, doğal kuru orman sahasına girmektedir. İklimin elemanları olan sıcaklık ve yağış değerleri kuru ormanların yetişmesine olanak tanımaktadır. İklim konusunda da belirtildiği gibi yıllık yağış ortalaması inceleme alanımızın çevresinde bulunan birçok sahaya göre daha uygun değerlere sahiptir. Karakoçan’da yıllık yağış ortalaması 654,5 mm’nin üzerindedir (Elazığ 420,7 mm, Kovancılar 503,1 mm, Bingöl 965,2 mm ve Kiğı 1004,3 mm). Yıllık yağış ortalamasının bu değerlerde olması, sahamızın step alanlarından ayrıldığını

göstermektedir. Dağlık alanlarda yükseltiye ve bakı koşullarına bağlı olarak yıllık ortalama değerleri daha da artarak 1000 – 1200 mm'ye kadar çıkmaktadır. Ancak Başyurt Ovası ile Peri Suyu vadisinin 1000 m. den daha alçak olan kesimlerinde yıllık yağış miktarı 500 – 600 mm.'ye kadar düşmektedir. Başyurt Ovası ve çevresi doğal bitki örtüsü bakımından ormanların ortadan kalktığı ve antropojen steplerin geliştiği yerler olmuştur.

Yağışın yıl içindeki dağılışı vejetasyon devresini etkilemektedir. Karakoçan'da çok kuvvetli su noksanı olan yaz mevsiminde yağışların %11'i bu dönemde düşmektedir. Bu nedenle yaz kuraklığına uyum sağlamış kuru ormanların varlığı söz konusudur. Su noksanının, sıcaklığın ve buharlaşmanın artmasına bağlı olarak ortaya çıkan yaz kuraklığına rağmen ağacın yetişmesine olanak tanıyan bazı durumlar vardır. Bunların başında Peri Suyu vadisi gelmektedir. Derin bir şekilde parçalanmış Peri Suyu vadisi diğer kesimlere nazaran daha nemli ortama sahiptir. Öte yandan Peri Suyu üzerinde oluşturulan barajlar buharlaşma yüzeyinin genişlemesine ve nemliliğin artmasına neden olmuştur. Bununla birlikte Karakoçan'da yeraltı su seviyesi çok yüksektir. Yaz kuraklığına rağmen ağaçların yetişmesi, Erinç ve Thornthwaite tasniflerine göre de doğrulanmaktadır. Çünkü bunların formüllerine göre Karakoçan ve yakın çevresi yarı nemli bir iklim özelliğine sahiptir.

Tonbul'un, Elazığ'ın batısının bitki örtüsü için yaptığı bir araştırmada sahanın step ile orman arasında kritik bir noktada olduğu hesaplanmıştır. Bu nedenle tahrip edilen ormanların yeniden gelişmesini güçleştirmektedir (Tonbul, 1985: 358). İnceleme sahanızın ortalama yükseltisi daha fazla olduğu için Elazığ'ın batısına göre daha nemli ve yağışlıdır. Bu durum sahanın bitki örtüsü açısından ormana daha çok yaklaştığını gösterir. Hatta kesilen veya tahrip edilen ağaçların yeniden gelişmesi daha kolaydır.

İklim elemanlarından biri olan sıcaklık da bitkilerin vejetasyon devrelerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bitkiler enlemlere göre değişirler. Bitkilerin dayanma noktaları dayanma noktaları ile ilgili en düşük ve en yüksek sıcaklıklar bitki hayatını sınırlayıcı değerlerdir. Sıcaklıklar bu değerlerin altına veya üstüne çıktığı zaman bitki hayatı tehlikeye girer (Dönmez, 1985: 5 – 6).

Bitkiler yüksek sıcaklıklara gösterdikleri direnci, düşük sıcaklık değerlerine karşı gösterememektedirler (Atalay, 1994: 15). Alanımızda düşük sıcaklıklar vejetasyon devresi dışında yani kış aylarında görüldükleri için bir engel oluşturmamaktadırlar. İnceleme alanımızda +8 °C'ye sıcaklığın başlangıç tarihlerine göre değerlendirilen

vejetasyon devresinin başlangıç tarihleri şöyledir: Karakoçan'da vejetasyon devresi 4 Nisan'dan itibaren başlar. Başyurt'ta ise bu devre daha erken, 2 Nisan'da başlar. Karakoçan ile Başyurt arasında yaklaşık 20 km olduğu halde coğrafi faktörlerden dolayı Karakoçan, Başyurt'a göre vejetasyon devresine 2 günlük gecikme ile girmektedir. Ancak ortalama yükseltinin arttığı kuzey kesimlerinde ise daha geç tarihlerde başlamaktadır.

Vejetasyon devresinin sona erme tarihi Karakoçan'da 4 Kasım ve Başyurt'ta, 6 Kasım'dır. Bu kısa açıklamaların ışığı altında vejetasyon süresi Karakoçan'da 213 gün ve Başyurt'ta 218 gündür. Vejetasyon süresi 200 gün civarında olduğu için inceleme alanımızda sıcaklık istekleri fazla olan meşe türleri yer almaktadır.

Donların başlama sona erme zamanları ve donlu sürenin uzunluğu ve toprak altı sıcaklıkları, bitkilerin yayılışında etkili olmaktadır (Atalay, 1994: 19). İnceleme alanımız, Kovancılar, Elazığ ve Bingöl'e göre don olaylı, gün sayısı daha fazla (117 gün), Kiğı'ya (124 gün) göre daha azdır. Karakoçan'da yaklaşık 4 ay olan donlu gün sayısı bitki hayatını önemli ölçüde sınırlamaz. Çünkü don olayları çoğunlukla vejetasyon süresinin dışında görülmektedir.

İnceleme alanımızda dağların farklı yönlerine bakan yamaçları arasında çok değişik bitki toplulukları görülmektedir. Peri Suyu vadisinde kuzeye bakan nemli ortamlarda meşe ormanlarına rastlarken, güneye bakan sıcak ve kurak yamaçlarda ise ormanlar ortadan kalkmış yerini antropojen stepler ile fundalıklara bırakmıştır.

Peri Suyu vadisinde Hamam Dağı ve Kolan Kaplıcaları yakınlarında, yamaç eğimi, bakı şartlarına bağlı olarak istasyon değiştirme kuralı görülür. Şöyle ki Akdeniz Bitki Coğrafyası bölgesinin bazı bitki türleri Hamam Dağı ve Kolan Kaplıcaları çevresinde 1000 – 1100 arasında meşelerle birlikte görülmektedir. Bu türler arasında dış budak menengiç, doğu çınarı, çitlenbik, hayıt gelmektedir.

İnceleme alanımızda ağaç türleri ile ana kaya ve buna bağlı olarak topraklar arasında genel bir uyum vardır. Kalkerli araziler orman örtüsünün yetişmesi bakımından uyumlu şartlar görülür. Nitekim Haman Dağı ile Celo Dağı arasında ağaç ve çalıların kökleri çatlaklar boyunca derinlere kadar ilerler. Ayrıca kapıllarite ile su kaybı meydana gelmez. Bu sahalarda doğal gençleşme ile kendilerini yenilemektedir. Yine aynı şekilde bazaltlardan oluşmuş topraklar kuru ve sıcak topraklardır. Bazaltik topraklar mineral bakımından zengin topraklardır. Bazaltik toprakların bu özelliklerine uyum sağlamış meşe türleri yaygınlık göstermektedir. Toprak örtüsünün zayıfladığı orman sahalarında

meşenin çalı türlerine rastlanmaktadır. İnceleme alanımızın kuzeyinde Sarıhan – Sarıbaşak Köyleri çevrelerinde eğimin arttığı yamaçlarda sürüngen meşe türlerine rastlanmaktadır.

Foto: 2. 20. *Melhem ağacı, Peri Suyu vadisi (Hamam Dağı) nadiren görülmektedir.*

İnceleme alanımızda kuzeydoğuda bulunan Sarıhan Köyü ile güneybatıda bulunan Akyokuş Köyü arasına çizilecek bir hattın batısı orman ve fundalıklarla kaplı iken, bu hattın doğusu ise antropojen steplerle kaplıdır (Harita: 2.12.).

Karakoçan ve çevresinin ekolojik koşulları göz önünde bulundurulduğunda, hemen bütün sahanın doğal orman ekosistemi içinde kaldığı söylenebilir. Yörenin yerleşim tarihi çok eski devirlere kadar uzanmaktadır. Bu nedenle asırlarca süren tahripler sonucu orman alanları oldukça daralmıştır. Böylece inceleme alanımızın doğu yarısında antropojen stepler oldukça genişlemiştir. Hatta Yeniköy ile Durmuşköy arasında bulunan “Bağliağaç Mevkii” ve “Bağliağaç Tepe” (1331 m) isimleri dikkatimizi çekti. Bununla ilgili yaptığımız araştırmada buranın 1900’lü yılların hemen başında yoğun ağaç ve ormanlarla kaplı olduğu belirtilmiştir. Ancak bugün Bağliağaç

mevkiinde tek bir ağaca dahi rastlanılmamaktadır. Bağli ağaç mevki ve çevresi ağaçlandırma programına alınmıştır.

Orman tahribatında kütle hareketleri de önemli etkiye sahiptir. İnceleme alanımızda Peri Suyu vadisinde sık aralıklarla heyelanlar meydana gelmektedir.

Heyelanlardan dolayı ormanlık saha önemli ölçüde zarar görmektedir. Heyelanla birlikte toprak örtüsü de taşındığı için heyelan yarasında tekrar toprağın oluşması ve bunun üzerine tekrar ağaçların yerleşmesi için yüzlerce yıl gereklidir.

Foto: 2. 21. Meşe dalları kesilerek kışın hayvanlara yedirilir. Bu da ormanlarda büyük zararlara yol açar.

2.6.1. Bitki Örtüsünün Dağılışı

İklim, toprak ve topografya özellikleri ile beşerî faktörleri göz önüne alarak, inceleme sahasındaki bitki örtüsünü iki grupta inceleyebiliriz. Bunları orman ve fundalıklardan oluşan ağaç formasyonu ile orman örtüsünün tahribatıyla meydana gelen antropojen step alanlarının oluşturduğu ot formasyonu şeklinde belirtebiliriz.

2.6.1.1. Ağaç Formasyonu

Araştırma alanımızda ağaç formasyonunu orman ve fundalıklar oluşturmaktadır. Orman ve fundalıklar alanımızın %35,5'ini (38566 ha.) kaplamaktadır. Bunun %24,7'si (9541 ha) orman ve %75,2'si fundalıklardan meydana gelmektedir.

Karakoçan, çevresinde bulunan alçak kesimlere göre daha fazla ve yüksek kesimlere göre daha az orman ve fundalığa sahiptir. Kiğı'da orman ve fundalıkların kapladığı alan çok daha geniştir. Karakoçan'ın hemen güneyinde bulunan Kovancılar'da orman ve fundalık arazinin kapladığı alan daha azdır. Kovancılar'da 12.050 ha olan orman ve fundalık arazisi Karakoçan'da 38.566 ha.'a ve Kiğı'da 76.624,5 ha.'a yükselmektedir. Aslında bu durum yağış ortalaması ile ilgilidir. Kovancılarda yıllık yağış ortalaması 503,1 mm Karakoçan'da 654,5 mm ve Kiğı'da ise bu değer daha da artarak 1004,3 mm'ye yükselmektedir (Tablo: 2.16.).

Tablo: 2.34. Karakoçan'ın çevresi ile Elazığ'ın Diğer İlçelerinde Bulunan Orman ve Fundalık Alanlar

Yerleşim Yeri	Ormanlık ve Fundalık Alanı (Ha)	Yerleşim Yeri	Ormanlık ve Fundalık Alanı (Ha)
Karakoçan	38566	Elazığ	13200
Kovancılar	12050	Baskil	10500
Bingöl	45343	Keban	11000
Kiğı	76624.5	Maden	6090
Genç	73901.5	Palu	18450
Solhan	27586	Arıcak	20970

Kaynak: Orman Bölge Müdürlüğü, 2007

Orman ve fundalık alanlar sahamızın batı yarısında toplanmıştır. Yani Sarihan ve Akyokuş Köyleri arasına kuzeydoğu – güneybatı doğrultusunda çizilecek bir hattın batı yarısında toplanmıştır. Ayrıca bir miktar fundalık arazisi Kurucudağ ile Gaz Dağları arasında bulunmaktadır.

Özellikle Peri Suyu vadisi ormanların yoğun olarak görüldüğü yerlerdir. Bardaklı (152,1 ha.), Ormancık (151,6 ha.) köyleri çevrelerinde görülen orman arazisi Hamam ve Celo Dağları'nda daha da genişleyerek kuzeye doğru uzanmaktadır (Harita: 2.12.). Bu sahada görülen toplam orman arazisi 3755,4 ha.'dır. Peri Suyu vadisinde 950 m.'den başlayan orman arazisi Celo Dağları üzerinde 1594 m'ye kadar yükselmektedir. Celo ve Hamam Dağları'nın kuzeybatıya dönük yamaçlarda ormanların daha geniş alan kaplamasında, bu yamaçların daha nemli ve daha çok meyilli olması etkilidir. Dik yamaçlı olan bu sahalarda tahribat diğer kesimlere oranla daha azdır. Ayrıca Hamam

Dağı çevresinde başlayan ve iç kesimlere doğru uzanan kalkerli arazilerin varlığı orman arazisinin genişlemesinde etkili olan bir diğer nedendir.

Foto: 2.22. Ormanlı Saha (Hamzalı Köyü), tahribattan dolayı meşe ağaçları iyice seyrelmiş durumdadır.

İnceleme alanımızın kuzeyinde Özlüce Barajı yakınları ormanların yoğunlaştığı diğer önemli bir sahadır. Hamurkesen Köyü’nden itibaren başlayan ormanlık saha aralıklı bir şekilde Çıtak Köyü yakınlarında da görülür. Buradan itibaren Dalak Tepe, Kuru Tepe, Aktaş Tepe ve Uyuzludağ Tepe ile Yıldızköy ile Demirtaş köyleri çevrelerinde yoğunlaşırlar. Bu sahada yani Değirmendere’den Saruhan Deresi’ne kadar olan sahada ormanlar 280,3 ha. bir alan kaplamaktadır.

Diğer ormanlık araziler batıda, Peri Suyu vadisinden itibaren Pamuklu, Akkuş köyleri çevrelerinde başlayan park görünümlü orman arazisi güneydoğu yönünde uzanarak inceleme alanımızın iç kesimlerinde bulunan Çopur ve Gaz Dağlarına doğru devam etmektedir. Bu alanda bulunan toplam orman arazisi 2979,6 ha.’dır. Bunun 1480,5 ha.’ı Çopur ve Gaz Dağları’nın özellikle kuzeye bakan yamaçları üzerinde bulunmaktadır.

Alanımızda orman ağaçlarının hâkim türü meşedir. Kuru orman karakterinde olan meşe ormanları kuraklığa ve kış soğuklarına dayanıklıdır. Bazaltik ve kahverengi orman toprakları üzerinde de gelişme gösteren ormanların optimum yetiştirme koşullarına kuzeye bakan yamaçlarda ve fliş ile kireçtaşları üzerinde rastlanılır.

Foto: 2.23. Ormanlık saha (Tekardıç Köyü güneyi), Buradaki ormanlık saha geniş seriler halinde görülmektedir.

Doğu Anadolu’da tahripten arda kalmış yerlerde, adacıklar halindeki ormanlarda 25’den fazla meşe türü bulunmaktadır (Heske, 1963: 153). Türkiye’de 30 civarında meşe türü bulunduğunu ve bunların çoğunun Doğu Anadolu’da olduğu belirtilmiştir (Bozakman, 1963: 18 – 31). Doğu Anadolu’da en yaygın olan meşe türleri mazı meşesi (*Qurecus infectoria*), palamut meşesi (*Quercus ithaburensis subsp macrolepis* veya *Q aegilops*), Doğu Anadolu Palamut Meşesi (*Quercus brandii*), lübnan meşesi (*Q- libani*), saplı meşe (*Quercus robur subsp. Pedun culiflora*) ve sapsız meşe (*Quercus petraea*) dir (Atalay ve Mortan, 2006: 473).

İnceleme alanımızda Doğu Anadolu palamut meşesi (*brantii sp*), İşpir Meşesi (*Quercus Macranthera sp.*) Lübnan meşesi (*Quercus libani sp.*) saplı meşe (*Quercus robur sp.*), sapsız meşe (*Quercus Petraea sp.*) gibi meşe türleri bulunmaktadır. Handell – Mazretti Yiğitoğlu gibi pek çok araştırmaya göre *Quercus petraea* ve *Quercus libani* gibi meşe türleri Türkiye’de pek yaygın olmayan türlerdir. Bu türler inceleme alanımızda bulunmaktadır.

Kuru ormanlar içinde meşelerden sonra, ardıçlar gelmektedir. Ardıçlar, meşeler gibi topluluk oluşturmazlar ve birbirinden uzak tek tek ağaçlar şeklinde görülmektedir. İnceleme sahamızda en çok katran ardıçı (*juniperus oxycedrus*) ve adi ardıç (*juniperus excelsa*) yaygın türler olarak göze çarpar. Ayrıca kuru ormanlar içinde pek fazla yaygın olmamakla birlikte adi dışbudak (*Fraxinus excelsior*), yabanî menengiç (*Staphylea*

pinnata), doğu ınarı (*Platanus Orientalis*), ılgın (*Tamarix*) alı (*Crataegus oranına ve Crataegus monogyna*), söğüt (*Salix sp.*), yabanî gl (*Rosa canina*), böğürtlen (*Rubus sp.*), karaçalı (*Paliurus sipina eristi*), hayıt (*Vitex agnus*), itlenbik (*Celtis australis*), sakız (*Pisticic tere binthus*), yabanî elma gibi ağaç ve çalı türlerine de rastlanmaktadır.

Foto: 2. 24. Tekardıç Köyü Kortan mahallesi çevresinde ormanlar içinde açılan tarlalar.

Alanımızda kuru meşe ormanları ile akarsu boylarında rastladığımız adi dişbudak, saplı ve sapsız meşe, vez gibi bitki türleri nemli bölgelerin elemanlarına dâhildir. Sahamızın daha alçak kesimlerinde Kolan Kaplıcaları ve Hamam Dağı çevresinde rastladığımız doğu ınarı, menengiç, itlenbik ve hayıt gibi türlerde kurak iklim bölgelerini hatırlatmaktadır. Yani Karakoçan ve yakın çevresi kurak iklimler ile nemli iklimlerin geçiş sahasına denk gelmektedir. Bu nedenle çok çeşitli bitki türlerine rastlanmaktadır.

Doğu Anadolu'nun güney yarısında (Malatya meridyeninin doğusu) orman alt sınırının ykseklіđi, topografik şekillere bağlıdır. Doğu Toros sıradağlarının çeşitli çöküntü alçalma ve yarma vadileri hava kütlelerinin kenarlardan içerlere girmesini kolaylaştırır. Malatya'nın güneyinden, hatta Fırat'ın kuzeydoğu kenarı boyunca, meşe orman kalıntıları 1000 m.lere kadar alçalmaktadır. Daha ileriye doğru Aşğı Murat çevresinde bu sınır 1100 m'den daha aşğıdadır. Anadolu'nun yüksek bölgesinin güney kenarındaki orman st sınırı ise 2200 m'ye kadar çıkmaktadır (Louis, 1939'a göre

Tonbul, 1987: 212). Doğu Anadolu Bölgesi'nin batı kısmında 1400 – 2400 m.ler arasındaki sahalarda, orman formasyonunun doğal yetişme sahasına denk geldiği halde bu ormanlar tahrip edilerek ortadan kalkmıştır (İnandık, 1965: 11). Yine Pamay'de Doğu Anadolu Bölgesi'nin güneyindeki orman sınırı için 1100 – 2200 m'leri vermektedir (Pamay, 1966: 7). Bu değerlendirmelere göre inceleme alanımızda yer alan meşe ormanları 900 – 2200 m.leri arasında bulunmaktadır. Karakoçan, bütünüyle orman florasına dâhildir. Çünkü sahada 900 m. den alçak kesimlere rastlanılmamaktadır. Tonbul'a göre Elazığ'ın batısında orman sınırı 750 -1950 m.ler arasında bulunmaktadır. Elazığ'ın doğusunda ise bu değer biraz daha yükselerek, 900 -2000 m.ler arasında yer almaktadır. Çünkü Karakoçan'ın iklim özellikleri Elazığ'ın batısına göre daha karasaldır.

Bölgenin tamamında görüldüğü gibi alanımızda da meşe ormanları bir taraftan hayvanlar için iyi bir otlatma alanı olmasından, kış devresinde yaprakların hayvanlara yedirilmesinden; soğuk kış aylarında yakacak ve yaprak gereksinimini karşılamak gibi nedenlerden, sürekli tahribata uğramaktadır. Bu nedenle yayılış alanları son derece azalmıştır.

Foto: 2.25. Yenikaya köyünden Kurucudağ'a bakış: Burası Meşe Ormanlarının üst sınırını vermektedir. 2100-2200 metreden sonra meşe ormanı sona ermektedir.

Bu tahribatın etkisiyle alanımızın doğu kesimi tamamıyla antropojen step görünümünü almıştır. Batı ve kuzeybatı taraflarında ise fundalıklar geniş yer tutmaktadır. Orman alanları fundalıklar içinde adeta küçük bir ada gibi durmaktadır.

Foto: 2. 26. Keçi sürüleri fundalık arazilere büyük ölçüde zarar vermektedir (Gündeğdi Köyü)

Tablo: 2.35. Karakoçan'da Baltalık Ormanların Kesim Planı ve Çıkarım Miktarı (2004–2008)

	2004	2005	2006	2007	2008
Kesilen Alanı (Ha)	465.5	422.5	464	504	489.5
Çıkarılan Miktar (Ster)	36728	20537.4	23920.8	27614.3	25075

Kaynak: Karakoçan Orman İşletme Şefliği , 2007

Orman ve fundalıkları oluşturan alt türler ise kekik (*Thymus*), ayı pençesi (*Acanthus*) mercan köşkü (*Origonum*), yabanî karanfil (*Dianthus sp.*), yoğurtotu (*Galium sp.*), orman hanımeli (*Lonicera sp.*)'dir.

Bu ormanlar içinde en çok rastlanılan başlıca hayvan türleri, tavşan, tilki, kurt, ayı, domuz, geyik, Anadolu kaplanı, sırtlan, sansar, çakal, porsuk, yılan gibi türlerdir. Ayrıca keklik, karga, kırlangıç, kartal gibi kuş türüne de rastlanılmaktadır. Yabanî hayatı zenginleştirmek amacıyla 2007 yılında Orman Bölge Müdürlüğü, Özlüce Barajı, yakınlarındaki Orman sahasına 150 adet kınalı keklik bırakılmıştır.

İnceleme sahasındaki ormanlar, Karakoçan Orman Şefliği tarafından işletilmektedir. İlk işletme planı 1973 – 1997 yılları arasını kapsamaktadır. İkinci işletme planı da 2004 – 2023 yılları arasını kapsamaktadır. 2004 – 2008 yılları arasında her yıl ortalama 469,1 ha. orman arazisi traşlanarak ortalama 26775,1 ster odun elde edilmesi gerekirken, bu değere hiçbir zaman ulaşılmamıştır. Bu durum yetkililerden

aldığımız bilgilere göre sahada terör olaylarının görülmesi ve kış döneminde halkın çalışmaya karşı isteksiz olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenlerden dolayı sınırlı kesim yapılabilir. Buna göre her yıl ortalama 87,6 ha. orman arazisinden 5000 ster odun elde edilebilmektedir.

2.6.1.2. Ot Formasyonu

İnceleme alanımızdaki stepler, orman örtüsünün tahrip edilmesiyle oluşmuştur. Yükselti bakımından sahamızda 900 m'den daha alçak yerler bulunmamaktadır. Özellikle Körboğa Dağları'nın batısı ile Başyurt'un Bağliagaç mevkiilerinin ilk bakışta dikkati çeken özelliği, bu sahaların orman örtüsünden yoksun oluşudur. Ancak Bağliagaç mevkiinde yükselti 1100 – 1600 m.ler arasında ve yağış değerleri de 600 – 700 mm'dir. Körboğa Dağları'nın tamamen step görünümlü olan batı yamaçları 1600 – 2200 m.'ler arasında ve yağış ortalaması 1000 mm'nin üzerine çıkmaktadır. Bu yükselti kademelerinde yağışın gösterdiği dağılışa göre buraların step olması mümkün değildir. Yoğun yerleşmelerin çevresindeki bu sahalar orman tahribatının çok şiddetli olmasıyla antropojen step sahaları ortaya çıkmıştır. Hatta Bağliagaç isminden hareketle yaptığımız araştırmada bu mevkiinin 1900'lü yılların başında buralarda yoğun ağaçların bulunduğu belirtilmiştir.

Gaz ve Çopur Dağları'nda da geniş alanlar antropojen step görünümüne kavuşmuştur. Ancak buralarda bulunan antropojen step sahaları diğerlerine göre biraz farklıdır. Çünkü stepler içinde adeta bir meyve bahçesi gibi görünen meşe ağaçları bulunmaktadır.

Alanımızdaki antropojen step sahaları genellikle mera veya tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Bu tür alanlar Karakoçan Ovası ile Başyurt Ovası'na yakın kesimlerinde daha çok yaygındır. İlkbaharda karların erimesi ve sıcaklığın yükselmesiyle oluşan steplerin rengârenk manzarası yaz kuraklığına dayanamayıp sararırlar. Bu stepler içinde çoğunlukla tek yıllık bitkiler olmak üzere çok yıllık bitkilere de rastlanmaktadır. Bu bitki türleri şunlardır: Kekik (*Thymus sp.*), katran otu (*Hypericum sp.*) sütlegen (*Euphorbia sp.*), dülgerotu (*Achillea sp.*), kardikenleri (*Acantholimon sp.*), çinenginarı (*stachys sp.*), sumak (*Rhus coriaria*), kuzukulağı (*Remut ace tosella*), orman hanımeli (*Lonicera sp.*), ayı pençesi (*Acanthus*), mercan köşkü (*Origanum*), yabanî karanfil (*Dianthus sp.*) yoğurt otu (*Galium*), gelincik

(*Papaver trinifolium*), geven otu (*Artemisia*), ayırık (*Agropyron*), geven (*Astragalus sp.*) gibi türlerdir.

Foto: 2. 27. Çopur Dağları üzerinde gelişen antropojen step alanları

Yüksek kesimlerde genellikle dikenli bitkilerden oluşan antropojen step alanları sahayı kaplamıştır. Dikenli dağ bitkilerinden oluşan bu kuşak 1400 – 1500 m.’lerden itibaren başlamaktadır. Özellikle geven (*Astragalus sp.*) ve kengerler 1500m’den daha yüksek olan Gaz, Çopur, Körboğa ve Kuruca Dağlarının yüksek kesimlerinde geniş sahaları kaplayacak şekilde bulunmaktadır. Bunlarla birlikte sütleğen (*Euphorbia sp.*), kar dikenleri (*Acantholimon sp.*), ayı pençesi (*Acanthus*), katırtırnağı (*Genista mentbretii*), deve dikenini (*Alhagi*) görülmektedir. Bu sahalar arıcılık için büyük bir önem arz etmektedir. Bu nedenle buralarda sık sık yayla arıcılarına rastlanmaktadır.

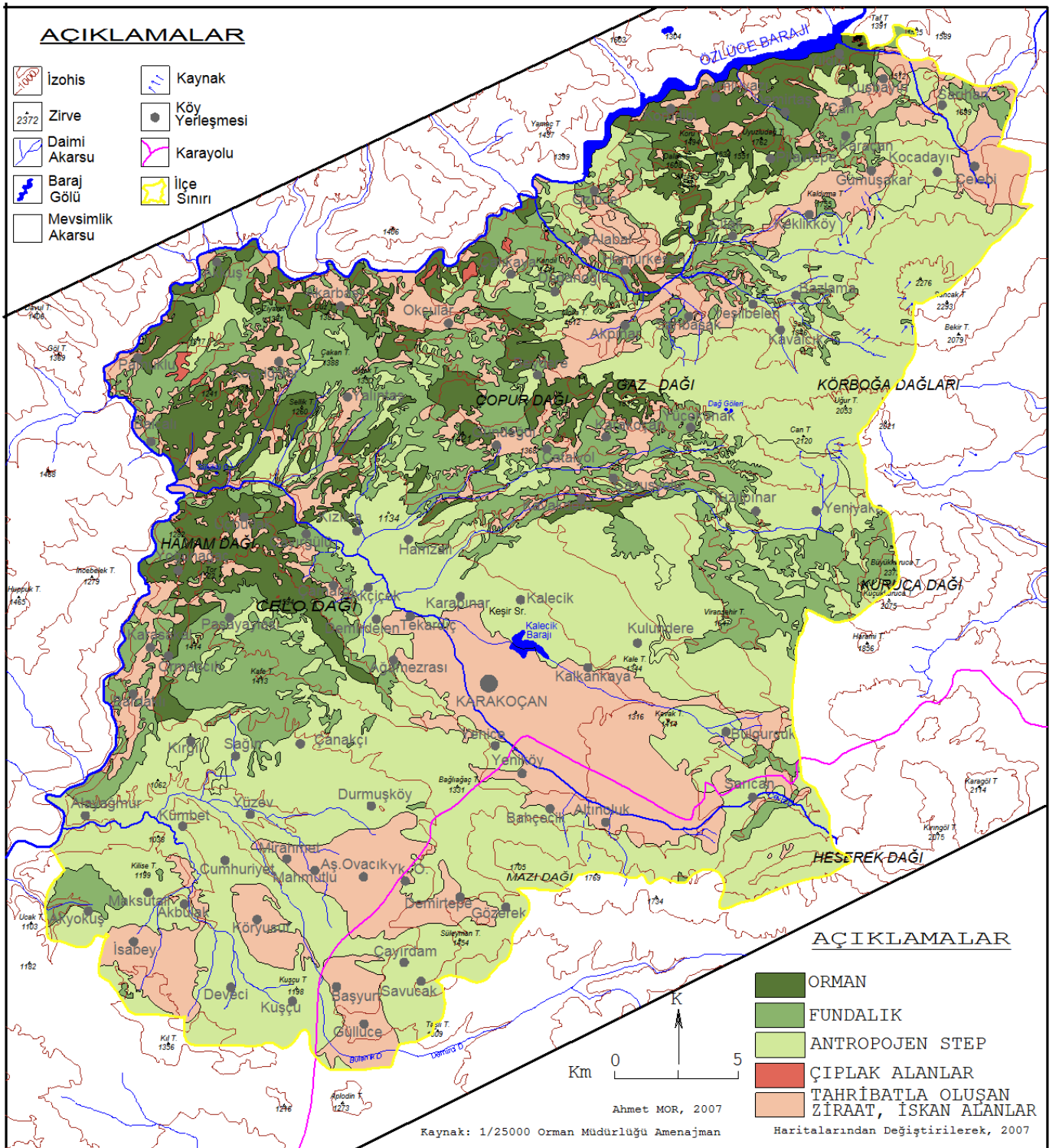
Araştırma alanımızda dikkat çeken bir diğer özellik, vadi tabanlarında higrofil karakterli bitkilerin yer almasıdır. Özellikle Peri Suyu, Ohi, Bulanık, Kuşçu, Değirmendere gibi bir çok akarsuyu dar ve uzun şeritler halinde takip eden söğüt (salixalbal), kavak (*Populus euphratica*), nane (*mentha*) ve böğürtlen (*ruhuss fruticosus*)’dir.

Alanımızda doğal bitki örtüsü çeşitli sebeplerle tahrip edilmiştir. Bu nedenle meşe ormanları önemli ölçüde azalmış ve antropojen stepler genişlemektedir. Hatta antropojen step alanlarında erken ve aşırı hayvan otlatılma ot veriminin önemli ölçüde azalmasına yol açmıştır. İnceleme sahamız göçebe hayvancılık yapan Bertanlılar'ın göç yolları üzerinde bulunmaktadır. Yaklaşık nisan ayının ortalarına doğru sahaya gelen Bertanlılar, burada 20 gün kaldıktan sonra Erzurum'a doğru yol alırlar. Nisan ayı içinde otların henüz daha yeni filizlendiği bir dönemdir. Büyük sürüler bu ot filizlerine önemli ölçüde zarar verdiği gibi toprağı da ezerek otların çıkmasını zorlaştırmaktadır.

Foto: 2.28. Antropojen step alanları mera olarak kullanılmaktadır. Taş duvarlarla çevrilen yerlere ilkbaharda otlar biriktirilir (Kalkankaya'nın kuzeyi)

Harita: 2.12. Karakoçan İlçesi'nin Bitki Örtüsü Haritası (2007)

Kaynak: Karakoçan Orman İşletme Şefliği, 1/25.000 Ölçekli Orman Amenajman Haritalarından Değıştirilerek, 2007

III. BÖLÜM

3. KARAKOÇAN İLÇESİ'NİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

Beşerî Coğrafya, coğrafi mekânda insan ve doğal çevre arasındaki her türlü etkileşimden doğan beşerî faaliyetleri sebep-sonuç, karşılaştırma prensiplerine bağlı kalarak araştıran ve sonuçlarını bir sentez halinde ortaya koyan coğrafyanın alt bilim dalıdır (Doğanay, 2002: 11).

Araştırmanın bu bölümünde Karakoçan İlçesi'nin idarî bölünüşündeki gelişmeler yerleşme ve nüfus özellikleri ele alınacaktır. Barınmak ve beslenmek gibi temel gereksinimleri karşılamak amacıyla bir mekân üzerinde bir veya birden fazla meskenden oluşan kümeye "yerleşme" denilmektedir. İnsanlar belli bir yerde uzun süreli yaşamadıkça göstermiş oldukları faaliyetleri tespit etmek oldukça zordur. Doğal çevre ile etkileşimde olan insanların beşerî ve ekonomik faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilmek için önce, onların barınma ortamlarını, yani yerleşme ünitelerini tanımak gerekir (Özçağlar, 1997: 81).

Karakoçan İlçesi idarî anlamda yeni olmakla birlikte yerleşmenin tarihçesi çok eski devirlerde başlamıştır. Bu nedenle yerleşmenin nüfus sayısının ve nüfusun yapısal özelliklerini tespit etmek çok zor değildir. Nüfusu, birim alanda yaşayan kişi sayısı olarak ifade edildiğine göre, özellikle insanların yerleşim yerlerini ve dokusunu irdelemek gerekir.

Yukarıda bahsettiğimiz gereksinimlerden dolayı inceleme sahamızın beşerî coğrafyası bölümünde sırasıyla; yerleşmenin tarihî gelişimi, yerleşmelerin dokusu ve yerleşmelerin nüfus özellikleri anlatılacaktır.

3.1. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ

İnsanların çeşitli konutlarda ve bu konutların civarında yaşamsal faaliyetlerinin toplu veya dağınık olarak sürdürdüğü alanlara yerleşim alanları denir. Konut tipleri doğal çevrenin özelliğine göre değişir. Bunlar, çevredeki yapı malzemesi, iklim ve bitki örtüsüdür. Ekonomik ve sosyal yapı, örf ve adetler, deprem gibi etmenler de konut tiplerinin çeşitlenmesinde etkilidir.

Yerleşim, insanların barındığı meskenlerle birlikte meskenlerin çevresinde yaptığı her türlü sosyo-ekonomik faaliyetlerin bütünüdür (Tanoğlu, 1954: 2). Bu

nedenle yerleşmeyi sadece kapladığı alan değil yerleşmenin çevresinde bulunan sosyo-ekonomik faaliyetleri ile birlikte incelemek gerekmektedir.

Karakoçan İlçesi'nde, yerleşmelerin oluşmasında birçok faktörün etkisi vardır. Ancak bu faktörler arasında topografyanın etkisi çok daha belirgindir. Şöyleki, ova ve platolar üzerinde yer alan yerleşmeler genellikle toplu, dağlık ve engebeli arazilerde bulunan yerleşmeler de dağınıktır. Karakoçan'da yerleşmelerin meydana gelmesinde etkili olan faktörler arasında suyun etkisi II. planda gelmektedir. İlçenin ortalama yükseltisi fazla olduğu için yağış miktarı da fazladır. Bu nedenle Karakoçan'da çok sayıda su kaynağı vardır.

3.1.1. Yerleşmenin Tarihî Gelişimi

Birçok kültür ve medeniyetin kurulmasına beşiklik eden, çok sayıda beylik, devlet, krallık ve imparatorlukların kurulmasına sahne olan Anadolu'da yerleşmelerin tarihî araştırmalara göre günümüzden 11000–12000 yıl öncesine dayanmaktadır. Dünyanın en eski kültürel bölgelerinden birini oluşturan Anadolu'nun coğrafi yapısı birinci derecede etkili olmuştur. Türkiye'nin, üç kıtanın birbirine en fazla yaklaştığı bir yerde “köprübaşı” konumunda olması, iklim şartlarının çeşitli ve uygun olması, yani olumlu faktörlerin bulunması, yeryüzü şekilleri ile Anadolu'nun yerleşme için potansiyel olmasını sağlamıştır. Dolayısıyla Anadolu, Paleolitik dönemin başından itibaren insanların yaşaması ve barınması için Dünyanın en elverişli ülkesi haline gelmiştir Paleolitik'te yerleşmeler daha mağara sisteminin yaygın olduğu Toroslar çevresinde gelişmiştir. Ayrıca toplayıcılık ve avcılıkla geçinen insan için Toroslar önemli bir ortam oluşturmaktaydı (Tunçdilek, 1986: 9-10).

Anadolu, Mezolitik dönemde de Paleolitik dönemin özelliklerini göstermiştir. Ancak Paleolitik kültürü, değişen doğal çevre özelliklerinden etkilenmiştir. Bu değişimler Üst Paleolitik'te özellikle meskenler şekilleri (mağara, ağaç kovuğu v.s) üzerinde de etkili olmuştur. Bununla beraber Paleolitik devrin toplayıcılık dönemi devam ederken, yerkürenin artık glasial dönemden çıkması ve havanın ısınması ile birlikte, daha ince postlu yaban hayvanlarının avlanması, yerleşme alanının gelişmesine neden olmuştur. İnsanlar bu dönemde “mikrolit” denilen daha keskin aletleri kullanmaya başlamışlardır (Sevin, 1994: 11).

Neolitik dönemin ilk izlerine Güneybatı Asya'da, Fırat ve Dicle nehirleri arasında kalan sahada, rastlanır. O günkü ortam şartları çerçevesinde, Mezopotamya'da

hayat bulan yerleşmeler ve buradan kuzey-güney yönlü bir gelişme göstermişlerdir. Malatya-Diyarbakır-Mezopotamya ve Murat-Karasu-Van Gölü tabii yolları arasında doğal bir ulaşım ve ekonomik mübadele alanı halinde olmasından dolayı meydana gelen kültürel etkileşim sonucunda Neolitik kültürler Anadolu'da, önce Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerine, daha sonra da batıya doğru gelişmiştir (Sevin, 1994: 13). Neolitik dönem veya cilalı taş devri olarak bilinen dönemde günümüz yerleşmelerinin ilk temelleri atılmıştır. M.Ö. 6300'den başlayıp 5600 yıllarına kadar süren bu dönem de yerleşik düzenini yeni ekonomisi olan, tarla kültürleri ve hayvancılık ön plana geçmiştir. Ağaçtan ve daha sonra kilden yapılan çanak çömlekler yapılmaya başlanan bu dönemde bitki liflerinden dokunan kumaşlar kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemin sonunda ticaretin temelleri atılmış ve madencilik ortaya çıkmıştır (Tunçbilek, 1986: 11-12).

Anadolu'nun pek çok yerinde olduğu gibi araştırma alanımız olan Elazığ-Malatya çevresinde ve dolayısıyla Karakoçan İlçesi ve çevresinde de (özellikle Palu) yerleşme faaliyetleri oldukça eskiye dayanmaktadır. Araştırma alanımızda Neolitik dönemle birlikte yaşanan bu evrimden etkilenmiş ve Anadolu'nun ilk Neolitik yerleşmelerinden bazıları bu çevrede kurulmuştur.

Alanımız ve çevresi tarihin ilk kültür medeniyet merkezlerinden biri olan Mezopotamya ile Anadolu'yu birbirine bağlayan en önemli tabii yollar üzerinde bulunmaktadır. Ayrıca Orta Asya'dan Anadolu'ya olan göçlerde de önemli bir geçit üzerinde alanımız yer almaktadır. Bu dönemde, bir yandan Mezopotamya'da yine aynı tarihlere uzanan ziraat izlerinin görülmesi (Tanoğlu, 1968: 41-65), alanımızın da her iki bölgeyi birleştiren yollar üzerinde yer alması, Neolitik başlangıç tarihinin de Anadolu ve Mezopotamya için kabul edilen tarihlere dayanmasını gerektirmektedir.

Kalkolitik Çağ'da Elazığ, dolayısıyla Karakoçan bir yandan Orta Anadolu, Mezopotamya, Suriye, Kafkasya İran ile ilişkide bulunduğu, bu yörede yapılan arkeolojik kazılarda ele geçen buluntulara göre ileri sürülmektedir. Bingöl Dağları'ndan elde edilen obsidiyenin pazarlanmasından dolayı bu ticaret yolları, tarih öncesi devirlerden beri kullanılmaktadır. Bu yüzden Elazığ çevresi çağlar boyunca Anadolu ile Yakın Doğu ülkeleri arasında kültür alışverişinin merkezlerinden biri haline gelmiştir (Esin, 1979: 67).

Demir Çağı'nda is eyani M.Ö. 1. binde Elazığ çevresindeki Erken demir Çağı'na ve Urartular'a ait kalıntılar, yörenin Urartular'ın hâkimiyetinde uzun süre kaldığını

ispatlamaktadır. Palu Kalesi'ndeki Urartu kralı Memua'ya (M.Ö. 810–786) ait bir kaya kitabesi ve en güzel örneklerine Van Kalesi'nde rastlanılan kaya odaları, Halen Elazığ Müzesi'nde bulunan ve Karakoçan İlçesi'nin hemen yakınında yer alan Bağın Köyü'nden getirilen, yine Urartu kralı Menua'ya ait bir diğer kitabe, ayrıca Mazgirt ilçesi (Tunceli) Urartu kralı II. Rusa'ya ait (M.Ö. 685-645) bir kitabe ve Karakaya baraj Gölü içinde kalan İzolu (Habibuşağı) kitabesi yörenin Urartularla ilgili belli başlı önemli belgeleridir. Bu dönemde Urartu ve Asur devletleri arasında önemli bir antlaşmazlık konusu olmuştur. Bu bölgenin, Menua zamanında Urartular'ın, III. Tiglatpileser zamanında ise (M.Ö. 775-727) Asur ve yine Urartu kralı II. Arğişti zamanında (M.Ö. 714-685) Urartu egemenliğinde kaldığı bilinmektedir (Kökten, 1970: 68).

Palu, Kovancılar, Mazgirt, Elazığ bölgesi, başka bir ifadeyle Fırat'ın doğu kesimi Urartu Krallığı döneminde büyük bir önem taşıyordu. Bölge başkent Tuşpa'dan atanan valilerce yönetilmişti. 1987 yılında Elazığ Karakoçan Bahçecik Köyü'nde bir Urartu yerleşmesi tespit edilmiştir. Bu yerleşmede 1990'da bir Urartu yazıtı ele geçirilmiştir. Yazıt, yöredeki yerleşmeler, idarî birimler ve bazı eyâlet yöneticilerinin isimlerini vermektedir. Alzi adını taşıyan bu eyâlette Titia, Zaia ve Sipplia adlı idarecilerin isimleri geçmektedir (Sevim, 2005: 379).

Bahçecik Köyü'nde 1990'lı yılların başında Elazığ Müzesi uzmanları bir Urartu yazıtının varlığını saptadılar. Bazalt bir dikdörtgen blok üzerine Urartu çivi yazısı ile yazılmış bulunan bu kitabe modern bir köy evinin yapısında ikincil örtü malzeme olarak (şpolyen) olarak kullanılmıştır. Bugün Elazığ Müzesi'ne taşınmıştır. Üzerinde 12 satır Urartu çivi yazısı bulunan tablette şu ifadeler geçmektedir: “Efendi Haldi'ye, Arğişti oğlu Sarduri bu susi ve hem de kaleyi kusursuz olarak inşa ettirdi. Sarduri söyler ki: Vali Zaia(ni)'yi Melitene kentine kadar Qu(maha) kentine kadar, Ar(me) ülkesinin Nihiria kentine kadar (ve) Haşima ülkesine kadar yönetici olarak atadım” (Sevim: 2005: 381).

Anlaşıldığı üzere Urartu çivi yazısıyla kaleme alınmış olan kitabe esas olarak Karakoçan Bahçecik Köyü'nde, Arğişti oğlu Sarduri yani Urartu kralı II. Sarduri (M.Ö. 760–760) döneminde “Sardurihinili” adıyla yeni bir kale kurulduğunu; baş tanrı Haldi için bir tapınak inşa ettirdiğini ve ülkenin batı ve güneybatı ucundaki bir eyâlete yeni vali atandığını anlatır. Burada karşımıza modern bir köy evinin temelinde kullanılmış olan bazalt yazıtının nereden taşınmış olduğu sorusu çıkmaktadır. Çünkü Bahçecik'teki

kalıntıların Sarhurihindi adını taşıyan bir kentle ilişkili olması hemen hemen imkânsız gibidir. Bu türde alçak ve küçük tepe üzerinde bir Urartu kule tapınağının inşa edilmiş olması mümkün değildir. Zaten tepedeki mimarlık kalıntıları da böyle bir tapınaktan çok yalnızca bir konaklama istasyonu/kervansaray görünümündedir. Bu nedenle bazalt bloğun Bahçecik Köyü yakınındaki bir başka yerden taşınmış olması mümkündür. Ancak bugünkü bilgilerimize göre bu yörede Palu Kalesi dışında, büyük bir Urartu tesisinin varlığı henüz saptanabilmiş değildir (Sevim, 2005: 381).

Foto: 3.1. *Bahçecik Köyü'nün güneyinde bulunan Kafıran Tepe önemli bir sit alanıdır. Burası, Urartular döneminde Höyük olarak kullanılmıştır. Tepe, bütün Karakoçan Ovası'nı kontrol edebilme özelliğine sahiptir.*

Elazığ çevresindeki yerleşmeler, dolayısıyla Karakoçan'daki yerleşmeler M.Ö. I. binde o zamanın iki süper devleti Urartu ve Asur'un karşılıklı savaşlarında bazen Urartular'ın bazen de Asur'un hâkimiyetine girmiştir. Daha sonra Kimmer – Med ve İskit istilalarına ve daha sonrada Pers, Makedonya, Roma ve Arap istilalarına maruz kalmış ve bu saldırılar sonucu bazı iskân yerleri boşalmıştır. Bazı iskân yerleri de hayatlarını sönük bir şekilde sürdürmüştür. Bilindiği gibi XI. yy.'dan itibaren de Artukoğulları ve Anadolu Selçukluları bu yöreyi yurt edinmişlerdir (Yıldırım, 1990: 320).

Doğu Anadolu'da M.Ö. 1950–1750 tarihleri arasında geçen dönem de Asur ticaret kolonileri devrine rastlar. Bu döneme kadar küçük beylikler halinde yaşayan topluluklar bu çağ ile beraber bir merkez etrafında birleştikleri ve birtakım devlet sistemleri altında yönetildikleri bilinmektedir. M.Ö.19. yüzyılda büyük bir imparatorluk

olarak ortaya çıkan Hititler, Anadolu'nun büyük bir kısmına hâkim olmuşlardır. Hititler, günümüze kadar gelebilen İlkçağ medeniyetine ait eserleri ortaya koymuşlardır. Tunç devirlerinde de bakırın yanında tunç, kurşun ve kalaydan başka altın gümüş ve elektron gibi çeşitli madenlerde bol miktarda kullanılmıştır (Memiş, 1989: 12). Anadolu'nun yerlileri olan ve küçük gruplar halinde yaşayan Hurriler, bu dönemde Habur vadisinde siyasi bir birlik kurmuşlardır. Hurriler ile Hititler devletinin sınır bölgesinde bulunan Harput ve çevresi, dolayısıyla araştırma sahamız, zaman zaman bu devletlerin mücadelelerine sahne olmuştur. Saha, Hurrilerin zayıfladıkları bir sırada, Hititlerin hâkimiyetine girmiştir. (Ardıçoğlu, 1964: 6).

Anadolu'nun asıl yerlileri olan Huriler, daha sonra Mitannilerin egemenliğine girmişlerdir. Hurri-Mittani medeniyetinin yıkılmasından sonra Harput ve çevresi Hititler'le Asurlular arasındaki mücadelelere sahne olmuştur (Ardıçoğlu, 1964: 6). Mezopotamya çevresinde hüküm süren Asurlular ile Orta Anadolu'da büyük beylik kuran Hititliler ticaretin gelişmesine bağlı olarak önemli ticaret yollarını ellerinde bulundurmak istemişlerdir. Özellikle doğal bir yol olan ve Akdeniz ticareti ile Anadolu ticaretini Basra körfezine bağlayan Fırat kervan yolunu ellerinde tutma çabaları devamlı karşılıklı savaşmalarına yol açmıştır (Memiş, 1989: 40–41). Fırat'ın batısındaki Köşkerbaba ve doğusundaki Habibuşağı Kalesi ile İzolu Kitabesi'ne göre yeniden toparlama dönemine giren Urartular M.Ö. 804 yılına doğru Malatya'ya kadar ilerlemişlerdir. Urartular Elazığ ve çevresine M.Ö. 800 yılında hâkim olmaya başlamışlardır. (Serdaroğlu, 1977: 29).

M.Ö. 735 yılında Asurlular, Elazığ çevresindeki Urartu egemenliğine son vermişler ve Van'a kadar ilerlemişlerdir. Bu esnada Fırat kavsinde inşa edilmiş olan kaleler tahrip edilmiş ve Asur egemenliğine girmiştir. Ancak Asur egemenliği uzun sürmemiş ve VIII. yy. sonunda Urartu Krallığı Alzi (Elazığ çevresi)'yi yeniden ele geçirmiştir (Köroğlu, 1996: 84-86). İskit ve Med saldırıları sonucu Urartu devletinin yıkılmasıyla yöredeki Urartu egemenliği M.Ö. VIII. yy.'da sona ermiştir. Medler, 612 yılında İskitler ile beraber Asur İmparatorluğu'nu çökerttikten sonra, batıya yönelmişler ve M.Ö. 590 yıllarında Kızılırmak'a kadar olan yöreyi ellerine geçirmişlerdir. M.Ö. IV yüzyılın 2. yarısında Büyük İskender ve Seleukosların hâkimiyetine girmişlerdir (Sevin, 1995: 7).

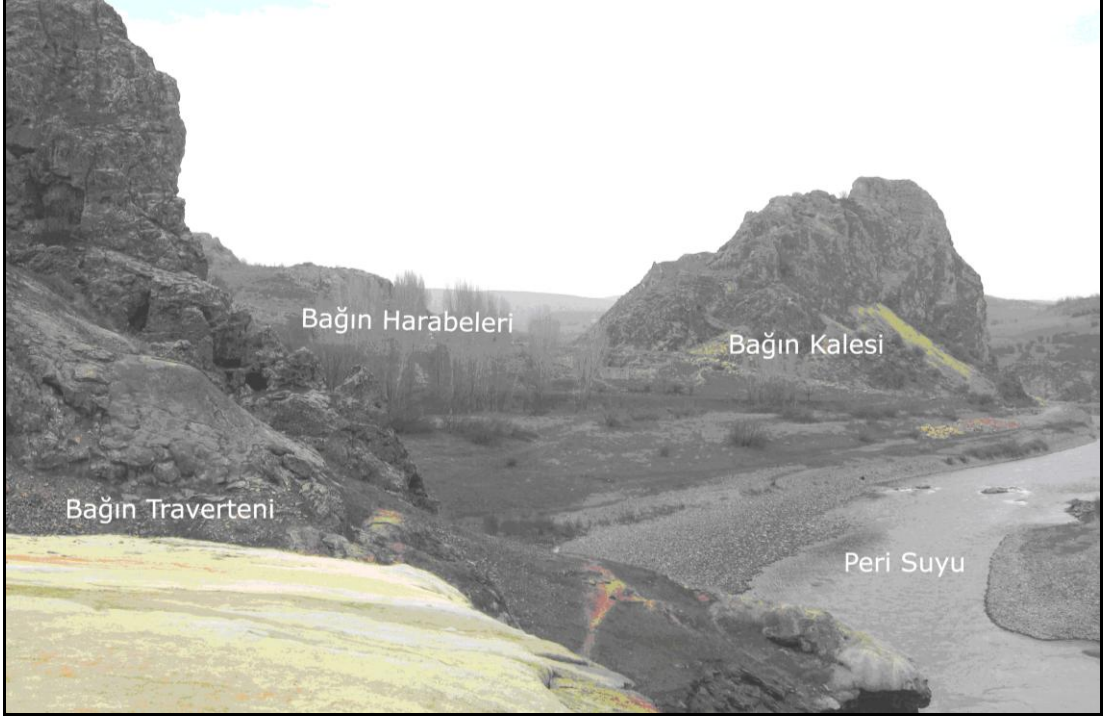

Foto: 3.2. İlk Çağ'da da kullanılan Bağın Kalesi

Sahada Pers hâkimiyetinden sonra Roma hâkimiyeti başlamıştır. İnceleme sahamızda bulunan Roma dönemi izleri, bugün Kalecik Sulama Göleti altında kalan, Roma kaya mezarlarıdır.

Roma İmparatorluğu'nun M.S. 395 yılında ikiye bölünmesinden sonra 395–518 yılları arasında Elazığ ve dolayları Bizans – İran Savaşlarına sahne olmuştur. O dönemde dünyanın iki büyük devleti olarak kabul edilen İran ve Bizanslıların Fırat boylarında birbirlerine sınır komşusu olmaları, bölgenin yapılan savaşların sonuçlarına göre bazen İranlıların, bazen de Bizanslıların hâkimiyetine girmiştir. Saha, o dönemde sürekli el değiştirdiği için onlarla ilgili önemli eserlere rastlanılmamaktadır (Bakır, 1982: 165-167).

Uzun bir sürede savaş halinde olan İranlılar (Sasaniler) ile Bizanslılar, Arap akınlarına dayanamayıp bu sahadan çekilmişlerdir. Böylece Anadolu'nun önemli bir kısmı Müslümanların idaresine dahil olmuştur(Sunguroğlu, 1958: 75–76).

Hiz. Ömer Devri'nde komutan Halit Bin Velit tarafından Kığı ve dolayısıyla Karakoçan da fethedilmiştir (Yenibinyılda Karakoçan'a göre Ali Kemali, Erzincan Tarihi).

Sasanilerden sonra Doğu Anadolu, sırasıyla bir zamanlar Arap Müslümanların ve bunu takiben Türk ırkından gelen Artukoğulları, Selçuklular ve Akkoyunlular yönetiminde kalmıştır (Sunguroğlu, 1958: 75-76).

Selçuklu komutanı Türkmen Çubuk Bey 1107 tarihinde Harput, Palu, Çemizgezek, Arapkir, Eğin'i zapt ederek Karakoçan ve çevresini hâkimiyetine almıştır. "Doğu İlleri ve Varto Tarihi" adlı eserde Karakoçan çevresindeki aşiretlerin Horasan'dan geldikleri, Hormek Aşireti'nin Harzem Türkleri'nden olduğu belirtilmektedir (Yenibinyıda Karakoçan, 2002'ye göre Doğu İlleri ve Varto Tarihi).

Türkler, tarihte bütün Anadolu'yu ilk iskân etmişlerdir. Türkler Anadolu'ya Orta Asya'dan sürekli akınlarla ve göç yolu ile gelmişlerdir. Hoşgörüye dayanan idareleriyle, büyük bir bölümü Hint-Avrupa kökenli olan Anadolu halkının sevgisini kazanarak 1071'den başlayarak yerlilerle kaynaşan Türkler, uzun bir süre içinde büyük uygarlıklar kurmuşlardır (Akurgal, 2000: 227).

1085 yılında Çubuk Bey, Harput, Palu ve Bingöl çevresindeki kaleleri ele geçirmiştir. Çubuk Bey Türklüğe kazandırdığı Harput müstahkem şehrini merkez seçmiştir. Çubuk Bey'den sonra gelenler de Harput ve çevresini alarak Anadolu'yu vatan haline getirmişlerdir. (Kafalı, 1992: 24-25). Anadolu Türkleri döneminde; Artuklular, Eyyubiler (1185), Selçuklular (1234), Moğollar (1243), İlhanlılar hâkimiyetinden sonra Dülkadiroğulları (1363), Akkoyunlular (1465) ve Osmanlı (1514) egemenliğine giren Harput ve çevresi birçok Selçuklu ve Osmanlı uygarlık eserleriyle bayındır hale getirilmiştir (Alptekin, 1992: 50-51).

Orta Çağda Kiğı ve çevresi oldukça önemli bir konuma sahiptir. Özellikle Kiğı Kalesi'nin önem kazanmasında etkili olan faktörlerden biri, o dönemlerde Kiğı çevresinde çıkarılan demir cevherinin ülke sanayisinde özellikle savaş aletleri yapımında ve top güllerinin dökümünde kullanılması idi (Soylu, 2007: 91).

Türklerin alanımıza Malazgirt zaferinden sonra girdiklerini ve iyi koşullar oluştuktan sonra yerleşmeye başladıklarını söyleyebiliriz. Ayrıca XIII. yy. da meydana gelen Moğol istilası Türkistan, Harzem, Horasan, İran ve Irak'ta da etkili olmuş ve buradaki insanların Anadolu'ya göç etmesine neden olmuştur. Yeni gelen Türkmen kitleleri Anadolu'nun fethini ve Türkleşmesinin tamamlanmasında önemli rol oynamışlardır. Bugün Karakaya Baraj Gölü altında kalan ve türbelerin kurtarılarak daha yukarıya nakledildiği Tabanbükü (Şeyhhasan) köyünde Türk izleri görülmektedir.

Tabanbükü köyünde bulunan mezarlıktaki mezar taşlarının tarihleri ve üzerindeki Türk motifleri bu alanın 14. yy.'dan itibaren Türkleştiğini göstermektedir (Aşan, 1987).

Sahamızdaki XI – XIII yüzyılları arasındaki önemli Türk iskân izlerini Kafiran Kalesi temsil etmektedir. “Elazığ – Bingöl karayolunun 80. km.sinde Karakoçan yol ayırımı kavşağına, 2 km uzaklıkta Bahçeçik Köyü civarındadır. Kale çokgenli bir plana sahiptir. Kulelerle desteklenen sur duvarları oldukça tahrip olmuştur. Yüzey malzemesi olarak Ortaçağ keramikleri tespit edilmiştir” (Aşan, 1992:78).

Osmanlı idaresine girdikten sonra mahallî beylerin idaresine giren Harput 1574–1595 arasındaki III. Murat zamanında Diyarbakır vilayetine bağlı bir Liva merkezi olmuştur. IV. Murat döneminde Diyarbakır’a bağlı sancak, I. Mahmut devrinde (1730–1754) ise Diyarbakır, Malatya, Halep, Urfa, Gümüşhane ve Yozgat ile birlikte Harput, Kebanmadeni adı altında bir eyâlete bağlı bir kadılık oldu. 1775 yılında Ma’adin-i Humayun Emaneti adı altında kurulan birtakım özellikleri olan bu birime birçok sancak ve kaza bağlanmıştır. Dolayısıyla 1775’den sonra alanımızda Harput ile birlikte bu Emanet’e bağlanmıştır. 1836’da Maden Emaneti idarî açıdan değişik bir durum arz ettiği ve kendisine bağlı kazalarla birlikte yeni oluşturulan Sivas Müşirliği dahiline alınmıştır. 1839’da Diyarbakır Müşirliği’ne bağlanan Maden Emaneti’nden Malatya Sancağı da ayrılmıştır. Emanete bağlı olan Divriği ve Maraş yine 1939’da ayrılarak etki alanı iyice küçülmüştür. 1845 yılında ise tekrar Harput Eyâleti dâhiline alınan Maden Emaneti’nin alanı iyice daralmış ve Harput Eyâlet merkezliği yönetiminde, Çarsancak, Palu, Eğin, Ergani, Çermik, Çüngüş ve Ebu Tahir bağlı durumdadırlar. (Tızlak, 1997).

Karakoçan yöresinin I. Dünya Savaşı ve sonrasında ülke savunmasında önemli bir yeri vardır. I. Dünya Savaşı yıllarında Rus orduları bugünkü Karakoçan – Kiğı sınırına dayanmıştır. Çanakkale Savaşlarında büyük bir başarı gösteren II. ordu, Ruslar’la savaşmak üzere doğuya kaydırılmıştır. Bu ordunun karargâhı Palu’nun Sekrat Köyü, Kurmay Başkanlığı Karargâhı da Karakoçan’ın Başyurt Bucağı’na bağlı Mahmutlu Köyü idi.

Karakoçan, Cumhuriyet dönemi ilçelerindendir. 1936–1937 yıllarında Türkiye’deki yeni idarî düzenleme ile Kiğı’nın (Bingöl) Çan Nahiyesi ve Palu (Elazığ)’nın Ohi ve Lahan Nahiyeleri Karakoçan İlçesi adı ile Elazığ’a bağlanarak yeni bir ilçe oluşturuldu. Karakoçan ismi aslında bugün de aynı adla anılan bir köyün adıdır. Ancak dönemin bölge müfettişi Abdullah Paşa ilçe merkezi olarak düşünülen bu köyü ziyaret etmiş, topoğrafik açıdan yerleşmeye ve gelişmeye daha elverişli olan Karakoçan

Köyü yerine Ohi bucağının Tepe Köyü'nü merkez olarak tespit etmiştir. Böylece Karakoçan adı yeni ilçenin adı olarak kalmıştır.

Karakoçan İlçesi, Merkez Bucağı, Başyurt ve Çan Bucağı olarak teşkilatlanmıştır. İdarî yapıdaki gelişmeler 1940 yılından sonra belli periyotlarla yapılan nüfus sayımları göz önünde bulundurularak belirli dönemler halinde açıklanmaya çalışılmıştır.

3.1.2. İdari Bölünüşteki Gelişmeler

3.1.2.1. Merkez Bucaktaki İdari Gelişmeler

1940–1945 Arası Dönem: 1940'ta 36 köy yerleşmesine sahip merkez bucağı, 1945'e gelindiğinde 4 köy eklenerek köylerin sayısı 40'a yükselmiştir. Bu dönemde merkez bucağı köylerine bağlı 4 mahalle köy statüsünü kazanmıştır. Bunlar Akçiçek Köyü'ne bağlı, Demirdelen; Çalıkaya Köyü'ne bağlı Doğanyol; Ormancık Köyü'ne bağlı Paşayaylası; Bahçecik Köyü'ne bağlı Yenice Mahalleleridir. Böylece 1945'te 4 mahallenin köy tüzel kişiliği kazanmasıyla merkez bucağına bağlı köy sayısı 40 çıkmıştır.

1945–1950 Arası Dönem: Bu beş yıllık periyotta merkez bucakta idarî açıdan hiçbir değişiklik olmamıştır. 1945'te 40 olan köy yerleşmesi sayısı 1950'ye kadar 40 olarak kalmıştır.

1950–1955 Arası Dönem: Bu üçüncü beş yıllık periyotta merkez bucağına iki yeni köyün eklenmesiyle 1950'de 40 olan köy yerleşmesi sayısı 1955'te 42 olmuştur. Bu iki yeni köy yine merkez bucağı köylerinden Balcalı'nın Pamuklu Mahallesi ve Bahçecik'in Yeni Mahalleleri köy statüsüne kavuşmuştur.

1955–2007 Arası Dönem: Bu elli iki (52) periyotta Merkez bucakta idarî açıdan hiçbir değişikliğin olmadığı II. dönemdir. 1955'te 42 olan köy yerleşmesi sayısı 2007'de de 42 olarak kalmıştır.

3.1.2.2. Başyurt (Lahan) Bucağı'ndaki İdarî Gelişmeler

1940–1945 Arası Dönem: 1940 yılında Başyurt Bucağı'na bağlı 21 köy yerleşmesi bulunurken, 1945'te 23'e yükselmiştir. 1940 yılında İsabey Köyü'ne bağlı Akyokuş Mahallesi ile Maksutali Köyü'ne bağlı Alayağmur Mahallesi 1945'te köy tüzel kişiliğine kavuşmuştur.

1945–1950 Arası Dönem: Bu dönemde köy yerleşmelerinin artışı sınırlı kalmıştır. Ağa köyü (Zeynel Ağa) Maksutali'den Kümbet'in ayrılmasıyla 1945'te 23 olan köy yerleşmesi 1950'de 24'e yükselmiştir.

1950–1990 Arası Dönem: Bu 40 yıllık periyotta Başyurt Bucağı'na bağlı köy sayılarında ve köy adlarında herhangi bir değişiklik olmamıştır. 1950'de 24 olan köy yerleşmesi 1990'a kadar devam etmiştir.

1990–2007 Arası Dönem: Bu dönemdeki değişiklik Başyurt Bucağı'na bağlı köy sayısının artması ile olmuştur. 1990'a kadar Kamberşeh adı ile Maksutali Köyü'ne bağlı bir mahalle iken, bu mahallenin 1997'de Cumhuriyet adı ile köy statüsüne kavuşması ile köy sayısı 25'e yükselmiştir.

3.1.2.3. Çan Bucağı'ndaki İdarî Gelişmeler

1940–1955 Arası Dönem: 1940'ta 20 olan köy yerleşmesi sayısı; 1955'te Dumluyazı'nın köy statüsüne kavuşması ile 21'e yükselmiştir. Dumluyazı Köyü, 1955'ten önce Korudibi Köyü'ne bağlı bir mahalle yerleşmesi idi.

1955–1975 Arası Dönem: 1955'te 21 olan köy yerleşmesi 1975'te 22'ye yükselmiştir. Bu artışı Demirtaş Köyü'ne bağlı Pilavtepe Mahallesi'nin köy statüsüne kavuşması etkilemiştir.

1975–2000 Arası Dönem: Bu yirmi yedi yıllık periyotta Çan Bucağına bağlı yerleşmelerin idarî yapısında hiçbir değişiklik olmamış, 1975'te 22 olan köy yerleşmesi, sayısı 2007'ye kadar 22 olarak kalmıştır.

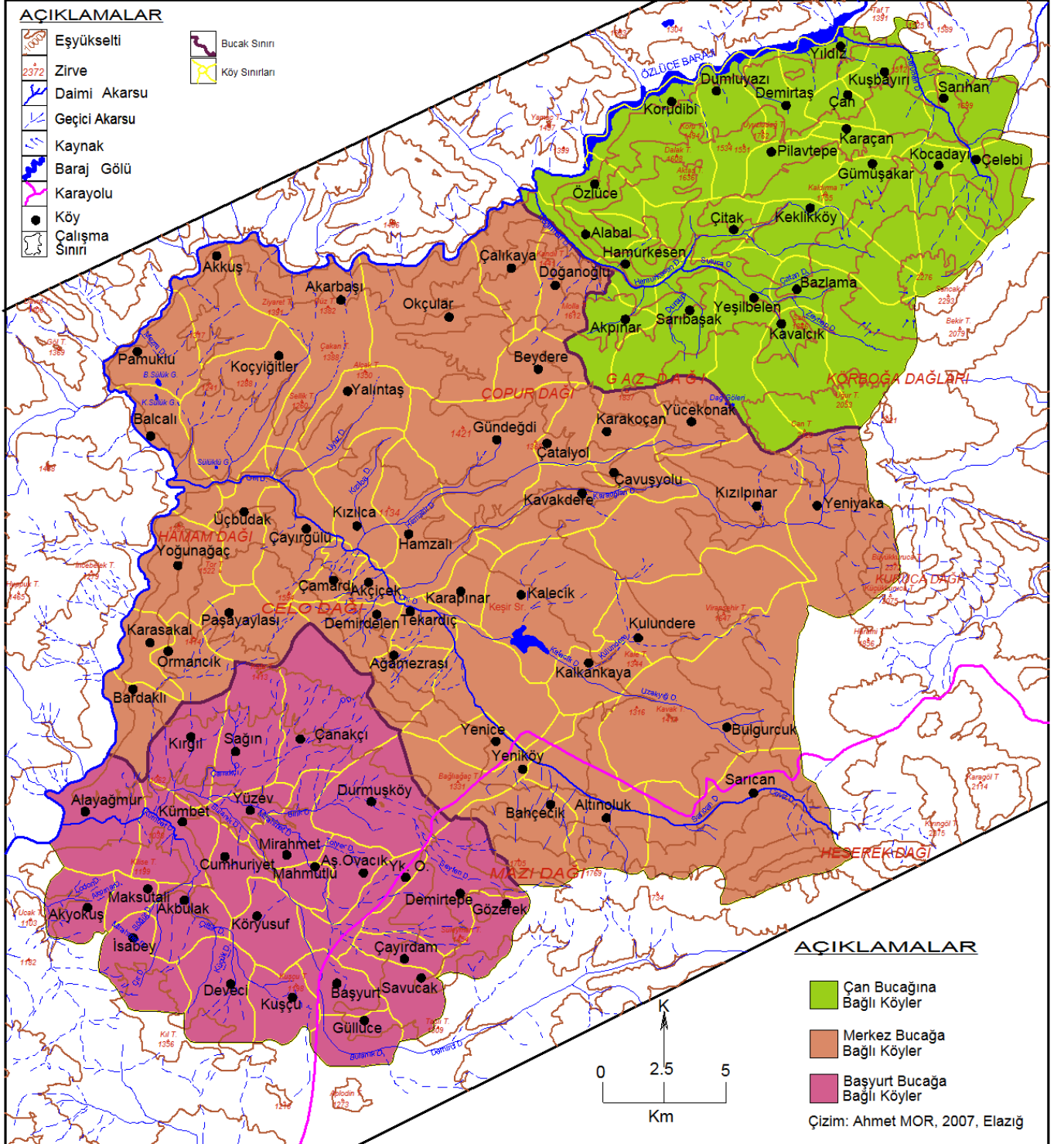
Karakoçan İlçesi'ne bağlı bucakların idarî yapısındaki gelişmeler, birlikte değerlendirildiğinde ilçe kurulduğundan beri bucak ve ilçe sınırlarının hiç değişmemiş olması dikkat çekicidir. İdarî açıdan dikkat çeken bir diğer özellik, her üç bucaktaki idarî değişiklik köy yerleşmesi sayısının artması şeklinde olmuştur. Bucakların idarî yapısındaki artışlar (Başyurt Bucağına bağlı Cumhuriyet Köyü hariç) iç ve dış göç hareketinin başlamadığı 1970 yılı öncesine rastlamaktadır. Karakoçan İlçesi'nde kuruluştan günümüze kadar köy sayısında toplam 12 köy artışı olmuştur. Bu köylerin 11'i 1970'ten önce 1'i de 1970 yılından sonra kurulmuştur.

Tablo: 3.1. 1935–2000 Yılları Arasında Karakoçan Nahiyyelerinin Köy Sayısı

Nahiyeler	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000
Merkez	35	39	39	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
Başyurt	21	23	24	24	24	24	24	24	24	24	24	25	25
Çan	20	20	20	21	21	21	21	22	22	22	22	22	22

Kaynak: D.İ.E. (1940–2000 Genel Nüfus Sayımı)

Harita: 3.1. Karakoçan İlçesi'nin İdari Bölünüşü (2007)

3.1.3. Yerleşmelerin Şekil ve Fonksiyonel Özelliklerine Göre Tasnifi

Kelime anlamına göre, şekil varlıkların dış görünüş bakımından niteliğini, fonksiyon ise yerleşmenin tipini ifade etmektedir.

Yerleşmelerin dış görünüşleri, şekil ve biçim özelliklerine karşılık gelmektedir. Şekil sözcüğünün kelime anlamı "bir nesnenin dış çizgileri bakımından niteliği dıştan görünüşü, biçim" olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda bir yerleşmenin kuş bakışı görünümü şekil özelliklerini yansıtmaktadır. Yerleşmelerin şekil özellikleri arazinin genel özelliklerine bağlı bir dağılış gösterirler.

İnsanların hayat tarzlarına göre genel olarak farklı yerleşme tipleri bulunmaktadır. Yerleşme tipleri fizikî ve beşerî coğrafya şartlarının arasındaki bağlantının birer yansımasıdır. Geçimini hayvan otlatarak elde eden topluluklar, evlerini ister istemez geçici yerleşmeler şeklinde kurmak zorunda kalmışlardır ve buna paralel olarak da ev şekilleri basit barınaklar durumundadır. Buna karşılık, tarım, ticaret, hayvancılık ve madencilikle geçinen toplulukların farklı tiplerde olan yerleşik düzenine geçmişlerdir. Öte yandan bu geçim tarzlarına ilkel topluluklarda daha çok doğal ortamın özelliklerine bağlı kalırken, ileri topluluklarda ise teknolojik seviye özellikleri ön plana geçmektedir. Bu nedenle yerleşmeleri, geçici, toplu ve dağınık yerleşmeler şeklinde gruplandırabiliriz (Atalay, 1991: 30–35).

Fonksiyon sözcüğü görev anlamına gelmektedir. Her yerleşme ünitesinin üstlendiği birtakım görevler vardır. Bu görevler arasında barınma önemli bir konudur. Yerleşme ünitelerinde bulunan insanların yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmeleri için çok çeşitli ekonomik faaliyetlerle uğraşırlar. Bu faaliyetlerin başında tarım, hayvancılık, ormancılık gelmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi'nin çoğu yerinde tek bir faaliyet insanların bütün ihtiyaçlarını karşılayamadığı için genellikle iki değişik geçim tarzı birlikte yapılmaktadır. İşte bu tür ekonomik faaliyetlerin yapılabilmesi için de yerleşmeler geçici ve daimî yerleşmeler şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Devamlı yerleşmelerde sürekli içinde oturulduğu halde, geçici yerleşmelerde ise yürütülen ekonomik faaliyetin türüne göre yılın sadece belli dönemlerinde oturulmaktadır. Devamlı olarak hayvanlarını otlatma ile geçimlerini sağlayan topluluklar, ilkbahar aylarından itibaren yüksek dağlardaki yaylalara göç etmekte, havalının soğuması ile alçak kesimlere inmektedirler. Bu faaliyetler esnasında yaylarda yayla evleri, obalar, cenik, banı, pey, kom, dam, ağıl, saylar ile mezra yerleşmeleri,

güme, gümele, dam, kelif, koğ ile çiftlik yerleşmeleri oluşturmaktadır. Bununla birlikte köy yerleşmeleri de tek veya çok yerleşmeli olabilmektedir (Özçağlar, 1997: 86).

3.1.3.1. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler

İnceleme sahamızdaki yerleşmeler 950 ile 1710 metreler arasında yer alan bir yükselti kuşağında yer almışlardır. Karakoçan İlçesi'nde, yükselti güneybatıdan kuzeydoğuya doğru kademeli bir şekilde artmaktadır. Yerleşmelerin yoğunlaştığı morfolojik ünitelerin yükselti kademeleri şu şekildedir: Yükselti ortalamasının en az olduğu Başyurt Ovası 900–1100, Karakoçan Ovası 1000 ile 1300, aşınım düzlüğü 1300–1400, alçak platolar 1300–1400 metreler arasında bulunmaktadır.

Yükselti arttıkça yerleşmelerin yoğunluğu da azalmaktadır. Karakoçan'da da yerleşmeler genellikle 1000–1250 metreler arasında yer almaktadır (Harita: 3.2.). Çalışma sahamızda 89 köy, 47 mahalle, 10 mezra, 26 yayla, 3 kom olmak üzere toplam 175 yerleşme bulunmaktadır (Tablo: 3.2.).

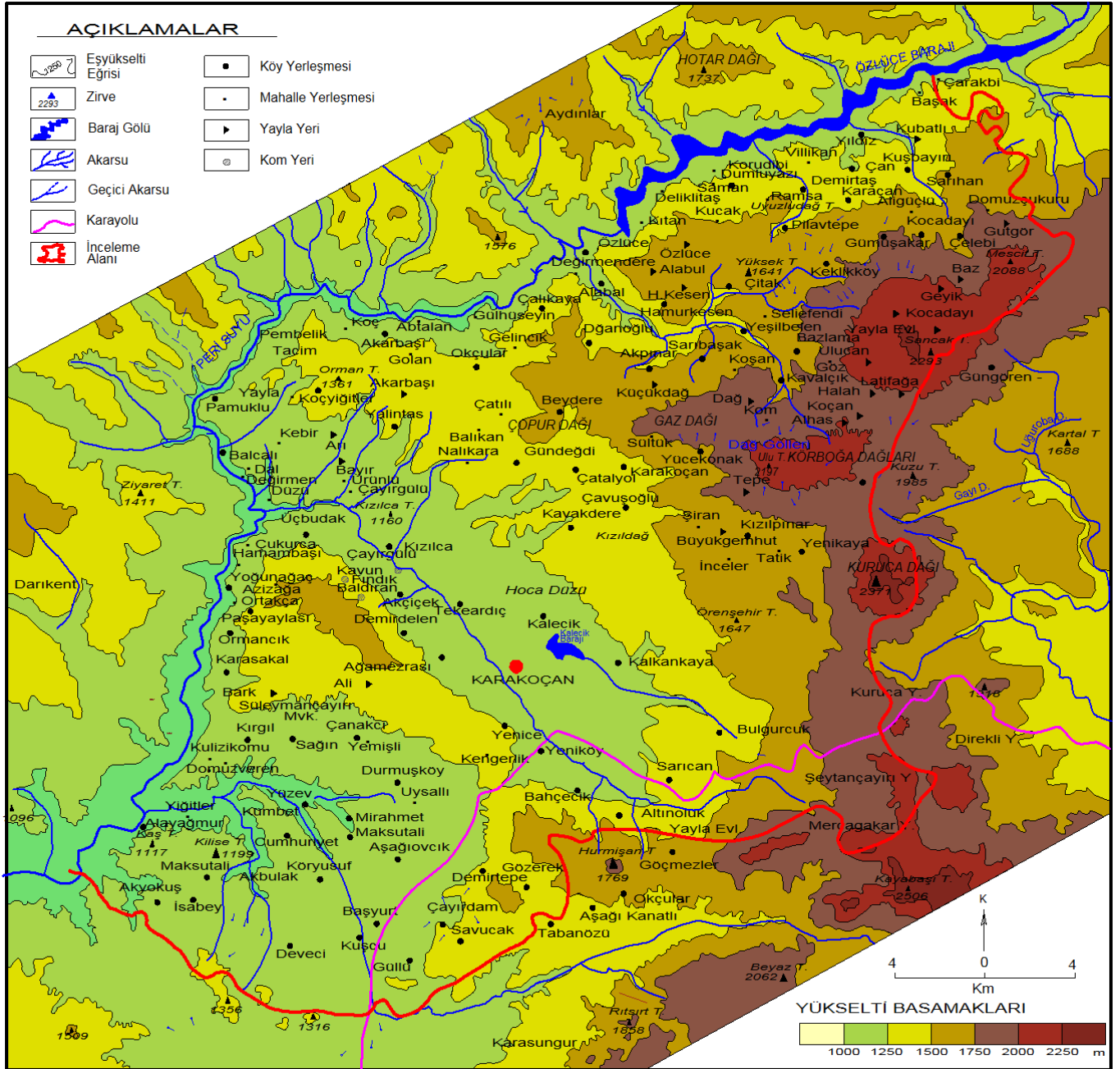
Tablo: 3.2 Yükselti Basamaklarına Göre Yerleşmeler

YÜKSELTİ BASAMAĞI	KÖY	MAHALLE	MEZRA	YAYLA	KOM	TOPLAM
-1000	5	5	3			13
1000–1250	43	20	6	2	1	72
1251–1500	28	12	1	4	2	47
15001–1750	13	8		5		26
1751–2000		2		11		13
2001 +				4		4
Toplam	89	47	10	26	3	175

Yerleşmelerin şekillenmesinde ve yer seçiminde yükselti faktörü önemli rol oynamaktadır. Haritada da görüldüğü gibi en fazla yerleşme; ova tabanlarında, alçak plato yüzeylerinde, hafif dalgalı yamaçlar ile vadi kenarlarında kurulmuşlardır. İlçe yüzölçümünün %4,1'ini oluşturan 1000 m'den alçak alanlarda Balcalı, Bardaklı, Alayağmur, Kümbet ve Yüzev Köyleri ve köylere bağlı 5 mahalle yer almaktadır.

1000–1250 metreler arasında yer alan yerleşmeler, alanımızın %36,8'ine karşılık gelmektedir. Bu yükseltide 43 köy, 20 mahalle, 6 mezra, 2 yayla, 1 kom olmak üzere 72 yerleşme bulunmaktadır. 2000 yılı nüfus sayımına göre bu yükselti basamağında toplam nüfusun %41,2'si toplanmış durumdadır. Bu bakımdan bu yükselti basamağı yerleşme açısından en önemli yükselti basamağını oluşturmaktadır.

Harita: 3.2. Karakoçan İlçesi'nin Yerleşme Haritası

Tablo: 3.3. Yükselti Basamaklarına Göre Köy Sayısı İle Nüfus Miktarları

YÜKSELTİ BASAMAĞI	TOPLAM ALANA ORANI (%)	KÖY SAYISI	NÜFUS (2000)
-1000	4,1	5	603
1000–1250	36,8	43	8669
1251–1500	25,5	28	8155
1501–1750	17,3	13	2803
1751–2000	11,1	-	-
2001 +	5,2	-	-
Toplam	100	89	21029

Kaynak: Yerleşme Haritası ile 2000 Yılı Nüfus İstatistiklerinden Hesaplanmıştır

1251–1500 metreler arasında ise 28 köy, 12 mahalle, 1 mezra, 4 yayla ve 2 kom yer almaktadır. İlçe alanının %28'ine karşılık gelen bu yükselti basamağında toplam 47 yerleşme bulunmaktadır. Ayrıca 2000 yılı nüfus verilerine göre bu yükselti basamağında toplam nüfusun %38,7'si toplanmış durumdadır.

1501–1750 metreler arasında ise 13 köy, 8 mahalle, 5 yayla yerleşmesi bulunmaktadır. Bu yükselti basamağının ilçe yüzölçümünde %17,3'lük bir payı olduğunu görmekteyiz.

1751–2000 yükselti basamağında ise 2 mahalle, 11 yayla yerleşmesi bulunmaktadır. Ancak mahallelerde nüfus bulunmamaktadır. Bu alan ilçenin yüzölçümünde %11,1'lik bir orana sahiptir.

Toplam alan içinde %5,2'lik yer kaplayan 2000'den daha yüksek yerlerde 4 tane yayla bulunmaktadır.

3.1.3.2. Dokusal Özellikleri İtibariyle Yerleşmelerin Tasnifi ve Coğrafi Dağılışı

Karakoçan İlçesi'ndeki yerleşmelerin dağılışı ayrıntılı bir şekilde gösterebilmek amacıyla 1/25.000 ölçekli haritadan 200 m izohips aralığı ile yerleşme haritası oluşturuldu. Oluşturulan bu harita üzerinde idarî merkezlerin bağlıları özel işaretlerle gösterilmiştir (Harita: 3.2.).

Karakoçan İlçesi'ndeki yerleşmelerin çoğunluğu toplu yerleşmeler şeklindedir. Çalışma sahasındaki toplu köy yerleşmesi, mesken ve eklentilerinin (ahır, samanlık vs.) birbirine çok yakındır. Yerleşmeler, arızalı alanlarda, vadilerin kenarlarında, vadilerin Karakoçan ve Başyurt Ovaları'na açıldığı kısımlarda ve yamaç etekleri gibi yerleşmeye uygun olan sahalarda kurulmuştur. İlçenin kuzey kesninde topraklar sınırlı olduğu için

yerleşmeler, yamaçlara adeta merdiven basamakları gibi yerleşme düzeni göstermektedirler. Bu tip yerleşmelere örnek olarak Kızılca, Kavakdere, Çavuşyolu, Çatalyol, Karakoçan gibi köyleri gösterebiliriz (Harita: 3.2.).

Tek ev ve eklentilerinden ibaret olan dağınık yerleşmeler tarım arazileri sınırlı olduğu ilçenin kuzey sahalarında görülen arızalı, dağlık alanlarda yaygınlık göstermektedir. Özellikle Yücekonak, Yeşilbelen, Bazlama, Kavalcık, Okçular gibi köylerde bazen tek bazen birkaç evin yer aldığı dağınık yerleşmeler bulunmaktadır. Bu yerleşmelerin dağınık olmasının sebebi, sahanın arızalı olmasından dolayı toplu yerleşmelerin kurulmasına uygun toporafya şartların bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Arazi çalışmaları sırasında yaptığımız gözlemler sonucu dağınık ve toplu yerleşmeler morfolojik ünitelere göre farklılık göstermektedir. Karakoçan ve Başyurt Ovaları ile plato yüzeyleri ve vadi kenarlarında, yerleşmeye uygun sahalardaki yerleşmeler, toplu yerleşmeler şeklindedir. Bu tip yerleşmeler ya bir cami ya da çeşme etrafında kümelenmiş bir şekildedir. Mahmutlu, Köryusuf, Kırgıl, İsabey, Cumhuriyet, Kalkankaya gibi köyler örnek verilebilir. Kuşçu ve Bulanık gibi akarsu vadilerine yerleşen Alayağmur, Kümbet, Yüzev, Kuşcu gibi toplu yerleşmeler gevşek bir doku özelliği göstermektedir. Aynı durum Karakoçan Ovası'nın güneyinde uzanan dağlık kuşağın kuzeye bakan yamaçlarında tespih taneleri gibi sıralanan yerleşmelerde de görülmektedir. Sel karakterli akarsuların vadilerini takiben uzanan Yenice, Altınoluk, Bulgurcuk ve bunlara bağlı mahallelerde doku gevşektir.

Konuyu toparlamak gerekirse, yerleşmelerin dağılışında relief, jeolojik yapı, toprak, bitki örtüsü, hidrografya ve klimatolojik faktörlerin etkisi vardır. Yerleşmelerin çoğu topografyanın uygun olduğu araziler üzerinde bulunduğu için yerleşmelerin büyük bir kısmı toplu köy özelliğindedir.

Akarbaşı, Akkuş, Alabal, Alayağmur, Balcalı, Bazlama, Çalıkaya, Beydere, Çamardı, Karakoçan, Korudibi, Okçular, Yeşilbelen, Kavalcık, Yücekonak köyleri dışındaki bütün yerleşmeler toplu köy karakterindedir.

Kurucadağ'ın çevresinde bazaltik yapı geniş yer kaplamaktadır. Bu araziler üzerinde sık bir toprak tabakası bulunmaktadır. Çıplak kayalıklar bu araziler üzerinde geniş sahalarda kaplamaktadır. Bu nedenle Kurucadağ'ın yakın çevresinde yerleşme yoğunluğu son derece azdır. Kurucadağ'ın yakın çevresinde Yenikaya, Kızılpınar, Kalkankaya, Bulgurcuk köyleri vardır.

İnceleme sahamızın %72'si bazaltik topraklarla kaplı olduğu için yerleşmelerin %80'i de bu topraklar üzerinde kurulmuştur. Özellikle Başyurt Ovası'nda verimli bazaltik topraklar üzerinde toplu yerleşmeler ve yerleşme yoğunluğu artmaktadır (Harita: 2.11., 3.2.).

Ormanların yoğunlaştığı alanlarda yerleşme yoğunluğu azalmakta, fundalık ve step alanlarında yerleşme yoğunluğu artmaktadır (Harita: 2.12., 3.2.).

Yerleşmelerin büyük bir kısmı akarsu kenarlarında yoğunlaşmıştır. Peri Suyu vadisinde 15 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Peri Suyu, yatağını derin bir şekilde kazdığı için yerleşmeye uygun araziler oldukça azdır. Bu nedenle Peri Suyu vadisinde bulunan köylerin dağınık bir şekilde ve küçük yerleşmeler (Okçular hariç) olduğu görülmektedir. Gerek ova köyleri gerek plato ve dağlık alanda bulunan çoğu köylerin ya içinden ya da hemen yakınından bir akarsu geçmektedir. Kuşcu, Ohi ve Hamurkesen Çayları'nın vadilerde yerleşme yoğunluğu fazladır. Bu akarsular Peri Suyu kadar yataklarını derinleştiremedikleri için yerleşmeye uygun araziler daha geniş yer tutmaktadır. Bu nedenle Kuşcu, Ohi ve Hamurkesen Çayları'nın orta kısımlarında yer alan yerleşmeler toplu bir doku sergilemektedir (Harita: 3.2.).

Karakoçan'da arazinin ortalama yükseltisi fazladır. Güneybatıda kuzeydoğuya gidildikçe yükselti arttığı için ortalama sıcaklık değerleri düşmekte, kar kalınlığı artmakta ve rüzgârlar şiddetini daha da arttırmaktadır. Bu olumsuz topografik ve iklimatik şartlardan dolayı yerleşme yoğunluğu azalmaktadır. Bu sebeplerden dolayı yerleşmeler, kuzey yönlü rüzgârlara karşı korunaklı ve güneye dönük yamaçlar üzerinde kurulmuşlardır. Ancak Karakoçan Ovası'nın güneyinde birikinti konileri üzerinde fay kaynaklarını takip ederek kurulan yerleşmeler Mazı Dağı'nın duldasında kalmaktadırlar.

Bardaklı, Karasakal, Okçular, Sarıcan, Kavakçık gibi köylerin hemen yakın çevrelerinde heyelan görülmektedir. Bu köy yerleşmelerinde kütleli hareketlerden dolayı yerleşmeye uygun araziler üzerinde toplu yerleşmeler görülmektedir. Ancak Okçular Köyü diğerlerinden farklı olarak bu yerleşmenin bazı mahalleleri dağınık, bazı mahalleleri toplu yerleşme özelliği göstermektedir.

Sonuç olarak yerleşmelerin arazi ünitelerine dağılışı şu şekildedir: 39 köy yerleşmesi dağlık ve engebeli arazilerde, 15'i vadi yamaçlarında, 16'sı plato yamaçlarında, 14 köy yerleşmesi de ova tabanı ve kenarlarında yer almaktadır.

3.1.3.3. Fonksiyonel Özelliklerine Göre Yerleşmelerin Tasnifi ve Coğrafi Dağılımları

Karakoçan İlçesi'ndeki yerleşmelerin çoğu daimî yerleşmeler şeklindedir. Geçici yerleşmeler Karakoçan'ın kuzey ve kuzeydoğu sahalarında Çopur, Gaz, Körboğa ile Kurucadağ'ın çevrelerinde yaygınlık kazanmaktadır. Bu yerleşme tipinde, köy veya mahallenin bulunduğu sahadaki çayır ve mera köyün ihtiyacını karşılayamadığı için, yaylacılık, yaygın bir faaliyet olarak devam etmektedir. Bu nedenle özellikle yaz aylarında 1750 metreden sonra yaygınlık kazanan yaylalarda, hayvancılık yapmak amacıyla kurulan ve sadece yaz döneminde yerleşmeye açık olan yerleşme sahaları mevcuttur. Bunlar: Kuru, Pamuklu, Çakan, Beyir, Koman, Koru, Badran, Ulaş, Ali, Burk, Yenikaya, Dongüzveren, Kavran, Kızılpınar, Komik, Fatvar, Kur, Kem, Düz, Albas, Ce, Gölpar yaylalarıdır (Harita: 3.2.). Çopur ve Körboğa dağları üzerinde bulunan yaylaların bir kısmında (Koman, Gölpar) tek katlı, 2 odalı, tek tük meskenlere rastlanmaktadır. Bu tür meskenlerin hemen yanında etrafı çitlerle çevrili, üstü kıl çadırları ile örtülü hayvan barınaklarına da rastlanmaktadır.

Ancak yayla meskenlerinin çoğu kıl çadırından oluşmaktadır. Bunların hemen yakınlarında hayvanların barınması ve toplanan otların biriktirilmesi için etrafı çevrili basit yığınaklara rastlanılmaktadır.

Yaptığımız anket ve görüşmelerde edindiğimiz bilgilere göre 1960 yılına kadar, yurtdışına olan göçlerden önce, yaylacılık önemli bir ekonomik faaliyet türü idi. Bu faaliyet türü, 1970'lerde iç göç hareketinin başlaması, 1980'li yıllarda asayiş problemlerinin baş göstermesinden sonra iyice sönükleşmiştir. Bütün bu olaylar sonucu ilçede yaylacılık faaliyetleri önemli ölçüde zayıflamış ve günümüzde yaylacılık faaliyeti eskiye nazaran azaltmıştır. Geçimini hayvancılıkla sağlayan aileler başka imkânlar arama yoluna gitmişlerdir.

Kışlık hayvan yeminin toplanması ve taze otlaklarda hayvanları gezdirmek amacıyla daha çok nisan sonları ile haziran ayının ortalarına kadar yaylalarda kalınmaktadır. Çoğu yaylalarda obalar kurulur ve hayvansal ürünler toplanır. Yılın diğer aylarında günübirlik yaylalara çıkılır.

Günümüzde yaylalarda yapılan bir diğer faaliyet türü arıcılıktır. Arıcılar, geven çiçeklerinden, arıların bal yapmasını sağlamak amacıyla yüksek yaylalara çıkarlar. Arıcılar, yılın belli bir döneminde yüksek yaylalarda çadırlar kurarak orada kalmaktadırlar.

Sahamızdaki daimî yerleşmeleri köy yerleşmeleri ile Karakoçan şehir yerleşmesi oluşturmaktadır. Köy idarî üniteleri içindeki mahalleleri de dikkate alarak köyleri tek yerleşmeli köyler, çok yerleşmeli köyler olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür.

Köylerin bir kısmında rastladığımız mahalleler, mezraların büyümesi ile oluşmuşlardır. Bugün inceleme alanımızda mezra yerleşmesine rastlanmamaktadır. Muhtarlarla yaptığımız ön anket çalışmasında 62 mezra yerleşmesi tespit edilmiştir. Ancak arazi çalışmalarında yaptığımız gözlemlerde mezraların coğrafi anlamda birer mahalleye karşılık geldiği görülmüştür. Bu tür yerleşme yerleri de haritalarımıza bu şekilde aktarılmıştır (Harita: 3.2.).

Köy idarî ünitesi denilince belli bir sınırı olan ve bu sınırlar içinde daimî ve geçici kır yerleşmeleriyle ekonomik faaliyet sahalarından oluşan, nüfusun 2000'den az veya çok, çoğunlukla tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile uğraşan, muhtar ve ihtiyar heyetinin yönettiği en küçük birimler olarak tanımlanmaktadır (Özçağlar, 1996: 8). İnceleme sahamızda idarî bakımdan yerleşmelerin en küçüğü olan köylerin sayısı 89'dur. Bu köyleri incelediğimizde köylerin ortak arazisi ile yerleşmelerini görürüz. Karakoçan'ın köylerinde karşımıza çıkan başlıca alanlar; tarım, otlak (mera), orman, kayalık, göl, akarsu yatakları yerleşim üniteleridir.

Köy yerleşmelerinin üzerinde yer aldığı arazi, toplam arazinin %0,4'üne (4500 Dekar) karşılık gelmektedir. Bu yerleşim yerlerinde niteliği birbirinden farklı olan (mesken, okul, sağlık ocağı, köy odası, cami, işyerleri, köy hamamı, ahırlar vs.) bu arazi parçaları üzerinde plansız bir şekilde (toplu, dağınık, dağınık toplu, yol ve akarsu vadisi üzerinde) yer alarak bir köy yerleşmesini meydana getirmektedirler. İşte bu köylerin idarî alanı içinde fonksiyonları hayvancılık ve tarım olan bir veya birden çok yerleşme bulunmaktadır. Bu yerleşmeler, idarî bakımdan sadece bir köy muhtarlığına bağlıdır ve bağlı köyün dokusu oldukları için de "köy yerleşmeleri" şeklinde isimlendirilmektedirler. İnceleme sahamızda köylerin idarî sınırları içinde çoğunlukla tek yerleşim ünitesi bulunmaktadır. Bunun yanında birden fazla yerleşim ünitesine sahip köyler de vardır ve sayıca azımsanmayacak miktardadır. Bu özelliği bulunan köyleri de "çok mahalleli köyler" olarak isimlendirebiliriz. Çok mahalleli köylerde birden fazla yerleşmeye rastlandığı gibi, aynı köye bağlı yerleşmelerin kullandığı kom, ağıl ve yayla gibi geçici yerleşmelere de rastlanabilmektedir.

Bir köyün idarî sahası içinde devamlı yerleşim ünitesi varsa, bu yerleşim ünitelerinin her biri "mahalle" olarak isimlendirilmektedir. Köyün idarî sahasında

bulunan mahallelerin dağılışı; relief şartlarına, su kaynaklarına, tarım, orman ve otlak arazilerinin dağılımına ve bu arazilerden yararlanma durumuna, köyde yaşayan insanların sosyal ilişkilerine işlek yollara yaklaşmak gibi daha birçok faktöre göre şekillenmektedir. Arızalı dağlık araziler üzerinde bulunan köylerin mahalleleri arasındaki mesafe arttığı halde, daha sade yüzey şekillerine sahip alanlarda yer alan köylerin mahalleleri arasındaki uzaklık nispeten azalmaktadır (Özçağlar, 1997: 89). Araştırmamızı bu bilgiler doğrultusunda "tek mahalleli köylerdeki köy yerleşim üniteleri", "çok mahalleli köyler" ve "Karakoçan şehir yerleşmesi" şeklinde başlıklara ayırarak değerlendirebiliriz.

3.1.3.3.1. Tek Mahalleden Oluşan Köyler

Sahada bulunan yerleşmeleri sadece bir tek devamlı ikamet edilen yerleşim ünitesi olan köyleri, bu grupta topladık. Karakoçan İlçe merkezine bağlı yerleşmelerin %52,3'ü (22 köy yerleşmesi), Başyurt Bucağı'na bağlı yerleşmelerin %80'i (20 köy yerleşmesi), Çan Bucağı'na bağlı yerleşmelerin %72'si (16 köy yerleşmesi) olmak üzere ilçedeki yerleşmelerin %65'i (58 köy yerleşmesi) bu grupta toplanmıştır. Bu şekildeki bir ayrıma tabi tuttuğumuz bucakların yüzölçümelerini de dikkate aldığımız takdirde tek yerleşim ünitesi olan köylerin, daha çok Başyurt Ovası'nda yoğunlaştığı görülmektedir. Yani yerleşmeye uygun geniş sahaların bulunduğu yerlerde tek yerleşme ünitesine sahip köyler ortaya çıkmaktadır.

Karakoçan Ovası'nın kuzey taraflarında bulunan Kuruca, Körboğa, Gaz ve Çopur Dağları gibi arızalı sahalar geniş yer tutmaktadır. Bu sahalarda yerleşmelerin kurulmasına uygun geniş düzlük araziler çok kısıtlıdır. İşte bu nedenlerden dolayı Karakoçan İlçesi Merkez Bucağı'na bağlı tek yerleşim ünitesi olan köyler azdır.

İlçenin kuzeyinde yer alan Çan Bucağı'nda da arızalı dağlık araziler geniş yer tutmaktadır. Buna rağmen köy yerleşmelerinin çoğu tek yerleşim ünitesine sahiptir. Yükseltisi fazla olan bu sahada ağır kış şartları hüküm sürmekle birlikte, saha pek güvenli bir ortam değildir. Bu nedenlerden dolayı tek yerleşim ünitesi olan bu köyler yamaçların aşınım yüzeylerine merdiven basamakları görünümünü sergileyerek dağılmışlardır.

Tek yerleşim ünitesi olan köyler, yükselti basamakları açısından değerlendirildiğinde yerleşim yerlerinin daha çok alçak kesimlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Karakoçan İlçesi merkez bucağına bağlı tek yerleşmeli köylerin yerleşim

yerlerinin ortalama yükseltisi 1278 metredir. Karakoçan merkez bucağına bağlı tek yerleşmeli köyler içinde yükselti kademesine göre Bardaklı (1000 m) en alçak ve Yenikaya (1705 m) köyü en yüksek yerleşim yerine sahiptir.

Karakoçan İlçesi Başyurt Bucağı'na bağlı tek yerleşmeli köylerin 20 yerleşim yerinin ortalama yükseltisi 1129 m'dir. Bu köyler içerisinde Yüzev (1000 m) en alçak ve Demirtepe (1430 m) en yüksek yerleşim yerine sahiptir.

Karakoçan İlçesi Çan Bucağı'na bağlı tek yerleşmeli 16 köyün yerleşim yerinin ortalama yükseltisi 1480 metredir. Bunlar içinde Yıldızköy (1140 m) en alçak ve Kocadayı (1710 m) en yüksek yerleşim yerine sahiptir.

Karakoçan İlçesi'nde bulunan tek yerleşmeli köylerin 31'i 1000–1250 metreler arasında, 16'sı 1250–1500 metreler arasında ve 11'i de 1500 m'den sonraki yükseltilerde yer almaktadır.

Tek yerleşmeli köylerin çoğu II. III. ve IV. sınıf arazilerde yer almakta ve köyün idarî sahası içinde daha çok kuru tarım arazileri ile otlak ve fundalıklar geniş yer tutmaktadır. Bu nedenlerden dolayı tek yerleşmeli köylerin çoğunda tarım ve hayvancılık birlikte yapılmaktadır.

Tek yerleşim ünitesi bulunan köyleri bucaklara ve konut sayılarına göre gruplandırarak incelediğimizde farklı özelliklerle karşılaşmaktadır. Karakoçan Merkez Bucağı'na bağlı tek yerleşmeli köylerdeki konut sayıları şöyledir: 1–25 aralığında konut bulunan köy sayısı 9, 25–50 aralığında konutu bulunan köy sayısı 8, 50–75 aralığında konutu bulunan köy sayısı 3 ve 100'den fazla konutu bulunan köy sayısı 2'dir.

Başyurt Bucağı'na bağlı olan köylerin konut dağılımları şu şekildedir: 1–25 aralığında konutu bulunan köy sayısı 9, 26–50 aralığında konutu bulunan köy sayısı 9, 76–100 aralığında konutu bulunan köy sayısı 1 ve 100'den fazla konutu bulunan köy sayısı ise 2'dir.

Çan bucağına bağlı ve 1–25 aralığında konutu bulunan köy sayısı 7, 26–50 aralığında konutu bulunan köy sayısı 5, 51–75 aralığında konutu bulunan köy sayısı 3 ve 76–100 aralığında konutu bulunan köy sayısı 2'dir.

İlçenin tümünde 1–50 aralığında konut bulunan küçük olan köy sayısı 47'dir. 51–100 aralığında konutu bulunan orta büyüklükteki köy sayısı 6 ve 100'ün üzerinde konutu bulunan köy sayısı da 3'tür.

Konutların bu şekildeki dağılımlarına ve arazi gözlemlerimize dayanarak tek yerleşmeli köylerin büyük kısmının küçük köylerden oluştuğunu söyleyebiliriz.

100'ün üzerinde konutu bulunan yerleşmeler Başyurt (104), Bulgurcuk (250) ve Sarıcan (400) köyleridir. Bunlardan Başyurt, aynı isimle anılan bucağının merkezi ve Sarıcan'da belde yerleşmesi özelliğine sahiptir. İlçe merkezinin hemen yakınında bulunan Bulgurcuk Köyü'nde de büyükbaş ve küçükbaş havyan sürüleri bulunmaktadır.

Tek yerleşmeli köy ünitelerinde konut sayılarının çok düşük olmasında coğrafi faktörlerin yanısıra idarî düzenlemeler de etkili olmuştur. Örneğin Paşayaylası'nın 4 konuttan ibaret olması, Ormancık Köyü'nden ayrılarak yeni bir köy oluşturmamasından kaynaklanmıştır. Benzer durum 26 konutlu Cumhuriyet Köyü'nün Maksutalı'den ayrılarak yeni bir köy ünitesi oluşturmamasında da mevcuttur.

2000 yılı nüfus sayımına göre toplam nüfusun %33,7'si (7104 kişi) Karakoçan Merkez Bucağı'na bağlı tek yerleşmeli köyler, %22,2'si (4680 kişi) Karakoçan Başyurt Bucağı'na bağlı tek merkezli köylerde, %10,5'i de (2223 kişi) Çan Bucağı'na bağlı tek merkezli köylerde toplanmıştır. İlçenin tamamında toplam nüfusun %66,6'sı (14007 kişi) tek merkezli köylerde toplanmıştır.

2000 yılı nüfus sayımları sonuçlarına göre inceleme sahamızdaki tek merkezli köylerin ortalama nüfusu 287,4 kişidir. Bu köyler içinde Paşayaylası ve Yıldız Köylerin tüzel kişiliği devam ettiği halde köyde hiç kimse bulunmamaktadır. Yine bu köyler içinde Sarıcan Beldesi'nin nüfusu 2867 kişi olarak tespit edilmiştir.

Karakoçan Merkez Bucağı'na bağlı tek yerleşmeli köylerin kapladığı alan 266,5 km², Başyurt Bucağı'na bağlı tek yerleşmeli köylerin kapladığı alan 170,5 km² ve Çan Bucağı'na bağlı tek yerleşmeli köylerin kapladığı alan 167,8 km² olmak üzere toplam 604,8 km²'dir. Bu köyler içerisinde en geniş alana Bulgurcuk (40,9 km²) ve en dar alana da Akçiçek (2,7 km²) Köyü sahiptir.

Karakoçan İlçesi'nde köylerin kapladığı ortalama alan 12,05 km² iken, bu değer tek yerleşmeli köylerde 10,4 km²'dir.

Tek yerleşmeli köylerin konut ortalaması, ilçe ortalaması ile karşılaştırıldığında, ilçede 43,5 ve tek yerleşmeli köylerde ise 43 olduğu görülür.

Tek yerleşmeli köylerin nüfus ortalaması bakımından ilçe ortalaması ile karşılaştırıldığında bu değer ilçede 227,2 kişi iken, tek yerleşmeli köylerde 287,4 kişi olarak hesaplanmaktadır.

Sonuç olarak tek merkezli köyler sayıca fazla olmakla birlikte, genellikle küçük köylerden oluştukları için inceleme sahamızdaki köylerin büyük kısmının küçük köylerden meydana geldiği söylenebilir. Ayrıca bu köylerin bazılarında kültürel

tesislerin (cami, okul vs.) yanısıra ticarethaneler de bulunmaktadır. Bunlar bakkal, benzinlik, hızar, demir doğrama, marangozhane, berber, kasap gibi ticarethanelerdir.

Tablo: 3.4. Tek Yerleşmeli Köylerdeki Konut Sayıları

Konut Grupları	Karakoçan İlçe Merkezi		Başyurt Bucağı (Güney)		Çan Bucağı (Kuzey)	
	Köy	Konut Sayısı	Köy	Konut Sayısı	Köy	Konut Sayısı
0-25	AKÇİÇEK	9	AKYOKUŞ	19	DEMİRTAŞ	19
	AKKUŞ	10	ÇAYIRDAM	24	GÜMÜŞAKAR	16
	BARDAKLI	18	DEMİRTEPE	19	KARAÇAN	14
	ÇALIKAYA	21	GÖZEREK	22	KEKLİKÖY	14
	ÇAMARDI	14	GÜLÜCE	18	ÖZLÜCE	19
	KARAKOÇAN	17	İSAKÖY	17	PİLAVENTEPE	10
	KARASAKAL	13	KIRGIL	18	YIZDIKÖY	2
	ORMANCIK	24	MAKSUTALI	21		
	PAŞAYAYLASI	4	MİRAHMET	20		
26-50	BEYDERE	34	AŞAĞIOVACIK	28	ÇAN (BM)	32
	ÇAVUŞYOLU	30	CUMHURİYET	26	AKPINAR	27
	DEMİRDELEN	33	DURMUŞKÖY	33	ÇITAK	47
	KALKANKAYA	28	ÇANAKÇI	29	KOCADAYI	49
	KIZILCA	46	KÖRYUSUF	29	YEŞİLBELEN	40
	TEKARDIÇ	36	SAĞIN	36		
	YENİKAYA	32	DEVECİ	47		
	YÜCEKONUK	28	SAVUCAK	36		
			YUKARIOVACIK	48		
50-75	KALECİK	69			KAVALCIK	51
	KULUNDERE	54			KORUDİBİ	69
	YENİCE	75			SARIBAŞAK	51
76-100			YÜZEV	99	BAZLAMA	100
100 +	BULGURCUK	250	BAŞYURT(BM)	104		
	SARICAN	400				

Kaynak: Arazi Anketleri 2007

3.1.3.3.2. Çok Mahalleden Oluşan Köyler

Bir köyün idarî sahası içinde devamlı oturlan birden fazla köy yerleşmesi varsa her birine idarî bakımdan mahalle denilmektedir. Köyün geneline adını veren devamlı yerleşim merkezi de bir mahalle yerleşmesidir. Bu özellikteki mahalle yerleşmeleri genellikle köyün idarî sahası içinde merkezî bir konumda oldukları için "Merkez Mahalle" olarak belirtilmektedir (Özçağlar, 1997: 90).

İnceleme sahası içinde yer alan mahalle yerleşmeli köy idarî ünitesi sayısı 31'dir. Bu köylerin adları, köyün idarî sınırları içinde yer alan mahalle yerleşmeleri, bunların hane sayıları, merkez mahalleye uzaklıkları tablo:40'da verilmiştir.

Çok yerleşmeli köylerin mahalle ünitelerinin ortalama yükseltisi, 1191 metredir. Alayağmur Köyü ortalama 950 metrede, Doğanyol Köyü ortalama 1470 metrede bulunmaktadır. Yükselti kademeleri bakımından 3 köy 1000 metreden alçak, 15 köy

1000–1250 metreler arasında, 12 köy 1251-1500 metreler arasında, 1 köy de 1500 metreden daha yüksekte yer almaktadır. Çok yerleşmeli köyler, yükselti ortalaması ve kademeleri bakımından tek yerleşmeli köylere göre daha alçaktır. Çünkü çok yerleşmeli köyler çoğunlukla vadi yamaçları, dalgalı yüzeyler, orman içinde ve heyelan sahası içinde bulundukları için yerleşmeler daha dağınık bir düzen gösterir. Dumluyazı, Akarbaşı, Pamuklu, Okçular, Balcalı, Yoğunağaç, Alayağmur Köyleri Peri Suyu'nun derin vadisinin yamaçlarında bulundukları için yerleşmeler dağınıktır. Hamurkesen, Doğanyol, Alabal Köyleri de kanyon vadili Hamurkesen Çayı'nın yamaçlarında bulunduğu için dağınık yerleşmelidir. Okçular ve Sarıhan köylerinin dağınık yerleşmeli olmasında kütle hareketlerinin (heyelan bölgeleri) etkisi çok büyüktür. Geriye kalan diğer çok yerleşmeli köy ise çok engebeli yüzeylerde bulunmaktadır.

Karakoçan Merkez Bucağı'na bağlı 19 köy yerleşmesinde 57 mahalle, Başyurt Bucağı'na bağlı 5 köy yerleşmesinde 12 mahalle ve Çan Bucağı'na bağlı 7 köy yerleşmesinde 22 mahalle olmak üzere toplam 91 mahalle bulunmaktadır. Bunlardan 31 tanesi merkez mahalle durumundadır. Çok yerleşmeli köylerin çoğu (Ağamezrası, Altınoluk, Bahçecik, Balcalı, Gündeğdi, Hamzalı, Kavakdere, Pamuklu, Üçbudak, Yeniköy, Akbulak, Kuşçu, Kümbet, Mahmutlu, Çelebi, Hamurkesen) iki mahalleden oluşmaktadır. Okçular köyünde ise 10 mahalle bulunmaktadır.

İnceleme sahamızdaki çok yerleşmeli köylerin adları köyün idarî sahasında bulunan merkez mahallelerden gelmektedir. Yani her köyün merkez mahallesi, bulunduğu köye adını vermiştir. Bu mahallelerin eski adları yenileriyle değiştirildiği için köylerin adları da çoğunlukla değişmiştir. Ancak köye bağlı merkez mahalle dışındaki diğer bütün mahallelerin adları değiştirilmeden günümüze kadar ulaşabilmiştir.

Karakoçan Merkez Bucağı'na bağlı Yeniköy (III. sınıf araziler), Başyurt Bucağına bağlı Kümbet (II. sınıf araziler) ve Mahmutlu (III. sınıf araziler) köyleri dışında kalan çok yerleşmeli köylerin hemen hepsi VI. Ve VII. sınıf araziler üzerinde yer almaktadır (Harita: 4.1.).

Tablo: 3.5. Çok Yerleşmeli Köylerdeki Konut Sayıları

BUCAK	Karakoçan İlçe Merkezi			Başyurt Bucağı (Güney)			Çan Bucağı (Kuzey)		
Konut Grupları	Köy	Mah. Sayı	Konut Sayı	Köy	Mah. Sayı	Konut Sayısı	Köy	Mah Sayı	Konut Sayısı
0-25	KAVAKDERE	2	12	AKBULAK	2	25	DUMLUYAZI	4	22
	PAMUKLU	2	12	KÜMBET	2	18	HAMURKESEN	2	19
	ÇAMARDI	2	14						
	ÜÇBUDAK	2	16						
26-50	AKARBAŞI	4	46	ALAYAĞMUR	4	30	ALABAL	3	34
	DOĞANYOL	3	31	MAHMUTLU	2	26	ÇELEBİ	2	46
	HAMZALI	3	30	KUŞCU	2	41	KUŞBAYIRI	3	41
	YALINTAŞ	3	26				SARIHAN	4	40
	YOĞUNAĞAÇ	3	32						
	BALCALI	2	26						
	ÇAYIRGÜLÜ	4	32						
	KIZILPINAR	4	45						
51-75	AĞAMEZRASI	2	65				KORUDİBİ	4	71
	KOÇYİĞİTLER	4	54						
76-100	BAHÇECİK	2	90						
	YENİKÖY	2	97						
101 +	ALTINOLUK	2	103						
	GÜNDEĞDİ	2	108						
	OKÇULAR	10	104						

Kaynak: Arazi Anketleri 2007

Tablo: 3.6.'da çok yerleşmeli köyler ve bu mahalleler ile bu mahallelerin sahip oldukları konut sayıları ve merkez mahalleye uzaklıkları verilmiştir. Bu yerleşmelere genel olarak baktığımızda konut sayılarının 2 ile 100 arasında değişmekte olduğu görülmektedir. Konutu az olan yerleşmeler topoğrafik şartlara bağlı olarak şekil kazanırken, çok konuttan oluşan yerleşmeler hem topoğrafik hem de idarî özelliklerinin vermiş olduğu imkânlar dâhilinde şekillenmiştir.

Çok yerleşmeli köylerin inceleme sahasında kapladığı alan yaklaşık % 40 (386,2 km²)'dir. Çok yerleşmeli köylerin kapladığı ortalama alanı 12,5 km²'dir. Bunlardan Mahmutlu Köyü en dar alana (3,1 km²), Kızılpınar Köyü ise en geniş (30,4 km²) alana sahiptir.

İnceleme sahası içinde bütün sayım dönemlerinde çok yerleşmeli köylerin toplam nüfusu, tek yerleşmeli köylerin toplam nüfusundan daima daha az olmuştur. Çok yerleşmeli köylerin kapladığı toplam alan geniş olmadığı için 2000 yılına kadar nüfus yoğunluğu tek yerleşmeli köylerin nüfus yoğunluğundan daha fazla olmuştur. Ancak 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre bu değer düşmüştür. Çünkü tek yerleşmelerin bir kısmı Karakoçan şehrine yakın olduklarından dolayı nüfusları artmıştır.

Tablo: 3.6. Çok Yerleşmeli Köylerdeki Mahallerin Hane Sayıları ve Merkez Mahalleye Uzaklıkları, 2007

Köyün İdari Birimi	Mahalle Adı	Hane Sayısı	Uzaklığı Km	Köyün İdari Birimi	Mahalle Adı	Hane Sayısı	Uzaklığı Km
Karakoçan İlçe Merkezi				Üçbudak	Üçbudak	13	-
Ağamezrası	Ağamezrası	8	-	Yalıntaş	Dedemezra	3	3
	Gömen	4	1		Yalıntaş	12	-
Akarbaşı	Akarbaşı	28	-	Yeniköy	Sarıceviz	8	2
	İlbiyen	9	6		Derince	6	2
	Elif	7	8	Yoğunağaç	Yeniköy	62	-
	Koç	2	5		Kengerlik	35	1
Altınoluk	Altınoluk	43	-	Yoğunağaç	Yoğunağaç	20	-
	Söğütlü	60	8		Çukurca	10	2
Bahçecik	Bahçecik	73	-		Ali	2	1.5
	Gurbet	17	3	BAŞYURT BUCAĞI (Güney)			
Balcalı	Balcalı	16	-	Akbulak	Akbulak	23	-
	Değirmendüzü	10	1.5		Millahasan	2	1
Çamardı	Çamardı	11	-	Alayağmur	Alayağmur	21	-
	Dursun	3	1		Palangölü	3	2
Çayırgülü	Çayırgülü	9	-		Zilmez	4	4
	Çayırılık	12	4		Değirmen	2	2
	Fındıklı	8	2.5	Kuşçu	Kuşçu	33	-
	Göl	3	1.5		Y. Kuşu	8	1.5
Doğanyol	Doğanyol	26	-	Kümbet	Kümbet	10	-
	Kuruk	4	1		Domuzveren	8	2.5
	Tekev	1	1	Mahmutlu	Mahmutlu	14	-
Gündeğdi	Gündeğdi	100	-		Karabük	12	1
	Çato	8	5	ÇAN BUCAĞI (Kuzey)			
Hamzalı	Hamzalı	23	-	Alabal	Alabal	12	-
	Ada	7	3		Polan	10	4
Kavakdere	Kavakdere	7			Değirmendere	12	3
	Düğünülü	5	2	Çelebi	Çelebi	36	-
Kızılpınar	Kızılpınar	25	-	Tepe	Tepe	10	2
	Tatlıca	10	3		Dumluyazı	6	-
	İnceler	7	2	Dumluyazı	Turan	6	2
	Diğer	3	3		Yoncalı	3	2
Koçyigitler	Koçyigitler	22	-		Çebeci	3	1
	Kuruca	12	5	Hamurkesen	Hamurkesen	15	-
	Dal	10	6		Mezra	4	1
	Ürünü	10	8	Korudibi	Korubibi	31	-
Okçular	Okçular	34	-		Kuçak	22	40
	Koçan	5	1		Şeman	10	40
	Gelincik	8	1		Deliktaş	6	20
	Selçuk	22	1	Kuşbayırı	Kuşbayırı	47	-
	G. Üseyin	2	2		Kubatan	21	0.5
	Neşeli	7	3		Araplı	3	1.5
	Nezeran	5	2	Sarıhan	Sarıhan	19	-
	Karahan	3	0.6		Çalılık	5	4
	Çatılı	13	0.5		Doğançukuru	12	2.5
	Aptalan	5	4		Gülçukuru	4	2
Pamuklu	Pamuklu	7	-				
	Pembelik	5	3				

Kaynak: Arazi Anketleri 2007

Çok yerleşmeli köylerde 1981 yılında köy başına ortalama 1309,3 koyun ve 807,2 keçi düşerken; 2007 yılında köy başına ortalama 649,8 koyun ve 660,8 keçi düşmüştür.

Tek yerleşmeli köylerde ise köy başına ortalama 1701,5 küçükbaş hayvan düşerken, 2007 yılında köy başına ortalama küçükbaş hayvan sayısı 654,9'a düşmüştür. Yani çok yerleşmeli köylerde köy başına düşen ortalama hayvan sayısı, tek yerleşmeli köylere göre daha azdır. Çünkü çok yerleşmeli köyler dağınık arazilerde bulunduğu için tek yerleşmeli köylere göre daha küçük köyler durumundadır. Hem tek hem de çok yerleşmeli köylerde küçükbaş hayvan sayısının giderek azalması ilçede olan göçlerle açıklanabilir.

Benzer durum büyükbaş hayvancılık için de söz konusudur. Şöyle ki 1981'de çok yerleşmeli köylerde köy başına ortalama 232,7 hayvan düşerken, bu değer 2007 yılında yine azalarak 169,3 olmuştur.

Tek yerleşmeli köylere göre daha alçak kesimlerdeki engebeli yüzeylerde bulunan çok yerleşmeli köyler genellikle küçük köyler durumundadır. Çünkü çok yerleşmeli köylerin kapladığı ortalama alan, ekili-dikili araziler, nüfus, konut sayıları ile büyük ile küçükbaş hayvan sayıları daha azdır. Tek yerleşmeli köylerde de bulunan konut sayılarının çoğunluğunun 100'ün altında olması, bu köylerin de büyük olmadıklarını gösterir.

İnceleme sahamızın genellikle engebeli arazilerden oluşması küçük köyler sayısını bir hayli arttırmıştır. Yani ilçede köy sayısı çok fazla ama çoğunluğu küçük köylerden oluşmaktadır.

3.1.3.3.3. Şehir Yerleşmesi

Karakoçan Cumhuriyet dönemi ilçelerindendir. Şehrin kuruluşu oldukça yenidir. 1936'dan önce burası küçük köy yerleşmesine karşılık gelmektedir. 1936 – 1937 döneminde yapılan idarî düzenleme ile Karakoçan İlçesi kurulmuş, şehrin kuruluşu ve gelişmesine elverişli olduğu için Tepe Köyü, ilçe merkezi olarak tespit edilmiştir.

Osmanlı döneminde Ohi Bucağı'na bağlı Tepe Köyü'nde günümüzde yapılan inşaat kazılarında çanak – çömlek ve süs eşyalarının içinde bulunduğu mezarlara rastlanmaktadır. Bu nedenle tarihî devirlerde burada değişik kavimlerin yaşadığı, höyük üzerinde kurulması onun eski bir yerleşme olduğunu göstermektedir. Şehrin hemen

yakın çevresinde bulunan Urartular döneminden kalma Bahçecik Höyüğü bunlardan biridir.

Karakoçan'ın tarihî coğrafyası ile ilgili en önemli kaynaklardan biri de şehrin 3 km kuzeydoğusunda bulunan Kalecik Barajı altında kalan kayaların içine oyulmuş odalar şeklindeki barınaklardır. Ancak 1975'ten önce günışığında olan bu arkeolojik kalıntı ile ilgili tarihî araştırmalar yapılamadığı için yerleşmenin tarihi ile ilgili bilgiler çok sınırlı kalmaktadır.

Yakın çevresinde bulunan Bağı Kalesi (günümüzde Mazgirt'e bağlı), Kiğı Kalesi ile Bahçecik Höyüğü Karakoçan'ın çok eski bir yerleşim yeri olduğunu göstermektedir.

Herhangi bir sahanın tarihî coğrafyasını ayrıntılı bir şekilde ortaya koyabilmek için o saha ile ilgili birçok tarihî belgeye ulaşmak, bunlar içinde coğrafi önemi bulunanları yine coğrafyanın prensiplerine göre değerlendirmek oldukça büyük önem taşımaktadır (Elibüyük, 1989: 11).

Karakoçan'ın gelişmesinde başlıca dört faktör etkili olmuştur: Bunlardan birincisi ilçe merkezi olmanın etkisidir. 1936'da ilçe merkezi olan Karakoçan'da birçok resmi kurum teşkilatlanmıştır. Bununla birlikte birçok iş yeri de açılmıştır. İkinci önemli faktör 1950'den sonra Türkiye'nin hemen her yerinde görülen alt yapı çalışmaları ile yurtdışına olan göçlerin yaptığı etkidir.

Foto: 3.3. Karakoçan şehrinde genel bir görünüm: Karakoçan'da verimli tarım arazileri üzerinde son derece hızlı bir yapılaşma vardır.

1950 yılından sonra Karakoçan'ın hemen yanı başından geçen Bingöl – Elazığ Karayolu Karakoçan'ı dış dünyaya bağlamış ve gelişmesini hızlandırmıştır. 1960 yılından itibaren özellikle Almanya'ya giden gurbetçilerin, yakınlarına sağladıkları yardımlardan dolayı Karakoçan daha da gelişmiştir.

Üçüncü önemli faktör 1975 yılında devreye giren Kalecik Barajı'nın yapmış olduğu etkidir. Karakoçan Ovası'nın sulu tarım imkânlarına kavuşması ile Karakoçan'ın gelişmesi hızlanmıştır.

Asıl önemli olan dördüncü faktör ise göçlerin yaptığı etkidir. 1980 yılından itibaren Karakoçan'ın yakın çevresinden önemli ölçüde göç almaya başlamıştır. Bu nedenle 1980 yılından itibaren Karakoçan'da çok hızlı bir inşaat faaliyeti başlamıştır.

Bu bilgiler doğrultusunda, Karakoçan'ın tarihî gelişimini 1936'dan önceki dönem, 1936 – 1960 yılları arasındaki dönem, 1960 – 1980 yılları arası dönem, 1980 – 2000 yılları arası dönem ve 2000 sonrası dönem olmak üzere beş dönemde incelemek mümkündür.

1.İlk Kuruluş ve 1936 Yılına Kadar Olan Gelişme Dönemi: Tepe Köyü ile başlayan tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte, edindiğimiz bilgilere göre bu yerleşme yeri sırasıyla Hititler, Urartular, Medler, Persler ve Sasaniler'in egemenliğine girmiştir. İslam orduları Hz. Ömer devrinde bölgeye kadar gelmiştir. 1071 Malazgirt Meydan Savaşı'ndan sonra yerleşme Türklere bağlanmıştır. Daha sonra sahada Akkoyunlular ve Safeviler uzun süre hâkimiyet sürmüş, Çaldıran Savaşı'ndan (1514) sonra Osmanlı egemenliğine girmiştir.

Karakoçan'ın çekirdek kısmına karşılık gelen sahada yaptığımız incelemeler neticesinde çok sayıda tarihî kalıntı ve harabelere rastlanmıştır.

Tepe Mahallesi'nin 1936 yılından önce çevresindeki tarım arazileri ile birlikte kaplamış olduğu toplam alan 216 hektardır. Nüfusu 50 kişinin altında olan Tepe Köyü birkaç haneden ibarettir.

2000 yılında D.İ.E.'nin Belediye örgütlü yerleşmeler bazında yaptığı konut araştırmasında 1936 yılından önce Tepe Mahallesi'nde toplam beş tane konutun yapıldığı tespit edilmiştir. 1930 yılından önce gelişmenin son derece yavaş olduğu bu küçük köyün, ilçe merkezi seçilmesi, sahanın yerleşmeye son derece elverişli coğrafi potansiyelinden kaynaklanmaktadır.

Ohi ve Kalecik dereleri arasında, Karakoçan Ovası'nın hemen yanı başında bulunan Tepe Mahallesi, büyümeye ve gelişmeye son derece elverişlidir. Aynı zamanda ilçedeki yerleşmelerin merkezi kısmında bulunması da dikkat çekicidir.

2. 1936 – 1960 Yılları Arasında Gelişim Dönemi: Karakoçan 1936'da ilçe merkezi olmasından ve idarî fonksiyonundan dolayı büyük gelişme göstermiştir. 1936 öncesinde sadece Tepe Mahallesi'yle sınırlı olan yerleşmeye 1936 – 1960 yılları arasında Kırkpınar (1936), Yeni (1954) ve Karşıyaka (1954) mahalleleri de eklenmiştir.

Bununla birlikte Karakoçan'da birçok resmi kurum ve kuruluş faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu dönemde Kaymakamlık (1936), Belediye (1936), Askerlik Şubesi (1936), Jandarma komutanlığı (1936), Sağlık Ocağı (1958), Müftülük (1951), PTT (1936), Tapu Sicil Müdürlüğü (1936), Noter (1940), T.C. Ziraat Bankası (1948), eski Tepe yerleşmesinin çevresinde dağınık bir düzende kurulmuşlardır.

Bu dönemde yerleşmeye elverişli tarım arazileri üzerinde çok dağınık bir dokuda bulunan şehrin, daha çok kuzeybatı – güneydoğu istikametinde geliştiği görülmektedir. Bu şekildeki gelişmeye daha çok tarım arazileri ile birlikte aynı istikamette uzanan Ohi Çayı etkili olmuştur. Çünkü 1960 yıllarına kadar esas geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. İşte bu nedenlerden dolayı 1960 yılına kadar Karakoçan'ın gelişmesinde, tarım fonksiyonu etkili olmuştur. 1948 yılında T.C. Ziraat Bankası'nın Atatürk Caddesi üzerinde kurulması, Karakoçan'da ticarî bir canlılığın başladığı fikrini vermektedir. Ancak o dönemde kalma çarşı meydanı tümüyle değişmiş durumdadır.

DİE araştırmalarına göre 1936 – 1960 yılları arasında Karakoçan'da çoğunluğu tek katlı olmak üzere toplam 120 konut yapılmıştır. Şehre dâhil olan yerleşmelerle birlikte 1960 yılında Karakoçan'da toplam 250 adet konut olabileceği tahmin edilmektedir.

3. 1960 – 1980 Yılları Arasındaki Gelişim Dönemi : Bu dönemde Karakoçan'da birçok resmi kurum ve kuruluşun faaliyete geçmesi ile birlikte, ticarethaneler yaygınlaşmış, aldığı göçlerin de etkisiyle çok daha hızlı bir şekilde gelişmiştir.

Bu dönemde Karakoçan'da faaliyete giren başlıca kuruluşlar şunlardır. Emniyet Amirliği (1973), Meteoroloji Müdürlüğü, Ziraat Odası Başkanlığı (1963), Kadastro Müdürlüğü (1980), Köy Hizmetleri Bakımevi (1962), Yatılı Bölge Okulu (1964), Karakoçan Lisesi (1972), İmam Hatip Lisesi (1977), Cengiz Topel İlköğretim Okulu

(1965), Fatih İlköğretim Okulu (1978)'dur. Ayrıca 1975'de Kalecik Barajı devreye girmiştir.

Bu dönemin en belirgin özelliği Karakoçan'ın hızlı bir şekilde göç almasıdır. 1960'lı yıllarda yurtdışına gidenler, yakınlarına kolaylıklar sağlayarak Karakoçan'da bu dönemde hızlı bir yapılaşmayı başlatmışlardır. Karakoçan'da bu dönemde Yatılı İlköğretim Okulu, İmam Hatip Lisesi ve Karakoçan Lisesi gibi eğitim kurumlarının açılması göçleri daha da hızlandırmıştır.

Bu dönemde şehrin daha çok kuzey – güney doğrultusunda gelişmesinde Kalecik Barajı ile Yatılı Bölge Okulu etkilidir. Kuzeydeki gelişmeyi Kalecik Barajı yapmıştır. 1975'te devreye giren Kalecik Barajı, güneyinde bulunan tarım arazileri üzerinde şehrin geliştiği ve yeni mahallenin ortaya çıktığı bilinmektedir. 1964'te Elazığ Caddesi'nin güneyinde 44 bin m² lik bir alan üzerinde Yatılı Bölge Okulu'nun açılması ile şehrin gelişmesi bu yönde olmuştur. Bu nedenle güneydeki sahalar gelişmiş ve Kulunbaba (1977) Mahallesi ortaya çıkmıştır. Böylece dönemin sonunda Karakoçan'da mahalle sayısı beşe yükselmiştir.

Yine DİE'nin kayıtlarına göre Karakoçan'da hızlı gelişme bu dönemden itibaren başlamıştır. Bir önceki dönemin sonunda 250 olan konuta, 506 yeni konut eklenmiştir. Böylece şehre dâhil olan eski yerleşmelerdeki konutlarla birlikte Karakoçan'da 1980 yılında 1000 civarında konutun bulunduğu tahmin edilmektedir.

4. 1980 – 2000 Yılları Arasındaki Gelişim Dönemi: 1980 – 2000 yılları arasında Karakoçan'ın alansal gelişimi hem yeni kurulan hastane ve okulların hem de nüfus artışına bağlı olarak inşa edilen konutların sayesinde gelişmesini sürdürmüştür. Bu gelişmeye yeni kurulan Tedaş (1982), Orman İşletme Şefliği (1943), Cezaevi (1989), İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (1984), Hacı Celal Bey Öğrenci Yurdu (1992), M.T. S Kursu (1989)'un da etkisi vardır. Bu dönemdeki gelişme kuzeybatı ve güneydoğu istikametinde olmuştur. Özellikle 1991 yılında Devlet Hastanesi'nin Kırkpınar Mahallesi'nde 15 bin m²'lik bir alanda faaliyete başlamasıyla şehrin gelişmesi bu yöne doğru kaymıştır.

Bu dönemde, şehrin gelişmesinde politik nedenlerin de etkisi vardır. Bingöl – Karakoçan yol ayrımında bulunan Gölpınar kırsal yerleşmesi 1982'de mahalle statüsüne kavuşmuştur. Gölpınar mahallesi şehre uzak olduğu için diğer mahalleler gibi gelişmeyi yakalayamamıştır.

Bu dönemin bir diğer özelliği şehrin büyümesi ile ticaret alanları genişlemiş ve T.C Ziraat Bankası yanında Türkiye Halk Bankası'nın da açılması olmuştur. Bu durum Karakoçan'ın ticarî fonksiyon açısından çok geliştiğini göstermektedir. Hatta bu özelliğinden dolayı yakın çevresinde bulunan birçok yerleşmeyi etki sahasına almayı başarmıştır.

DİE'nin 2000 yılında yaptığı konutlar araştırmasında bu dönemde Karakoçan'da 1357 yeni konut yapılmıştır. Böylece 2000 yılında 2016 konut bulunmaktadır. Bu konutların 934 tanesi tek ve 728 tanesi de iki katlıdır. 1319 konutun taban alanı 100 – 150 m² arasında değişmektedir. Çoğunluğu yığma bina niteliğinde olan bu konutlar daha çok odun ve kömürle ısıtılmaktadır. 3063 olan dairelerin çoğunluğu 4 odadan oluşmaktadır.

Şehirler genişledikçe, bunların yakın çevrelerinde bulunan kırsal yerleşmelerin şehre bağlanması ile alansal büyümesi daha da artmaktadır (Baykal, 1990: 11). Gölpınar Mahallesi şehrin uzağında bulunduğu halde politik nedenlerle şehre bağlanmış, ancak pek gelişmemiştir. Gölpınar Mahallesi, Karakoçan ile Sarıcan belediyeleri arasında ve Elazığ – Bingöl Karayolu çevresinde bulunmaktadır. Bu avantajlı konuma rağmen eski görünümünden pek fazla bir şey kaybetmemiş, köy yerleşmesi özelliğini muhafaza etmiştir.

5. 2000'den Sonraki Gelişim Dönemi: 2000'den sonra Karakoçan'ın gelişme hızı bir önceki döneme göre biraz gerilemiştir. Çünkü Karakoçan 2000'den sonra önemli ölçüde göç vermeye başlamıştır. Ancak şehrin dış kenar kuşağında bazı varlıklı ailelerin yaptırdıkları konutlarla şehrin gelişmeye devam ettiğini görmekteyiz.

2000'e kadar Yeni Mahalle'ye bağlı olan Kalecik Deresi'nin kuzeyindeki saha belediyenin aldığı bir kararla Bahçelievler Mahallesi'ne dönüştürülmüştür. Böylece hemen her dönemde şehre birer mahalle katılarak, gelişmesi sağlanmış ve mahalle sayısı 7'ye ulaşmıştır.

2000 – 2007 yılları arasında geçen yedi yıllık sürede 226 konut yapılmıştır. Bu konutların kaplamış olduğu toplam alan yaklaşık 165 bin m²'dir. Çoğunluğu müstakil evler (189) şeklinde yapılan bu konutlar oldukça modern bir görünümündedir. Şehrin kenarında, açık ve geniş araziler üzerinde yapılan bu konutlar, halkın ekonomik anlamda güçlü olduğunu göstermektedir. Daha çok yabancı ülkelerde (Almanya, Belçka, Hollanda, İsviçre vs.) çalışan işçilerin yaptırdığı konutlardır.

Hâlihazır harita üzerinde yaptığımız hesaplamalara göre Karakoçan şehri 1601 hektarlık alana yayılmıştır. Bu sahada toplam 2242 konut ve konutlarda toplam 3798 daire bulunmaktadır. Yeni Mahalle konut yoğunluğu ile dikkat çekmektedir. Diğer mahallelerde tarım arazileri ile ahırlar geniş yer tutmaktadır. İşte bu özelliklerden dolayı şehrin merkezi sık bir doku özelliğinde iken, çevreye doğru doku iyice gevşemektedir.

Tablo: 3.7. Bitiş Yılına Binaların Mahallelere Göre Sayıları

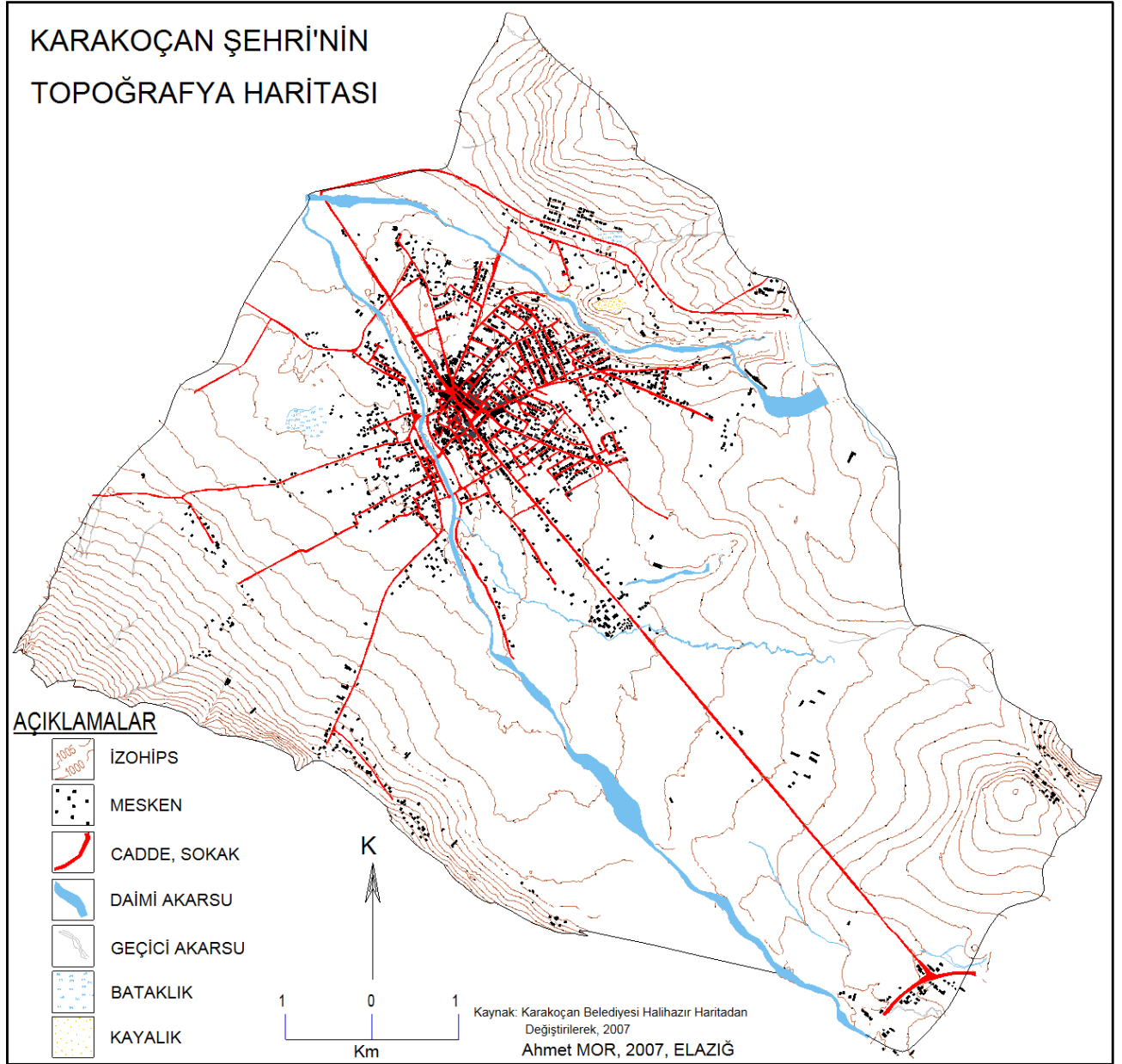
Mahalle	Binanın Bitiş Yılı								Bilinmeyen	Toplam
	— 1929	1930– 1939	1940– 1949	1950– 1959	1960– 1969	1970– 1979	1980– 1989	1990– 2000		
GÖLPINAR	-	-	-	-	1	5	14	21	-	41
KARŞIYAKA	-	-	-	-	2	11	20	16	1	50
KARŞIYAKA	-	-	-	3	4	34	29	17	2	89
KIRKPINAR	-	2	-	1	17	44	126	200	10	400
KULUBABA	-	-	1	3	17	61	108	92	4	286
TEPE	2	-	-	31	59	54	105	130	8	389
YENİ	-	5	9	68	34	163	233	246	3	761
TOPLAM	2	7	10	106	134	372	635	722	28	2 016

Kaynak: 2000 Yılı Bina Sayımı

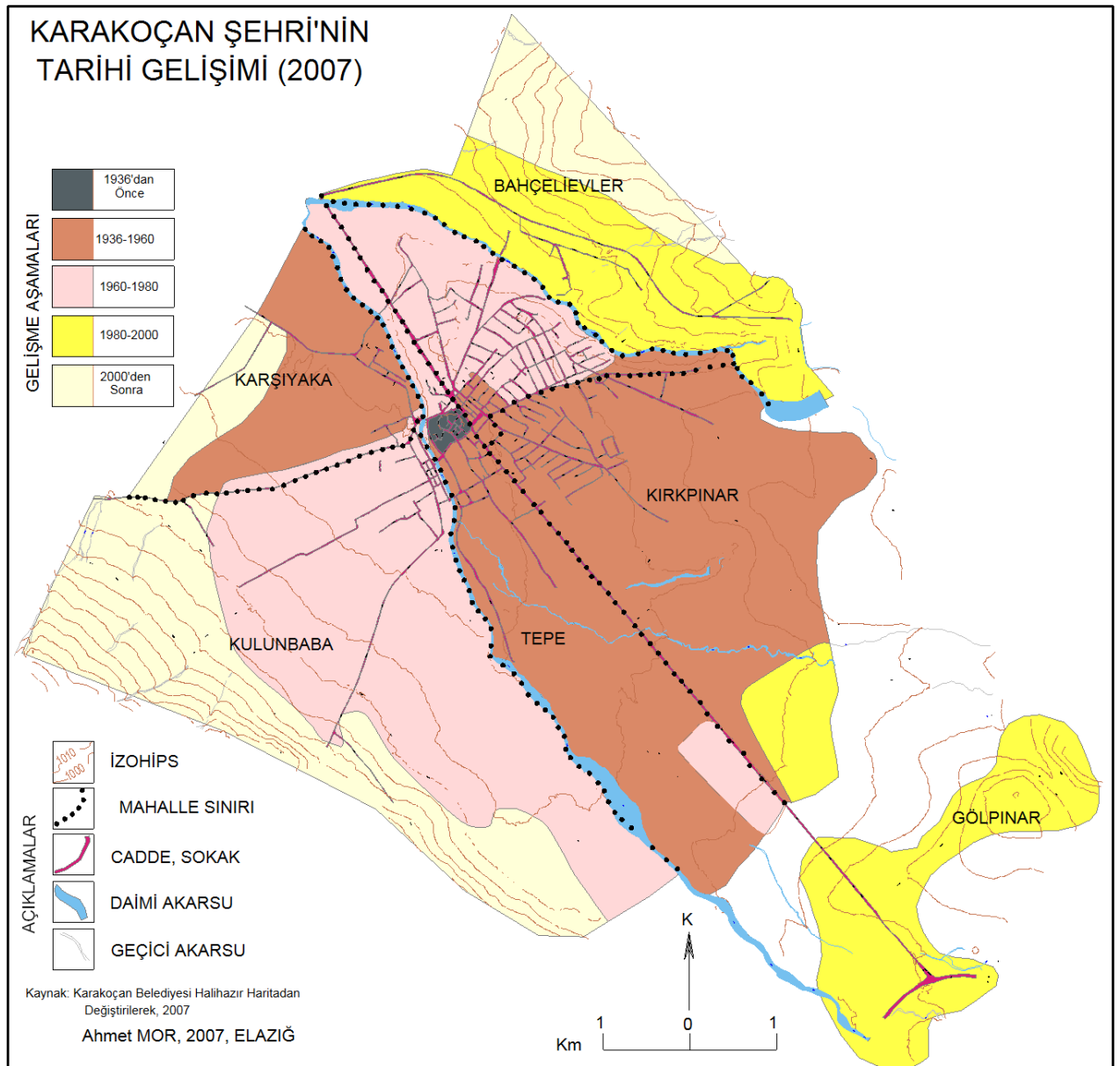
Tablo: 3.8. Tabanına Göre Binaların Mahallere Göre Sayıları (2000)

Mahalle	Oturduğu Taban Alanı (m ²)												Top
	0- 49	50 74	75- 99	100- 149	150- 199	200- 299	300- 399	400- 499	500- 749	750- 999	1000- 1999	2000+	
GÖLPINAR	-	1	2	26	5	6	-	1	-	-	-	-	41
KARŞIYAKA	1	1	3	40	5	-	-	-	-	-	-	-	50
B. EVLER	-	-	3	83	2	1	-	-	-	-	-	-	89
KIRKPINAR	3	3	15	287	53	17	8	5	2	-	3	2	400
KULUBABA	12	24	57	165	16	10	1	-	-	1	-	-	286
TEPE	32	21	44	229	23	20	4	7	4	-	2	1	389
YENİ	68	96	27	489	25	36	4	3	7	-	5	-	761
TOPLAM	116	146	151	1 319	129	90	17	16	13	1	10	3	2 016

Harita: 3.3. Karakoçan Şehri'nin Topoğrafya Haritası

Kaynak: Karakoçan Belediyesi Halihazır Haritadan Değıştirilerek, 2007

Harita: 3.4. Karakoçan Şehri'nin Tarihi Gelişimi (2007)

Kaynak: Karakoçan Belediyesi Halihazır Haritadan Deęiőtirilerek, 2007

3.1.3.3.1. Karakoçan'ın Merkezi Fonksiyonları

Kökeni Fransızca olan fonksiyon kelimesi genel olarak “iş ve görev” anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 1992: 511). Şehirsel Fonksiyon ise “bir Şehir yerleşmesinin ortaya çıkması, gelişmesi ve büyümesini sağlayan faaliyetlerden oluşmaktadır (Doğanay, 1983: 39).

Herhangi bir yerin merkezi yer olarak gelişmesinde etkili olan faktörlerin başında idarî fonksiyon gelmektedir. İdari teőkilatlanmadan dolayı birçok kurum ve

kuruluşu bünyesinde barındıran ilçe merkezleri, kırsal yerleşmelere hizmet vermesi açısından önemli bir özelliği ortaya çıkmaktadır (Karaboran, 1989: 89). Bununla birlikte bir yerleşme merkezinde kurum ve kuruluşların sayısı ve niteliği, yerleşmenin gelişme süreci üzerinde etkili olmaktadır (Yiğit, 1994: 113).

Yerleşmelerin kuruluş ve gelişmesini sağlayan pek çok fonksiyon bulunmaktadır (Doğanay, 2007, 90). Bilindiği gibi şehirler sadece kendi nüfuslarını değil, yakın ve uzak çevresindeki nüfusa hizmet götürecek, fonksiyonel etki bölgeleri oluştururlar.

Bu durum ise şehir yerleşmelerini kır yerleşmelerinden ayıran temel bir niteliktir. Kır yerleşmelerinde genellikle tarım fonksiyonu önem taşıdığı halde, şehir yerleşmelerinde çeşit ve sayı bakımından fonksiyonların arttığı dikkati çeker. Şehirlerin çoğunda yönetim, ticaret kültür, ulaşım, sağlık, turizm gibi hizmet fonksiyonları yanında, sanayi ve tarım fonksiyonlarının da önem taşıdığı görülür. Dolayısıyla şehirler, çok fonksiyonlu yerleşmelerdir. Bu fonksiyonlar çeşitli derecelerden birbirlerini etkileyip tamamlarlar. Ancak şehir çalışmalarında ele alınacak fonksiyon sayısı standart değildir (Yazıcı, 1995: 200).

Türkiye’de coğrafyacılar arasında kır – şehir ayırımı önemli bir tartışma konusudur. Nüfus fonksiyonlar, planlama, merkezîyet gücü, fizyonomik görünüm, hayat tarzı bu sınıflandırmada belirleyiciler olarak kullanılmaktadır (Köse, 1996: 1). Ancak bazı coğrafyacılar göre 10 bin ve daha fazla nüfuslu yerleşmelerde tarımdan çok diğer şehrsel fonksiyonlar belirgin bir şekilde görülmektedir (Tümertekin, 1965: 2). Ancak sadece nüfus kriteri bir yerleşmenin sınıflandırılmasında yeterli bir ölçüt değildir. Merkezîyetçi özelliği ile kendini hissettiren şehirlerde fonksiyonların çeşitliliği de önemlidir (Gottman, 1976: 5-6). Bunun yanında etki bölgesindeki ekonomik potansiyelin yüksek olması ve nüfus büyüklüğü merkezi yerin gelişmesini etkileyen temel faktörler arasındadır (Doğanay, 2007: 90). Bu açıdan bakıldığında Karakoçan’ın yönetim fonksiyonunu kazanmasında Elazığ’a çok uzak olması etkili olmuştur. Elazığ’a 105 km, Tunceli’ye 130 km ve Bingöl’e 54 km mesafede olması yönetim bölgesi nüfusunun fazlalığı, hayvancılık potansiyelinin çok yüksek olması, yurtdışında çalışan işçilerin sağladıkları destekler, Karakoçan’ın merkezilik özelliğinin çok güçlenmesine katkı sağlamıştır.

Karakoçan’ın 2000 yılı nüfus sayımı verilerine göre 23.994 kişi hatalı olan nüfusu 2007’de 12,903 kişi olarak tespit edilmiştir. Karakoçan DİE’ye göre bir şehir yerleşmesidir. Ancak bu yaklaşımı coğrafi olarak kabul etmek doğru değildir. Çünkü bir

yerleşme, kanunla idarî statü kazanır ama o yerleşmenin şehir olduğuna coğrafya karar verir. Tümertekin'in kabul ettiği 10 bin kriterine göre Karakoçan bir şehir yerleşmesidir. Birçok coğrafyacının kabul ettiği 20 bin nüfus kriterine göre (Özçağlar, 1997: 9) Karakoçan, bir kasaba yerleşmesidir. Ancak Gottman'ın da belirttiği gibi bir yerleşmenin şehir sayılabilmesi için sadece nüfus kriterinin yeterli olmadığını hesaba katarak yaptığımız gözlemlere göre Karakoçan bir şehir yerleşmesidir. Çünkü çalışanların çoğunluğu (%88,6) geçimini hizmet sektöründen sağlamaktadır. Karakoçan'da çok canlı bir ticaret yoğunluğu olmakla birlikte şehrin yeraltı ve yerüstü şebekeleri büyük ölçüde tamamlanmıştır.

3.1.3.3.1.1. Karakoçan'ın idarî fonksiyonu

Bir yerin merkezi yer olarak gelişmesinde en önemli elemanlardan biri de şüphesiz idarî fonksiyonudur (Karaboran, 1989, 89). Ancak bir yerleşme merkezinin idarî görev üstlenmeden de gelişerek şehir özelliği kazandığı da hatırlatılmalıdır (Özçağlar, 1996: 17). Türkiye'de küçük yerleşmelere idarî statünün verilmesi ile yerleşmede nüfusla birlikte birçok fonksiyonun da gelişmesini beraberinde getirmektedir. İşte fonksiyonların çeşitliliği oranında şehirlerin merkezîyetçi özelliği ön plana çıkmaktadır (Güner, 1997: 86–87). İdari fonksiyondan dolayı birçok devlet dairesi ile çeşitli kuruluşlar il ve ilçe merkezlerinde toplanmıştır (Yazıcı, 1995: 201).

İlçeler bir veya birkaç bucaktan oluşan idarî bir ünedir. Bir ilçe birden fazla bucaktan meydana geliyorsa merkezi konumdaki bucağa “Merkez Bucağı” diğerlerine de “Taşra Bucakları” denilmektedir. Bir ilçenin bucak sayısına bakılmaksızın, merkezi özelliği olan yerleşmeye “İlçe Merkezi” denilmektedir. Bu durumda ilçe merkezi bütün ilçenin idarî merkezi durumundadır (Özçağlar, 1996: 9)

İdari açıdan Karakoçan'ın, ne zaman kurulduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte uzun bir zaman dilimi boyunca köy statüsünde kalmış bir yerleşmedir. Osmanlılar döneminde Karakoçan'ın, Tepe Köyü adıyla bucak merkezi olduğu bilinmektedir.

Karakoçan'ın 1936'da ilçe yönetim merkezi haline getirilmesi, yönetim fonksiyonunu güçlendirmiştir. Zaten bu dönemden itibaren nüfus miktarındaki artışlar da dikkati çekmektedir. Örneğin 1940'ta yapılan genel nüfus sayımında 324 kişi olan nüfusu, 1960'da 2266 kişiye ve 1990'da ise 14.923 kişiye yükselmiştir.

Tablo: 3.9. İdari Bakımdan Karakoçan'a Bağlı Olan Köylerin Eski ve Yeni Adları

Yerleşmenin Adı	Eski Adı	Yerleşmenin Adı	Eski Adı
KARAKOÇAN İLÇE MERKEZİ		BAŞYURT BUCAĞI	
Karakoçan		Başyurt (BM)	Aşağı Lehan
Ağamezrası		Akbulak	Yalancı
Akarbaşı	Çakan	Akyokuş	Ferho
Akçiçek	Aşağıalikan	Alayağm	
Akkuş	Paş	Aşağıovacık	Aşağı Kurikan
Altınoluk	Tirkiyan	Cumhuriyet	Kamberşeh
Bahçecik	Baçuğ	Çanakçı	
Balcalı	Çalakas	Çayırdam	Yukarı Lehan
Bardaklı	Kalemzin	Demirtepe	Seyfan
Beydere		Deveci	
Bulgurcuk	Yığ	Durmuşköy	Zegelan, Hamikan
Çalıkaya	Kilotiyan	Gözerek	
Çamardı	Yukarıalikan	Güllüce	
Çatalyol	Müsyen	İsaköy	
Çavuşyolu	Himan	Kırgıl	
Çayırgülü	Batran	Körysuf	
Demirdelen	Kefan	Kuşçu	Kuçi
Doğanyolu	Kürkanigaz	Kümbet	
Gündeğdi	Çobur	Mahmutlu	
Hamzalı	Hemzelyan	Maksutali	
Kalecik		Mirahmet	
Kalkankaya	Girbo	Sağın	
Karakoçan		Savucak	
Karapınar		Yukarı Ovacık	Yukarı Kurikan
Karasakal		Yüzev	Uzev
Kavakdere	Ahşış	ÇAN BUCAĞI	
Kızılca		Çan (BM)	
Kızılpınar	Kızılpınar	Akpınar	Kanısıpi
Koçyiğitler	Hallan	Alabal	Beruç (Beroj)
Kulundere		Bazlama	Karsını
Okçular	Bozcatı, Okçıyan	Çelebi	
Ormancık	Külemis	Çıtak	
Pamuklu		Demirtaş	
Paşayaylası	Mezra-i Gazi	Dumluyazı	Kakvin (Gahfin)
Sarıcan		Gümüşakar	Şamoni (Şamini)
Tekardıç	Dilimli	Hamurkesen	Sarpuca
Üçbudak	Delikan	Karaçan	
Yalıntaş	Şevtiyan	Kavacık	Arapderesi
Yenice		Keklkköy	Keklik
Yanıkaya	Komik	Kocadayı	Koçet
Yeniköy	Göçmen, Maciran	Korudibi	Mizikan
Yoğunağaç	Kolan	Kuşbayırı	Kerbuz (Kerboz)
Yücekonuk	Kavuman	Özlüce	Müğbet(Mugbet)
		Pilavtepe	Külikan
		Sarıbaşak	Zelhıdır
		Sarıhan	Müsrüm
		Yeşilbelen	Gamhut (Gahmut)
		Yıldızköy	Norput

Kaynak: DİE Nüfus Sayımı Sonuçları

Karakoçan 1940'ta idarî olarak 3 bucak (Merkez, Başyurt, an) ve 77 köyün yönetim merkezini oluşturmaktaydı. İlçenin kuruluşu olan 1936'dan beri günümüze kadar, bucak sayısı ve bucak sınırında hiçbir değişiklik olmamakla birlikte, bucaklardaki köy sayıları artmıştır. Buna göre Karakoçan, 1945'te 82, 1950'de 83, 1955'te 86, 1975'te 88 ve 1997'den itibaren 89 köyün yönetim merkezi olmuştur. Günümüzde Karakoçan, 41'i merkez bucakta, 25'i Başyurt bucağında ve 22'si de an Bucağında bulunan köyün idarî merkezidir (Tablo: 3.9.).

2007 yılı itibarıyla Karakoçan İlçesi, yönetim alanı 1085 km² olup, toplam 88 köy ve 1 tane belediye örgütlü belde yerleşmesi bulunmaktadır. Belediye örgütlü belde yerleşmesi olan Sarıcan'ın nüfusu 3127 kişi kadardır. 2007 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Karakoçan yönetim bölgesi nüfusu 30.020 kişidir. Köy merkezlerinin nüfusu ise 1 (Paşayaylası, Karacan) 1671 (Başyurt) kişi arasında değişmektedir. Bu köylerden Karakoçan'a en uzak olanları Sarıhan (42 km), Korudibi (40 km), Bardaklı (40 km), Karasakal (36 km), Paşayaylası (36 km) köyleri, en yakın köyleri ise Ağamezrası, Kalecik ve Karapınar (3 km) köyleridir. Karakoçan'a yakın olan yerleşmelerde yönetim fonksiyonunun önemi artarken, mesafe arttıkça bu fonksiyonun gücü de azalmaktadır.

Karakoçan'da 2007 yılı itibarıyla yönetim fonksiyonunda 602 kişi (askeri hariç) istihdam edilmektedir. Kamu birimleri içerisinde en fazla personel alıştıranlar, sırasıyla ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü (111 kişi), Devlet Hastanesi (89 Kişi), Müftülük (86 kişi), Belediye (86 kişi), İlçe Emniyet Müdürlüğü (83 kişi), Sağlık Ocakları (33 kişi), Kadastro Müdürlüğü (18 kişi), Mal Müdürlüğü (16 kişi), Adliye (13 kişi), Orman şefliği (12 kişi), PTT (10 kişi), Fedaş Müdürlüğü (10 kişi), İlçe Tarım Müdürlüğü (8 kişi), Tapu Sicil Müdürlüğü (7 kişi), Telekom (7 kişi), Meteoroloji (6 kişi), Nüfus Müdürlüğü (4 kişi) ve  zel İdare Müdürlüğü (3 kişi)'d r. Karakoçan'da yönetim fonksiyonu etkin bir role sahiptir. Nitekim sahada yaptığımız incelemeler neticesinde, ilçe nüfusunun Karakoçan'ı resmi işlerin yürütüldüğü bir merkez olarak değerlendirdikleri g r lm ştur.

Karakoçan'da hâlihazır haritaya göre toprakların (1601 hektar) 19 hektarı yönetim fonksiyonu sahalarına ayrılmıştır. Yeni ve Kırkpınar mahalleleri yönetim fonksiyonunun yoğunlaştığı sahalardır.

Tablo: 3.10. Karakoçan hrinde Bulunan Resmi Kurum ve Kuruluşlar

Kaymakamlık	Esnaf ve Kefalet Kooperatifi
Belediye	Bağ -Kur şubesi
Askerlik şubesi	Cezaevi
Cumhuriyet Savcılığı	Noter
Emniyet Amirliği	Köy Hizmetleri Bakımevi
Jandarma Komutanlığı	Tarım ve Köy İşleri İlçe Müdürlüğü
Devlet Hastanesi	TC Ziraat Bankası
Sağlık Ocağı	Türkiye Halk Bankası
Tarım Kredi Kooperatifi Müdürlüğü	Halk Eğitim Müdürlüğü
Devlet Su İşleri	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Orman İşletme şefliği	Liseler
Meteoroloji Müdürlüğü	Karakoçan Lisesi
Tedaş	İmam Hatip Lisesi
Müftülük	İlköğretim Okulları
Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü	Yatılı İlköğretim Okulu
Özel İdare	Nuri zaltın İlköğretim Okulu
Ziraat Odası Başkanlığı	Cengiz Topal İlköğretim Okulu
PTT Merkez Başkanlığı	Fatih İlköğretim Okulu
Tapu Sicil Müdürlüğü	Atatürk İlköğretim Okulu
Tapu Kadastro Müdürlüğü	ř.J. K.  Mahir zdemir İlköğretim Okulu
Mal Müdürlüğü	M.T. S Kursu
Esnaf ve Sanatkr Odası Başkanlığı	Hacı Celal Bey ğrenci Yurdu
şoförler Odası Başkanlığı	ğretmenevi Akşam Sanat Okulu

Kaynak: Arazi Etütleri

Karakoçan, 89 köy ile Elazığ ilçeleri arasında birinci sırada yer alırken, il genelinde merkez ilçeden (130) sonra II. sırada gelmektedir.

İdarî bakımdan 89 köye hizmet veren Karakoçan şehri 1085 km² yzlm ile Elazığ ilçeleri içinde ikinci sırada gelmektedir. Birinci sırayı 1195 km²'lik yüzölçümü ile Baskil almaktadır.

3.1.3.3.1.2. Karakoçan'ın Kültür Fonksiyonu

Kültürel fonksiyonlar diğer fonksiyonlar gibi yerleşmelerin gelişmelerinde ve önem kazanmalarında büyük rol oynamaktadır (Poyraz ve iti, 2005: 105). şehirlerin yakın veya uzak çevrelerindeki nüfusa verdikleri hizmetlerden biri de, kültür hizmetlerini oluşturmaktadır. Bu hizmetler oldukça çeşitlidir. Bunları dini ve eğitsel hizmetler olmak üzere iki grupta ele almak mümkündür. Bu hizmetler dışında yerel hizmetler, kültür ve sanat etkinliklerini de kültür fonksiyonları içinde sayabiliriz (Yiğit, 1994: 116)

Bir yerleşmenin kültürel faaliyetlerinin birikimi olan kültür fonksiyonu yalnız yerleşme merkezindeki etkisiyle değil, merkezden çevreye doğrudan etkisini göstermelidir (Karaboran, 1989: 90). Bu açıdan Halk Eğitim Müdürlüğü ile Müftülüğün özellikle düzenlediği kurslar, merkezden çevreye hizmet ulaştırma bakımından önemli sayılabilecek bir kültür fonksiyonudur. Bunların birlikte eğitim – öğretim kurumları dışında Karakoçan kültürel fonksiyon bakımından önemli bir faaliyet gösterememiştir.

Foto: 3.4. Karakoçan Merkez Camii: Şehir merkezinde bulunan bu camii işlek ibadethanelerden biridir.

Karakoçan’da 1936 yılında kültürel anlamda herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır. Hatta bu faaliyet 1964 yılına kadar da gecikmiştir. Karakoçan ilçe merkezi olarak kurulduktan sonra burada açılan ilk eğitim kurumu Kırkpınar Mahallesi’nde bulunan Atatürk İlkokulu’dur. Daha sonra Yeni Mahalle’de Karakoçan Ortaokulu, 1964’te Tepe Mahallesi’nde Yatılı Bölge Okulu 1965’te Yeni Mahalle’de Fatih İlköğretim Okulu, 1977’de Tepe Mahallesi’nde İmam Hatip Lisesi, 1982’de Gölpınar Mahallesi’nde Yüzüncü Yıl İlköğretim Okulu, 1988’de Yeni Mahalle’de Kız Pratik Sanat Okulu, 2000’de Kırkpınar Mahallesi’nde Nuri Özeltin Okulu, 2003’te

Kulunbaba Mahallesi'nde Ş.T.K.Ü. Mahir Özdemir İlköğretim Okulu açılmıştır. Ayrıca Tepe Mahallesi'nde 1192'de Hacı Celal Bey Öğrenci Yurdu ve 2001'de Öğtermen Evi Akşam Sanat Okulu açılmıştır.

Kız öğrencilere el becerileri konusunda önemli deneyimler sağlayan, Pratik Kız Sanat Okulu, öğrenci bulamadığı için 2002'de kapanmıştır.

Yatılı Bölge Okulu Karakoçan ve çevresine hizmet veren önemli bir eğitim kurumudur. Yatılı öğrenciler Karakoçan, Mazgirt, Yayladere, Kiğı ve Bingöl gibi yerleşmelerden gelmektedir. Karakoçan Lisesi ve İmam Hatip Liseleri de aynı yerleşmelerden öğrenci almaktadır. Bu şekilde eğitim amacıyla Karakoçan'a gelen erkek öğrencilerin bir kısmı Celal Bey Öğrenci Yurdu'nda kalmaktadırlar.

Yatılı Bölge Okulu, Bahçelievler'de yapılmakta olan yeni binada eğitim – öğretime devam edecektir. Karakoçan Kaymakamlığı yatılı bölgede kalan bu eski binayı da Fırat Üniversitesine bağlı bir Meslek Yüksek Okulu olarak değerlendirmeyi planlamaktadır. Ayrıca 2009 yılından itibaren İmam Hatip Lisesi'ne yatılı kısım da eklenecektir.

Kültür fonksiyonlarından biri olan Halk Kütüphanesi, Öğretmenevi Akşam Sanat Okulu bünyesinde 2007 yılında açılmıştır. Özellikle “Elazığ Okuyor” kampanyası çerçevesinde bağışlanan kitaplarla birlikte kitap sayısı ancak 3000'e çıkartılmıştır. Yeni açılan ve hafta içi mesai saatlerinde açık tutulan Halk Kütüphanesi'nde bulunan kitap sayısı da çok yetersizdir. Bu nedenle kütüphanenin hafta sonlarında da açık tutulması ve kitap sayısının artırılması gerekir.

Ayrıca Karakoçan'da çıkarılan “Karakoçan İlçe Haber” adındaki gazete 2005 yılından itibaren yayın hayatına girmiştir. Haftalık olarak çıkan gazete yurtdışında da önemli bir okuyucu kitlesine sahiptir.

Karakoçan'ın bir diğer kültür fonksiyonunu oluşturan Halk Eğitim Merkezi ise 1967 yılından beri hizmet vermektedir. 2007 – 2008 eğitim – öğretim döneminde 12 branşta (avcı eğitimi, yöresel halk oyunları, yabancı diller, el sanatları, makrume, tel kırma, boyama, el nakışları, makine nakışları, 0 – 6 yaş grubuna yönelik anne eğitimi, çocuk bakımı kursu, kalorifer ateşçiliği, bilgisayar) eğitim veren Halk Eğitim Merkezi %60'ı şehirde ve %40'ı kırsal kesimde olmak üzere 2000 öğrenciye eğitim ve öğretim vermektedir. 11'i köylerde, diğerleri de Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda olmak üzere birçok öğretmen hafta sonlarında da görev yapmaktadır. Ayrıca Halk Eğitim Müdürlüğünde 1 müdür, 2 müdür yardımcısı ve 1 de hizmetli personel görev

yapmaktadır. Halk eğitimin açmış olduğu bu kurslar çerçevesinde ilçe ve il merkezinde çok sayıda sergi açılmaktadır. Karakoçan, 2007 yılında ilde yapılan halk oyunları yarışmasında birinci ve bölge halk oyunları yarışmasında dördüncü olmuştur. Kültürel fonksiyon anlamında yörenin istihdamına yönelik olarak halı ve kilim okulunun açılması gerekir. Halk eğitim merkezi 1980 – 93 yılları arasında halıcılık kursu düzenlemiş, ancak üretilen halılar piyasa araştırmasının çok üstünde olduğu için bu kurslardan vazgeçilmiştir.

22 Temmuz 2001 tarihinde Karakoçan’da ilk defa bir festival düzenlenmiştir. Bal yarışması ve konser şeklinde iki bölümde yapılan festival, Karakoçan’da üretilen balın tanıtılması için önemli bir fırsat olmuştur.

Kültür fonksiyonun etki sahası kırsal kesimde oldukça yenidir. 1932’de Korudibi 1936’da Çan, 1945’te Akbulak, 1951’de Sarıbaşak, Alabal ve Başyurt, 1958’de Kavalcık, 1960’ta Demirtaş ve Yüzev köylerinde ilkokullar açılmıştır. Daha sonraki yıllarda bütün köylerde okullar açılmıştır. 1990’lı yıllarda terör olayları yüzünden Köryusuf, Karasakal, Ormancık, Paşayaylası gibi birçok köydeki okullar yakılmıştır. Bu nedenle 1990 yılından itibaren Karakoçan’a eğitim amacıyla gelenlerin sayısı bir hayli artmıştır.

Her köyde okul bulunmasına rağmen, ilkokuldan ilköğretim sistemine geçildiği için ve öğrencilerin az olması yüzünden 53 köy okulu kapalı durumdadır. Okulları kapalı olan bu köylerin öğrencileri, okulları açık olan 36 köyün okullarına ve Karakoçan’daki okullara taşınmaktadır. Ancak Karakoçan’da ocak ve şubat aylarında görülen yoğun kar yağışı yüzünden köy yolları birkaç gün kapalı olduğu için eğitime ara verilmektedir.

Karakoçan’da 2006 – 2007 eğitim yılı itibarıyla bir anaokulu, 6 tane ilköğretim okulu ve 2 lise olmak üzere toplam 10 örgün eğitim kurumu bulunmaktadır. Bu okullarda 508’i okul öncesi, 5588’i ilköğretim ve 981’de toplam 7077 öğrenci 119 derslikte eğitim görmektedir. Bu okullarda 90’ı erkek ve 74’ü bayan öğretmen olmak üzere toplam 164 öğretmen görev yapmaktadır. Öğretmen başına düşen ortalama öğrenci sayısı 43’tür.

Öğrenci sayısı Karakoçan nüfusunun büyük bir kısmına karşılık gelmektedir. Ancak bunlardan 327 tanesi taşınmalı eğitimle tedrisatı yürütmektedir.

Kültür fonksiyonu bakımından ortaöğretim kurumları, Karakoçan’ın fonksiyonel etki bölgesini daha da genişletmektedir. Ortaöğretim kurumlarının en büyüğü 795 tane

öğrencisi bulunan Karakoçan Lisesi'dir. 114 öğrencisi bulunan İmam Hatip Lisesi aynı etkiye sahip değildir. Bütün bu açıklamalardan sonra Karakoçan nüfusunda okur – yazar oranları geçmiş dönemlerle karşılaştırıldığında çok büyük farklılıkların olduğu görülmektedir. 1985'te nüfusun %28'i okuma – yazma bilmemektedir. Bu oran 1990'da %22'ye ve 2000'de %12,1'e gerilemiştir. 1990'da okur – yazar olan nüfusun %57,7'sini erkek, %43,3'ü kadın nüfus oluşturmaktadır. Bu oran 2000 yılında erkeklerde %65,3'e yükselirken, kadınlarda %34,7'ye gerilemiştir. Özellikle kadın nüfusta görülen gerilemenin temel sebebi kız çocukların ilköğretimin ikinci kademesine gönderilmemesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu durum günümüzde aşılmıştır.

Tablo: 3.11. Karakoçan'da Okur-Yazar Oranı ve Cinsiyet Durumu (1990)

	Toplam		Erkek		Kadın	
	Mik.	%	Mik.	%	Mik.	%
TOPLAM	12990	100	6894	53,1	6096	46,9
Okur-Yazar Olmayanlar	2808	22	1015	36,1	1793	63,9
Okur-Yazar Olanlar	10181	78	5878	57,7	4303	42,3
Okul Bitirmemiş Olanlar	2471	19	1255	50,8	1216	49,2
İlkokul Mezunu	4859	38	2659	54,7	2200	45,3
Orta ve Dengi Okul Mezunu	1383	11	925	66,9	458	33,1
Lise ve Dengi Okul Mezunu	1228	10	842	68,6	386	31,4
Yüksek Okul Mezunu	230	2	194	84,3	36	15,7
Diğer	11	0,8	4	36,4	8	72,7

Kaynak: D.İ.E. (1990)

Tablo: 3.12. Karakoçan'da Okur-Yazar Oranı ve Cinsiyet Durumu (2000)

	Toplam		Erkek		Kadın	
	Mik.	%	Mik.	%	Mik.	%
TOPLAM	21394	100	13182	61,6	8212	38,4
Okur-Yazar Olmayanlar	2599	12,1	907	34,9	1692	65,1
Okur-Yazar Olanlar	18788	87,8	12274	65,3	6514	34,7
Okul Bitirmemiş Olanlar	5488	25,7	3152	57,4	2336	42,6
İlkokul ve İlköğretim Mezun	6008	28,1	4124	68,6	2684	44,7
Orta ve Dengi Okul Mezunu	2333	10,9	1786	76,6	547	23,4
Lise ve Dengi Okul Mezunu	3510	16,4	2720	77,5	790	22,5
Yüksek Okul Mezunu	642	3,0	492	76,6	150	23,4
Diğer	14	0,1	1	7,1	13	92,9

Kaynak: D.İ.E. (2000)

Okur – yazarlık oranlarında erkek ve kadın arasında hemen hemen yarı yarıya farklılık olduğu görülmektedir. Bu durum bütün eğitim kurumlarında belirgin olarak

görülmektedir. 2000 yılında ilkokul ve ilköğretim mezunu %68,6, ortaokul mezunu %76,6, lise mezunu %77,5 ve yüksekokul mezunu %70,6 olan erkek nüfusu, kadın nüfusundan daha fazladır.

Karakoçan'da bir diğer kültür tesisleri de camilerdir. Şehirde 8 tane cami bulunmaktadır. Bunların içerisinde 501 m² olan Merkez Camii en işlek olandır. Üst katında müftülüğün de bulunduğu cami Cuma günleri doluluk oranı %100'e erişmektedir. Diğer camiler Merkez Camii kadar işlek değildir. Ayrıca 49 köyde cami bulunmaktadır. Bu camilerin her yıl düzenlediği kurslara merkezde 250 öğrenci ve kırsal kesimde 1000 civarında öğrenci katılmaktadır. Bunların dışında Yukarıovacık köyünde hafız yetiştiren Übidullah Hoca'nın evi bulunmaktadır. Çift minareli olan Hoca'nın evi dört katlıdır. Doğu Anadolu'nun birçok yerinden gelen öğrenciler (50) burada yatılı olarak kalmaktadırlar. Bunların dışında Karakoçan'ın Tepe Mahallesi'nde Alevi cemaatin uğradığı bir cemevi bulunmaktadır.

Karakoçan sportif faaliyetleri açısından önemli bir yere sahiptir. 1963'te kurulan zaman zaman kapanan ancak günümüze kadar gelebilen ve 1. amatör kümede mücadele eden Karakoçan Spor Kulübü vardır. Kaymakamlık tarafından yapılan daha sonra özele devredilen yoğun ilgi gören yarı olimpiik yüzme havuzu bulunmaktadır. Bu yüzme havuzuna komşu yerleşmelerden gelenlerin sayısı bir hayli fazladır. Sportif faaliyetlere hizmet eden diğer tesisler; toprak zeminli stadyum, bir adet halı saha ve Nuri Özeltin İlköğretim Okulu ile Yeni Yatılı Bölge Okulu bünyesindeki kapalı spor salonudur.

Bütün bunların dışında Karakoçan'da özel öğretime ait kurumlar da bulunmaktadır. Bunlar Özel Modern İstanbul Dershanesi, Özel Fırat Eğitim Merkezi Dershanesi, Özel Karakoçan MTSKA ile müzik kursu veren kuruluşlardır. Bu özel eğitim kurumları da Karakoçan'ın kültürel fonksiyonun etki sahasını bir dereceye kadar genişletmektedir.

Foto: 3.5. Aşağıovacık Köyünde Übeydullah Efendi'nin evi. Burada, Doğu Anadolu Bölgesi'nin birçok yerinden gelen öğrenciye Kuran-ı Kerim dersleri verilmektedir.

3.1.3.3.1.3. Karakoçan'ın Sosyal Fonksiyonu

Sosyal tesisler yalnızca yerleşme (şehir) merkezindeki nüfusa hizmet için değil, köylerde ve yakın çevreye ait hizmet götürme mecburiyetindedir. Çünkü kırsal kesimde sosyal tesis, doktor, eczane ve hastane bulunmaktadır (Karaboran, 1989: 90).

Karakoçan'da sağlık hizmetleri, İlçe Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı; Devlet Hastanesi, Toplum Sağlık Merkezleri tarafından yürütülmektedir. Yine bu başkanlığına bağlı Sarıcan Toplum Sağlık Merkezi ve Başyurt Toplum Sağlık Merkezi bulunmaktadır.

2007 yılı itibarıyla Karakoçan şehrinde sağlık kuruluşlarında 24'ü doktor (uzman hekim, diş doktoru, pratisyen hekim) ve diğerleri yardımcı sağlık personeli olmak üzere toplam 120 kişi hizmet vermektedir.

Karakoçan'daki en önemli sağlık kuruluşu hiç şüphesiz, Devlet Hastanesi'dir. Bu hastane, Kırkpınar Mahallesi'nde kendi adıyla anılan caddenin üzerindedir. İki ve üç katlı olan iki ayrı binanın her biri ortalama 1450 m²'lik bir alana yayılmıştır. Duvarlarla çevrili olan bu hastanenin kapladığı toplam alan 15.082,2 m²'dir.

Foto: 3.6. Karakoçan Devlet Hastanesi: Bu hastane çevrede bulunan bir çok yerleşmeye sağlık hizmeti vermektedir.

Yatak kapasitesi 50 olan Devlet Hastanesinde; Dâhiliye, Çocuk, Kadın Doğum ve Diş Poliklinikleri bulunmaktadır. Hastanede 2007 yılında 70.000 civarında polikliniklerde hastaların 58.000'i ayakta tedavi görürken, 12 bin kadar hasta muayeneden sonra başka hastanelere (özellikle Fırat Tıp Merkezi) gönderilmiş ve 140 civarında doğum yaptırılmıştır. Aynı yıl hastaneye gelenlerin 20 binini Karakoçan dışından gelenler oluşturmaktadır. Hastaneye Karakoçan dışından gelenler, Yayladere, Nazmiye, Kiğı, Adaklı ve Bingöl'den gelenler çoğunluktadır. Bundan da anlaşılacağı üzere sağlık fonksiyonunun etki bölgesi ilçe sınırları dışına taşmaktadır.

Hemodiyaliz ünitesi, EKG odası, ambulans (iki tane), çeşitli laboratuvar gibi daha birçok imkânı bulunan hastanede hekim sıkıntısı çekilmektedir. 2005 yılına kadar hastanede ameliyat gerçekleştirilmiştir. Ancak günümüzde genel cerrah ve anestezi uzmanları olmadığı için ameliyatı gereken hastaların bir kısmı başka hastanelere sevk edilmektedir. Eğer hastanenin doktor sıkıntısı giderilirse, ilçenin sağlık fonksiyonu daha da genişleyecektir.

Karakoçan'ın diğer önemli sağlık kuruluşu Toplum Sağlık Merkezleri'dir. 2007 yılında Toplum Sağlık Merkezi'nde 10.537 hasta, 7 aile hekimi tarafından muayene edilmiştir. Buraya başvuran hastalardan ileri tetkik ve tedavi gerektirenler, Karakoçan Devlet Hastanesi'ne ve Elazığ'daki hastanelere sevk edilmektedir. Toplum Sağlık

Merkezleri'nin bu hizmetleri yanında, halk sağığı eğitimi, doğum, çocuk sağığı ve bakımı, ilkyardım, izleme ve nüfus istatistikleri (doğum, ölüm, yaş, cinsiyet, eğitim, konut vb.) gibi birçok konuda ayrıca hizmet vermektedir.

İlçe Sağık Grup Başkanlığı'na bağılı olan bu kuruluşlar dışında Karakoçan şehrinde; eczane (4 adet), özel muayene (4 adet) ve diş doktoru muayenesi (4 tane) gibi sağık hizmeti veren kuruluşlar bulunmaktadır. Ayrıca 27 köyde sağık evi bulunmasına rağmen Yeniköy, Bazlama ve Sarıbaşak köylerinde ebeler görev yapmaktadır. Diğer sağık kuruluşları ebe olmadığı için kapalı durumdadır.

3.1.3.3.1.4. Karakoçan'ın Ekonomik Fonksiyonu

Şehrin yerine getirdiğı fonksiyonların en önemlisi şüphesiz ekonomik fonksiyondur. Şehir, ekonomik bakımdan bir merkez olarak çevresine tesir eder, bununla belirli ve sınırlı çevresini bu bakımdan kendisine bağlayabilmektedir (Karaboran, 1989: 90). Bu nedenle iktisadi bakımdan şehirler, dar veya geniş bir çevrenin merkezi durumunda ve belli bir hinterlanda bağılıdırlar (Göney, 1984: 80).

3.1.3.3.1.4.1. Karakoçan'ın Tarım Fonksiyonu

Karakoçan ekonomisinde tarım çok az bir paya sahiptir. Nüfusun %9'u tarımla uğraşmaktadır. Bununla birlikte ticaret ve hizmet sektöründe çalışanların bir kısmı ikinci bir iş olarak tarımla uğraşmaktadırlar. Tarım alanları Karakoçan çevresini kuşattığı gibi, yerleşim alanlarının içine kadar sokulmaktadır. Karakoçan'da ziraatı yapılan ürünler içinde buğday önemli bir yere sahiptir.

Verimli bazaltik toprakların bulunduğu Karakoçan Ovası 1975'ten sulu tarım imkânına kavuşmuştur. Karakoçan'ın yaklaşık 3 km kuzeydoğusunda, Kalecik Deresi üzerinde bulunan Kalecik Barajı 27 hektar tarım arazisini sulama imkânına sahiptir. Bununla birlikte ovanın hemen güneyinde geçen Ohi Çayı bulunmaktadır. Sarıcan Sulama Göleti, proje aşamasındadır.

Karakoçan'da 527 hektar tarım arazisi bulunmaktadır. Tarım arazileri Tepe, Kulunbaba ve Karşıyaka Mahalleleri'nde yoğunlaşmaktadır. Buralarda buğdaydan sonra, nohut, arpa, kuru soğan, ayçiçeğı, şeker pancarı ve mısır tarımı yapılmaktadır. Ekstansif metotlarla yapılan tarım, daha çok kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir.

Karakoçan'da özellikle Ohi Çayı tabanındaki sulanabilen arazilerde aileler ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sebzeçilik faaliyetleri yapmaktadırlar. Ayrıca bu

arazilerde elma, armut, ceviz gibi meyve yetiştiriciliği yanında nadiren kavak yetiştiriciliği de yapılmaktadır.

Foto: 3.7. Karakoçan Sulaması: İki ana ve on yedi tali kanaldan oluşan Karakoçan Sulaması kentleşmeden dolayı tarım arazi pek fazla kalmadığı için şehrin içinde akarak zengin bir su varlığı sergilemektedir

Karakoçan'da seracılık faaliyetlerine 1990'lı yılların ortalarından itibaren denenmek amacıyla başlamıştır. 2000'li yılların başında Karakoçan'da 20 ve Başyurt Ovası'nda 30 sera çadırı bulunmaktaydı. Ancak yeterli verim alınamadığı için günümüzde seracılığın önemi azalmıştır. Karakoçan'da seracılığın yetişmesini engelleyen faktörlerin başında karasal iklimin olumsuz etkileri gelmektedir. Bundan dolayı üretimin maliyeti artmaktadır. Günümüzde 10 civarında olan seraların ikisi aktif durumdadır. Her biri 280 m² (35 x 8) olan bu çadırlarda turfanda sebzeçilik yapılmaktadır.

Karakoçan'da tarım sektöründe hayvancılık ve arıcılık faaliyetleri önemli bir yere sahiptir.

Tablo: 3.13. Ahırların Mahallere Göre Dağılımları (2007 – m²)

Mahalle	Bahçelievler	Gölpınar	Karşıyaka	Kırkpınar	Kulunbaba	Tepe	Yeni	Toplam
Sayı	3	36	2	20	29	3	19	112
m ²	1768,5	5154,1	340,6	3868,9	6386,9	807,1	3441,7	21768,1

Kaynak: Hâlihazır haritadan Net Cad programından raporlar alınarak elde edilmiştir.

Karakoçan şehrinde, hâlihazır harita üzerinde, bilgisayar ortamında yaptığımız çalışmada 112 adet ahır tespit edilmiştir. Bu ahırlar daha çok Glpınar, Kulunbaba ve Kırkpınar Mahalleleri'nde bulunmaktadır. 14,1 ile 766,5 m² arasında değişen bu ahırların önemli bir kısmı besi ahırları şeklindeyir. 6,3 hektarı Kulunbaba Mahallesi'nde olmak üzere Karakoçan'daki bütün ahırların kapladığı alan 21,7 hektardır. Ortalama her biri 443,4 m² olan, 112 ahır, çevrili alanla birlikte toplam 380,1 hektarlık alanı kaplamaktadır. Bu değerlerden de anlaşılacağı üzere Karakoçan'da hayvancılık faaliyetleri çok önemlidir.

Yaklaşık %25'i (880) Karşıyaka ve Kulunbaba Mahallesi'nde olmak üzere 1900 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Hayvanların büyük bir kısmı yerli ve melez ırklardan oluşmaktadır.

Karakoçan'da önemli ekonomik faaliyet kollarından olan hayvancılık genellikle ticarî işletmeler şeklinde yapılmaktadır. Bununla birlikte ilçe merkezinde süt sığırı yetiştiriciliği de yaygındır.

Karakoçan'ın sahip olduğu hayvancılık potansiyeli kırsal kesimde çok daha büyük bir öneme sahiptir. 2007 yılı itibarıyla kırsal kesimde 59,980 kkbaş ve 19.392 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Karakoçan İlçesi'nde yetiştirilen hayvanların büyük bir bölümü başka merkezlere pazarlanmaktadır. Bu nedenle Karakoçan'ın hayvancılık fonksiyonu geniş sahaları etkilemektedir.

İlçede 2000 yılından itibaren ilçe kaymakamlığının yaptığı çalışmalar ile arıcılık faaliyetleri hız kazanmıştır. Arıcılığın önemli bir gelir kaynağı haline gelmesinde sahanın coğrafi potansiyeli etkili olmuştur. Daha çok yayla arıcılığı şeklinde yapılan bu faaliyet giderek önem kazanmaktadır. Arıcılık kooperatifine kayıtlı olan 46 üyenin 5374 kovan arısı vardır. 2001 yılında, festivalle tanıtımı yapılan Karakoçan balları Türkiye'nin birçok yerinde satılmaktadır.

3.1.3.3.3.1.4.2. Karakoçan'ın Ticaret Fonksiyonu

şehirlerin merkezi fonksiyonunu arttıran en önemli ekonomik faaliyetlerinden biri de ticarî yoğunluktur. şehirler, etki sahalarındaki yerleşmelerin ticarî hizmet merkezleri durumundadır (zreki, 1944: 71). Özellikle kk şehirlerin esas fonksiyonu, kırsal bir bölgenin ticarî merkezliliğini yapmasıdır. Bu anlamda haftada bir kurulan pazar, şehrin ticarî fonksiyonunun bir göstergesidir (Benedict, 1971: 177-178).

Bir bölgenin, herhangi bir yerleşim merkezindeki nüfusun, çoklukla günlük ihtiyaçtan; lüks tüketim ihtiyaçlarına kadar olan talebi, her yerde tam manasıyla memnuniyet verici bir şekilde karşılanamaz. Bir yerleşim yöresindeki nüfus için en çok ve gerekli hizmetler bir merkezi yerde oluşmuş bir ekonomik merkezde sunulmaktadır. Bu merkezi yer, çevresindeki diğer yerleşim merkezlerinin belirgin fonksiyonlarını üslenmekte ve kendi nüfusunun ihtiyaçlarına cevap vermesine ek olarak, çevresine hizmet götürmek açısından da ayrıca önem kazanmaktadır (Karaboran, 1989: 91).

1980’li yılların başından itibaren, ülkemizde şehirleşme hareketlerine bağlı olarak, Karakoçan şehrinde de önemli gelişmeler olmuştur. Nitekim 2007 yılı itibariyle Karakoçan şehrinde 785 işyeri ve 1875 kişi kadar da geçimini ticaretten sağlayan nüfus bulunmaktadır. Bu değer aynı yıl Karakoçan’daki faal olması gereken nüfusun (7419 kişi) %25,2’ini oluşturmaktadır.

Karakoçan’da ticarî faaliyetlerin çoğunluğunu perakende ticaret oluşturur. Şehirdeki toplam işyeri sayısının (imalat dâhil) %56,3’nü perakende ticaret, %5,9’nu toptan ticaret ve geriye kalan %37,8’ni ise genel hizmetler oluşturmaktadır.

Perakende satış yapan işyerleri arasında günlük ihtiyaçlara yönelik hizmet veren bakkal ve market dükkânları, periyodik ihtiyaçlara cevap veren giyim mağazaları, lüks tüketim malları satan kuyumcular ile hizmetler sunan dükkânlar arasında kahvehaneler, sayısal fazlalık göstermektedir. Bu değerler Karakoçan’da perakende ticareti hâkim kılmaktadır. Bununla birlikte mobilya, halı, kilim, mutfak araçları, elektrik-elektronik ev aletleri gibi uzun vadeli ihtiyaçlara yönelik işyerleri de bulunmaktadır. Ancak şehirdeki birçok mağazada, çeşitli mallar bir arada satıldığı için belli bir dalda uzmanlaşma yoktur. Hatta çoğu zaman perakendecilik ile toptancılık birbirine karışmaktadır. Örneğin aynı dükkânda orlon, kaset, kumaş gibi ürünler birlikte satılmaktadır.

Karakoçan’da toptan satış yapan işyeri sayısı 37’dir. Bunlar daha çok sebze, inşaat malzemesi, zahire, gıda, mobilya ve beyaz eşya pazarlayan mağazalardır.

Karakoçan’da genel hizmet işyerlerinin sayısı 236 kadar olup, bunların %63’lük bölümünü, tamirciler, kahvehaneler, çay ocağı, lokanta, berber, inşaat işleri oluşturmaktadır. Şehirde kahvehane ve çay ocağı sayısının (80) fazla olması, işsizliğin fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo: 3.14. Karakoçan İlçe Merkezi'nde Ticari İşyeri Sayıları (2007)

İMALAT	72	Müzik Aletleri	1	Oto Kiralama	1
Marangoz	6	Güneş Enerji Sistemleri	3	Avukatlık Bürosu	5
Mermer Atölyesi	5	Giyim	25	Doktor Muayenesi	4
Fırın	15	Tuhafiye ve Konfeksiyon	5	Matbaa	2
Terzi	6	Manav	2	Diş doktoru	4
Ayakkabı İmalatı	7	Elektrik Malzemesi	8	Seyahat Acentesi	7
Mobilya	9	Züciye	12	Fotoğraf Stüdyosu	5
Plastik Doğrama	5	Eczane	4	Otel	1
Tuz İmalatçısı	1	Kasap	5	Banka	2
Yufka	1	Mobilya ve Beyaz Eşya	4	Sigorta Bürosu	4
Yem İmalatı	1	Kuyumcu	16	Mahalli Gazete	1
Atölye	7	Halı ve Yorgan	2	Taksi Durağı	3
Un Değirmi	1	Video, Kaset ve Cd	3	Bilgisayar	3
Pen Doğrama	3	Kuruyemişçi	6	Ganyan ve Toto Bayii	2
Poşet İmalatı	1	Hediyelik Eşya	3	Halı Saha	1
Demir Doğrama	1	Parfümeri	3	Tekel Bayii	3
Et Kombinası	1	Kitapçı	4	Luna Park	1
Un Fabrikası	1	Tarım İlaçları	1	Kahvehaneler	55
Süt Ürünleri Fabrikası	1	Telefon	8	ay Ocağı	25
TOPTAN TİCARET	38	Pastane	8	Tamirciler	16
Sebze Komisyoncu	5	Akaryakıt İstasyonu	4	Dershaneler	4
Zahireci	2	iekçi	1	Döviz Büroları	1
İnşaat Malzemesi	1	Gıda	7	Düğün Salonu	2
Gıda	2	eyiz ve Nakış	6	Emlak İşleri	1
Meşrubat Bayii	2	Cam İşleri	1	Tabelacı	1
Manifatura	10	Perdeci	1	Veteriner Hekim	1
Tüp Bayii	6	HİZMETLER	236	İnternet Kafé	11
Oto Yedek Parça Satıcısı	2	Oto Yedek Parça	5	Yüzme Havuzu	1
Mobilya ve Beyaz Eşya	8	Oto Tamirhaneleri	8	Bilardo Salonu	3
PAREKENDE TİCARET	440	Lokantalar	19	Nakliyat	2
Bakkal ve Market	284	Berber ve Kuaför	8	Spor Salonu	1
Odun ve Kömür Satıcısı	4	Muhasebe Bürosu	2	Soğuk Hava Deposu	1
Mefruşat	2	İnşaat İşleri	18	TOPLAM	785
Nalbur	2	Kuru Temizleme	1		
Süpermarketler	5	Mobilya Döşeme	1		

Kaynak: Arazi alışması, Esnaf ve Sanatkar Odası Başkanlığı, Belediye Kayıtları (2007)

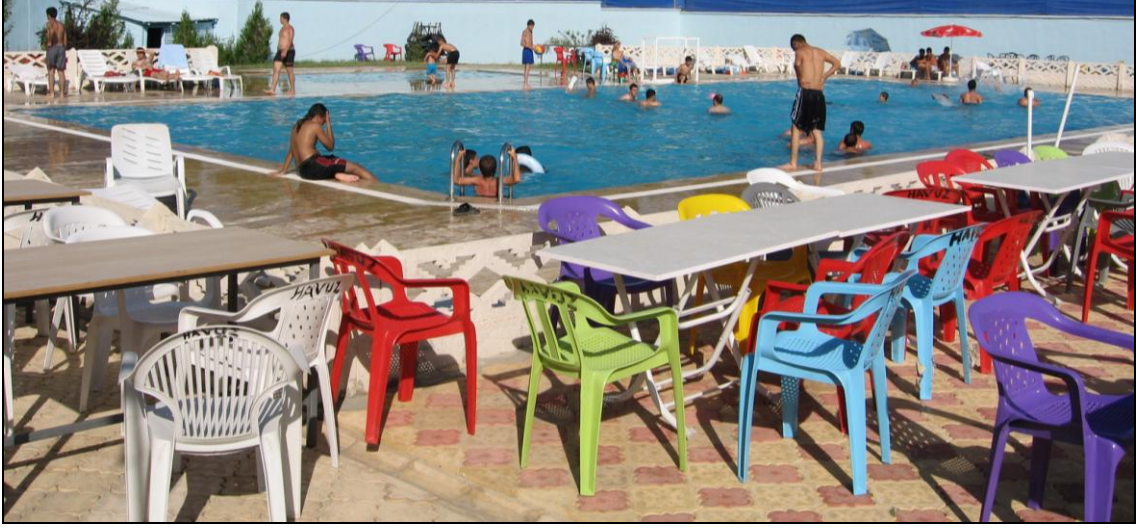

Foto: 3.8. Karakoçan'daki yarı olimpik yüzme havuzu: Kaymakamlık tarafından yapılan bu yüzme havuzu özele devredilmiştir. Özellikle yaz aylarında yüzme havuzuna halkın büyük ilgisi vardır.

Ticarî hizmetler açısından Karakoçan, çevredeki tüm kırsal yerleşmelere (köylere) hitap etmektedir. Karakoçan'da cumartesi (daha önce çarşamba) günleri, gurbetçilerin geldiği dönemde çok çeşitli ürünlerin satışa sunulduğu bir pazar kurulmakta ve şehirde büyük bir canlılık yaşanmaktadır. Bu pazara, dönemine göre Trabzon, Rize (findık, çay), Malatya (kayısı), Diyarbakır (kavun, karpuz) gibi birçok merkezden ürünlerini satmak amacıyla gelenler vardır. Geniş bir alan üzerinde kurulan pazara Mazgirt, Yayladere, Kiğı, Kovancılar ve Karakoçan'ın kırsal kesiminden gelenler çoğunluktadır. Dolayısıyla cumartesi günleri (daha önce çarşamba), birçok yerleşmeden şehre, minibüs ve otobüslerle yolcu taşınmaktadır.

Karakoçan şehri, sağlık, kültür, ulaşım hizmetlerinde olduğu gibi ticarî açıdan Elazığ'a bağlıdır. Karakoçan'da perakende satılan malların çoğunluğu Elazığ'daki toptancılardan sağlanmaktadır. Geriye kalan diğer kısmı Malatya ve Diyarbakır'dan alınmaktadır. Bununla birlikte sebze haline getirilen ürünler Mersin ve Adana'dan getirilmektedir. Yine damızlık hayvanların bir kısmı Erzurum'dan temin edilmektedir.

Karakoçan'dan civar yerleşmelere genellikle hayvansal ürünler (yağ, süt, yoğurt, yün, et, peynir) satılmaktadır. Ayrıca Karakoçan Ovası'nda üretilen pancarın tamamı Elazığ Şeker Fabrikası'na gönderilmektedir. Karakoçan'da bulunan Yesrib Süt Ürünleri Fabrikası'nın üretmiş olduğu malları, Elazığ, Bingöl, Kovancılar, Tunceli gibi birçok yerleşmede satılmaktadır. Yine Karakoçan'da üretilen yayla balı, arıcılık kooperatifi tarafından büyük şehirlerde (İstanbul, Ankara, İzmir) satılmaktadır.

Karakoçan'da ticarî işyerlerinin büyük bir çoğunluğu Cumhuriyet Caddesi'yle bu caddeye açılan Kiği Yolu Atatürk Caddesi, Fatih Caddesi, Lise Caddesi çevrelerinde yer almaktadır. Büyük ticaret merkezleri Cumhuriyet Caddesi çevresinde, imalat yapan işyerleri dağınık bir şekilde Ohi ayı çevrelerinde bulunmaktadır. Günlük ihtiyaçlara yönelik olan işyerleri daha düzenli bir şekilde dağılmıştır. Bunların en çok yoğunlaştığı yerler Cumhuriyet Caddesi'dir. Cumhuriyet Caddesi ve Cumhuriyet Meydanı evresi dükkânların en çok yoğunlaştığı yerlerdir. şehrin, gün içinde en çok kalabalıklaştığı Cumhuriyet Meydanı çevresinde lokantalar, kuyumcular, bankalar, beyaz eşya dükkânları bulunmaktadır. şehrin merkezini oluşturan Cumhuriyet Meydanı'ndan çevreye doğru gidildikçe geleneksel görünümlü işyerleri karşımıza çıkmaktadır. Garaj ve sebze hali Ohi ayı'na paralel uzanan Garaj Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Saat kulesi çevresinde daha çok fırın, börekçi, çay ocakları, tamirciler yoğunlaşmaktadır.

şehir merkezi olan Cumhuriyet Meydanı ile Cumhuriyet Caddesi çevresinde daha çok ticarî işyeri olarak kullanılan binalar yoğunlaşırken, buradan uzaklaşıldıkça meskenlerin sayısı hızla artmaktadır.

DİE'nin 2000 yılında yaptığı konut araştırmasında Karakoçan'da ticarî niteliği olan (261) konutların 158'i Yeni Mahalle'de bulunmaktadır. Ancak Glpınar ve Karşıyaka Mahalleleri'nde ticarî niteliği olan konutlara rastlanmamıştır. Sanayi niteliğe sahip 20 konutun 7'side Tepe Mahallesi'nde bulunmaktadır.

Karakoçan'da 2007 yılında ticarî alanların şehir içi arazi kullanımındaki payı 5,8 hektardır. Bunun içinde büyük ticarethanelerin payı (2,5 hektar) ok fazladır.

3.1.3.3.1.4.3. Karakoçan'ın Endüstri Fonksiyonu

Karakoçan'da 2000 yılında aktif nüfusun %3 kadarı (159 kişi) sanayi kesiminde çalışmaktadır. Bu da şehirde sanayide endüstrileşme aktivitesinin henüz çok yetersiz olduğunun bir göstergesidir.

Karakoçan'da sanayi faaliyetleri genellikle atölye tipidir. Nitekim şehirde oto tamircileri, kereste ve marangoz atölyeleri, alüminyum doğrama, mermer atölyeleri ile madeni eşya imalathaneleri vb. faaliyet yer almaktadır. Bu atölyelerin toplam sayısı 72 kadardır. Karakoçan, özellikle gurbetçilerin desteği ile çok hızlı bir yapılaşma süreci geçirmektedir. Bu nedenle mermer, marangoz, demir doğrama atölyeleri yoğunluktur.

Şehirdeki atölye tipi sanayi iş yerlerinin büyük çoğunluğu Cumhuriyet Meydanı'nın güneyinde "Küçük Sanayi Sitesi" alanında yer almaktadır. Diğerleri de şehrin çeşitli kesimlerine dağılmış bulunmaktadır.

Karakoçan'da modern sanayi tesisi olarak nitelendirilebilecek 4 fabrika bulunmakta ve bunlarda toplam 20 kişi çalışmaktadır (2007).

Yem Fabrikası: 20 ana hisseli, 18 ortaklı, saatte 10 ton kapasiteli, 2 milyon DM. maliyetle 2000 yılında faaliyete başlamıştır. Ohi Çayı ve Elazığ – Bingöl karayolunun güneyinde bulunan fabrika kaba yem üretimi yapmakta idi. 7000 m² açık alan ve 1350 m² kapalı alana sahip olan yem fabrikası finansman sıkıntısı nedeni ile kapatılmıştır. Hayvancılık ekonomine büyük katkılar sağlayacak olan yem fabrikasının açılması ve üretime geçmesi gerekir.

Yersip Süt ve Mamülleri İşletmesi: Başyurt yakınlarında, Elazığ – Bingöl Karayolu yakınlarında 1997 yılında kurulmuştur. Yörede üretilen sütlerden paket süt, yoğurt, ayran ve kasar peynir üretilmekte olan fabrikanın kurulu kapasitesi 20 ton/gün, fiili kapasitesi 10 ton/gün'dür.

Faaliyete geçtiği günden bu yana 12 işçi ile üretim yapan fabrika çok geniş bir sahaya hizmet vermektedir. Gerek hammadde gerekse Pazar açısında geniş bir sahanın ticari fonksiyonu özelliğindedir. Bununla birlikte fabrikanın hammadde yetersizliği, kış mevsiminin uzun sürmesine bağlı olarak süt alımlarının aksaması ve pazarlara uzaklık gibi birçok sorunu bulunmaktadır.

Karakoçan Et Kombinası: "Karakoçanlılar Turizm İnşaat Gıda İthalat ve İhracat" adıyla 2003 yılında kurulmuştur. I. sınıf kalitede olan tesis 10 hisseli bir şirkettir. Kurulu kapasitesi 300 büyükbaş/gün ve 700 küçükbaş/gün kadardır. Ancak bugünkü kapasite yaklaşık %10 dolayındadır. Bu şirkette 8 işçi çalışmaktadır.

Karakaçan, Elazığ, Bingöl, Kovancılar, Palu, Tunceli'de alınan hayvanlardan 20 ton/gün et üretimi gerçekleştirilir. Üretilen bu etler İstanbul, İzmir, Ankara, Trabzon, Elazığ gibi büyük şehirlere pazarlanmaktadır. Şirketin finansman sıkıntısı bulunmaktadır. Bu nedenle yeterli miktarda hayvan alımı yapılamamaktadır. Bununla birlikte üretim ve pazarlama ilişkilerinde nakliye masraflarının yüksek oranda olması gibi sorunları da bulunmaktadır.

Un Fabrikası: modern tarzda olan ve Başyurt'ta yer alan un fabrikası 5 kat yüksekliğindedir. Finansman sıkıntısı nedeniyle kapatılan bu tesis depo olarak kullanılmaktadır.

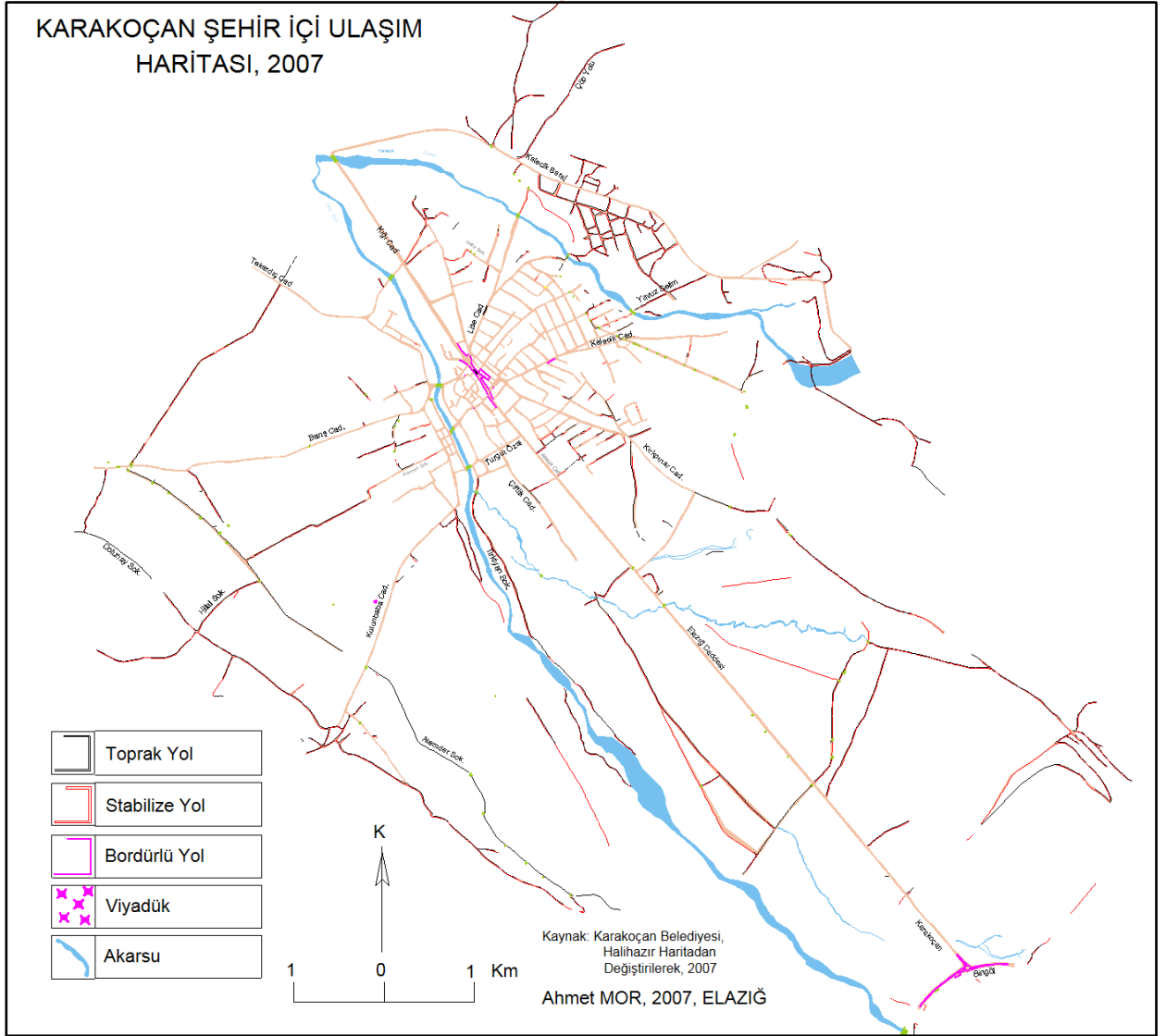
Foto: 3.9. *Yesrib Süt Ürünleri Fabrikası*

3.1.3.3.1.5. Karakoçan'ın Ulaşım Fonksiyonu

Bilindiği gibi, bir bölgenin ekonomik hayatı kesin olarak ulaşım ağı ile çevreye bağlanmasına ve açılmasına göre önem kazanır (Karaboran, 1989: 94). Bu bakımdan Karakoçan'ın ulaşım fonksiyonu, şehirlerarası ulaşım, şehir ile kırsal yerleşmeler arasındaki ulaşım ve şehir içi ulaşım şeklinde üç ana bölümde incelemek mümkündür. Karakoçan'ın diğer şehirlerle bağlantısını sağlayan karayolu vardır. Elazığ-Bingöl karayolu Karakoçan'ın içinden geçmektedir. Karakoçan'dan ayrılan bir tali yol Kiğı, Yayladere ve Tunceli'ye ulaşmaktadır. Bu bakımdan Karakoçan, Elazığ, Bingöl ve Tunceli karayollarının kavşak noktasında bulunmaktadır. Bu durum Karakoçan ulaşımına büyük canlılık kazandırmaktadır. Karakoçan'ın Elazığ il merkezine uzaklığı 104 km, Bingöl'e 46 km, Tunceli'ye 130 km, Kovancılar'a 35 km, Nazmiye'ye 40 km, Mazgirt'e 50 km, Yayladere'ye 60 km, Kiğı'ya 74 km uzaklıktadır.

Karakoçan'dan ülkemizin büyük şehirlerine otobüs seferi düzenleyen seyahat firmaları (3 adet) vardır. Bunlardan ikisi Bingöl- Karakoçan, Elazığ, Malatya, Kayseri, Ankara, Bolu, İstanbul güzergâhında otobüs işletmektedirler. Diğeri ise Karakoçan-İstanbul güzergâhında çalışmaktadır.

Harita: 3.5. Karakoçan Şehir İçi Ulaşım Haritası

Ayrıca, Yayladere, Kiğı, Bingöl, Adaklı'ya her gün sefer yapan yarım otobüs ve minibüsler de vardır. Ayrıca Karakoçan-Elazığ arasında, günde sefer sayısı kışın 10, yazın 40'ı bulan ve bir seyahat firmasına kayıtlı 37 minibüs bulunmaktadır. 2007 yılında Karakoçan İlçe Emniyet Amirliği'ne kayıtlı 1665 araç bulunmaktadır. Buna göre Karakoçan'da 13 otobüs, 165 minibüs, 71 kamyon, bulunmaktadır. Aynı yıl her birinin hem Şehir içinde hem de Mini Terminal'de olmak üzere toplam 6 otobüs yazıhanesi vardır. Bunların dışında Şehir merkezinde THY biletlerini satan yazıhane bulunmaktadır. Hava yollarına ait yolcular, buradan Elazığ'a aktarılmaktadır. Daha sonra aktarmalı bir Şekilde Avrupa'ya gitmektedirler.

Tablo: 3.15. Karakoçan İlçesi'ne Bağlı Köylerin ehre Uzaklıkları

YERLEŞİM MERKEZİ	ESKİ ADI	Km	YERLEŞİM MERKEZİ	ESKİ ADI	Km
AĞAMEZRASI		3	ALAYAĞMUR		35
AKARBAŞI	akan	20	AŞ. OVACIK	Aşağı Kurikan	16
AKÇİÇEK	Aőaėalıkan	7	CUMHURİYET	Kamberşeh	26
AKKUŞ	Paş	34	ÇANAKÇI		26
ALTINOLUK	Tirkiyan	10	ÇAYIRDAM	Yukarı Lehan	17
BAHÇECİK	Bauğ	8	DEMİRTEPE	Seyfan	15
BALCALI	alakas	17	DEVECİ		24
BARDAKLI	Kalemzin	40	DURMUŞ	Zegelan, Hamikan	10
BEYDERE		12	GÖZEREK		16
BULGURCUK	Yığ	16	GÜLLÜCE		18
ÇALIKAYA	Kilotiyan	23	İSABEY		24
ÇAMARDI	Yukarıalıkan	8	KIRGIL		25
ÇATALYOL	Müsyen	7	KÖRYUSUF		24
ÇAVUŞYOLU	Himan	13	KUŞÇU	Kuı	20
ÇAYIRGÜLÜ	Batran	11	KÜMBET		26
DEMİRDELEN	Kefan	5	MAHMUTLU		16
DOğANOğLU	Kürkanigaz	27	MAKSUTALİ		30
GÜNDEğDİ	obur	8	MİRAHMET		20
HAMZALI	Hemzelyen	6	SAğIN		22
KALECİK		3	SAVUCAK		20
KALKANKAYA	Girbo	8	YK.OVACIK	Yukarı Kurikan	12
KARAKOÇAN		18	YÜZEV	Uzev	22
KIZILPINAR		15	AN (BM)		32
KARASAKAL		36	AKPINAR	Kanıőı	15
KAVAKDERE	Ahşış	13	ALABAL	Beru (Beroj)	30
KIZILCA		8	BAZLAMA	Karsını	34
KARAPINAR	Kızılpar	3	ÇELEBİ		39
KOçYİğİTLER	Hallan	20	ÇITAK		25
KULUNDERE		14	DEMİRTAŞ		31
OKÇULAR	Bozatı, Okçıyan	21	DUMLUYAZI	Kakvin (Gahfin)	35
ORMANCIK	Külemis	30	GÜMÜŞAKAR	Şamoni (Şamini)	30
PAMUKLU		28	HAMURKESEN	Sarpuca	22
PAŞAYAYLASI	Mezra-i Gazi	36	KARAÇAN		36
SARICAN		10	KAVALCIK	Arapderesi	32
TEKARDIÇ	Dilimli	3	KEKLİK	Keklik	34
ÜÇBUDAK	Delikan	14	KOCADAYI	Koet	38
YALINTAŞ	Şevtiyan	15	KORUDİBİ	Mizikan	40
YENİCE		6	KUŞBAYIRI	Kerbuz (Kerboz)	35
YENİKAYA	Komik	24	ÖZLÜCE	Müğbet(Mugbet)	30
YENİKÖY	Göçmen, Maciran	6	PİLAVTEPE	Külikan	30
YOğUNAğAç	Kolan	17	SARIBAŞAK	Zelhıdır	18
YÜCEKONAK	Kavuman	18	SARIHAN	Müsrüm	42
BAŞYURT(BM)	Aşağı Lehan	18	YEŞİLBELEN	Gamhut (Gahmut)	25
AKBULAK	Yalancı	25	YILDIZ	Norput	40
AKYOKUŞ	Ferho	26			

Tablo: 3.16. Karakoçan İlçe Trafik Şubesine Kayıtlı Araç Sayıları

	Resmi	Hususi	Ticari	Toplam
Motosiklet		106		106
Otomobil	1	741	37	779
Minibüs	1	5	159	165
Otobüs	2	1	10	13
Kamyonet	1	302	33	336
Kamyon	8	9	54	71
Traktör	5	175		180
ekici	1		2	3
Özel Amaçlı	1	1		2
Tanker			2	2
Arazi Taşıtı		4	4	8
Toplam	20	1344	301	1665

Kaynak: İlçe Emniyet Amirliği, Temmuz 2007

Karakoçan Şehri bir ilçe merkezi olduğu gibi, aynı zamanda yönetim bölęesi içindeki yerleşmelerin ticarî merkezi durumunadır. Bu nedenle hemen hemen her gün minibüs seferleri vardır. Ayrıca Karakoçan ile Sarıcan Belediyesi arasında halk dolmuşları da bulunmaktadır.

Karakoçan, küçük bir Şehir olduğu için Şehir içi ulaşımı büyük ölçüde yaya olarak gerçekleştirilmektedir. Ancak merkezden uzak olan Gölpınar Mahallesi'ne olan ulaşım, araçlarla sağlanmaktadır.

Ayrıca Şehir içi ulaşımında çalışan ticarî taksiler vardır. 2007 yılında 3 olan ticarî taksi durağının 37 otomobili bulunmaktadır. Aynı yılda Şehir içindeki yolların kapladığı toplam alan 375 bin m²'dir. Bunun 200 bin m²'si asfalt kaplı, 66 bin m²'si kilitli parke taşı döŐeli ve geriye kalanı da stabilize yollardır. Şehir içinden Ohi ayı ve Kalecik Deresi geçtiği için Şehrin her iki tarafındaki mahalleler arasında ulaşım 7 adet beton köprü ile sağlanmaktadır. Özellikle Kalecik Deresi üzerinde bulunan 3 beton köprü'nün biri viyadük şeklindedir. Köy yollarının yarısı (45) asfalt geriye kalan diğer köylerin yolları stabilize'dir. Bu yollar bölgede ocak ve Şubat aylarında görülen yoğun kar yağışından dolayı ortalama olarak 1 -5 gün arası kapanabilmektedir.

Ulaşım ile ilgili ele alacağımız bir diğer konu ise PTT hizmetleridir. Biri merkezde 11'i kırsal kesimde olmak üzere toplam 12 santral üzerinden 6320 telefon abonesi ile 785 ADSL abonesi bulunmaktadır. Ayrıca Eurogiro sistemi üzerinden 17 ülke ile havale işlemleri on – line olarak yapılmaktadır. Postalar günlük olarak dağıtılmaktadır. Bu işler de 1'i köy, 3'ü Şehir de olmak üzere toplam 4 posta dağıtıcısı bulunmaktadır.

Karakoçan’da ulaşım hizmetlerinde işgücü sayısı 109 kişi kadardır (2000). Bu işe aynı yıl, şehirde genel hizmetler fonksiyonunda çalışan nüfusun yaklaşık %2’sini oluşturmaktadır.

Foto: 3.10. Atatürk Caddesi üzerinde bulunan betonarme binalar: Binaların alt katları genellikle işe yeri olarak planlanmaktadır.

Sonuç olarak, ulaşım sektöründe hizmet eden; petrol ve dinlenme tesisleri (4), oto elektrikçisi, oto kaporta ve boya, oto kiralama, oto lastik ve tamiri, oto tamircisi, oto yedek parça, otobüs işletmeleri, oto yıkama ve yağlama, nakliyat ambarları dikkate alındığında ulaşım fonksiyonunun şehir hayatındaki önem ve etkinliği daha iyi anlaşılır. Bu yoğunluk yazın üç katına çıkmaktadır. Çünkü tatil amacıyla gelen gurbetilere ait yabancı plakalı araçların sayısında bir hayli artış olmaktadır.

3.1.3.3.2. Karakoçan’ın Fonksiyon Alanları

Karakoçan, yedi ayrı mahalleden meydana gelmektedir. Bunların 6’sı bir arada bulunurken, Gölpinar Mahallesi şehirden 4 km uzaklıkta bulunmaktadır. Tepe, Yeni, Kırkpınar Bahçelievler Mahalleleri şehirsel bir karakter gösterirken, Gölpinar, Karşıyaka, Kulunbaba Mahalleleri ise daha çok köy görünümlü yerleşmelerdir.

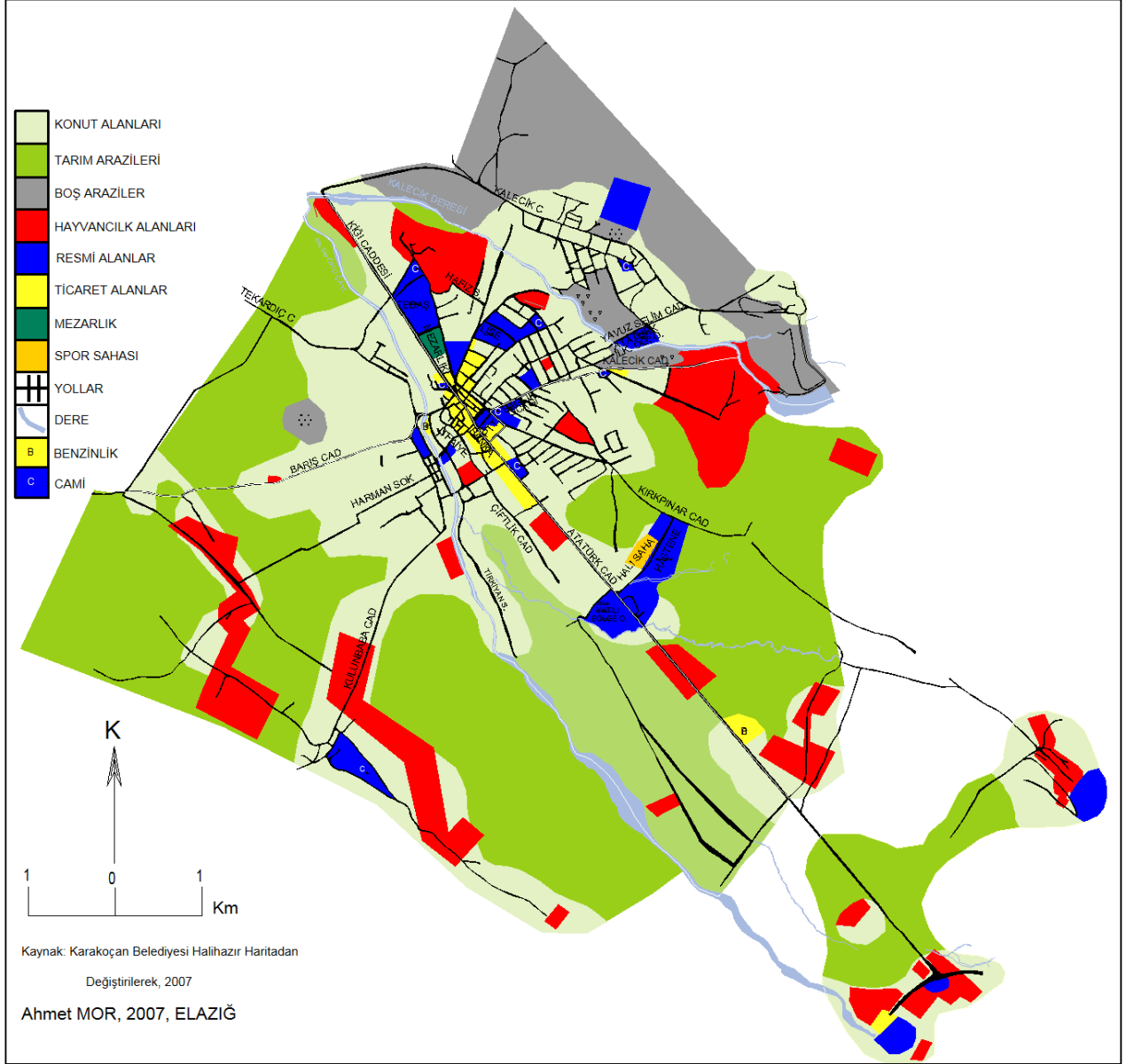
Karakoçan'da fonksiyon alanlarını; oturma alanları, ticarî alanları, resmî alanlar, yollar, parklar, mezarlık, harabe, dere, bataklık, kayalık, tarım ve hayvancılık ile boş alanlar meydana getirmektedir.

Tablo: 3.17. Karakoçan'da Arazi Kullanım Durumu (2007)

FONKSİYONLAR	Hektar	%
Konutlar	394.4	24.6
Tarım Alanları	666	41.6
Boş Alanları	12.9	0.8
Hayvancılık	380.1	23.7
Kayalık	6.6	0.4
Yollar	37.6	2.3
Bataklık	10.3	0.6
Ticari	5.8	0.4
Resmi alanlar	19	1.2
Dere	61	3.8
Mezarlığı	2.9	0.2
Parklar	2.5	0.2
Harabe	2	0.1
TOPLAM	1601	100

Kaynak: Hâlihazır haritadan hesaplanmıştır.

Karakoçan'ın toplam alanı 1601 hektardır. Şehir içi arazi kullanımı açısından tarım arazileri (%41,6) en geniş alanı kaplamaktadır. İkinci sırada konut alanları (%24,6) ve üçüncü sırada hayvancılık alanları gelmektedir. Daha sonra sırasıyla dereler (%3,8), yollar (%2,3), resmi alanlar (%1,2), boş araziler (%0,8), bataklık (%0,6), kayalık (% 0,4), mezarlık (%0,2), parklar (%0,2), harabe (%0,1) gelmektedir.

Harita: 3.6. Karakoçan Şehri'nin Fonksiyon Alanları (2007)

3.1.3.3.1.1. Resmi ve İdari Fonksiyon Alanları

Karakoçan'da 19 hektarlık bir sahaya yayılan resmi fonksiyon alanlarının 4,7 hektarlık kısmı idari fonksiyon sahasından oluşmaktadır. Karakoçan'da resmi kurum ve kuruluşlar Şehrin geneline dağılmıştır. Bu kuruluşlar Hükümet Konağı, Belediye, Merkez Karakolu, PTT, İlçe Tarım Müdürlüğü, Emniyet Amirliği, Orman İşletme Şefliği, İtfaiye, Özel Harekât, Askeri Alan, Kapalı Cezaevi, Meteoroloji, Tedaş'tır. İdari binalar; Yeni, Tepe, Kırkpınar ve Kulunbaba Mahalleleri'nde bulunmaktadır . Hükümet Konağı Yeni Mahalle'de Cumhuriyet Meydanı'nda bulunmaktadır. Hükümet

Konağı'nda Kaymakamlık, Özel İdare, Nüfus Müdürlüğü, Mal Müdürlüğü, Adliye, Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakfı yer almaktadır.

Çevresi duvarlarla çevrili 1458,4 m² içinde 2 katlı binadan oluşan hükümet konağı 509,1 m²'lik alan kaplamaktadır. Hükümet konağına bağlı ek binada yeşil kart hizmetleri yürütülmektedir. Hükümet Konağı'nın bodrum katı arşiv olarak kullanılmaktadır, ancak düzenli değildir.

Cumhuriyet Meydanı'nda doğu – batı yönlü olan Hükümet binası kalorifer sistemi ile ısıtılmaktadır.

Hükümet Konağı'nın hemen yanında Belediye Binası yer almaktadır. 455,1 m² olan iki katlı belediye binası, alanı bahçesiyle birlikte 1584,4 m²'lik bir alana yayılmıştır. Belediye Binasının alt katında Zabıta Müdürlüğü ile Sümerbank Mağazası bulunmaktadır. Üst katta Başkan Odası, Fen İşleri Müdürlüğü ve Su Tahsilât birimi yer almaktadır.

Belediye'ye bağlı olan İtfaiye Müdürlüğü, Terminal Sokak'ta, Mini Terminal'in girişinde bulunmaktadır. Oturumu 630,7 m² olan İtfaiye Binası çevrili alan ile birlikte 886,8 m²'ye çıkmaktadır. Bu binanın önemli bir kısmı garaj niteliğindedir. Belediye'nin araç teçhizatı burada korunmaktadır.

Tepe Mahallesi'nin sınırı olan Ohi Çayı'nın yanı başında yer alan itfaiye binasının hemen karşısında, ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla bu çay üzerinde beton köprü bulunmaktadır. Bu nedenle Kulunbaba Mahallesi'ne itfaiyenin geçişi kolaylaştırılmıştır.

Cumhuriyet Meydanı'nda yer alan Hükümet Konağı ile Belediye binasının hemen arka tarafında Askerlik Şubesi, Emniyet Amirliği, PTT ve Merkez Karakolu yer almaktadır.

Yeni Mahalle'de, Cumhuriyet Caddesi'nde etrafı çevrili 1257,5 m²'lik bir alan içinde, Askerlik şubesi yer almaktadır. Bu binanın hemen yanında Emniyet Amirliği ve Merkez Karakolu bulunmaktadır. Oturumu 745,1 m² olan Emniyet Amirliği 2 binadan oluşmaktadır. Hisar Sokak'ta bulunan ve 4 katlı olan Emniyet Amirliği 3260,6 m² lik bir saha kaplamaktadır.

İdari açıdan Emniyet Amirliğine bağlı olan Merkez Karakolu, 234 m²'lik alanı ile tek katlı bir bina niteliğindedir.

Cumhuriyet Caddesi'nde Belediye binasının hemen yanında yer alan 3 katlı PTT binası 285 m² lik alan kaplamaktadır. PTT'nin bina dışında kalan diğer kullanım alanı ile birlikte toplam alanı 608,8 m²'dir.

Yeni Mahalle'de yer alan bir diğer idarî bina Orman İşletme Şefliği'dir. Çit ve duvarlarla çevrili olan 4916,9 m²'lik sahanın ortasında bulunan Orman İşletme Şefliği tek katlı binadan oluşmaktadır. 362,2 m² olan Orman İşletme Şefliği binasına bağlı misafirhane ve garaj bulunmaktadır. Kiğı Yolu üzerinde 50042,3 m² alan üzerinde Fedaş Şefliği bulunmaktadır. Ayrıca 202,5 m²'lik alandan oluşan bir idarî bina bulunmaktadır.

Kırkpınar Mahallesi'nde bulunan resmi kuruluşlar Meteoroloji, Cezaevi, İlçe Jandarma Komutanlığı'dır. Meteoroloji Müdürlüğü şehirde 5566,9 m²'lik bir alana sahiptir. Meteoroloji Müdürlüğü'nün tek katlı olan idarî binası 258,2 m²'dir. Hastane ve Kırkpınar Caddeleri üzerinde yer alan ilçe Merkez Komutanlığı ile birlikte Cezaevi 20443,5 m²'lik bir alan kaplamaktadır.

Ayrıca Kulunbaba Mahallesi'nde Özel Harekât Birliği bulunmaktadır. Dilber Sokak üzerinde bulunan bu birlik 4005,2 m²'lik bir alan kaplamaktadır.

Bütün bu açıklamalardan sonra idarî binaların çoğunluğu Cumhuriyet Meydanı'nda, birbirinden ayrı binalar şeklinde ve bir arada bulunmaktadır. Şehrin dış kısmında bulunan Tedaş Şefliği ile ilçe Jandarma Komutanlığı çok geniş sahalar kaplamaktadır.

3.1.3.3.1.2. Kültür Fonksiyon Alanları

Karakoçan Şehrinde kültürel fonksiyon alanının kapladığı saha 8,7 hektardır. Bunun %87'si (7,1 ha) eğitim fonksiyon alanına karşılık gelirken, %13'ü (1,1 ha) de dini fonksiyon alanı niteliğindedir.

İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bir anaokulu, beş ilköğretim kurumu, iki ortaöğretim kurumu ile Halk Eğitim Müdürlüğü bulunmaktadır. İlköğretim kurumlarının kapladığı alan ortaöğretim kurumlarına göre çok daha fazladır. Karakoçan'da ilköğretim okulları 5,9 hektar alan kaplarken, liseler 0.9 hektar alan kaplamaktadır.

İlköğretim okullarından Karşıyaka İlköğretim Okulu tek katlı; Cengiz Topel İlköğretim, Atatürk İlköğretim Okulları ile Yatılı Bölge Okulu iki katlı ve Nuri Özalın İlköğretim Okulu ise üç katlı binalardan oluşmaktadır.

İlköğretim okulları içinde Yatılı Bölge Okulu çok daha geniş bir alan kaplamaktadır. 4,3 hektarlık alan üzerinde çoğu iki katlı, 44 binadan oluşmaktadır. Elazığ Caddesi üzerinde tel örgü ile çevrili olan Yatılı Bölge Okulu'na bağlı yatakhaneler, kırtasiye deposu, gıda ambarı yemekhane birimleri bulunmaktadır. Ancak Bahçelievler Mahallesi'nde yapılmakta olan modern bina çok daha geniş bir alan kaplayacaktır.

Lise caddesi üzerinde bulunan Cengiz Topel ilköğretim okulu 4 ayrı binadan oluşmaktadır. Toplam alanı 5336,6 m² olup, bunun 1832,1 m²'si bina alanı ve 3504,5 m² si de oyun alanıdır.

Cumhuriyet caddesi üzerinde yer alan Nuri Özaltın İlköğretim Okulu üç katlıdır. Bu okul, 535 m² bina alanı ve 2035,5 m² oyun alanı ile toplam 2558,5 m²'dir. Bu okulda spor salonu ve konferans salonu bulunmaktadır. Bodrum katında bulunan konferans salonundan kaymakamlıkda faydalanmaktadır.

Bunların dışında Beyazıt Caddesi üzerinde Atatürk İlköğretim Okulu (toplam alanı 5051 m²) ve Dilber Sokak'ta (Kulunbaba Mahallesi) Karşıyaka İlköğretim Okulu (toplam alanı 3169 m²) bulunmaktadır.

Karakoçan Lisesi Yeni Mahalle'de bulunmaktadır. Üç katlı iki ayrı bina şeklinde olan lise toplam 7730,5 m² dir. Kırkpınar Mahallesi'nde Elazığ Caddesi üzerinde bulunan ve tek katlı olan (415,4 m²) Karakoçan İmam Hatip Lisesi toplam 1338,9 m² lik bir alana sahiptir. Bu okulun bahçesinde mescit bulunmaktadır.

İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile Halk Eğitim Müdürlüğü Kırkpınar Mahalleleri'nde bulunmaktadır. İmam Hatip Lisesi'nin arka tarafında yer alan Halk Eğitim Merkezi 1871,5 m² lik alana sahiptir. Kuruca sokakta bulunan ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü oturumu 336,9 m² olan tek katlı bir binada (toplam alan: 489,2 m²) hizmet vermektedir.

Camiler de eğitim kurumları gibi mahallelere dağılmış durumdadır. Cumhuriyet Meydanında yer alan Merkez Caminin üçüncü katında Müftülük bulunmaktadır. 505,5 m² alanı ile Merkez Camii Karakoçan'ın önemli dini kurumlarındandır. Bu caminin alt katında pasaj bulunmaktadır. Çeşitli dükkânların bulunduğu bu pasajda daha çok tamirciler yoğunluktadır. Ayrıca bu pasajda taziye yeri bulunduğu için çok kalabalıktır. Diğer camilerin ikisi Yeni Mahalle'de, ikisi Kırkpınar Mahallesi'nde, biri Tepe Mahallesi'nde, ikisi Gölpınar Mahallesi'nde, bir de Bahçelievler Mahallesi'nde bulunmaktadır.

3.1.3.3.1.3. Sosyal Fonksiyon Alanları

Karakoçan'da sosyal fonksiyon alanları içinde incelediğimiz sağlık fonksiyon alanları 1,6 hektarlık alan iğgal etmektedir. Bunun 1,5 hektarlık alanını Karakoçan Devlet Hastanesi, geri kalan 0,1 hektarı da Karakoçan Toplum Sağlık Merkezi iğgal edilmektedir.

Kırkpınar Mahallesi'nde Hastane Caddesi üzerinde yer alan Devlet Hastanesi toplam 15081,2 m² lik bir alan kaplamaktadır. Üç katlı iki ayrı binadan (her biri yaklaşık 1500 m²) oluğan Karakoçan Devlet Hastanesi 1991'den beri hizmet vermektedir.

Yine Kırkpınar Mahallesi'nde Kalecik Caddesi üzerinde Toplum Sağlık Merkezi bulunmaktadır. Tek katlı olan bu sağlık merkezi toplam alanı 1340 m² dir. Bina alanı sadece 403,6 m² dir.

Sağlık hizmetleri içerisinde yer alan diğ kliniği, özel muayenehaneler, eczaneler Cumhuriyet Meydanı çevresinde ticarethanelerin yoğunlağtığı alanda toplanmığtır. Yani Kalecik Caddesi ve cami pasajı bunların yoğunlağtığı yerlerdir.

Foto: 3.11. Karakoçan kapalı halı sahası, Karakoçan spor takımı alığmalarını burada yapmaktadır.

3.1.3.3.1.4. Ekonomik Fonksiyon Alanları

Karakoçan'da iş ve ticaret alanları sürekli genişlemektedir. Ancak son yıllarda gelişme seyri önemli ölçüde yavaşlamıştır. 1997'de Karakoçan'da 781 olan iş yeri sayısı (Çiftçi, 1997: 24). 2007 yılında ise 785 olmuştur.

Karakoçan'da iş ve ticaret alanları gün içinde kalabalığın en çok arttığı Cumhuriyet Meydanı ile Cumhuriyet Caddesi'ndedir. Şehrin merkezi olan Cumhuriyet Meydanı çevresinde çok sayıda iş hanı bulunmaktadır. İş ve ticarethanelerin yoğunlaştığı ikinci derecedeki caddeler Fatih Caddesi, Atatürk Caddesi, Kalecik Caddesi ile Kiğı Yolu'dur.

Sayısı 38 olan toplam ticarethanelerin kapladığı alan 0,9 hektardır. Atatürk Caddesi, Cumhuriyet Caddesi ile Ohi Çayı arasında yoğunlaşan büyük ticarethaneler sebze komisyoncuları, gıda toptancısı, zahireci gibi ticarethanelerden oluşmaktadır.

Perakende ticaret yapan işyerleri şehrin geneline dağılmış durumdadır. 440 tane olan bu işyerleri 0,3 hektarlık bir alan kaplamaktadır. Bu ticarethanelerin çoğu bakkal ve marketlerden oluşmaktadır.

Sayısı 72 tane olan imalathaneler Ohi Çayı'nın yanında, Bayındır Caddesi, Fatih Caddesi, Cengiz Topel Caddesi Han Sokak'ta yoğunlaşmışlardır. İmalathaneler şehir içi arazi kullanımında toplam 9131,2 m²'lik bir alan kaplamaktadır.

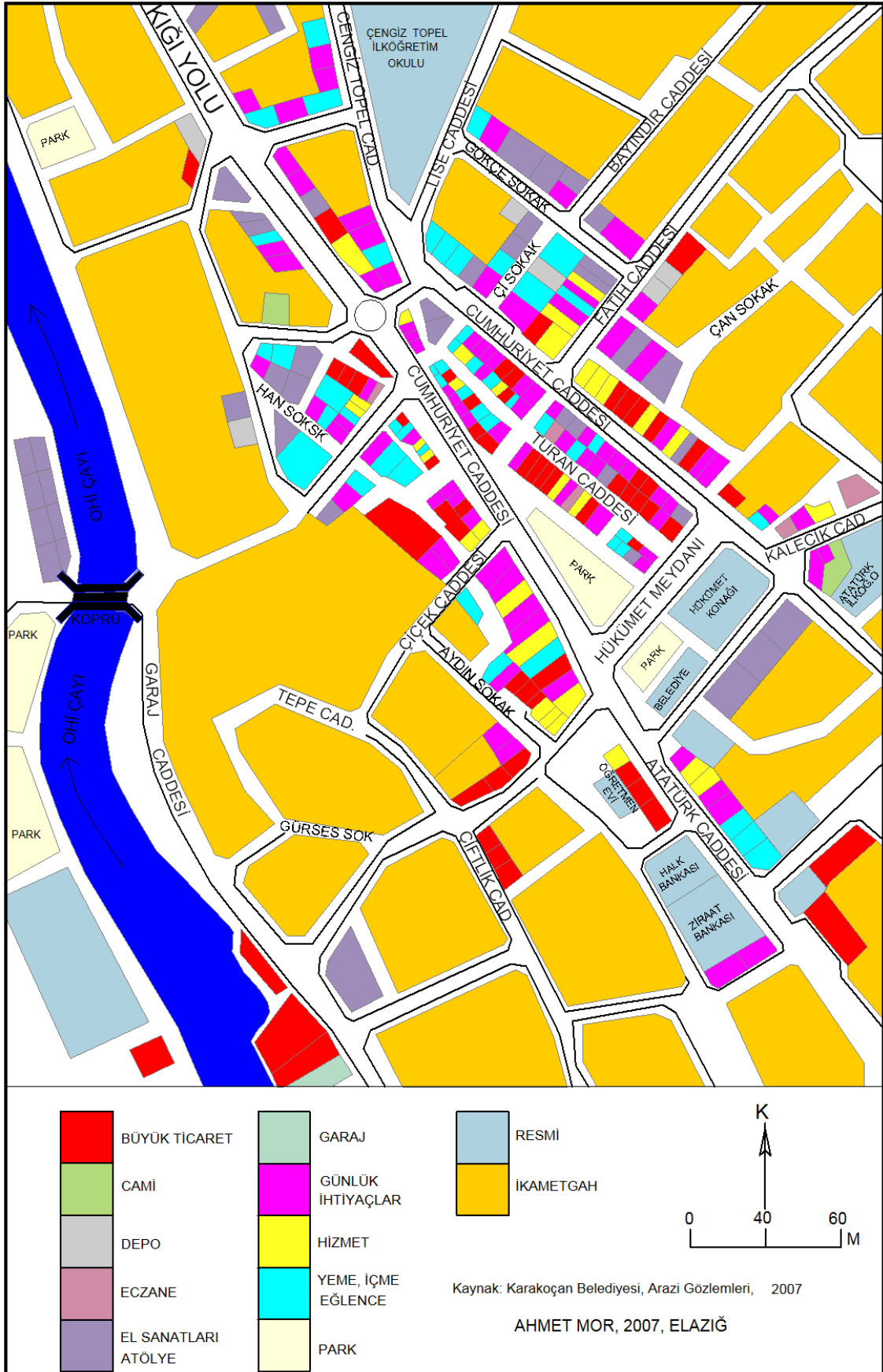
Cumhuriyet Caddesi üzerinde T.C. Ziraat Bankası ile Türkiye Halk Bankası yer almaktadır. İki katlı olan Ziraat Bankası toplam 1593,8 m², tek katlı olan Türkiye Halk Bankası 1005,6 m² toplam alan kaplamaktadır.

Tablo: 3.18. Karakoçan'da Ticarethanelerin Kapladıkları Alanların Dağılışı (2007)

TİCARETHANELER	Hektar	%
Büyük Ticarethane	2.5	42.3
Depo	0.1	1.9
Eczane	0.1	1.0
El Sanatları	0.9	15.7
Günlük İhtiyaçlar	1.2	21.0
Hizmet	0.4	6.4
Yeme, İçme, Eğlence	0.6	11.6
TOPLAM	5.8	100

Kaynak: Halihazır Haritadan Hesaplanmıştır, 2007

Harita: 3.7. Karakoçan'da İş ve Ticaret Alanlarının Dağılışı

Atatürk Caddesi ile Cumhuriyet Caddesi'nin güneyinde yer alan ticarethaneler ile küçük sanayi sitesinde bulunan ticarethaneler çoğunlukla eski işyerleri olup tek katlı, taşlı ve kerpiç yapılar durumundadır. Ancak bu caddelerin kuzeyinde bulunan ticarethaneler genellikle iş hanları ile binaların altındaki dükkânlardır.

Karakoçan'da hayvancılık fonksiyon alanları 380,1 hektardır. Bunun 2,1 hektarı sayısı 112 olan ahırların alanı iken, 378 hektarı da bu ahırların çevresinde bulunan alandır. Şehrin çevresinde yoğunlaşan bu ahırlar çit veya duvarlarla çevrilidir.

Ortalama 443,4 m² olan bu ahırların en büyüğü Bahçelievler'de (766,5 m²) en küçüğü Kırkpınar Mahallesi'nde (14,1 m²) bulunmaktadır.

Ahırların mahallelere göre dağılışına baktığımızda; Kulunbaba Mahallesi'nde bulunan ahırların (29 adet) alanı (sadece ahırların alanı 6386,9 m²) en geniş iken, Karşıyaka Mahallesi'nde bulunan ahırların (2 adet) alanı (sadece ahır alanı 340,6 m²) ise en dar olanıdır.

Şehrin muhtelif kesimlerinde yer alan tarım arazileri oldukça geniştir. Kulunbaba ve Gölpınar Mahalleleri zaten köy yerleşmeleri şeklindedir. Ayrıca Ohi Çayı vadisinde geniş araziler üzerinde karışık meyve bahçeleri bulunmaktadır.

3.1.3.3.1.5. Konut Alanları

Konutların kapladığı toplam alan 394,4 hektardır. Şehir merkezinde geniş alanlar kaplayan konutlar çevreye doğru gidildikçe daralmaktadır.

Karakoçan'da hali hazır harita üzerinde bilgisayar ortamında yaptığımız inceleme sonucu 2242 bina tespit edilmiştir. Bu binaların kapladığı toplam alan 28,3 hektardır. Oran itibarıyla bu binaların %43,6'sı tek katlı, %38,1'i iki katlı, %11,4'ü üç katlı, %3,6'sı dört katlı, %2,4'ü beş katlı ve %0,9'u altı ve daha fazla katlıdır. Bu binaların kapladığı alan itibarıyla tek katlı binalar %39,7, iki katlı binalar %37,5, üç katlı binalar %13, dört katlı binalar %3,1, beş katlı binalar %5,7 ve altı katlı binalar %1,1 alan kaplamaktadır. Yani bir ve üç katlı binalar sayıca fazla olduğu için bunların kapladığı alan da geniş olmaktadır.

Tek katlı binaların sayısı 977'dir. Bunların toplam oturma alanı 11,2 hektardır. Tek katlı binaların ortalama oturma alanı 115,1 m²'dir. Tek katlı binalar bütün binaların içinde oturma alanı en dar olan binalardır. Tek katlı binalar daha çok Yeni Mahalle'de (238 adet) bulunmaktadır. Çünkü bu mahallede bulunan toplam bina sayısı çok daha fazladır.

Tablo: 3.19. Karakoçan'da Mahallere Göre Binaların Kat Yüksekliği (2007)

Katlar	1	2	3	4	5	6	Toplam
BAHÇELİEVLER	45	60	17	5	-	-	127
GLPINAR	61	30	3	2	1	-	97
KARŞIYAKA	140	32	6	3	1	-	182
KIRKPINAR	145	198	76	28	13	3	463
KULUNBABA	196	111	15	3	-	-	325
TEPE	152	110	37	10	18	7	334
YENİ	238	303	100	39	23	11	714
TOPLAM	977	844	254	90	56	21	2242

Kaynak: Sayısal Hâlihazır Harita Üzerinde Ölçülerek elde edilmiştir.

İki katlı binalar sayıca tek katlı binalardan sonra gelmektedir. Şehrin genelinde 854 olan iki katlı binalar 10,6 hektar alan kaplamaktadır. İki katlı binalar, oturma alanı açısından tek katlı binalardan daha geniştir. İki katlı binalar, Kırkpınar Mahallesi'nde daha fazla olmasına rağmen, Kulunbaba Mahallesi'nde bulunanlar çok daha geniş alan kaplamaktadır. Çünkü Kulunbaba Mahallesi'nde geniş araziler bulunmaktadır. Bu araziler üzerinde son zamanlarda lüks evler inşa edilmiştir.

Sayısı 254 olan üç katlı binalar 36 hektar alan üzerine yayılmışlardır. Üç katlı binaların bir kısmı oturma açısından birden fazla konuttan meydana geldiği için oturma alanı bakımından diğerlerine göre daha genişlemiştir. Üç katlı binalar daha çok Yeni Mahalle'de bulunmaktadır. Bu nedenle Yeni Mahalle'de üç katlı binaların kapladığı alan daha geniştir.

Kırkpınar, Kulunbaba, Tepe ve Tepe Mahalle'de rastlanılan 4 katlı konutların sayısı 90'dır. Bunların oğu Yeni Mahalle ve Kırkpınar Mahalleleri'nde bulunmaktadır.

Ayrıca Yeni, Tepe ve Kırkpınar Mahalleleri'nde 75 binanın 56'sı beş katlı ve 21'i de altı ve daha fazla katlıdır. Genel olarak Merkez den çevreye doğru gidildikçe binaların kat yüksekliği ve oturma alanı bakımından azalmalar dikkati çekmektedir. (Harita: 3.8.).

Binanın taşıyıcı sistemi bakımından Karakoçan'da bulunan binaların %66,7'si iskelet ve %33,3' de yığma bina özelliğindedir (2000). İskelet sistemli binalar hemen hepsinde inşaat malzemesi olarak tuğla kullanılmıştır. Yığma özelliğinde olan binalarda durum farklıdır. 1344 olan yığma binaların %68,1'inde tuğla ve %31,9'unda da diğer yapı malzemesi (taş, briket ve kerpiç) kullanılmıştır.

Foto: 3.12. Karakoçan şehrinde bulunan iki katlı modern konutlar

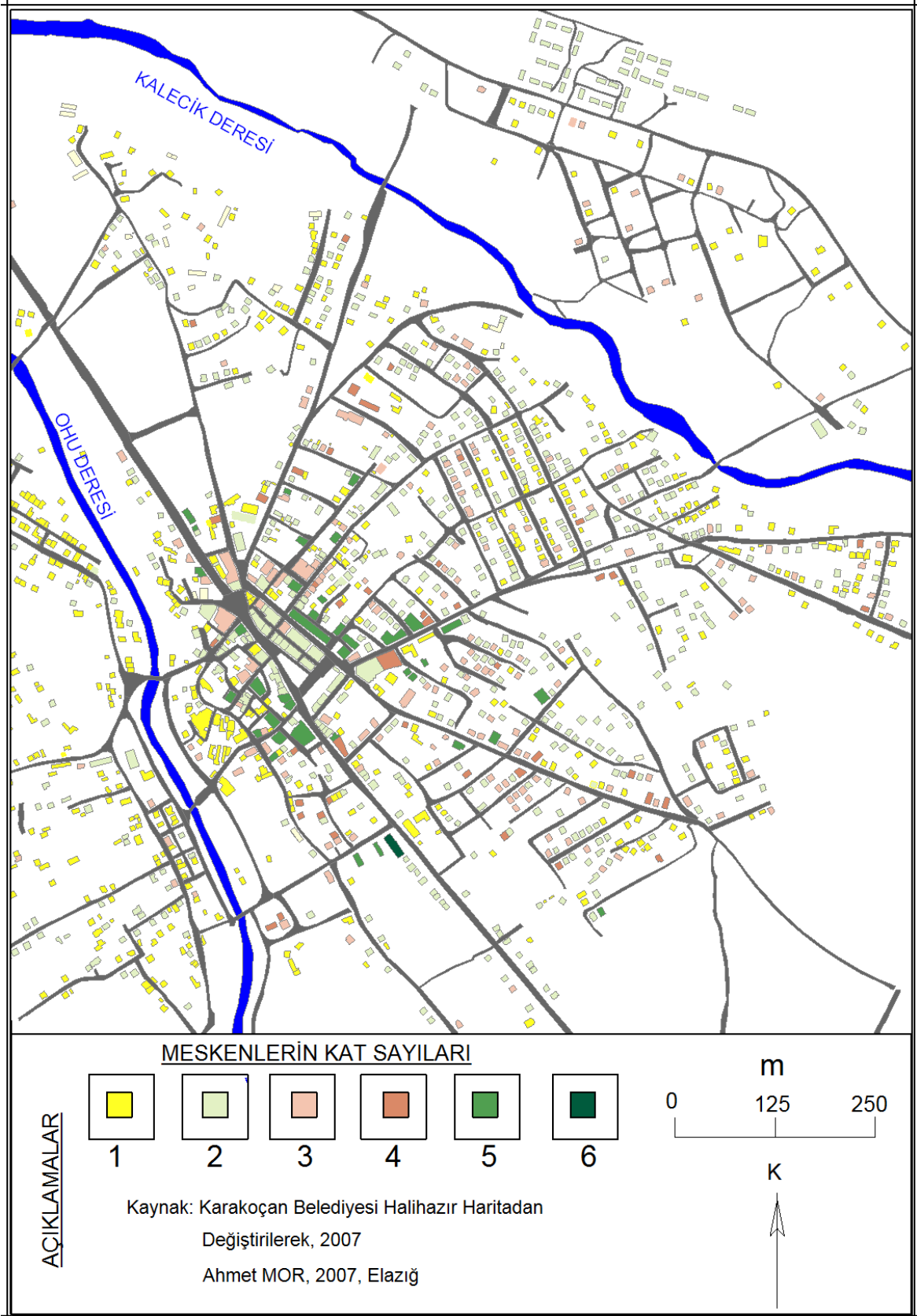
Ta yapılı yığma binalara en çok Tepe Mahallesi’nde rastlanılmaktadır. Çünkü bu mahalle şehrin eski yerleşim yeri merkezine karşılık gelmektedir. Geniş tarım arazileri içinde köy yerleşmesi karakterinde olan Kulunbaba Mahallesi’nde de ta yapılı yığma binaya çokça rastlanılmaktadır. İskelet yapılı binalar, genellikle çok katlı binalar şeklinde iken, yığma binalar daha çok bir ve iki katlı binalar şeklindedir (Tablo: 3.20.).

Tablo: 3.20. Taşıyıcı Sistemine Göre Binaların Mahalelere Göre Sayıları

Mahalle	Binanın Taşıyıcı Sistemi ve Kullanılan Yapı Malzemesi Cinsi										Toplam
	İskelet				Yığma						
	Beton Blok	Bri-ket	Tuğla	Bilin-meyen	Bri ket	Tuğ la	Taş	Kerpiç	Bilin-meyen	Di-ğer	
GÖLPINAR	1	-	2	-	1	15	20	2	-	-	41
KARŞIYAKA	-	-	8	-	1	31	7	-	3	-	50
BAHÇELİEVLER	-	-	4	-	2	36	42	4	1	-	89
KIRKPINAR	1	-	87	-	2	267	36	3	4	-	400
KULUBABA	-	-	9	-	-	180	88	8	1	-	286
TEPE	1	1	140	1	6	122	98	7	12	1	389
YENİ	-	1	411	4	25	264	46	-	9	1	761
TOPLAM	3	2	661	5	37	915	337	24	29	2	2 016

Kaynak: 2000 Yılı Bina Sayımı

Harita: 3.8. Karakoçan Şehir Merkezi Bulunan Konutların Kat Sayısına Göre Dağılışı (2007)

Karakoçan'da bulunan binaları fiziki durumları açısından incelediğimizde, binaların %61,3'ü sağlam, geriye kalan %41,4'ü ise sağlam değildir. Sağlam olmayan binaların %36,1'inde çeşitli Şekillerde bakım ve onarım gerekmektedir. Geriye kalan binaların %5,4'ü de harabe durumundadır. Harabe durumundaki binaların kapladığı toplam alan yaklaşık 2 hektar kadardır. Sağlam olmayan binalar, eski binaların yoğunlaştığı Tepe Mahallesinde görölmektedir. Sağlam bina açısından Yeni Mahalle dikkatimizi çekmektedir.

Tablo: 3.21. Fiziki Durumlarına Göre Binaların Mahallere Göre Dağılışı

Mahalle	Binanın Fiziki Durumu					
	Tadilata İhtiyacı Yok	Basit Tamir ve Tadilat	Esaslı Tamir ve Tadilat	Harap	Bilin.	Toplam
GÖLPINAR	12	25	3	1	-	41
KARŞIYAKA	18	28	4	-	-	50
BAHÇELİEVLER	16	57	9	4	3	89
KIRKPINAR	241	140	10	4	5	400
KULUBABA	165	82	30	4	5	286
TEPE	168	135	65	14	7	389
YENİ	615	100	39	3	4	761
TOPLAM	1235	567	160	30	24	2016

Kaynak: DİE 2000 Yılı Bina Sayımı

Karakoçan'da DİE'nin verilerine göre 2016 bina da 3063 daire bulunmaktadır. Bina başına düşen daire sayısı ortalama 1,5'dir. Bina başına düşen daire sayısı en çok Kırkpınar Mahallesi'nde görölmektedir. Çünkü bu mahalle de iki ve daha fazla katlı bina sayısı yüzdelik bakımından daha çoktur. Ancak Gölpınar Mahallesi'nde her evin bir ahır bulunduğu için daire sayısı bina sayısının yarısı kadardır.

Karakoçan'da bulunan dairelerin oda sayılarına baktığımızda dairelerin çoğu dört odalıdır. Yeni Mahalle'de bulunan iki konut tek odalıdır (Tablo: 3.22.). Bunun dışında tek odalı konut yoktur. Arazide yaptığımız gözlemlere göre eski yapıların çoğu üç odalı iken, yeni yapıların çoğu dört ve daha fazla odalı olduğu görölmüştür. Bu durum Karakoçan'da yaşıama standartının giderek yükseldiğini göstermektedir.

Tablo: 3.22. Karakoçan'da Mahallere Göre Binaların Kat Yüksekliğine Göre Kapladıkları Alanlar (2007)

Mahalleler		1	2	3	4	5	6	Toplam
BAHÇELİEVLER	<i>Daire Sayısı</i>	45	60	22	-	-	-	127
	<i>Daire Alanı</i>	6179.2	10056.1	2286.1	-	-	-	18521
GLPINAR	<i>Daire Sayısı</i>	61	34	2	-	-	-	97
	<i>Daire Alanı</i>	6879.3	3998.7	320	-	-	-	11198
KARŞIYAKA	<i>Daire Sayısı</i>	140	38	3	-	-	-	182
	<i>Daire Alanı</i>	14571.7	2705.4	545	-	-	-	17822
KIRKPINAR	<i>Daire Sayısı</i>	145	198	76	28	13	3	463
	<i>Daire Alanı</i>	18371.3	23698.5	11129.3	2891.6	2550	476	59117
KULUNBABA	<i>Daire Sayısı</i>	196	111	15	3	-	-	325
	<i>Daire Alanı</i>	23159.4	13094.6	1519.2	450	-	-	38223
TEPE	<i>Daire Sayısı</i>	152	110	37	10	18	7	334
	<i>Daire Alanı</i>	19405.3	14059.2	6168.7	1521.6	6241	950	48346
YENİ	<i>Daire Sayısı</i>	238	303	100	39	23	11	714
	<i>Daire Alanı</i>	23924.9	38797.3	14946.6	3841.1	7325	1572	90407
Toplam	<i>Daire Sayısı</i>	977	854	255	80	54	21	2242
	<i>Daire Alanı</i>	112491.1	106410	36914.9	8704.3	16116	2998	283634

Kaynak: Sayısal Hâlihazır Haritadan Hesaplanmıştır, 2007

Tablo: 3.23. Isınma Durumu Göre Binaların Mahallere Göre Dağılışı (2000)

Mahalle	Kömür	Odun	Tüpgaz	Elektrik	Doğalgaz	Akaryakıt	Kömür ve Odun	Karışık	Yok	Toplam
GLPINAR	1	12	-	-	-	-	2	19	3	41
KARŞIYAKA	-	35	-	-	-	3	-	12	-	50
B.EVLER	-	75	-	-	-	-	-	11	2	89
KIRKPINAR	72	148	-	-	-	17	138	16	9	400
KULUBABA	45	45	-	-	-	3	46	95	52	286
TEPE	57	137	29	-	-	24	94	27	17	389
YENİ	59	294	7	25	-	26	300	44	6	761
TOPLAM	234	746	36	25	-	73	580	224	69	2016

Kaynak: DİE 2000 Yılı Bina Sayımı

Isıtma sistemi açısından binaların %90,1'i soba ile ısıtılmaktadır. Kat kaloriferleri ile ısıtılan binalar %2,4'dr. Merkezi ısıtma sistemi olan binalar ise %1,1'dir. Bu durum odun ve kömüre olan bağlılığı ortaya koymaktadır. Odun en çok tercih edilen ısınma aracıdır. Bu durum Karakoçan'da geniş orman arazilerinin bulunması ile ilgilidir.

Tablo: 3.24. Isınma Sistemine Göre Binaların Mahallare Göre Mahallare Göre Sayıları

Binanın Isıtma Sistemi									
Mahalle	Soba	Kat Kaloriferi	Bina İçi Sistem	Merkezi Sistem	Karma Sistem	Diğer	Yok	Bilin.	Toplam
GÖLPINAR	38	-	-	-	-	-	3	-	41
KARŞIYAKA	50	-	-	-	-	-	-	-	50
BAHÇELİEVLER	87	-	-	-	-	-	2	-	89
KIRKPINAR	369	12	9	1	4	-	5	-	400
KULUBABA	229	3	1	-	3	-	49	1	286
TEPE	339	9	14	1	1	3	13	9	389
YENİ	705	25	-	1	2	23	3	2	761
TOPLAM	1 817	49	24	3	10	26	75	12	2 016

Kaynak: DİE 2000 Yılı Bina Sayımı

Tablo: 3.25. Su Tesisatı Döşenen Binaların Mahallare Göre Sayıları

Mahalle	Borulu Su Tesisatı	Sıcak Su Tesisatı	Kapalı/Açık Garaj
GÖLPINAR	32	-	-
KARŞIYAKA	47	1	-
BAHÇELİEVLER	88	-	-
KIRKPINAR	392	46	15
KULUBABA	249	5	29
TEPE	367	13	3
YENİ	727	48	10
TOPLAM	1 902	113	57

Kaynak: DİE 2000 Yılı Bina Sayımı

Binaların hemen hemen tamamının borulu su tesisatı döşenmiştir. Binaların çok az bir kısmında sıcak su tesisatı döşenmiştir. Ancak güneş enerji sistemleri yaygınlaştığı için hemen her binaya sonradan ilave edilmektedir.

Tablo: 3.26. Pis Tesisatının Bağlı Olduğu Yere Göre Binaların Mahallare Göre Sayıları

Binanın Pis Su Tesisatının Bağlı Olduğu Yer					
Mahalle	Kanalizasyon	Fosseptik	Arsa, Arazi	Bilinme	Toplam
GÖLPINAR	-	32	-	-	41
KARŞIYAKA	10	40	-	-	50
BAHÇELİEVLER	2	82	-	-	89
KIRKPINAR	190	192	-	10	400
KULUBABA	98	135	39	2	286
TEPE	288	70	1	1	389
YENİ	655	101	1	2	761
TOPLAM	1243	652	41	15	2 016

Kaynak: DİE 2000 Yılı Bina Sayımı

3.1.3.3.1.6. Diğer Kullanım Alanları

Karakoçan'da diğer kullanım alanları parklar, mezarlık, dereler, yollar, bataklık, kayalık ve harabeden oluşmaktadır.

Karakoçan'da altı adet çocuk parkı ve üç adet halka açık park olmak üzere dokuz adet park bulunmaktadır. Bu parkların kapladığı toplam alan 2,5 hektardır.

Tepe, Yeni ve Kırkpınar mahallerine dağılan çocuk oyun parkları, özellikle yaz mevsiminde çocukların yoğun ilgi gösterdiği alanlardır. Şehir merkezinde bulunan halka açık parklar yoğun ilgi alanlarıdır. Bu park alanları içinde bulunan havuzların çevresinde oturma yerleri, çay ocakları ve tuvaletler bulunmaktadır. Kırsal kesimden ve yurtdışından gelenler ile şehir halkı günün önemli bir kısmını buralarda geçirmektedirler.

Yeni Mahalle'de Kiğı Yolu üzerinde 2,9 hektarlık alan, mezarlık olarak kullanılmaktadır. Bu mezarlığın dışında şehirde başka bir mezarlık bulunmamaktadır.

Karakoçan'da şehir içi ulaşımı sağlayan yollar hali hazır durumda 37,6 hektar alan kaplamaktadır. Atatürk Cumhuriyet Caddeleri ile Kiğı Yolu ulaşımı sağlayan önemli yollardır. Bu yolların 20 hektarına asfalt, 6,6 hektarına da kilitli parke döşenmiştir. 2006 yılında döşenen kilitli parke çalışmalarına, Karakoçan Belediye Başkanı'nın yöre kültürünü tanıtmak amacıyla yaptığı davet üzerine Kore, Japonya ve Fransa'dan öğrenciler katılmıştır.

Bahçelievler Mahallesi'nde Kalecik Deresi'nde toplam 6,6 hektar kayalık arazi bulunmaktadır. Karşıyaka Mahallesi'nde Ohi Çayı vadisinde 10,3 hektar bataklık arazi bulunmaktadır.

Şehrin ortasından geçen Ohi Çayı ile Kalecik Deresi'nin kapladığı toplam alan 61 hektardır. Kalecik Deresi'nde ıslah çalışmaları yapılmaktadır. Bu çalışmalar tamamlandığında Kalecik deresinde yürüyüş ve koşu parkurları, sosyal tesisler, çimlendirilmiş alanlar kazanılacaktır. Kalecik deresi üzerinde biri viyadük olmak üzere toplam üç beton köprü bulunmaktadır.

Şehrin ortasından geçen Ohi Çayı debisi ilkbaharda artmaktadır. Çay üzerinde toplam dört beton köprü vardır. Halkın boş zamanlarında balık avladığı bu çay, planlanan çalışmalarla önemli bir rekreasyon alanına dönüştürülecektir.

3.1.3.3.3. Merkezi Yer Olarak Karakoçan

Merkezi yer, etki alanı fonksiyonel özelliklere göre değişen ticarî niteliği ön planda olan, ilk bakışta çevresindeki yerleşmelere göre nüfus büyüklüğü ile kendini hissettiren, meslek kollarının çeşitlendiği önemli yerleşme üniteleridir (Karaboran, 1989: 94). Yani bu merkezi özellik, çevresindeki diğer yerleşim merkezlerinin belirli fonksiyonlarını listelemekten ve kendi nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte çevresine hizmet verme açısından önem kazanmaktadır. (Karaboran, 1990: 145)

Herhangi bir yerleşmenin merkezilik özelliği, sahip olduğu nüfus ve fonksiyonları bakımından gelişmiştir. Yerleşmeler, fonksiyonel faaliyetler açısından geliştikleri ve çevrelerini etkiledikleri ölçüde “Merkezi Yer” olma özelliğini kazanabilirler. Yerleşmeler sadece idarî fonksiyon dâhilinde gelişme gösterip, diğer fonksiyonları ile etki sağlayamaz ise “Merkezi Yer” olma özelliğini kazanamazlar. (ağlayan, 1996: 109; Arslan (ağlayan) 2002: 165)

Herhangi bir yerleşmenin merkeziliği, idarî fonksiyonla birlikte ticaret, sanayi, ulaşım gibi faaliyetlerin yoğunlaşmasıyla güçlü bir duruma gelebilmektedir (Karakaş, 1996: 221).

Merkezi özelliği ön planda olan bir yerleşmede evre ile ilişkilerin en st düzeyde tutulabilmesi için ulaşım imkânlarının iyi olması yanında fonksiyonel çeşitliliği bir hayli artmış durumdadır (DTP, 1982: 1 – 2).

Karakoçan, ilçede bulunan 89 köyün ve 3 bucağın yönetim merkezi olmakla birlikte, Tapu ve Kadastro 16. Bölge Müdürlüğünün de merkezidir. Karakoçan’da bulunan Tapu ve Kadastro Müdürlüğüne Bingöl’n Kığı ve Yayladere ilçeleri de bağlıdır. Tapu ve Kadastro Müdürlüğü’ne, Karakoçan, Kiğı ve Yayladere ilçelerinde bulunan 151 köyü ile ilçe merkezlerindeki toplam 15 mahalle bağlıdır. Ayrıca Karakoçan’da bulunan Orman şefliği’nin yönetim bölgesine Kovancılar da dâhildir. Yine Karakoçan Adliyesi’ne Yayladere ilçesi de bağlıdır. Dolayısıyla idarî fonksiyonun sınırı ilçe sınırının dışına taşmaktadır. Böylece Karakoçan’ın idarî açıdan, ilçenin 1085 km² lik alanı ile 30020 kişilik nüfusu ile sınırlı değildir.

Kültür fonksiyonları açısından yerleşmeleri merkezi yapan en önemli özellik eğitim kurumlarıdır. Eğitim merkezleri kendi çevresindeki yerleşmelere ilköğretim ile birlikte ortaöğretim hizmeti veren yerleşmelerdir. Karakoçan Yatılı Bölge Okulu, Karakoçan Lisesi, Karakoçan İmam Hatip Lisesi’ne hem Karakoçan’dan hem de

Bingöl, Kiğı, Yayladere, Mazgirt, Adaklı, Kovancılar ve Palu ilçelerinden öğrenci gelmektedir.

Karakoçan idarî ve kültürel fonksiyonları açısından olduğu gibi sosyal fonksiyonları açısından da çok geniş bir alana hizmet vermektedir. Karakoçan Devlet Hastanesi çok geniş bir alana sağlık hizmeti vermektedir. Toplum sağlık merkezleri de Karakoçan’da halk sağlığı, aile planlaması ile istatistikî konularında çok önemli hizmetler sunmaktadır.

Merkeziyetin en önemli unsuru olan ticaret fonksiyonun çeşitliliği ve miktarı önemlidir. Yakın çevresinde büyük şehirler olmadığı için Karakoçan ticarî anlamda çok gelişmiştir. Toptan ticaretle birlikte, imalat sanayi alanında faaliyet gösteren kuruluşların da varlığı Karakoçan’ın ticarî merkez özelliğinde olduğunu göstermektedir. Şehirde faaliyet gösteren ticarethanelerin çeşitli oldukları gibi sayı bakımından da fazla oldukları görülmektedir.

Foto: 3.13. Karakoçan Cumartesi Pazarı(önceleri Çarşamba) çok geniş bir sahaya hizmet vermektedir.

Herhangi bir şehirde çok sayıda süpermarket, banka, gıda toptancısı, nakliyat şirketi varsa o yerleşme aynı zamanda da ticarî fonksiyonu olan bir şehirdir. Bu bakımdan Karakoçan’da çok sayıda süpermarket (5 adet), banka (2 adet), gıda toptancısı (2 adet), nakliyat şirketi (2 adet) bulunmaktadır. Hatta Elazığ’da faaliyet gösteren süpermarketlerden birinin (Öz – Tunç Marketler Zinciri) genel merkezi Karakoçan’dır. Özellikle Avrupa ülkelerinden Karakoçan’a aktarılan döviz girdisi de dikkate alınmalıdır. Avrupa ülkelerinde bulunan işçilerimiz yakınlarına her ay yardım

etmektedirler. Bu anlamda T.C Ziraat Bankası ile Türkiye Halk Bankası'na her ay gelen toplam döviz miktarı ortalama 500 bin Euro kadardır. Bu da şehrin gelişmesinde ve ticarî bir nitelik kazanmasında önemli rol oynamaktadır.

Karakoçan'da süt ve süt ürünlerini işleyen tesisler bulunmaktadır. Bunlar Sarıcan Süt Ürünleri Tesisi ile Yesrib Süt Ürünleri Tesisi'dir. Bu tesislere gerekli olan süt, Karakoçan, Kovancılar ve Elazığ'dan sağlanmaktadır. Bu tesislerde üretimi yapılan kaşar peyniri, tulum peyniri, ayran ve yoğurt çok daha geniş bir sahaya pazarlanmaktadır. Bu tesislerin pazar sahaları arasında Karakoçan, Bingöl, Kovancılar, Mazgirt, Yayladere, Kiğı ve Elazığ bulunmaktadır.

Karakoçan İlçesi turizm açısından zengin doğal güzelliklere sahiptir. Bunların başında Kolan Kaplıcaları gelmektedir. İlçenin batısında Yoğunağaç köyünde Peri Suyu vadisinde bulunan Kolan Kaplıcaları her yıl binlerce ziyaretçinin akınına uğramaktadır. Türkiye'nin 3. derecedeki kaplıcaları arasında bulunan Kolan Kaplıcası'nın birçok hastalığa iyi geldiği bilinmektedir. Bu nedenle romatizma, nevrit, poli nevrit, kırık – çıkık, kadın hastalıkları ile cilt rahatsızlığı olanların bir kısmı burayı tercih etmektedir. Yaklaşık 1000 kişinin konaklayabileceği tesise sahip olan Kolan Kaplıcaları'na Doğu Anadolu'nun birçok yerinden ziyaretçi gelmektedir. Bu nedenle Karakoçan turizm fonksiyonu da bulunan bir merkezdir.

Yerleşmelerin merkezîyetinin belirlenmesinde çevreyle olan ulaşım bağlantısı ve sefer sayıları önemli rol oynamaktadır (Çağlayan, 2002: 135). Karakoçan, Elazığ – Bingöl – Tunceli Karayollarının kavşak noktasında bulunmaktadır. Karakoçan'dan Ankara ve İstanbul güzergâhında düzenli sefer yapan seyahat firmaları yanında Karakoçan'dan Elazığ, Bingöl, Kiğı, Yayladere, Nazmiye ve Mazgirt'e giden minibüsler vardır. Karakoçan'da cumartesi (eskiden çarşamba) günleri büyük bir pazar kurulmaktadır. Çok çeşitli ürünlerin satıldığı, bu pazara yakın çevreden yoğun bir ilgi vardır. Bu nedenle Pazar, Karakoçan yakın çevresinin de ihtiyacını karşılayabilecek durumdadır. Karakoçan her bakımdan ihtiyaçlarını karşıladığı gibi geniş bir sahayı etkileyebilme gücüne sahiptir. Elazığ'ın 100 km kadar uzağında bulunan Karakoçan'ın yakın çevresinde ekonomik anlamda gelişmiş başka bir merkez yoktur. Bununla birlikte sahanın coğrafi potansiyeli Karakoçan'ı etkili kılmıştır. Sonuç olarak Karakoçan, bütün fonksiyonları itibarıyla merkezi özelliği ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle Karakoçan "Merkezi Yer" özelliği olan bir yerleşmedir.

3.1.4. Yer Adlarına Göre Köyler

Herhangi bir sahadaki köylerin coğrafi özelliklerini tanımada yer adları büyük bir öneme sahiptir. Yer ve mevki adları üzerinde durularak, yerleşmenin tarihî coğrafyası hakkında bilgi edinmek kolaylaşmaktadır (Karaboran, 1984: 108; Alagöz, 1984: 11). Ancak ülkemizde Cumhuriyet dönemiyle birlikte yer adları büyük ölçüde değiştirilmiştir. Adı değiştirilen yerleşme sayısı 28 bin kadar olup, bunun 12 binden fazlası köy adlarıdır (Tunçel, 2003: 31). Söz konusu gelişmelere bağlı olarak inceleme sahamızda 1985 yılına kadar geçen devrede toplam 50 köyün adı değiştirilmiştir.

Köylere yeni isimler verilirken yerleşmede önemli bir özelliğe sahip ve yerleşmeyi etkileyen isimlerin seçildiği görülmektedir. Bununla birlikte adların değişikliği sırasında Delikan (Üçbudak), Komik (Yenikaya), Göçmen (Yeniköy), Yalancı (Akbulak), Arapderesi (Kavalcık) gibi Türkçe adlar taşıyan köylerin isimleri de değiştirilmiştir. Bu tür uygulamalar yerleşmelerin etnik karakterleri ile iskân safhalarını inceleme fırsatını ortadan kaldırmaktadır (Göney, 1976: 114-117).

Köy adları seçilirken, genellikle yerleşmelerin coğrafi özelliklerine dikkat edilmiştir. Bu özelliklerin başında sahanın hidrografik durumu gelmektedir. Dağlık ve engebeli bir arazide bulunan Karakoçan diğer kesimlere nazaran daha çok yağış almaktadır. Aynı zamanda akarsular vadilerini derince kazmışlardır. Bu nedenle köy yerleşmeleri kuruluş yeri daha çok bol ve temiz su kaynaklarının bulunduğu konumları seçmişlerdir. Bunun için inceleme sahamızda pınar, dere, akarsu gibi adlar alan yerleşmelere rastlanmaktadır. Adını su kaynağından alan yerleşmelere Akarbaşı, Karapınar, Kavakdere, Kızılpınar, Akpınar gibi köyler örnek verilebilir (Tablo: 3.27.).

Sahanın topografik durumu da köy adlarının seçilmesinde etkili olmuştur. Karakoçan dağlık ve engebeli bir yapıya sahip olduğu için yükselti kısa mesafelerde önemli farklılıklar göstermekte ve tepe, ova, boyun, sırt, yamaç gibi topografik şekillere rastlanılmaktadır. Kısa mesafelerde değişen bu topografik durum bazı köylere isim verilmesinde etkili olmuştur. Bu tür yerleşmelere örnek olarak Akyokuş, Aşağıovacık, Kuşbayırı, Pilavtepe, Demirtepe gibi köyler verilebilir.

Araştırma sahasının litolojik yapısı da köy isimlerinin verilmesinde etkili olmuştur. Karakoçan'da bazalt ve andezit gibi volkanik araziler geniş yer tutmaktadır. Hatta çoğu yerde kayalık ve taşlık alanlar durumundadır. İşte bu nedenden dolayı Çalıkaya, Kalkankaya, Yalıntaş, Yenikaya, Karakoçan gibi köy isimlerine rastlanılmaktadır.

Karakoçan'da ormanlık araziler geniş yer tuttuğu için bitki adları, değiştirilen köy isimlerini önemli ölçüde etkilemiştir. Ayrıca sahada yetiştirilen tarım ürünlerinin bir kısmı da köy adlarına isim olmuştur. Sarıbaşak, Bahçecik adlı köyler sahada yetiştirilen tarım ürünleri hakkında bilgi vermektedir. Öte yandan Çamardı, Çayırgülü, Ormancık, Tekardıç, Yoğunağaç, Korudibi adlı köyler de yörenin doğal bitki örtüsü hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Bununla birlikte tabiatla ilgili bazı isimlerin de köy adı olarak seçildiği görülmektedir. Gündeğdi Köyü coğrafi konumu nedeniyle bütün gün güneşlenme özelliğine sahiptir. Tepe üzerinde bulunan Savucak Köyü'nde yükselti ve şiddetli rüzgârlardan dolayı oldukça soğuktur.

Ayrıca sahada farklı özelliklere göre, köylerin isimlendirildiği de görülmektedir. Okçular adı Okçıyan kabilesinden, Sarıcan Sarıcanlı Oymağı'ndan gelmektedir. Başyurt Köyü 1. Dünya Savaşı'nda Ruslarla yapılan savaşta 2. ordunun Kurmay Karargâhı burada kurulduğu için bu adı almıştır. Kalecik Köyü'nün ise yakınında Kalecik Barajı altında bulunan tarihî kaya odalarının özelliğinden dolayı ortaya çıktığı bilinmektedir (Tablo: 3.27.).

Tablo: 3.27. Karakoçan'daki Köy Adlarının Toponomik Kaynakları (2007)

A FİZİKİ COĞRAFYA İLE İLGİLİ		
	1- Kayaçlardan Adını Alanlar	Çalıkaya, Kalkankaya, Yalıntaş, Yenikaya, Demirtaş, Karakoçan
	2- Topografya İle İlgili Olanlar	Akyokuş, Aşağıovacık, Yukarıovacık, Çanakçı, Kuşbayırı, Pilavtepe, Demirtepe, Yeşilbelen
	3- Fitolojik adlar	Akçiçek, Bahçecik, Çamardı, Çayırgülü, Ormancık, Pamuklu, Tekardıç, Yoğunağaç, Korudibi, Sarıbaşak, Balçalı, Güllüce, Üçbudak, Kavalcık
	4- Hidrografya Adları	Akarbaşı, Karapınar, Kavakdere, Kızılpınar, Kulundere, Akpınar, Gözerek, Beydere, Özlüce
	5- Zoolojik Adlar	Akkuş, Alabal, Kekliköy, Deveci, Kuşçu, Çıtak
	6- Tabiat ile ilgili Adlar	Gündeğdi, Alayağmur, Savucak,
B. BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA İLE İLGİLİ		
	1-Tarihi Yer Adları	Kalecik, Sarıhan
	2-Yerleşme Adları	Durmuşköy, İsaköy, Yüzev, Yeniköy, Yenice, Yıldızköy
	3-Geçici Yerleşme Adları	Ağamezrası, Paşayaylası, Çayırdam, Dumluyazı, Kümbet
	4-Maden Adları	Altınoluk, Demirdelen, Gümüşakar
	5-Beşeri Eser Adları	Çatalyol, Doğanyolu, Yücekonak, Çavuşyolu
	6-Kişi Adları	Hamzalı, Köryusuf, Mahmutlu, Maksutali, Mirahmet, Karasakal, Hamurkesen, Kocadayı
	7-Eşya ve Yiyecek Adları	Bardaklı, Bulgurcuk, Bazlama
	8-Aşiret, Töre ve Tarihi Adlar	Sarıcan, Koçyiğitler, Okçular, Başyurt, Çelebi, Cumhuriyet
	9-Dini Adlar	Çan, Karaçan, Kızılca, Kırgıl, Sağın

3.1.5. Konut ve Konut Tipleri

Neolitik dönemden itibaren içinde bulunulan çağın özelliklerine göre insanlar çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla değişik tip ve şekillerde konutlar yapmışlardır.

Coğrafyacıların konut ve yerleşmelerini incelemek için çeşitli nedenleri vardır. Ev, bir bölge ve onun egemen kültürü hakkında birçok şeyi ortaya koymaktadır. Yakın çevrede temin edilen yapı malzemeleri, içinde bulunanların çeşitli ihtiyaçlarını ve konutun içinde yer aldığı doğal çevrenin özelliklerini yansıtabilmektedir (Tümertekin ve Özgüç, 2002: 384).

Konutlar, sakinlerinin gelenek, görenek, ekonomik ve kültürel düzey gibi değişik sosyal özellikleri nedeniyle bölgeden bölgeye, hatta yöreden yöreye önemli farklılıklar gösterebilirler. Söz konusu farklar normal olabileceği gibi yapı tarzı, kat sayısı eklentiler, iç donatım, kullanılan gereçleri, tezyin (iç ve dış süsleme) ve daha birçok yönden olabilir. Hele konutlarda çatı tarzı, çatı örtü gereçleri, kat sayısı, oda sayısı, eklentiler ve fonksiyonları, duvar kalınlıkları, pencere sayısı ve boyutları gibi yönlerden konut tiplerine bakılırsa, sorunun boyutları, çevre-konut ilişkisinin boyutlarını aşar ve tarihî, etnik, sosyolojik, etnografik, jeolojik, ekonomik ve kültürel bir sorun olarak karşımıza çıkar (Doğanay, 1994: 327).

İnceleme sahamızda bulunan konutlar, yapı malzemesi şekil ve fonksiyon açısından yörenin coğrafi özelliklerinin etkisini yansıtmaktadır. Ancak bu durum zamanla giderek değişmektedir.

Karakoçan'ın kırsal kesiminde yerleşmeleri oluşturan konutların yapı malzemeleri büyük oranda çevreden karşılanmaktadır. Konutlarda kullanılan yapı malzemesi, çoğunlukla taş ve kerpiçtir.

Araştırma alanımızdaki köy meskenlerinde yapı malzemesi bakımından, taş hâkim durumdadır. Taş meskenleri sırasıyla kerpiç, tuğla ve briket izlemektedir (Tablo: 3.29.). Son zamanlarda yapılan ve yapılmakta olan konutlarda ise ulaşım imkânlarından da faydalanılarak farklı malzemeler kullanılmaktadır. Şöyle ki taş malzemeden yapılan konutlar, 1964'de % 71,1, 1997'de % 66,5 ve 2007'de de % 53,3 olmuştur. Kerpiç malzemeden yapılan konutlar, 1964'de %27,9, 1997'de % 11,8 ve 2007'de de % 10,3'e gerilemiştir. Her üç dönemde de gerek taş gerekse kerpiç malzemeden yapılan konutların sayısı giderek azalmaktadır. Ancak tuğladan yapılan konutlar giderek artmaktadır. 1964 yılında kırsal kesimde tuğladan yapılan malzemeye hiç rastlanmazken, 1997'de toplam konutların %21,5'i ve 2007'de toplam konutların

%27,1'inde tuğla inşaat malzemesi olarak kullanılmıştır bu şekildeki bir değişim, sahanın ekonomik anlamda giderek güçlendiğini göstermektedir. Ekonomik güce en büyük katkıyı yurtdışında çalışan işçiler sağlamaktadır.

Foto: 3.14. Kalecik Köyü girişi: Bazalt taşları çok yaygın olduğu için köy halkı bunlardan çok çeşitli şekillerden (yapı malzemesi vb.) yararlanmaktadır.

Tablo: 3.28. Karakoçan'da Meskenlerin Kat Sayısına ve Yıllara Göre Sayıları

Kat sayısına göre	1981*				1997**				2007***			
	1	2	3	Top.	1	2	3	Top.	1	2	3	Top.
AĞAMEZRASI	50	10		60	47	20		67	43	22		65
AKARBAŞI	210	24		234	45			45	45	1		46
AKÇİÇEK	20			20	9	3		12	7	2		9
AKKUŞ	35	5		40	2			2	10			10
ALTINOLUK	44	4		48	66	20	1	87	66	39		105
BAHÇECİK	65			65	30	50		80	50	40		90
BALCALI	35			35	20	2		22	20	6		26
BARDAKLI	3	22		25		15		15		18		18
BEYDERE	65	5		70	25			25	25	9		34
BULGURCUK	240	50		290	227	10		237	225	25		250
ÇALIKAYA	37	3		40	8	5		13	12	9		21
ÇAMARDI	33			33	12	1		13	12	2		14
ÇATALYOL	12			12	8	2		10	5	2		7
ÇAVUŞYOLU	30			30	19	4		23	20	9	1	30
ÇAYIRGÜLÜ	47	3		50	23	2		25	25	7		32
DEMİRDELEN	14	1		15	11	4		15	27	5	1	33

Tablo: 3.28.'in devamı...

Kat sayısına göre	1981*				1997**				2007***			
	1	2	3		1	2	3		1	2	3	
DOĞANYOLU	48			48	29	5		34	27	4		31
GÜNDEĞDİ	80			80	6	65		71	8	90	10	108
HAMZALI	50	10		60	16	15		31	15	15		30
KALECİK	65			65	70	20		90	49	20		69
KALKANKAYA	38	2		40	26	3	3	32	22	3	3	28
KARAKOÇAN	22			22	15	1		16	15	2		17
KARAPINAR	80			80	10	78	2	90	8	44	2	54
KARASAKAL	25			25	11	8	1	20	7	5	1	13
KAVAKDERE	28			28	10	2		12	10	3		13
KIZILCA	36	4		40	29	11		40	25	19	2	46
KIZILPINAR	50			50	46	4		50	30	15		45
KOÇYİĞİTLER	50	9		59	33	14		47	47	7		54
KULUNDERE	65			65	49	4		53	47	5	2	54
OKÇULAR	190	31		221	175	75		250	79	25		104
ORMANCIK	5	15		20	7	5		12	10	14		24
PAMUKLU	28			28	26	2		28	10	2		12
PAŞAYAYLASI	5	2		7				0	2	2		4
SARICAN	170			170	340	10		350	375	20	5	400
TEKARDIÇ	32			32	23	3		26	33	3		36
ÜÇBUDAK	14	5		19	8	7		15	8	8		16
YALINTAŞ	23	2		25	5	7		12	12	14		26
YENİCE	28			28	33	30		63	33	42		75
YENİKAYA	37			37	37	1		38	30	2		32
YENİKÖY	75	10		85	30	53		83	44	53		97
YOĞUNAĞAÇ	26	26		52	17	10		27	19	13		32
YÜCEKONUK	55			55	23	8		31	20	8		28
TOPLAM	2265	243	0	2508	1626	579	7	2212	1577	634	27	2238
BAŞYURT (BM)	20	55		75	28	70	2	100	32	67	5	104
AKBUDAK	35	35		70	12	13		25	20	5		25
AKYOKUŞ	22	8		30	7	7		14	7	12		19
ALAYAĞMUR	23	26		49	14	10		24	14	16		30
AŞAĞIOVACIK	28	2		30	32	2		34	24	2	2	28
CUMHURİYET				0	16	9		25	13	13		26
ÇANAKÇI	36	4		40	13	12		25	13	16		29
ÇAYIRDAM	18	4		22	11	7		18	13	11		24
DEMİRTEPE	13			13	8	2		10	10	9		19
DEVECİ	10	30		40	28	12		40	32	15		47
DURMUŞKÖY	34	14	2	50	43	5		48	31	2		33
GÖZEREK	15	2		17	14	6		20	14	8		22
GÜLLÜCE	35	15		50	10	30		40	7	10	1	18
İSAKÖY	25	5		30	15	9		24	13	4		17
KIRGIL	20	26		46	12	10		22	5	13		18
KÖRYUSUF	16	9		25	18	7		25	19	10		29
KUŞCU	30	14		44	30	10		40	30	11		41
KÜMBET	23	24		47	4	19		23	3	15		18
MAHMUTLU	57	5		62	52	10		62	60	14		74
MAKSUTALİ	39	6		45	11	3		14	15	6		21

Tablo: 3.28.'in devamı...

Kat sayısına göre	1981*				1997**				2007***			
	1	2	3		1	2	3		1	2	3	
MİRAHMET	15	5		20	17	4		21	15	5		20
SAĞIN	15	20		35	15	25		40	30	6		36
SAVUCAK	12	3		15	9	3		12	27	9		36
YUKARIOVACIK	40			40	45	5		50	42	6		48
YÜZEV	40	40		80	50	25		75	79	20		99
TOPLAM	621	352	2	975	514	315	2	831	568	305	8	881
ÇAN (BM)	50	10		60	3	57		60	3	30		33
AKPINAR	31			31	17	2		19	17	10		27
ALABAL	80	13		93	6	27		33	6	28		34
BAZLAMA	200	50		250	88	30		118	75	25		100
ÇALEBİ	100	8		108	65	5		70	35	11		46
ÇITAK	35	7		42	19	11		30	8	39		47
DEMİRTAŞ	32			32	12	23		35	9	10		19
DUMLUYAZI	34			34	3	33		36	3	19		22
GÜMÜŞAKAR	25	5		30	1	24		25		16		16
HAMURKESEN	46			46	7	4		11	7	12		19
KARAÇAN	27			27		7		7	10	4		14
KAVALCIK	65			65	44	10		54	41	10		51
KEKLİKÖY	10	35		45		8		8	4	10		14
KOCADAYI	75	5		80	5	40		45	5	44		49
KORUDİBİ	90	19		109	5	15		20	20	49		69
KUŞBAYIRI	75	20		95	5	85		90	3	38		41
ÖZLÜCE	20	2		22	2	28		30		19		19
PİLAVTEPE	21			21	10	30		40	4	6		10
SARIBAŞAK	120			120	44	30		74	25	26		51
SARIHAN	54			54	9	36		45	6	34		40
YEŞİLBELEN	60	6		66	55	5		60	7	33		40
YIZDIKÖY	20	5		25				0				0
TOPLAM	1270	185	0	1455	400	510	0	910	288	473	0	761
GENEL TOPLAM	4156	780	2	4938	2540	1404	9	3953	2433	1412	35	3880

Kaynak: 1981 Köy Envanter Etüdü, 1997 Elazığ Master Projesi, 2007 Arazi Anketleri

Tuğla inşaat malzemesinde yapılan konutlar daha çok Karakoçan Merkez Bucağı'na bağlı köylerde yoğunluk kazanmaktadır. Bu köyler; Agamezrası, Altınoluk, Bulgurcuk, Çayırgülü, Kalecik, Kızılca, Kulundere, Yalıntaş gibi köylerdir. Başyurt bucağına bağlı Başyurt, Aşağıovacık, Akbulak, Demirtepe, Mahmutlu, Yukarıovacık gibi köylerde tuğla inşaat malzemesi yoğunluk kazanmaktadır. Çan Bucağı'na bağlı köylerde ise tuğla inşaat malzemesinin kullanımı pek nadirdir. Çünkü bu sahanın ortalama yükseltisi fazla olduğu için ağır kış şartları hüküm sürmektedir. Bu nedenle sıcaklık değişiminden hemen etkilenmeyen ve doğal ortamda yaygın bulunan bazalt taşları önemli bir yapı malzemesini oluşturur.

Karakoçan Merkez ve Çan Bucağı'na bağlı köylerde konutların yaygın yapı malzemesi taştır. Başyurt Bucağı'na bağlı köylerde konutların yaygın yapı malzemesini daha çok kerpiç malzeme oluşturur.

Taş ve kerpiçten yapılan konutların, modern yapı malzemesi sayılan tuğladan yapılan konutlara göre sayıca çok fazla olması, doğal çevrenin konutlar üzerindeki etkisini belirgin bir şekilde göstermektedir.

Taş ve kerpiç meskenlerde birleştirme harcı olarak büyük oranda çamur kullanılmaktadır. Ancak yeni yapılan taş meskenlerde çamurun yerini çimento almaya başlamıştır.

Karakoçan Merkez ve Çan Bucağı'na bağlı köylerde sıkça karşılaştığımız taş meskenler önemli bir taş işçiliği ile kendilerini belli ettirirler. Ancak bazaltların işlenmesi kolay olmadığı için, taş işçiliği neticesinde düzleştirilmiş taşlar ön cephelerde kullanılmıştır. Arka cephelerde kullanılan taşlar ise herhangi bir işleme tabi tutulmadan birbiri üzerine oturtulmuştur. Özellikle Karakoçan'ın kuzeyinde bulunan köylerin bir kısmında çimentonun birleştirme harcı olarak kullanıldığı taş meskenlerde işlenmiş taşların arasında boşluklar bırakılarak boyanmış ve değişik geometrik şekiller elde edilerek süslenmiştir.

Konutlarda çatıların ana malzemesinin toprak ve sacdan oluştuğu dikkati çekmektedir. 1964 yılında kır meskenlerin % 98,8'i toprak örtülü damlar durumunda iken bu değer 1981'de %86,5'e, 1997'de %41,4'e ve 2007'de ise %9,7'e gerilemiştir. Sac örtülü meskenlerin sayısı 1964 yılında kır meskenlerin toplam %1,2'ye karşılık gelirken, 1981'de %13,5, 1997 yılında %58,6 ve 2007 yılında ise %90,3'e yükselmiştir. İnceleme sahamızın kırsal kesiminde bulunan konutların örtü malzemesi 41 yılda yaklaşık % 85 oranında değişmiştir. Yani toprak örtülü meskenlerin yerini büyük ölçüde sac örtülü meskenler almıştır (Tablo: 3.32.).

Toprak örtülü meskenler daha çok Karakoçan Merkez Bucağı'na bağlı köylerde görülmektedir. Bu meskenler, Akarbaşı, Bulgurcuk, Gündeğdi, Okçular, Tekardıç, Yalıntaş, Yenice gibi köylerde bulunmaktadır.

Karakoçan İlçesi, kırsal kesiminde bulunan meskenlerin hâlihazır durumlarına baktığımızda iyi bir durumda olmadığı görülmektedir. İnceleme sahasının kırsal kesiminde bulunan konutlar, 1981 yılında %71,7, 1997 yılında %73,5 ve 2007 yılında ise %83,3'ü sağlam bir yapıda olduğu tespit edilmiştir. 1981–2007 yılları arasında sağlam konutların sayısı artmıştır. Ancak gelişen dayanıklı yapı malzemelerine rağmen

konutların %16,7'sinin hasarlı olması deprem olayını hatırlatmaktadır. Çünkü çürük veya onarılabılır konutlar Bingöl-Karakoçan fay hattının çevresindeki köylerde yoğunluk kazanmaktadır. Hasarlı konutlara en çok Akarbaşı, Bulgurcuk, Çalıkaya, Doğanyolu, Gündeğdi, Koçyiğitler, Sarıcan, Başyurt, Gözerek, Güllüce, Kavalcık, Okçular, Karaçan, Sarıhan, Kocadayı köylerinde rastlanmaktadır. Ağamezrası, Akkuş, Balcalı, Bardaklı, Beydere, Çatalyol, Demirdelen, Hamzalı, Kalecik, Kalkankaya, Karapınar, Kulundere, Pamuklu, Paşayaylası, Yalıntaş, Yenikaya, Yoğunağaç, Çayırdam, Demirtepe, Deveci, İsaköy, Köryusuf, Çıtak, Dumluyazı, Hamurkesen, Gümüşakar, Keklikköy, Pilavtepe köylerinde ise çürük ya da onarılabılır konutlara rastlanılmamıştır.

Çatı örtü malzemesi ve dolayısıyla çatı şekli bakımından Karakoçan İlçesi'nde bulunan köylerin nispeten gelişmiş ve iyi bir durumda olduğu söylenebilir. Bu duruma gelmesinde birtakım beşerî ve fizikî faktörün etkisi vardır. Sac çatıların toprak çatılara göre deprem esnasındaki etkileri azdır. Yine sac çatıların, düz toprak damlardan sayıca fazla olmasında, yağmur ve kar şeklindeki yağışlardan daha az etkilenmesi çok az bir bakım gerektirmesi de etkili olmuştur. Diğer yandan inceleme sahamızdaki köylerin temel geçim kaynağı hayvancılığa dayandığı için toprak düz dama ihtiyaç da kalmamaktadır.

Araştırma alanındaki 89 köyün, 52'sinde toprak damlı mesken bulunmazken, 82 köyde sac çatılı meskenler çoğunlukta, 25 köyde kiremit çatılı meskenlere rastlanmaktadır.

2007 yılı arazi çalışmalarına göre inceleme sahamızın kırsal kesiminde 3880 konut bulunmaktadır. Bu konutların %9,7'si (377) toprak damlı, %7,6'sı (297) kiremit çatılı ve %82,6'sı (3206) da sac çatılı meskenlerden oluşmaktadır. Dağlık alanda yer alan toplam 37 köyde 377 toprak damlı konutun bulunması, daha çok kar yağması ve karın uzun süre yerde kalmasına rağmen, çatı örtüsünün toprak olması doğal çevre şartlarına uyumsuz bir durum göstermektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında, muhtemelen elde edilen gelirin düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

İnceleme sahamızda bulunan kır meskenlerini çatı sistemine göre ayırdığımızda beşik çatı sisteminin geliştiğini görmekteyiz. 1981 yılında bütün köylerde bulunan 4938 konutun %85,51'i (4224) düz toprak damlı, %13,5'i (667) beşik çatı sistemindedir.

Tablo: 3.29. Karakoçan İlçesi’nde Konutların Yapı Malzemesine ve Yıllara Göre Sayıları

YERLEŐMELELER	1997					2007				
KÖYLER	Taş	Kerpiç	Tuğla	Briket	Toplam	Taş	Kerpiç	Tuğla	Biriket	Toplam
AĞAMEZRASI	25		42		67	23		42		65
AKARBAŞI	45				45	45		1		46
AKIEK	6		5	1	12	4		5		9
AKKUŞ	2				2	10				10
ALTINOLUK	20	6	61		87	20	6	79		105
BAHÇECİK	40	10	30		80	50		40		90
BALCALI	17	5			22	17	5	4		26
BARDAKLI		15			15		15	3		18
BEYDERE	25				25	25		9		34
BULGURCUK	217		20		237	150		100		250
ÇALIKAYA	13				13	13		8		21
ÇAMARDI	9	3	1		13	9	3	2		14
ÇATALYOL	10				10	7				7
ÇAVUŞYOLU	23				23	26		4		30
AYIRĐUL	25				25	27		5		32
DEMİRDELEN	12		3		15	5		26	2	33
DOĞANYOLU	34				34	24		7		31
ĐUNDEĐĐI	71				71	90		18		108
HAMZALI	31				31	23		7		30
KALECİK	10		80		90	10		59		69
KALKANKAYA	29		3		32	25		3		28
KARAKOÇAN	8		8		16	8		9		17
KARAPINAR	12		78		90	10		44		54
KARASAKAL		19	1		20		13			13
KAVAKDERE	12				12	12		1		13
KIZILCA	32	2	6		40	18	8	20		46
KIZILPINAR	47		3		50	30	15			45
KOYIĞİTLER	47				47	34		20		54
KULUNDERE	50		3		53			54		54
OKÇULAR	250				250	98		6		104
ORMANCIK	7	5			12	7	5	12		24
PAMUKLU	28				28	12				12
PAŞAYAYLASI					0	2		2		4
SARICAN	100		250		350	50			350	400
TEKARDIÇ	26				26	23	10	3		36
ÜÇBUDAK	13	2			15	13	3			16
YALINTAŞ	12				12	12		14		26
YENİCE	43		20		63	43		32		75
YENIKAYA	36		2		38	30		2		32
YENİKÖY	35	10	37	1	83	30	10	56	1	97
YOĞUNAĞAÇ	27				27	27		5		32
YÜCEKONUK	30		1		31	28				28
BAŞYURT(BM)	30	10	60		100	30	1	73		104
AKBUDAK	13	12			25	2	8	15		25
AKYOKUŞ		14			14		14	5		19

Tablo: 3.29.'in devamı...

YERLEŞMELER	1997					2007				
KÖYLER	Taş	Kerpiç	Tuğla	Briket	Toplam	Taş	Kerpiç	Tuğla	Biriket	Toplam
ALAYAĞMUR		24			24		24	6		30
AŞAĞIOVACIK	5	3	26		34	3	3	22		28
CUMHURİYET	12	11	2		25	3	18	5		26
ÇANAKÇI	11	14			25	12	17			29
ÇAYIRDAM	9	7	2		18	9	7	8		24
DEMİRTEPE	6	1	3		10	6	1	12		19
DEVECİ	15	18	7		40	15	18	14		47
DURMUŞKÖY	17	31			48	20	5	8		33
GÖZEREK	10	8	2		20	10	8	4		22
GÜLLÜCE	20	20			40	11	3	4		18
İSAKÖY	15	9			24	9	5	3		17
KIRGIL	14	8			22	5	13			18
KÖRYUSUF	5	20			25	2	20	7		29
KUŞCU	15	20	5		40	15	20	6		41
KÜMBET		23			23		18			18
MAHMUTLU	3	44	15		62	3	44	27		74
MAKSUTALİ	2	12			14	2	12	7		21
MİRAHMET	9	6	6		21	4	12	4		20
SAĞIN	20	15	5		40	30	6			36
SAVUCAK	3	8	1		12	6	12	18		36
YUKARIOVACIK	3		47		50	2		46		48
YÜZEV	15	50	10		75	70	19	10		99
ÇAN (BM)	58		2		60	29		3		32
AKPINAR	19				19	19		8		27
ALABAL	33				33	33		1		34
BAZLAMA	116		2		118	80		20		100
ÇELEBİ	70				70	47				47
ÇITAK	28		2		30	47				47
DEMİRTAŞ	34		1		35	19				19
DUMLUYAZI	36				36	22				22
GÜMÜŞAKAR	25				25	16				16
HAMURKESEN	11				11	19				19
KARAÇAN	7				7	14				14
KAVALCIK	54				54	51				51
KEKLİKÖY	8				8	14				14
KOCADAYI	45				45	45		4		49
KORUDİBİ	20				20	64		5		69
KUŞBAYIRI	85	5			90	41				41
ÖZLÜCE	30				30	19				19
PİLAVTEPE	40				40	10				10
SARIBAŞAK	74				74	51				51
SARIHAN	45				45	40				40
YEŞİLBELEN	60				60	32		8		40
YIZDIKÖY					0					0
GENEL TOPLAM	2629	470	852	2	3953	2071	401	1055	353	3880

Kaynak: 1997 Elazığ Master Çalışması, 2007 Arazi Anketleri

1997’de 3953 olan toplam konutun %39,2 (1550)’si düz toprak damlı, % 75,2’si (2253) beşik çatı ve %6,0 (180) diğer çatı (kıрма) sistemine dâhildir. 2007 yılında ise 3880 konutun % 16,2’si (631) toprak damlı, %68,5 beşik çatı ve % 4,8’i (188) diğer çatı sistemine dâhil olmuştur. 1981 yılında 4224 olan toprak damlı konutlardan bir kısmı muhtemelen yıkılmış, diğer bir kısmı da beşik çatı sistemi ile kaplanmıştır. Beşik çatının daha kolay bir işçilik ve daha az malzeme gerektirmesi gibi ekonomik sebeplerden bu çatı sistemini yaygınlaştırmıştır. Yağan karı uzun süre tutmaması için eğim derecesi artırılmış ve sac malzeme genellikle tercih edilmiştir.

İnceleme alanımızdaki toplam kır konutların kat sayısında, yıllar itibariyle önemli değişimler olmuştur. Tek katlı konutlar, 1981 yılında toplam konutların % 84,1 (4156), 1997 yılında % 64,2 (2540) ve 2007 yılında % 62,7 (2433)’e karşılık gelmektedir. İki katlı konutlarda ise tam tersi bir durum gerçekleşmiştir. İki katlı konutlar, 1981 yılında toplam konutların % 15,7’sine (780) karşılık gelirken, 1997’de iki katlı konutlar, toplam sayı içinde % 35,5 (1404)’e yükselmiş ve 2007 yılında ise iki katlı konutlar daha da artarak, toplam sayı içinde % 36,3’e (1412) çıkmıştır. Üç katlı konutlar, 1997 yılında toplam konutların % 0,2’sine karşılık gelirken, 2007 yılında % 0,9’a yükselmiştir. İnceleme alanımızda özellikle arazi çalışmaları sırasında yaptığımız gözlemlere göre konut sayısının giderek azalmasına rağmen iki katlıların artması, ilçede çok canlı bir yapılaşmanın olduğunu göstermektedir. İki katlı konutlar şehre yakın olan köylerde yoğunluk kazanmaktadır. Bunlar Ağamezrası, Bahçecik, Bulgurcuk, Gündeğdi, Kalecik, Sarıcan, Yeniköy, Başyurt gibi köylerdir.

İnceleme sahasının esas geçim kaynağı hayvancılıktır. Ahırlar konutlardan ayrı yapılmıştır. Yani konutların alt katı ahır olarak kullanılmamaktadır. Alt katlar çoğunlukla mutfak ve erzak deposu olarak kullanılmaktadır. Bundan dolayı tek katlı konutların sayısı iki katlı konutlardan fazladır.

Meskenleri oda sayıları bakımından ele alacak olursak; araştırma alanımızdaki konutların oda sayıları giderek artmaktadır. Şöyle ki 1981 yılında 2 odalı konutların sayısı toplam konutların 54,6’sına karşılık gelirken, bu değer 1997’de % 33,6’ya gerilemiş ve 2007 yılında gerileme devam ederek % 23,3 olmuştur. Üç ve daha fazla odalı konutların sayısında ise artış olmuştur. 1981’de üç ve daha fazla odalı konut sayısı % 43,9, 1997’de % 56,6 2007 yılında ise toplam konutların % 71,9’u üç ve daha fazla odalı konutlardan oluşmaktadır. Her üç dönemde bir ve iki odalı konutların sayısında azalmalar olurken, üç ve daha fazla odalı konutların sayısında artış olmaktadır. Misafir

ve yatak odası en çok artan odalar arasındadır. Yaşam standardının yükseldiğini gösteren bu artış, özellikle yurt dışında çalışan işçilerin gönderdiği dövizlerle gerçekleşmektedir. Çok odalı konutların artmasında, özellikle yurt dışında çalışan ailelerin yazı geçirmek amacıyla Karakoçan'a gelmeleri ve geniş aile tipini oluşturması da etkilidir.

Tablo: 3.30. Karakoçan'da Konutların Hâlihazır Durumu

Hâlihazır Durumu	1981				1997				2007			
	Sağlam	Çürük	Ona.	Top.	Sağlam	Çürük	Onarıla.	Top	Sağlam	Çürük	Onarıla.	Toplam
AĞAMEZRASI	40	5	15	60	67			67	65			65
AKARBAŞI	180	14	40	234	30	15		45	30	16		46
AKÇİÇEK	2	9	9	20	5	7		12	5	4		9
AKKUŞ	30	3	7	40		2		2	10			10
ALTINOLUK	40	2	6	48	79	8		87	100	5		105
BAHÇECİK	55	5	5	65	30	20	30	80	70		20	90
BALCALI	20	5	10	35	9		13	22	26			26
BARDAKLI	21	4		25	15			15	18			18
BEYDERE	50	5	15	70	25			25	34			34
BULGURCUK	260	30		290	237			237	200	50		250
ÇALIKAYA	30	5	5	40		13		13	8	13		21
ÇAMARDI	13	10	10	33			13	13			14	14
ÇATALYOL	9	1	2	12	9	1		10	7			7
ÇAVUŞYOLU	19	4	7	30	10	3	10	23	21	2	7	30
ÇAYIRGÜLÜ	30	10	10	50	18		7	25	18		14	32
DEMİRDELEN	4	5	6	15	13	1	1	15	33			33
DOĞANYOLU	36	4	8	48	5	14	15	34	6	12	13	31
GÜNDEĞDİ	55	5	20	80	36	20	15	71	78	18	12	108
HAMZALI	50	4	6	60	13	18		31	30			30
KALECİK	50	5	10	65	70		20	90	57		12	69
KALKANKAYA	40			40	32			32	28			28
KARAKOÇAN	15	2	5	22	15	1		16	16	1		17
KARAPINAR	68	4	8	80	90			90	54			54
KARASAKAL	23	2		25	9	5	6	20	13			13
KAVAKDERE	20	4	4	28	12			12	13			13
KIZILCA	10	20	10	40	30	10		40	36	5	5	46
KIZILPINAR	20	10	20	50	9	41		50	19	6	20	45
KOÇYİĞİTLER	30	12	17	59	32	10	5	47	24	12	18	54
KULUNDERE	30	20	15	65	38	15		53	54			54
OKÇULAR	190	10	21	221	180	50	20	250	98	4	2	104
ORMANCIK	10	5	5	20	7		5	12	19		5	24
PAMUKLU	20	5	3	28	14	7	7	28	12			12

Tablo: 3.30.'un devamı...

Hâlihazır Durumu	1981				1997				2007			
	Sağlam	Çürük	Ona.	Top.	Sağlam	Çürük	Onarıl.	Top	Sağlam	Çürük	Onarıl.	Toplam
PAŞAYAYLASI	2	3	2	7				0	4			4
SARICAN	150	10	10	170	320	20	10	350	380	10	10	400
TEKARDIÇ	16	8	8	32	26			26	30	6		36
ÜÇBUDAK	5	6	8	19	13	2		15	14	2		16
YALINTAŞ	25			25	12			12	26			26
YENİCE	28			28	63			63	75			75
YENİKAYA	25	4	8	37	33		5	38	32			32
YENİKÖY	75	5	5	85	83			83	97			97
YOĞUNAĞAÇ	20	32		52	27			27	32			32
YÜCEKONUK	50		5	55	10	21		31	28			28
TOPLAM	1866	297	345	2508	1726	304	182	2212	1920	166	152	2238
BAŞYURT(BM)	65	10		75	85		15	100	70	10	24	104
AKBUDAK	35	35		70	10	10	5	25	20		5	25
AKYOKUŞ	10	20		30	3	3	8	14	8	3	8	19
ALAYAĞMUR	39	8	2	49	14	3	7	24	20	3	7	30
AŞAĞIOVACIK	20	3	7	30	30		4	34	26		2	28
CUMHURİYET				0	24			24	20	6		26
ÇANAKÇI	30	10		40	15	7	3	25	19	7	3	29
ÇAYIRDAM	16	2	4	22	18			18	24			24
DEMİRTEPE	10	1	2	13	10			10	19			19
DEVECİ	30	10		40	40			40	47			47
DURMUŞKÖY	38	6	6	50	12		36	48	28	3	2	33
GÖZEREK	12	3	2	17	10	10		20	12	10		22
GÜLLÜCE	47	3		50	30		10	40	3	15		18
İSAKÖY	5	15	10	30	24			24	17			17
KIRGIL	26	20		46	22			22	16	2		18
KÖRYUSUF	13	12		25	25			25	29			29
KUŞCU	36	8		44	30		10	40	31		10	41
KÜMBET	30	17		47	14	4	5	23	9	4	5	18
MAH MUTLU	25	37		62	37	15	10	62	49	15	10	74
MAKSUTALİ	30	15		45	4	8	2	14	11	8	2	21
MİRAHMET	15	5		20	12		9	21	16		4	20
SAĞIN	15	20		35	25	10	5	40	30	6		36
SAVUCAK	10	3	2	15	3	4	5	12	27	4	5	36
YUKARIOVACIK	36	1	3	40	48		2	50	48			48
YÜZEV	60	10	10	80	45	20	10	75	94	5		99
TOPLAM	653	274	48	975	590	94	146	830	693	101	87	881
ÇAN (BM)	40	10	10	60	60			60	32			32
AKPINAR	20	5	6	31	13	3	3	19	21	3	3	27
ALABAL	70	10	13	93	18	10	5	33	19	10	5	34
BAZLAMA	180	30	40	250	63	30	25	118	90	5	5	100

Tablo: 3.30.'un devamı...

	1981				1997				2007			
Hâlihazır Durumu	Sağlam	Çürük	Ona.	Top.	Sağlam	Çürük	Onarıl.	Top	Sağlam	Çürük	Onarıl.	Toplam
ÇALEBİ	70	20	18	108	30	20	20	70	47			47
ÇITAK	32	10		42	5	17	8	30	13	25	9	47
DEMİRTAŞ	25	2	5	32	35			35	19			19
DUMLUYAZI	20	4	10	34	16	10	10	36	20		2	22
GÜMÜŞAKAR	20	3	7	30	23		2	25	16			16
HAMURKESEN	30	6	10	46	8		3	11	19			19
KARAÇAN	20	2	5	27	4		3	7	11		3	14
KAVALCIK	40	10	15	65	40		14	54	37	4	10	51
KEKLİKÖY	35	5	5	45	8			8	14			14
KOCADAYI	70		10	80	30		15	45	34		15	49
KORUDİBİ	60	20	29	109	15		5	20	64		5	69
KUŞBAYIRI	80	5	10	95	85	5		90	41			41
ÖZLÜCE	16	4	2	22	5	15	10	30	13	2	4	19
PİLAVENTEPE	10	5	6	21	10	10	20	40	10			10
SARIBAŞAK	80	15	25	120	60	10	4	74	51			51
SARIHAN	40	5	9	54	36	5	4	45	33	7		40
YEŞİLBELEN	50	5	11	66	25	25	10	60	16	14	10	40
YIZDIKÖY	18	2	5	25								0
TOPLAM	1026	178	251	1455	589	160	161	910	620	70	71	761
GENEL TOPLAM	3545	749	644	4938	2905	558	489	3952	3233	337	310	3880

Kaynak: 1981 Köy Envanter Etüdü, 1997 Elazığ Master Projesi, 2007 Arazi Anketleri

Meskenlerde oda sayılarının çokluğunun yanında, genellikle bir misafir odasının bulunması, köy halkının misafirperver özelliğinin çok güçlü olduğunu göstermektedir. Gerçekten en geniş odalar hane halkı tarafından pek kullanılmamakta, sadece yatılı veya günlük misafirler için hazır tutulmaktadır.

Ahır, samanlık, nadiren garaaj konutun önemli eklentileri durumundadır. Meskenlerde, yatak yorgan gibi eşyaların konulduğu odanın bir duvarının ahşap kapaklarla bölünmesiyle yapılmış yüklük denilen bölmeler bulunmaktadır. Aynı bir bölme halinde banyonun bulunmadığı meskenlerde, banyo ihtiyacı mutfak veya yatak odasının köşelerinde, betondan yapılmış, 15-20 cm yükseltilmiş, duvara doğru eğimli ve duvarın yanında suyun tahliye olması için bir deliği bulunan, kışın ihtiyaç dışında deliği kapatılan çarklarda giderilmektedir.

Meskenlerin çoğunda ayrı bir mutfak bölümü vardır. Bu bölümler bazen mesken içinde bazen de konutun dışında avlunun içinde yer almaktadır. Yemek kokularından kurtulmak amacıyla mutfaklar genellikle evin dışına kaydırılmaktadır. Bununla birlikte

ekonomik seviyeleri düşük ailelerin bir giriş ve iki odadan ibaret olan meskenlerinde, giriş bölümü mutfak, kiler ve çark olarak da kullanılmaktadır.

Fonksiyonel özellikleri ve planları ne olursa olsun hemen hemen tüm meskenlerde dikkati çeken özellik, güneşlenmeden faydalanmak amacıyla güneye doğru konumlandırılmış olmalarıdır. Yapı malzemesi, cinsi fark edilmeksizin bütün duvarlar daima kalın inşa edilmişlerdir. Başyurt ve Karakoçan Ovaları'nda bulunan köylerin meskenlerindeki pencere büyüklükleri, dağlık kesimde bulunan köylerdeki konutların pencerelerine göre daha fazladır. Tüm meskenlerde pencerelerin daha çok güneyde kalması, özellikle inşaat esnasında ısı faktörüne dikkat edildiğini gösterir. Meskenlerin kuzey cephelerinde ise az sayıda nispeten daha küçük pencereler yer almaktadır. Ayrıca ısı faktöründen iyi istifade edebilmek amacıyla güneye bakan yamaçlarda doğu-batı istikametinde sıralanmış konutlar şeklindedir. Kışın meskenin daha çok ısınabilmesi amacıyla odaların kapıları genellikle girişe açılacak şekilde konumlandırılmıştır. Kapı ve pencerelerin karşılıklı açık bırakılarak serinlemesi sağlanan giriş ve salonlar yazın en çok oturlan bölmelerdir.

Karakoçan'ın kuzey kesimi ile Peri Suyu vadisinde bulunan köylerin büyük bir kısmında sel, çığ ve heyelan fizikî sorunlar vardır. Özellikle Peri suyu vadisinde yüzeylenen marnlı yapı heyelan açısından önemli bir sorun oluşturmaktadır. Sarıhan, Kavalcık, Okçular, Akarbaşı, Ormancık, Köryusuf, Bardaklı köylerinin çevresindeki arazilerin eğim derecesi çoğu yerde 40° yi aşmaktadır. Özellikle ilkbahar aylarında suyla doymun hale gelen kalkerli marn üzerindeki tabakalar eğim yönünde hareket etmektedir. Kütle hareketlerinden dolayı tehlikeli olan köy yerleşim yerlerinin değiştirilmesi gerekmektedir.

Karakoçan, güneyinde bulunan birçok ilçeye göre daha çok yağış almaktadır. Yağışlar kışın kar şeklinde olmaktadır. Kar kalınlığı yüksek dağlık alanlarda 50 cm'yi geçmektedir. Bu nedenden dolayı çığ da dağlık ve dağ eteği köylerinde önemli bir etken olarak durmaktadır.

Yerleşmeleri de ilgilendiren diğer önemli bir sorun, selle birlikte erozyonun olmasıdır. Ormanlık saha geniş alanlar oluşturmakla birlikte tahribat her geçen gün daha da artmaktadır. Suyu sünger gibi çeken ağaçlar giderek azaldığı için sağanak yağışlar sonrasında toplanarak kanallara akan sel suları beraberinde bol miktarda toprağı da sürmektedir. Selle birlikte toprağın süpürülmesi konutlara ve konutların eklentilerine zarar vermekle birlikte asıl problemi köylerin geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık

sahalarında oluşturmaktadır. Bu nedenlerden dolayı ağaçlandırma ile ormanlık araziler daha da genişletilmelidir.

İnceleme sahamızda bulunan köylerde beşerî açıdan birtakım sorunlar bulunmaktadır. Bunlar arasında hemen her köyde sıkça karşımıza çıkan harabelerdir. Yeni ve eski konutların arasında geniş harabeler oluşturan taş yığınları ilk başta deprem gibi önemli bir doğal afeti akıllara getirmektedir. Köy meydanını daraltan bu harabeler, çeşitli böcek, yılan gibi birçok hayvan için önemli bir barınma alanı oluşturmaktadır. Sağlıksız bir ortam oluşturan taş yığınları durumundaki harabelerin temizlenmesi gerekmektedir.

Tablo: 3.31. Karakoçan İlçesi'nde Oda Sayılarına Göre Konut Sayıları (1981, 1997 ve 2007)

YERLEŞMELER	1981				1997				2007			
KÖYLER	1 oda	2oda	3 +	Top.	1 oda	2oda	3 +	Top.	1oda	2oda	3 +	Top.
AĞAMEZRASI		25	35	60		7	60	67		6	59	65
AKARBAŞI		190	44	234		6	39	45		6	40	46
AKÇİÇEK		10	10	20		4	8	12		3	6	9
AKKUŞ		26	14	40			2	2			10	10
ALTINOLUK		20	28	48		7	80	87		9	96	105
BAHÇECİK		35	30	65	10	40	30	80		20	70	90
BALCALI		25	10	35		7	15	22		3	23	26
BARDAKLI	2	3	20	25			15	15		4	14	18
BEYDERE		45	25	70		15	10	25		15	19	34
BULGURCUK	3	60	227	290		207	30	237		55	195	250
ÇALIKAYA		22	18	40			13	13		5	16	21
ÇAMARDI	3	15	15	33		11	2	13			14	14
ÇATALYOL		8	4	12		6	4	10		1	6	7
ÇAVUŞYOLU		18	12	30		13	10	23		4	26	30
ÇAYIRGÜLÜ		25	25	50		19	6	25		8	24	32
DEMİRDELEN		7	8	15	2	4	9	15	1	4	28	33
DOĞANYOLU		29	19	48		10	24	34		8	23	31
GÜNDEĞDİ		50	30	80	1	40	30	71	10	67	31	108
HAMZALI		25	35	60	5	10	16	31			30	30
KALECİK		45	20	65			90	90			69	69
KALKANKAYA	5	18	17	40		10	22	32		8	20	28
KARAKOÇAN		15	7	22		9	7	16			17	17
KARAPINAR		55	25	80		5	85	90		5	49	54
KARASAKAL		13	12	25		11	9	20			13	13
KAVAKDERE		18	10	28			12	12		1	12	13
KIZILCA		20	20	40		7	33	40		8	38	46
KIZILPINAR		40	10	50	4	45	1	50	1	5	39	45
KOÇYİĞİTLER		40	19	59	3	20	24	47	7	18	29	54
KULUNDERE		35	30	65	10	23	20	53			54	54
OKÇULAR		180	41	221		50	200	250		40	64	104
ORMANCIK		10	10	20	10	2		12	6	5	13	24
PAMUKLU		16	12	28		28		28		12	0	12

Tablo: 3.31.'in devamı...

YERLEŞMELER	1981				1997				2007			
	1 oda	2oda	3 +	Top.	1 oda	2oda	3 +	Top.	1oda	2oda	3 +	Top.
KÖYLER												
PAŞAYAYLASI	3	4		7				0		4	0	4
SARICAN		70	100	170		30	320	350	5	75	320	400
TEKARDIÇ		16	16	32			26	26		12	24	36
ÜÇBUDAK	2	9	8	19	12	2	1	15	12	2	2	16
YALINTAŞ	13	12		25	12			12	12	8	6	26
YENİCE		18	10	28	10	20	33	63	10	20	45	75
YENİKAYA		20	17	37		10	28	38		8	24	32
YENİKÖY		55	30	85		30	53	83		30	67	97
YOĞUNAĞAÇ		26	26	52		15	12	27		15	17	32
YÜCEKONUK		30	25	55		20	11	31		19	9	28
TOPLAM	31	1403	1074	2508	79	743	1390	2212	64	513	1661	2238
BAŞYURT(BM)		37	38	75		35	65	100		19	85	104
AKBUDAK	15	28	27	70			25	25			25	25
AKYOKUŞ	15	6	9	30	1	5	8	14	1	5	13	19
ALAYAĞMUR		23	26	49		10	14	24		10	20	30
AŞAĞIOVACIK		12	18	30		5	29	34		3	25	28
CUMHURİYET				0	7	8	10	25		5	21	26
ÇANAKÇI		20	20	40		5	20	25		5	24	29
ÇAYIRDAM		10	12	22	8		10	18	8	10	6	24
DEMİRTEPE		8	5	13	2	8		10	2	8	9	19
DEVECİ		20	20	40	10	25	5	40	10	25	12	47
DURMUŞKÖY		36	14	50		29	19	48	1	32	0	33
GÖZEREK		10	7	17		10	10	20		10	12	22
GÜLLÜCE		25	25	50		10	30	40			18	18
İSAKÖY		15	15	30	16	8		24	8	9	0	17
KIRGIL		23	23	46	4	8	10	22			18	18
KÖRYUSUF		13	12	25	10	10	5	25	10	10	9	29
KUŞCU		22	22	44	3	15	22	40	3	15	23	41
KÜMBET		23	24	47	13	10		23	8	10	0	18
MAHMUTLU		31	31	62	10	15	37	62	10	20	44	74
MAKSUTALI		23	22	45	10	4		14	10	4	7	21
MİRAHMET	6	7	7	20		5	16	21		4	16	20
SAĞIN		17	18	35	25	15		40			36	36
SAVUCAK		8	7	15		9	3	12		17	19	36
YUKARIOVACIK		25	15	40			50	50			48	48
YÜZEV	5	37	38	80		5	70	75	2	2	95	99
TOPLAM	41	479	455	975	119	254	458	831	73	223	585	881
ÇAN (BM)		28	32	60	5	15	40	60	5	10	17	32
AKPINAR		15	16	31	7	3	9	19	7	3	17	27
ALABAL		60	33	93	10	8	15	33	9	8	17	34
BAZLAMA		150	100	250	10	20	88	118	1	5	94	100
ÇELEBİ		60	48	108	50	20		70	10	14	23	47
ÇİTAK		32	10	42	13	7	10	30			47	47
DEMİRTAŞ		15	17	32	5	10	20	35	5	7	7	19
DUMLUYAZI		20	14	34		36		36		2	20	22
GÜMÜŞAKAR		16	14	30		15	10	25		6	10	16
HAMURKESEN		20	26	46		10	1	11		8	11	19

Tablo: 3.31.'in devamı...

YERLEŞMELER	1981				1997				2007			
	1 oda	2oda	3 +	Top.	1 oda	2oda	3 +	Top.	1oda	2oda	3 +	Top.
KÖYLER												
KARAÇAN		16	11	27		4	3	7		7	7	14
KAVALCIK		30	35	65	9	45		54	9	42	0	51
KEKLIKÖY		20	25	45			8	8			14	14
KOCADAYI		50	30	80		15	30	45		15	34	49
KORUDİBİ		80	29	109		5	15	20		5	64	69
KUŞBAYIRI		40	55	95	3	57	30	90		3	38	41
ÖZLÜCE		14	8	22	16	10	4	30		10	9	19
PİLAVTEPE		10	11	21		5	35	40			10	10
SARIBAŞAK		70	50	120	24	10	40	74		10	41	51
SARIHAN		30	24	54		10	35	45		10	30	40
YEŞİLBELEN		30	36	66	30	30		60		5	35	40
YIZDIKÖY		10	15	25				0				0
TOPLAM		816	639	1455	182	335	393	910	46	170	545	761
GENEL TOPLAM	72	2698	2168	4938	380	1332	2241	3953	183	906	2791	3880

Kaynak:1981 Köy Envanteri, 1997 Elazığ İli Master Çalışması, 2007 Arazi Anketleri

Anket çalışmalarında muhtarlar: “Köyünüzün acilen halledilmesi gereken sorunları nelerdir?” diye yönelttiğimiz sorumuza, muhtarların önemli bir kısmı, köy içi yollarının düzenlenmesi gerektiği yanıtını vermişlerdir. Arazi çalışmalarında gözlemlediğimiz kadarıyla toplu köylerde köy içi yollar çok dardır. Ayrıca köy içi yollar bahar aylarında çamurlu olmaktadır.

Diğer önemli bir sorun, köy içinde bulunan gübrelikler ile banyo ve mutfak atık sularının açıktan akmasıdır.

Günümüzde araştırma alanındaki meskenlerin hemen tamamında içme ve kullanma suyu, elektrik ve telefon ihtiyacı çözümlenmiş durumdadır. Bunun yanında özellikle çözümlenmesi gereken önemli bir sorun da, kanalizasyon şebekesinin kurulmaması şeklinde göze çarpar.

Tablo: 3.32. Karakoçan İlçesi'nde Çatı Sistemine Göre Konutlar (1981, 1997 ve 2007)

Çatı sistemine göre	1981				1997				2007			
	Düz	Beşik	Diğ.	Top.	Düz	Beşik	Diğ.	Top.	Düz	Beşik	Diğ.	Top
AĞAMEZRASI	45	15		60	12		55	67	12		53	65
AKARBAŞI	214		20	234	45			45	25	21		46
AKÇİÇEK	20			20	6	6		12	3	6		9
AKKUŞ	40			40	2			2	5	5		10
ALTINOLUK	45	3		48	15	72		87	10	95		105
BAHÇECİK	45	20		65	30	50		80		90		90
BALCALI	30	5		35	22			22		26		26
BARDAKLI	25			25	15			15	5	13		18

Tablo: 3.32.'in devamı...

Çatı sistemine göre	1981				1997				2007			
	Düz	Beşik	Diğ		Düz	Beşik	Diğ		Düz	Beşik	Diğ	
BEYDERE	70			70	5	20		25	3	31		34
BULGURCUK	275	15		290	57	180		237	100	150		250
ÇALIKAYA	35	5		40	8	5		13	7	14		21
ÇAMARDI	33			33	11	2		13	5	9		14
ÇATALYOL	10	2		12	4	6		10	2	5		7
ÇAVUŞYOLU	25	5		30	4	19		23	2	28		30
ÇAYIRGÜLÜ	50			50	19	6		25	3	29		32
DEMİRDELEN	10	5		15	2	13		15	1	32		33
DOĞANYOLU	38	10		48	24	10		34	6	25		31
GÜNDEĞDİ	60	20		80	46	25		71	19	89		108
HAMZALI	45	15		60	11	20		31		30		30
KALECİK	60	5		65		90		90		69		69
KALKANKAYA	38	2		40	23	9		32	5	23		28
KARAKOÇAN	20	2		22	1	15		16		17		17
KARAPINAR	60	20		80		90		90		54		54
KARASAKAL	10		15	25	19	1		20		13		13
KAVAKDERE	26		2	28	12			12	2	11		13
KIZILCA	37	3		40	20	20		40	5	41		46
KIZILPINAR	50			50	40	10		50	7	38		45
KOÇYİĞİTLER	49	10		59	44	3		47	19	35		54
KULUNDERE	65			65	33	20		53		54		54
OKÇULAR	185	36		221	175	75		250	15	89		104
ORMANCIK	20			20	12			12	6	18		24
PAMUKLU	25	3		28	27	1		28	3	9		12
PAŞAYAYLASI	7			7				0		4		4
SARICAN	80	90		170		350		350				400
TEKARDIÇ	30	2		32	2	10	14	26	1	35		36
ÜÇBUDAK	19			19	13	2		15	3	13		16
YALINTAŞ	25			25		1	11	12		12	14	26
YENİCE	24	4		28	10	10	43	63		15	60	75
YENİKAYA	30	7		37	18	20		38	5	27		32
YENİKÖY	50	35		85	6	77		83	6	91		97
YOĞUNAĞAÇ	52			52	26	1		27	6	26		32
YÜCEKONUK	45	10		55	18	13		31	5	23		28
TOPLAM	2122	349	37	2508	837	1252	123	2212	296	1415	127	2238
BAŞYURT (BM)	15	60		75	10	90		100	5	99		104
AKBUDAK	65	5		70	25			25	10	15		25
AKYOKUŞ	30			30	14			14	2	17		19
ALAYAĞMUR	49			49	20	4		24	6	24		30
AŞAĞIOVACIK	20	10		30	9	25		34	3	25		28
CUMHURİYET				0	19	6		25	13	13		26
ÇANAKÇI	40			40	12	13		25	10	19		29
ÇAYIRDAM	20	2		22	8	10		18	8	16		24
DEMİRTEPE	10	3		13	5	5		10	4	15		19

Tablo: 3.32.'in devamı...

Çatı sistemine göre	1981				1997				2007			
	Düz	Beşik	Diğ		Düz	Beşik	Diğ		Düz	Beşik	Diğ	
DEVECİ	33		7	40	10	30		40		5	42	47
DURMUŞKÖY	48	2		50	38	10		48	3	30		33
GÖZEREK	16	1		17	16	4		20	10	12		22
GÜLLÜCE	49	1		50	16	24		40	3	15		18
İSAKÖY	30			30	19	5		24	12	5		17
KIRGIL	44	2		46	20	2		22	7	11		18
KÖRYUSUF	20	5		25	18	7		25	12	17		29
KUŞCU	44			44	10	30		40	7	34		41
KÜMBET	47			47	22	1		23	9	9		18
MAHMUTLU	56	6		62	47	15		62	34	40		74
MAKSUTALI	45			45	12	2		14	6	15		21
MİRAHMET	18	2		20	11	10		21	4	16		20
SAĞIN	35			35	32	8		40	20	16		36
SAVUCAK	15			15	2	10		12	6	30		36
YUKARIOVACIK	20	20		40	3	47		50	2	46		48
YÜZEV	78	2		80	55	20		75	98	1		99
TOPLAM	847	121	7	975	453	378	0	831	294	545	42	881
ÇAN (BM)	45	15		60	5	55		60	2	30		32
AKPINAR	29	2		31	6	13		19	5	22		27
ALABAL	78	15		93	3	30		33		34		34
BAZLAMA	230	20		250	55	63		118		100		100
ÇALEBİ	100	8		108	52	18		70	8	39		47
ÇİTAK	42			42	10	20		30		47		47
DEMİRTAŞ	24	8		32	2	33		35		19		19
DUMLUYAZI	32	2		34		36		36		22		22
GÜMÜŞAKAR	26	4		30	1	10	14	25		14	2	16
HAMURKESEN	43	3		46	3	5	3	11		16	3	19
KARAÇAN	24		3	27		3	4	7		8	6	14
KAVALCIK	60	5		65	36	8	10	54	19	30	2	51
KEKLIKÖY	40	5		45		8		8		14		14
KOCADAYI	70	10		80	25	5	15	45	7	42		49
KORUDİBİ	94	15		109		16	4	20		66	3	69
KUŞBAYIRI	70	25		95	5	85		90		41		41
ÖZLÜCE	21	1		22	23	7		30		19		19
PİLAVENTEPE	15	6		21	6	34		40		10		10
SARIBAŞAK	90	30		120	20	54		74		48	3	51
SARIHAN	50	4		54	5	40		45		40		40
YEŞİLBELEN	55	11		66	3	50	7	60		40		40
YIZDIKÖY	17	8		25				0		0		0
TOPLAM	1255	197	3	1455	260	593	57	910	41	701	19	761
GENEL TOPLAM	4224	667	47	4938	1550	2223	180	3953	631	2661	188	3880

Kaynak: 1981 Köy Envanteri, 1997 Elazığ İli Master Çalışması, 2007 Arazi Anketleri

Yukarıda genişçe bahsettiğimiz özellikler ışığında inceleme alanımızdaki konutları eski ve yeni dönem konutları olarak iki grupta inceleyebiliriz:

Eski Dönem Konutlar: İnceleme alanımızdaki eski tip konutlar yapı malzemeleri şekil ve planları bakımından coğrafi ortamın özelliklerini daha iyi bir şekilde yansıtmaktadır. Konutların inşasında kullanılan malzeme yakın çevreden sağlanmaktadır. Çatı duvar ve pencereler iklimin özelliklerine göre şekillenmiştir. Eski tip konutlar, basit bir plana dâhil olup, geleneksel bir inşa tarzının izlerini göstermektedir. Bu planın özelliğinden dolayı eski tip konutların hemen hepsi iç mekânları bakımından büyük benzerlik göstermektedir. Ekonomik uğraşlarının niteliğine göre eklentileri de meskenlerin hemen yakınında yer almaktadır.

Büyük çoğunluğu tek katlı olan eski tip konutlarda, bulunduğu yükseltiye ve konuma göre taş ve kerpiç malzeme kullanılmıştır. Özellikle Başyurt Ovası'nda bulunan kerpiç meskenler, taş temel ile sağlamlaştırılmıştır.

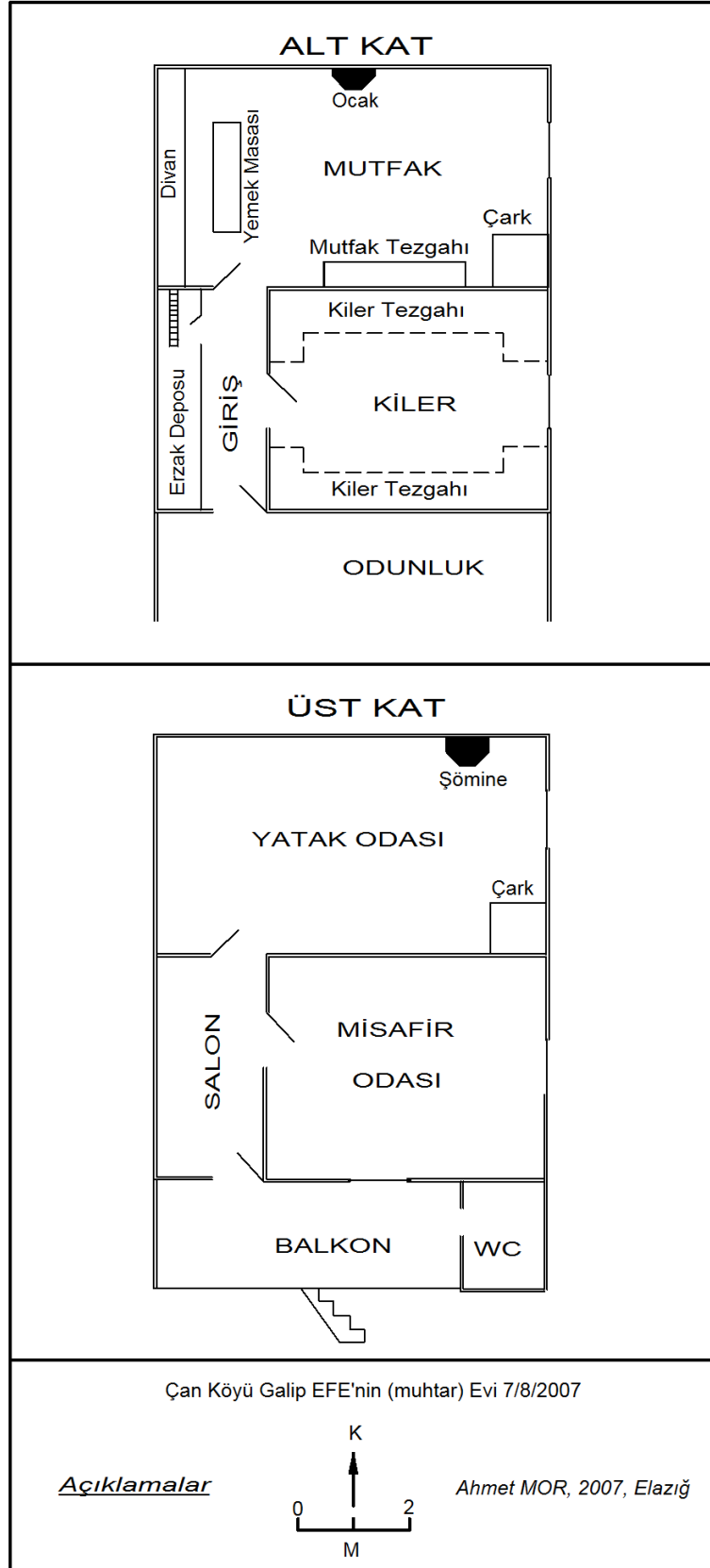
Araştırma alanımızdaki eski tip konutları tek katlı dam evler, çift katlı toprak veya sac örtülü evler oluşturmaktadır.

Foto: 3.15. Düz dam kerpiç evler (Ormancık Köyü)

Tek Katlı Dam Evler: Bu tip evler, çoğunluğu taş malzemeden yapılmış toprak damlı evlerdir. Bunların bir kısmı sonradan sac malzeme ile yağmur ve güneş yönüne göre kapatılmıştır. Ancak Karakoçan'ın güneyinde, taş malzemenin sınırlı olması nedeniyle kerpiçten yapılan evlerin çoğu düz dam şeklindedir. Bu tip konutlara Köryusuf, Ormancık, Bardaklı, Akbulak, Alayağmur, Akyokuş, Çayırgülü, İsaköy gibi yerleşmelerde rastlanmaktadır. İç mekânı basit bir plan gösteren bu evler iki oda, bir mutfak ve uzun boyutlu bir salondan meydana gelmektedir. Bu tip konutlarda tuvalet evin dışında, bazen de dış duvara bitişik olacak şekilde bulunmaktadır. Ayrıca evin hemen yanında eklentileri olan ahır, samanlık veya kümes yer almaktadır. Mutfak veya salonda bir ocak ve çark denilen bölmeler vardır. Ayrıca eski tek katlı eski tip konutlarda yatak odalarında banyo amaçlı kullanılan çarklar vardır. Eski tip konutların kuzey taraflarında pencere genellikle yoktur, olanlarının da ebatları çok küçüktür. Mutfaklar ise genellikle kuzey tarafta yer almaktadır.

Ahşap malzeme konutların çatılarında bulunmaktadır. Bu tür malzeme konutların iç kısımlarında kiriş veya cisir amaçlı kullanılmıştır. Bu tip konutlar yaşam standartının giderek artmasına paralel olarak yavaş yavaş terk edilmektedir.

Şekil: 3.1. Eski Bir Ev Planı

İki Katlı Toprak veya Sac Örtülü Evler: Eski tip konutların bazıları iki katlıdır. Bu konutlar tek katlı evlerden belirgin bir şekilde ayrılmaktadır. Özellikle bu konutlar daha karmaşık bir plan sergilemekte olup, kullanım alanı daha geniştir. Bu konutlarda iki ya da üç oda, mutfak, banyo, salon bulunmaktadır. Bu konutlarda tuvalet evin dışında yer almaktadır. Ama ahır, samanlık bazen konutların altında yer almaktadır. İki katlı evlerin iç kısmında bulunan bir merdivenle inilebilirken bazen de giriş kısmında alt ve üst kat arasında bağlantıyı sağlayan merdivenler bulunmaktadır. Her iki durumda da alt katların dışa açılan birer geniş kapıları bulunmaktadır. Alt katlar ahır veya samanlık olarak kullanılmıyorsa mutfak, erzak deposu veya kiler olarak kullanılmaktadır.

Çoğunluğunu iki katlı taş meskenlerin oluşturduğu evlerin üstü toprak düz dam olarak inşa edilmiştir. Ancak daha sonradan üstü sac malzemeyle kaplanmıştır.

İki katlı evlerde mutlaka birer balkon da vardır. Balkonların alt kısımları çoğunlukla odunluk olarak kullanılmaktadır. Geniş olan balkonların bir köşesinde tuvalet bulunmaktadır. Bu tip konutlarda eklentiler konutlara bitişik değildir.

Yeni Konutlar: Bugünkü medeniyet, ulaşım araçları, taklit ve teknik şartlar içinde ev şekilleri üzerinde yakın çevreden bulunabilecek yapı malzemesi ve diğer coğrafi faktörlerin etkisinden bahsetmek ve bu etkinin doğurabileceği şekilleri bulabilmek oldukça güçtür (Tanoğlu, 1969: 215).

Bu tip konutlar kırsal yerleşmede ilk bakışta hemen seçilebilir. Çünkü bu tip konutlar yeni yapılmışlardır ve sayıları bir hayli fazladır. Özellikle Karakoçan şehrine yakın olan köylerde yoğunluk göstermektedir. Yapılış tarihleri oldukça yeni olup, en eskisi günümüzden en fazla 10 – 15 yıl öncesine dayanır. Planları bakımından oturmaya daha elverişli bu konutlarda, oda sayısı üç veya dört kadardır. Bunlarda banyo ve helâ bölmeleri vardır. Çatıları sac veya kiremit olup Avrupaî bir görünüm sergilemektedirler.

Yeni tip konutlar, kuşkusuz Karakoçan’da bir modernleşmenin başladığını gösterir. Bu modernleşme hareketinin çok hızlı olması, Avrupa’da çalışan işçilerin gönderdiği dövizlerle olmaktadır. Bu modernleşme hareketine yol açan Avrupaî yapıların yoğunlaşmasından dolayı Karakoçan adeta Almanya’nın küçük bir kasabası görünümünü sergilemektedir.

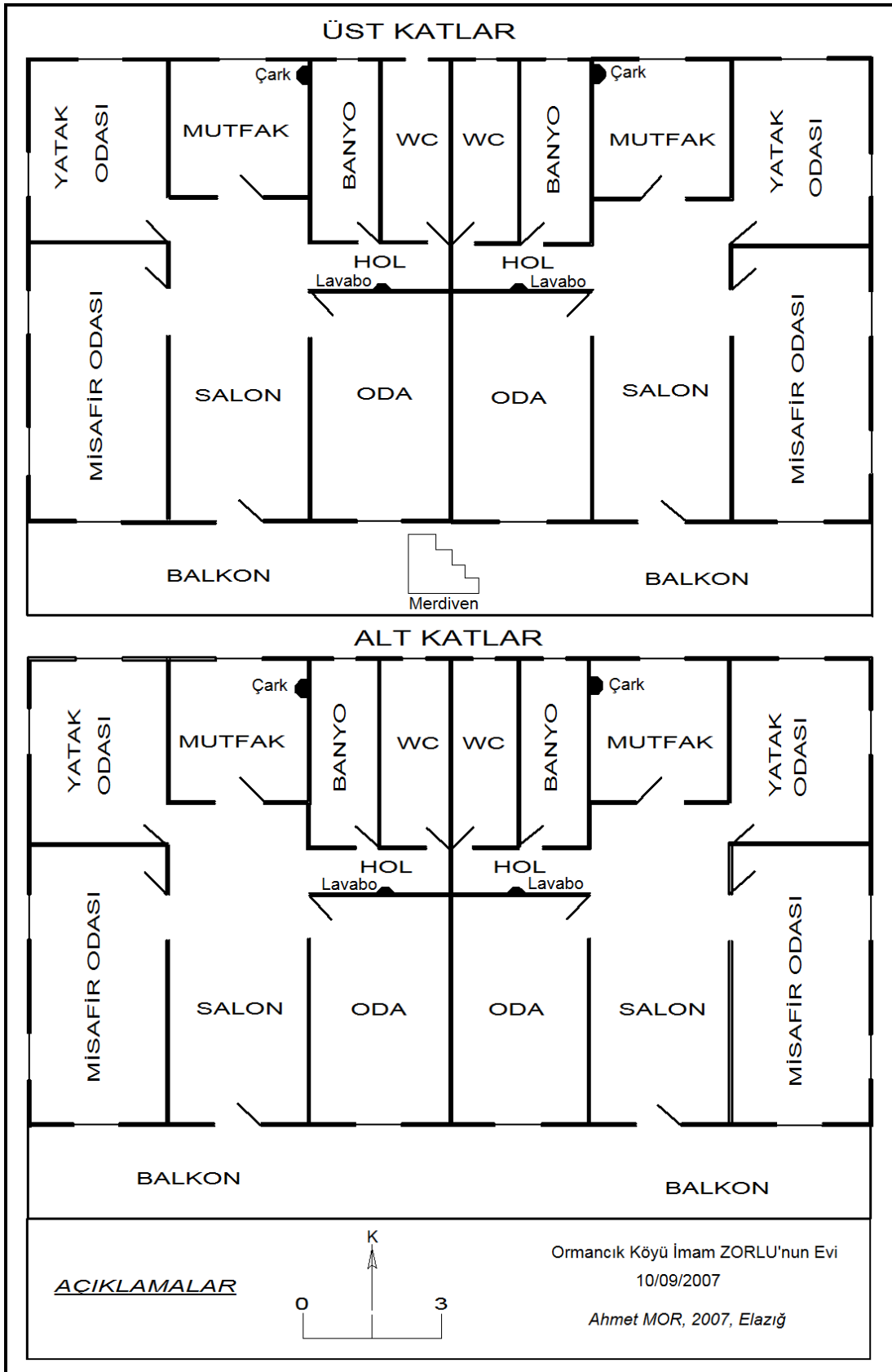
Tablo: 3.33. Karakoçan İlçesi’nde atı Malzemesine Göre Konutlar (1981, 1997 ve 2007)

Köy adı	1981 Yılı				1997 Yılı				2007 Yılı			
	Topr.	Kire.	Sac	Top.	Topr.	Kire.	Sac	Top	Topr.	Kire.	Sac	Top
atı Malzemesi												
AĞAMEZRASI	45		15	60	12		55	67	12		53	65
AKARBAŞI	224		10	234	45			45	25		21	46
AKÇİÇEK	20			20	6		6	12	3		6	9
AKKUŞ	40			40	2			2	5		5	10
ALTINOLUK	45		3	48	15		72	87	10		95	105
BAHÇECİK	45		20	65	30		50	80			90	90
BALCALI	30		5	35	22			22			26	26
BARDAKLI	25			25	15			15	5		13	18
BEYDERE	60		10	70	5		20	25	3	31		34
BULGURCUK	275		15	290	57		180	237	100		150	250
ÇALIKAYA	35		5	40	8		5	13	7		14	21
ÇAMARDI	33			33	11		2	13	5		9	14
ÇATALYOL	10		2	12	4		6	10	2		5	7
ÇAVUŞYOLU	25		5	30	4		19	23	2		28	30
ÇAYIRGÜLÜ	50			50	19		6	25	3		29	32
DEMİRDELEN	10		5	15	2		13	15	1		32	33
DOĞANYOLU	38		10	48	24		10	34	6		25	31
GÜNDEĞDİ	60		20	80	46		25	71	19		89	108
HAMZALI	45		15	60	11		20	31			30	30
KALECİK	60		5	65			90	90			69	69
KALKANKAYA	38		2	40	23		9	32	5		23	28
KARAKOÇAN	20		2	22	1		15	16			17	17
KARAPINAR	60		20	80	90			90			54	54
KARASAKAL	25			25	19		1	20			13	13
KAVAKDERE	26		2	28	12			12	2		11	13
KIZILCA	37		3	40	20		20	40	9	3	34	46
KIZILPINAR	50			50	40		10	50	7	1	37	45
KOÇYİĞİTLER	49		10	59	44		3	47	19		35	54
KULUNDERE	64		1	65	33		20	53			54	54
OKÇULAR	185		36	221	175		75	250	15		89	104
ORMANCIK	20			20	12			12	6		18	24
PAMUKLU	28			28	27		1	28	3		9	12
PAŞAYAYLASI	7			7				0			4	4
SARICAN	80		90	170			350	350		100	300	400
TEKARDIÇ	30		2	32			26	26	10	23	3	36
ÜÇBUDAK	19			19	13		2	15	3		13	16
YALINTAŞ	25			25			12	12	12		14	26
YENİCE	24		4	28	10		53	63	15		60	75
YENİKAYA	30		7	37	18		20	38	5		27	32
YENİKÖY	50		35	85	6		77	83	6		91	97
YOĞUNAĞAÇ	52			52	26		1	27	6		26	32
YÜCEKONUK	45		10	55	18		13	31	5		23	28
TOPLAM	2139	0	369	2508	925	0	1287	2212	336	158	1744	2238
BAŞYURT(BM)	60		15	75	10		90	100	4	10	94	104
AKBUDAK	65		5	70	22		3	25	10	10	15	25
AKYOKUŞ	30			30	14			14	2	2	17	19
ALAYAĞMUR	49			49	20		4	24	6	6	24	30

Tablo: 3.33.'ün devamı

Köy adı	1981 Yılı				1997 Yılı				2007 Yılı			
	Topr.	Kire.	Sac	Top.	Topr.	Kire.	Sac	Top	Topr.	Kire.	Sac	Top
Çatı Malzemesi												
AŞAĞIOVACIK	20		10	30	9		25	34	3	3	25	28
CUMHURİYET				0	19		6	25	4	4	22	26
ÇANAKÇI	40			40	12		13	25	10	10	19	29
ÇAYIRDAM	20		2	22	8		10	18	8		24	24
DEMİRTEPE	10		3	13	5		5	10	4		19	19
DEVECİ	33		7	40	10		30	40	5		47	47
DURMUŞKÖY	48		2	50	38		10	48	4	8	25	33
GÖZEREK	16		1	17	12	2	6	20	10	10	12	22
GÜLLÜCE	49		1	50	16		24	40	3	5	13	18
İSAKÖY	30			30	19		5	24	12	12	5	17
KIRGIL	44		2	46	20		2	22	18	10	8	18
KÖRYUSUF	20		5	25	18		7	25	12		29	29
KUŞCU	30		14	44	10		30	40	7		41	41
KÜMBET	47			47	22		1	23	9		18	18
MAH MUTLU	56		6	62	47		15	62	34	30	44	74
MAKSUTALI	45			45	12		2	14	6		21	21
MİRAHMET	18		2	20	11		10	21	3	3	17	20
SAĞIN	35			35	32		8	40	6	6	30	36
SAVUCAK	15			15	2		10	12	6	6	30	36
Y.OVACIK	20		20	40	3		47	50	2	2	46	48
YÜZEV	78		2	80	55		20	75	1	1	98	99
TOPLAM	878	0	97	975	446	2	383	831	189	138	743	881
ÇAN (BM)	45		15	60	5		55	60	2		30	32
AKPINAR	29		2	31	6		13	19	5		22	27
ALABAL	78	15		93	3		30	33			34	34
BAZLAMA	230		20	250	55		63	118		1	99	100
ÇALEBİ	100		8	108	52		18	70	8		39	47
ÇITAK	42			42	10		20	30			47	47
DEMİRTAŞ	24		8	32	2		33	35			19	19
DUMLUYAZI	32		2	34			36	36			22	22
GÜMÜŞAKAR	26		4	30	1		24	25			16	16
HAMURKESEN	43		3	46	8		3	11			19	19
KARAÇAN	24		3	27			7	7			14	14
KAVALCIK	60		5	65	36		18	54	19		32	51
KEKLİKÖY	40		5	45			8	8			14	14
KOCADAYI	70		10	80	25		20	45	7		42	49
KORUDİBİ	94		15	109	4		16	20			69	69
KUŞBAYIRI	70		25	95	5		85	90			41	41
ÖZLÜCE	21		1	22	23		7	30			19	19
PİLA VTEPE	15		6	21	6		34	40			10	10
SARIBAŞAK	90		30	120	20		54	74			51	51
SARIHAN	50		4	54	5		40	45			40	40
YEŞİLBELEN	55		11	66	3		57	60			40	40
YIZDIKÖY	20		5	25				0				0
TOPLAM	1258	15	182	1455	269	0	641	910	41	1	719	761
GENEL TOPLAM	4275	15	648	4938	1640	2	2311	3953	566	297	3206	3880

Kaynak:1981 Köy Envanteri, 1997 Elazığ İli Master Çalışması, 2007 Arazi Anketleri

Şekil: 3.2. Yeni Bir Ev Planı

Betonarme olan bu konutların bir, iki, üç hatta dört katlı olanları da vardır. Bunların önemli bir kısmı dubleks daireler şeklindedir. Üst katlarında çok geniş balkonlar vardır. Duvarlar mermer, pvc, ağaç v.b. malzemelerle süslenmiştir. İki katlı meskenlerin alt kısımlarında garaj bulunmaktadır. Kiremitlerle kaplı olan çatıların kimi yerlerinde yazın serinlemek amacıyla çeşitli bölmeler oluşturulmuştur.

Modernleşme hareketi ile birlikte eski veya yeni dönem konutlarının hepsinde güneş enerji sistemleri kurulmuştur. Aynı zamanda dam veya çatılarda çanak antenler bulunmaktadır. Bu modernleşme hareketinin sevindirici olan bir diğer yanı, ahırların yavaş yavaş köy yerleşim ünitesinin dışına kaydırılmasıdır.

Foto: 3.16. Gurbetçilere ait çok katlı modern konutlardan biri(Kalecik Köyü)

3.2. NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Nüfus hareket halinde, her an ve durmadan değişen bir olaydır. Doğum, ölüm, göç, gibi olaylar neticesinde dünyada yaşayan insanların sayısı her an değiştiği, azaldığı, çoğaldığı gibi, bu insanların yeryüzündeki dağılışı da durmadan değişmektedir (Tanoğlu, 1969: 31).

Coğrafyanın en önemli esaslarından birini oluşturan insanın herhangi bir alandaki sayısı ve bu sayının mekâna ve zamana göre gösterdiği değişiklikler ile nüfus yoğunluğu coğrafyacıları çok yakından ilgilendirmektedir (Darkot, 1953–1954: 3).

Coğrafyacı, gerek nüfus, gerekse diğer coğrafi konuları incelerken, coğrafyanın temel prensiplerine bağlı kalarak, sonuçlarını sentezleyerek verir. Dolayısıyla konunun niteliğine göre inceleme sahasının yakınında veya uzağında bulunan bütün etkenleri birlikte ele alır (Karaboran, 1984: 3). Bu etkenler içinde iklim, relief, toprak, bitki örtüsü, hidrografiya özellikleri ve yeraltı kaynakları önemli bir yer oluşturur. Diğer taraftan içinde bulundukları fizikî ve biyolojik ortamı sürekli değiştirmeye ve ondan faydalanan çalışan insanın, çevre üzerindeki etkileri, o sahada yaşayan insanların sayısına kültürel, ekonomik ve teknik seviyelerine bağlıdır (Tanoğlu, 1969, 29). İşte bu nedenlerden dolayı herhangi bir sahada bulunan topluluklar çok değişik yerleşme şekilleri içinde doğal ortamdan faydalananarak doğal ortamı değiştirirler. İnsanlar doğal ortamdan bazen bilinçsiz faydalandıkları için o sahanın coğrafi potansiyeli, o sahada yaşam topluluklarının ihtiyaçlarını karşılayamaz olur. Böylece başka yerlere göç başlar. Göç, beraberinde dengesiz nüfus dağılışı ortaya çıkarır. Sonuçta aşırı kalabalık ve ıssız bölgeler ortaya çıkmaktadır.

Karakoçan ve Başyurt ovaları ile yakın çevrelerinin tarih öncesi devirlerdeki nüfus ve yerleşme ile ilgili bilgileri bulunmamaktadır. Ancak geniş ovalarla birlikte meraların da geniş yer tutması ilk dönemlerden beri sahanın nüfus ve yerleşme açısından çok önemli bir yer olduğunu göstermektedir.

Saha, coğrafi konumu nedeniyle en eski yerleşim yerlerinden biridir. Sahanın tarihi, Tunç Çağı'na kadar gitmektedir. Saha, tarihî devirleri boyunca sırasıyla, Hurriler, Hititler, Urartular, Medler, Persler, Romalılar, Bizanslılar, Sasaniler, Artukoğulları, Selçuklular, Akkoyunlular, Osmanlılar olmak üzere birçok devletin egemenlik sahasına girmiştir. Adı geçen devletlerin egemenlik dönemleri boyunca inceleme alanımızda yaşayan nüfus hakkında bilgiler yoktur. Bu tür bilgiler Osmanlı İmparatorluğu döneminde, özellikle 16. yy.'da yapılan tapu – tahrir kayıtlarında bulunmaktadır.

16. yy.'da farklı tarihlerde tutulan tapu – tahrir kayıtlarına göre nüfus; sosyal, ekonomik ve siyasal olaylara bağlı olarak bazen artmış ve bazen de azalmıştır. Cumhuriyet dönemi sayımlarına göre ise 1980'li yıllarda başlayan göç hareketine kadar nüfus sürekli artmıştır. 1980'den sonra nüfusun azaldığı veya tekrar arttığı dönemler birbirini takip etmiştir. Özellikle 1970'den sonraki nüfus artış temposu çok yavaş olmuştur. İnceleme sahamızda nüfusun doğurganlık oranı çok yüksek olduğu halde doğal nüfus artış hızı oldukça yavaştır. Çünkü 1960'lı yıllardan başlayarak 1975'e kadar çok hızlı bir şekilde görülen yurt dışı göçleri, nüfus artışı temposunu yavaşlatmıştır. Yurt dışına olan göçler daha çok Almanya'ya olmuştur.

Yurt dışı göçleri ile birlikte yurt içi göçleri de kendini belirgin bir şekilde göstermiştir. Özellikle 1990'lı yıllarda bölgede yoğunlaşan terör olayları nedeniyle yurdun çeşitli yörelerine yoğun bir göç olayı başlamıştır. 1960 yılından sonra yurtdışı göçleri ile nüfus artış hızı yavaşlamış ve 1990 yılında terör olaylarının yaygınlaşmasından dolayı 1997 yılı nüfusu bir önceki sayıma göre azalmıştır. İnceleme alanında iç göç hareketi ile en çok göç İstanbul'a olmuştur. Bununla birlikte iş imkânları daha geniş olan diğer şehirlere de göçler olmuştur.

Şehirlerde ikamet edenlerle birlikte yurt dışında çalışan işçiler yazın sayfiye veya bağ, bahçe ve tarlalarını işlemek amacıyla Karakoçan'a göç ettikleri gibi köylerde oturan bir kısım nüfus, kışın geçici işlerde çalışmak için şehirlere göç etmektedirler.

Bütün sayım dönemlerinde kadın nüfusu erkek nüfusa göre daha fazladır. Bu durum yörenin göç vermekte olduğunu göstermektedir. İlçenin yaş nüfus yapısı itibarıyla oldukça genç ve aktif olduğu görülmektedir. Bağımlı nüfus oranı bakımından Türkiye ortalamasının çok altında bulunmaktadır. Araştırma alanı nüfus piramidinde yaklaşık 20 yıl öncesinden doğum miktarında bir azalış dikkati çekmektedir.

Nüfusun okur – yazarlık oranı Türkiye ortalamasına yakındır. Ancak bunun önemli bir kısmı ilköğretim düzeyi ile sınırlı kalmaktadır. Okullaşma oranında kadınların oranı daha düşüktür. Taşımali eğitim sistemine geçildiği için her köyde okul bulunmamaktadır. Özellikle kış aylarında yoğun kar yağışından dolayı öğrenciler okullara taşınamadığı için eğitime ara verilmektedir. Bu okulların önemli bir kısmında branş öğretmen eksikliği vardır. Eksik branşlar yan branş öğretmenleri tarafından kapatılmaktadır. Bununla birlikte fizikî imkânlar da (araç – gereç v.s.) yetersizdir. Bu nedenden dolayı ÖSS'yi kazanan öğrenci sayısı il ortalamasının altına düşmektedir.

Kırsal kesimde nüfusun sağlık ihtiyaçlarını karşılayacak sağlık ocağı, sağlık evi ve personeli yetersizdir. Köylerin bir kısmında bulunan sağlık ocakları da kapatılarak, Karakoçan şehrinde aile hekimlikleri kurulmuştur. Bu nedenle köylerdeki sağlık sorunları büyük oranda Karakoçan ve Elazığ şehrindeki hastanelerde çözümlenmeye çalışılmaktadır.

Tablo: 3.34. Karakoçan’da Köy Nüfuslarının Tarihi Seyri (1940 – 2007)

Köyler/Yıllar	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
Ağamezrası	107	122	97	101	116	159	201	350	423	443	465	376	369	399
Akarbaşı	355	282	418	358	651	749	697	608	568	502	365	143	165	158
Akçiçek	54	58	49	69	77	73	95	90	102	80	55	47	48	42
Akkuş	306	355	347	261	296	307	287	264	196	157	107	12	27	10
Altınoluk	157	166	197	271	306	253	410	362	461	535	307	509	477	515
Bahçecik	211	176	255	211	319	359	426	477	534	606	594	436	373	412
Balcalı	156	138	149	195	210	206	219	227	209	229	159	62	71	71
Bardaklı	126	127	165	142	159	181	135	155	186	165	120	52	48	52
Beydere	106	173	195	214	275	358	372	456	394	306	180	104	87	65
Bulgurcuk	258	463	551	663	727	906	1076	1398	1416	1610	1762	1229	1488	1311
Çalıkaya	296	184	152	235	235	282	298	364	300	266	177	40	60	4
Çamardı	103	70	88	95	136	144	152	204	159	138	101	65	64	52
Çatalyol	54	52	59	77	100	131	124	168	167	112	91	45	18	10
Çavuşyolu	85	105	117	151	163	209	224	331	277	328	261	117	125	89
Çayırçölü	183	217	253	286	371	375	408	402	367	342	282	139	143	81
Demirdelen		17	41	20	61	74	74	88	133	85	89	72	90	113
Doğanyol		145	166	202	252	277	341	352	302	292	260	258	131	107
Gündeğdi	299	303	415	467	563	688	685	741	720	728	620	443	414	363
Hamzalı	100	121	153	169	182	235	304	377	303	300	279	184	175	136
Kalecik	162	186	233	250	303	370	481	494	582	583	599	332	427	437
Kalkankaya	101	77	89	113	126	130	229	264	212	306	252	225	203	228
Karakoçan	106	116	114	114	179	176	159	174	198	168	131	54	46	39
Karapınar	101	81	38	18	39	41	77	184	252	339	434	412	417	373
Karasakal	136	139	162	139	165	161	159	169	184	137	83	20	23	31
Kavakdere	115	128	109	123	166	189	246	290	217	192	127	54	87	66
Kızılca	93	119	151	148	206	233	209	275	307	309	255	186	159	183
kızılpınar	208	225	246	275	302	367	369	401	477	491	425	176	231	209
koçyiğitler	259	247	301	346	466	483	429	425	397	365	330	172	208	149
Kulundere	121	136	181	216	275	334	376	466	471	483	522	402	385	397
Okçular	836	963	1005	1258	1353	1583	1420	2023	1260	901	653	354	422	257
Ormancık	158	114	153	173	196	200	138	136	124	109	80	43	56	50
Pamuklu				214	260	239	187	242	183	132	79	0	12	16
Paşayaylası		45	70	57	69	72	36	40	48	40	19	0	0	1
Sarıcan	650	617	780	929	993	1006	1024	1253	1541	1598	2029	2883	2867	3127
Tekardıç	76	76	92	126	157	163	186	366	207	175	189	116	112	120
Üçbudak	89	111	143	136	132	136	129	154	158	116	106	42	36	46
Yalıntaş	30	38	36	39	40	29	52	116	123	103	62	71	75	50
Yanice		188	221	130	123	331	212	215	334	393	391	333	433	489
Yanıkaya	188	171	191	245	254	237	242	289	311	323	269	183	255	154
Yeniköy				214	259	286	510	602	620	711	584	409	412	383
Yoğunağaç	282	307	343	383	376	405	386	391	317	289	255	133	184	84
Yücekönük	183	200	163	224	300	371	451	473	481	464	336	147	149	130

Tablo: 3.34.’ün devamı...

Köyler/Yıllar	1940	1945	1950	1955	1960	1665	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
Başyurt	206	241	188	239	273	356	434	515	652	711	785	599	1671	536
Akbulak	241	252	310	334	370	395	471	503	538	515	355	201	152	135
Akyokuş		174	235	210	229	258	280	257	255	223	134	78	32	61
Alayağm		95	223	248	359	476	377	380	349	298	197	68	75	80
Aşağıovacık	101	87	116	126	134	161	211	194	267	268	284	257	203	199
Cumhuriyet												114	104	89
Çanakçı	108	125	148	164	207	235	322	307	239	263	224	172	148	132
Çayırdam	53	52	142	76	172	96	129	160	198	257	158	125	102	154
Demirtepe	31	36	150	39	52	53	75	112	85	88	123	80	86	92
Deveci	101	121	175	134	229	285	366	409	379	468	432	234	282	257
Durmuşköy	148	149	182	246	262	292	404	380	387	441	438	342	309	318
Gözerek	81	87	101	138	154	166	197	131	143	122	100	118	111	104
Güllüce	210	190	190	261	283	378	416	489	329	392	297	199	175	128
İsaköy	242	132	138	151	206	293	236	242	238	205	126	73	83	70
Kırgıl	50	102	142	155	235	248	271	281	278	271	209	106	110	56
Körysuf	101	100	158	139	98	152	173	212	218	178	266	124	120	88
Kuşçu	95	98	59	91	199	216	256	298	330	410	274	194	199	158
Kümbet			90	189	267	335	348	420	482	275	143	69	67	49
Mahmutlu	182	159	195	244	296	321	405	404	449	492	427	349	318	323
Maksutali	235	226	79	178	263	304	326	340	337	335	315	48	42	62
Mirahmet	90	94	90	117	120	131	177	190	176	188	199	148	152	123
Sağın	150	193	216	244	229	277	293	370	341	382	380	228	249	202
Savucak	18	27	37	48	54	67	81	111	116	143	118	100	104	104
Y.Ovacık	148	119	150	200	224	293	316	335	311	362	382	295	255	232
Yüzev	218	199	225	253	298	355	454	511	486	532	452	324	342	268
Çan	241	234	273	262	284	321	397	415	397	361	316	100	179	69
Akpınar	131	147	153	179	221	253	239	267	243	212	175	89	87	70
Alabal	312	302	337	369	439	505	538	527	411	317	281	108	102	51
Bazlama	452	501	599	626	786	829	1004	1101	1169	1129	974	731	571	452
Çelebi	282	268	333	371	443	530	605	636	750	765	649	226	236	181
Çıtak	157	149	168	194	178	221	263	318	349	400	309	126	95	74
Demirtaş	251	247	297	314	370	364	369	261	195	147	71	27	29	16
Dumluyazı				158	184	209	248	241	229	221	102	0	12	13
Gümüşakar	200	173	200	225	209	212	209	213	187	179	104	47	65	36
Hamurkesen	174	178	225	242	276	318	322	309	263	255	165	43	39	23
Karaçan	129	137	162	175	177	228	213	230	216	188	152	17	20	1
Kavakcık	222	211	217	258	258	312	389	437	514	554	450	233	341	205
Keklikköy	284	266	282	307	292	322	378	393	310	351	149	30	35	35
Kocadayı	285	317	376	431	496	566	490	525	614	571	494	207	250	175
Korudibi	434	452	551	430	539	563	538	578	483	396	262	32	35	43
Kuşbayırı	263	275	339	390	405	474	542	602	567	473	350	89	128	78
Özlüce	128	119	140	181	203	204	218	232	179	150	516	286	87	43
Pilavtepe								137	119	98	69	22	237	20
Sarıbaşak	504	484	521	477	599	675	709	795	739	663	469	238	248	247
Sarıhan	297	276	308	326	336	348	422	424	413	502	336	146	131	95
Yeşilbelen	293	310	341	356	418	442	563	608	570	591	573	260	239	161
Yıldızköy	143	148	163	199	196	238	213	199	161	135	44	0	0	0
Bucak ve Köy	1615 5	1704 9	1942 4	2098 1	2446 0	2788 5	3012 2	3385 5	3288 2	3241 8	2857 0	1878 2	2102 9	1711 7
İlçe Toplamı	1647 9	1759 5	2062 2	2249 6	2672 6	3085 0	3482 5	3945 9	3937 3	4203 6	4352 3	3073 0	4502 3	3002 0

Kaynak: DİENüfus Sayım Yılları ve İlçe Nüfus Müdürlüğünde Alınan 2007 Yılı Nüfus Sayım Sonuçları

Ortalama aile nüfus büyüklüğü bakımından araştırma alanı Türkiye ve Doğu Anadolu Bölgesi ortalamasından daha düşük değerlere sahiptir. 1980 yılında 6,6 olan ortalama aile nüfus büyüklüğü 2007 yılında 4,4 kişiye düşmüştür. Ancak farklı özelliklere bağlı olarak ortalamanın altında veya üzerinde aile nüfusuna sahip köyler bulunmaktadır.

1940 yılında 15,1 olan nüfus yoğunluğu nüfusun artışına paralel olarak 1990 yılına kadar sürekli artarak 40,1 kişi/km² olmuştur. Bundan sonra nüfus yoğunluğu azalmış ve 2007 nüfus sayımı sonuçlarına göre km²'ye 27,6 kişi düşmektedir.

İnceleme sahamızdaki nüfusun dağılışı ile ekonomik şartlar arasındaki uyum belirgin bir şekilde görülmektedir. Verimli ova tabanları ile geçiş kuşağı avantajlarına sahip dağlık alanların etek sahaları nüfusun önemli bir kısmını barındırır. Dağlık sahalarda ekonomisi hayvancılığa dayanan yerler ise daha az bir nüfusu barındırmaktadır.

3.2.1. Nüfus Mikrarı ve Artışlar

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün sayım yıllarına göre yayınlamış olduğu bültenlere bağlı kalarak, inceleme alanımızda yer alan köylerin 1940'dan günümüze kadar yapılmış olan nüfus sayımlarına göre nüfus bilgileri verilmeye çalışılacaktır.

Bununla birlikte istatistikî bilgilerin analizini doğru bir şekilde yapabilmek için arazi çalışmalarında toplanan bilgilere de yer verilecektir.

1940 – 2007 arasındaki devrede Karakoçan İlçesi'nin nüfusu %79,1 artmıştır. İlçe nüfusu son 67 yıllık devrede 13.541 kişi artış kaydetmiştir.

Karakoçan İlçesi'ne bağlı olan 89 yerleşim yerinin sayım yıllarındaki nüfuslarını ele alarak 1940 yılından günümüze kadar irdelediğimizde farklı iki dönem karşımıza çıkmaktadır. İlki 1940 – 1990 yılları arasında geçen dönemdir. Bu dönemde Karakoçan'ın kırsal nüfusu sürekli artmıştır. Yani 1940 yılında 16.479 kişi olan nüfusa, 50 yılda 27.044 kişi eklenerek 1990 yılında 43.523 kişiye yükselmiştir. İkincisi 1990 – 2007 yılları arasında geçen dönemdir. Bu dönemde 2000 yılındaki istisnai durum dışında kır nüfusu genellikle azalmıştır. Yani 1990 yılında 43.523 kişi olan nüfus 1997 yılına kadar hep azalmış, 2000 yılında bir miktar artmış ancak 2007 yılında toplam nüfusu tekrar azalmıştır.

Nüfus artış oranı ve nüfus büyüme oranları da aynı durumu açıklamaktadır. 1940 – 1990 yılları arasında nüfus artışı 86 kişi ile 4634 kişi arasında değişmiştir. Aynı dönemdeki büyüme oranları ise %0 ile %19 arasında değişmiştir. 1955 – 1960 döneminde nüfus daha fazla artmıştır. 1975’den sonra nüfus (2000 yılı nüfusu hariç) azalışa geçmiştir. 1990’dan günümüze kadar geçen 17 yıllık süre de en hızlı küçülme 1990 – 1997 döneminde gerçekleşmiştir. Bu dönemde nüfus artışı – 12793 kişi ve büyüme oranı %-29 olmuştur.

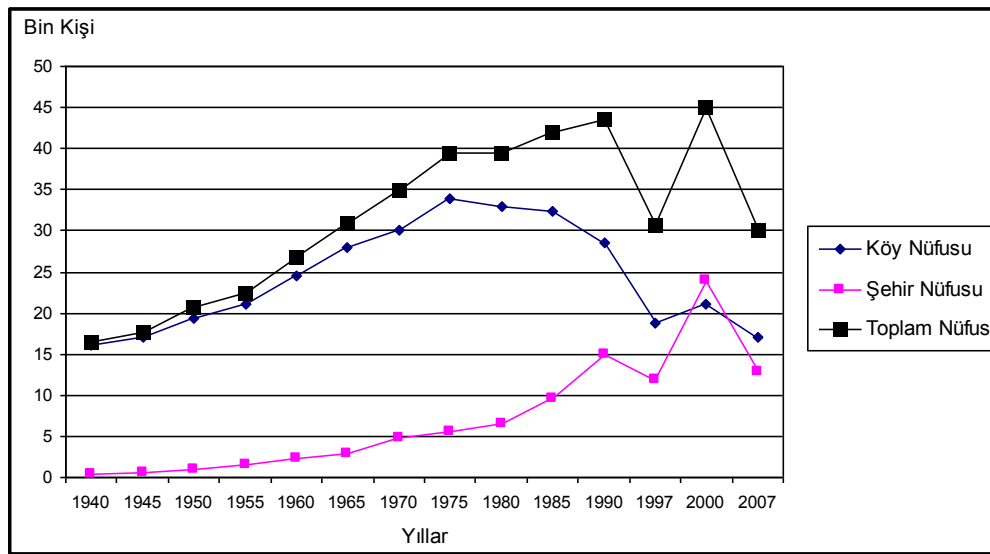
Özellikle 1960 ve 1970 yıllarına kadar Türkiye’deki temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılık idi. Dolayısıyla toplam nüfusun önemli bir kısmı kırlarda toplanmış durumdadır. Özellikle 1950 yılından sonra savaşlar döneminin sona ermesinden dolayı devlet her alanda yatırımlara girişmiş ve Türkiye 1950 – 1960 yılları arasında adeta bir şantiye halini almıştır. Karayolu ulaşım ağında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Temel geçim kaynağı çeşitlenmeye başlamıştır. Bu nedenlerden dolayı 1960 yıllarında başlayan dış göç hareketine 1975’ten sonra başlayan iç göç hareketi eklenmiş ve 1980’li yıllarda yaygınlaşan terör olayları kır nüfusunu daha da küçültmüştür. Günümüzde de Türkiye’nin gelişmekte olan ülke konumuna gelmesiyle kırlar iyice boşalmış durumdadır. Karakoçan İlçesi’nin toplam nüfusunun değişimi de anlatılan bu olaylar doğrultusunda gerçekleşmiştir.

Tablo: 3.35. Karakoçan İlçesi’nde Şehir – Kır Nüfusun Tarihi Seyri (1940 – 2007)

	Köy Nüfusu			Şehir Nüfusu			Toplam Nüfus		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T
1940	8017	8138	16155	168	156	324	8185	8294	16479
1945	8442	8667	17049	315	231	546	8757	8838	17595
1950	-	-	19424	-	-	1012	-	-	20622
1955	10261	10720	20981	920	595	1515	11181	11315	22496
1960	12233	12337	24460	1201	1065	2266	13434	13292	26726
1965	13811	14074	27885	1520	1445	2965	15331	15519	30850
1970	14398	15724	30122	2503	2200	4703	16901	17924	34825
1975	16853	17002	33855	2891	2713	5604	19744	19715	39459
1980	15676	17206	32882	3274	3217	6491	18950	20423	39373
1985	15373	17045	32418	5087	4531	9618	20640	21576	42036
1990	13388	15182	28570	7913	7040	14923	21301	22222	43523
1997	-	-	18782	-	-	11948	-	-	30730
2000	10126	10903	21029	14608	9386	23994	24734	20289	45023
2007	8354	8763	17117	6814	6089	12903	15168	14852	30020

Kaynak: DİE, 1940 – 2007 Nüfus Sayımı Sonuçları

İlçe nüfusunun sayısal artışında ve değişimindeki temel sebepleri şu şekilde özetleyebiliriz: 1960 yılına kadar ülke genelinde görülen siyasî ve ekonomik bunalımlar kırsal kesimleri daha çekici kılmıştır. Kırsal kesimde tarım ve hayvancılık halkın en çok uğraştığı faaliyetlerdir. Tarım ve hayvancılık insan gücüne olan gereksinimi fazlalaştırdığı için doğal nüfus artışını da beraberinde getirmektedir. Bu nedenlerden dolayı inceleme sahamızda 1960'lı yıllara kadar çok hızlı bir doğurganlık vardır. Özellikle 1960 yılından sonra başlayan yurtdışı göçlerine daha çok erkeklerin katılmasıyla doğurganlık hızında gevşemeler görülmüş ve bu durum nüfus artış hızına yansımıştır.

Grafik: 3.1. Karakoçan İlçesi Nüfusunun Tarihi Gelişimi (1935 – 2007), (Tablo: 3.35. 'e Göre)

İlçe genelinde kadın nüfusu 1990 yılına kadar erkek nüfusundan daha fazla olmuştur. 1990 yılından sonra Peri Suyu üzerinde Özlüce ve Seyrantepe barajlarının yapılması yanında Karakoçan şehrinin büyümesi ile Karakoçan şehrine göçler başlamış ve erkek nüfusu kadın nüfusundan daha fazla olmuştur.

1970 yılından itibaren ulaşım sistemlerinin gelişmesi yanında büyük şehirlerde iş imkânlarının genişlemesi ile birlikte iç göç hareketi nüfus artış hızını yavaşlatmıştır. Özellikle 1980'lerde başlayan terör olayları nüfus artış hızını iyice geriletmiştir. Özellikle kırsal kesimde ekonomik anlamda yaşamın çok zor olması yanında şehirlerde yaşam kalitesinin yüksek oluşu, göçleri daha da artırmıştır. Bu nedenlerden dolayı 1970'lerde başlayan iç göç hareketi 1990 yılından sonra büyük bir ivme kazanarak

artmıştır. 2000 ve 2007 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre tüzel kişiliği devam ettiği halde Paşa yaylası ve Yıldızköy’de hiç kimsenin yaşamadığı tespit edilmiştir.

Karakoçan’da hızlı nüfus artışı birtakım problemleri beraberinde getirmiştir. Bu problemlerin başında hızlı doğurganlık gelmektedir. Doğal nüfus artışı karşısında kişi başına düşen tarım ve mera arazileri giderek küçülmektedir. 1940 yılında 2 hektar tarım arazisine yaklaşık 1 kişi düşerken, 1990 yılında 1,4 hektar tarım arazisine 1 kişi düşmeye başlamıştır. Mera arazilerinde de buna benzer durum yaşanmıştır. Tarım ve mera arazilerinin yeterli gelmemesinden dolayı göç hareketi başlamış ve Türkiye’nin şehirleşmesini etkilemiştir.

3.2.1.1. Kırsal Kesimde Nüfusun Gelişimi

Cumhuriyet döneminde Karakoçan İlçesi’nde kır nüfusu 1940 – 1975 yılları arasını kapsayan 35 yıllık dönemde sürekli artmıştır. 1940’ta 16155 olan kır nüfusuna beş yılda 894 kişi eklenerek 17049 kişi olmuştur. 1940 – 1945 dönemi, kır nüfus artış hızının en yavaş olduğu dönemdir. Bu dönemde nüfus artış hızının % 10,8 olmasında I. Dünya Savaşı’nın sonuçları ve II. Dünya Savaşı’nın tehlikesi etkili olmuştur.

Tablo: 3.36. Karakoçan’da Kır ve Şehir Göre Nüfus Artış Hızları (1940-2007)

Dönemler	Karakoçan		
	Kır	Şehir	Toplam
1940–1945	10.8	104.4	13.1
1945–1950	26.1	123.4	31.7
1950–1955	15.4	80.7	17.4
1955–1960	30.7	80.5	34.5
1960–1965	26.2	53.8	28.70
1965–1970	15.4	92.3	24.2
1970–1975	23.4	35.1	25.0
1975–1980	-5.8	29.4	-0.4
1980–1985	-2.8	78.6	13.1
1985–1990	-25.3	87.9	7.0
1990–1997	-59.9	-31.8	-49.7
1997–2000	37.7	232.4	127.3
2000–2007	-29.4	-88.6	-57.9
1940–2007	0.9	55.0	9.0

Kaynak: DİE, 1940 – 2007 Nüfus Sayımı Sonuçları

I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı nedeniyle erkek nüfus azalmış, etkileri 1940 yılına kadar hissedilmiştir. İyi bir toparlanma dönemine girmeden II. Dünya savaşının

patlak vermesi Türkiye'nin de asker sayısını arttırmasından dolayı kırsal nüfus artış hızı yavaş olmuştur. 1945 – 1950 döneminde kırsal kesimde toplam 2375 kişi artmış ve yıllık nüfus artış hızı % 26,1 olmuştur.

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesi ve askerlerin terhis edilmesinden sonra nüfus artış hızı çok yükselmiştir. 1955 – 1960 döneminde % 30,7 artış hızı ile kendini gösteren Karakoçan kırsal nüfusu 1960 yılında 24.460 kişiye ulaşmıştır.

1960 yılından sonra yurtdışı göçlerinin başlaması ve bu göçe daha çok erkek nüfusun katılması ile nüfus artışı yavaşlamıştır. 1955 – 1960 döneminin hızlı nüfus artışı yerini 1960 – 1965 döneminde % 4,5'lik bir gerileme ile % 26,2'ye bırakmıştır. 1965 yılında kırsal nüfus 27885 kişiye yükselmiştir.

1970 yılında da devam eden nüfus artışı 1975 yılına kadar sürmüştür. Ancak nüfus artış hızı sürekli yükselmemiştir. 1965 – 1970 döneminde % 15,4 olan nüfus artış hızı, bir sonraki dönem olan 1970 – 1975'de ise tekrar yükselişe geçerek % -23,4'e tırmanmıştır.

1975 – 1980 arası dönemde araştırma sahamızda kır nüfusu ilk kez azalma göstermiştir. 1975'de 33.855 olan kır nüfusu yıllık ortalama %0,5'lik bir azalmayla 1980'de 32882'e düşmüştür. Bu düşüşün en önemli sebeplerinin başında göçler gelmektedir. 1960 yılında başlayan ve 1975 yılına kadar devam eden yurtdışı göçlerine 1980'li yıllarda yoğunlaşan iç göçler de eklenince kır nüfusu bir hayli azalmıştır.

1960 yılına kadar kırsal kesimde nüfus sürekli artmıştır. Bu artış karşısında tarımsal gelir yetersiz kalmıştır. 1960'tan sonra başlayan yurtdışı göçleri bir bakıma kurtuluş sayılmıştır.

1980'li yıllarda inceleme sahamızda da yaygınlaşan terör olayları kır nüfusunu tedirgin etmiştir. Avrupa'nın muhtelif kesimlerinde çalışan işçiler, terör endişesinden dolayı Karakoçan'ın kırsal kesiminde bulunan yakınlarına ekonomik yardım sağlayarak daha güvenilir alanlara yöneltmiştir.

1980 -1985 yılları arasında kır nüfusundaki azalma devam etmiş ve % - 0,2 bir azalma ile nüfus 32882'den 32418'e düşmüştür. Aynı dönemde artış hızı % - 2,8 iken bir sonraki dönemde % 0 – 25,3'e gerilemiştir. Yani 1990'da 28570 olan kır nüfusu 1997'de 9788 kişi eksilerek (1,5 kat) 18782 kişiye gerilemiştir. Bu en hızlı gerilemede aynı dönemde yoğunlaşan terör olaylarının çok büyük etkisi olmuştur. 1990 – 1997 döneminde nüfus artış hızı % - 59,9 olmuştur.

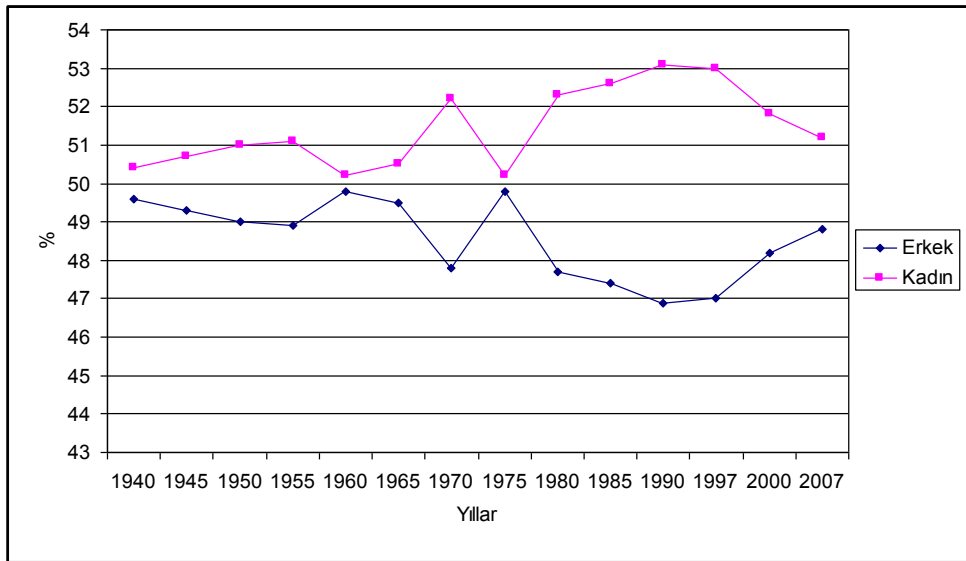
1997 yılı nüfus sayımından hemen üç yıl sonra yapılan 2000 yılı nüfus sayımında kır nüfusu bir önceki sayıma göre 2247 kişi artmış ve toplam kır nüfusu 21029 olarak tespit edilmiştir.

1990 – 2000 yılları arasında geçen 10 yıllık bir süreçte yıllık nüfus artış hızında çok büyük bir değişim görülmektedir. 1990 – 1997 döneminde kır nüfusu % -34 oranında küçülürken, bir sonraki dönem, 1997 – 2000 yılları arasında kır nüfusu bu defa %12 oranında büyüme kaydetmiştir. Kır nüfusunun ani inişi ve yükselişi kırların güvensizliğinden kaynaklanmaktadır. 2000’li yıllarda inceleme sahamızın kırsal kesimi güvenlik açısından umut verici olması, kırların coğrafi potansiyeli daha önce yitirdiği nüfusunu yeniden toparlamıştır.

Tablo: 3.37. Kırsal Kesimde Yıllara Göre Kadın – Erkek Oranları

	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
E	49.6	49.3	-	48.9	49.8	49.5	47.8	49.8	47.7	47.4	46.9	-	48.2	48.8
K	50.4	50.7	-	51.1	50.2	50.5	52.2	50.2	52.3	52.6	53.1	-	51.8	51.2
T	100	100	-	100	100	100	100	100	100	100	100	-	100	100

Kaynak: DİE, 1940 – 2007 Nüfus Sayımı Sonuçları

Grafik: 3.2. Karakoçan İlçesi Nüfusunun Cinsiyete Göre Seyri (1935 – 2007), (Tablo: 3.37. 'ye Göre)

İnceleme sahamızda kır nüfusunun göç verdiğini kadın – erkek arasındaki fark çok belirgin bir şekilde açıklamaktadır. Öncelikle bütün sayım dönemlerinde kır nüfusunda kadın nüfusu erkek nüfusundan daha fazla olmuştur. Bu fark bir tarihten itibaren giderek artmış, ancak belli dönemlerde tekrar azalmasına bağlı olarak üç ayrı

dönem şeklinde ortaya çıkmıştır. I. Dönem 1940 – 1960 arasındaki dönemdir. Bu ilk dönemdeki erkek nüfusunun azlığını I. Dünya, Kurtuluş Savaşı ve II. Dünya Savaşı'nın yaptığı etkilere bağlamak gerekir. II. Dönem 1960 – 1975 arası dönemdir. Bu dönemdeki farkın temel sebebi yurtdışı göçlerdir.

1975 – 2007 yılları arasında geçen son dönemde ise kadın ile erkek nüfusu arasındaki fark çok daha belirgin bir şekilde görülmektedir. Örneğin 1990 yılında kır nüfusunun %53,1'ini kadın nüfusu oluşturmuştur. Aynı sayım döneminde erkek nüfusu sadece %46,9 olmuştur. Yani 1990 yılında Karakoçan'ın kırsal kesiminde her 100 erkeğe karşılık 113 kadın düşmüştür. Özellikle bu son dönemde kadın nüfusunun fazla olması, inceleme alanımızda 1975'ten sonra giderek artan iç göçleri hatırlatmaktadır.

Tablo: 3.38. Karakoçan'da Nüfusun Büyüme Oranları

Dönemler	KÖY NÜFUSU		ŞEHİR NÜFUS		TOPLAM NÜFUSU	
	Nüfus Artışı	Büyüme Oranı(%)	Nüfus Artışı	Büyüme Oranı(%)	Nüfus Artışı	Büyüme Oranı(%)
1940–1945	894	6	222	69	1116	7
1945–1950	2375	14	466	85	3027	17
1950–1955	1557	8	503	50	1874	9
1955–1960	3479	17	751	50	4230	19
1960–1965	3425	14	699	31	4124	15
1965–1970	2237	8	1738	59	3975	13
1970–1975	3733	12	901	19	4634	13
1975–1980	-973	-3	887	16	-86	0
1980–1985	-464	-1	3127	48	2663	7
1985–1990	-3848	-12	5305	55	1487	4
1990–1997	-9788	-34	-2975	-20	-12793	-29
1997–2000	2247	12	12046	101	14293	47
2000–2007	-3912	-19	-11091	-46	-15003	-33

Kaynak: DİE, 1940 – 2007 Nüfus Sayımı Sonuçları

Kırsal nüfustaki bu genel durumun dışında, yerleşmeler itibarıyla nüfusun artış ve azalış hızları incelenmiştir. Bu incelemeye göre dikkati çeken en belirgin özellikler, 1980'den sonra, 1997 yılı hariç, hemen hemen bütün yerleşmelerde nüfus artış hızı, negatif değerler gösterir.

Dikkati çeken ikinci bir husus, bazı sayım dönemlerinde bazı köylerde nüfus azalmasının çok yüksek değerlere ulaşmasıdır. Bunlardan bazılarını örneklerle açıklayacak olursak: 1940 – 1945 döneminde Çalıkaya Köyü'nün nüfusundaki % - 95,1'lik bir azalma, bu dönemde köyün mahallelerinden biri olan Doğanyol'un, köyden ayrılarak Doğanyol Köyü'nü oluşturmasıdır. Yine aynı şekilde 1940 – 1945 döneminde Alayağmur'un Maksutalı'den ayrılması nüfusun % -7,8 azalmasına neden olmuştur.

1945–1950 döneminde Kümbet’in Maksutali’den ayrılması ile Maksutali’nin nüfusunun % -210,2 azalmasına neden olmuştur. Cumhuriyet Mahallesi’nin 1990 – 1997 döneminde Maksutali köyünden ayrılması ile Maksutali’nin nüfusunun aynı dönemde % - 44,5’lik bir azalmasına yol açmıştır. Akyokuş 1940 – 1945 döneminden önce İsaköy’e bağlı bir mahalle yerleşmesi iken bu dönemde İsaköy’den ayrılması ile İsaköy’ün bu dönemdeki nüfus azalış hızı % - 121,2 olmuştur. Yenice’nin 1940 – 1945 döneminde Bahçecik Köyü’nden ayrılması, Paşayayla’sının 1940 – 1945 döneminde Ormancık’tan, Dumlayazı’nın 1950 – 1955 döneminde Korudibi’den, Yeniköy’ün 1950 – 1955 döneminde Bahçecik köyünden, Pilavtepe’nin 1970 – 1975 döneminde Demirtaş Köyü’nden ayrılması ile benzer bir nüfus değişimi gerçekleşmiştir.

Bu şekilde kır nüfusunda meydana gelen bazı idarî düzenlemeler kır nüfusunda özellikle köylerin yıllar itibarıyla genel nüfus artış hızlarını olumsuz yönde etkilemiş ve yapay bir azalmaya yol açmıştır. Tablo: 3.39.’da verilen bu değerler ile idarî gelişim kısmında anlattığımız gibi köy statülerinin değişimleri nüfusun belirli devreler arasında ani artış ve azalış hızlarına neden olmuştur.

Bu kısımda belirtilmesi gereken bir diğer durum, 1994 yılından sonra Sarıcan Köyü’nün belediye örgütlü bir köy yerleşmesi olmasıdır. Sarıcan belediyesi 1990 – 1997 döneminde nüfus artış hızı negatif değerleri gösterirken, belediye statüsüne kavuşması ve gelişmesi ile nüfusu artmıştır (Tablo: 3.39.).

Karakoçan köylerinin nüfusları tek tek incelendiğinde doğal olan bazı değişimler görülmektedir. Dikkatimizi çeken başlıca köyler: Bulgurcuk, Gündeğdi, Okçular, Sarıcan ve Bazlama köyleridir. Bu köyler genellikle çok mahalleli büyük köylerdir. İlçe kurulduğundan bu yana bu köylerin idarî yapısında herhangi bir değişiklik meydana gelmemiştir. Bütün sayım dönemlerinde nüfusları ortalama kır nüfusu üzerinde olan bu köylerde halkın temel geçim kaynağı hayvancılıktır. Karakoçan şehrine yakın olan Sarıcan beldesi ile Bulgurcuk köylerinde nüfus genellikle artmaktadır. Ancak Okçular, Gündeğdi, Bazlama köylerinde nüfusun gidişatı, daha önce de anlattığımız gibi, kır nüfusunun genel gidişatına uyan bir durum sergilemektedir. Yani bu köylerde 1975 yılından itibaren nüfus giderek azalmaktadır.

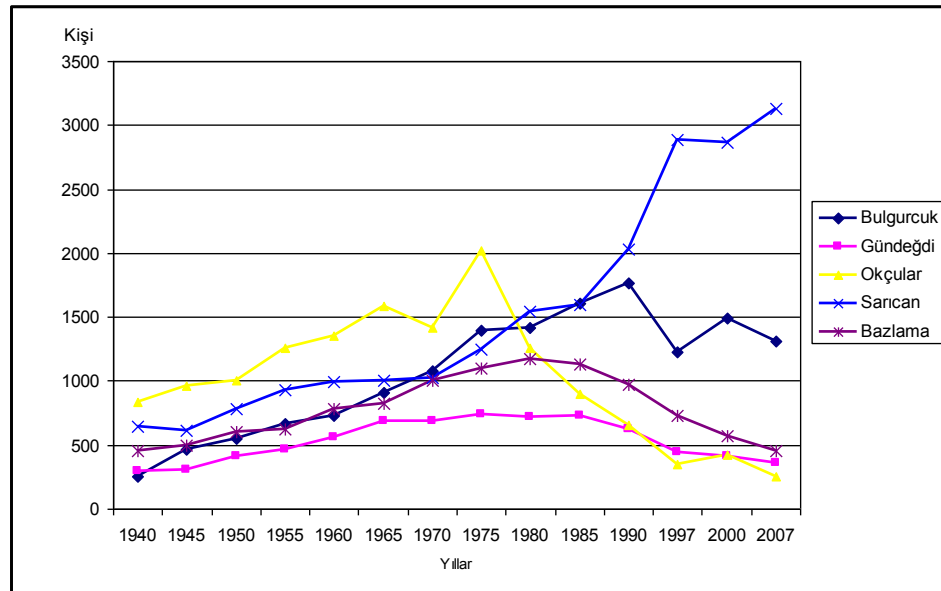
Karakoçan ilçe merkezi 2000 yılından önce kasaba özelliğindedir. Özellikle 2000 yılı nüfus sayımında ilçe merkezi nüfusu iki katından daha fazla gösterilmiştir. Yerleşmede nüfus 20.000 kriterini geçtiği için yerleşme bir anda şehir statüsünü elde etmiştir. Karakoçan’ın 2000 yılından sonra yapay yollarla şehir statüsünü elde etmesi ile

birlikte kentleşme hızı çok artmıştır. Bu durum kır nüfusunu çok etkilemiştir. Özellikle Çan Bucağı ile Merkez bucağa bağlı ve Karakoçan şehrine uzak olan köylerde nüfus çok daha hızlı azalırken, yakın olan köylerde azalış aynı miktarda olmamış ve hatta bazı köylerde bir miktar artmıştır.

Tablo: 3.39. Karakoçan İlçesi'nde Köy Nüfusları Ortalaması ve Ortalamadan Fazla olan Köyler

Yıllar	Ortalama Köy Nüfusu	Bulgurcuk	Gündeğdi	Okçular	Sarıcan	Bazlama
1940	193	258	299	836	650	452
1945	190	463	303	963	617	501
1950	219	551	415	1005	780	599
1955	239	663	467	1258	929	626
1960	281	727	563	1353	993	786
1965	319	906	688	1583	1006	829
1970	346	1076	685	1420	1024	1004
1975	385	1398	741	2023	1253	1101
1980	374	1416	720	1260	1541	1169
1985	369	1610	728	901	1598	1129
1990	322	1762	620	653	2029	974
1997	211	1229	443	354	2883	731
2000	227	1488	414	422	2867	571
2007	192	1311	363	257	3127	452

Kaynak: DİE, 1940 – 2007 Nüfus Sayımı Sonuçları

Grafik: 3.3. Karakoçan İlçesi'nde Kırsal Kesim Nüfusları ve Ortalamadan Fazla Olan Köyler (1940-2007), (Tablo: 3.39. 'a Göre)

Karakoçan ilçe merkezi 2000 yılından önce kasaba özelliğindedir. Özellikle 2000 yılı nüfus sayımında ilçe merkezi nüfusu iki katından daha fazla gösterilmiştir.

Yerleşmede nüfus 20.000 kriterini geçtiği için yerleşme bir anda şehir statüsünü elde etmiştir. Karakoçan'ın 2000 yılından sonra yapay yollarla şehir statüsünü elde etmesi ile birlikte kentleşme hızı çok artmıştır. Bu durum kır nüfusunu çok etkilemiştir. Özellikle Çan Bucağı ile Merkez bucağına bağlı ve Karakoçan şehrine uzak olan köylerde nüfus çok daha hızlı azalırken, yakın olan köylerde azalış aynı miktarda olmamış ve hatta bazı köylerde bir miktar artmıştır.

2007'deki nüfusu, bir önceki sayıma göre artan ve Karakoçan şehrine yakın olan köyler şunlardır: Sarıcan, Tekardıç, Kalkankaya, Kalecik, Demirdelen, Bahçecik, Ağamezrası gibi köylerdir. Geriye kalan köyler içinde özellikle dağ köylerinde nüfus iyice azalmıştır. Örneğin Paşayaylası ve Karaçan'da 2007'de sadece "bir" kişi yaşamaktadır.

3.2.2. Nüfus Hareketleri

Nüfusun, gidişatını doğru bir şekilde açıklamamıza yardımcı olan doğum, ölüm ve göçlerle ilgili kapsamlı ve düzenli istatistikler elimizde bulunmamaktadır. Doğum ve ölümle ilgili bilgileri nüfus müdürlüğünden temin edebilmekteyiz. Karakoçan Nüfus Müdürlüğü'ne kayıtlı iken, inceleme sahamızdan göçle ayrılan birçok aile vardır. Bu şekilde gidenler yaptıkları her türlü nüfus hareketi inceleme sahamızın hanesine yazılmaktadır. Göçle ilgili bilgileri de köylerdeki bilirkişilere bizzat sorarak öğrenebilmekteyiz. Bu kişilerin verdiği bilgiler ise tahminden öteye gitmemektedir. Bununla birlikte sağlık ocağı kayıtlarını, nüfus müdürlüğünün kayıtları ile karşılaştırarak birtakım genellemelere varabilmekteyiz.

Tablo: 3.40. Karakoçan Köylerinde Yaz ve Kış Nüfusları ile Kışın Oturulan Şehir

Köyün adı	Yaz Nüfusu	Kış Nüfus	Kışın Oturdukları Şehirler
Ağamezrası	700	600	Elazığ, İstanbul
Akarbaşı	450	200	İstanbul, İzmir, Bursa, Avrupa
Akçiçek	75	22	Karakoçan, Elazığ, İstanbul, İzmir
Akkuş	45	30	Ankara, İstanbul, Bursa
Altınoluk	600	550	Elazığ, İstanbul
Bahçecik	750	500	Elazığ, İstanbul
Balcalı	120	75	İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin
Bardaklı	80	35	Adana, İzmir, Elazığ
Beydere	150	85	Karakoçan, İstanbul, Avrupa
Bulgurcuk	1700	1300	Elazığ, İstanbul
Çalıkaya	100	70	Karakoçan, Elazığ, İstanbul, Mersin
Çamardı	80	60	İstanbul
Çatalyol	15	5	Elazığ
Çavuşyolu	200	100	Karakoçan

Tablo: 3.40.'ın devamı...

Köyün adı	Yaz Nüfusu	Kış Nüfus	Kışın Oturdıkları Şehirler
Çayırgülü	150	100	İstanbul, İngiltere, Almanya, Belçika
Demirdelen	150	110	Ankara,İ İstanbul
Doğanyol	85	60	Elazığ
Gündeğdi	500	400	Elazığ
Hamzalı	400	300	İstanbul, Hollanda, Almanya, Belçika
Kalecik	500	350	Elazığ
Kalkankaya	260	260	Elazığ
Karakoçan	35	18	Karakoçan, Avrupa
Karapınar	450	375	Elazığ
Karasakal	50	40	Karakoçan
Kavakdere	45	20	Karakoçan
Kızılca	250	180	Elazığ, İstanbul
Kızılpınar	250	200	Karakoçan
Koçyiğitler	210	140	İstanbul, İzmir, Antalya
Kulundere	400	200	Elazığ, Karakoçan
Okçular	1000	600	Almanya, İngiltere, Hollanda, Belçika, İstanbul
Ormancık	100	60	Almanya, İstanbul, Adana, İzmir
Pamuklu	41	36	İzmir, İstanbul
Paşayaylası	10	3	İstanbul
Sarıcan	2600	2600	-
Tekardıç	65	55	İstanbul
Üçbudak	50	30	İstanbul
Yalıntaş	120	78	İstanbul
Yenice	860	700	Elazığ, İstanbul
Yenikaya	250	200	İstanbul, Elazığ, Almanya, Bingöl
Yeniköy	900	700	Avrupa, İstanbul, İzmir, Adana
Yoğunağaç	150	120	Bursa, İstanbul, Ankara
Yücekönük	200	75	Karakoçani İstanbul, Bursa
BAŞYURT	2500	1800	Elazığ, Almanya
Akbulak	300	150	Karakoçan, Bursa, İzmir, İstanbul, Elazığ, Avrupa
Akyokuş	150	70	Karakoçan, Bursa, İzmir, İstanbul, Elazığ, Avrupa
Alayağmur	52	52	Elazığ
Aşağıovacık	283	223	Karakoçan, İstanbul
Cumhuriyet	160	100	İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Mersin
Çanakçı	250	230	Elazığ
Çayırdam	150	120	Elazığ
Demirtepe	100	100	-
Deveci	500	350	İstanbul, Elazığ, Malatya, Kovancılar
Durmuşköy	325	300	Elazığ, Malatya, Karakoçan
Gözerek	130	115	Elazığ
Güllüce	200	150	Elazığ, Karakoçan, Kovancılar
İsaköy	100	75	Elazığ, Karakoçan
Kırgıl	65	65	-
Köryusuf	250	150	İstanbul, Elazığ, Avrupa
Kuşçu	200	150	Elazığ, Karakoçan
Kümbet	76	50	İstanbul
Mahmutlu	350	300	Elazığ, Karakoçan, İstanbul
Maksutali	60	35	Mersin
Mirahmet	100	100	-
Sağın	85	85	-

Tablo: 3.40.'ın devamı...

Köyün adı	Yaz Nüfusu	Kış Nüfus	Kışın Oturdıkları Şehirler
Savucak	130	130	-
Yukarı ovacık	600	400	İstanbul, Gebze, Elazığ
Yüzev	500	330	Elazığ, İstanbul,
ÇAN	80	60	İstanbul
Akpınar	100	55	İstanbul
Alabal	65	45	İstanbul
Bazlama	600	500	Karakoçan
Çelebi	400	300	İstanbul
Çıtak	160	75	İstanbul, Karakoçan, Elazığ
Demirtaş	60	30	Karakoçan
Dumluyazı	25	10	İstanbul
Gümüşakar	70	40	Elazığ, Karakoçan
Hamurkesen	100	60	Eazığ, İstanbul
Karaçan	115	40	Elazığ, İstanbul
Kavakcık	400	300	İstanbul
Keklikköy	30	15	İstanbul
Kocadayı	250	200	İstanbul
Korudibi	70	25	İstanbul, Karakoçan
Kuşbayırı	200	70	İstanbul
Özlüce	50	25	İstanbul
Pilavtepe	300	220	Elazığ
Sarıbaşak	450	200	İstanbul, Avrupa
Sarıhan	100	80	İstanbul
Yeşilbelen	350	200	Elazığ, Bursa, İstanbul
Yıldızköy	10	5	Elazığ
Toplam	25942	20632	

Kaynak: Arazi anketleri, 2007

Göç, bir idarî sınırı geçerek oturma yerini daima veya uzun süreli olarak değiştirme olayıdır. Bu yer değiştirme olayı kırdan şehirlere gibi yakın mesafelerde olabileceği gibi bölgeler, hatta kıtalar arası gibi uzun mesafelerde de olabilmektedir. Göçler, nüfusun dağılışı ve yoğunluğunda çok önemli rol oynadığı için büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü bir sahanın nüfus gelişme seyri sadece doğum ve ölümlerle belirlenememekte ve göçler devreye girmektedir (Tümertekin – Özgüç, 2002: 308).

Bilindiği üzere herhangi bir sahada nüfusun değişimi nüfus hareketleri ile olmaktadır. 2000 – 2007 yılları arasında ortalama olarak 15 – 64 yaş aralığında 4000 civarında kadın nüfus bulunmaktadır. Bu değer 2007 yılı nüfusunun %13,3'üne karşılık gelmektedir. Aynı dönemde yıllık ortalama doğum miktarı 1364 ve yıllık ölüm miktarı 250 civarındadır. Doğum ve ölüm miktarları arasındaki fark dikkate alındığında nüfusun artması gerekmektedir. Ancak 2007 yılı nüfusu artış yerine azalmıştır. İşte bu noktada göçler devreye girmektedir.

Bütün bu bilgiler ışığında inceleme alanımızda nüfusun azalmasında en önemli hareketin göçler olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Türkiye'nin geneli için söz konusu olan, genelde sosyoekonomik nedenlerle gerçekleşen göçlerin yanısıra, inceleme alanımızda bu faktörlerle birlikte terör olaylarının etkisi çok daha belirgindir.

Göçler bakımından inceleme sahamızın genel karakteri, sürekli olarak dışa göç vermesidir. Bu göçler içinde yurtdışı göçleri önemli bir yere sahiptir. Alanımızın kırsal kesiminde 1975 yılına kadar nüfusun sürekli artış göstermesine karşın nüfus artış hızı aynı tempoda gerçekleşmemiştir. 1960 yılına kadar nüfus artış hızı (II. Dünya Savaşı'nın etkilerinden dolayı 1950 yılı hariç) sürekli artmıştır. 1940 – 1945 döneminde kırsal kesimde yıllık nüfus artış hızı %10,8 iken 1955 – 1960 döneminde % 30,7'ye yükselmiştir. 1970 – 1975 dönemi hariç bütün dönemlerde nüfus artış hızı bir önceki döneme göre sürekli azalmıştır. Hatta 1975 – 1980 döneminden itibaren nüfus artış hızı negatif değerlere düşmüştür. Günümüzde Karakoçan'ın kırsal kesiminde olması gereken nüfus miktarının çok altında kalınmış olmasının en belirgin sebebi, dışa göç vermesidir.

Araştırma sahamızda göçlerle ilgili sağlıklı ve kesin rakamlar bulunmamaktadır. Yıllar itibariyle nüfusu azalan köyler, bu konuda bize bazı ipuçları vermektedir.

Tablo: 3.41. 1975'den sonra Karakoçan'ın Köylerinden Olan Göçler

<i>Köyler</i>	<i>Gittikleri Yerler</i>	<i>Aile Sayısı</i>
Ağamezrası	İstanbul, Elazığ	10
Akarbaşı	İstanbul, İzmir, Bursa,	170
Akçiçek	Karakoçan, Elazığ, İstanbul, İzmir	5
Akkuş	Ankara, İstanbul, Bursa	10
Altınoluk	Elazığ, İstanbul	8
Bahçecik	Elazığ, İstanbul,	250
Balcalı	İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin	10
Bardaklı	Adana, İzmir, Elazığ	17
Beydere	Karakoçan, İstanbul	180
Bulgurcuk	İstanbul, Elazığ	20
Çalıkaya	Karakoçan, Elazığ, İstanbul, Mersin	30
Çamardı	İstanbul	3
Çatalyol	İstanbul, Adana	9
Çavuşyolu	Karakoçan,	2
Çayırgülü	İstanbul, İngiltere, Almanya, Belçika	15
Demirdelen	Ankara, İstanbul	7
Doğanyol	İstanbul, Adana	10
Gündeğdi	İstanbul	25
Hamzalı	İstanbul	26
Kalecik	İstanbul, Elazığ	12
Kalkankaya	İstanbul, Elazığ	8
Karakoçan	Karakoçan	27
Karapınar	Elazığ, İstanbul	9

Tablo: 3.41.'in devamı...

<i>Köyler</i>	<i>Gittikleri Yerler</i>	<i>Aile Sayısı</i>
Karasakal	Karakoçan	6
Kavakdere	Karakoçan	5
Kızılca	Adana, İstanbul, Ankara	10
Kızılıpınar	Karakoçan	15
Koçyiğitler	İstanbul, İzmir, Antalya	15
Kulundere	İstanbul	15
Okçular	İstanbul	250
Ormancık	Almanya, İstanbul, Adana, İzmir	40
Pamuklu	İzmir, İstanbul,	6
Paşayaylası	İstanbul, Mersin	12
Sarıcan	Adana, İzmir, İstanbul	30
Tekardıç	İstanbul	3
Üçbudak	İstanbul	2
Yalıntaş	İstanbul	40
Yenice	İstanbul	12
Yenikaya	İstanbul, Elazığ, Almanya, Bingöl	15
Yeniköy	Avrupa, İstanbul, İzmir, Adana,	27
Yoğunağaç	Bursa, İstanbul, Ankara	4
Yücekonuk	Karakoçani İstanbul, Bursa	35
TOPLAM		1405
BAŞYURT	Elazığ, Almanya	20
Akbulak	Karakoçan, Bursa, İzmir, İstanbul, Elazığ, Avrupa	30
Akyokuş	Karakoçan, Bursa, İzmir, İstanbul, Elazığ, Avrupa	8
Alayağmur	İstanbul, Elazığ	12
Aşağıovacık	Karakoçan, İstanbul	3
Cumhuriyet	İstanbul 25, İzmir 10, Bursa 15, Adana 7, Mersin 3	15
Çanakçı	Elazığ	1
Çayırdam	Elazığ	5
Demirtepe	İstanbul	8
Deveci	Avrupa, İstanbul, Elazığ, Malatya, Kovancılar	43
Durmuşköy	İstanbul, Elazığ	11
Gözerek	Elazığ,	3
Güllüce	Elazığ, Karakoçan, Kovancılar	5
İsaköy	Elazığ	3
Kırgıl	İstanbul	4
Köryusuf	İstanbul, Elazığ, Avrupa	23
Kuşçu	Elazığ, Karakoçan	9
Kümbet	İstanbul	8
Mahmutlu	İstanbul	6
Maksutali	Mersin	2
Mirahmet	Adana, İstanbul, Ankara	5
Sağın	İstanbul	1
Savucak	Elazığ, İstanbul	12
Yukarı ovacık	İstanbul, Gebze, Elazığ	6
Yüzev	Elazığ, İstanbul,	9
TOPLAM		252
ÇAN	İstanbul	20
Akpınar	İstanbul	5
Alabal	İstanbul	6
Bazlama	Karakoçan	5
Çelebi	İstanbul	20
Çıtak	İstanbul, Karakoçan, Elazığ	19
Demirtaş	Karakoçan	10

Tablo: 3.41.'in devamı...

<i>Köyler</i>	<i>Gittikleri Yerler</i>	<i>Aile Sayısı</i>
Dumluyazı	İstanbul	18
Gümüşakar	İstanbul	15
Hamurkesen	Eazığ, İstanbul	15
Karaçan	Elazığ, İstanbul,	95
Kavakcık	İstanbul	15
Keklikköy	İstanbul,	5
Kocadayı	İstanbul	10
Korudibi	İstanbul, Karakoçan,	13
Kuşbayırı	İstanbul	20
Özlüce	İstanbul	10
Pilavtepe	İstanbul	8
Sarıbaşak	İstanbul, Avrupa	250
Sarıhan	İstanbul	6
Yeşilbelen	Elazığ, Bursa, İstanbul	10
Yıldızköy	İstanbul	10
Toplam		585
Bucak ve Köy		2242

Kaynak: Arazi Anketleri, 2007

İncelemelerimiz esnasında kırsal kesimde yaptığımız anketlerin neticesinde edindiğimiz bilgiler ışığında nüfusun 1980'den sonra azalma göstermesinde iç göç olaylarının önemli rol oynadığını söyleyebiliriz.

İnceleme sahamızda 1960 yılından itibaren başlayan ve 1980'li yıllarda çok daha belirgin bir şekilde hissedilen göçleri yurt dışı ve yurt içi göçleri olmak üzere iki gruba ayırabiliriz.

1960 yılından itibaren başlayan yurtdışı göçleri daha çok ekonomik yetersizlikten kaynaklanmaktadır. Başlangıçta her aileden iki, üç veya daha fazla erkekle başlayan yurtdışı göçlerine daha sonradan bir kısım kadın nüfusu da katılmıştır. 1960'lı yıllarda yurtdışına giden erkekler belli bir ekonomik düzeye ulaştıklarında yanlarına ailelerini de almışlardır. Günümüzde, inceleme sahamızdaki nüfusun bir kısmı yurtdışında bulunan yakınlarıyla evlenerek yurtdışı göçlerine katılmaktadırlar. 1975 ve 1980 arasındaki dönemde başlayan yurt içi göçleri çok daha karmaşık sebeplere dayanmaktadır. Özellikle 1975'ten sonra ulaşımında sağlanan kolaylıklar, nüfusun rahat hareket edebilmesini kolaylaştırmıştır. Tarım arazilerinin çok sınırlı olması ve miras yolu ile bölüşülmüş olması yanında, hayvansal ürünlerin yeterince pazarlanamaması gibi sebepler karşısında şehirlerde iş olanaklarının giderek çeşitlenmesi göçleri başlatan nedenler arasındadır. 1980'li yıllarda karmaşık sebeplerle başlayan göç dalgasını 1990'lı yıllarda sahada yaygınlaşan terör olayları daha da hızlandırmıştır.

İnceleme sahamızın elverişsiz doğal koşullar altında zaten zor bir yaşam süren kırsal kesim halkı, terör olayların da etkisiyle şehirlerde yaşamak istemektedir. Ancak kırsal kesimde ayrılanların bir kısmı önce Karakoçan şehrine yerleşirler. Daha sonra başta İstanbul olmak üzere diğer illere gitmektedirler. Göçleri bu özellikleri ile kademeli göçler kategorisine dâhil etmek mümkündür. İşte kademeli (aşamalı) bu göçler sayesinde Karakoçan şehri büyümektedir.

İç göç hareketliliği içinde mevsimlik göçler dikkati çekmektedir. Özellikle Elazığ şehrine yerleşen aileler mevsimlik göçleri oluşturmaktadır. Tablo: 3.40.'da görüldüğü gibi yaz ve kış dönemlerinde nüfusta büyük farklılık görülmektedir. İnceleme sahamızda bulunan hemen bütün köylerde yaz nüfusu kış nüfusundan çok daha fazladır. Bunlara bazı örnekler verebiliriz: Başyurt'ta 1800 olan kış nüfusu yazın 2500 kişiyi bulmaktadır. Yine aynı şekilde diğer köylerde de nüfus, yazın büyük oranlarda artmaktadır. Kışın ailelerin Elazığ'ı tercih etmesinde eğitim, sosyal imkânlar, aile fertlerinden birinin memuriyeti gibi birçok nedene bağlıdır. Elazığ dışında en çok göç edilen yerleşmelerin başında İstanbul, Bursa, İzmir, Mersin ve Adana gelmektedir. Ayrıca Avrupa ülkelerinde göçmen olarak bulunan yakınları yanında kışı ziyaretçi olarak geçiren ailelerin sayısı da bir hayli fazladır.

Karakoçan İlçesi'nin dış göçleri 1960 yılında, iç göçleri 1975 yılında başlamıştır. Bu tarihlerden dış göç olayına katılan aile sayısı 2743 ve iç göç olayına katılan aile sayısı da 2242 olarak gerçekleşmiştir (Tablo: 3.41. – 3.42.).

Tablo: 3.42. 1960 Yılından Sonra Karakoçan'dan Yurt Dışına Olan Göçler

Köyün Adı	Göç Eden Aile Sayısı	Göç Edilen Ülke
Akarbaşı	70	Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya vd.
Akçiçek	12	Almanya, İngiltere
Akkuş	20	Almanya, Hollanda, Fransa, İsviçre
Altınoluk	40	Almanya, Fransa, Hollanda
Bahçecik	108	Almanya, Hollanda ve Fransa
Balcalı	15	Almanya, Fransa, İngiltere, Avusturya
Bardaklı	14	Almanya, Fransa, İngiltere, Avusturya
Beydere	100	Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika
Bulgurcuk	30	Almanya, Hollanda, Belçika
Çalıkaya	45	Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, Avusturya
Çamardı	5	Almanya, Belçika, Hollanda
Çatalyol	3	Almanya, Hollanda, Fransa
Çavuşyolu	350	Almanya, Belçika, Hollanda, Fransa, İngiltere
Çayırgülü	10	Almanya, Hollanda
Demirdelen	3	Almanya, Avusturya
Doğanyol	20	Almanya, Hollanda, Belçika
Gündeğdi	35	Almanya, Belçika, Hollanda, Fransa, İngiltere

Tablo: 3.42.'nin devamı...

Köyün Adı	Göç Eden Aile Sayısı	Göç Edilen Ülke
Hamzalı	20	Almanya, Hollanda, Fransa
Kalecik	30	Almanya, Hollanda, Fransa
Kalkankaya	15	Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere
Karakoçan	25	Almanya, Hollanda, Fransa, İsviçre
Karapınar	10	Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere
Karasakal	6	Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere
Kavakdere	30	Almanya, Hollanda
Kızılca	30	Almanya, Belçika, Hollanda, Fransa
Kızılpınar	15	Almanya, Belçika, Hollanda, Fransa, İngiltere
Koçyiğitler	30	Almanya, İngiltere, Belçika
Kulundere	9	Almanya, İngiltere, Belçika
Okçular	250	Almanya, Belçika, Hollanda, Fransa
Ormancık	5	Almanya, Fransa, Hollanda
Pamuklu	8	Almanya, Fransa, Hollanda
Paşayaylası	4	Almanya, Fransa ve Hollanda
Sarıcan	80	Almanya, Hollanda, Belçika, İngiltere
Tekardıç	5	Almanya, Hollanda
Üçbudak	30	Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya
Yalıntaş	10	Almanya, Fransa, Hollanda,
Yenice	10	Almanya, Fransa, Hollanda,
Yenikaya	30	Almanya, Fransa , Hollanda, İsviçre
Yeniköy	20	Almanya, Hollanda, Fransa, Belçika
Yoğunağaç	25	Almanya, Hollanda, Fransa, Belçika
Yücekönük	70	Almanya, Hollanda, Fransa, Belçika
BAŞYURT	40	Almanya, Hollanda, Fransa, Belçika
Akbulak	12	Almanya, Hollanda, Fransa, Belçika
Akyokuş	10	Almanya, Fransa, Hollanda
Alayağmur	20	Almanya, Fransa, İngiltere, Hollanda
Aşağıovacık	25	Almanya, Hollanda, Fransa, Belçika
Cumhuriyet	20	Almanya, Hollanda
Çanakçı	13	Almanya, Hollanda
Çayırדם	42	Almanya, Hollanda
Demirtepe	14	Hollanda, Almanya
Deveci	10	Almanya, Fransa, Hollanda, İsviçre
Durmuşköy	6	Almanya, Fransa, Hollanda
Gözerek	15	Almanya
Güllüce	8	Almanya, Hollanda, İngiltere
İsaköy	15	Almanya, Hollanda, İngiltere
Kırgıl	12	Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya, İsviçre
Köryusuf	18	Almanya, Hollanda, Belçika, Fransa
Kuşçu	15	Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya, İsviçre
Kümbet	39	Almanya, Hollanda, İngiltere
Mahmutlu	15	Almanya, Hollanda, Fransa, İsviçre
Maksutali	20	Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda
Mirahmet	15	Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda
Sağın	20	Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda
Savucak	15	Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda
Y.Ovacık	45	Almanya, Hollanda, İsveç, İsviçre, Fransa
Yüzev	20	Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda
ÇAN	15	Almanya
Akpınar	20	Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda
Alabal	10	Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere

Tablo: 3.42.'nin devamı...

Köyün Adı	Göç Eden Aile Sayısı	Göç Edilen Ülke
Bazlama	100	Almanya, Fransa, İsviçre, Belçika
Çelebi	50	Almanya, İngiltere, Hollanda, İsviçre, Fransa
Çitak	10	Almanya, İngiltere ve Fransa
Demirtaş	50	Almanya, İngiltere ve Fransa
Dumluyazı	7	Almanya, Hollanda
Gümüşakar	10	Almanya, İngiltere ve Fransa
Hamurkesen	15	Almanya, İngiltere ve Fransa
Karaçan	10	Almanya, Belçika, İngiltere
Kavakcık	100	Almanya, Avusturya, İsviçre, İngiltere, Hollanda, Belçika, Fransa
Keklikköy	15	Almanya, Hollanda, Fransa, İngiltere
Kocadayı	50	Fransa, Almanya, Hollanda, Belçika
Korudibi	40	Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere, Norveç
Kuşbayırı	10	Almanya, Fransa
Özlüce	25	Almanya, Hollanda, Fransa,
Pilavtepe	10	Almanya, Hollanda, Fransa,
Sarıbaşak	25	Almanya, Hollanda, Fransa,
Sarihan	10	Almanya, Hollanda, Fransa,
Yeşilbelen	25	Almanya, Hollanda, Fransa, Belçika
Yıldızköy	15	Almanya, Hollanda, Fransa,
Toplam	2753	

Kaynak: Arazi Anketleri, 2007

Dış göçlerde en çok tercih edilen yerler ilk dönemlerde Almanya, Fransa ve Hollanda gibi ülkeler olmuştur. Daha sonraki dönemlerde diğer Avrupa ülkelerine göçler olmuştur. Bunlardan bazıları İngiltere, Belçika, İsviçre, Norveç, Avusturya'dır. Araştırma sahamızda Almanya birinci sırada, Hollanda ikinci sırada en çok göç alan ülkelerdir. Birinci sırada Almanya'ya giden göçmen sayısının fazla olması Almanya'nın çok sayıda işçi talebinde bulunmasıyla ilgilidir.

Genel bir ortalama ile her köyden yaklaşık 154 kişi (ortalama 31 aile, her aile ortalama 5 kişiden ibaret olacak şekilde) işçi olarak yurtdışı göçüne katılmıştır. Ancak bu değer köylere göre farklı miktarlar göstermektedir. Mesela, Çavuş yolu 1400 kişi, Okçular 1000 kişi, Bahçecik 432 kişi gibi yüksek miktarlarda yurtdışına işçi göndermiştir.

Aynı şekilde ortalama olarak her köyden yaklaşık 125 kişi çeşitli sebeplerle başka şehirlere göç etmiştir, diyebiliriz. Bu değer, köylere göre büyük farklılık göstermekle birlikte iç göç hareketini en çok etkileyen köyler; Akarbaşı (680 kişi), Bahçecik (600 kişi), Beydere (720 kişi) ve Okçular (1000 kişi) köyüdür.

Genel olarak her köyden 279 kişi iç ve dış göç olayına katılmıştır. İnceleme alanımızda iç ve dış göç olmak üzere dışarıya göç eden toplam nüfus miktarı tespit

edebildiğimiz kadarıyla 24.925 kişidir. Bu göçlerin olmadığını farz edersek, bugün (1997) yöre nüfusunun 54.945 olması beklenilebilirdi. Çünkü bu nüfusun miktarı yüksek sayılabilecek bir seviyedeki doğal nüfus artış hızıyla birlikte, araştırma alanı nüfusunda daha hızlı bir artış gerçekleştirebilirdi.

Gerek yurt içine gerekse yurt dışına olan göçlerde, köylerin sosyo – ekonomik yapısı biraz değişmiştir. Bu değişim daha çok meskenlerde ve mesken içi donanımlarda kendini göstermiştir. Meskenler kısmında da anlatıldığı gibi her köyde gayet lüks konutlar bulunmaktadır. Bazı köylerde tarım ve hayvancılık faaliyeti çok güçlü olmadığı halde lüks evlerin yanında yabancı plakalı otomobillerin bulunması birer tatil köyünü andırmaktadır. Bu durum Karakoçan şehrine yakın olan Kalecik, Gündeğdi, Yukarı Ovacık gibi birçok köyde vardır.

Özellikle işçi göçlerinin köyler üzerinde yaptığı bazı etkiler de vardır. Yurt dışına göç eden komşusu ya da bir akrabasının kısa sürede gelir düzeyinin artması köydeki diğer insanları da göçe teşvik etmektedir. Özellikle çalışma çağının en verimli dönemlerinde olan gençler köylerini terk etmektedirler. (Arslan, 2002: 208) Göçe karşı duyulan bu ilgi inceleme sahamızda da nüfusun azalmasına yol açmıştır, diyebiliriz.

3.2.2.1. Kır Nüfusu, Yoğunluğu ve Dağılışı

3.2.2.1.1. Kır Nüfusu

İnceleme alanımızdaki köy yerleşmelerinin nüfus büyüklükleri arasında da önemli farklılıklar görülmektedir. Bununla birlikte, ilçedeki köy yerleşmelerinin genel özelliği az nüfusa sahip olmalarıdır. Gerçekten 1990 yılında Türkiye'nin genelinde ortalama nüfus büyüklüğü 639 kişi iken, aynı yıl bu ortalama araştırma sahasında 321 kişi kadardır. İlçedeki köy yerleşmelerinin az nüfuslu olmaları daha çok tarım alanlarının az ve parçalı olması, geleneksel geçim kaynağı olan hayvancılığın fazla gelir sağlamaması, tarım dışı ekonomik faaliyetlerin gelişmemiş olması, geçim sıkıntısından kaynaklanan göç olaylarının giderek artış göstermesi gibi nedenlere dayanmaktadır. Araştırma sahasının büyük bir kısmında dağlık, volkanik araziler ile yatağını iyice derinleştiren Peri Suyu vadisi bulunmaktadır. Toprak oluşumuna karşı dirençli olan bazaltik araziler üzerinde ince bir toprak örtüsü bulunmaktadır. Erozyonun da etkisiyle çıplak kayalıklar geniş yer tutmaktadır. İşte bu gibi nedenlerden dolayı fizikî şartlar ekonomik faaliyet alanlarını büyük ölçüde sınırlandırdığı için nüfus yoğunluğu da oldukça düşüktür. Nitekim 2007 yılında, Karakoçan İlçesi'nin aritmetik nüfus

yoğunluğu değeri km'ye 27,6 kişi ve hatta ilçedeki köy yerleşmelerinde 15 kişiye kadar düşmektedir.

Karakoçan İlçesi köylerini nüfus büyüklükleri açısından üç grupta toplamak mümkündür: Nüfusu 400'den az olan köyler, 401 ile 1000 arasında nüfus bulunduran köyler ve nüfusu 1000'den fazla olan yerleşmeler şeklinde gruplandırabiliriz.

Belirlediğimiz bu gruplara göre 1940'tan başlayarak 30 yıl aralıklı ve en son durumunu incelemeye çalışmamız kırsal kesimde nüfusun değişim seyrini ortaya koyma amacını taşımaktadır. Bu nedenle 1940, 1970, 2000 ve 2007 yıllarındaki nüfusu incelemeye aldık.

1940'ta Yalıntaş (30), Demirtepe (31), Savucak (31) gibi birçok köy yerleşmesinde nüfus 100 kişi bile değilken nüfusu 500'ü aşan (Okçular 836, Sarıcan 650, Sarıbaşak 504) köy yerleşmeleri de bulunmaktadır (Tablo: 3.43.).

1940 yılında nüfusu 1–400 aralığında bulunan yerleşmeler, bütün kır yerleşmelerinin %93,5'ine karşılık gelmektedir. Bu değer 1970'te %72,2'ye gerilemiş ve 2000 yılında %86,5'e çıkmıştır. 400 ile 1000 aralığında nüfusu bulunan köy yerleşmesi sayısı 1940'ta 5, 1970'de 23 ve 2000'de 9'dur. Özellikle 1970 yılında 400 – 1000 aralığında nüfusu bulunan köy sayısının artması ve bazı köylerde nüfusun 1000'i aşmış olması, inceleme sahamızda iç göçlerin henüz daha yeni başlamadığını göstermektedir. 1970 yılına kadar inceleme sahamızda nüfus arttığı halde 400 – 1000 aralığında nüfusa sahip köy sayısının ilk sırada olmamasının sebebi idarî düzenlemelerle köy sayısının artması şeklinde açıklanabilir. Yani inceleme sahamızda 1940'ta 77 köy yerleşmesi bulunurken, 1970'de bu sayı 87'ye yükselmiştir.

2000 yılında Karakoçan'daki köy yerleşmelerinin çoğunluğunun (% 86,5) nüfusunun 400 kişiden az olduğu görülür (Tablo: 3.45.). Buna karşılık kalabalık nüfuslu köy sayısı oldukça azdır. Bu köyler Bulgurcuk, Sarıcan, (Belediye örgütlü), Başyurt (yolboyu köy, bucak merkezi) köyleridir.

Köy yerleşmelerinin nüfus büyüklükleri ile arazi miktarları arasında bir ilişkinin olduğu söylenilebilir. Genellikle kalabalık nüfus barındıran köylerin arazi varlıkları da oldukça geniştir. Bu tip yerleşmelere Yenikaya, Sarıcan, Bazlama, Okçular, Kalecik, Gündeği gibi köyler örnek verilebilir. Buna karşılık nüfusları az olan Karaçan, Maksutali Çayırdam, Yıldızköy, Özlüce gibi köylerin hem tarım arazileri hem de yüzölçümlerinin oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

Tablo:3.43. Karakoçan Köylerinin Nüfus Büyüklükleri (1940)

1–400 GRUBU				401–1000 GRUBU	
Köy	Nüfus	Köy	Nüfus	Köy	Nüfus
Ağamezrası	107	Aşağıovacık	101	Okçular	836
Akarbaşı	355	Çanakçı	108	Sarıcan	650
Akçiçek	54	Çayırdam	53	Korudibi	434
Akkuş	306	Demirtepe	31	Bazlama	452
Altınoluk	157	Deveci	101	Sarıbaşak	504
Bahçecik	211	Durmuşköy	148	TOPLAM	2876
Balcalı	156	Gözerek	81		
Bardaklı	126	Güllüce	210		
Beydere	106	İsaköy	242		
Bulgurcuk	258	Kırgıl	50		
Çalıkaya	296	Köryusuf	101		
Çamardı	103	Kuşçu	95		
Çatalyol	54	Mahmutlu	182		
Çavuşyolu	85	Maksutali	235		
Çayırgülü	183	Mirahmet	90		
Gündeğdi	299	Sağın	150		
Hamzalı	100	Savucak	18		
Kalecik	162	Yukarıovacık	148		
Kalkankaya	101	Yüzev	218		
Karakoçan	106	Çan	241		
Karapınar	101	Akpınar	131		
Karasakal	136	Alabal	312		
Kavakdere	115	Çelebi	282		
Kızılca	93	Çıtak	157		
kızılpınar	208	Demirtaş	251		
koçyiğitler	259	Gümüşakar	200		
Kulundere	121	Hamurkesen	174		
Ormancık	158	Karaçan	129		
Tekardıç	76	Kavakcık	222		
Üçbudak	89	Keklikköy	284		
Yalıntaş	30	Kocadayı	285		
Yanıkaya	188	Kuşbayırı	263		
Yoğunağaç	282	Özlüce	128		
Yücekonuk	183	Sarıhan	297		
Başyurt	206	Yeşilbelen	293		
Akbulak	241	Yıldızköy	143		
TOPLAM			11965		
Toplam Nüfusa Oranı (%)			80,6	19,4	

Kaynak: DİE Genel Nüfus Sayımı, 1940

Tablo: 3.44. Karakoçan Köylerinin Nüfus Büyüklüğü (1970)

1–400				401–1000		1000'den Fazla	
Köy	Nüfus	Köy	Nüfus	Köy	Nüfus	Köy	Nüfus
Ağamezrası	201	Akyokuş	280	Akarbaşı	697	Bulgurcuk	1076
Akçiçek	95	Alayağm	377	Altınoluk	410	Okçular	1420
Akkuş	287	Aşağıovacık	211	Bahçecik	426	Sarıcan	1024
Balcalı	219	Çanakçı	322	Çayırgülü	408	Bazlama	1004
Bardaklı	135	Çayırdam	129	Gündeğdi	685	Toplam	4524
Beydere	372	Demirtepe	75	Kalecik	481		
Çalıkaya	298	Deveci	366	koçyiğitler	429		
Çamardı	152	Gözerek	197	Yeniköy	510		
Çatalyol	124	İsaköy	236	Yücekonuk	451		
Çavuşyolu	224	Kırgıl	271	Başyurt	434		
Demirdelen	74	Körysuf	173	Akbulak	471		
Doğanyol	341	Kuşçu	256	Durmuşköy	404		
Hamzalı	304	Kümbet	348	Güllüce	416		
Kalkankaya	229	Maksutali	326	Mahmutlu	405		
Karakoçan	159	Mirahmet	177	Yüzev	454		
Karapınar	77	Sağın	293	Çelebi	605		
Karasakal	159	Savucak	81	Kocadayı	490		
Kavakdere	246	Yukarıovacık	316	Korudibi	538		
Kızılca	209	Çan	397	Kuşbayırı	542		
kızılpınar	369	Akpınar	239	Sarıbaşak	709		
Kulundere	376	Çıtak	263	Sarıhan	422		
Ormancık	138	Demirtaş	369	Yeşilbelen	563		
Pamuklu	187	Dumluyazı	248	Alabal	538		
Paşayaylası	36	Gümüşakar	209	Toplam	11488		
Tekardıç	186	Hamurkesen	322				
Üçbudak	129	Karaçan	213				
Yalıntaş	52	Kavakcık	389				
Yanice	212	Keklikköy	378				
Yanıkaya	242	Özlüce	218				
Yoğunağaç	386	Yıldızköy	213				
TOPLAM			14110				
Toplam Nüfusa Oranı (%)			46,8	38,1		15,0	

Kaynak: DİE Genel Nüfus Sayımı, 1970

Tablo:3.45. Karakoçan Köylerinin Nüfus Büyüklükleri (2000)

0–400				401–1000		1000'DEN FAZLA	
Köy	Nüfus	Köy	Nüfus	Köy	Nüfus	Köy	Nüfus
Ağamezrası	369	Demirtepe	86	Altınoluk	477	Bulgurcuk	1488
Akarbaşı	165	Deveci	282	Gündeğdi	414	Sarıcan	2867
Akçiçek	48	Durmuşköy	309	Kalecik	427	Başyurt	1671
Akkuş	27	Gözerek	111	Karapınar	417	TOPLAM	6026
Bahçecik	373	Güllüce	175	Okçular	422		
Balcalı	71	İsaköy	83	Yanice	433		
Bardaklı	48	Kırgıl	110	Yanıkaya	255		
Beydere	87	Köryusuf	120	Yeniköy	412		
Çalıkaya	60	Kuşçu	199	Bazlama	571		
Çamardı	64	Kümbet	67	TOPLAM	3828		
Çatalyol	18	Mahmutlu	318				
Çavuşyolu	125	Maksutali	42				
Çayırgülü	143	Mirahmet	152				
Demirdelen	90	Sağın	249				
Doğanyol	131	Savucak	104				
Hamzalı	175	Yukarıovacık	255				
Kalkankaya	203	Yüzev	342				
Karakoçan	46	Çan	179				
Karasakal	23	Akpınar	87				
Kavakdere	87	Alabal	102				
Kızılca	159	Çelebi	236				
kızılpınar	231	Çıtak	95				
koçyiğitler	208	Demirtaş	29				
Kulundere	385	Dumluyazı	12				
Ormancık	56	Gümüşakar	65				
Pamuklu	12	Hamurkesen	39				
Paşayaylası	0	Karaçan	20				
Tekardıç	112	Kavakcık	341				
Üçbudak	36	Keklikköy	35				
Yalıntaş	75	Kocadayı	250				
Yoğunağaç	184	Korudibi	35				
Yücekonuk	149	Kuşbayırı	128				
Akbulak	152	Özlüce	87				
Akyokuş	32	Pilavtepe	237				
Alayağm	75	Sarıbaşak	248				
Aşağıovacık	203	Sarıhan	131				
Cumhuriyet	104	Yeşilbelen	239				
Çanakçı	148	Yıldızköy	0				
Çayırdam	102	TOPLAM	10375				
Toplam Nüfusa Oranı (%)			51,3	18,9		29,8	

Kaynak: DİE Genel Nüfus Sayımı, 2000

Tablo: 3.46. Karakoçan Köylerinin Nüfus Büyüklükleri (2007)

0–400				401–100		1000'DEN FAZLA	
Köy	Nüfusu	Köy	Nüfusu	Köy	Nüfusu	Köy	Nüfusu
Akarbaşı	158	anakı	132	Ağamezrası	399	Bulgurcuk	1311
Akecek	42	ayırdam	154	Altınoluk	515	Sarıcan	3127
Akkuş	10	Demirtepe	92	Bahecek	412		
Balcalı	71	Deveci	257	Kalecik	437		
Bardaklı	52	Durmuşköy	318	Yanice	489		
Beydere	65	Gözerek	104	Başyurt	536		
alıkaya	4	Güllüce	128	Bazlama	452		
Çamardı	52	İsaköy	70				
atalyol	10	Kırgıl	56				
avuşyolu	89	Köryusuf	88				
ayırgl	81	Kuşçu	158				
Demirdelen	113	Kümbet	49				
Doğanyol	107	Mahmutlu	323				
Gündeğdi	363	Maksutali	62				
Hamzalı	136	Mirahmet	123				
Kalkankaya	228	Sağın	202				
Karakoçan	39	Savucak	104				
Karapınar	373	Y. Ovack	232				
Karasakal	31	Yüzev	268				
Kavakdere	66	an	69				
Kızılca	183	Akpınar	70				
kızılpınar	209	Alabal	51				
koçyiğitler	149	elebi	181				
Kulundere	397	ıtak	74				
Okçular	257	Demirtaş	16				
Ormancık	50	Dumluyazı	13				
Pamuklu	16	Gümüşakar	36				
Paşayaylası	1	Hamurkesen	23				
Tekardıç	120	Karaçan	1				
budak	46	Kavakık	205				
Yalıntaş	50	Keklikköy	35				
Yanıkaya	154	Kocadayı	175				
Yeniköy	383	Korudibi	43				
Yoğunağaç	84	Kuşbayırı	78				
Yücekonuk	130	zlce	43				
Akbulak	135	Pilavtepe	20				
Akyokuş	61	Sarıbaşak	247				
Alayağm	80	Sarıhan	95				
Aşağıovacık	199	Yeşilbelen	161				
Cumhuriyet	89	Yıldızköy	0				
TOPLAM			9439	TOPLAM	3240	TOPLAM	4438
TOPLAM NÜFUSA ORANI (%)			55.1		18.9		25.9

Kaynak: DİE Genel Nüfus Sayımı, 2007

Bununla birlikte köyler arasındaki nüfus farklılığını tarım arazileri ve yüz ölçüm büyüklüğü ile açıklamak doğru olmayabilir. Çünkü bu farklılıkta toprağın verimliliği, su kaynakları, iklimin özellikleri ve ekonomik faaliyet türü önemli rol oynamaktadır. Gerçekten yaklaşık 41 km²'lik yüzölçümü ile en geniş arazi varlığına sahip olan Bulgurcuk Köyü'nün, 2000 yılındaki nüfusu 1488 kişidir. Ancak Bulgurcuk Köyü 2000 yılında en fazla nüfuslu yerleşme özelliğine sahip değildir. Bunun yanında 5,7 km²'lik alana sahip olan Başyurt'ta 2000 yılında nüfus 1671 kişidir. Bu örneklerden de anlaşıldığı gibi nüfus farklılığını sadece arazi büyüklüğü ile açıklamak doğru değildir. Bu nedenle köylerin nüfus farklılığını yerleşmelerin konumlarını, iklim şartlarını, yeryüzü şekillerini, toprak özelliklerini, sulama imkânlarını ve ulaşım durumlarını da dikkate alarak açıklamak gerekir.

Göçler kısmında da ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı gibi yoğun göçlere rağmen Bulgurcuk, Sarıcan ve Başyurt köylerinde nüfusun 1000 kişiden fazla olması dikkat çekicidir. Çünkü bu yerleşmeler Karakoçan şehrine çok yakın olmaları yanında telefon, okul, sağlık gibi imkânlara sahiptirler. Bunlardan Sarıcan'da belediye teşkilatı vardır. Elazığ – Bingöl karayolu kenarında bulunan ve bucak merkezi özelliği de olan Başyurt da belediyelik olma isteği vardır. Daha çok hayvancılık ekonomisi ile geçinen Bulgurcuk Köyü de süt fabrikasına yakındır.

3.2.2.1.2. Kır Nüfusu Yoğunluğu

2007 sayımına göre, 30.020 nüfusun yaşadığı, 1085 km² yüz ölçümle araştırma alanımızda km²'ye 28 kişi düşmektedir. Bu yoğunluk değeri 2000 yılında ise 41 kişiyle daha yüksek idi. Sayım yıllarına göre araştırma alanının yoğunluk değerlerini, Elazığ ili ve Türkiye yoğunluk değeri ile karşılaştıracak olursak, tüm sayım yıllarında hem Elazığ ilinde hem de Türkiye yoğunluk değerinden daha noksan olduğu dikkati çeker (Tablo: 3.47.).

2000 yılı verilerine göre Karakoçan İlçesi aritmetik nüfus yoğunluğu açısından çevresi ile karşılaştırıldığında Bingöl Merkez ve Kovancılar dışında kalan bütün ilçelerden daha yoğun bir nüfusa sahiptir. Nazmiye'de km²'ye 10 kişi, Mazgirt'te 20 kişi, Kiğı'da 18 kişi Yayladere'de 9 kişi, Bingöl merkezde 65 kişi ve Kovancılarda km²'ye 53 kişi düşmektedir. Karakoçan'da ise km²'ye düşen kişi sayısı 42'dir. Buna göre Karakoçan, batısında ve kuzeyinse bulunan yerleşmelere göre nüfus yoğunluğu

daha fazla olan bir yerleşmedir. Ancak nüfusun önemli bir kısmı şehir merkezinde toplanmaktadır.

Tablo: 3.47. Karakoçan İlçesi'ndeki Köylerin Faydalanılan Alanlarıyla 1940, 1960, 1980, 2000 ve 2007 Yıllarındaki Nüfus Yoğunlukları

<i>Köyün Adı</i>	Faydalanılan Alan (Km ²)	1940	1960	1980	2000	2007
KARAKOÇAN	16.4	19.8	138.3	396.3	1464.7	786.8
AĞAMEZRASI	7.3	14.6	15.9	57.8	50.5	54.7
AKARBAŞI	22.9	15.5	28.4	24.8	7.2	6.9
AKÇİÇEK	2.7	19.8	28.2	37.4	17.6	15.6
AKKUŞ	10.6	28.9	27.9	18.5	2.5	0.9
ALTINOLUK	18.1	8.7	16.9	25.5	26.4	28.5
BAHÇECİK	12.7	16.6	25	41.9	29.3	32.4
BALCALI	9	17.3	23.3	23.2	7.9	7.9
BARDAKLI	7	18	22.8	26.6	6.9	7.4
BEYDERE	6.7	15.8	41	58.7	13	9.7
BULGURCUK	40.9	6.3	17.8	34.6	36.4	32.1
ÇALIKAYA	10.4	28.4	22.5	28.7	5.7	0.4
ÇAMARDI	3.8	27.2	35.9	42	16.9	13.7
ÇATALYOL	5.5	9.8	18.1	30.3	3.3	1.8
ÇAVUŞYOLU	5.3	16.1	30.9	52.5	23.7	16.8
ÇAYIRGÜLÜ	13.9	13.2	26.8	26.5	10.3	5.8
DEMİRDELEN	7.4	0	8.3	18	12.2	15.3
DOĞANYOLU	8.5	0	29.7	35.6	15.4	12.6
GÜNDEĞDİ	24.2	12.4	23.3	29.8	17.1	15
HAMZALI	15.2	6.6	12	19.9	11.5	8.9
KALECİK	22.7	7.1	13.3	25.6	18.8	19.3
KALKANKAYA	7.8	12.9	16.1	27.1	26	29.2
KARAKOÇAN	6.4	16.5	27.8	30.8	7.1	6.1
KARAPINAR	5.1	19.8	7.6	49.3	81.6	73.1
KARASAKAL	5.4	25.3	30.7	34.3	4.3	5.7
KAVAKDERE	11	10.5	15.1	19.8	7.9	6
KIZILCA	10.8	8.6	19.1	28.4	14.7	16.9
KIZILPINAR	30.8	6.8	9.8	15.5	7.5	6.8
KOÇYİĞİTLER	19.4	13.4	24.1	20.5	10.7	7.7
KULUNDERE	21.6	5.6	12.7	21.8	17.8	18.4
OKÇULAR	28	29.9	48.4	45.1	15.1	9.2
ORMANCIK	6.8	23.1	28.7	18.2	8.2	7.4
PAMUKLU	9.5	0	27.3	19.2	1.3	1.7
PAŞAYAYLASI	9.4	0	7.3	5.1	0	0.1
SARICAN	33.2	19.6	29.9	46.4	86.3	94.2
TEKARDIÇ	4.1	18.4	38.1	50.2	27.2	29.3
ÜÇBUDAK	7.7	11.5	17.1	20.4	4.7	6
YALINTAŞ	11.1	2.7	3.6	11.1	6.8	4.5
YENİCE	4.6	0	26.6	72.3	93.7	106.3
YENİKAYA	24.6	7.7	10.3	12.7	10.4	6.3
YENİKÖY	10.1	0	25.7	61.6	40.9	37.9
YOĞUNAĞAÇ	11.8	23.9	31.9	26.9	15.6	7.1
YÜCEKONUK	8.5	21.4	35.1	56.3	17.5	15.3
BAŞYURT (BM)	5.7	35.9	47.5	113.5	290.9	94
AKBUDAK	7.4	32.7	50.2	73	20.6	18.2
AKYOKUŞ	6.5	0	35	39	4.9	9.4
ALAYAĞMUR	13.6	0	26.3	25.6	5.5	5.9

Tablo: 3.47.'nin devamı...

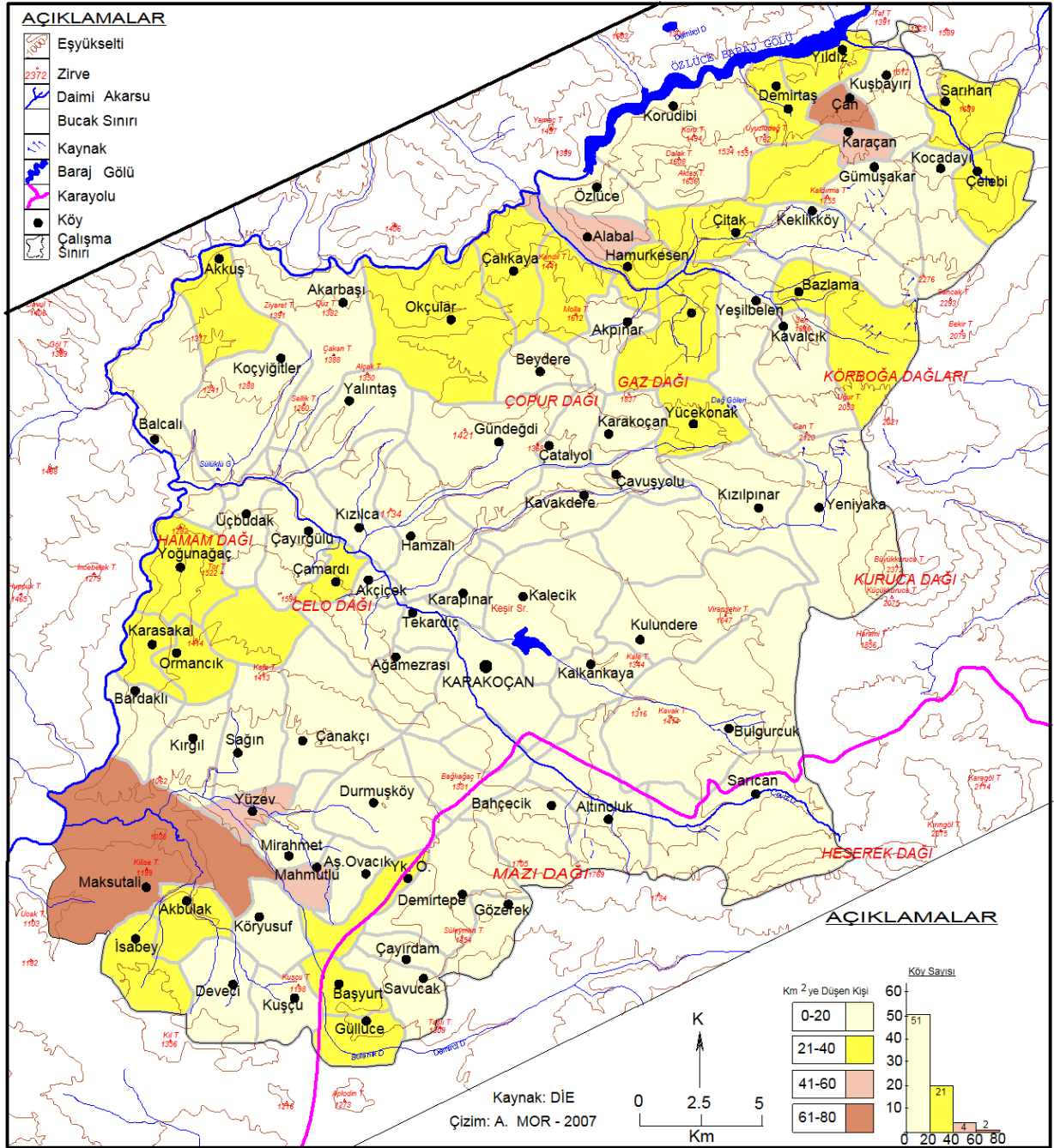
<i>Köyün Adı</i>	Faydalanılan Alan (Km ²)	1940	1960	1980	2000	2007
AŞAĞIOVACIK	5.7	17.7	23.5	46.8	35.6	34.9
CUMHURİYET	5.4	0	0	0	19.1	16.5
ÇANAKÇI	18.9	5.7	10.9	12.6	7.8	7
ÇAYIRDAM	3.8	14.1	45.7	52.6	27.1	40.5
DEMİRTEPE	16.6	1.9	3.1	5.1	5.2	5.5
DEVECİ	10.8	9.4	21.2	35.2	26.2	23.8
DURMUŞKÖY	15.3	9.7	17.1	25.2	20.2	20.8
GÖZEREK	6.8	12	22.8	21.2	16.4	15.3
GÜLLÜCE	6.8	30.8	41.5	48.3	25.7	18.8
İSAKÖY	9.4	25.7	21.9	25.3	8.8	7.4
KIRGIL	9.6	5.2	24.5	29	11.5	5.8
KÖRYUSUF	7.9	12.8	12.4	27.7	15.2	11.1
KUŞCU	6.8	13.9	29.1	48.2	29.1	23.2
KÜMBET	104.4	0	2.6	4.6	0.6	0.5
MAHMUTLU	3.1	58	94.3	143	101.3	104.2
MAKSUTALİ	3	78.4	87.7	112.4	14	20.7
MİRAHMET	7.5	12.1	16.1	23.6	20.4	16.4
SAĞIN	12.2	12.3	18.8	28	20.5	16.6
SAVUCAK	7.4	2.4	7.3	15.8	14.1	14.1
YUKARIOVACIK	6.8	21.7	32.9	45.6	37.4	34.1
YÜZEV	4.4	49.7	68	110.8	78	60.9
ÇAN (BM)	3.4	70.8	83.5	116.7	52.6	20.3
AKPINAR	7.1	18.5	31.1	34.2	12.3	9.9
ALABAL	6.4	48.7	68.6	64.2	15.9	8
BAZLAMA	19.5	23.2	40.3	59.9	29.3	23.2
ÇELEBİ	9.7	29.1	45.6	77.3	24.3	18.7
ÇITAK	8.9	17.7	20.1	39.4	10.7	8.3
DEMİRTAŞ	6.2	40.6	59.9	31.5	4.7	2.6
DUMLUYAZI	10.3	0	17.9	22.3	1.2	1.3
GÜMÜŞAKAR	11.5	17.3	18.1	16.2	5.6	3.1
HAMURKESEN	5.5	31.9	50.6	48.2	7.2	4.2
KARAÇAN	3.1	42.2	57.8	70.6	6.5	0.3
KAVALCIK	13.3	16.7	19.4	38.7	25.7	15.4
KEKLİKÖY	13.9	20.5	21.1	22.4	2.5	2.5
KOCADAYI	11.2	25.5	44.4	55	22.4	15.6
KORUDİBİ	17.3	25.1	31.1	27.9	2	2.5
KUŞBAYIRI	11.3	23.2	35.7	50	11.3	6.9
ÖZLÜCE	6.8	18.8	29.8	26.3	12.8	6.3
PİLAVTEPE	8.3	0	0	14.3	28.5	2.4
SARIBAŞAK	14.8	34.1	40.5	49.9	16.8	16.7
SARIHAN	9.4	31.8	35.9	44.2	14	10.1
YEŞİLBELEN	16.2	18	25.7	35.1	14.7	9.9
YIZDIKÖY	6.3	22.7	31.2	25.6	0	0
TOPLAM	1085	18	29.7	42.5	38.7	27.7

Karakoçan ve Başyurt ovaları ilçe genelindeki beşerî ve fizikî coğrafya potansiyeli bakımından en elverişli alanlar olması nedeniyle, barındırdığı nüfus miktarı ve yerleşim birimi sayısı bakımından ilçenin diğer kesimlerinden daha yüksek bir değere sahiptir. Ancak Karakoçan İlçesi coğrafi potansiyeli bakımından ilin en elverişli

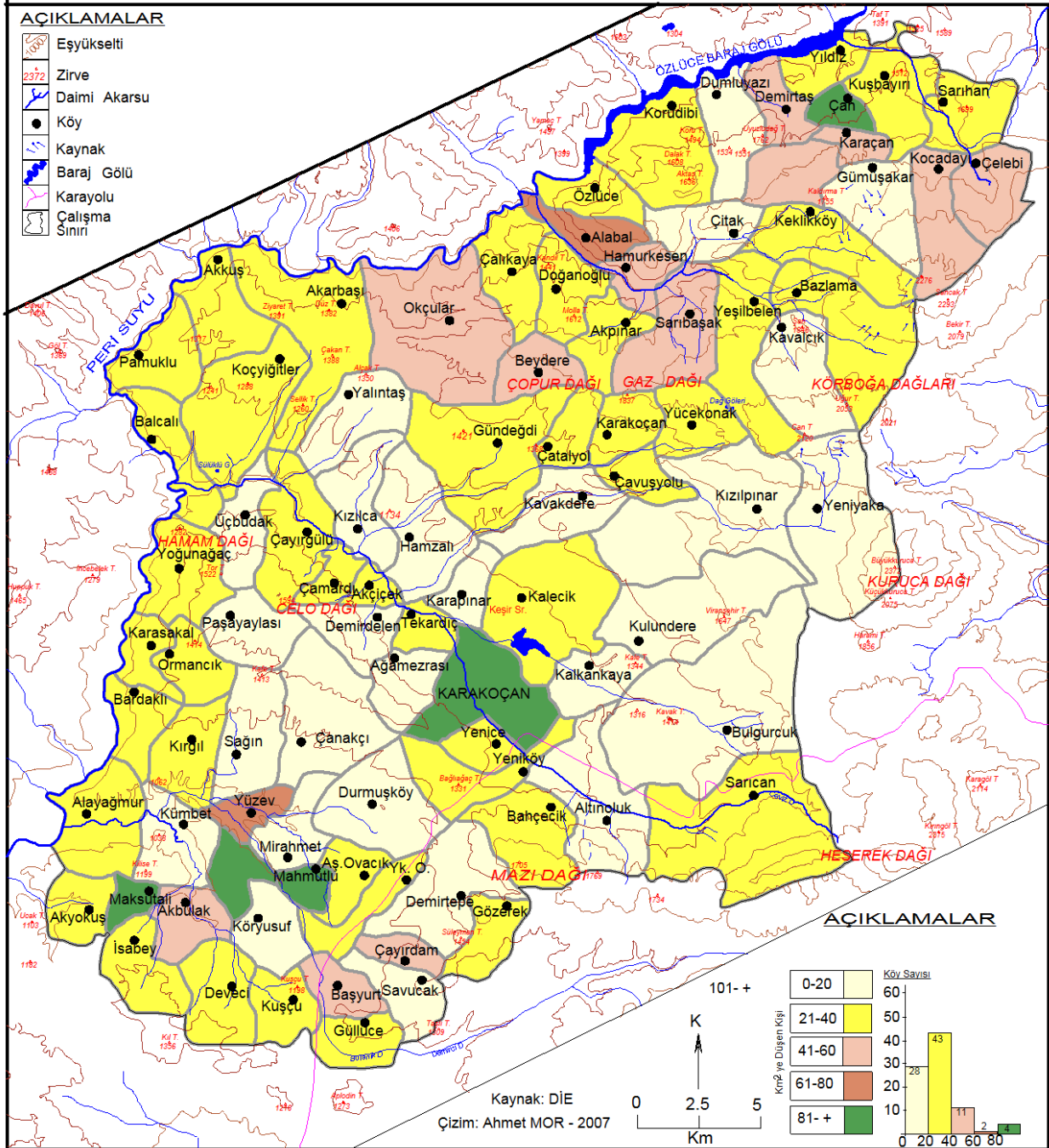
sahalarına sahip değildir. Karakoçan'ın kuzeyine doğru giderek genişleyen dağlık sahalar geniş yer tutmaktadır. Bu sebeple tüm sayım yıllarında araştırma alanımızdaki nüfus yoğunluğu, il genel nüfus yoğunluğu değerinden daha düşük bir değere sahiptir. Ancak ilçeler bazında Karakoçan İlçesi'nin nüfus yoğunluğu bakımından daha yüksek değerler gösterdiği söylenebilir.

Nüfus yoğunluğu değerine Karakoçan şehrini dâhil etmediğimiz takdirde kırsal nüfus yoğunluğu daha da düşmektedir. Bu durumda 2007' de nüfus yoğunluğu km² ye 16 kişi düşmektedir. Nüfus yoğunluğunun kır ve şehir ayrımında büyük farklılıklar göstermesi, ilçede nüfusun toplanma merkezinin adeta Karakoçan şehri olduğunu gösterir.

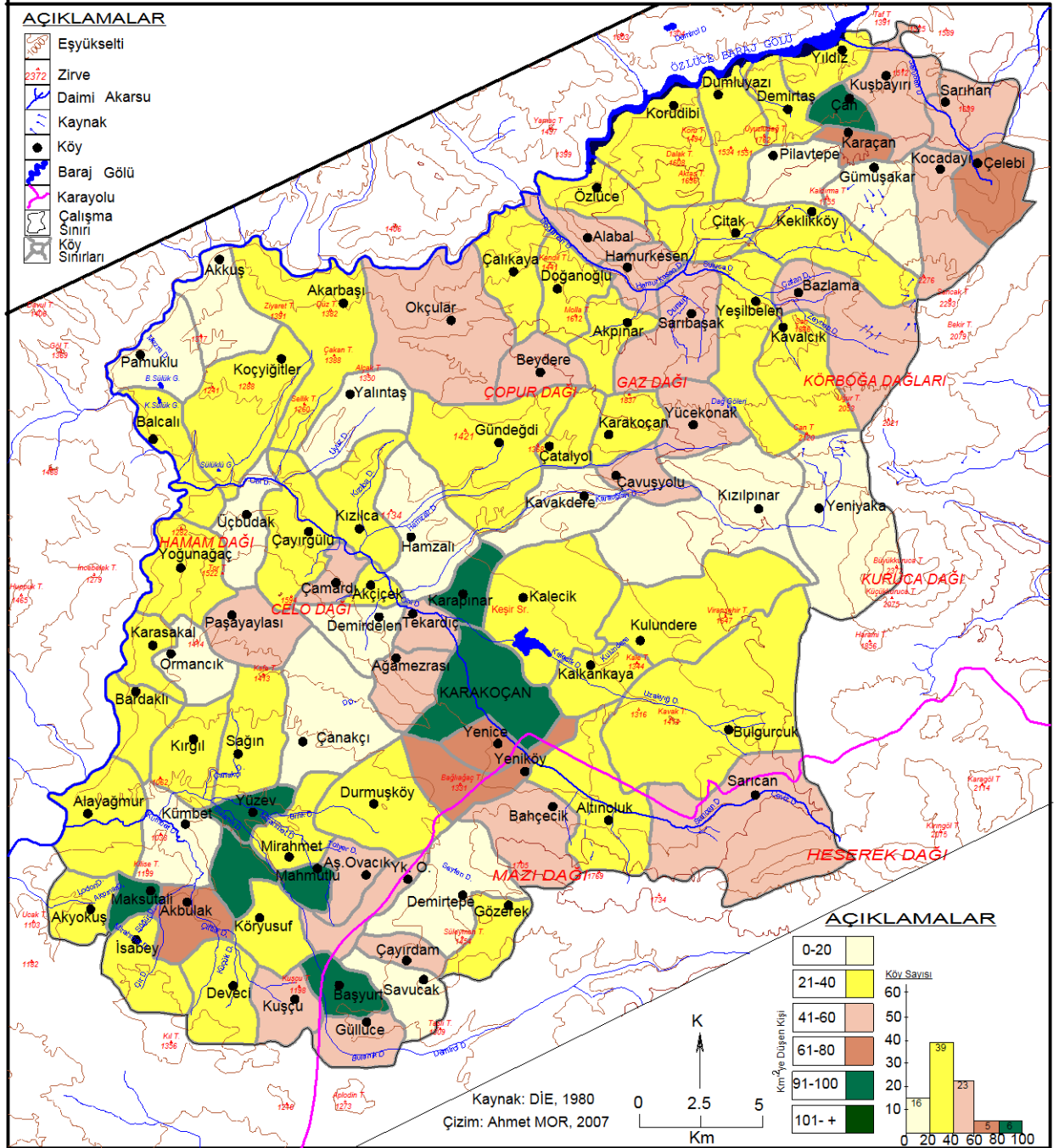
Harita: 3.9. Karakoçan İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (1940)

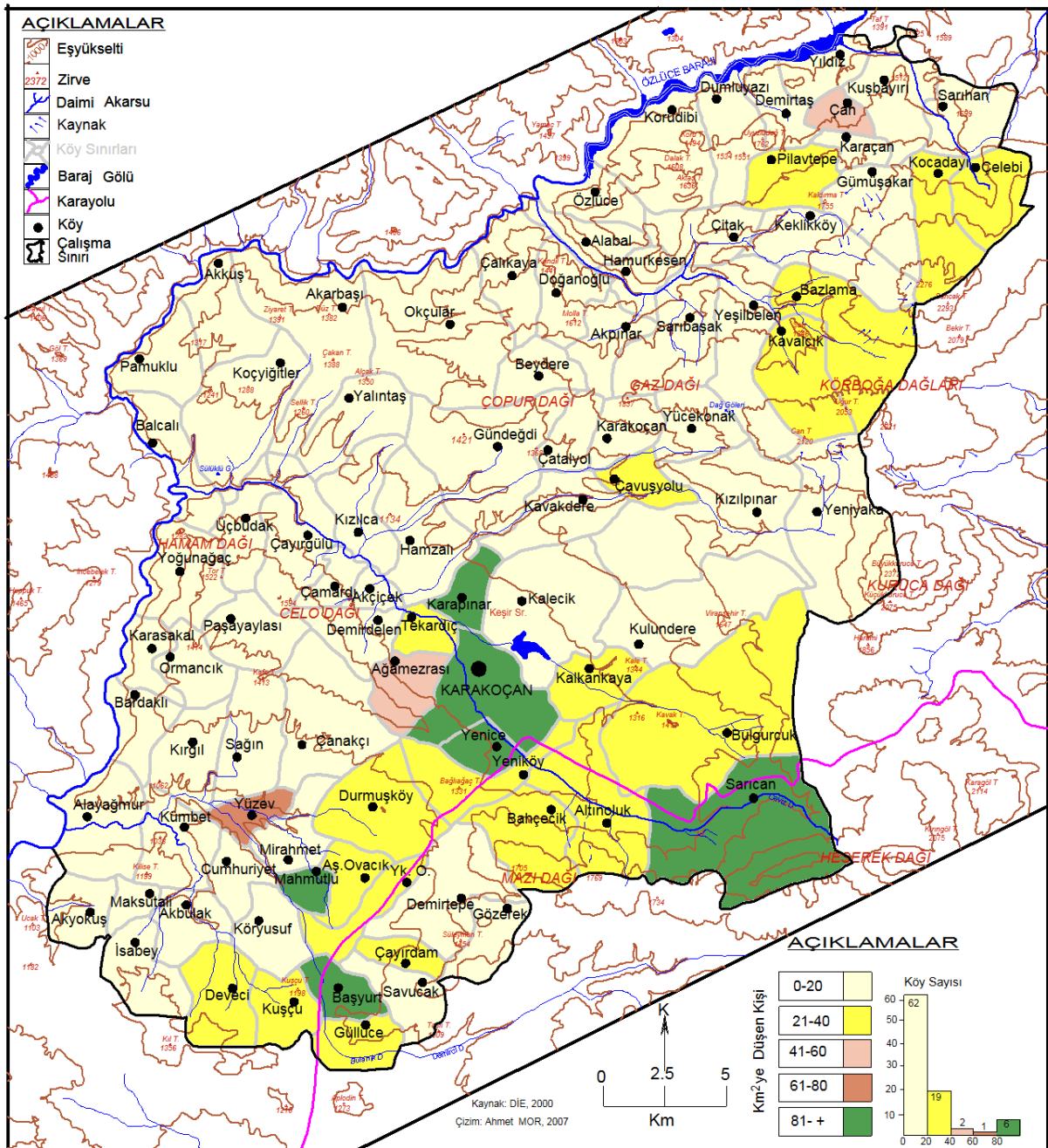
Harita: 3.10. Karakoçan İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (1960)

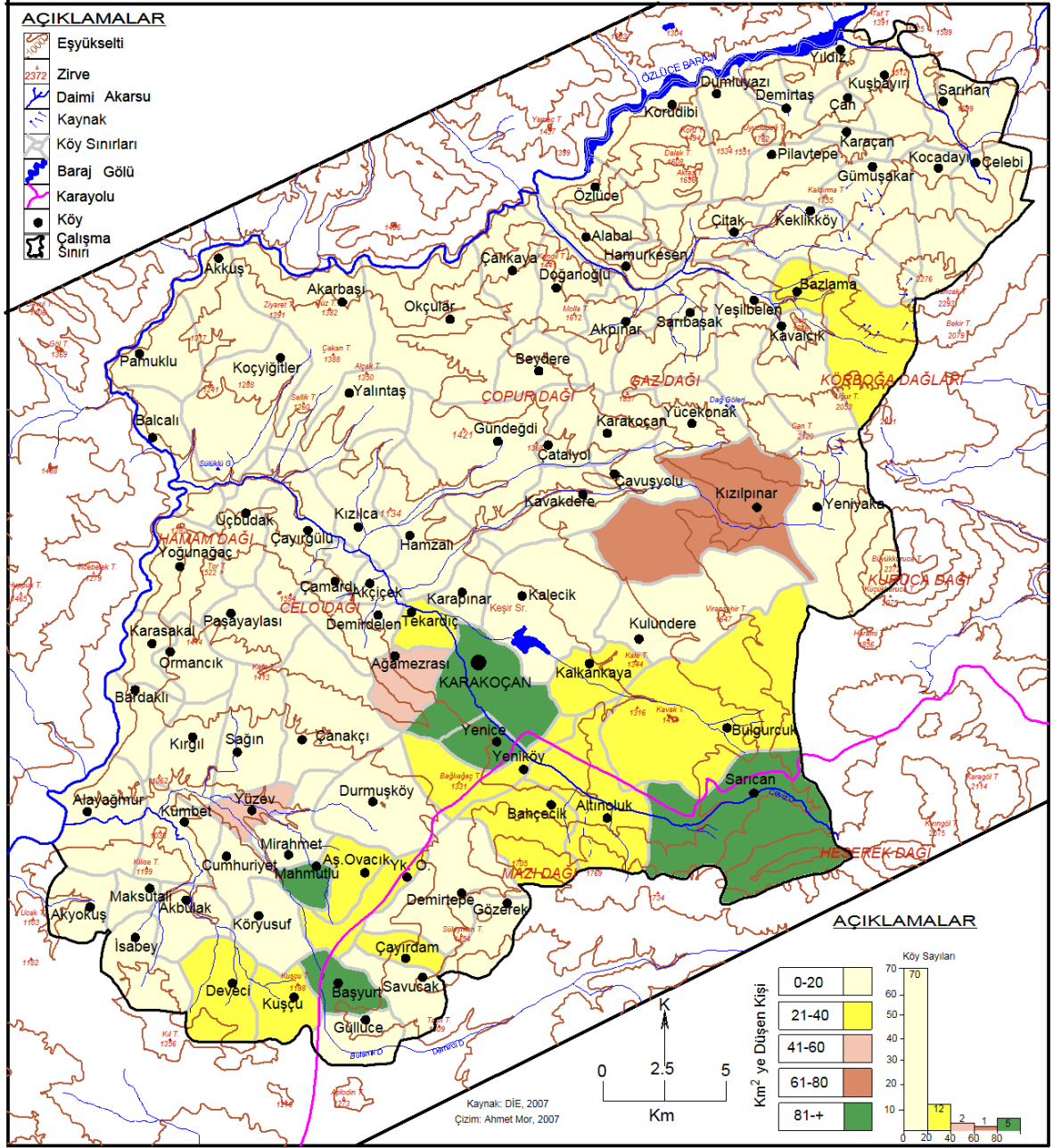
Harita: 3.11. Karakoçan İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (1980)

Harita: 3.12. Karakoçan İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (2000)

Harita: 3.13. Karakoçan İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (2007)

1940 – 2007 yılları arası, araştırma alanı aritmetik nüfus yoğunluğu değeri, 15 kişiden 28 kişiye yükselmiştir. 67 yıllık dönemde araştırma alanı nüfus yoğunluğu ancak bir kat artış gerçekleştirirken, aynı dönemde aritmetik nüfus yoğunluğu 23 kişiden 100 kişiye yükselerek, yaklaşık 4 katı bir artış gerçekleştirmiştir. Elazığ ilinde ise aynı dönemde aritmetik nüfus yoğunluğu 21 kişiden 60 kişiye yükselerek 3 kat oranında bir artış kaydetmiştir. Bu karşılaştırmalardan da anlaşılacağı üzere Karakoçan'da nüfus yoğunluğunun yıllar itibarıyla gösterdiği değışim, Türkiye'ye ve Elazığ ilinin değışiminden ayrı olarak kendine özgü değışim modeli sergilemektedir.

Araştırma alanı aritmetik nüfus yoğunlunun sayımların başlangıç dönemlerinde, Türkiye ortalamasına yakın değerler göstermesine rağmen, son sayım yıllarına doğru yoğunluk değerleri arasındaki fark artmıştır (Tablo: 3.47.).

Araştırma alanı aritmetik nüfus yoğunluk değeri yükselti basamaklarına göre büyük farklılıklar göstermektedir. İnceleme alanımızda 1000 – 1250 metreler arasında bulunan yükselti kademesi en geniş alanı kaplamaktadır. Bu yükselti, kademesinde bulunan alan bütün arazinin %37'sini oluşturmaktadır. 2251 – 2500 metreler arasında bulunan alan, genel arazinin %0,2 (2,6 km²) sine karşılık gelmektedir.

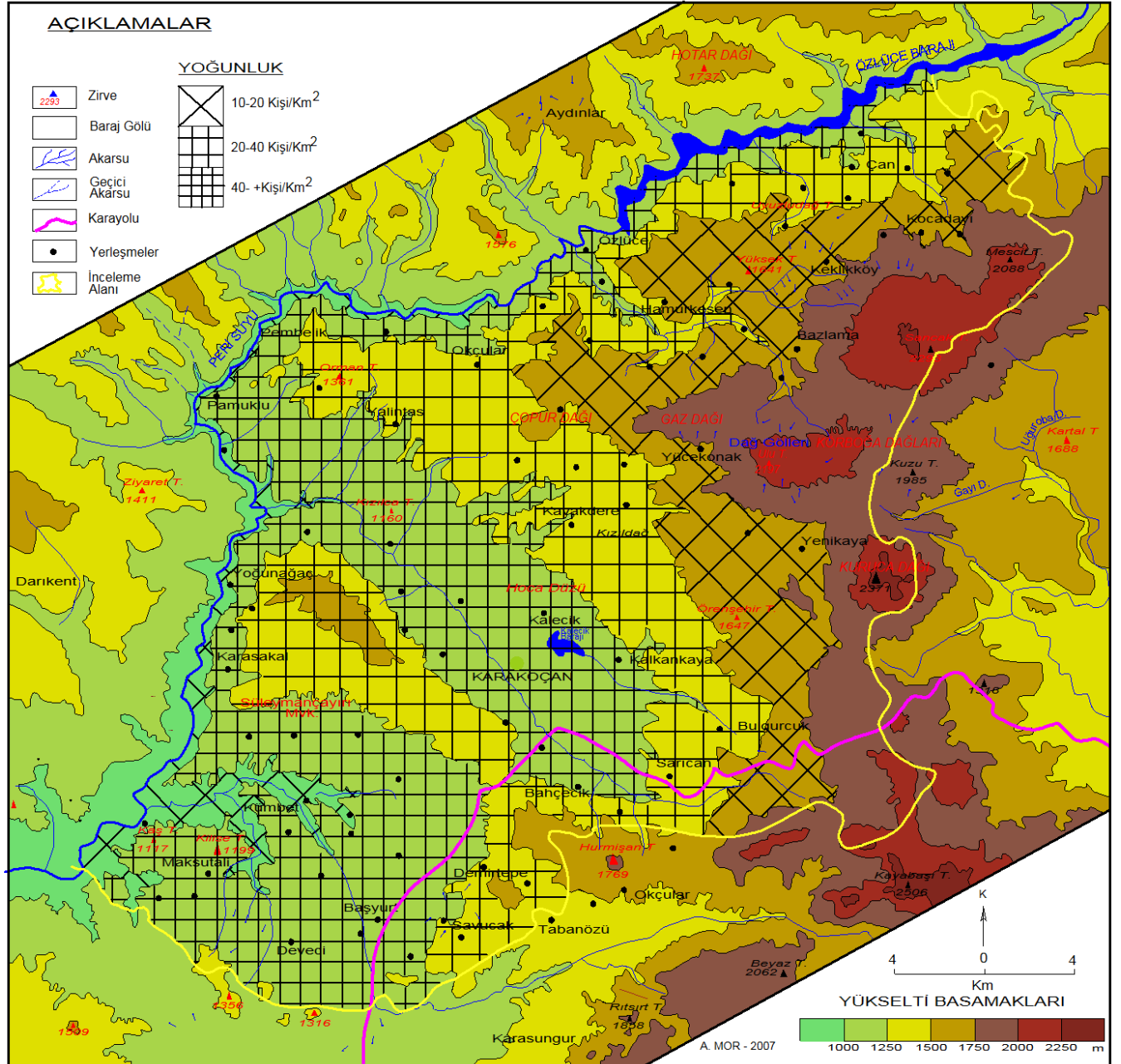
1000 metreden alçak araziler genel arazinin %4'üne karşılık gelip, Peri Suyu vadisinin yamaçlarında bulunmaktadır. Bu yükselti kademesinde bulunan araziler dar ve engebeli olduğu için yerleşmelerin az bir kısmını barındırmaktadır. Bu yükselti kademesinde bulunan yerleşmelerin, ilçedeki bütün yerleşmelerin içindeki payı 1940'da %3,8, 1970'te %5,7 ve 2000'de %5,6 olmuştur. 1000 metreden alçak kesimde bulunan yerleşmelerin, inceleme alanı nüfusu içindeki oranı 1940'ta %3,6, 1970'de %4,4 ve 2000'de %5,6 olmuştur. 1000 metreden alçak kesimlerde aritmetik nüfus yoğunluğu 1940'ta 11,3 kişi, 1970'te 34,8 kişi ve 2000 yılında kırsal kesimden Karakoçan şehrine olan göçlerin etkisiyle, 13,7 kişidir. Bütün bu özelliklere göre bütün sayım dönemlerinde 1000 metreden alçak kesimler, nüfus yoğunluğu açısından, nüfusu bulunan yükselti kademeleri içinde en seyrek olan basamaktır. Bu nedenle yükseltinin az ve alanın dar olması yanında nüfus yoğunluğunun da seyrek olması topografyanın ne kadar dalgalı olduğunu hatırlatmaktadır.

1001 – 1250 metreler arasında bulunan yükselti basamağı, inceleme alanımızda en geniş alanı oluşturmaktadır. İnceleme alanımızın %37,1'i (403km²) 1001 – 1250 metreler arasında bulunan arazilerden meydana gelmektedir. Nüfus ve yerleşmelerin çoğu bu yükselti kademesinde toplanmıştır. Bu yükselti basamağı 1940 yılı nüfusunun %35,1'i, 1970 yılı toplam nüfusunun %47,3'ünü ve 2000 yılı toplam nüfusunun %72,5'i oluşturmaktadır. Aritmetik nüfus yoğunluğu açısından 1940 yılında km²'ye 14 kişi, 1970 yılında km²'ye 41 ve 2000 yılında km²'ye 81 kişi düşmektedir. Araştırma sahamız içinde en geniş alana sahip bu yükselti basamağında nüfus ve yerleşme yoğunluğu ile birlikte aritmetik nüfus yoğunluğunun da yüksek olmasında birtakım sebepler vardır. Bu sebeplerin başında Karakoçan ve Başyurt Ovası gibi geniş düzlükler ile Karakoçan şehrinin bulunması gelmektedir. Bununla birlikte ova ile dağlık sahaların kontak noktasında bulunan yerleşmeler aritmetik nüfus yoğunluğunun artmasını sağlamaktadır.

1251 – 1500 metreler arasındaki yükselti basamağının aritmetik nüfus yoğunluğu açısından yüksek değerler göstermesinde alanın etkisi çok büyüktür. Çünkü kırsal nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu yükselti basamağıdır. Nüfus; yerleşme ve yüzölçümleri bakımından bu yükselti basamağı 1000 – 1250 metreler arasındaki yükselti basamağından sonra gelmektedir. Yerleşme dağılışı açısından bu yükselti basamağı 1940, 1970 ve 2000 yıllarında %32’lik bir orana sahiptir. Nüfus miktarının yükselti basamaklarına dağılışı bakımından bu yükselti basamağı 1940’ta %32, 1970’te %31 ve 2000’de %18’lik bir orana sahiptir. Aritmetik nüfus yoğunluğu açısından bu yükselti basamağını inceldiğimizde araştırma sahasında ikinci sırada gelmektedir. Bu yükselti basamağının bir önceki yükselti basamağına göre daha dar bir alana sahip olduğu halde aritmetik nüfus yoğunluğunun ikinci sırasında gelmesi, bu yükselti basamağında engebeli arazilerin geniş yer tutmasından kaynaklanmaktadır.

Nüfus ve yerleşmenin bulunduğu en son yükselti basamağı 1501–1750 metreler arasındadır. Bu yükselti basamağı inceleme alanımızın %17,5’ini oluşturmaktadır. İlçe kuruluşundan günümüze kadar, burada bulunan köy sayısı 13’tür. Bu 13 köyde 1940’ta toplam 3364 kişi (%20,4), 1970’de 6044 kişi (%19,5) ve 2000 yılında 2802 kişi (%6,2) bulunmaktadır. Yıllar itibariyle köy sayısı değişmediği halde, bu köylerde bulunan nüfus önemli miktarda düşmüştür. 1940 – 1970 yılları arasında hayvancılık nedeniyle 1500 – 1750 yükselti basamağında bulunan köyler nüfus bakımından daha kalabalıktır.

Harita: 3.14. Karakoçan'da Yükselti Basamaklarına Göre Nüfus Yoğunluğu(2000)

Tablo: 3.48. Karakoçan'da Yükselti Basamaklarına Köy Nüfusları (1940)

750–1000	Nf.	1001–1250	Nf.	1251–1500	Nf.	1501–1750	Nüfus
Balcalı	156	Ağamezrası	107	Altınoluk	157	Beydere	106
Bardaklı	126	Akçiçek	54	Bulgurcuk	258	Kızılpınar	208
Yüzev	218	Akarbaşı	355	alılkaya	296	Yanıkaya	188
		Akkuş	306	atalyol	54	Yücekonuk	183
		Bahçecik	211	avuşyolu	85	Bazlama	452
		Demirdelen	100	Karakoçan	106	Çelebi	282
		Hamzalı	162	Kavakdere	115	ıtak	157
		Kalecik	101	koçyiğitler	259	Gümüşakar	200
		Kalkankaya	101	Kulundere	121	Kavakcık	222
		Karapınar	136	Okçular	836	Keklikköy	284
		Karasakal	93	Sarıcan	650	Kocadayı	285
		Ormancık	158	Yalıntaş	30	Sarıbaşak	504
		Tekardıç	76	Gündeğdi	183	Yeşilbelen	293
		budak	89	Demirtepe	31		
		Yoğunağ	282	Gözerek	81		
		Çamardı	103	Savucak	18		
		Başyurt	206	an	241		
		Akbulak	241	Akpınar	131		
		Aşğiovacık	101	Alabal	312		
		anakı	108	Hamurkesen	174		
		ayırdam	53	Karaçan	129		
		Deveci	101	Kuşbayırı	263		
		Durmuşköy	148	zlce	128		
		Güllüce	210	Demirtaş	251		
		İsaköy	242	Sarıhan	297		
		Kırgıl	50				
		Köryusuf	101				
		Kuşçu	95				
		Mahmutlu	182				
		Maksutali	235				
		Mirahmet	90				
		Sağın	150				
		Yk. ovacık	148				
		Korudibi	434				
		Yıldızköy	143				
	500		5472		5206		3364

Tablo: 3.49. Karakoçan'da Yükselti Basamaklarına Ky Nüfusları (1970)

750–1000	Nüfus	1001–1250	Nüfus	1251–1500	Nüfus	1501–1750	Nüfus
Balcalı	219	Ağamezrası	201	Altınoluk	410	Beydere	372
Bardaklı	135	Akarbaşı	697	Bulgurcuk	1076	kızılpınar	369
Alayağmur	377	Akecek	95	alıkaya	298	Yanıkaya	242
Kümbet	348	Akkuş	287	atalyol	124	Yücekonuk	451
Yüzev	454	Çamardı	152	avuşyolu	224	Bazlama	1004
		ayırgl	408	Doğanyol	341	Çelebi	605
		Demirdelen	74	Gündeğdi	685	ıtak	263
		Hamzalı	304	Karakoçan	159	Gümüşakar	209
		Kalecik	481	Kavakdere	246	Kavakcık	389
		Kalkankaya	229	koyigitler	429	Keklikköy	378
		Karapınar	77	Kulundere	376	Kocadayı	490
		Karasakal	159	Okçular	1420	Sarıbaşak	709
		Kızılca	209	Paşayaylası	36	Yeşilbelen	563
		Ormancık	138	Sarıcan	1024		
		Pamuklu	187	Yalıntaş	52		
		Tekardıç	186	Demirtepe	75		
		budak	129	Savucak	81		
		Yanice	212	Gözerek	197		
		Yeniköy	510	an	397		
		Yoğunağaç	386	Alabal	538		
		Bahçecik	426	Demirtaş	369		
		Başyurt	434	Dumluyazı	248		
		Akbulak	471	Hamurkesen	322		
		Akyokuş	280	Karaçan	213		
		Aşāıovacık	211	Kuşbayırı	542		
		Cumhuriyet		zlce	218		
		anakı	322	Pilavtepe			
		ayırdam	129	Sarıhan	422		
		Deveci	366	Akpınar	239		
		Durmuşköy	404				
		Güllüce	416				
		İsaköy	236				
		Kırgıl	271				
		Köryusuf	173				
		Kuşçu	256				
		Mahmutlu	405				
		Maksutali	326				
		Mirahmet	177				
		Sağın	293				
		Yukarı ovacık	316				
		Korudibi	538				
		Yıldızköy	213				
	1533		11784		10761		6044

Ancak 1970 – 2007 yılları arasında inceleme alanında yoğun bir şekilde göç başladığı için nüfusunun önemli bir kısmını yitirmiş durumdadır. Yani yükseltisi fazla olan dağlık sahalar nüfus açısından son derece tenhadır. Bu özellikler doğrultusunda 1501 – 1750 metreler arasında 1940'ta km^2 de 18 kişi olan aritmetik nüfus yoğunluğu 1970'te 32 kişiye yükselmiş ve 2000 yılında tekrar azalarak 15 kişiye düşmüştür.

1751 metreden daha yüksek yerler toplam alanımızın %5,3'ne (58 km^2) karşılık gelmektedir. Bu yüksek sahalar Gaz, Kuruca ve Körboğa dağlarından oluşmaktadır. Bu sahada köy yerleşmesi bulunmamakla birlikte yaz döneminde yoğun yaylacılık faaliyetlerine sahne olmaktadır.

1001 – 1250 metreler arasındaki yükselti basamağının geniş alanına rağmen, aritmetik nüfus yoğunluğu bakımından da yüksek değerler göstermesinde fizikî ve beşerî faktörlerin etkisi vardır. Bu faktörlerden en belirgin olanlarını şöyle sıralayabiliriz: Tarım ve hayvancılık gibi iki ekonomik faaliyeti birden yürütmenin mümkün olduğu bu alanların öteden beri tercih ediliyor olması; ovalardaki verimli tarım arazilerden tamamen faydalanabilme istekleri, bazı zamanlarda görülen taban suyu seviyesi yükselmelerinden ve bu durumun oluşturduğu hastalıklardan uzaklaşma, yüksek dağlardan inen derelerin taşıdığı bol ve temiz su kaynakları; asayiş ve güven ortamının zayıfladığı dönemlerden gelen tarihî alışkanlıklarla 1001 – 1250 metreler arasında bulunan etek düzlüklerinin tercih edilmesi gibi faktörlerdir.

Öte yandan 1500 metrenin üzerinde yer alan kesimlerde ise, yükseltiye bağlı olarak görülen elverişsiz iklim şartları yanında kuvvetli eğime sahip bu sahalarda şiddetli erozyon da etkili olmuştur.

İnceleme alanımızda nüfus ve yerleşmenin üst sınırı 1500 metreye denk gelmektedir. Çünkü bu yükseltiden sonra sadece elverişsiz iklim koşulları görülmez. Bu elverişsiz iklim koşulları yanında, erozyonun etkileri de belirgin bir şekilde görülmektedir. Hem iklim şartları hem de tarım arazilerinin son derece sınırlı olması tarım faaliyetlerini ortadan kaldırmıştır. Ulaşım imkânlarının da kısıtlı olduğu bu sahalar, asayiş ve güven ortamının elverişsiz olduğu dönemlerden gelen tarihî alışkanlıklar nedeniyle ıssız yerler olmuştur.

Aritmetik yoğunlukta gerçeğe yaklaşmak için sayım istatistiklerinin müsaadesi neticesinde, en küçük idarî saha ünitelerine kadar inmek ve bu ünitelere göre yoğunluğu aramak icap eder. Ancak bu takdirde aritmetik yoğunluk yoluyla nüfus dağılışı araştırmalarında bir dereceye kadar doğru sonuçlara varılabilir ve coğrafi bir anlam ve

değer taşıyan yoğunluk haritaları, elde edilebilir. (Tanoğlu, 1969: 57) Bu nedenle araştırma alanımızdaki yerleşmelerin nüfus yoğunluklarının hesaplanmasında “aritmetik nüfus yoğunluğu” yönteminden yararlanılmıştır.

Tablo:3.50. Karakoçan’da Yükselti Basamaklarına Köy Nüfusları (2000)

750–1000	Nüfus	1001–1250	Nüfus	1251–1500	Nüfus	1501–1750	Nüfus
Balcalı	71	Ağamezrası	369	Altınoluk	477	Beydere	87
Bardaklı	48	Akarbaşı	165	Bulgurcuk	1488	Kızılpınar	231
Alayağm	75	Akçiçek	48	Çalıkaya	60	Yanıkaya	255
Kümbet	67	Akkuş	27	Çatalyol	18	Yücekönük	149
Yüzev	342	Bahçecik	373	Çavuşyolu	125	Bazlama	571
		Çamardı	64	Doğanyol	131	Çelebi	236
		Çayırözü	143	Gündeğdi	414	Gümüşakar	65
		Demirdelen	90	Karakoçan	46	Kavakcık	341
		Hamzalı	175	Kavakdere	87	Keklikköy	35
		Kalecik	427	koçyiğitler	208	Kocadayı	250
		Kalkankaya	203	Kulundere	385	Sarıbaşak	248
		Karapınar	417	Okçular	422	Yeşilbelen	239
		Karasakal	23	Paşayaylası	0	Çıtak	95
		Kızılca	159	Sarıcan	2867		
		Ormancık	56	Yalıntaş	75		
		Pamuklu	12	Gözerek	111		
		Tekardıç	112	Savucak	104		
		Üçbudak	36	Demirtepe	86		
		Yanice	433	Çan	179		
		Yeniköy	412	Akpınar	87		
		Yoğunağaç	184	Alabal	102		
		Akbulak	152	Hamurkesen	39		
		Akyokuş	32	Karaçan	20		
		Aşağıovacık	203	Kuşbayırı	128		
		Çanakçı	148	Özlüce	87		
		Çayırדם	102	Pilavtepe	237		
		Deveci	282	Sarıhan	131		
		Durmuşköy	309	Demirtaş	29		
		Güllüce	175	Dumluyazı	12		
		İsaköy	83				
		Kırgıl	110				
		Köryusuf	120				
		Kuşçu	199				
		Mahmutlu	318				
		Maksutali	42				
		Mirahmet	152				
		Sağın	249				
		Yukarı ovacık	255				
		Başyurt	1671				
		Cumhuriyet	104				
		Korudibi	35				
		Yıldızköy	0				
Toplam	603		8669		8155		2802

Tablo: 3. 51. Karakoçan’da Yükselti Basamaklarına Köy Nüfusları (2007)

750–1000	Nüfus	1001–1250	Nüfus	1251–1500	Nüfus	1501–1750	Nüfus
Balcalı	71	Ağamezrası	399	Altınoluk	515	Beydere	65
Bardaklı	52	Akarbaşı	158	Bulgurcuk	1311	Kızılpınar	209
Alayağmur	80	Akecek	42	alıkaya	4	Yanıkaya	154
Kümbet	49	Akkuş	10	atalyol	10	Yücekonuk	130
Yüzev	268	Çamardı	52	avuşyolu	89	Bazlama	452
		ayırgl	81	Doğanyol	107	Çelebi	181
		Demirdelen	113	Gündeğdi	363	ıtak	74
		Hamzalı	136	Karakoçan	39	Gümüşakar	36
		Kalecik	437	Kavakdere	66	Kavakcık	205
		Kalkankaya	228	koçyiğitler	149	Keklikköy	35
		Karapınar	373	Kulundere	397	Kocadayı	175
		Karasakal	31	Okçular	257	Sarıbaşak	247
		Kızılca	183	Paşayaylası	1	Yeşilbelen	161
		Ormancık	50	Sarıcan	3127		
		Pamuklu	16	Yalıntaş	50		
		Tekardıç	120	Demirtepe	92		
		budak	46	Savucak	104		
		Yanice	489	Gözerek	104		
		Yeniköy	383	an	69		
		Yoğunağaç	84	Alabal	51		
		Bahçecik	412	Demirtaş	16		
		Başyurt	536	Dumluyazı	13		
		Akbulak	135	Hamurkesen	23		
		Akyokuş	61	Karaçan	1		
		Aşāıovacık	199	Kuşbayırı	78		
		Cumhuriyet	89	zlce	43		
		anaki	132	Pilavtepe	20		
		ayırdam	154	Sarıhan	95		
		Deveci	257	Akpınar	70		
		Durmuşköy	318				
		Güllüce	128				
		İsaköy	70				
		Kırgıl	56				
		Köryusuf	88				
		Kuşçu	158				
		Mahmutlu	323				
		Maksutali	62				
		Mirahmet	123				
		Sağın	202				
		Yukarı ovacık	232				
		Korudibi	43				
		Yıldızköy	0				
	520		7209		7264		2124

Karakoçan İlçesi’nin nüfus yoğunluğ bu esasa göre hesaplanmış ve 1940, 1960, 1980, 2000 ve 2007 yıllarına ait beş adet nüfus yoğunluğ haritası hazırlanmıştır (Harita: 3.9, 3.10, 3.11, 3.12, 3.13.).

1940 yılında inceleme sahamızın aritmetik nüfus yoğunluğu km^2 'ye 15 kişidir. 77 olan köy yerleşmelerin 29'unda km^2 ye düşen kişi sayısı 15'in altında ve 48'de ise km^2 ye düşen kişi sayısı 15'in altında ve 48'in de ise km^2 ye düşen kişi sayısı 15'in üstünde bulunmaktadır. 1940 yılında aritmetik nüfus yoğunluğu dağlık sahada bulunan Savucuk'ta (km^2 'ye 2 kişi) en az ve ova köylerinden olan Maksutali ise (km^2 ye 78 kişi) en yüksek değer göstermektedir.

1940 yılı aritmetik nüfus yoğunluğunu birtakım gruplara ayırarak incelediğimizde çok farklı özellikler karşımıza çıkmaktadır. Köylerin 50 tanesinin yoğunluğunun km^2 'ye düşen kişinin 20 ya da 20'den az olduğu saptanmıştır. 1940'lı yıllarda ilçe yeni kurulduğu için Karakoçan ilçe merkezi, köy yerleşmeleri üzerinde herhangi bir etkiye sahip değildir. Bu dönemde Karakoçan Ovası henüz sulama imkânına kavuşmamıştır. Yani Karakoçan merkez ilçesi çevresindeki yerleşmeler küçük köyler şeklindedir. Yerleşmelerin büyük bir kısmı hayvancılık ekonomisi ile geçinen ve dağlık araziye serpilmiş küçük köyler durumundadır.

Yoğunluğu 21 – 40 kişi arasında olan köy sayısı 21'dir. Bu köylerin çoğu Başyurt Ovası'nda bulunan ve daha çok tarım ekonomisi ile geçinen köylerdir.

1940 yılında nüfusu 41 – 60 arasında olan köy sayısı 4'tür. Bu köyler Mahmutlu, Yüzev, Alabal, Karaçan'dır. Bu köylerde, köyün toplam arazisi 5 km^2 nin altındadır.

1940 yılında aritmetik nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu köyler Maksutali ve Çan'dır. İdarî düzenlemeden önce Alayağmur, Kümbet ve Cumhuriyet yerleşmelerinin de bağlı olduğu Maksutali büyük bir köy durumunda idi. Çan Bucağı'nın bucak merkezi olan Çan ise bu dönemde oldukça kalabalık bir köydür.

1940 yılı aritmetik nüfus yoğunluğu haritasında dikkatimizi çeken başlıca özellikler şunlardır: Yerleşmelerin büyük bir kısmında aritmetik nüfus yoğunluğu azdır. İnceleme alanımızın kuzeyine doğru gidildikçe ve Peri Suyu vadisine yaklaştıkça yoğunluğun artmasında birtakım sebepler vardır. Genel olarak bu istikametlerde yer alan köylerin kapladığı alanlar dar olmakla birlikte hayvancılık faaliyetleri ön plana çıkmaktadır. İşte bu yüzden bu sahalarda aritmetik nüfus yoğunluğu nispeten daha fazladır (Harita: 3.9.).

İnceleme alanımızın 1960 yılındaki aritmetik nüfus yoğunluğu km^2 ye 25 kişidir. 87 olan köy yerleşmelerinin 40'ında km^2 ye düşen kişi sayısı 25'in altında ve 47'sinde ise km^2 ye düşen kişi sayısı 25'in üstünde bulunmaktadır. 1960 yılında aritmetik nüfus yoğunluğu 1945 yılında Maksutali'den ayrılarak köy tüzel kişiliğini alan Kümbet'te

(km² ye 3 kişi) en az ve Başyurt Ovası'nda bulunan Mahmutlu'da (km² ye 94 kişi) ise en yüksektir. 1960 yılı aritmetik nüfus yoğunluğunu incelediğimizde ise şu özelliklerle karşılaşılmaktadır. Köylerin 28 tanesinde yoğunluğunun km²'ye düşen kişinin 20 veya 20'nin altında olduğu görülmektedir. Bir önceki döneme göre yerleşmelere 10 yeni köy eklenmiştir. Bu nedenle, yoğunluğu 20'nin altında olan köylerin sayısında %34 oranında bir gerileme olmuştur. Yani köylerin çoğunda aritmetik nüfus yoğunluğu artmıştır. Köylerde nüfusun bu şekilde artması hem idarî düzenleme ile ilgilidir, hem de köylerin henüz daha göç vermediğini açıklamaktadır. 1960 yılında aritmetik nüfus yoğunluğu 20 veya 20 kişinin altında olan köyler daha çok engebeli araziler üzerinde bulunan köylerdir.

1960 yılında aritmetik nüfus yoğunluğu 21 – 40 kişi arasında bulunan köy sayısı 43'tür. Bir önceki sayıma göre bu aralıkta bulunan köy sayısı, biraz önce anlatıldığı gibi, artmıştır. Bu artış idarî düzenleme ve doğal nüfus artışı ile ilgilidir. Bu grupta bulunan yerleşmeler daha çok ovalara ve yükseltisi fazla olmayan yerlere dağılmışlardır.

1960 yılında aritmetik nüfus yoğunluğu 41 – 60 kişi arasında bulunan köyler daha çok Çan Bucağı'na bağlı köylerdir. Çan Bucağı'na bağlı olan köylerin her birinin alanı 10 km² den azdır. Bu grup içinde yer alan, ancak Çan Bucağı'na bağlı olmayan Okçular ve Başyurt öteden beri nüfusu hep fazla olan köylerdir.

1960 yılında aritmetik nüfusun yoğunluğu 61 – 80 kişi arasında bulunan köyler Yüzev ve Alabal yerleşmeleridir. Vadi yerleşmeleri olan bu köylerin alanları coğrafi konumlarından dolayı (Alabal, 6,4 ve Yüzev 4,4 km²) oldukça dardır.

1960 yılında aritmetik nüfus yoğunluğu 81 – 100 kişi aralığında bulunan kır yerleşmesi sayısı 3'tür. Bunlar Mahmutlu, Maksutali ve Çan köyleridir. Mahmutlu ve Maksutali ova yerleşmesi Çan ise bucak merkezi özelliğine sahiptir.

1960 yılında aritmetik nüfus yoğunluğu fazla olan köyler daha çok, doğu kesimi hariç, inceleme alanımızın kenar kuşağında bulunan dağlık araziler üzerinde yer almaktadır. Çünkü bu dönemde inceleme alanımızın coğrafi potansiyelinden dolayı dağlık sahalar hayvancılık faaliyetlerinin yoğunlaştığı yerlerdir.

1980 yılında inceleme sahamızın aritmetik nüfus yoğunluğu km² ye düşen kişi sayısı yükselerek 40 olmuştur. Bununla birlikte aritmetik nüfus yoğunluğu en fazla ve en az olan köyler de değişiklik olmamıştır. Yani Kümbet ve Mahmutlu köyleri aritmetik nüfus yoğunluğu en az ve en fazla olan köylerdir.

Bu dönemde köylerin aritmetik nüfus yoğunluğu gruplara göre daha düzenli bir dağılışı göstermektedir. Aritmetik nüfus yoğunluğu en çok artan grup 41 – 60 aralığıdır. Aritmetik nüfus yoğunluğu 41 – 60 aralığında bulunan köy sayısı 1960'da 11 iken, 1980'de artarak 23 olmuştur. Bu durumda iç göç hareketinden önce inceleme sahamızda yer alan köylerde nüfusun arttığını göstermektedir. Ayrıca aritmetik nüfus yoğunluğu 1 – 20 kişi aralığında bulunan köy sayısının azalması da bunu ispatlamaktadır.

1980 yılına ait aritmetik nüfus yoğunluğu haritasında sık yoğunluklu köyler Başyurt ve Karakoçan ovalarında bulunmaktadır. Çünkü ova köyleri tarım ve hayvancılık faaliyetlerinden dolayı genellikle sık nüfuslu yerlerdir.

Aritmetik nüfus yoğunluğu açısından en düzenli dağılışı 1980 yılında görülmektedir. 1980 yılı iç göç hareketliliği bakımından bir dönüm noktasıdır. 1980 yılına kadar doğal nüfus artışı ile köylerin nüfusu artarken, 1980'den sonra başlayan iç göçlerle köylerin nüfusu azalmaya başlamıştır. İşte bu nedenlerden dolayı aritmetik nüfus yoğunluğu haritalarında renk açısından en büyük çeşitlilik 1980 yılında görülmektedir. 1980'den önce ve sonraki aritmetik nüfus yoğunluğu haritaları genellikle birbirine benzemektedir. Çünkü köylerin hemen hemen yarısına yakını aritmetik nüfus yoğunluğu açısından tek bir grupta yoğunlaşmaktadır.

Alanımızın nüfusu, 20 yıl sonra 2000'de 45023 kişiye ulaşmış ve ortalama aritmetik nüfus yoğunluğu 41,4'e yükselmiştir. Ancak bu değer doğru değildir. Çünkü ortalama Karakoçan şehir nüfusu da dâhil edilmiştir. Oysa Karakoçan şehir nüfusu bu sayım döneminde çok abartılmıştır. 2000 yılında Karakoçan şehir nüfusunun 13.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Buna göre 2000 yılında toplam nüfus 34.029 ve ortalama aritmetik nüfus yoğunluğu km^2 'ye 31,3 kişidir. Yani 2000 yılında ortalama aritmetik nüfus yoğunluğu 1980 yılına göre düşmüştür. Buna göre 2000 yılında 78 köy ortalama aritmetik nüfus yoğunluk değerinin altında, 11 köy ise üzerindedir (Tablo: 3.50.). Özellikle Karakoçan şehrinin hemen civarında bulunan Altınoluk, Bulgurcuk, Sarıcan, Yenice yerleşmeleri 1980 yılından itibaren birer banliyö yerleşmeleri karakterine bürünmüş ve aritmetik nüfus yoğunluklarında büyük artışlar görülmüştür. Bu artışlar inceleme sahamızın kuzey kesimlerinden aldığı göçlerle olmuştur. Ayrıca iş bulmak amacıyla komşu ilçelerden gelenler daha çok bu köylere yerleşmiştir.

Araştırma alanının 2000 yılı aritmetik nüfus yoğunluğu miktarına ve yoğunluk gruplarının dağılışı bakımından, daha önceki (1980) yoğunluk dağılışı kalıbına göre köylerin tamamına yakınında aritmetik nüfus yoğunluklarında azalışların olduğu

görülmektedir. 1990 yılında ortalama aritmetik nüfus yoğunluğu değerinin (km^2 ye 31 kişi) altında yoğunluğu sahip köy sayısı ise 78 iken, ortalamadan yüksek yoğunluğa sahip köy sayısı 11'dir. Bu yıldaki ortalama yoğunluk değerinin üzerindeki ve altındaki köy sayısını, 1980 yılındaki köy sayıları ile karşılaştıracak olursak; 1980 ile 2000 yılları arasında ortalama aritmetik nüfus yoğunluğu değerinin altındaki ve üzerindeki köy sayılarının yer değiştirmiş olduğu görülür. 1990'lı yıllarda iyice belirginleşen araştırma alanında dışarıya olan göçler nedeniyle, 1980 yılından 2000 yılına gelindiğinde çoğu köylerin nüfuslarında azalma ve yoğunluk düşüşü gerçekleşmiştir (Harita: 3.10.). Bu durum Atınoluk, Bulgurcuk, Sarıcan, Yenice köyleri dışında kalan bütün köylerde görülmektedir. Azalmanın çok hızlı olduğu başlıca köyler dağlık ve engebeli sahada bulunan Çatalyol, Çalıkaya, Akkuş, Okçular, Yalıntaş, Yeşilberen, Pilavtepe, Karacan, Gümüşakar, Alabal, Kırıl gibi köylerdir.

Yaptığımız aritmetik nüfus yoğunluğu gruplarına göre 2000 yılı, ilçenin yeni kurulduğu 1940'lı yıllarinkine benzemekte ve hatta ondan bile daha az olduğu ortaya çıkmaktadır. 1940 yılında köylerin 50'sinde aritmetik nüfus yoğunluğu 20 kişinin altında iken, 2000 yılında yoğunluğu 20 kişinin altında olan köy sayısı 62'dir. Bu süreçte yerleşme sayısı 77'den 89'a çıkmıştır. Sadece 1940 ile 2000 yılları nüfus yoğunluğu gruplarını karşılaştıracak olursak, ilk bakışta bu benzerliğin yerleşmelerin artışından kaynaklandığı söylenilebilir. Burada 1980 yılındaki yoğunluk gruplarını hatırlatmakta fayda vardır. 1980 yılında yoğunluğu 20 kişinin altında bulunan köy sayısı sadece 16'dır. Bu nedenle 1940'tan 1980 yılına kadar köylerin nüfusu büyümüş ve yoğunluk artmıştır. 1980'den sonra göçler çok hızlı bir şekilde başlamış ve köy başına düşen kişi sayısı da azalmıştır. İşte bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere 1940 ve 2000 yılı nüfus yoğunluk kalıplarının dağılışı birbirine benzer.

2000 yılında nüfusu 21 – 40 kişi olan köy sayısı 19, 41 – 60 kişi arasında olan köy sayısı 2, 61 – 80 arasında olan köy sayısı 1 ve 81 kişiden fazla olan köy sayısı 6'dır. Ancak bu grup aralıklarının her birine düşen köy sayısında 1980 yılına göre ciddi oranda azalma görülmektedir. Hatta 1980 yılında nüfus yoğunluğu 100 kişiyi geçen köy sayısı 5 iken bu değer 2000 yılında 2'ye düşmüştür. 2000 yılında Karakoçan ve Başyurt ovaları ile inceleme alanının kuzey doğusunda geniş mera arazileri bulunan dağlık sahadaki köylerde aritmetik nüfus yoğunluğu daha fazladır. Bu bakımdan 2000 yılı nüfus yoğunluğu haritası, 1940 yılı nüfus yoğunluğu haritasından tamamen farklıdır.

Çünkü 1940 yılı nüfus yoğunluğu haritasında Peri Suyu vadisinde bulunan köylerde km^2 'ye düşen kişi sayısı daha fazladır.

1980 yılından itibaren başlayan 2000 yılında iyice belirginleşen köy aritmetik nüfus yoğunluğu azalışı 2007 yılında da durumunu korumaya devam etmiştir. Yani 1980 yılında belirgin bir şekilde olan göçlerin etkisiyle inceleme sahasının toplam nüfusu sürekli azaldığı için buna mukabil aritmetik nüfus yoğunluğu da sürekli azalmıştır. İnceleme sahamızda 1980 yılında ortalama aritmetik nüfus yoğunluğu km^2 'ye 40 iken, 2000 yılında azalarak 31 kişiye ve 2007 yılında ise daha da azalarak 27 kişiye düşmüştür.

2007 yılında ortalama aritmetik nüfus yoğunluğu altında 70 köy ve üstünde 18 köy bulunmaktadır. 2007 nüfus yoğunluğu değerleri, nüfusun önemli bir kısmının birkaç merkezde toplandığını göstermektedir. İşte bu merkezler Karakoçan şehri ve çevresindeki birkaç köydür. Bunlar; Yenice, Yeniköy, Sarıcan, Bulgurcuk, Altınoluk ve Bahçecik gibi köylerdir (Tablo: 3.46.- Harita: 3.12.).

3.2.2.1.3. Kır Nüfusunun Dağılışı

Yeryüzünde nüfusun dağılışı coğrafi faktörlerin etkisi çok büyüktür. Coğrafi faktörlerin, nüfus hareketlerini etkilediği kadar, nüfus dağılışı da tesiri çok kuvvetli ve açıktır. Bununla birlikte yeryüzünde nüfusun dağılışı sadece coğrafi olaylara bağlamak doğru değildir. Çünkü nüfus olayı çok karmaşık bir yapıya sahiptir. Tarih boyunca durmadan değişmiş ve bugün de değişmekte olan bu olayda, coğrafi faktörlerin yanında başta tarihî faktörler olmak üzere ekonomik, sosyal, kültürel, politik, psikolojik gibi çeşitli diğer faktörlerin etkisi de görülmektedir (Tanoğlu, 1969: 75). Bu açıklamalar doğrultusunda inceleme sahamızda kısa bir süre içinde nüfus dağılışı düzeninde büyük değişimler olmuştur.

Karakoçan İlçesi'nde nüfusun dağılışı çeşitli doğal şartlar ve uygulanan ekonomik faaliyet türlerine bağlı olarak farklılıklar görülmektedir. Bu faktörler arasında en çok dikkatimizi çekenler, yükselti, yeryüzü şekilleri, hidrografik özelliklerdir. Bu nedenlerden dolayı nüfusun dağılışı ile doğal çevre arasında çok sıkı bir ilişki vardır.

Nüfus dağılışındaki gelişmeleri ortaya koyabilmek amacıyla 1940, 1960, 1980, 2000 ve 2007 yılına ait nüfusun, tespit edilen kişi sayılarını gösteren noktalarla “nüfus dağılışı haritaları” çizilmiştir.

1940 yılındaki nüfus dağılışına baktığımızda, akarsu vadilerinin dağılışına uyan bir durum görülmektedir. 1940 yılında nüfus Peri Suyu, Kuşçu, Ohi, Hamurkesen derelerinin taşkın sahası dışında kalan muhtemelen eski yatak ile yeni yatak arasındaki vadi yamaçları üzerinde bulunan verimli tarım arazilerinin kenarlarında kümeler oluşturacak şekilde dağılmışlardır. Ayrıca çevredeki dağlık sahadan, Karakoçan ve Başyurt ovalarına açılan hemen her vadinin ağzında, tarımsal faaliyetler ve su kaynakları açısından elverişli şartlar sunan birikinti konileri nüfusun sıklaştığı alanlar olarak dikkatimizi çekmektedir.

İnceleme sahamızın coğrafi potansiyeli daha çok hayvancılığa elverişli olduğu için 1940 yılında ovalar, engebeli arazilere göre nüfus dağılışı açısından daha tenhadır. 1940'lı yıllarda köylerin tamamına yakınında hayvansal ekonomi ön plandadır. Tarımsal faaliyetler daha çok kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Bu nedenle geniş mera arazileri bulunan köyler, nüfusun yoğunlaştığı yerler olarak kendini göstermektedir.

1940 yılında nüfusun en çok sıklaştığı köyleri 5 ana gruba ayırabiliriz:

1. Hamurkesen vadisinin çevresinde bulunanlar: Hamurkesen, Alabal, Çitak, Keklikköy, Bazlama, Yeşilbelen, Kavalcık köyleridir.
2. Kuşçu çayı çevresinde bulunanlar: Güllüce, Başyurt, Mahmutlu, Aşağıovacık, Mirahmet, Yüzev, Akbulak, İsaköy, Deveci
3. Ohi Çayı çevresinde bulunanlar: Bulgurcuk, Sarıcan, Kalecik, Karapınar, Çayırgülü köyleri.
4. Peri Suyu çevresinde bulunanlar: Yoğunağaç, Akkuş, Akarbaşı, Okçular, Çalıkaya, Özlüce, Korudibi.
5. Çan bucak merkezi çevresinde bulunanlar: Çan, Gümüşakar, Kuşbayırı, Kocadayı, Sarıhan, Çelebi köyleridir.

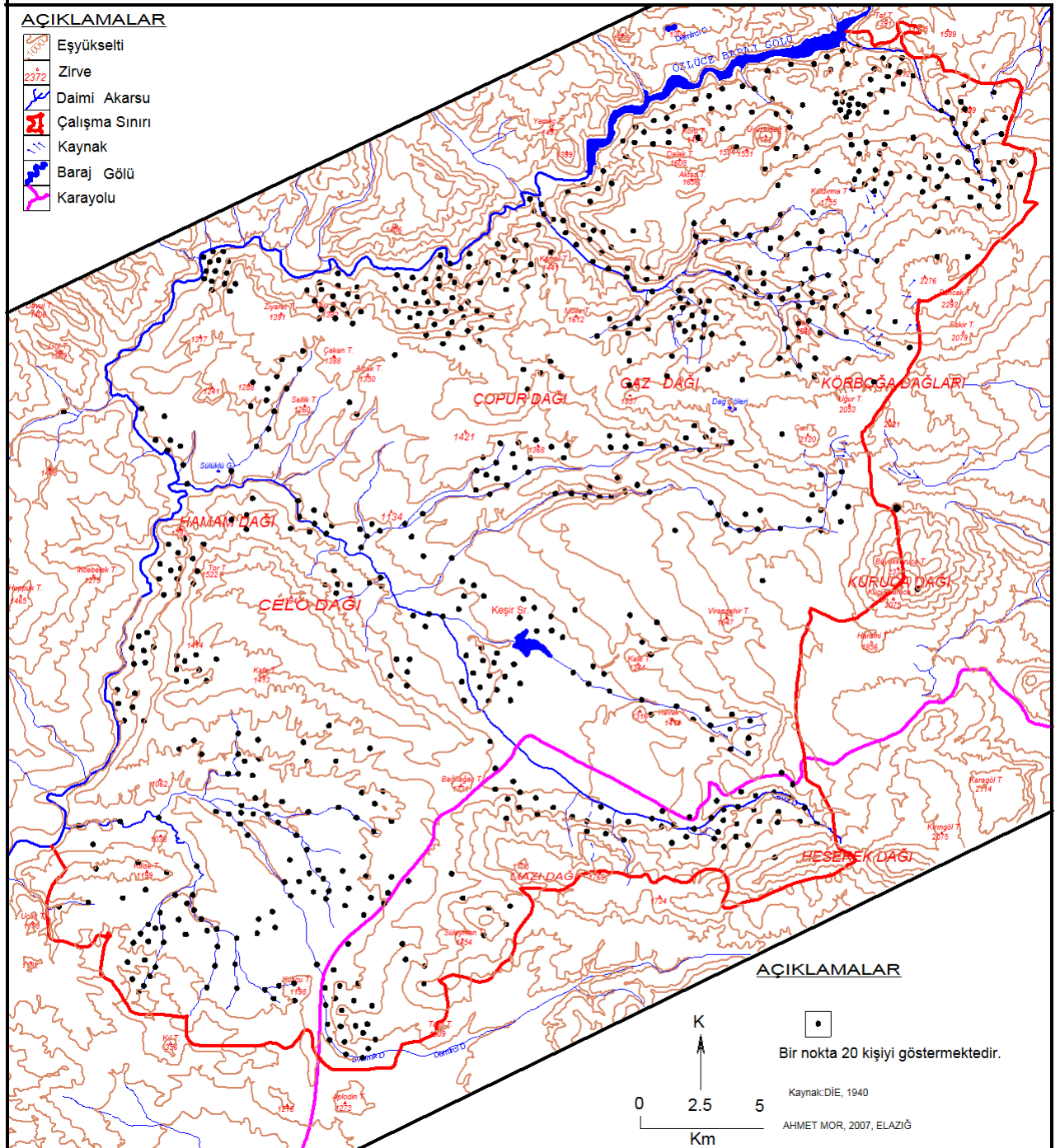
1940 yılında ova tabanları ile yüksek dağlık ve engebeli sahalar nüfusun genellikle seyrek olduğu yerlerdir. Çünkü 1940 yılında Karakoçan Ovası'nda sulu tarım faaliyetleri henüz başlamamıştır. Dağlık sahalar ulaşım problemlerinden dolayı pek fazla nüfuslanmamış hatta ıssız yerler olarak görülmektedir. Yüksek dağlar ile plato sahaları daha çok önemli yaylaların yerini tutmaktadır.

1960 yılı nüfus dağılışı haritası daha çok düzenli dağılışı ile dikkatimizi çekmektedir. Doğal nüfus artışı ile köylerin nüfusu arttığı için 1960 yılında nüfus

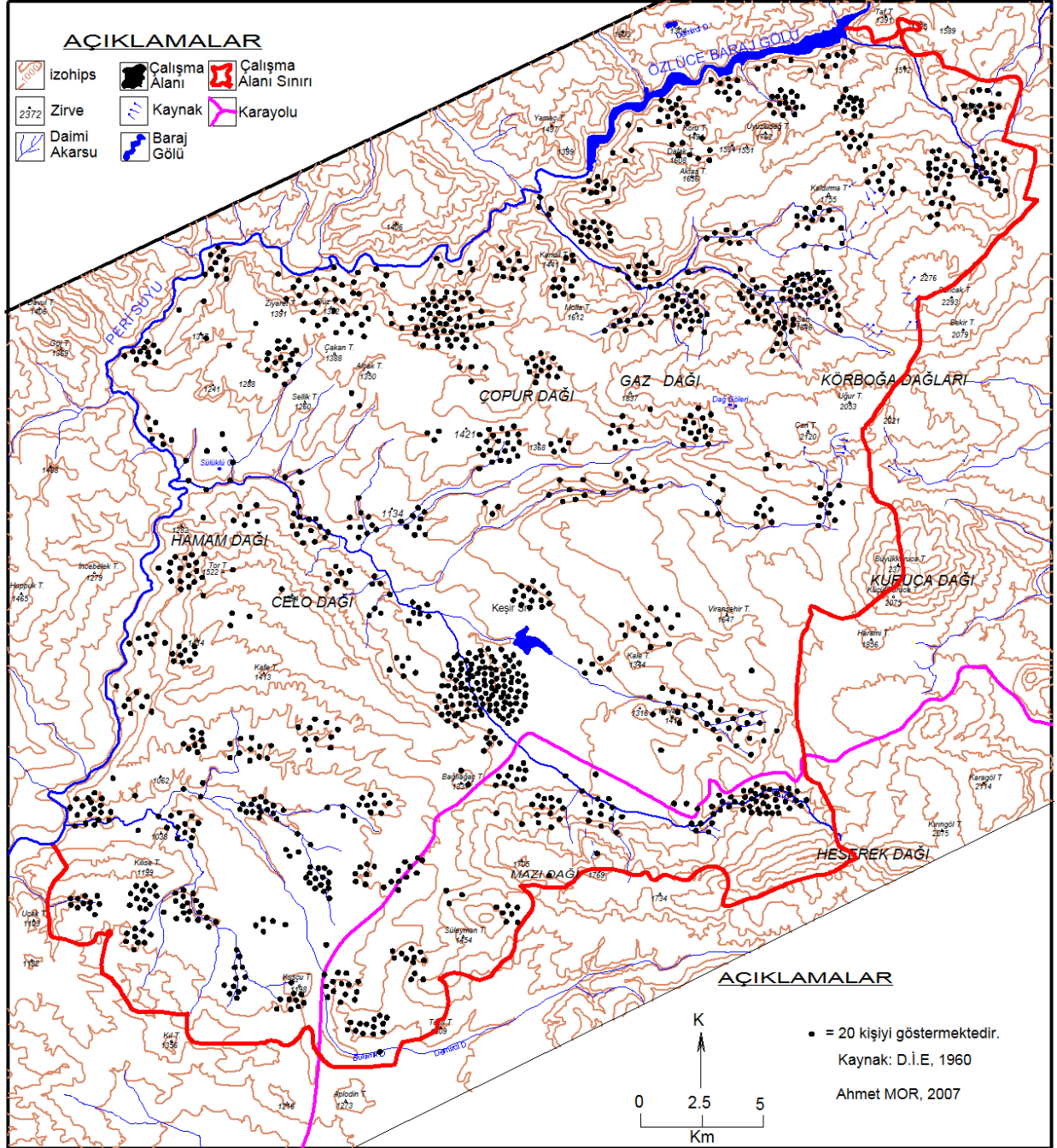
dağılışı özellikle kümeler şeklinde kendini göstermektedir. Bununla birlikte Karakoçan ilçe merkezinde nüfus sıklığı artmıştır.

1960 yılında görülen düzenli nüfus dağılışı 1980 yılında hat safhaya ulaşmıştır. Ancak Karakoçan şehri ile yakın çevresinde yoğun bir nüfus artışı görülmektedir. Bunda ilçe merkezi, sulu tarım imkânları ve sağlanan ulaşım imkânlarının payı vardır.

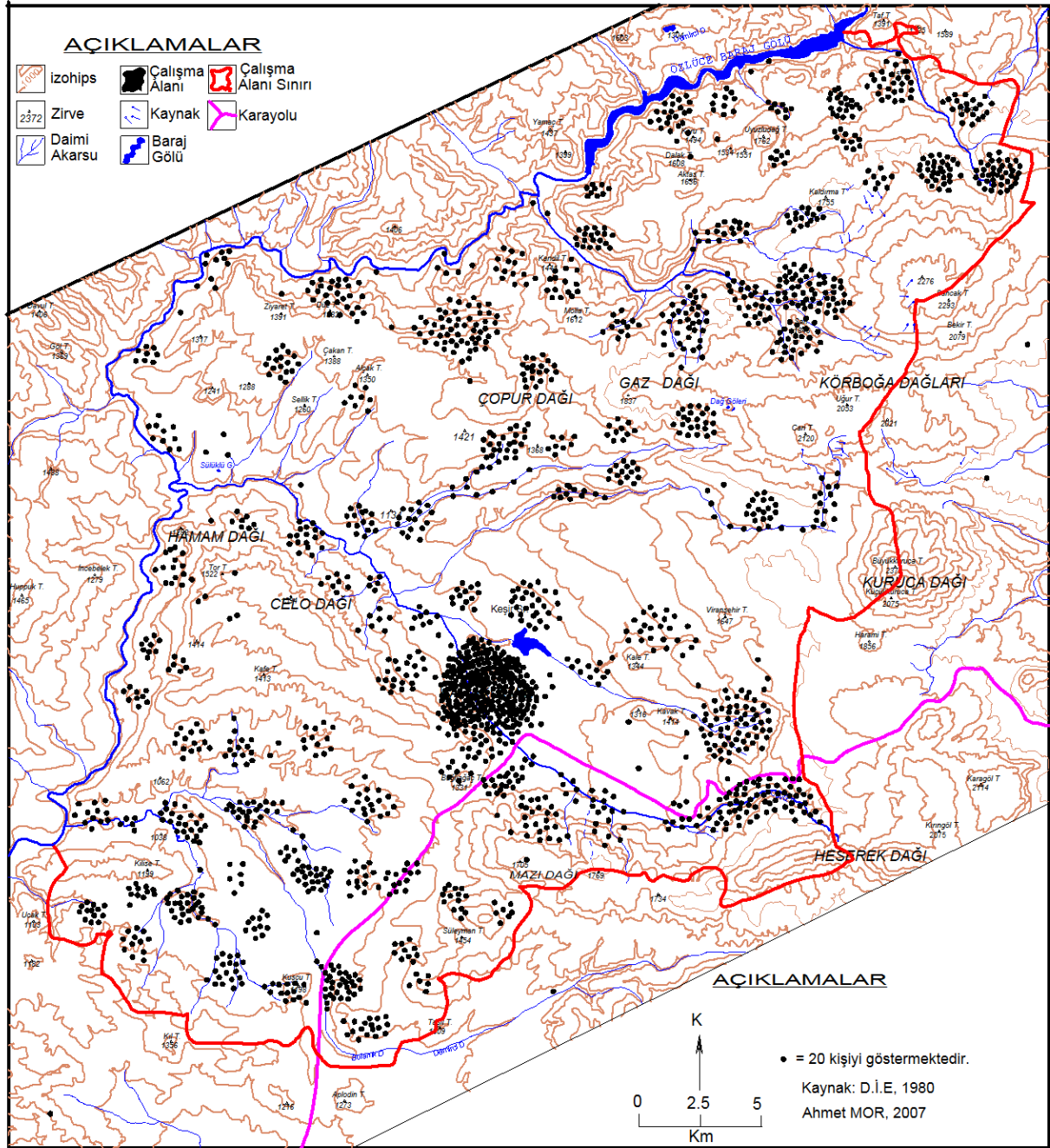
Harita: 3.15. Karakoçan İlçesi'nde Nüfus Dağılışı Haritası (1940)

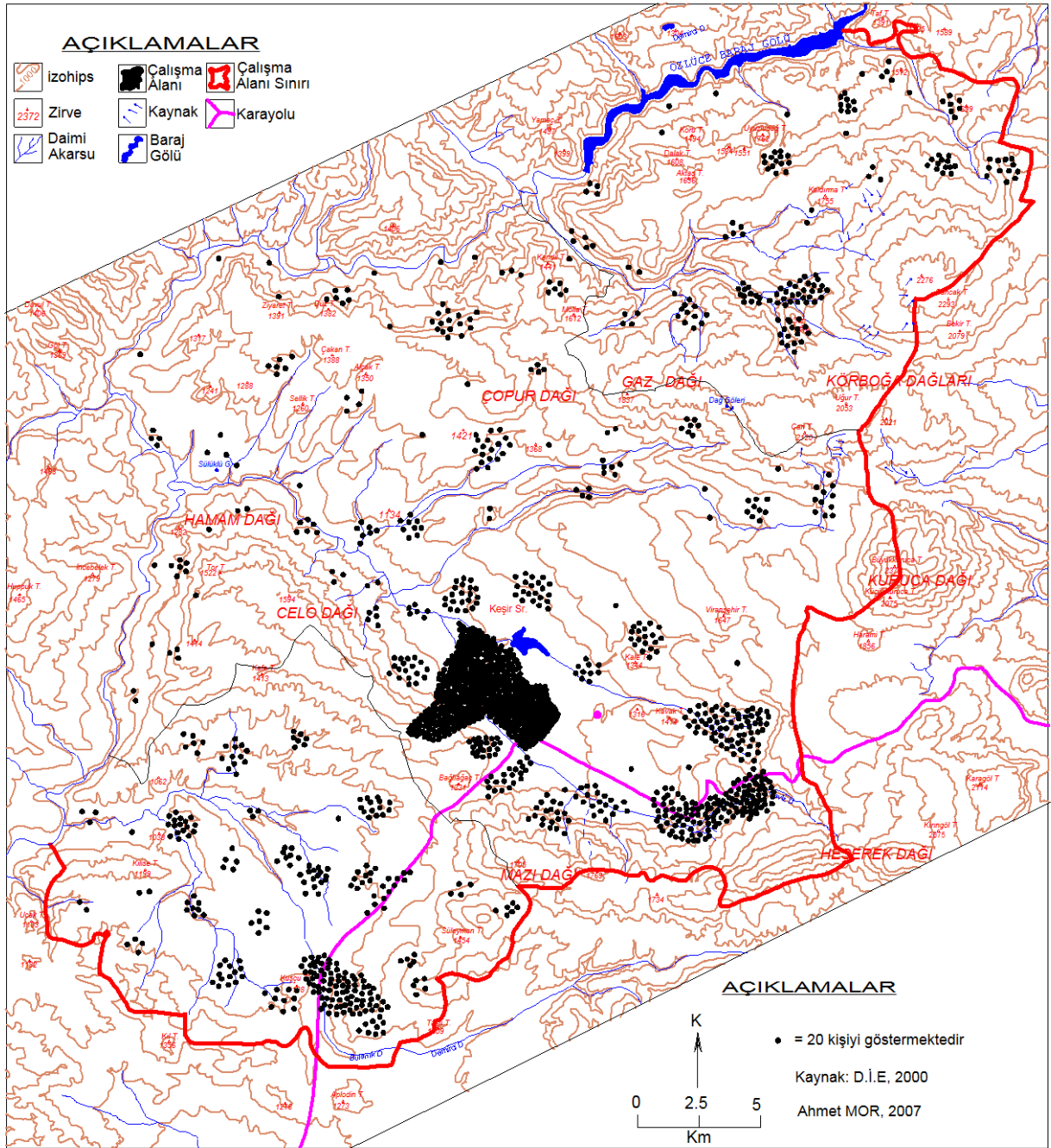
Harita: 3.16. Karakoçan İlçesi’nde Nüfus Dağılışı Haritası (1960)

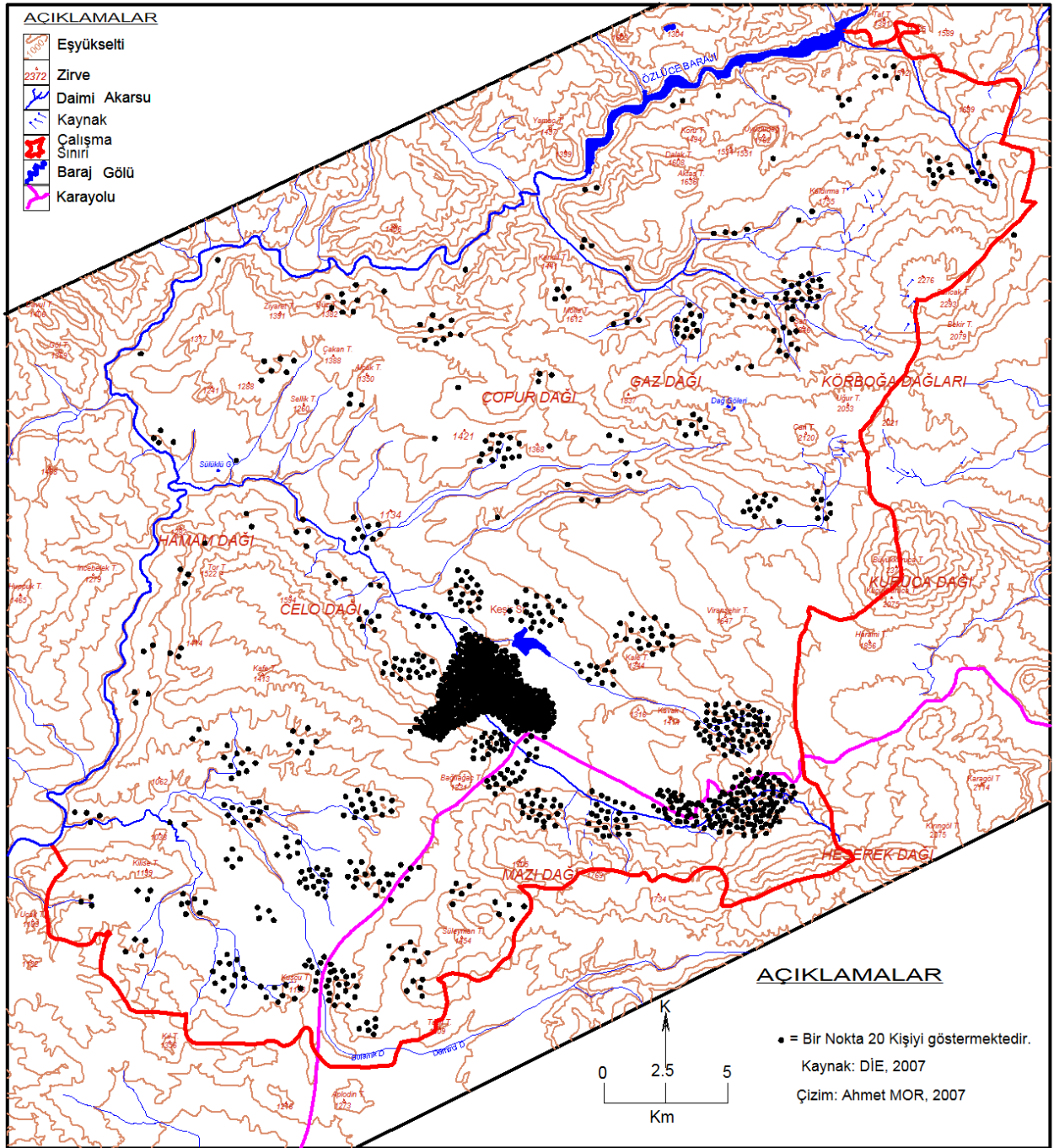
Harita: 3.17. Karakoçan İlçesi'nde Nüfus Dağılışı Haritası (1980)

Harita: 3.18. Karakoçan İlçesi'nde Nüfus Dağılışı Haritası (2000)

Harita: 3.19. Karakoçan İlçesi'nde Nüfus Dağılışı Haritası (2007)

1940 yılından itibaren nüfusun artışı, suya atılan bir taşın çevresinde genişleyen bir halka gibi 1980 yılına kadar devam etmiştir. Yani 1940 yılında her köyde birkaç nokta ile gösterilen nüfus, 1980 yılında daha da artmıştır.

İnceleme alanı nüfus yoğunluğu ve dağılışı açısından 1980 yılı bir dönüm noktasıdır. 1980 yılına kadar kırsal nüfus yoğunluğu ve dağılışı sıklığı artarken, 1980 yılından sonra iç göçlerin etkisiyle bu durum belirgin bir şekilde çözülmeye başlamıştır. Özellikle düzenli olan kırsal nüfus dağılışı göçlerin de etkisiyle 1980 yılından sonra 2000 yılı nüfus dağılışı haritasında da görüldüğü gibi belirgin bir şekilde düzensiz bir karaktere girmiştir.

2000 yılında inceleme alanımızda nüfus dağılışı düzeninde çok dengesiz bir durum ortaya çıkmıştır. İnceleme alanımızın dağlık olan kuzey kesiminde nüfus aşırı seyrek iken, Karakoçan şehri ile yakın çevresi nüfusun aşırı yoğunlaştığı yerler olmuştur. 2000 yılında ikinci derecede nüfusun yoğunlaştığı yerler, tarımsal faaliyetlerden dolayı Başyurt Ovası'nda bulunan köyler olmuştur.

2007 yılı nüfusu dağılışı karakteri 2000 yılı nüfus dağılışı karakterine benzemekle birlikte, yerleşmelerin çoğunda nüfusun azalışı söz konusudur.

Sonuç olarak 1940 yılında vadilerin etek kısımları tarım ve hayvancılık faaliyetlerinden dolayı nüfusun yoğunlaştığı yerler iken, 2007 yılında ise durumun tamamen değişmiş olduğu görülmüştür. 2007 yılında nüfus Karakoçan şehri, Sarıcan ve Başyurt gibi birkaç merkezde toplanmış durumdadır. Denilebilir ki 1980 yılına kadar inceleme alanımızın en sık nüfuslu sahaları olan akarsu vadilerinin etekleri, 1980 yılından sonra yerini Karakoçan ve Başyurt ovalarına terk etmiş durumdadır.

3.2.3. Kırsal Kesimde Nüfusun Yapısal Özellikleri

3.2.3.1. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Özellikleri

Bir yerin nüfus büyüklüğü kadar, bu nüfusu oluşturan insan topluluğunun gösterdiği cins ve yaş yapısı da oldukça önemlidir. Nüfusun cins bileşiminde, kadın ve erkek nüfus oranlarının yüksek olması, mutlak suretle demografik nedenlere bağlanamaz. Bu durum daha çok doğumlarla ilgilidir. Belirli bir zamanda doğan bebek sayısının kız ya da erkek olması, belirli bir süre sonra nüfusunun genel cins yapısını kadın veya erkek nüfus fazlalığı yönünden etkili olur. Ancak sorunun, savaşlar ve göçler gibi birtakım olaylarla da ilgisi vardır. (Doğanay, 1994: 157)

Tablo: 3.52.'de görüldüğü gibi bütün sayım yıllarında kadın nüfusunun fazlalığı söz konusudur. Araştırma alanımızın genel itibarıyla göç veren bir karakter göstermesinden dolayı, bütün yıllara kadın sayısının erkek sayısından fazla olması doğal bir sonuçtur. Bilindiği gibi, göç alan yerlerde erkek nüfus fazlalığı göç veren yerlerde ise kadın nüfus fazlalığı görülmektedir. Karakoçan İlçesi de sürekli göç verdiği için kadın nüfus fazlalığı ve belli bir nüfus büyüklüğündeki 100 veya 1000 kadın başına düşen erkek nüfus miktarı olarak tanımlanan cinsellik oranının düşük çıkmasına yol açmıştır (Tablo: 3.52.).

Sayım yıllarına göre, cinsellik oranlarının seyrine bakacak olursak, inceleme sahamızda hiçbir zaman 100'ün üzerine çıkmamıştır.

İnceleme alanımızı cinsellik oranına göre iki ayrı döneme ayırmak mümkündür. 1980 öncesi olan birinci dönemde cinsellik oranı 95'in üzerindedir. 1980 sonraki dönemde cinsellik oranı 95'in hatta 90'ın altına düşmüştür. Cinsellik oranının bu şekildeki seyri daha çok göçlerle ilgilidir. İnceleme sahamızda 1980 yılından önce iç ve dış göçler olmakla birlikte, hızı daha azdır. Bu nedenle cinsellik oranı 95'in üstündedir. 1980 yılından sonra iyice hızlanan göçlerden dolayı inceleme sahamızda erkek nüfusu, kadın nüfusuna göre daha da azalmış ve cinsellik oranı da düşmüştür. 1980 yılı öncesinde kırsal kesimde ortalama olarak her köyde 4 kadın nüfus, erkek nüfustan fazla iken, 1980 sonrasında bu değer 3 kat artarak 12'ye yükselmiştir. Ayrıca 1980 yılı öncesi ve sonrasında yapılan sayımların hepsinde erkek nüfusun fazla olduğu köye rastlanmamıştır.

İnceleme alanı cinsellik oranı sayım yıllarına göre Türkiye geneli ile karşılaştırdığımızda, Türkiye nüfusunda cinsellik oranı daima 100'ün altında kalmıştır. Sayım yıllarına göre, Türkiye geneli ile araştırma alanı cinsellik oranları, birbirinin tersi özellikler göstermektedir. Sonuç olarak, araştırma alanını bir bütün olarak incelediğimiz de ana özelliğinin, cinsellik oranında kadın nüfus lehine bir durumun olmasıdır.

Özellikle sosyal ve ekonomik amaçlı planlamalarda, stratejilerin isabetli seçilmesi bakımından, nüfus miktarı kadar önemli olan bir diğer konu da nüfus yaş yapısının bilinmesi ve yorumlanmasıdır. Aslında bu terim bir nüfusun yaş gruplarına göre dağılışını ifade etmektedir (Doğanay, 1994: 157).

Nüfusun bağımlılık oranı ile çalışma çağındaki nüfusu ortaya koyabilmek, nüfusu yaş gruplarına göre ayırmak gerekir. Genelde 15 – 64 yaş grubundaki nüfus çalışabilir nüfus, 0 – 14 ve 65+ grubundaki nüfus ise çalışmayan nüfus olarak nitelendirilmektedir (Tümertekin, 1994:177). İnceleme konularımızdan birini oluşturan çalışabilir nüfusun 15 – 64 yaş grubuyla sınırlandırılması hatalı sonuçlara yol açabilir. Çünkü kırsal kesimde, 5 – 6 yaşından itibaren üretime katılmakta ve bu durum 70 – 80 yaşına kadar da devam etmektedir. Ancak milletler arası kriterlere uyması bakımından 15 – 64 yaş dilimi kullanılmaktadır (Doğanay, 1994: 158 – 159).

Sağlık Ocakları Ev Tespit Fişleri'ne göre kır nüfusunun %27,6'sı 0 – 14 yaş grubunda, %61,8'i 15 – 64 yaş grubunda ve %10,4'ü 65 yaşın üzerinde olduğu hesaplanmıştır. Buna göre bağımlılık oranı %61,4'dür. Yani 15 – 64 yaş aralığında bulunan her 100 kişi, çalışmayan 61 kişiyi de geçindirmek zorundadır.

Kırsal nüfus piramidini inceleyerek birtakım yorumlar yapmamız mümkündür (Şekil: 3.3.). Asimetrik şekilli bu piramit doğum ve ölüm oranında düşüşü gösteren piramit tipidir.

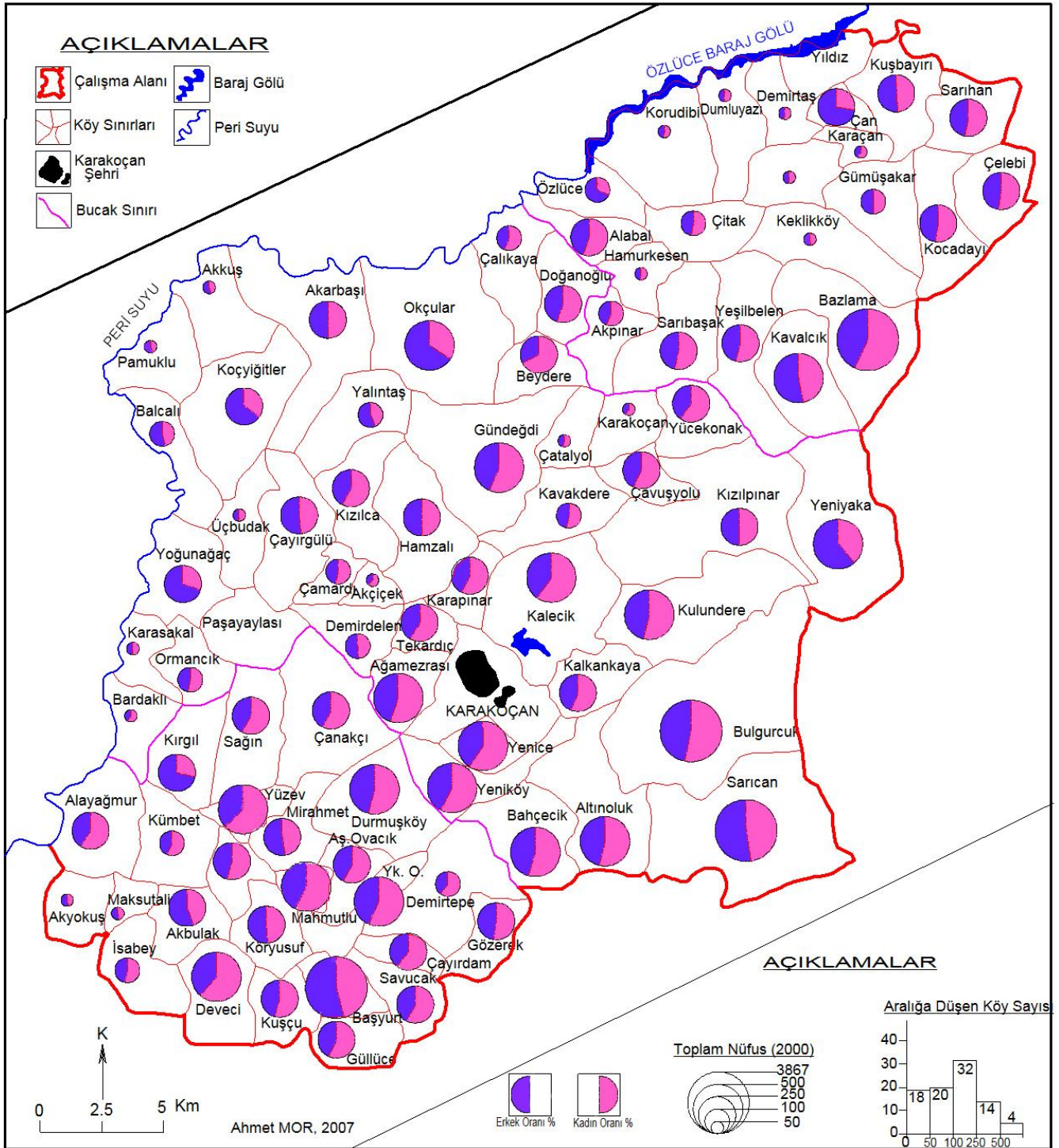
0 – 24 yaş aralığında bulunan nüfus, toplam kır nüfusunun %49,8'ine karşılık gelmektedir. Bu nedenle kırsal kesimde genç bir nüfus yapısı vardır. 20 – 24 yaş grubundan itibaren bütün yaş gruplarında kademeli bir azalış görülmektedir. Bu durumun temel sebebi göçlerdir.

65+ yaş grubunda belirgin bir yığılma bulunmaktadır. 65 yaşından büyük olanlar göç olayına pek katılmamaktadır. Ayrıca sağlık alanında sağlanan olanakların desteğiyle ortalama ömür giderek yükselmektedir. İşte bu nedenlerden dolayı 65 yaş üstü nüfus artmıştır.

Son 20 yılda uygulanan aile planlaması ile piramidin tabanında belirgin bir daralma görülmektedir.

İnceleme alanımızın kırsal kesimi, genç ve dinamik nüfus yapısına sahiptir. Ancak sahip olduğu nüfus potansiyelini yeterince değerlendirememektedir. Bu nedenle sürekli göç vermektedir. Göçleri durdurmak ve sahanın coğrafi potansiyelini işlemek amacıyla hayvancılık geliştirilmeli ve meralar ıslah edilmelidir. Ayrıca hayvansal ürünleri işleyen tesisler de arttırılmalıdır. Böylece sahada yaşayan insanların yaşama standartı daha da artacaktır.

Harita: 3.20.Karakoçan'da Nüfus Büyüklüğü ile Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılışı (2000)

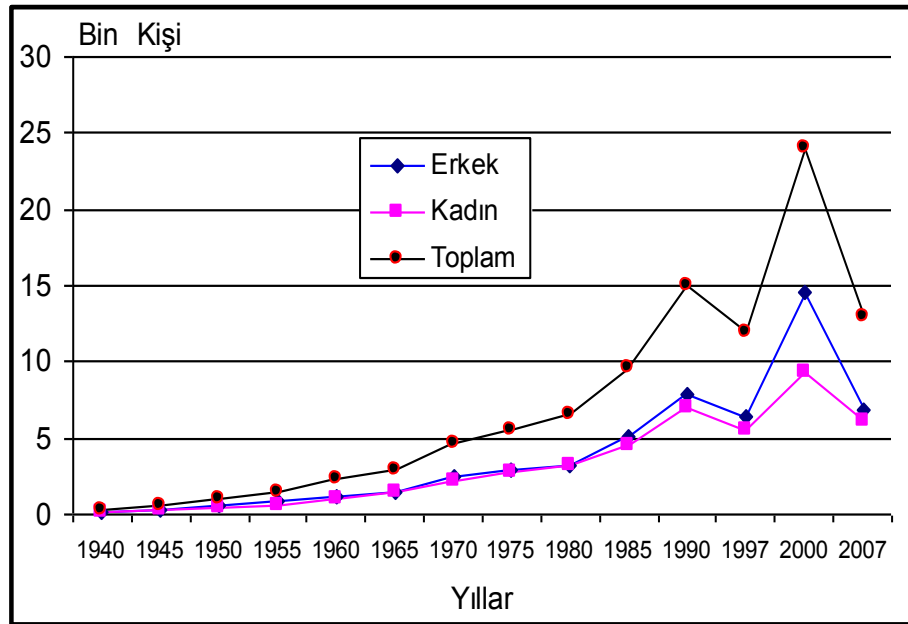
3.2.4. Şehir Nüfusunun Gelişimi

Bilindiği üzere, Cumhuriyet döneminde ilk resmi nüfus sayımı, 1927 Ekim’inde yapılmıştır. Ancak Karakoçan İlçesi 1936 – 1937 döneminde kurulmuştur. Bu nedenle Cumhuriyet döneminde Karakoçan şehrinin ilk nüfus sayımı 1940 yılına rastlar. Bu sayımda şehrin nüfusu bir köyün nüfusundan ibaret (Tepe Köyü) olduğu için çok düşüktür. Son nüfus sayımında 324 kişi olan ilkinde, 40 kat daha nüfus eklenerek 12.903 kişiye ulaşmıştır (Tablo: 3.52.).

Tablo: 3.52. Karakoçan’da Nüfusun Tarihi Gelişimi (1940–2007)

Yıllar	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
Erkek	168	315	-	920	1201	1520	2503	2891	3274	5087	7913	-	14608	6814
Kadın	156	231	-	595	1065	1445	2200	2713	3217	4531	7040	-	9386	6089
Toplam	324	546	1012	1515	2266	2965	4703	5604	6491	9618	14923	11948	23994	12903
Cinsellik oranı	108	136		155	113	105	114	107	102	112	112		108	112

Kaynak: DİE Nüfus Sayımları (1940–2007)

Grafik. 3.4. Karakoçan'da Kadın – Erkek Oranları

Nüfusun yıllara göre seyri incelendiğinde iki ayrı dönem ortaya çıkmaktadır. İlk dönem 1940 – 1990 yılları arasında geçen dönemdir. Bu dönem 50 yıllık bir süreyi kapsar. Bu süre içinde nüfus sürekli artmış ancak hiçbir zaman 10.000 kişiyi geçmemiştir. 1990 yılından itibaren nüfus 10000 kişiyi aşmıştır. 1940 – 1990 yılları arasında geçen 50 yıllık bir zaman zarfında nüfus artış hızı % 76,5 olmuştur. Ancak

artış hızının yükseldiği ve yavaşladığı ara dönemler vardır. 1945 – 1950 yılları arasında geçen ara dönemde yıllık nüfus artış hızı en yüksek değere ulaşmıştır ve % 123,4 olmuştur. Özellikle II. Dünya Savaşı yıllarına rastlayan dönemde yıllık nüfus artış hızının en yüksek değere ulaşmasında idarî düzenlemenin etkisi çok büyüktür. Karakoçan'ın, ilçe merkezi olmasından dolayı 1945 – 1950 döneminde resmi ve özel kurum ve kuruluşların gelmesinden dolayı nüfusu ikiye katlamıştır. Yani 1940 yılından itibaren hızlı gerçekleşen nüfus hızı 1950 yılında en üst düzeye erişmiştir. İşte bu hızlı nüfus artışı ilçe merkezi olmasının getirdiği fonksiyonel özelliklerden kaynaklanmaktadır.

Tablo: 3.53. Karakoçan'ın Nüfus Artış Miktarı, Hızı ve Oranı

Dönemler	Artış Miktar	Artış Hızı	Artış Oranı
1940–1945	222	104.4	68.5
1945–1950	466	123.4	85.3
1950–1955	503	80.7	49.7
1955–1960	751	80.5	49.6
1960–1965	699	53.8	30.8
1965–1970	1738	92.3	58.6
1970–1975	901	35.1	19.2
1975–1980	887	29.4	15.8
1980–1985	3127	78.6	48.2
1985–1990	5305	87.9	55.2
1990–1997	-2975	-44.5	-19.9
1997–2000	12046	139.4	101
2000–2007	-11091	-124.1	-46.2

1945 – 1950 döneminde en üst düzeye ulaşan nüfus artış hızı, bu dönemden itibaren, 1965 – 1970 dönemi hariç, kararlı bir şekilde hep gerilemiştir. Yine aynı şekilde 1975 – 1980 dönemine kadar artış miktarı 1000 kişinin altında olmuştur. Bu durum grafikte de belirgin bir şekilde görülmektedir. Yani 1940'dan 1980'e kadar Karakoçan'ın nüfusunun tarihî seyrini gösteren eğri tatlı bir meyille yükselmiştir. Ancak 1980'den sonra, eğrideki değişim çok kararlı ve belirgin olmuştur. 1965 – 1970 döneminde nüfus artış hızının çok yükselmesi o dönemlerde yaygınlaşan siyasî karışıklıklar ve Kalecik Barajı'nın yapılması ile ilgilidir. Özellikle 1975'te nüfusun bir önceki döneme göre çok belirgin bir şekilde artması, Karakoçan'ın Mazgirt, Yayladere, Kiğı, Tunceli gibi yerleşmelerden göç alması ile açıklanabilir.

1980'den başlayıp 1990'a kadar olan 10 yıllık bir süreçte nüfus artış hızı yine güçlenmiştir. Şehrin nüfusu 1980'de 6491 kişi iken, 1990'da 8432 eklenerek 14923 kişiye yükselmiştir. Bu durum özellikle o dönemlerde başlayan iç göç hareketiyle

ilgilidir. Karakoçan, 1980’li yıllarda başlayan i göç hareketinin ilk durağını oluşturmaktadır. G kısmında da ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı gibi ilçenin kırsal kesiminden Karakoçan’a, daha sonra Karakoçan’dan büyük şehirlere göç hareketi başlamıştır.

1940 – 1990 yılları arasında, ortalama olarak Karakoçan’ın nüfusuna her yıl 292 kişi eklenmiştir. Bu dönemde nüfus hiçbir sayım döneminde ikiye katlanmamıştır. Yani 1940’dan 1990’a kadar olan nüfus artışı, nüfus patlaması şeklinde gerçekleşmemiştir.

İlk dönemi toparlayacak olursak, ülkemizin topyekn kalkınma hamlesine giriştiği 1950 yılının başından itibaren belirgin bir şekilde artan şehrin nüfusu 1012 kişiye ulaşmıştır. Nüfusu 1990’a kadar sürekli artmakla birlikte 1950 – 1955 döneminden itibaren nüfus artış hızı hep gerilemiştir. Bu durum ülkemizden dış ülkelere olan iş gücünün, 1960 yılından itibaren daha da belirginleşmesi ile ilgilidir.

% 92,3 artış hızı ile kendini diğer dönemler içinde belirgin bir şekilde gösteren 1965 – 1970 döneminde siyasi olaylar ve i karışıklıklardan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle Karakoçan birçok yerleşmeden g almıştır.

1980 – 1990 yılları arasında geçen sürede nüfus artış hızı yine yükselmiştir. Nitekim bu dönemde Kadastro Müd. Tedaş, Cezaevi, Tarım ve Köy İşleri Müdürlüğü, Halk Bankası, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Fatih İlköğretim Okulu, M.T. S Kursu gibi birçok kurum ve kuruluşun teşkilatlandığını görmekteyiz. Bütün bunlardan dolayı Karakoçan’ın g aldığı kanaatindeyiz. Özellikle ğrenci, ğretmen, asker, polis ve diğer kamu personeli sayılarında önemli artışlar olmuştur. Ayrıca 1990’da erkek nüfusu %53 iken, kadın nüfusu %47 civarında olmuştur. Yine 1990 yılında toplam nüfusun yarıdan fazlası (%56) 15 – 64 yaş grubundan oluşmaktadır. 25 – 49 yaş aralığında olanlar ise toplam nüfusun %37’sini oluşturmaktadır. 1990 yılında erkek nüfusu, belirtilen yaş gruplarında nüfusun fazla olması Karakoçan’ın o dönemlerde yoğun bir şekilde g aldığını kanıtlamaktadır.

Nüfusun tarihî seyrinde dikkatimizi çeken II. dönem, 1990’dan günümüze kadar devam eden süredir. Bu dönem nüfusun istikrarsızlığı ile kendini gösterir. Bütün sayım dönemlerinde nüfus hep 10.000 kişinin üzerinde olmuştur. Ancak nüfus artış hızı negatif değere dşmştir. 1990 -2007 yılları arasında ortalama nüfus artış hızı ‰ – 8,5’e gerilemiştir. 1990’da 14.923 kişi olan şehir nüfusu, 1997’de azalarak 11.923’e düşmüş, ancak 3 yıl sonra 12046 kişi birden artarak 23.994 kişiye yükselmiştir. 2007 yılı nüfus sayımında ise nüfus bir önceki sayıma göre 12091 kişi eksilerek 12.903 kişi

olmuştur. Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere 2000 yılı nüfusu olduğundan çok fazla gösterilmiştir. Nüfusun bu şekildeki seyri dikkatimizi çekti ve yaptığımız araştırmalarda da 2000 yılı nüfus sayımının doğru olmadığı tespit edilmiştir. Buradaki asıl amaç, yerleşmenin şehir olabilmesi için nüfusu 20.000 kriterinin üzerinde göstermektir. Hatta bu sayıdan dolayı Karakoçan genel bütçeden yüksek pay almış ve gelişmiştir. İşte bu nedenlerden dolayı 2000 yılı nüfusu için yaptığımız tahmin, hesaplarımıza göre 12.500 kişi çıkmaktadır.

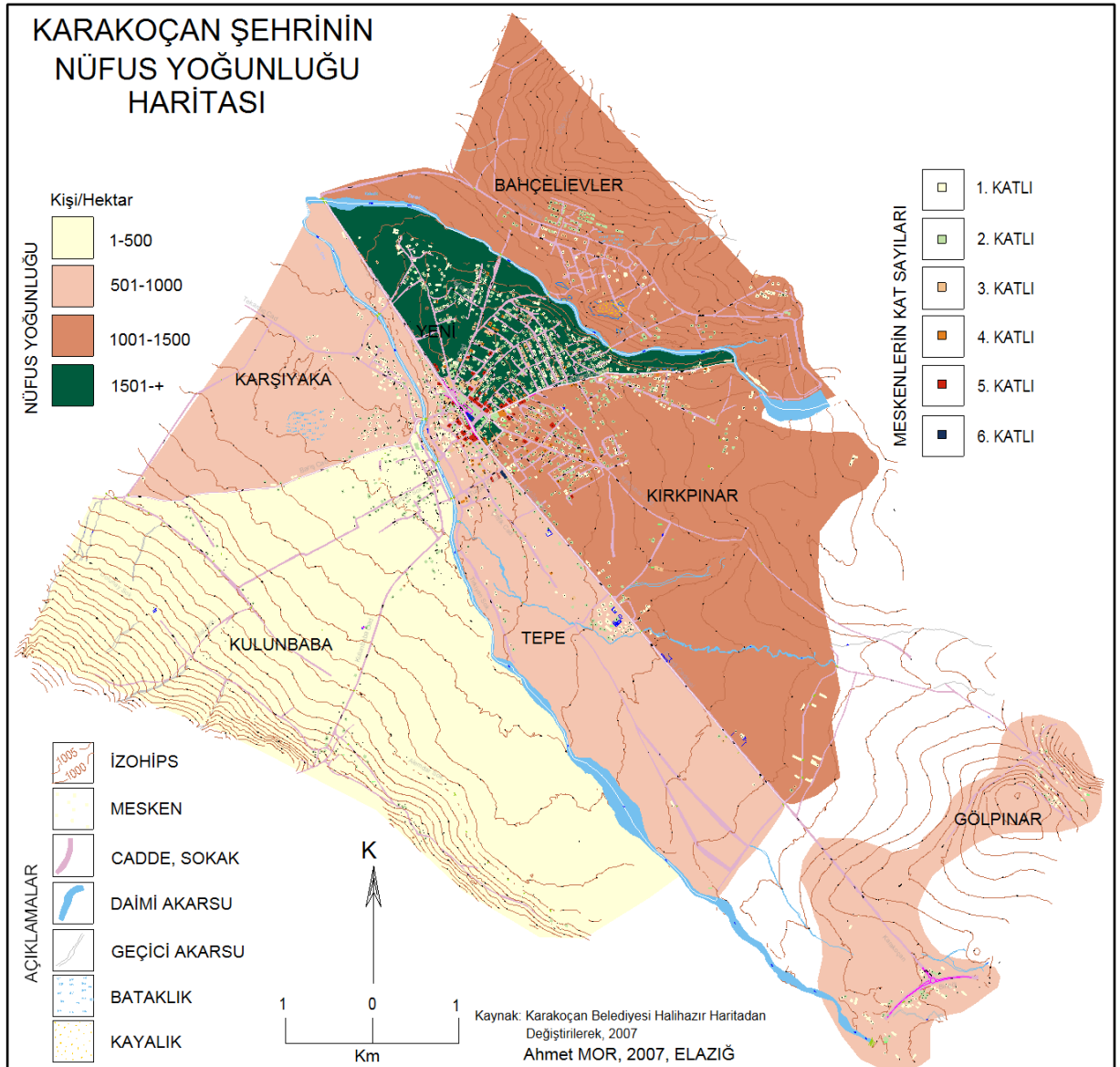
1990 yılına kadar kırsal kesimden yoğun bir şekilde göç alan Karakoçan, 1990 yılından itibaren bu defa yine aynı şekilde göç vermeye başlamıştır. 1990 – 1997 yılları arasında görülen göçlerin nedenlerinin başında terör ve işsizlik gelmektedir.

Karakoçan nüfusunun cinsiyet ve yaş yapısı inceleme sahasının sosyal ve ekonomik yapısının özelliklerini açıklamaya ışık tuttuğu gibi 1940'tan 2007'ye kadar olan cinsiyet değişimi de nüfus hareketliliğini açıklamakta ipuçları vermektedir. Nüfusun yaş yapısı, nüfusun sosyo – ekonomik ve kültürel özelliklerinin belirlenmesine ve geleceğe dair birtakım planların yapılmasına zemin hazırlamaktadır.

Karakoçan'ın nüfusunun cinsiyet ayrımında gösterdiği en belirgin temel özellik, bütün sayım dönemlerinde kadınlara göre erkeklerin sayıca daha fazla olmasıdır. Yani bütün sayım dönemlerinde her 100 kadına 100'den fazla erkek düşmektedir. Cinsellik oranlarını incelediğimizde sayım dönemlerinin çoğunluğu 110 kişinin üzerinde bulunmaktadır. Kadın ile erkek nüfusun en çok farklılaştığı dönem 1955'tir. Bu dönemde her 100 kadına 155 erkek düşmektedir. Daha önce de nüfusun artış seyrinde dile getirdiğimiz gibi 1950 – 1955 yılları arasında nüfus artış hızının en fazla yükseldiği dikkatimizi çekmiştir. 1950 – 1955 yılları arası dönemde Karakoçan'ın yeni kurulmuş ilçe olmasından ötürü birtakım yeni kuruluşların açılması nedeniyle ilçe merkezine daha çok erkek nüfusun geldiği bilinmektedir.

Karakoçan'da cinsellik oranının yıllara göre seyrine baktığımızda, 1940'tan 1955'e kadar farkın istikrarlı bir şekilde arttığı görülmektedir. 1955'ten 2007'e kadar geçen sürede cinsellik oranı yine 100'ün üstünde olmakla birlikte fark 102 ile 114 arasında değişmektedir.

1955'e kadar olan dönemde erkek nüfusun çok daha fazla olması, yerleşmenin ilçe statüsünü kazanması ile ilgilidir. 1936'dan beri Karakoçan'da ilçe teşkilatını meydana getiren kuruluşların açılması ve daha çok erkek nüfusunun çalışmasıyla ilgilidir.

Harita: 3.21. Karakoçan ehri'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (2007)

Karakoçan'da erkeklerin çalışabileceği istihdam alanları ile eğitim gibi birçok olanağın elverişli olmasından dolayı Karakoçan'a özellikle kırsal kesimden g olmuştur. Nitekim özellikle ğrenci, ğretmen, asker ve diğer kamu personeli sayılarında erkeklerin sayısı çok daha fazladır. Cinsellik yapısını toparlamak gerekirse 1955 yılına kadar Karakoçan, yakın çevresinden yoğun şekilde g almıştır. Bu nedenle cinsellik oranı çok fazla değişmiştir. 1955 yılından sonra Karakoçan'dan i ve dış ge katılanların artması ile cinsellik oranı çok fazla değişmemiştir. Ancak yine de erkeklerin fazla olması ğrenci, ğretmen, polis, asker ve diğer kamu personeli sayılarından kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak gn yn ve g olayına katılan nüfusun

niteliğinden dolayı 100'ün üstünde olan cinsellik oranı bazen çok ve bazen de az değişmiştir.

İnceleme alanımızın kır ve şehir nüfusu, cinsiyet yapısı bakımından birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Karakoçan 1940'tan 1955 yılına kadar belirgin olan erkek nüfusu artışının çok az bir kısmını ilçenin kırsal kesiminden almıştır. Çünkü 1955 yılında şehirde cinsellik oranı her 100 kadına 155 erkek nüfus düşerken, aynı yıl inceleme alanımızın kırsal kesiminde 100 kadına 96 erkek düşmüştür. Yani 1955 yılında şehirde kadın ile erkek nüfus oranında %55 olan farkın temel sebebini, alanımızın kırsal kesiminden pek fazla göç almamış olması açıklamaktadır. Çünkü aynı yıl kırsal kesimde erkek ile kadın nüfusu arasında 4 kişilik bir fark vardır. Şehir nüfusunun 1955 yılına kadar belirgin nüfus artışı daha önce de belirtildiği gibi ilçenin idarî teşkilatlanması ile ilgilidir.

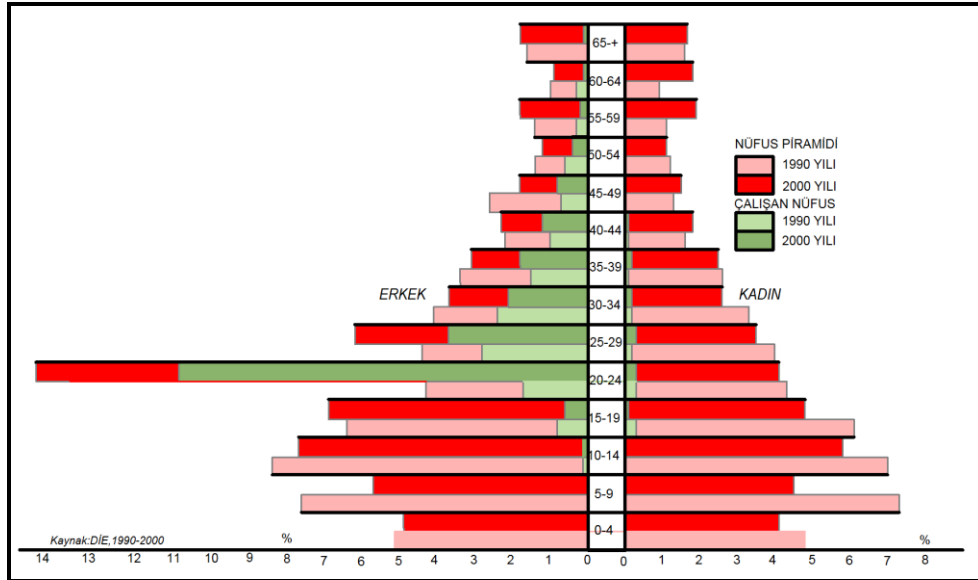
Ancak 1980 yılından sonra ilçenin kırsal kesiminden olan göçlerin bir kısmı Karakoçan'a da yönelmiştir. 1965 ve 1975 yılları arasında nüfus cinsiyet oranları hem kırsal kesimde hem de ilçe merkezinde belirgin bir şekilde azalmıştır. 1965'teki azalma alanımızın hem kırsal kesiminden hem de şehirden yurtdışına olan göçler nedeniyle cinsellik oranları birbirine yaklaşmıştır. 1975'teki durum ise o yıllarda baş gösteren siyasî karışıklıklardan dolayı nüfus pek fazla hareket etmemiştir. 1980'den sonra alanımızın kırsal kesiminde toplam nüfus içinde kadınların oranı daha fazla iken, şehir nüfusu içinde erkeklerin oranı daha fazla olmuştur. Yani 1980'den sonra kırsal kesimden Karakoçan'a gelenlerin çoğunluğunu erkek nüfus oluşturmuştur.

Karakoçan'ın nüfusun dar ve geniş aralıklı yaş grupları bakımından incelenmesinde D.İ.E (1990 ve 2000) nüfus sayımı sonuçları ile Karakoçan Sağlık Ocağı'nın 2007 yılı E.T.F sonuçları kullanılmıştır.

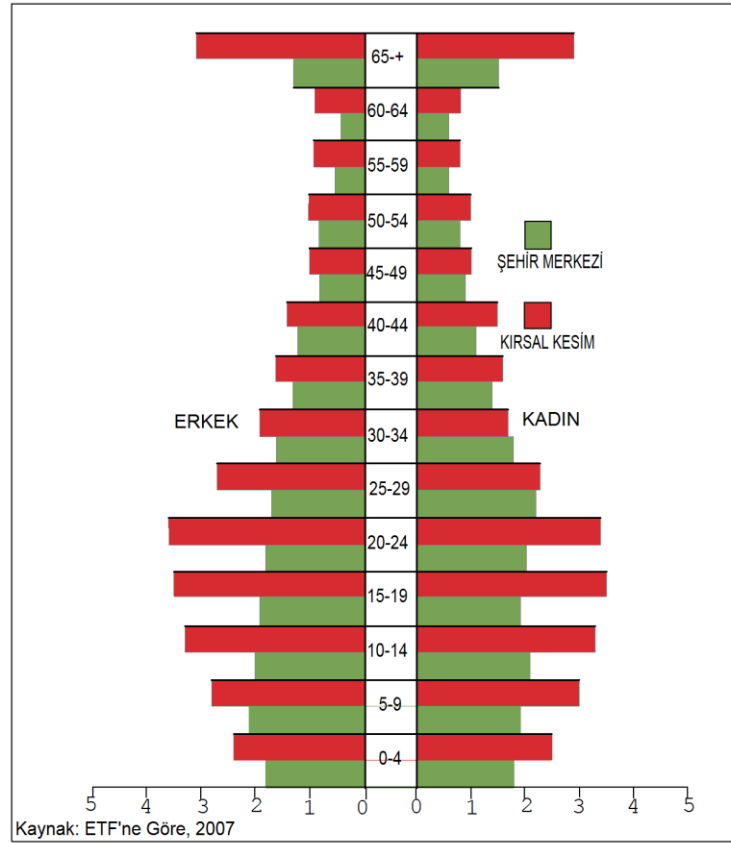
Nüfusun dar aralıklı yaş gruplarına göre dağılışı ilk olarak 0 – 4 yaş grubu değerlendirilir. Karakoçan'da 0 – 4 yaş grubunun toplam nüfus içindeki oranı azalmaktadır. Bu yaş grubunda toplam nüfusun %9,9'u bulunurken, 2000'de %9 ve 2007'de %8,7'ye gerilemiştir. Bu oranlar nüfusun doğumlarla da azaldığı izlenimini vermektedir. 0 – 4 yaş grubunun toplam nüfus içindeki oranının bu şekilde azalması, son 17 yılda uygulanan aile planlamasının başarılı sonuçlar verdiğini göstermektedir. Çünkü 15 – 44 yaş aralığında bulunan kadın nüfusu hep bir önceki döneme göre arttığı halde, doğumlar azalmıştır. Bu durum toplumun bilinçlendiğini göstermektedir.

Tablo: 3.54. Karakoçan'da Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılışı (1990 ve 2000)

Yaş Grubu	1990					2000				
	T	E	E%	K	K%	T	E	E %	K	K %
0-4	1478	764	5,1	714	4,8	2149	1172	4,9	977	4,1
5-9	2224	1132	7,6	1092	7,3	2438	1356	5,7	1082	4,5
10-14	2301	1257	8,4	1044	7,0	3124	1842	7,7	1282	5,3
15-19	1879	962	6,4	917	6,1	2798	1654	6,9	1144	4,8
20-24	1304	656	4,4	648	4,3	4352	3374	14,1	978	4,1
25-29	1255	661	4,4	594	4,0	2315	1478	6,2	837	3,5
30-34	1096	606	4,1	490	3,3	1525	890	3,7	635	2,6
35-39	893	500	3,4	393	2,6	1350	746	3,1	604	2,5
40-44	572	334	2,2	238	1,6	991	558	2,3	433	1,8
45-49	435	238	1,6	197	1,3	788	434	1,8	354	1,5
50-54	375	203	1,4	172	1,2	553	282	1,2	271	1,1
55-59	377	212	1,4	165	1,1	398	188	0,8	210	0,9
60-64	282	142	1,0	140	0,9	405	223	0,9	182	0,8
65+	482	246	0,8	236	1,6	808	411	1	397	1
Toplam	14923	7913	53	7040	47	23994	14608	60,9	9386	39,1

Şekil: 3.3. Karakoçan'da Yıllara Göre Nüfus Piramitleri ile Çalışanların Karşılaştırılması (1990 -2000)

0 – 4 yaş aralığında bulunan nüfusun seyrine baktığımızda her üç dönemde erkek nüfusun fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, doğan çocuklar dikkate alındığında, erkek çocukların doğumu daha fazla olmuştur. 1990 ve 2000 yıllarında erkek nüfusun kadın nüfustan fazlalığı bütün yaş gruplarında görülmektedir. Böylece Doğanay'ın ifade ettiği gibi kadın ve erkek nüfus miktar ve oranlarının yüksek olması, kesin demografik nedenlere bağlanmayıp, temelde sorunun doğumla ilgili olduğu tespitini de doğrulayan bir doğum oranı karşımıza çıkmaktadır (Doğanay, 1997: 163).

Şekil:3.4. Karakoçan'ın Kırsal Kesimi ile Şehir'in Nüfus Piramitleri (2007 Temmuz)

İnceleme alanımızda her üç dönemde (1990, 2000 ve 2007) kadın ve erkek yaş grupları, 10 -14 yaş grubuna kadar düzenli bir şekilde artmaktadır. Örneğin 2007'de 0 – 4 yaş grubunda nüfusun %8,7'si bulunurken, 5 – 9 yaş aralığında toplam nüfusun %10,0'ı ve 10 – 14 yaş diliminde ise toplam nüfusun %10,3'ü vardır. Bu nedenle Karakoçan'da eğitim ve sağlık alanında mevcut durumun daha da genişletilmesi gerektirdiğini açıkça göstermektedir. Ayrıca genç nüfusun istihdamına yönelik yatırımların da artırılması gerektiği belirgin bir şekilde görülmektedir. Çünkü üç ayrı dönemde de (2000 yılı 20 – 24 yaş erkek nüfusu hariç) 15 – 19 yaş grubundan itibaren düzenli bir azalış görülmektedir. 15 – 19 yaş grubundan itibaren nüfusun belirgin bir şekilde azalması, Karakoçan'ın göçle nüfus kaybettiğini göstermektedir. 2007 yılında 14 – 19 yaş grubundan itibaren hemen bütün yaş gruplarında erkek nüfusu, kadın nüfusuna göre azalmıştır.

Nüfusun dar aralıklı yaş gruplarına dağılışında özellikle incelenmesi gereken ikinci önemli yaş grubu 20 – 24 yaş grubudur. Çünkü işgücü sayısının fazla olduğu bu yaş grubu herhangi bir sahanın istihdam durumu hakkında kesin bilgiler vermektedir. Karakoçan'da 2000 yılında toplam nüfusun %18,2'sini 20 – 24 yaş grubunda olanlar

dikkat çekmektedir. Hatta bunda erkek nüfusunun oranı (%14,1), kadın nüfusu oranından daha fazladır. Bu durum Özlüce Barajı'nın yapılması ve Karakoçan'daki hızlı yapılanmanın etkili olmasıyla açıklanabilir.

Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı ile ilgili belirtilmesi gerekli olan konuların birisi de, geniş aralıklı yaş bileşenidir. Bu bileşenle nüfusun bağımlılık oranı ve çalışma çağındaki nüfus belirlenir (Doğanay, 1997: 166). İnceleme sahasının geniş aralıklı yaş grupları incelendiğinde her üç dönem (1990, 2000 ve 2007) göz önünde bulundurularak, 0 – 14 yaş grubunda azalma ve 15 – 64 ile 64 + yaş gruplarında da artma olmaktadır. Özellikle sağlık koşullarının iyileştirilmesi ve dengeli beslenme alışkanlığının kazanılması ile yaşlı nüfus giderek artmaktadır. Hem çocuk nüfusun azalması hem de yaşlı nüfusun artması nüfusun bilinçlendiğini göstermektedir.

Karakoçan nüfusunun geniş aralık yaş gruplarına göre dağılımı, Türkiye'de nüfusun geniş aralıklı yaş gruplarına göre dağılımı ile karşılaştırıldığında hemen hemen benzer özellikler ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Türkiye'de 0 – 14 yaş grubunda nüfus (2005) %26,0'ı bulurken, Karakoçan'da %3'lük bir oransal artma %29'a (2007) yükselmiştir. Aynı durum 15 -64 yaş grubunda da görülmektedir. Türkiye'de bu yaş diliminde bulunan nüfus, toplam nüfusun % 67,3'ü iken, Karakoçan'da bu değer % 64 olmuştur. Türkiye nüfusunun %6,7'si 65 ve üzerindeki yaş grubunda bulunurken, Karakoçan'da %0,3'lük bir artma ile %7'ye yükselmiştir. Bu karşılaştırmanın da gösterdiği gibi Karakoçan, çocuk ve yetişkin nüfus oranı bakımından Türkiye oranından az ve yaşlı nüfus bakımından fazladır.

Karakoçan'da nüfusun %29'u 0 – 14 yaş grubunda bulunmaktadır. Nitekim nüfusun %48,4'ünü 0 – 25 yaş arasındaki çocuk ve gençler oluşturmaktadır.

Bu dağılımın nüfusu ilgilendiren bir başka özelliği de bağımlı nüfus oranıdır. İnceleme sahamızda bağımlılık oranı genellikle azalmaktadır. Karakoçan'da bağımlılık oranı 1990'da %76,6 iken, 2000'de azalarak %55,1'e gerilemiş ve 2007'de ise artarak %56,2 olmuştur. Böylece 2007 yılında Karakoçan'da her 100 kişi 56,2 kişiye bakmaktadır.

3.2.4.1. Karakoçan Şehri'nde Nüfusun Ekonomik Özellikleri

2007 yılında Elazığ'da faal olması gereken nüfusun kır nüfusunun iktisadî faaliyet kolları ile ilgili istatistikî veri bulunmamaktadır. Ancak köylerdeki faal nüfusun çoğunluğunun tarım sektöründe çalıştığı bilinmektedir. Hatta köylerde sadece erkek

nüfus değil, kadın çocuk ve yaşlılar da çalıştıkları için köy nüfusunun hemen tamamına yakınının iktisaden faal olduğu söylenilebilir.

Karakoçan'dan olan göçlerin etkisiyle yaş bağımlılık oranı da giderek azalmaktadır. 1990 yılında Karakoçan Şehri'nde 0,7 olan yaş bağımlılık oranı, 2000 ve 2007 yıllarında ise 0,5 olmuştur. Karakoçan'ın kırsal kesiminde Toplum Sağlık Merkezi'nin ETF'ne göre yaş bağımlılık oranı 0,6'dır. Bu değerlendirmelerden anlaşılacağı üzere Karakoçan'da çocuk ve yaşlı nüfus miktarı çok azdır. Dolayısıyla 15-64 yaş aralığında bulunan aktif nüfusun bakabileceği nüfus (0-14, 65 - + yaş grupları) miktarı çok fazla değildir. Buda ilçenin gelişmeye açık olduğunu gösterir.

Tablo: 3.55. Karakoçan'da İktisaden Faal Olması Gereken ve Faal Olan Nüfus Miktarları ve Oranları

YILLAR	1990			2000		
Cinsiyet	T	E	K	T	E	K
Toplam Nüfus	10308	5513	4795	18254	11436	6818
Faal Olm. Gereken Nüf.	4547	3877	670	7410	6833	577
%	100	85,3	17,3	100	92,2	8,4
İkt. Faal Olan Nüf.	2483	2214	269	5746	5443	303
%	100	89,2	12,1	100	94,7	5,6
İkt. Faal Olmayan Nüf.	5756	1633	4123	10844	4603	6241
%	100	28,4	71,6		42,4	57,6

Kaynak: DİE

Karakoçan şehri ile ilgili olarak 1990 ve 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre istatistikî veri olduğu için değerlendirme yapabilmekteyiz.

1990 yılında Türkiye'de faal olması gereken nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %58 iken, bu oranın Karakoçan'da %44,1 olduğu görülmektedir. Karakoçan'ın gösterdiği bu değer 2000 yılında gerileyerek %40,5 olmuştur. Bu nedenle, iktisaden faal olması gereken nüfus açısından Karakoçan'ın pek avantajlı olmadığı görülmektedir. Karakoçan'da iktisaden faal olması gereken nüfus işsizlik nedeniyle göç hareketine katılmaktadır. Bu nedenle iktisaden faal olması gereken nüfus giderek azalmaktadır.

Hatta çeşitli sebeplerle faal olması gereken nüfus içinde de faal nüfus miktarı düşük değerler göstermektedir (Tablo: 3.55.). 2000 yılında faal olması gereken nüfus %40,5 (7410 kişi) faal nüfus miktarı ise bu oran içinde %77,5'lik bir değere sahiptir.

Tablo: 3.56. Karakoçan’da Faal Olmayan Nüfusun Faal Olmama Nedenleri

	1990						2000					
	E	%	K	%	T	%	E	%	K	%	T	%
İş Arayanlar	1663	80,6	401	19,4	2064	26.4	1390	83,5	274	16,5	1664	15.4
Emekli	208	95,4	10	4,6	218	2.8	758	93,7	51	6,3	809	7.5
Ev Kadını	-	-	3434	100	3434	43.9	-	-	4685	100	4685	43.5
Öğrenci	1084	62,6	648	37,4	1732	22.1	2277	65,1	1220	34,9	3497	32.4
Diğ er	341	91,7	31	8,3	372	4.8	118	92,9	9	7,1	127	1.2
TOPLAM	3296	42,1	4524	57,9	7820	100	4543	42,1	6239	57,9	10782	100

Kaynak: DİE. (1990–2000)

1990 yılında 12 yaş ve daha yukarı yaş grubunda olan nüfus miktarı 4547 kişi dir. Bu nüfusun %54,6’sı iktisaden faal ve %45,4’ü ise faal değı ldir. İ ktisaden faal olan nüfusun 2214’ünü erkekler ve 269’unu kadınlar oluş turmaktadır. 2000 yılında ise nüfus artışına paralel olarak iktisaden faal olabilen nüfus da artmış tır. 12 yaş ve üzerinde faal olması gereken nüfus 7410 kişi ye yükselmiş tir. Bunun 6833 kiş isini erkekler, 577 kiş isini ise kadınlar oluş turmuş tur. Bu nüfus içinde iktisaden faal olan nüfus ise iki katına çıkarak 5443 kişi ye yükselmiş tir. Erkeklerin %94,7’si faal iken, %5,3’ü faal değı ldir. Kadınların ise %5,6’sı faal iken, %94,6’sı faal değı ldir.

Sonuç olarak 12 yaş ından büyük olan ve iktisaden faal olmayan 1990 yılında 5756 kişi , 2000 yılında ise 4603 kişi Karakoçan’daki bağı mlı nüfusu oluş turmaktadır.

1990 yılında iktisaden faal olmayan erkek nüfusun 1663 kiş isi iş aramakta, 208 kiş isi emekli, 1084 kiş isi öğrenci ve 341 kiş isi de diğ er nedenlerle olmayanları oluş turmaktadır. 2000 yılına gelindiğ inde ise nüfus hareketlerinden dolayı bu rakamlar değı ř miş tir. Nüfus artışına rağ men bir önceki sayıma göre 2000 yılında iş arayanların sayısı, sadece bir kişi artarak 1664 kişi olmuş tur. 1664 olan iş sizlerin %83,5’ini erkekler, %16,5’ini de kadınlar oluş turmaktadır. Toplam 809 emekli, 4685 kişi ev kadını, 3497 kişi öğrenci ve 127 kişi ise diğ er nedenlerden dolayı iktisaden faal değı ldir.

Karakoçan’da iktisaden faal olanların çoğ unluğ unu erkekler oluş turmaktadır. Kadınların çoğ unluğ unu ev hanımı olduğ u için iktisaden faal olmayanların çoğ unluğ u da bunlardan meydana gelmektedir. Bu nedenle iş arayanların büyük bir kısmını erkekler oluş turmaktadır. 1990 – 2000 yılları arasında geç en 10 yıllık gibi kısa bir süre de öğrenci ve emekli olanların sayısında önemli bir artış meydana gelmiş tir.

1990 yılında Karakoçan’da  alış an nüfusun %28,7 tarım, %65’i hizmet ve %6,3’ü de sanayi sektöründe  alış maktadır. 2000 yılında ise sektörlerde  alış anların

önemli ölçüde değiştiğini görmekteyiz. Buna göre %8,8'i tarım, %88,6'sı hizmet ve %2,8'i de sanayi sektöründe çalışmaktadır. Tablo: 3.57.'deki değerlerde de görüldüğü gibi sanayi sektöründe çalışanların oranı azalırken, hizmet ve tarım sektöründe çalışanların oranı artmıştır. Tersiyer faaliyet olan hizmet sektörünün ağırlıkta olduğu Karakoçan şehrinde ikinci sırayı primer faaliyet olan tarım ve üçüncü sırayı ise sekonder faaliyet olan sanayi almaktadır. (Tablo: 3.57.). İktisaden faal nüfusun sektörlere göre oranlarına dağılışı bakımından Karakoçan'ın küçük bir hizmet şehri niteliğinde olduğu görülmektedir.

Tablo: 3.57. Karakoçan'da Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (1990–2000)

Sektörler	1990						2000					
	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
Tarım	561	78.7	152	21.3	713	28.7	367	74.3	127	25.7	494	8.6
Hizmet	1518	94.1	95	5.9	1613	65	4927	96.7	166	3.3	5093	88.6
Sanayi	135	86.0	22	14.0	157	6.3	149	93.7	10	6.3	159	2.8
Toplam	2414	90.0	269	10.0	2683	100	5443	94.7	303	5.3	5746	100

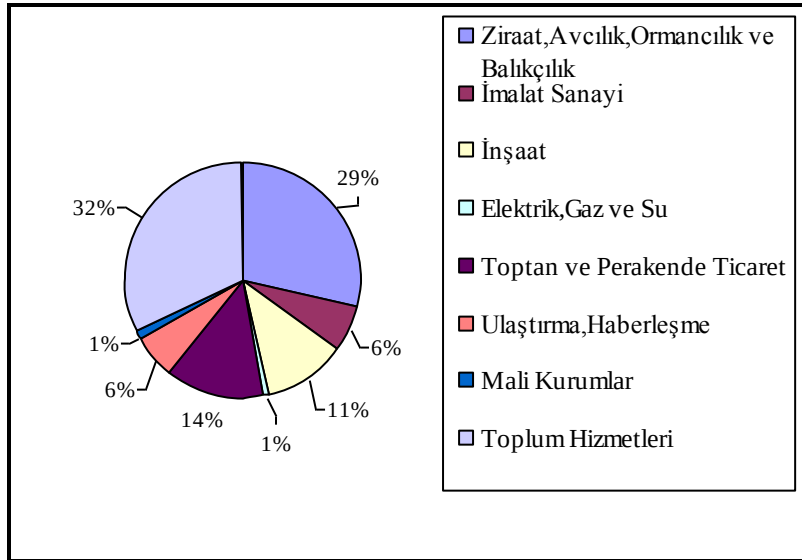
Kaynak D.İ.E. (1990–2000)

Karakoçan şehrinde 1990 yılında primer sektör olan tarımda 561 kişi çalışmaktadır. Buna göre şehrin %28,7'si geçimini tarımsal faaliyetlerden elde etmektedir. Çalışanların %6,3'ünü oluşturan 157 kişi ise imalat sanayisinde çalışmaktadır. Tersiyer sektör olan hizmette ise 1613 kişi çalışmaktadır. Bu nüfusun 279 kişisi inşaat, 14 kişisi elektrik – gaz – su, 341 kişisi toptan ve perakende ticaret, 145 kişisi ulaştırma – haberleşme – depolama, 36 kişisi mali kurumlar – sigorta ve 798 kişisi toplum hizmetlerinde çalışmaktadır. Hizmet sektöründe çalışanların çoğunluğunu, %43'lük bir değerle ilk sırada toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetlerin aldığını görmekteyiz (Tablo: 3.58.).

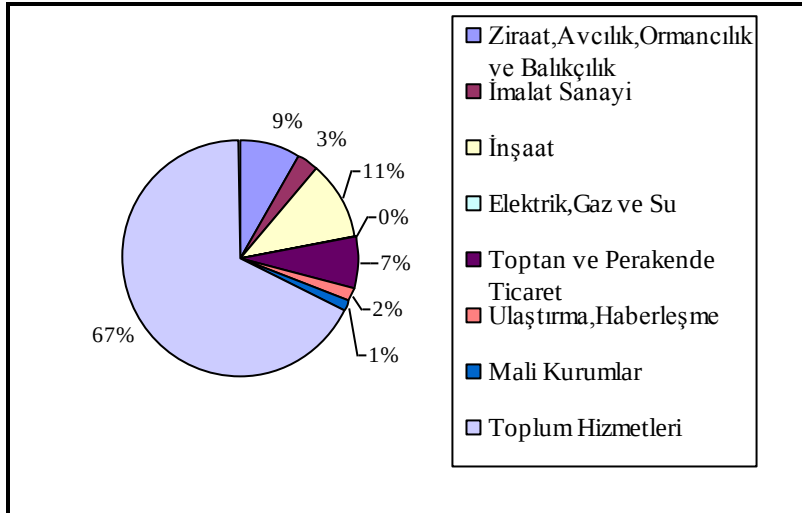
2000 yılında ise sektörlerde ciddi anlamda oransal bir değişiklik görülmektedir. Buna göre sanayi sektörünün oranı azalarak, hizmet ve tarım sektörünün oranı artmıştır. Çalışan nüfusun 494 kişisi (%8,6) tarım, 159 kişisi (%2,8) imalat sanayisinde çalışarak geçimini temin etmektedir. Hizmet şehri özelliğinde olan Karakoçan'da 1990 yılında olduğu gibi hizmet sektörü içinde ilk sırayı %76'luk oranla toplum hizmetleri almaktadır. İkinci sırayı ise %12 ile (610 kişi) inşaat almaktadır. Ayrıca 5093 kişinin çalıştığı hizmet sektöründe 395 kişi toptan ve perakende ticaret, 109 kişi ulaştırma,

haberleşme ve depolama, 83 kişi mali kurumlar ve sigorta, 12 kişi de elektrik – gaz – su işlerin de çalışmaktadır (Tablo: 3.59. - Grafik: 3.6.).

Bütün bu değerlendirmeler dikkate alınarak, Türkiye’de son yıllarda tarım sektöründe çalışanların sayısında azalma görülmesine rağmen sanayi ve hizmet sektöründe çalışanların arttığı bilinmektedir. (Gümüşçü, 1995: 230). Karakoçan’da nüfusun sektörler bazında göstermiş olduğu değişim, Karakoçan’ın Türkiye’deki değişime tam anlamı ile ayak uydurduğunu göstermektedir. Çünkü çalışanların %91’i tarım dışı faaliyetlerde çalışmaktadır. İktisaden faal olan nüfusun sadece %8,6’sının tarımda çalışması Karakoçan’da hızlı bir şehirleşme hareketinin olduğunu göstermektedir. Bu özellikleri ile Karakoçan; toplum, sosyal ve kişisel hizmetleri ile ön planda olan bir hizmet şehri görünümündedir.

Grafik: 3.5. Karakoçan’da Çalışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü (1990).

Grafik: 3.6. Karakoçan’da Çalışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü (2000).

Tablo: 3. 58. Karakoçan'da alışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı (1990)

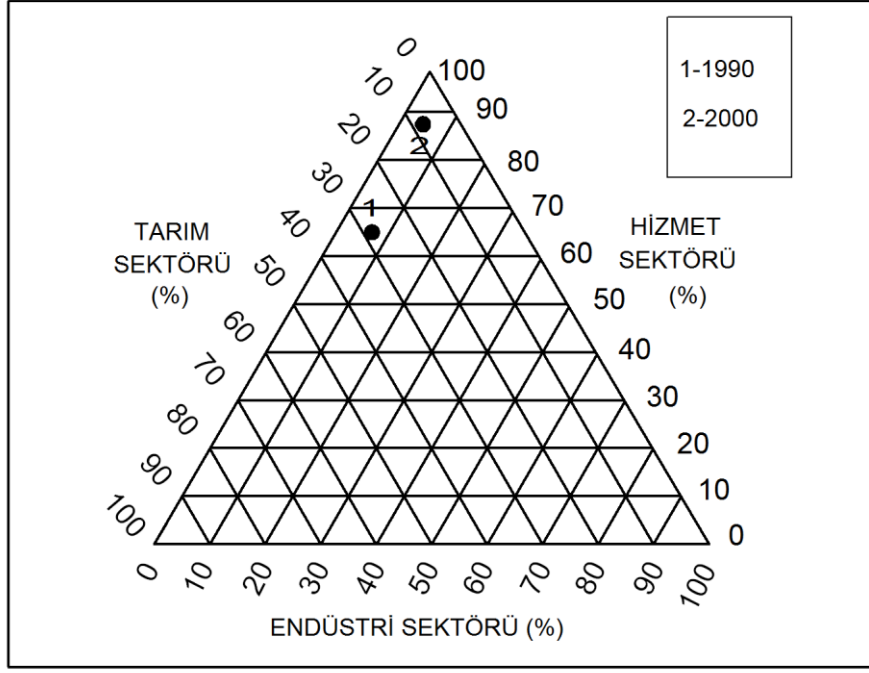
SEKTÖR	Faaliyet Kolu	Cinsiyet	Nüfus Miktarı	Toplam	Genel Toplam	İktisadi Faal. Kolu (%)	Sektörel (%)
TARIM	Ziraat, Avcılık, Ormancılık ve Balıkçılık	E	561	713	713	100	29
		%	79				
		K	152				
		%	21				
SANAYİ	İmalat Sanayi	E	135	157	157	100	6
		%	86				
		K	22				
		%	14				
HİZMET	İnşaat	E	277	279	1613	17	65
		%	99				
		K	2				
		%	1				
	Elektrik,Gaz ve Su	E	14	14		1	
		%	100				
		K	0				
		%	0				
	Toptan ve Perakende Ticaret	E	332	341		21	
		%	97				
		K	9				
		%	3				
	Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	E	145	145		9	
		%	100				
		K	0				
		%	0				
	Mali Kurumlar, Sigorta	E	35	36		2	
		%	97				
		K	1				
		%	3				
	Toplum Hizmetleri,Sosyal ve Kişisel Hizmetler	E	715	798		49	
		%	90				
		K	83				
		%	10				
GENEL TOPLAM		E	2214	2483	2483	100	100
		K	269				

Kaynak: D.İ.E.

Tablo: 3.59. Karakoçan'da alışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü (2000).

SEKTÖR	Faaliyet Kolu	Cinsiyet	Nüfus Miktarı	Toplam	Genel Toplam	İktisadi Faal. Kolu (%)	Sektörel (%)		
TARIM	Ziraat, Avcılık, Ormancılık ve Balıkçılık	E	367	494	494	100	9		
		%	74						
		K	127						
		%	26						
SANAYİ	İmalat Sanayi	E	149	159	159	100	3		
		%	94						
		K	10						
		%	6						
HİZMET	İnşaat	E	610	610	5093	12	89		
		%	100						
		K	0						
		%	0						
	Elektrik,Gaz ve Su	E	12	12		0			
		%	100						
		K	0						
		%	0						
	Toptan ve Perakende Ticaret	E	381	395		8			
		%	96						
		K	14						
		%	4						
	Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	E	108	109		2			
		%	99						
		K	1						
		%	1						
	Mali Kurumlar, Sigorta	E	77	83		2			
		%	93						
		K	6						
		%	7						
	Toplum Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler	E	3739	3884		76			
		%	96						
		K	145						
%		4							
GENEL TOPLAM		E	5443	5746	5746	100	100		
		K	303						

Kaynak: D.İ.E.

Şekil:3.5. Nüfusun sektörlere Dağılımı (Tablo: 3.58. - 3.59. 'e Göre)

IV. BÖLÜM

4. KARAKOÇAN İLÇESİ'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI

İnsanların hayatlarını sürdürebilmesi için, yeryüzünde gösterdiği faaliyetlerin tümü ekonomik coğrafya konusu içerisinde değerlendirilmektedir (Özçağlar, 1997: 134). İnceleme sahamızdaki ekonomik faaliyetleri, tarım, hayvancılık, sanayi, ulaşım-haberleşme, ticaret ve turizm olmak üzere beş ayrı grupta incelenecektir. Bu bölümleri ele almadan önce ekonomik potansiyeli ayrıntılı bir şekilde belirleyebilmek için, sahamızın arazi kullanımına bir bakış yapılacaktır.

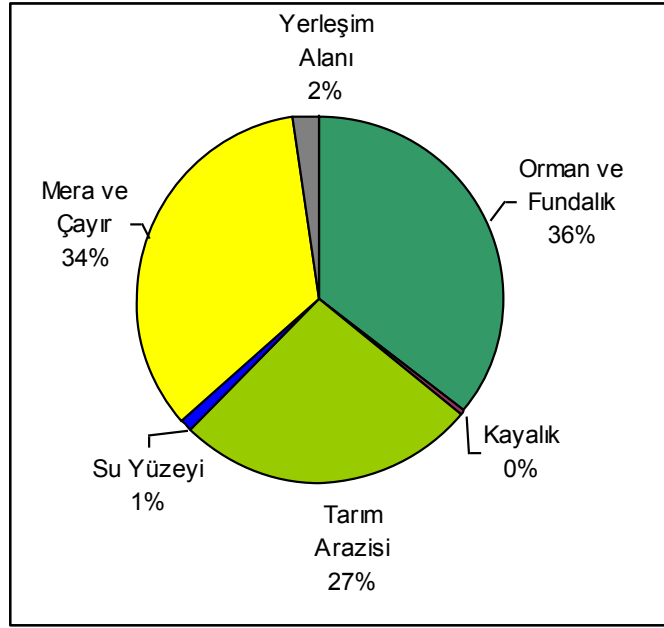
4.1. GENEL ARAZİ KULANIŞI

Karakoçan İlçesi'nde yüzölçümü 1085 km² olan araştırma alanımızın % 35,5 gibi yüksek bir oranı, (38566 ha) orman ve fundalık alanlar oluşturmaktadır. Bunu, %34,3'lük bir payla çayır ve mera arazileri (29048,7) takip etmektedir. Daha sonra % 26,8'lik oranla (29048,7 ha) tarım arazileri, % 0,9 (975 ha) su yüzeyi, % 0,8'lik bir payla (2481,5 ha) yerleşim alanları, % 0,2'lik payla (13497 ha) taşlık ve kayalık alanlar gelmektedir.

Tablo: 4.1. Karakoçan İlçesi'nde Arazi Bölünüşü (2007)

KULLANIŞ ŞEKLİ	Alanı (ha)	%'si
Orman ve Fundalık	38566	35.5
Mera ve Çayır	37252.3	34.3
Tarım Arazisi	29048.7	26.8
Yerleşim Alanı	2481.5	2.3
Su Yüzeyi	975	0.9
Kayalık	209	0.2
TOPLAM	108532.5	100

Kaynak: Orman Amenajman Planları, İlçe Tarım Müdürlüğü, Elazığ İli Arazi Envanteri, Tapu ve Kadastro MüdürlüğüDSİ 9. Bölge Müdürlüğü

Grafik: 4.1. Araştırma Alanında Genel Arazi Kullanım Durumu (2007- %), (Tablo:4.1'e göre)

4.1.1. Orman ve Fundalık Alanlar

Orman ve fundalık alanların %35,5 gibi bir orana sahip olması araştırma sahamızın coğrafi potansiyelinden kaynaklanmaktadır. Özellikle Karakoçan ve Başyurt Ovaları dışında kalan hemen hemen her yer meşe ormanları ve fundalıklarla kaplıdır. Saha ortalama yükseltisi bakımından orman sahasına denk gelmektedir. Ancak meşe ve çam ormanlarının tahrip edilmesi ile fundalıklar ve dağ stepleri genişlemiştir. Söz konusu alanların yüksek ve eğimli olması orman tahribinden hemen sonra toprakların önemli ölçüde taşınmasına yol açmıştır. Buna rağmen orman arazisi geniş yer tutmaktadır. Ormanların büyük bir kısmı özelliğini kaybetmiştir. Bunların % 75,2 bozuk ormanlar geriye kalan % 24,8'i de verimli ormanlar şeklindedir. Akarsu vadilerinde rastladığımız kavak, söğüt ve meşe ağaçları yükseklerle doğru meşe ormanları şeklinde görülmektedir. Verimli meşe ormanları Peri Suyu vadisinin kuzeye bakan yamaçları üzerinde görülmektedir. Yerleşim yerlerine yakın kesimlerde bulunan ormanların çoğunluğu tahribat ve bakımsızlıktan dolayı daha çok fundalıklar şeklinde görülmektedir.

Araştırma alanımızdaki orman sahalarının geniş yer tutmasında yağışla birlikte litolojinin de önemli bir etkisi vardır. Bilindiği gibi yükseltiye bağlı olarak yağış miktarı artmaktadır. Kışın kar şeklinde gerçekleşen yağışlar kuzeye dönük yamaçlar üzerinde uzun süre yerde kalmaktadır. Zaten inceleme alanımız genellikle kuzeybatıya doğru meyillidir. Peri Suyu ile birlikte kuzeye bakan yamaçlarda daha nemli bir ortam

bulunmaktadır. Bununla birlikte inceleme sahamızda volkanik araziler çok geniş yer tutmaktadır. Alanımızda görülen toprakların % 72'si bazaltik topraklardan oluşmaktadır. Hamurkesen Köyü'nden başlayarak Sarıhan'a kadar yer yer devam eden kalker ve kalkerli marnlar ortaya çıkmıştır. Ancak bu tür araziler üzerinde ormana pek rastlanmamaktadır.

Erozyonun da şiddetli bir şekilde görüldüğü kalkerli arazilerde bazı sürüngen çalılara rastlanmaktadır. İşte bu özelliklerden dolayı sahamızda meşe ağaçlarının yetişmesine elverişli koşullar geniş bir saha üzerinde görülmektedir. Peri Suyu vadisinin kuzeye bakan yamaçlarında, Kolan Kaplıcaları çevresinden başlayarak kuzeyde Özlüce Barajı'na kadar devam eden bölümde yer yer verimli meşe ormanları bulunmaktadır.

4.1.2. Tarım Arazileri

Karakoçan İlçesi'nde arazi kullanımı bakımından tarım arazileri üçüncü sırada gelmektedir. Tarım arazileri daha çok Karakoçan ve Başyurt Ovaları'nda bulunmaktadır. Başyurt Ovası'nda 1100 m izohipsinden sonra dağlık ve engebeli saha başlarken, Karakoçan Ovası'nda dağlık ve engebeli saha 1400 m izohipsinden sonra başlamaktadır. Yani bu iki ovada dışında kalan diğer tarım arazileri dağlık ve engebeli sahada yer almaktadır.

Karakoçan Ovası'ndaki tarım arazileri Kalecik Sulama Barajı ile sulanmaktadır. 12000 dekar alan kaplayan Karakoçan Ovası'nın ancak 3500 dekarı sulanabilmektedir. Geriye kalan 8500 dekar arazinin bir kısmı %25'i cazibeli bir şekilde sulanabilmektedir. Özellikle Ohi Çayı'na yakın olan kesimlerde de sulu tarım imkânı bulunmaktadır. Karakoçan Ovası'nın kenar kuşağında bulunan Sarıcan, Altınoluk, Bahçecik, Yenice, Yeniköy, Agamezrası gibi birikinti konileri üzerinde yer alan köylerde sulu tarım imkânı vardır.

Başyurt Ovası'nda Kuşçu Çayı havzası üzerinde bulunan köylerde sulu tarım imkânı vardır. Ayrıca arazinin litolojik yapısından dolayı yeraltı su seviyesi çok yüksektir. Başyurt ve Karakoçan Ovaları'nda açılan kuyularla da sulu tarım imkânı bulunmaktadır.

Sulu tarım imkânlarının bulunduğu sahalar daha çok kendi ihtiyacını karşılamaya yönelik, karışık meyve bahçeleri ile sebze ekim alanları olarak kullanılmaktadır. Karakoçan'da 8,2 ha.'lık alanda sebze üretimi ve 175,5 ha.'lık alanda bağ-bahçe tarımı yapılmaktadır.

Karakoçan'ın yeryüzü şekilleri tarım arazilerini önemli ölçüde kısıtlamıştır. Kuruca, Körboğa, Çobur ve Gaz dağları çok geniş alanlar kaplamaktadır. Bu dağlar üzerinde bulunan tarım arazileri aşınım düzlüklerine karşılık geldiği için genellikle dar sahalardır. Peri Suyu'nun yan kolları olan Kuşçu, Ohi, Bulanık, Hamurkesen gibi akarsular vadilerini derin bir şekilde yarıdıkları için hem tarım arazileri daralmış hem de bu akarsulardan faydalanmak güçleşmiştir.

Karakoçan'ın iklim özelliklerinden dolayı tarım arazilerinin önemli bir kısmı her yıl nadasa (15.000 ha) ayrılmaktadır. Nadasa bırakılan arazi tarım arazilerinin yaklaşık % 40'ını oluşturmaktadır. Bu da, inceleme sahamızda tarımsal faaliyetlerin ikinci planda geldiğini göstermektedir. Son yıllarda Karakoçan, önemli ölçüde göç verdiği için işletilmeyen tarım arazileri bir hayli artmıştır. Tarım arazisi olup, yıllarca işletilmediği için mera olarak kullanılan arazi 7714,3 ha. kadardır.

4.1.3. Çayır ve Mera Alanları

Çayır ve mera alanlarının %34,3 (37252,3 ha.) bir orana sahip olmasında alanımızdaki dağlık ve engebeli arazilerin çok geniş yer tutmasından kaynaklanmaktadır. Kurucadağ, Çobur, Körboğa, Gaz, Başyurt Ovası ile Karakoçan Ovası'nı çevreleyen alanlarda geniş yer tutan mera arazileri meşe ormanlarının tahribi sonucu ile oluşmuştur.

Yüksek düzlükler üzerinde de geniş yer tutan yerler, çayır ve mera tarımına elverişli olmadığı için tarım arazilerine dönüştürülmeden günümüze kadar gelebilmiştir. Çünkü tahıl bazı yıllarda ekim ayı başlarından itibaren kar altında kalır, yaz dönemi genellikle kısa ve serin geçer. Bu nedenle tahıl olgunlaşmadan kış dönemine girilir. Böylece çayır ve mera olarak özelliğini günümüze kadar koruyabilmiştir. Ancak meralar erken ve bilinçsiz otlatma yapıldığı için verim gücünü kısmen yitirmiştir. Ovaları çevreleyen dağlar üzerindeki meralar böyledir. Bu nedenle meraların ıslah edilmesi gerekmektedir.

İnceleme sahamızda çayır ve meraların geniş yer tutması kırsal yerleşmede insanların hayvancılıkla uğraşmasına yol açmıştır. Karakoçan'da yaylacılığın çok eski bir geçmişi vardır. Burada yaşayan insanlar yüzyıllar boyu yaz başlarında yaylalara çıkmışlar, kış başlarında ise köylere dönmüşlerdir. Her yıl tekrarlanan bu olay sahamızda yaylacılık kültürünü oluşturmuştur.

Ancak 1960'lı yıllardan itibaren yurtdışına olan göçlerle insanların sosyo-ekonomik yapılarındaki iyileşmeler ve 1980'li yıllarda yaygınlaşan terör olayları ile sarsılan güven sebebiyle yaylacılık faaliyetlerine katılanların sayısı çok azalmıştır. Bu nedenlerden dolayı geleneksel yaylacılık büyük ölçüde özelliğini değiştirerek günümüzde yaylacılığa dönüşmüştür.

4.1.4. Taşlık ve Kayalık Alanlar

İnceleme alanımızda arazi kullanımı açısından taşlık ve kayalık araziler üçüncü sırada gelmektedir. Karakoçan'da 209 ha.'lık alan kaplayan taşlık ve kayalık alanlar ilçe yüzölçümünde %0,9'lük bir paya sahiptir.

Karakoçan'da taşlık ve kayalık alanların geniş alanlar kaplamasında en büyük etkiyi volkanik Kurucadağ yapmıştır. Oluşum itibariyle (Karabakır formasyonuna bağlı) üst miyosen-kuvaterner yaşlı bir bazalt kütlesi olup, en yüksek yeri 2372 metredir. Volkanik dağdan zaman zaman çıkan patlamalar neticesinde dağın üzerinde her türlü malzeme eğim doğrultusunda akarak geniş lahar yüzeylerini oluşturmuştur.

Kurucadağ'ın hemen çevresinde bazalt platosu yer almaktadır. Mevsimlik akarsular plato yüzeyini derin bir şekilde yarıkları için eski temel, yer yer ortaya çıkmıştır. Çentik vadi profili çizen bu dereler arasında Kızılca, Hamzalı, Karaoğlan dereleri önde gelmektedir.

Kurucadağ'ın çevresinde taşlık ve kayalık araziler geniş yer tuttuğu için yerleşmeler seyrelmektedir. Kurucadağ'ın çevresinde bulunan Yenikaya, Kızılpınar, Kalecik, Bulgurcuk köylerinde tarım arazisi yok denecek kadar azdır. Buna rağmen bu taşlık araziler daha çok mera olarak kullanılmaktadır. Ancak hayvanların bu arızalı topoğrafyada dolaşımı zorlaştırmaktadır.

Peri Suyu vadisinde kütle hareketlerinin olduğu yerlerde kayalıklar ortaya çıkmıştır. Bu tür kütle hareketleri Sarıhan, Okçular, Bardaklı çevrelerinde daha yoğundur.

Ayrıca Hamurkesen ve Peri Suyu vadisinde ormanların tahrip edildiği yerlerde erozyonla birlikte geniş kayalıklar ortaya çıkmıştır. Taşlık arazilerden büyük güçlüklerle mera olarak faydalanıldığı halde, kayalıklardan hiçbir şekilde faydalanılmamaktadır. Ancak kayalık alanlar taşlık arazilere göre daha azdır.

4.1.5. Diğer Alanlar

Karakoçan'da 1601 ha'ı şehir, 880,5 ha'ı kırsal yerleşmeler olmak üzere 2481,5 ha.'lık bir alan, yerleşme yeri olarak kullanılmaktadır. Ancak birçok yerleşmenin yeri uygun değildir. Çalıkaya, Hamurkesen, Sarıcan, köylerinde kaya düşmesi, Alayağmur, Sarıhan, Alabal, Kavalcık, Okçular, Sarıbaşak, Bardaklı köylerinde heyelan; Çalıkaya, Çelebi, Sarıcan, Hamurkesen köylerinde çığ düşmesi, Çelebi, Kızılpınar, Kulundere, Sarıcan, Bahçecik, gibi köylerde ise su baskını olayları sık sık görülmektedir. Yerleşme kısmında da bahsettiğimiz gibi kırsal yerleşmede bulunan köy meskenlerinin önemli bir kısmı kütle hareketlerinden dolayı çeşitli şekillerde hasar görmüştür. 1601 ha.'lık şehir alanının tamamı arazi verimliliği bakımından birinci ve ikinci sınıf arazileri işgal etmiş bulunmaktadır. Ancak bu araziler tarıma son derece elverişli oldukları gibi depreme karşı da aynı derecede dayanıksız alanlardır. Bu nedenle şehrin gelişmesi, Kalecik Deresi'nin kuzeyinde bulunan ve depreme karşı dayanıklı olan araziler üzerinde daha uygun olacaktır.

İnceleme alanımızın kırsal kesimlerinde, belirgin bir şekilde göç olayı yaşandığı için köylerde nüfusla birlikte konut sayısı da azalmaktadır. Ancak yerleşmelerin kaplamış olduğu alanlar eskiye nazaran (1981 köy envanter etütlerine göre) daha da genişlemiştir. Bu durum köy meydanında harabelerin bulunması ve yeni konutların bunların çevresinde yer alması ile ilgilidir.

İnceleme alanımızda su yüzeyinin kapladığı alan 975 ha.'lık alanı ile genel arazi kullanımında % 0,2'lik bir orana sahiptir. Bu alanın baraj ve doğal göllere göre dağılışı şu şekildedir; Özlüce barajı 665 ha, Kalecik Barajı 102 ha, Büyük Süllük Gölü 4,4 ha, Küçük Süllük Gölü 2,0 ha. ve Süllük Gölü 1,1 ha'dır. Peri Suyu üzerinde yapımı devam eden Seyrantepe Pembelik ve Tatar Barajları ve proje aşamasında olan Sarıcan Baraj Gölü ise su tutmaya başladığı andan itibaren, su yüzeyinin kapladığı alan daha da genişleyecektir.

4.2. TARIMSAL FAALİYETLER

Karakoçan İlçesi'nde %99,3'lük oranla, tarla tarımı hâkim durumdadır. Tarlaların yaklaşık %86,60'nde ise nadaslı kuru tarım yapılmaktadır. Tarla tarımını sırasıyla bağ-bahçe ve sebze alanları takip eder. Ekiliş alanları içinde kapladığı alana göre ürün türleri sırasıyla buğday (%61,67), arpa (%35,43), karışık meyve bahçeleri (%1,26), fiğ (%0,69), şekerpancarı (%0,58), yonca (%0,16), mısır (%0,16), kuru soğan (%0,03) en fazla tarımı yapılan ürünlerdir.

İnceleme alanımızda sebze tarım alanı olarak ayrılan geniş araziler yoktur. Sebzeçilik faaliyetlerine daha çok ova köylerinde, dağınık küçük parseller üzerinde veya tarlaların kenarlarında rastlanmaktadır. Çok çeşitli sebze üretilmesine rağmen en fazla alan kaplayan ve en çok üretimi yapılan sebzeler, soğan, domates, biber, hıyar, sarımsak, maydanoz ve taze fasulyedir. Sebze tarımı genellikle ihtiyacı karşılamaya yönelik olmakla birlikte Sarıbaşak, Sarıhan, Kocadayı, Kuşçu, Deveci, Başyurt, Okçular köylerinde yapılır. 2007 yılında bu köylerde ekilen sebze alanı 2 dekardan fazla olmuştur.

Karakoçan ve Başyurt Ovaları'nın sulu tarım imkânlarının bulunduğu araziler üzerinde meyve bahçeleri yoğunlaşma göstermektedir. Karakoçan ve Başyurt Ovaları'nda evlerin çevresinde bulunan ve ihtiyaca yönelik olarak yeni oluşturulan karışık meyve bahçeleri görülmektedir. Bu bahçelerde armut, elma, erik, kayısı, kiraz, şeftali gibi çok değişik meyve ağaçları bulunmaktadır. Ancak tarlaların kenarında sınırı ayırt etmek için dikilen ve fazla bakım gerektirmeyen dut, badem, ceviz, ayva, üzüm asması gibi meyve ağaçlarına da rastlanılmaktadır. Ayrıca bazen meyve bahçeleri, sebze alanları ile üzüm bağlarını bir arada görmek mümkündür. Halkın temel geçim kaynağı daha çok hayvancılığa dayandığı için meyve ve sebze ara tarım şeklinde yapılmaktadır.

Karakoçan Ovası'nın sulu tarım imkânlarına kavuşmasıyla şekerpancarı tarımına ayrılan alanlar genişlemiştir. 1964 yılı köy envanter etütlerine göre Karakoçan'da şekerpancarı üretimine ayrılan saha yokken, 2007 yılında 51 ha. tarım arazisi şekerpancarı üretimine ayrılmıştır. Yıllara göre şekerpancarı üretimi değişmekle birlikte, yüksek bir gelir sağladığı için giderek artış göstermektedir. Ancak Karakoçan Ovası'nda, tarım arazileri kentleşmeden dolayı niteliğini kaybettiği için şekerpancarı üretimi pek umut verici değildir.

Araştırma alanımızda 1981 Köy Envanter Etütlerine göre ailelerin % 65'i toprak sahibi ve %30,2'si topraksızdır. Toprak sahibi ailelerin %72'si 25 da.'dan az, küçük

mülkiyet sahibi, %16'sı 26–50 da. arasında mülkiyet sahibi ve % 12'si 50 da.'dan daha büyük mülkiyet sahibidir. Yine 1981 verilerine göre parsellerin ortalama büyüklüğü 5 da.'dır.

Karakoçan'da arazi çok engebeli olduğu için tarım işletmeleri genellikle küçük işletmeler şeklindedir. Akarsular, vadilerini derince kazmışlardır. Bunlardan faydalanmak büyük yatırımlar gerektirmektedir. Toprakların % 86'sında kuru tarım, %14'ünde sulu tarım yapılabilmektedir. Ayrıca karasal iklimin özellikleri tarımsal faaliyetleri büyük ölçüde engellemektedir. Bu nedenlerden dolayı, 7714,3 ha'lık tarım arazisi mera olarak kullanılmaktadır.

İnceleme alanımızdaki tarım arazilerinin, arazi verimlilik sınıflarına göre tarımsal üretim için pek elverişli olmadığı da görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı gübre kullanımı Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır. 1000 ha.'a düşen traktör sayısı yedi civarındadır.

Tarımsal faaliyetleri etkileyen toprak şartları, arazinin verimlilik şartlarına göre bölünüşü bakımından, fizikî faktörler esas alınarak sekiz verimlilik sınıfına ayrılmıştır. Bu ayırmda morfolojik özellikler, kayaçların durumu, toprak yapısı, eğim değerleri, drenaj şartları ve su kaynakları kriter olarak alınmıştır (Gözenç, 1979: 54). Bu sınıfların ilk dördü, farklı oranlarda tarımsal üretim için elverişli durumlar gösterirken, son dört gruptaki araziler tarımsal verim açısından önem arz etmezler (Hayli, 1995: 180).

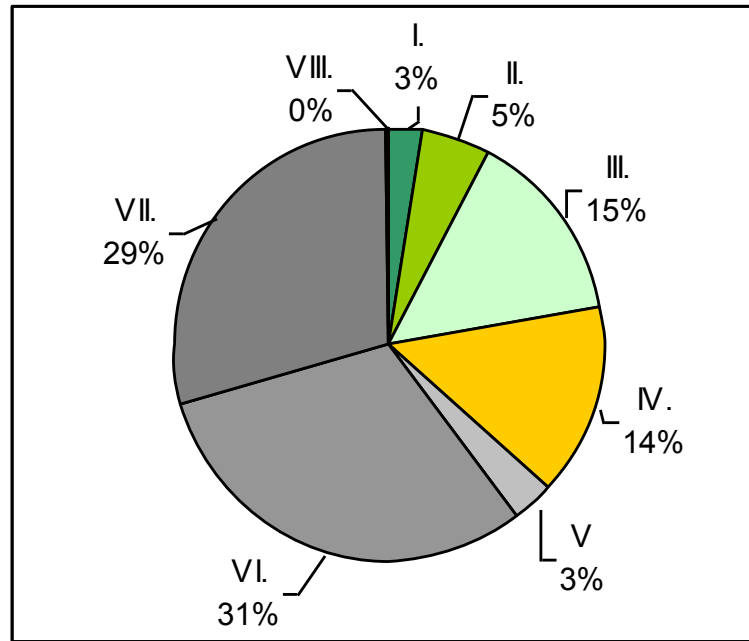
Bu tasnife göre, inceleme sahamızdaki toplam arazinin %36,6'sı çeşitli derecelerde tarıma uygun araziler, % 63,4'ü ise tarıma uygun olamayan araziler durumundadır (Tablo: 4.2. – Grafik: 4.2.).

Tablo: 4.2. Araştırma Alanımızda Arazi Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılışı

VERİMLİLİK SINIFLARI	ALAN (Ha)	%'si
I. SINIF	2823	2.6
II. SINIF	5552	5.1
III. SINIF	15935	14.7
IV. SINIF	15452	14.2
V. SINIF	3457.5	3.2
VI. SINIF	33434	30.8
VII. SINIF	31670	29.2
VIII. SINIF	209	0.2
Toplam	108532.5	100.0

Kaynak: Toprak Su Genel Müdürlüğü Elazığ İli Toprak Kaynağı Envater Raporu (1997)

Birinci sınıf araziler, alanımızda 2823 ha. saha kaplamakta olup, genel arazinin ancak %2,6'sını oluşturur. Bu araziler Karakoçan Ovası'na karşılık gelmektedir. Karakoçan Ovası'nın çevresinde bulunan Bahçecik, Yenice, Ağamezrası, Demirdelen, Akçiçek, Tekardıç, Kalecik köyleri de bu araziden kısmen yararlanabilmektedir. Ohi Çayı'nı takip ederek güneydoğu-kuzeybatı istikametinde uzanan bu verimli arazi üzerine Karakoçan Şehri yerleşmiştir. Dar bir sahaya karşılık gelen bu arazinin güneyinden geçen 1250 m izohipsinden itibaren genellikle, yedinci sınıf arazi ile birden kesintiye uğramaktadır. Yüksek dağlarla çevrili olan bu arazi kuzeybatı-güneydoğu yönlü rüzgârlara açıktır.

Grafik: 4.2. Araştırma Alanında Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılışı(%),
(Tablo: 4.2. 'ye Göre)

Ortalama yükseltinin az olması ve çevresinin yüksek dağlarla çevrili olması nedeniyle sıcaklık ortalamaları daha yüksek ancak yağış değerleri daha azdır. Bununla birlikte çevreden gelen akarsular Karakoçan Ovası'nda toplanırlar. Yer yer 2–3 metre kalınlığına ulaşan bazaltik toprakların üzerinde tarımsal faaliyetler yoğun bir şekilde yapılmaktadır.

Kısaca eğimin olmadığı bu düz araziler su tutma kapasitesi ve kolay işlenebilir olma özellikleri yanında volkanik kökenli topraklarla kaplı olması her türlü zirai faaliyetin yapıldığı saha olarak karşımıza çıkmasını sağlar. Toplam arazi içinde çok küçük bir paya sahip olan bu birinci sınıf arazileri bütünü ile sulu tarım imkânına

kavuşturulamamıştır. Ayrıca bu araziler Karakoçan şehri tarafından yutulduğu için tarımsal fonksiyonunu yitirmektedir.

İkinci sınıf araziler inceleme alanımızın kuzeyinde ve güneyinde olmak üzere üç parça halinde bulunmaktadır. Başyurt Ovası'nda bulunan en geniş parça ikinci sınıf arazilerin %81'ine (4556 ha) karşılık gelmektedir. II. sınıf arazilerin en geniş parçasına Deveci, Kuçcu, Güllüce, Başyurt, Köryusuf, Cumhuriyet, Aşağıovacık, Maksutali, Kümbet ve Yüzev köyleri girmektedir. Batıya doğru meyilli bu ikinci sınıf arazinin batıda yükseltisi 1000 m, doğuda 1200 m'dir. Doğusu ile batısı arasında 200 m yükselti farkı bulunan bu arazinin içinde Bulanık Deresi yer yer geniş tabanlı vadi biçiminde geçmektedir. Bazaltik topraklardan dolayı verimli olduğu halde nadaslı kuru tarım yapıldığı için bu alanlardan istenilen düzeyde verim alınamamaktadır. Birinci parçaya göre daha batıda bulunana Akyokuş, İsabey ve Akbulak köylerini içine alan ikinci parça ikinci sınıf araziler içinde %16,6 (919,3 ha)'lık bir paya sahiptir. 1000–1250 m yükselti basamağında yer alan ve ortasında Bulanık Deresi'nin yan kolu olan Söğüt Deresi çentik vadi biçiminde geçer. İkinci sınıf arazilerin diğer parçası (1,4 ha.) 1500–1750 m yükselti basamağında 76 ha.'lık arazi kaplamaktadır. Çevresinde çok sayıda dağ pınarı bulunan bu saha aynı zamanda Hamurkesen Deresi'nin kaynak kısmına karşılık gelmektedir. Güneybatıya doğru meyilli olan bu yüksek düzlük üzerinde kahverengi orman toprakları vardır. Ancak karasal iklimin özelliklerinden dolayı buralar, mera olarak kullanılmaktadır.

Üçüncü sınıf araziler hafifi meyilli oldukları için aynı şekilde erozyon ve sel baskınlarına maruz kalmaktadır. Bu nedenle üçüncü sınıf araziler I. sınıf araziler kadar verimli değildir. Sulama, işletme masrafları, toprağın kaba bünyeli olması, su tutma kapasitesinin düşük olması İkinci sınıf arazilerinin diğer zayıf yönleridir. İkinci sınıf araziler alanımızda toplam 5552 ha. alan kaplar. Bu değer araştırma sahasının % 5,1'ine karşılık gelmektedir.

Üçüncü sınıf araziler inceleme alanımızda 15.935 ha. yer kaplamaktadır. Bu değer bütün arazilerin %14,7'ne karşılık gelmektedir. Üçüncü sınıf araziler ilk iki araziye göre daha parçalı olmakla birlikte, adeta onları çevreler bir biçimde uzanmaktadırlar. Bu tür araziler Karakoçan'ın güneyinde akarsu vadilerini takip ederek yoğunlaşmaktadır. İnceleme sahamızda bulunan üçüncü sınıf arazileri dağılışıları açısından üç ana gruba ayırmak mümkündür. İlçenin güneyinde yer alan, birinci grup arazi üçüncü sınıf arazilerin %88,1'ine (14050,8 ha.) karşılık gelmektedir. Akyokuş'un

kuzeyinde başlayarak Kümbet Deresi'ni takip ederek Deveci Köyü'nü içine alarak, oradan Yüzev, Çanakçı, Ağamezrası, Kırğıl, Sağın, Alayağmur köylerinin içine alan sahada uzanan üçüncü sınıf arazileri 8738 ha. kadardır. Güneyde yer alan diğer üçüncü sınıf arazilere İsabey (388,3 ha.), Çayırdam (439,2 ha.), Aşağıovacık (750,1 ha.), Mirahmet (411,7 ha.), Bahçecik, Sarıcan (1817,9 ha.), Tekardıç (234,4 ha.), Kızılca (541,5 ha.), Üçbudak-Balıca (193,41 ha.) ve Bulgurcuk (132,6 ha.) köyleri çevresinde rastlanmaktadır. Dağılışı açısından ikinci grup araziye Pamuklu (241,4 ha.) ve Akarbaşı (115,1 ha.) denk gelirken, üçüncü sınıf araziler Karakoçan İlçesi'nin orta kesimine denk gelmektedir. Peri Suyu vadisinin yamaçları üzerinde görülen ikinci grup, üçüncü sınıf araziler içinde %2,2'lik (356 ha.) bir orana sahiptir. Üçüncü sınıf araziler ise Karakoçan'ın kuzeyinde yine Peri Suyu vadisinde olup, üçüncü sınıf araziler içinde %9,5'lik (1527,4 ha.) bir orana sahiptir.

Güneyde Peri Suyu'na uzak, iç kesimlerde, bazaltik toprak üzerinde yer alan üçüncü sınıf araziler daha çok mera olarak kullanılmaktadır. Peri Suyu vadisinin yamaçları üzerinde kireçli kahverengi ve kahverengi orman topraklarının bulunduğu üçüncü sınıf araziler fundalık ve ormanlarla kaplıdır. Ancak Başyurt platosunda yer alan ve bazaltik topraklarla kaplı olan üçüncü sınıf arazilerin çok dar bir kısmında nadaslı kuru tarım yapılabilmektedir.

Dördüncü sınıf araziler inceleme sahamızın kuzeyinde yoğunlaşarak 15462 ha.'lık alan kaplamaktadır. Bu değer bütün arazinin %14,2'ne karşılık gelmektedir. Kurucadağ ile Yoğunağaç köyü arasında geçen hattın kuzeyine düşen IV. sınıf arazi miktarı, IV. sınıf arazi toplamının % 74,6'sını (11531 ha.) karşılar. Kuzeyde bulunan dördüncü sınıf araziler geniş sahalar halinde Kavalcık, Çitak, Keklikköy ve Yeşilbelen köyleri arası (2171,6 ha.), Gaz Dağı'nın kuzeyinde (1079,3 ha.) Üçbudak-Yalıntaş köyleri arasında (2465 ha), Kurucadağ ile Kızıлтаş arasında (1856 ha) bulunmaktadır. Yine inceleme sahamızın kuzeyinde ilkinе göre dar sahalar halinde bulunan dördüncü sınıf araziler ise Kızılca (368, 0 ha.), Gündeğdi (654,3 ha.), Çatalyol (451,2 ha.), Koçyiğitler (226,9 ha.), Okçular ve Akarbaşı arası (825,9 ha.), Özlüce (205,2 ha.), Dumluyazı (336,0 ha.) ve Kuşbayırı (911,2 ha.) köyleri çevresinde bulunmaktadır.

Dördüncü sınıf arazilerin %25,4'ü (3921 ha.) Yoğunağaç ile Kurucadağ arasında geçen hattın güneyinde kalmaktadır. Kuzeyde bulunan diğer dördüncü sınıf arazilere göre daha dar sahalar şeklinde olan bu araziler: Savucak (997,5 ha.), Deveci (138,0 ha.), Köryusuf (285,4 ha.), Demirtepe (366,2 ha.), Bulgurcuk (231 ha.) köylerinin çevreleri

ile Ağamezrası-Akçiçek köyleri arasında (851,6 ha.), Karasakal-Ormancık köyleri arasında (680,5 ha.) ve Kurucadağ'ın güneybatısında (369,7 ha.) bulunmaktadır.

Arazi kullanımı haritası ile arazi kabiliyeti haritalarını bilgisayar ortamında karşılaştırıp, elde ettiğimiz rapor sonuçlarına göre dördüncü sınıf arazilerinin %37,5'i (5792,7 ha.) kuru tarım, %28,0'ı (4319,6 ha.) fundalık, %22,6'sı (33484,6 ha.) mera ve %12,0'ı (1856,0) orman sahası olarak kullanılmaktadır.

Topografya haritası üzerine karşılaştırıldığında bu araziler 950 m'den itibaren 2000 m yükseltisi olan her sahaya yayılan dördüncü sınıf araziler daha çok meyilli araziler üzerinde görülmektedir.

Aslında % 20 civarında meyilli olan bu araziler şiddetli erozyon, taşlılık, alkalilik, tuzluluk gibi problemlerle birlikte yer yer de ana kaya yüzeye çıkmış durumdadır. Bu nedenlerden dolayı dördüncü sınıf araziler üzerinde tarımsal faaliyetler çok zor şartlar altında yapılmaktadır.

Beşinci sınıf araziler, küçük bir alan kaplayan arazilerdir. 3457,5 ha'lık alanıyla toplam sahanın sadece %3,2'ini oluşturmaktadır. İsabey, Akbulak ve Deveci köyleri arasındaki şiddetli erozyon sahasında bulunan beşinci sınıf arazi kuru tarım olarak kullanılmaktadır.

Alanımızda altıncı sınıf araziler, en geniş sahayı kaplar. Bütün araziler içinde %30,8'lik bir orana sahiptir. Daha çok yamaç ve sırtlar üzerinde yer alan bu arazi ilçenin orta kesiminde yoğunlaşmaktadır. Kayabaşı Tepesi'nin kuzeyinden başlayan altıncı sınıf araziler Bulgurcuk Köyü üzerinden devam ederek, Kurucadağ'ın 1800 m izohipsine kadar ulaşır. Oradan Örenşehir Tepesi ile Hoca Düzü'nü içine alarak batıya doğru devam eder. Üçbudak Köyü yakınlarından içbükey bir hareketle, Peri Suyu'nu takip ederek güneye uzanır ve Karasakal Köyü yakınlarında sona erer. Karakoçan'ın orta kesiminde 17.539,8 ha.'lık (%52,4) alan kaplayan yedinci sınıf arazi genel görünüşü itibariyle Karakoçan'ı kuzey ve güney olmak üzere iki bölüme ayırır.

Karakoçan'ın güneyinde küçük parçalar şeklinde bulunan altıncı sınıf arazi toplam 4376,7 ha'lık alan kaplar. Güneyde bulunan bu altıncı sınıf Altınoluk, Sarıcan, Yenice, Yeniköy, Durmuşköy, Çanakçı, Güllüce, Deveci, Maksutali, Akyokuş köylerinin çevrelerinde görülmektedir. Kuzeyde bulunan diğer altıncı sınıf araziler 6736,5 ha'lık bir sahaya yayılmışlardır. Bu arazide Gaz dağları ile Çavuşyolu, Beydere, Koçyiğitler, Hamurkesen, Pilavtepe, Kuşbayırı köyleri çevresindedir.

Altıncı sınıf arazilerinin %60,9'u (20347 ha.) çayır ve mera, %19'u (6507 ha.) fundalık, %15'i (5099 ha.) fundalık % 4,2'si (1395 ha.) ve %0,3'ü de yerleşim yeri arazi olarak kullanılmaktadır.

Yedinci sınıf araziler kapladıkları alan bakımından 31670 ha.'lık ile altıncı sınıf arazilerden sonra ikinci sırada gelmektedir. İnceleme alanımızda bu tür araziler dağlık sahalar ile derin akarsu vadilerinde görülmektedir.

Alanımızın kuzeyinde Peri Suyu'nu takip ederek güneye yönelen yedinci sınıf araziler Hamurkesen vadisini takip ederek Körboğa, Kuruca, Gaz ve Çopur Dağları'nı içine alır. Sınırını çizdiğimiz alanda görülen yedinci sınıf arazisi yaklaşık 20.066 ha. kadardır. Geriye kalan diğer VII. sınıf arazi yine çoğunluğu Peri Suyu vadisinde olmak üzere yer yer parçalar halinde Başyurt Platosu'nun çevresinde de görülmektedir.

VII. sınıf arazilerin % 49'u (15513 ha.) mera, %39'u (12458 ha.)fundalık, %11,2'si (3557 ha.) orman ve %0,4'ü de yerleşim yeri olarak kullanılmaktadır.

İnceleme sahamızda tarım arazilerinin %27,2'si II. ve III. sınıf arazilerde, %68,2'si III. ve IV. sınıf arazilerde ve % 4,6'sı da VI. sınıf arazilerde bulunmaktadır. Alanımızda bulunan toprakların %72'si verimli bazaltik topraklara karşılık gelmektedir. Ancak tarım arazilerinin çoğu ikinci ve dördüncü sınıf arazilerinde toplanmıştır. Bu tür arazilerde şiddetli erozyon, taşlılık, alkalilik ve tuzluluk gibi problemler görüldüğü için tarımsal üretim azalmaktadır.

Tarımsal faaliyetleri etkileyen faktörlerin başında iklim gelmektedir. İnceleme alanımızda karasal iklimin etkileri görülmektedir. İşte bu nedenlerden dolayı Karakoçan'da tarımsal potansiyel çok güçlü değildir.

4.2.1. Tarımda Sulama, Gübre Kullanımı ve Makine Durumu

Yetiştirilen bitki cinsi, toprağın yapısı ve iklim koşullarına göre, yeni ıslah çeşitlerini kullanma, gübreleme, sulama, tarımsal savaş, modern tarım alet ve makineleri gibi birçok faktörün etkisiyle verimi artmaktadır. Bitkiler en çok adapte oldukları yerlerde yetiştirilirse ekonomik olurlar. Karakoçan, karasal iklimin özelliğinden dolayı serin iklim tahılları (buğday, arpa, mısır, yulaf) ile sıcaklık isteği az olan meyvelerin (elma, dut) ekonomik olarak yetişebildiği sahadır. Ancak buna rağmen üretimi yıldan yıla değişen, sıcak iklim tahılları (mısır, şekerpancarı, ayçiçeği, mercimek) sıcaklık isteği fazla olan bazı meyve türlerinin (kayısı, şeftali, armut) yetiştirildiği de görülmektedir. Sıcak iklim tahılları biraz geliştikten sonra düşük sıcaklıklar da (0°C'nin

altı veya biraz üstü) önemli ölçüde zarar gördükleri için mısır, şekerpancarı, fasulye gibi bitkiler tamamen iklimin kontrolü altındadır.

İnceleme sahamızda bazaltik topraklar geniş yer tutmaktadır. Ancak karasal iklimin özelliği bu toprakların verim derecesini önemli ölçüde etkilemektedir. İlimin tarım üzerindeki etkilerini azaltmak amacıyla sulu tarım sistemleri uygulanmaktadır. Karakoçan Ovası'nı sulamak amacıyla 1975'de Kalecik Sulama Barajı devreye girmiştir. Yine sulu tarım alanlarını genişletmek için Sarıcan Sulama Göleti proje aşamasındadır.

Karakoçan'ın kuzeyinde Kalecik Deresi üzerinde 1975 yılında devreye giren Kalecik Sulama Barajı 1200 hektar alanı sulama kapasitesine sahiptir. Bu sulu tarım arazileri kentleştiği için daralmıştır. Kalecik Barajı'nın 1995 yılında suladığı alan 200 hektar iken, 2007 yılında daha da azalarak 121 hektara inmiştir.

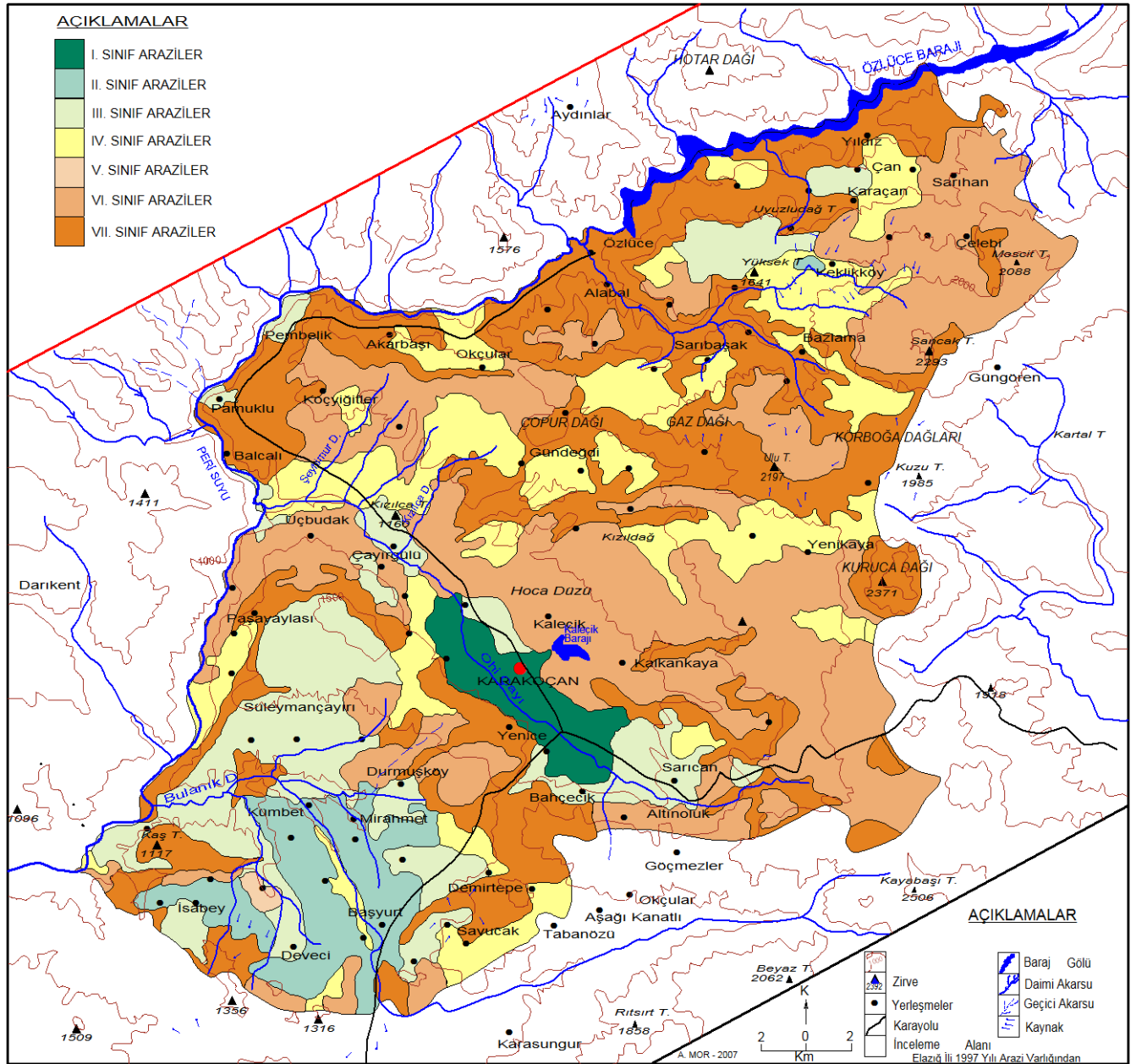
Tablo: 4.3. Ürün Türlerine Göre Kalecik Sulama Tesisin Ürün Deseni İle Sulama Ücreti (YTL/Da.) (2007)

Bitki Çeşitleri	CAZİBE	
	Sulanan Alan (da)	Su Ücreti (YTL/da)
Hububat	30	7,50
Şeker Pancarı	580	15,00
Meyve	240	15,00
Sebze	218	15,00
Yem Bitkisi	150	7,50
TOPLAM / ORTALAMA	1 218	13,89

Kaynak: Dsi 9. Bölge Müdürlüğü, İşletme Müdürlüğü, 2008

Karakoçan, Kalecik, Ağamezrası, Tekardıç çevresinde bulunan ve cazibeyle sulanan tarım arazilerinin büyük bir kısmı kentleşmiş durumdadır.

Kalecik Barajı'ndan çıkan su, iki ana kanala ayrılmaktadır. Doğuya giden kanal Karakoçan'ın güneyinde çok sayıda menfez ve sifon yardımı ile Tekardıç Köyü sınırlarına kadar uzanmaktadır. Batıya ayrılan diğer kanal ise Karapınar Köyü hudutlarına kadar ulaşmaktadır.

Harita: 4.1. Karakoçan İlçesi'nin Arazi Kabiliyetleri Haritası

Kaynak: 1997 Yılı Elazığ İli Arazi Varlığından Değıştirilerek Çizilmiştir.

2000 yılında köylere hizmet götürme birliğine devredilen Kalecik Sulama Barajı, 12,610 hm³ depolama hacmine sahiptir. Büyük bir kısmı şehir içinde bulunan sulama kanalının toplam uzunluğu 10 km'dir. Başlangıç kotunda (1114,20 m) 1117 lt/sn debi ile çıkan su 14 tali kanal yardımı ile tarım arazilerine ulaştırılacak şekilde planlanmıştır.

Foto: 4.1. Şekerpancarı ekim alanı: Karakoçan Ovası'nda verimli tarım arazileri üzerinde şekerpancarı ekim alanı ve üretimi hızlı kentleşmeden dolayı her geçen gün azalmaktadır.

Cazibe ile faal olarak sulanabilen 121 hektar tarım arazisinden başka, 4311 hektar araziye de sulayacak olan ve proje aşamasında olan iki ayrı sulama göleti de mevcuttur. Bunlardan ilki, Sarıcan, Kalkankaya, Yeniköy ve Bahçecik köyleri arasında bulunan 1600 hektar tarım arazisini, cazibeli olarak sulayacak olan Sarıcan Göleti'dir.

Diğeri ise Karakoçan – Kovancılar arasında bulunan Gevla Çayı üzerinde inşaatı devam eden Kanatlı Sulama Göleti'dir. Bu sulama göleti ile Karakoçan'a bağlı Kuşçu köyünde 2711 ha. arazi sulanacaktır. Mevcut sulama şebekesi ve devreye girecek olanlarla birlikte sulanan tarım arazisi 4421 ha. olacaktır.

Karakoçan Ovası'nda 1975 yılından önce, sadece Ohi Çayı'nın taşkın yatağı ile çevresindeki alanlar üzerinde rastlanılan meyve bahçeleri barajın devreye girmesiyle birlikte geniş alanlara dağılmıştır. Kalecik Sulama Barajı'nın devreye girmesiyle Karakoçan Ovası'nda 900 ha. sulu tarım arazisi üzerinde şekerpancarı, meyve bahçeleri, kavak yem bitkileri, sebze, mera, tahıl ve diğer bitkiler ekilmiştir. 1975'den önce Karakoçan Ovası'nda şekerpancarı üretimi hemen hemen hiç yokken 1975 yılından itibaren 150.000 ton civarında şekerpancarı üretimi gerçekleşmiştir. Fasulye tarımına da elverişli olan Karakoçan Ovası'nda 30 ton civarında fasulye üretimi yapılmıştır. Ancak Karakoçan şehri 1980'li yılların başından itibaren çok hızlı bir şekilde geliştiği için sulu tarım arazileri özelliğini kaybetmiştir. Böylece 1975'de 900 ha.'ı sulayan Kalecik Barajı 2007'de tarım arazisi önemli ölçüde azaldığı için sadece 121 ha. tarım arazisine hizmet edebilmiştir. Kuruluş döneminde 585 ha. olan şekerpancarı ekim alanı 2007'de 51 ha.'a gerilemiştir.

Devletin sağladığı bu imkânlar yanında halkın kendi imkânlarıyla suladığı alanlar vardır. Başyurt Ovası'nda Kuşçu Deresi geniş alanları sulayabilmektedir. Akarsuların yetersiz olduğu Mahmutlu, Başyurt, Maksutali, Köryusuf, Durmuşköy ve Mirahmet gibi köylerde açılan kuyularla sebze ve meyve tarımı yapılmaktadır.

Karakoçan'ın dağlık ve engebeli olan kuzey kesiminde bol su kaynakları vardır. Köylerin hemen hepsi bir su kaynağı üzerinde bulunmaktadır. Ancak burada tarım arazileri çok kısıtlıdır. Sert karasal iklimin özellikleri de tarımı büyük ölçüde engellemektedir. Kuzeyde dağ pınarları ile su kaynakları çevresinde bulunan tarım arazileri daha çok mera arazileri olarak kullanılmaktadır. Bunda, iç ve dış göçlerin etkisi büyüktür. Akarsu boyları ile kaynaklar çevresinde bulunan karışık meyve bahçeleri daha çok kendi ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Alabal, Özlüce, Hamurkesen, Doğanyolu, Sarıbaşak, Yeşilbelen, Sarıhan, Okçular, Akarbaşı, Pamuklu, Balcalı, gibi birçok köyde akarsu boylarında rastlandığımız meyve bahçeleri daha çok elma, erik, vişne, üzüm asması gibi türlerden oluşmaktadır.

Karakoçan İlçesi'nde 4059 ha. olan sulu tarım arazilerinin %3'ü devlet ve %97'si halk tarafından gerçekleştirilen sulama faaliyetleri ile en çok kazanç sağlayan şekerpancarı, fasulye ve mısırın ekim alanlarına ayrılmıştır.

2000 yılına kadar DSİ tarafından işletilen Kalecik Sulama Barajı daha sonra Köylere Hizmet Götürme Birliğine devredilmiştir. Kalecik Sulama Barajı, projenin %2'lik bir kısmını ancak sulayabilmektedir. Kalecik Sulama Barajı'nın çok düşük bir kapasite ile çalışmasında, sulama sahası içerisinde meydana gelen yapılaşma, halkın bir kısmının yurtdışında çalışması için tarıma olan ilginin azalmasından olmuştur. Planlama raporunda öngörülen bitki deseninin büyük ölçüde değişmesi, sulama şebekesinin çok eski olması yanında taban sızmasının çok fazla olmasının payı vardır. Ayrıca 2007 yılı fiyatlarıyla dekar başına 13,89 YTL sulama ücretinin alınması tarıma olan ilgiyi azaltmıştır.

Araştırma alanımızda daha önce de belirtildiği gibi sulama işlerinde Kalecik Sulama Şebekesi'nin yanında dağlık alanlardan Peri Suyu'na karışan ($5 - 12 \text{ m}^3/\text{sn}$) Hamurkesen, Uyuz, Kızılca, Hamzalı, Bulanık, Kuşçu, derelerinden de sulu tarımda yararlanılmaktadır.

Özellikle sulu tarımın yapıldığı alanlarda, tarımsal üretime en önemli desteği gübreleme sağlamaktadır. Araştırma alanımızda yaptığımız görüşmelerde toprak özelliklerine ve ürün çeşitlerine göre halkın hangi tür gübre kullanacaklarına dair bilgi

sahibi olmalarına rağmen, gübre fiyatlarının çok yüksek olması nedeniyle yeterli miktarda gübre kullanamadıkları tespit edilmiştir. Karakoçan'da halkın esas geçim kaynağını hayvancılık oluşturduğu için çiftlik gübre kullanımı daha yaygındır. Bu nedenle meyve bahçelerine, bağ alanlarına, sebze ve tarlalara daha çok çiftlik gübresi verilmektedir. Dekara ortalama 3,5 ton çiftlik gübresi, özellikle sonbaharda tarlalara serilmektedir. Bu gübre iki yıl süreyle toprağı beslediği için her yıl verilmemektedir. Ancak çiftlik gübresi fosforik asit bakımından fakir olduğundan, fosforlu gübrelerle desteklenmektedir (Savaş, 1965: 60). Bu nedenle bahar döneminde dekara 20 – 25 kg amonyak nitrat, 10-15 kg üre ve güz döneminde 10 – 12 kg dap gübresi kullanılmaktadır.

Araştırma alanında tarımsal araç - gereç çeşitliliği ve makine kullanımının mevcut tarımsal potansiyele göre çok yetersiz kaldığı görülmektedir. 2007 yılında Türkiye tarım arazilerinde 1000 ha. başına ortalama 40 adet traktör düşmekte iken, araştırma alanımız için bu değer 1000 ha. başına 7 adettir. Karakoçan, 1000 ha. düşen traktör sayısı bakımından hem Türkiye hem de Elazığ'ın ortalamasının çok altında bulunmaktadır.

Traktör sayılarının köylere göre dağılışı incelendiğinde 41 köyde traktör bulunmazken, 34 köyde 1 – 5 arasında, 10 köyde 6 – 10 arasında ve 3 köyde ise 10'dan fazla traktör bulunmaktadır. Köylerdeki traktör sayıları ile ekonomik faaliyet türü, tarlaların bulunduğu arazi sınıfları, ekonomik düzey arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Traktör sayıları 10'dan fazla olan köyler, Bahçecik, Başyurt ve Deveci köyleridir. Bunlardan Bahçecik'in tarım arazilerinin çoğu Karakoçan Ovası'nın tabanında bulunmaktadır.

Başyurt ve Deveci köyleri ise Başyurt Ovası'nda bulunan köylerdir. Bu köylerde bulunan tarım arazileri geniş olup, 651 ha. ile 938 ha. arasında değişmektedir.

6 – 10 arasında traktörü olan köylerin tümü ovada yer alan köyler olup 400 – 1600 ha. arasında değişen tarım arazilerine sahiptir. Ancak bu köylerin tarım arazileri daha çok nadaslı kuru tarım şeklinde işletilmektedir. Bu durum halkın gelir seviyesini etkilediği için 10'un altında traktör sayısı bulunmaktadır. Yine Başyurt Ovası'ndaki köylerin tarım arazilerinin hemen hepsi 16 aile işletmesinden daha fazladır. Yani tarım arazileri küçük aile işletmeleri şeklindedir. Karakoçan'ın kuzeyine doğru gidildikçe tarım arazilerinin küçük, parçalı ve eğimli oluşu halkın gelir seviyesini ve makine kullanımını engellemektedir.

Tablo: 4.4. Araştırma Alanında bulunan Tarım Araç ve Gereçleri (2000 ve 2007)

Yıllar	2000*	2007**
Karasaban	80	20
Hayvan Pulluğu	22	12
Kulaklı Traktör Pulluğu	146	160
Döner Kulaklı Traktör Pulluğu	2	3
Ark Pulluğu	5	-
Diskli Traktör Pulluğu	6	10
Anız Pulluğu	20	-
Kültivatör	155	160
Merdane	20	-
Dişli Tırmık	33	-
Ot Tırnığı	210	-
Kombine Tahıl Mibzeri	11	18
Pancar Mibzeri	6	10
Kimyavi Gübre Dağıtıcısı	20	-
Orak Makinesi	16	24
Biçer Bağlar Makinesi	3	2
Tırnak Makinesi	4	-
Döven	1	-
Sap Döver	102	-
Selektör	1	4
Yem Kırma Makinesi	7	12
Sırt Pülverizatörü	25	-
Kuyruk Mil. Hareketli Pulve.	6	20
Moturlu Pülverizatör	3	5
Atomizer	1	3
Motopomp (Elektirikli Motor)	30	70
motopomp (Termik Motor)	13	-
Derin Kuyu Pompa	10	30
Yağmurlama Tesisi	1	4
Su Tankeri	16	25

Kaynak: *Elazığ İli Tarım Master Planı, 2003, **Arazi Anket Çalışmaları

Traktörü bulunan köyler içinde bir traktör başına düşen tarım arazisi bakımından Hamzalı Köyü (1160 ha.) en önde gelen yerdir. Hamzalı Köyü'nü dağlı ve engebeli araziler üzerinde bulunan Sarıbaşak, Çamardı köyleri takip etmektedir.

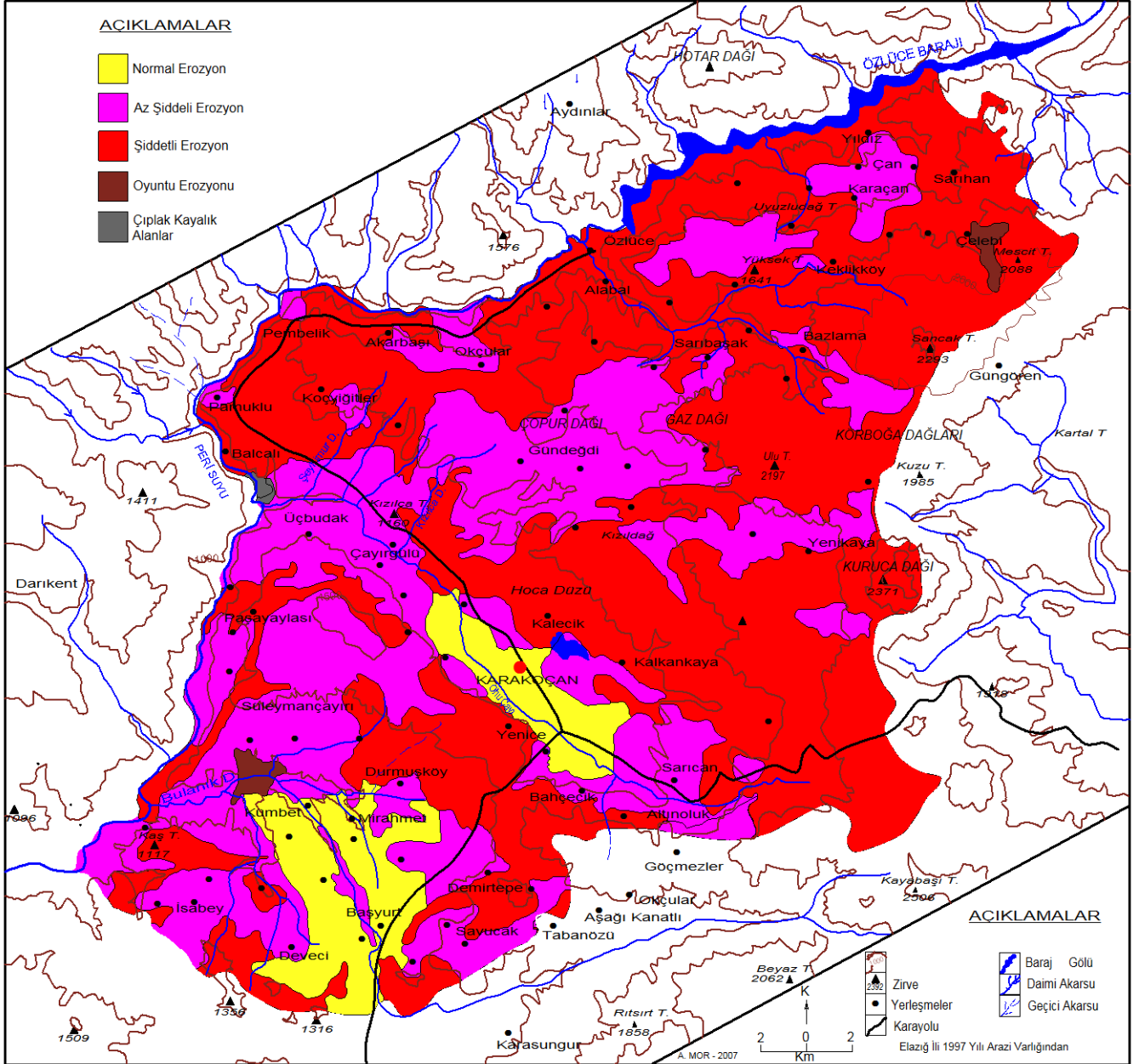
Traktörü bulunmayan köyler ile traktör başına düşen tarım arazilerinin çok geniş olduğu köylerin hâkim ekonomik faaliyetleri arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Bu köylerin çoğunda esas geçim kaynağı hayvancılığa dayanmaktadır. Bununla birlikte Karakoçan'a yakın olan Yenice, Yeniköy, Sarıcan, Tekardıç gibi köylerde ise geçim kaynağı işçilik, hâkim ekonomik faaliyet hakimdir. Öte yandan göçlerin etkisiyle

Yıldızköy, Paşayaylası, Karaçan, Çalıkaya köylerinin her birinde bulunan nüfus beş kişinin altındadır. Tarım arazilerinin engebeli sahalar üzerinde olması ile birlikte sert karasal iklimin özelliğinden dolayı Dumluyazı, Korudibi, Pilavtepe, Pamuklu, Koçyiğitler, Hamzalı ve Kulundere’de bulunan tarım arazileri işletilmemektedir. Bunda yöre halkının bir kısmı yurtdışında çalıştığı için tarıma karşı ilginin azalması da etkilidir.

Traktörün bulunmadığı köyler ile traktörü az olan köylerde karasabanların da olmayışı tarımsal faaliyetlerin ne derecede yetersiz olduğunu göstermektedir.

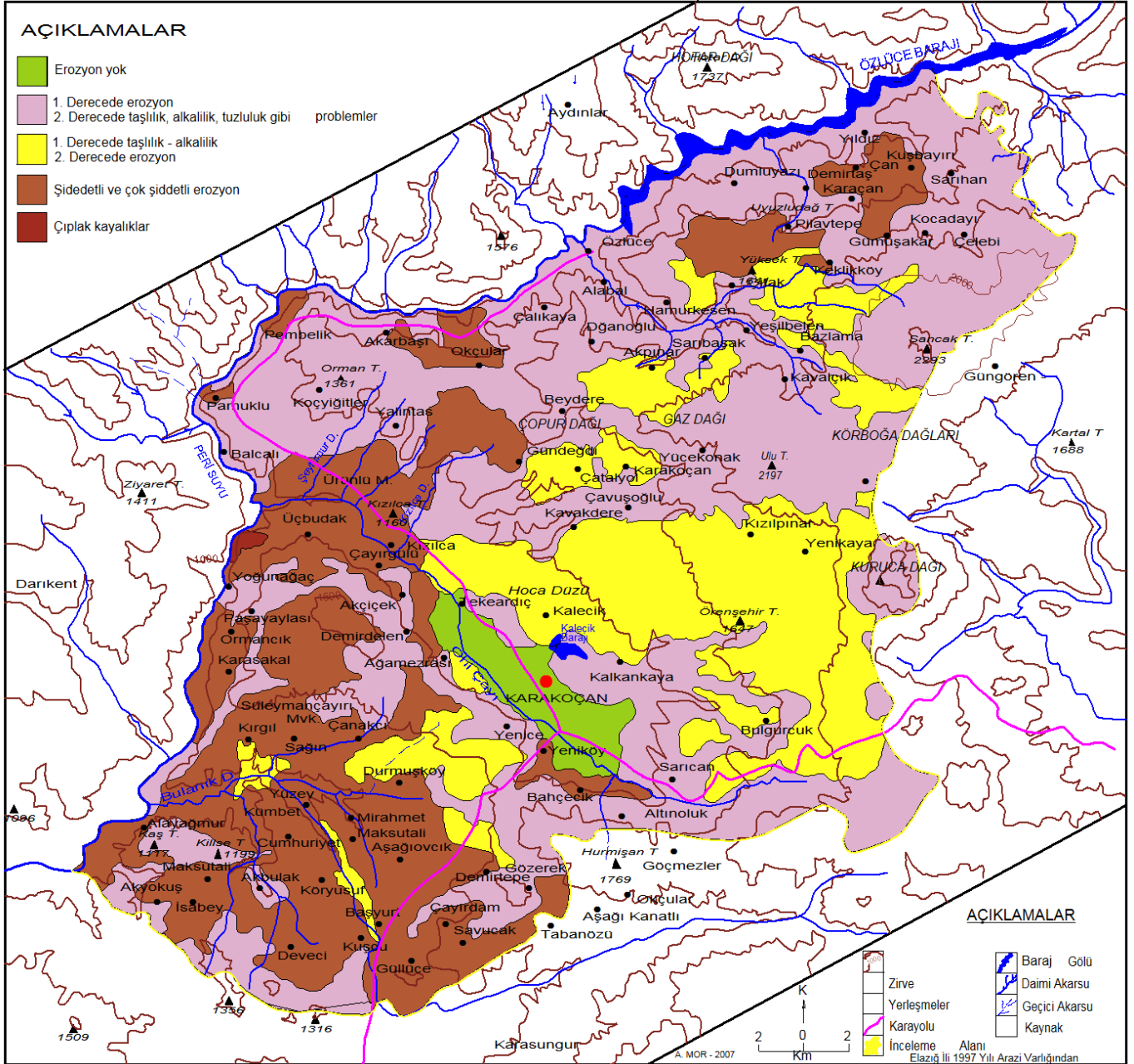
Araştırma alanımızda 2007 yılında uyguladığımız anket çalışmalarına göre toplam 195 traktör, 173 traktör pulluğu, 160 kültivatör, 18 tahıl mibzeri, 4 selektör, 20 karasaban, 12 hayvan pulluğu bulunmaktadır. Anket çalışmalarında tespit edilen tarım araç ve gereçleri 2000 yılı verilerine göre bir hayli azalmıştır. Bu da tarımsal faaliyetlerin gerilediğini açık bir şekilde göstermektedir.

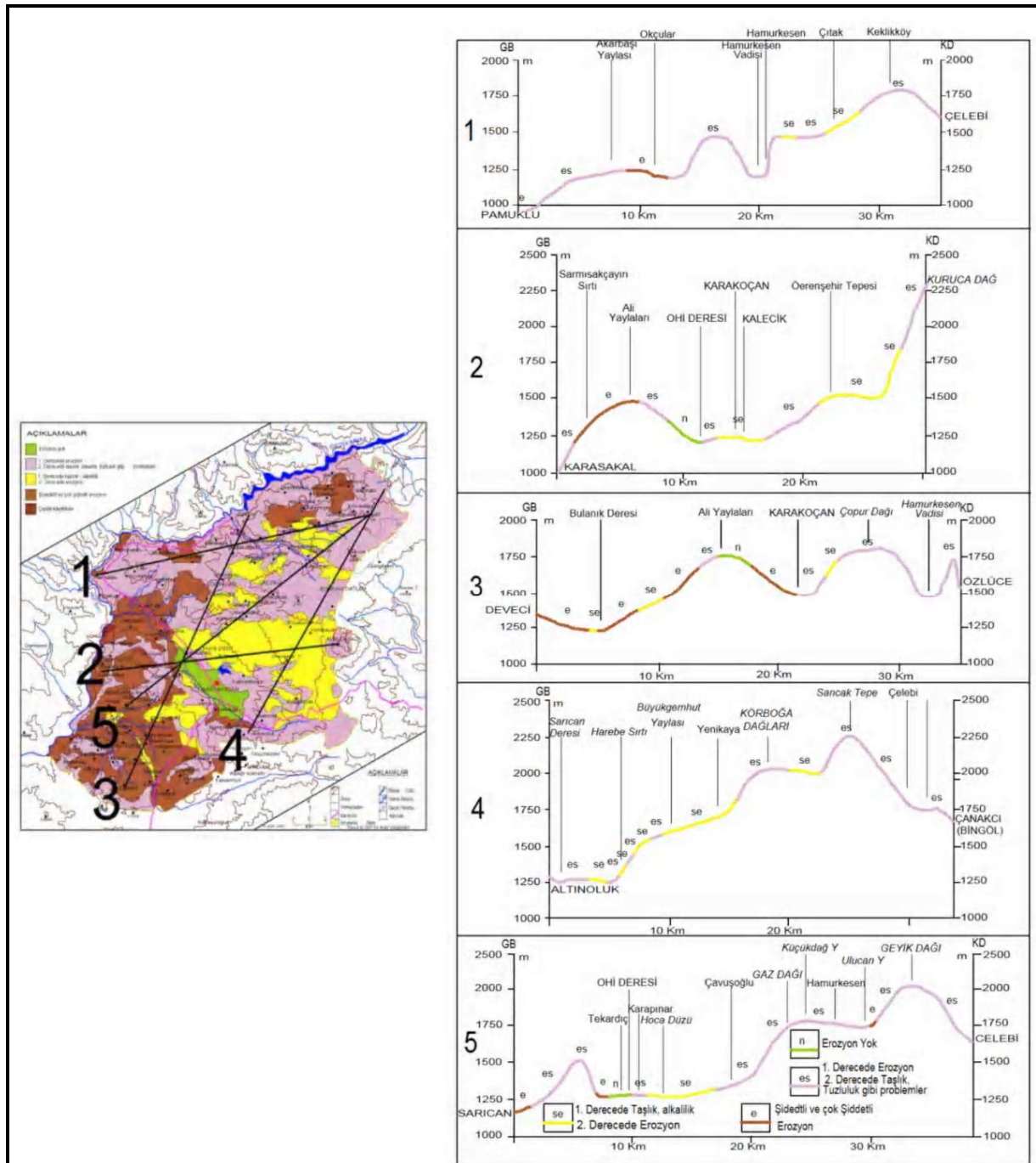
Harita: 4.2. Karakoçan İlçesi'nin Toprak Erozyonu Haritası

Kaynak: 1997 Yılı Elazığ İli Arazi Varlığından Değıştirilerek Çizilmiştir.

Harita: 4.3. Karakoçan İlçesi'nin Risk Haritası

Şekil: 4.1. NE – SW Doğrultusunda Oluşturulan Risk Profilleri, (Harita: 4.3’e Göre)

4.2.2. Parsel Büyüklükleri ve Mülkiyet Durumu

1981 yılında yapılan köy envanter çalışmalarına göre 87 köyde 4133 aile topraklı, 85 köyde 2186 topraksız çiftçi ailesi bulunmaktadır. 2007 de yaptığımız anket çalışmalarında 34 köyde 431 topraksız aile olduğu tespit edilmiştir.

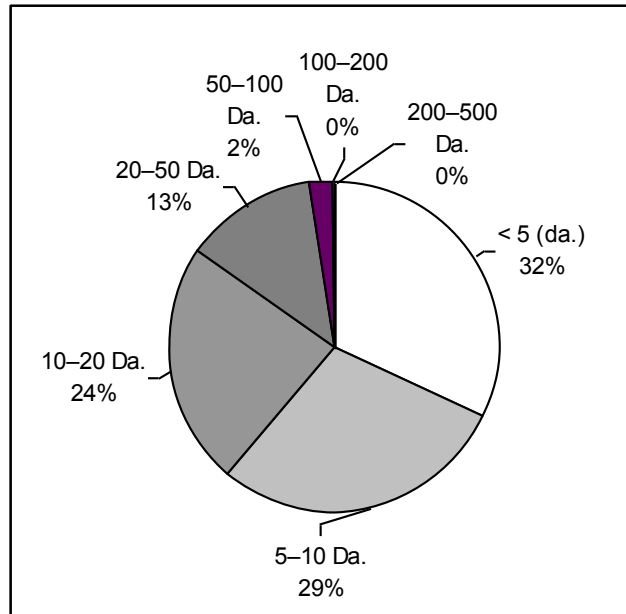
1981 köy envanter çalışmasına göre topraklı çiftçi ailelerin %87'si (3607) 50 da.'dan az araziye sahiptir. Ailelerin %13'ü ise 50 da.'dan daha büyük araziye sahiptirler.

2007 yılı Tarım İl Müdürlüğü'nün kayıtlarına göre ailelerin %97'si (3381 aile) 50 da.'dan az, %2'si (70 aile) 51- 100 da., %0,26'sı (9) 101 – 200 da. ve %0,03 (1 aile) 201–500 da. arasında araziye sahiptir.

Tablo: 4.5. Araştırma Alanındaki Tarımsal İşletmelerin Arazi Büyüklükleri (2007)

	Arazi Dilimleri (da)							TOPLAM
	< 5	5–10	10–20	20–50	50–100	100–200	200–500	
Aile Sayısı	1108	1007	821	445	70	9	1	3461
Arazi Sayısı	9926	2920	1849	756	91	10	1	15553
Kullanılan Alan	17878	20496	25578	21602	6086	1430	250	93320
Elazığ %'si	6.02%	5.95%	6.92%	7.92%	10.71%	8.73%	7.01%	6.86%
Türkiye %'si	0.07%	0.07%	0.07%	0.05%	0.04%	0.02%	0.01%	0.06%

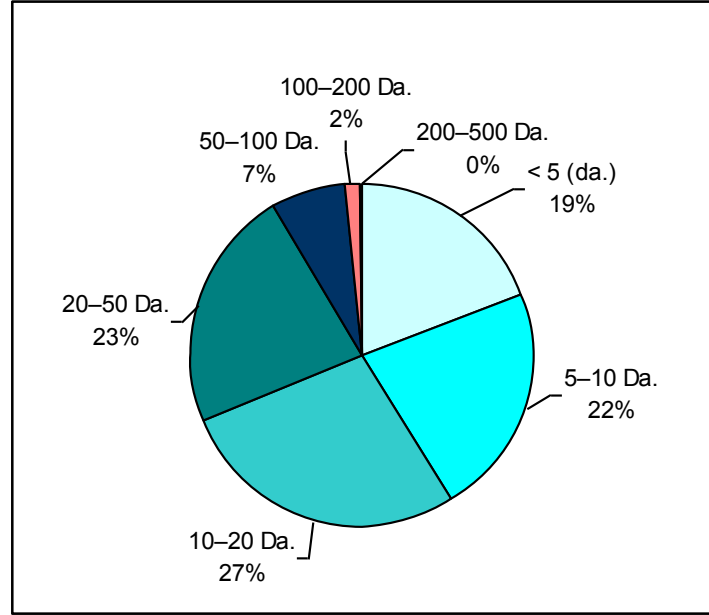
Kaynak: İl Tarım Müdürlüğü, 2007

Grafik: 4.3. Tarımsal İşletmelerin Büyüklük Gruplarına Göre Aile İşletme Oranları (%) (2007)
(Tablo: 4.5'e Göre)

Ortalama parsel büyüklüğü 5 da.'dan az olan arazi toplam içinde %32 (9926 da) gibi çok yüksek bir orana sahiptir. Dolayısıyla 5 da.'nın altında bulunan arazi her aileye

ortalama 2 da. şeklinde 9 parsel arazi düşmektedir. Buda ailelerin %32'nin 18 da.'lık arazilere sahip olduğunu açıklar. Buna göre ailelerin %29'u 21 da., %24'ü 28 da., %13'ü 58 da., %2'si 67 da. tarım arazilerini işletmektedir. Arazi dilimleri bakımından aile sayıları, arazi sayısı ve kullanılan alan analizinden hareketle her bir ailenin işletmekte olduğu arazi ortalama 24 da. genişliğindedir. Bu hesaplamalarda tarım arazilerinin küçük aile işletmeleri şeklinde olduğunu göstermektedir.

Grafik: 4.4. Tarımsal İşletmelerin Gruplarına Göre Kullanılan Alanların Oranları (%) (2007)

1981 -2007 yılları arasında geçen 26 yıllık dönemde çiftçi büyük ölçüde arazi mülkiyetinin sahibi olmuştur. Ancak tarım arazileri miras yolu ile küçük parsellere bölünmüş durumdadır.

İnceleme sahamızda 1 da.'dan bile az olan, hatta birkaç m² büyüklüğünde meyve sebze bahçeleri ile 250 da. büyüklüğünde tek parselde rastlanmıştır. Karakoçan'ın kuzeyde aile halkı kendi ihtiyacını karşılamak için 5.10 m²'lik alanlarda dahi sebze tarımı yapmaktadır. Bunun yanında Kalecik Köyü'nde tek bir parsel 250 da. şeklinde buğday ekim alanı da mevcuttur. Yaptığımız araştırmalara göre Karakoçan'da ortalama parsel büyüklüğü 6 da. kadardır. Bu değer Elazığ ilinde 5,8 da. olan parsel büyüklüğünden fazladır.

Tarımsal işletmelerin büyüklüğüne göre inceleme alanımızda bulunan köylerin durumuna baktığımızda çok değişik özellikler ortaya çıkmaktadır. Genellikle dağlık ve engebeli arazilerin yoğunlaştığı 18 köyde tarım arazilerinin bütün parselleri 20 da.'dan

küçüktür. Ova ve plato kenarlarında bulunan 43 köyün tarım arazisini oluşturan bütün parseller 50 da.'dan daha az iken, ova köylerin 15'inde tarım arazilerinin hepsi 100 da.'dan, altı köyün bütün arazilerini oluşturan bütün parseller de 200 da.'dan daha küçüktür. Bundan başka yedi köyde bulunan tarım arazileri işletilmemektedir. Bu dağılımdan da anlaşılacağı gibi dağlık ve engebeli arazilerde bulunan köylerin tarım arazileri küçük parseller şeklinde olduğu için pek fazla ekonomik olmamaktadır.

Tablo: 4.6. Araştırma Alanında Köyler İtibarıyla Tarımsal İşletmelerin Büyüklükleri (2007)

İşletme Aralığı Da.	—5		6–10		11–20		21–50		51–100		101–200		201–500		Top.
	Alanı (Da)	%' si	Alanı (Da)	%' si	Alanı (Da)	%'si	Alanı (Da)	%'si	Alanı (Da)	%' si	Alanı (Da)	%'si	Alanı (Da)	%'si	
KARAKOÇAN	579	20	873	31	832	29	545	19							2829
A.MEZRAASI	88	21	59	14	162	39	106	25							416
AKARBAŞI	135	29	190	41	111	24	32	6,9							467
AKÇİÇEK	86	13	123	19	280	43	165	25							653
AKKUŞ	146	49	80	27	69	23									295
ALTINOLUK	699	18	808	20	892	23	863	22	377	10	306	8			3945
BAHÇECİK	172	9	1173	64	413	22	86	4,7							1844
BALCALI	57	34	63	37	49	29									169
BARDAKLI	90	24	162	44	116	32									368
BEYDERE	7	19	30	81											37
BULGURCUK	848	51	290	17	362	22	91	5,5	67	4					1658
ÇALIKAYA	145	56	74	29	40	15									259
ÇAMARDI	*		5	100											5
ÇATALYOL	80	25	137	43	99	31									316
ÇAVUŞYOLU	77	56	39	28	22	16									138
ÇAYIRGÜLÜ	42	10	111	26	146	34	127	30							426
DEMİRDELEN	272	33	226	28	294	36	21	3							813
DOĞANOĞLU	233	31	215	29	210	28	91	12							750
GÜNDEĞDİ	159	30	199	37	114	21	63	12							535
HAMZALI	6	15	13	33	20	51									39
KALECİK	41	6	155	23	215	33							250	38	661
KALKANKAYA	158	13	210	17	250	21	194	16	230	19	165,67	14			1208
KARAKOÇAN	60	17	91	26	126	35	79	22							355
KARAPINAR	*														
KARASAKAL	194	32	255	43	148	25									597
KAVAKDERE	172	30	178	31	94	17	124	22							568
KIZILCA	28	11	97	39	54	22	69	28							248
KIZILPINAR	331	37	308	34	164	18	97	11							900
KOÇYİĞİTLER	*														
KULUNDERE	5	11			16	36	24	53							45
OKÇULAR	310	39	185	23	297	38									792
ORMANCIK	152	49	102	33	55	18									309
PAMUKLU	*														
PAŞAYAYLASI	*														
SARICAN	501	52	151	16	97	10	217	22							967
TEKARDIÇ	42	12	66	19	31	9	212	60							352
ÜÇBUDAK	190	31	119	19	153	25	82	13	74	12					618
YALINTAŞ	97	38	85	33	52	20	23	9							257
YENİCE	426	71	127	21	46	8									599
YENİKAYA	180	27	99	15	246	37	142	21							667
YENİKÖY	236	44	122	23	115	22	58	11							531
YOĞUNAGAÇ	145	49	100	34	48	16									294
YÜCEKONAK	268	16	336	21	370	23	462	28	199	12					1635
BAŞYURT	317	19	235	14	1010	61			97	6					1659
AKBULAK	945	25	757	20	1008	27	1016	27	62	2					3789
AKYOKUŞ	656	29	584	26	690	30	347	15							2277
ALAYAĞMUR	10	2	26	4	59	9	152	24	137	21	257	40			641
AŞAĞIOVACIK	592	16	699	18	944	25	909	24	277	7	377	10			3797
CUMHURİYET	5	0	30	2	224	17	875	68	155	12					1288
ÇANAKÇI	241	17	441	32	396	29	166	12	135	10					1379
ÇAYIRDAM	315	20	444	28	517	33	296	19							1572
DEMİRTEPE	295	23	414	32	519	40	68	5,2							1296
DEVECİ	230	4	791	15	2022	39	1480	29	618	12					5141
DURMUŞKÖY	535	21	839	34	645	26	484	19							2503
GÖZEREK	564	79	61	9	85	12									710

Tablo: 4.6.'nın devamı...

İşletme Aralığı Da.	—5		6-10		11-20		21-50		51-100		101-200		201-500		Top.
	Alanı (Da)	%' si	Alanı (Da)	%' si	Alanı (Da)	%' si	Alanı (Da)	%' si	Alanı (Da)	%' si	Alanı (Da)	%' si	Alanı (Da)	%' si	
GÜLLÜCE	349	11	415	13	821	26	1171	37	426	13					3181
İSABEY					17	100									17
KIRGIL	95	12	138	18	324	42	213	28							771
KÖRYUSUF	622	11	923	17	970	18	1961	36	866	16	128	2			5471
KUŞÇU	154	5	206	7	371	12	1216	38	1222	39					3168
KÜMBET	210	4	723	14	1726	34	2311	46	50	1					5020
MAHMUTLU	200	10	402	19	756	36	458	22	279	13					2095
MAKSUTALI	28	11	35	14	15	6	177	70							254
MİRAHMET	223	5	458	11	1117	26	1638	38	683	16	196	5			4316
SAĞIN	251	20	398	32	428	35	151	12							1227
SAVUCAK	201	15	419	32	540	41	163	12							1322
YUKARIOVACIK	212	27	227	29	263	34	69	8.9							771
YÜZEV	269	13	380	18	711	35	698	34							2059
ÇAN (BM)	52	55	42	45											94
AKPINAR	229	31	269	36	142	19	109	15							750
ALABAL	44	15	136	48	79	28	26	9							284
BAZLAMA	202	41	114	23	118	24	53	11							487
ÇELEBİ	186	24	227	30	215	28	132	17							760
ÇITAK	137	38	92	26	130	36									359
DEMİRTAŞ	*														
DUMLUYAZI	*														
GÜMÜŞAKAR	31	8	98	25	113	29	145	37							387
HAMURKESEN	251	50	152	30	101	20									504
KARAÇAN	38	21	61	34	82	45									182
KAVALCIK	305	34	237	27	224	25	120	14							886
KEKLIKKÖY	192	11	385	23	431	25	571	33	132	8					1711
KOCADAYI	206	27	189	25	142	19	227	30							764
KORUDİBİ	*														
KUŞBAYIRI	120	33	122	33	104	28	20	5							367
ÖZLÜCE	*						23	100							23
PILAVTEPE	*														
SARIBAŞAK	392	46	255	30	164	19	43	5							854
SARİHAN	300	43	200	28	166	24	36	5							702
YEŞİLBELEN	97	30	88	27	114	36	21	6							321
YILDIZKÖY	*														
TOPLAM	17762	19	20368	22	25313	27	21520	23	6086	7	1430	2	250	0	93320

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, İşletilmekte Olan Araziler -2007 *2007'de işletme yok

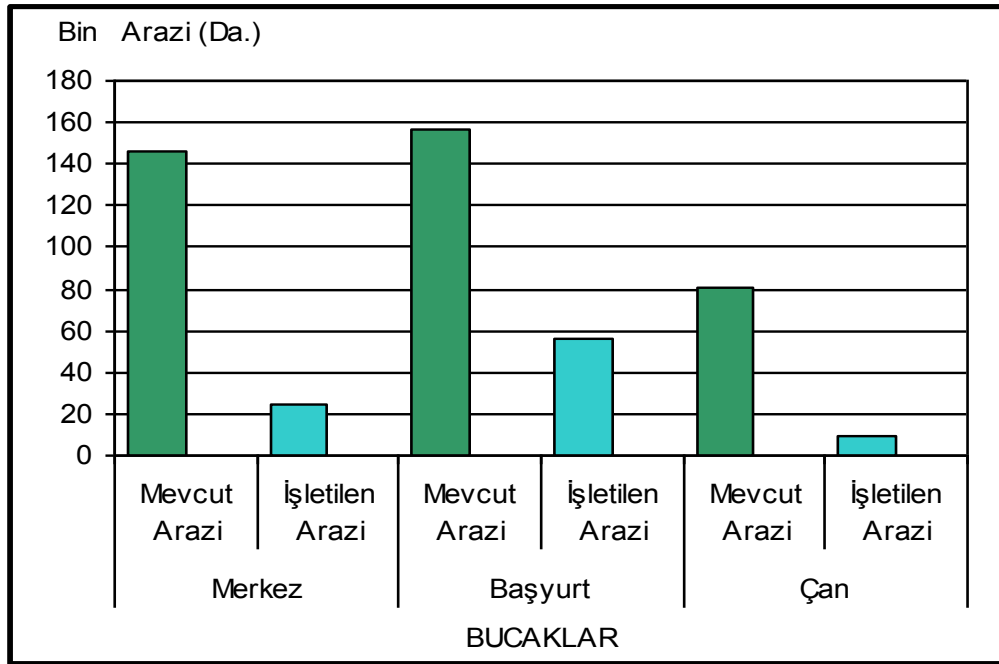
Köylere göre ortalama parsel büyüklük değerlerine baktığımızda ise şu özellikler ortaya çıkmaktadır. Görüldüğü gibi 1 – 5 da. arasında ortalama parsel büyüklüğüne sahip köylerin toplam içindeki miktarı %19, ortalama parsel büyüklüğü 6 – 10 da. arasında olan köylerin oranı %22, 11 – 20 da.'ın %27, 21 – 50 da.'ın %23, 51 – 100 da. arasında olan köylerin oranı %7 ve 100 da.'dan fazla ortalama parsel büyüklüğüne sahip köylerin oranı ise %2'dir. Görüldüğü üzere inceleme sahasındaki köylerin %68'inde ortalama parsel büyüklüğü 20 da.'dan daha azdır.

Karakoçan'ın kırsal kesimi çeşitli nedenlerle sürekli göç vermektedir. Dolayısıyla köyde tarım arazisi geniş, ancak işletilen tarım arazisi çok dardır. Göç ederek ayrılan ailelerin tarım arazileri işletilmediği için köyde bulunan aileler tarafından mera olarak kullanılmaktadır. Karakoçan'ın kuzey kesimi dağlık ve engebeli olduğu için tarım arazileri dardır. Buralarda karasal iklimin özelliklerinden dolayı işletilen tarım arazileri çok sınırlıdır. Karakoçan'ın güney kesimi ova ve aşınım düzlüklerini oluşturduğu için burada tarım arazileri geniştir. Yüksek dağlarla çevrili olan bu saha kuzey

yönlü rüzgârlara korunaklı olduğu için işletilen tarım arazisinde nispeten genişlemektedir.

Tablo: 4.7. Mevcut Tarım Arazisi ile İşletilen Tarım Arazisine Göre Aile ve Kişi Başına Düşen Tarla Miktarı (2007)

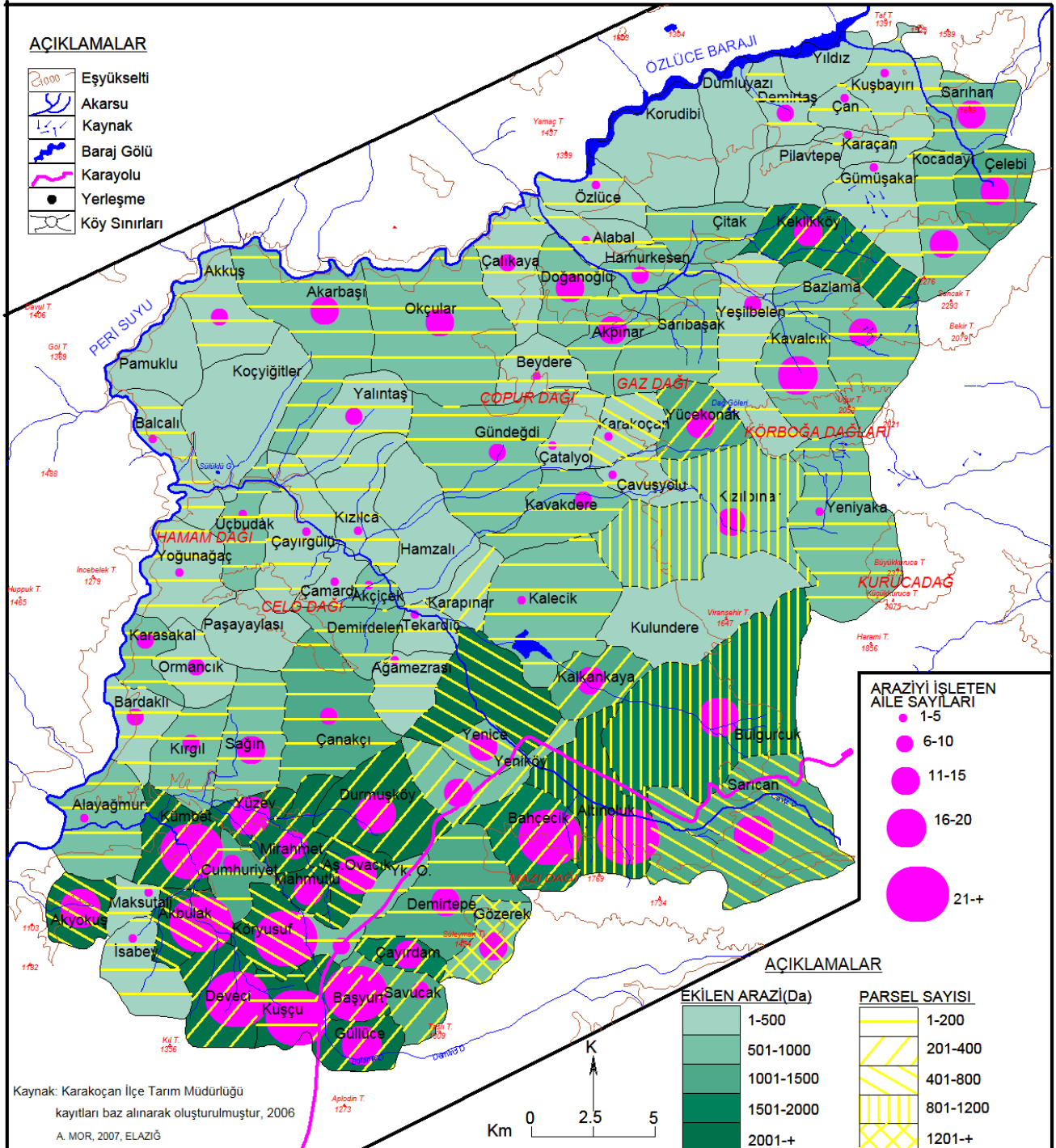
Bucaklar	Tarım Arazisi	Nüfus	Hane	Arazi Da	Nüfus Başına Düşen Arazi (Da.)	Aile Başına Düşen Arazi (Da.)
Merkez	Mevcut Arazi	11009	2238	146629	13.3	65.5
	İşletilen Arazi			24736	2.2	11.1
Başyurt	Mevcut Arazi	4020	881	157010	39.1	178.2
	İşletilen Arazi			55724	13.9	63.3
Çan	Mevcut Arazi	2088	761	80920	38.8	106.3
	İşletilen Arazi			9435	4.5	12.4

Grafik: 4.5. Bucaklara Göre Mevcut ve İşletilen Arazilerin Miktarları (2007- Da.), (Tablo: 4.7. 'ye Göre)

İşletilen tarım arazilerine göre aile başına düşen ortalama tarım arazisi 28,9 da.'dır. Aile başına düşen bu genişlikteki tarım arazisi ile bir ailenin bütün ihtiyaçlarını karşılaması mümkün değildir. Hatta kuru tarım şeklinde yapılan tahıl tarımı bu durumu daha fazla belirginleştirmektedir. Bu nedenle Karakoçan'da tarım, hayvancılığa göre ikinci planda gelmektedir.

Harita: 4.4. Karakoçan'da Tarım Arazileri, Parsel Büyüklükleri ve İşletme Sayılarının Karşılaştırılması (2007)

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü'nün Verilerine Göre Oluşturulmuştur, 2006

4.2.3. Tarımsal Arazi Kullanışı ve Üretim Durumu

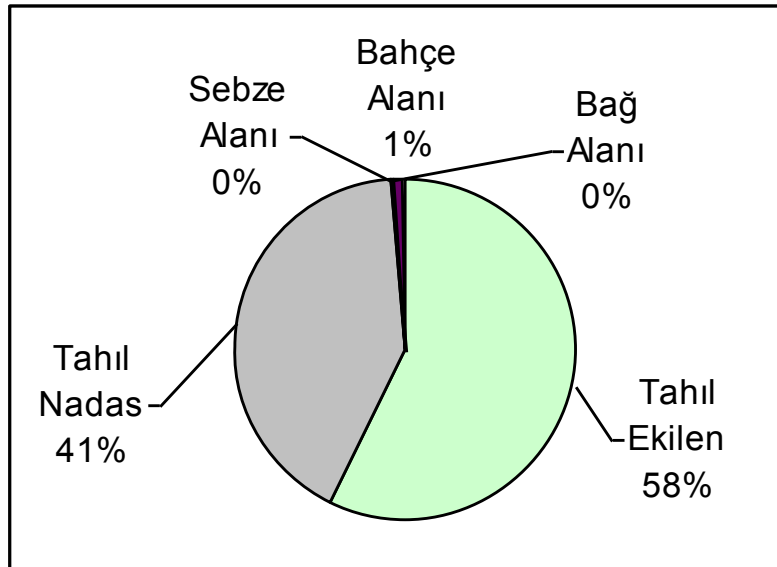
Karakoçan'da tarımsal arazinin kullanılışı ve üretimin günümüzdeki durumuna bakılırsa İlçe Tarım Müdürlüğü'nün verilerine göre yaklaşık 15194 ha. olan (nadas dahil) tarım arazisinin %95,3'ü tarla tarımına, %0,1 sebzeliklere, %2,3'u bağ ve %2,3'ü de bahçe tarımına ayrılmıştır.

Tarımsal alanın %95,54'ü buğday, arpa ve nadas arazileri oluştururken, %3,36'sı hayvan yemlerinin (sorgum fig, burçak, yonga ve Korunga) ekiliş sahası olarak ayrılmıştır. Özellikle sulu tarımın yapıldığı Karakoçan Ovası ile Başyurt Ovası'nda şekerpancarı (%0,35), mısır (%0,40), fasulye (%0,06), ayçiçeği (%0,10) ve soğan ekiliş sahaları çok az bir paya sahiptir.

Tablo: 4.8. Araştırma Alanımızda Tarımsal Arazinin Kullanışı(2007)

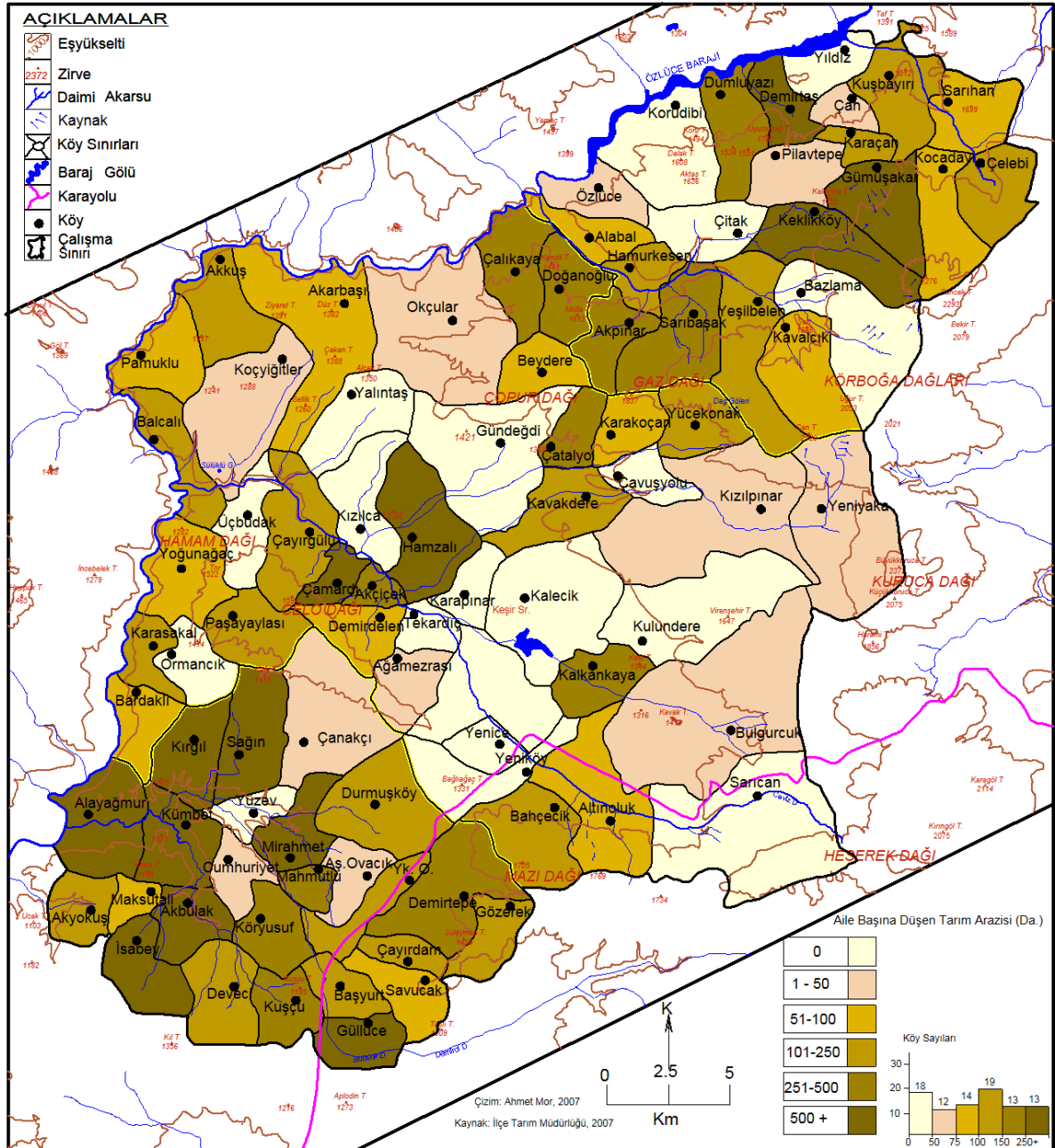
Kullanım Şekli	Ekilen Alan (Ha)	%'si
Tarlalar	14491	98.5
Ekilen	8391	57.1
Nadas	6100	41.5
Sebzelikler	8.2	0.1
Bağ	23	0.2
Bahçe	170.6	1.2
Toplam	14704.8	100

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü

Grafik: 4.6. Araştırma Alanındaki Tarımsal Arazinin Kullanım Türleri ve Bölünüşü (% - 2007), (Tablo: 4.8. 'e göre)

Harita: 4.5. Karakoçan İlçesi’nde Aile Başına Düşen Tarım Arazisi (Da., 2007)

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü’nün Verilerine Göre Oluşturulmuştur, 2007

Diğer ürünlerin ekiliş saharına baktığımızda köylerdeki tarım arazilerinin en büyük oranı kapladığı görölmektedir. Diğer bir değişle araştırma sahamızdaki hiçbir köyde bağ – bahçe arazisi, tarla arazisinden daha fazla değildir. Bu nedenle Karakoçan İlçesi’nde tarla tarımının hâkim bir karakterde olduğu söylenebilir. Bununla birlikte meyve – sebze bahçeleri ile bağ alanlarının yoğunluğu çok azdır. Peri Suyu vadisi ile diğer akarsu boylarında bulunan Akarbaşı, Sarıhan, Kocadayı, Karakoçan, Sarıbaşak

Yeniköy ve Mirahmet köylerde karışık meyve bahçelerinin en çok yoğunlaştığı yerlerdir. Bağ alanlarının ise Başyurt bucağının dağlık alanlarına doğru etek sahalarında toplandığı görülmektedir. Güneye dönük olan bu etek sahaları kuzeyden gelen soğuk hava kütlelerine karşı korunaklı olan kıraç araziler, bağ alanlarının en çok yoğunlaştığı sahalarlardır. Arazi çalışmaları sırasında yaptığımız görüşme ve gözlemler neticesinde bu sahalarda bağcılık, eski önemini kaybetmiştir. Karakoçan İlçesi'nin köyleri adeta boşaldığı için kırsal kesimde bağ alanlarını işleyecek olan pek kimse kalmamıştır. Göçlerle birlikte köylerde bağcılık faaliyetleri yanında bağ alanları da giderek azalmaktadır.

Tablo: 4.9. Tarla Arazisine Ekilen Ürün Türleri, Ekiliş alanları ve Üretim Miktarları (2006)

ÜRÜN TÜRÜ	EKİLEN ALAN (Ha)	%'si	KALDIRILAN ÜRÜN (Ton)
Buğday	3545	24.46	11703.5
Arpa	4200	28.98	14700
Mısır	57.5	0.40	2142.8
Şekerpancarı	51	0.35	2040
Sorgum ot	5	0.03	95
Nohut	15	0.10	12.8
Fasulye	8	0.06	13.8
Mercimek	3	0.02	2.8
Fiğ	357	2.46	2142
Burçak	3.5	0.02	14
Ayçiçeği	2	0.01	2.3
Soğan	21	0.14	262.5
Yonca	115	0.79	1840
Korunga	8	0.06	48
Nadas	6100	42.10	-
TOPLAM	14491	100.00	-

Kaynak: Elazığ Tarım İl Müdürlüğü

Şekerpancarı ve fasulye tarımı pek önemsizdir. Şekerpancarı daha çok Başyurt Ovası (Başyurt, Cumhuriyet, Kümbet), Karakoçan Ovası'nda (Ağamezrası) yer yer yapılmaktadır. Karakoçan Ovası'nda sulu tarım arazileri şehrin içinde kaldığı için burada şeker pancarı ekiliş sahaları ile üretimi azalmaktadır. Fasulye üretimi daha çok Peri Suyu vadisinde bulunan Karasakal Köyü ile Hamurkesen vadisinin soğuk rüzgârlara karşı korunaklı sahalarında yer alan Doğanoglu Köyü'nde yoğunlaşmaktadır. Verimli sulu arazilerde yapılan şekerpancarı ve fasulye verimi oldukça yüksektir. Verimli sulu tarım arazileri şekerpancarı, fasulye ve buğday tarımına uygun olduğu için münavebeli tarım şeklinde yapılmaktadır. Karakoçan'da arpa ve buğday tarımından sonra üçüncü sırada yem bitkileri tarımı gelmektedir. Hemen her köyde tarımı yapılan

başlıca yem bitkileri fig (357 ha.), yonca (115 ha), korunga(8 ha.) ve sorgun (5 ha.)’dur. 2006 yılında 485 ha. olarak ayrılan tarım arazisinde 4125 ton yem elde edilmiştir.

Karakoçan İlçesi’nde hayvancılık potansiyelinden dolayı geniş alanlar arpa, buğday ve yem bitkilerine ayrılmıştır. Geleneksel yöntemlerle bu tür faaliyetler daha çok hayvanların kışlık yemini karşılamaya yöneliktir. Ancak daha fazla gelir getireceği bilindiği halde şekerpancarı, sebze, meyve tarımı pek gelişmemiştir. Zaten bu tür faaliyetlerin ticarî bir niteliği de yoktur. Daha çok halkın temel gereksinimlerini karşılamaya yöneliktir. Tarımsal faaliyetlerin ticarî bir nitelikte olmamasının sebebi hemen her ailede 2 – 3 kişinin Avrupa’da işçi olarak çalışması gelir. Ayrıca tarımsal faaliyetlerin üretim masrafları ve işgücü gereksinimleri tarımı ikinci plana itmektedir. Hatta bazı köylerde daha önce bahsedildiği gibi, tarımsal faaliyetler hiç yapılmamaktadır.

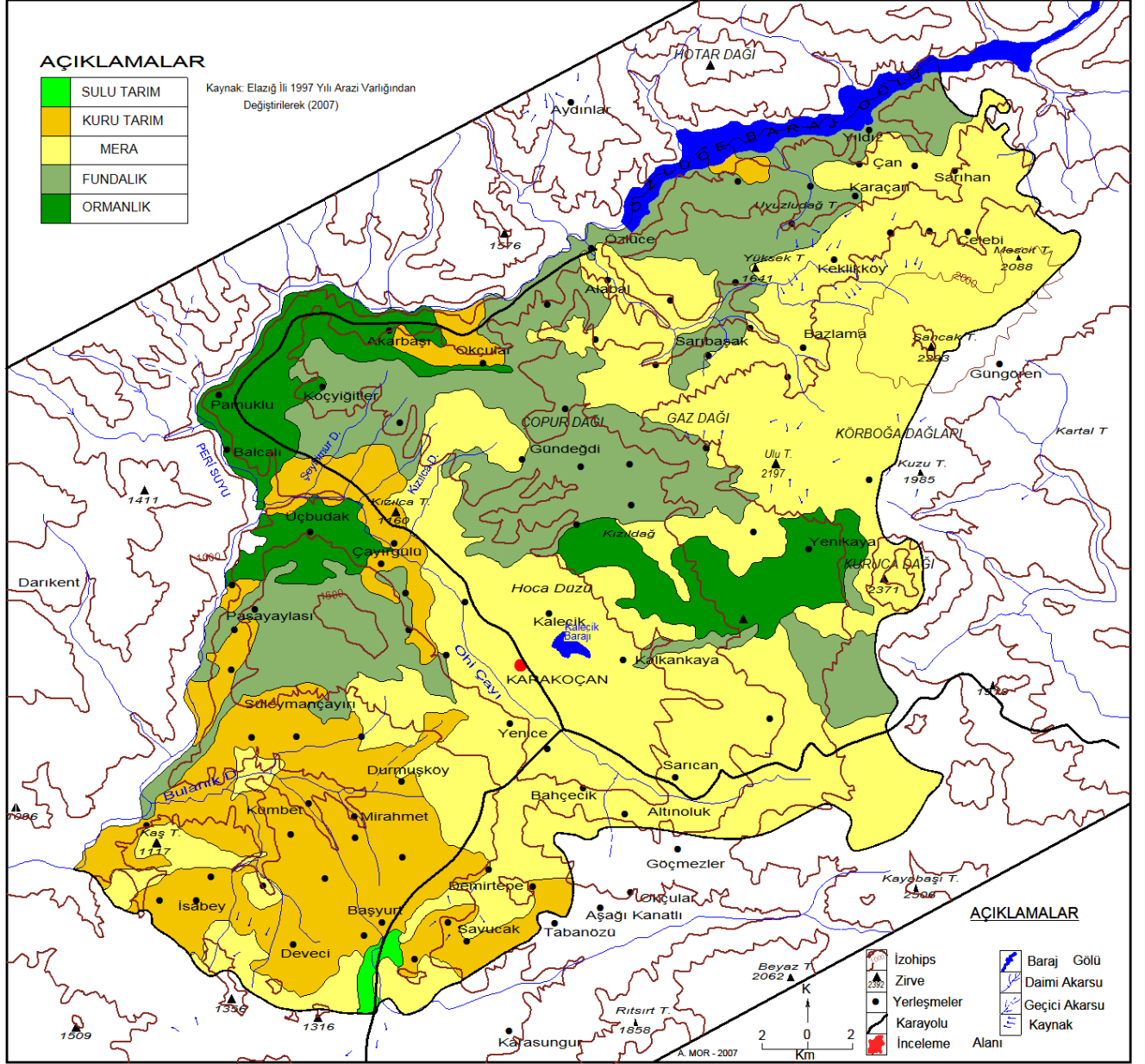
4.2.3.1. Tahıl Tarımı

Sahamızda ekiliş alanı ve üretim bakımından tahıl tarımı önemlidir. Tahıllar içinde arpa birinci, buğday ikinci, çok az ekiliş sahasına sahip olan mısır üçüncü sırada gelmektedir. Karasal iklim özelliklerine iyi adapte olan ve tarımı daha kolay olduğu için arpa ve buğday tarımı en çok tercih edilen tarımdır. Çok düşük sıcaklarda dahi yetiştirme olanağı bulan ve temel besin kaynağı olan arpa ve buğday kırsal kesimin bir nevi sigortası durumundadır. Elazığ ve Karakoçan’da oturan bazı aileler köydeki tarım arazilerini işlerken en fazla tercih ettikleri tarım ürünü az emek istediği için arpa ve buğday tarımıdır. Arpa ve buğday tarımı bütün köylerde en çok tarımı yapılan ürünlerdir. Tahıl ekili arazilerin yaklaşık %50’si (4200 ha.) arpaya, %42,2’si de (3545 ha.) buğdaya ayrılmış durumdadır. Tahıllar içinde %0,6’lık bir orana sahip olan mısır tarımı 57,5 ha.’lık alana yayılmıştır. Arpa gibi hayvan yemi olarak kullanılan mısır, yerleşim yerlerinde su kenarlarında yer yer 1 – 2 da. tarlalarda yapılmaktadır.

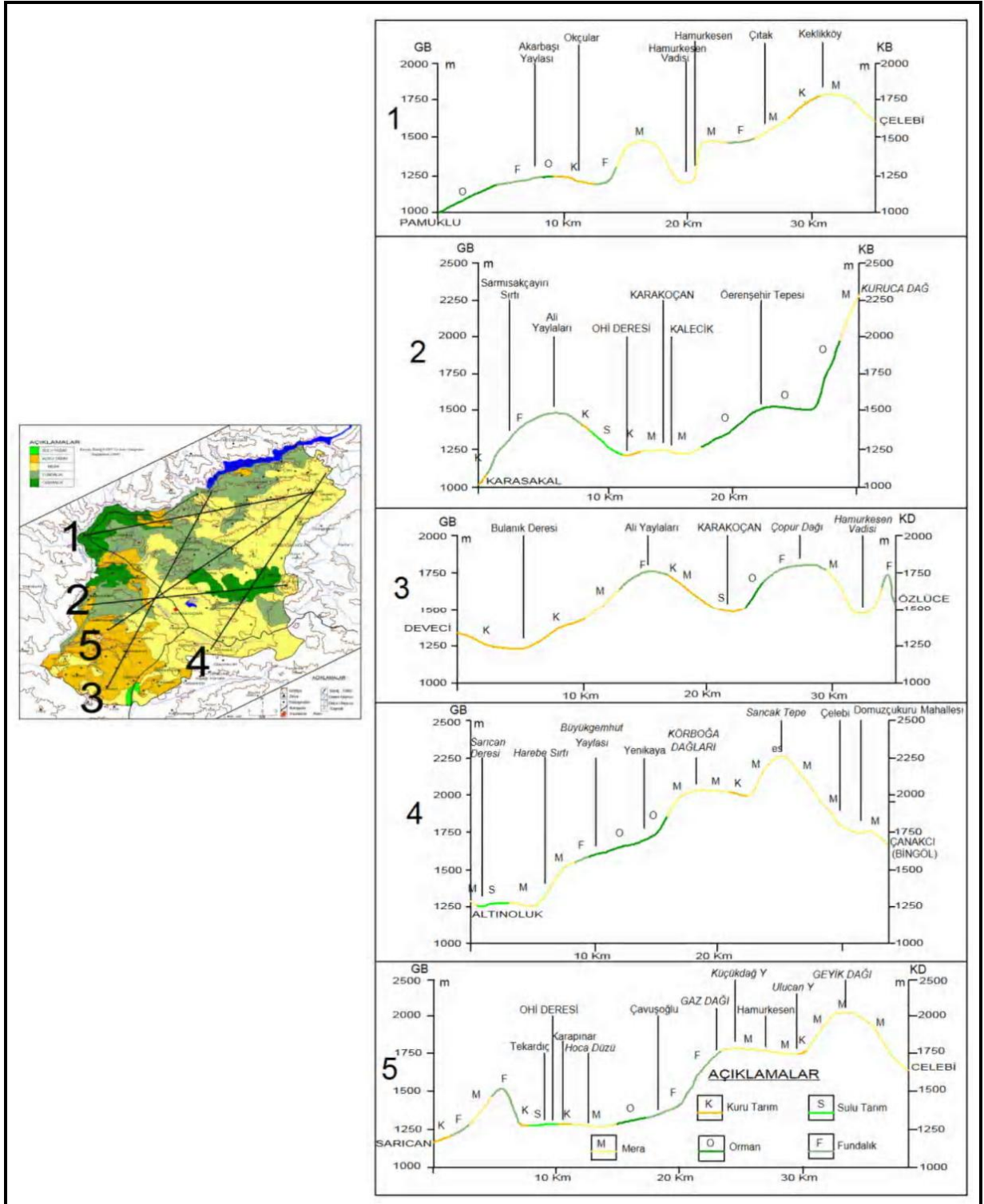
Bucaklara göre arpa ve buğdayın ekiliş sahalarına baktığımızda çok değişik özellikler ortaya çıkmaktadır. Arpa tarımı, %74,7’si (3137 ha.) Başyurt bucağında, %21,1’i (886 ha.) merkez bucağına bağlı köylerde ve %4,3’ü (181 ha.) Çan bucağına bağlı köylerde yapılmaktadır. Buğday tarımının bucaklara dağılışı arpa tarımının dağılışına benzemektedir. Yani buğday tarımının %60,3’ü (2138 ha.) Başyurt bucağına bağlı köylerde, %29,2’si (1035 ha.) merkez bucağı ve %10,6’sı (376 ha.) Çan bucağına bağlı

köylerde yapılmaktadır. Karakoçan merkez bucağı ile Çan bucağında buğday tarımı arpa tarımına göre daha öndedir.

Harita: 4.6. Karakoçan İlçesi'nin Arazi Kullanım Haritası (2007)

Kaynak: 1997 Yılı Elazığ İli Varlığından Güncelleştirilerek Çizilmiştir.

Şekil: 4.2. NE – SW Doğrultusunda oluşturulan Arazi Kullanımı Profilleri

Başyurt bucağı ortalama yükselti bakımından diğer bucaklara göre daha alçaktır. Buralarda daha çok buğday yetiştirilmesi gerekirken, arpa tarımı önde gelmektedir. Aslında bu durum çayır ve meraların dağılışı ile ilgilidir. 2006 yılı kayıtlarına göre çayır ve meraların sadece %5'i Başyurt bucağında yer almaktadır. Diğer bucaklarda çayır ve meralar geniş yer tutmaktadır. Buralarda kışlık hayvan yemi toplamak daha kolaydır. Bu nedenlerden dolayı Başyurt bucağında bulunan köylerde kışlık hayvan yemi temin etmek amacıyla daha çok arpa tarımı yapılmaktadır. Zaten tarım arazilerinin çoğunluğu Başyurt bucağında (aynı isimle anılan ova ve platolar da) bulunmaktadır.

Tablo: 4.10. Araştırma Alanımızda Buğday ve arpa Üretim Miktarları (2000–2006)

YILLAR	Buğday (Ton)	Arpa (Ton)
2000	15200	8100
2001	20000	10000
2002	26850	12120
2003	24000	12000
2004	40722	21960
2005	32329	21175
2006	11704	14700

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, (2000–2007)

Araştırma alanımızda 15.199 ha. (nadas dâhil) tarım arazisinin yaklaşık %95,3'ünü (8391 ha.) tahıl tarımının yapıldığı araziler oluşturmaktadır. Arpa üretimi yıldan yıla ve ekiliş alanları iklim şartlarına bağlı olarak değişiklik göstermesine karşılık, buğday üretiminde ise birim fiyatı sürekli arttığı için buğday üretimi daima artmaktadır.

1964 yılı köy envanteri toplu sonuçlarına göre Karakoçan'da 11305,9 ha. tarım arazisi bulunmaktadır. 13982 parselden oluşan bu tarım arazisi 3058 aile tarafından işletilmiştir. Bu dönemde tahıl tarımı daha çok kıraç araziler üzerinde yapıldığı için verim pek fazla yüksek değildir. Ancak günümüzde tapulu olup işletilen ve kullanılmayan tarım arazileri yaklaşık 29048,7 ha. ulaşmıştır. Yani mera ve çayırların önemli bir bölümü tarım arazisine dönüştürülmüştür. Bu araziler üzerinde daha çok tahıl tarımı yapılmaktadır. Tarım arazisi çok geniş olduğu halde işletilen tarım arazisi çok azdır. Tarım potansiyeli düşük olan üçüncü, dördüncü ve altıncı sınıf arazileri tarım arazisine dönüştürüldükten birkaç yıl sonra verimsizleştiği için bu arazilerin işletilmesinden vazgeçilmektedir.

Foto: 4.2. Buğday hasat zamanı (Gümüşakar Köyü): Ortalama yükseltisi 1500 m.nin üstünde bulunan inceleme sahamızın kuzeyinde buğday hasat zamanı 15 Ağustos'tan sonra başlamaktadır.

İnceleme alanımızda tarımdaki gelişmelere bağlı olarak tahıl tarımı giderek gelişmektedir. Bu açıdan bakıldığında hayvan yemi ve buğday üretimi de artmaktadır. Yaklaşık olarak 1 dekar tahıl arazisinden 100 kg saman alınabildiği düşünülürse, 2007 yılında 4200 ton civarında bir saman üretiminin olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ekilen buğday türleri daha çok kıraç ile yerli türlerdir. Ancak bunların diğer buğday ırklarına göre verimi düşüktür. Buğday ekimi genellikle kışlık olarak yapılmaktadır. Karakoçan'ın güney kesimlerinde buğday hasadı temmuz ayı ortalarına doğru yapılırken kuzey kesimlerde ağustos ayı ortalarına kadar gecikmektedir. Hasat işlemleri bakımından da kuzey ile güney birbirinden ayrılmaktadır. Başyurt Ovası ile Karakoçan Ovası'nda daha çok biçme makineleri ile yapılırken, kuzey kesimlerde orak ve tırpan ile yapılmaktadır.

Karakoçan'ın kuzey sahalarında kuru tarım arazilerine ekilen buğdayın dekara verimi 300 – 350 kg. civarında iken, güneyde yer alan ova ve platolar sahasında verim 600 kg'nin üstüne çıkmaktadır. Karakoçan İlçesi genel olarak ele alındığında her bir

dekardan elde edilen buğday üretimi ortalama 680 kg'dır. arpadan elde edilen verim buğdaya göre düşüktür.

Dağlık olan kuzeye yönelik alanlarda sahalarında dekar başına 100 – 150 kg arpa üretilirken, güneyin nispeten daha alçak sahalarında arpa üretimi kuzeye göre yaklaşık 3 kat artarak 400 – 450 kg'a yükselmektedir. Karakoçan'da 2000'den 2006 yılına kadar dekar başına alınan ortalama verim sürekli artmış ve 2006 yılında bir dekardan ortalama 350 kg arpa alınmıştır. Üretilen buğdayın yaklaşık %20'si, arpanın ise %15'i satılmaktadır. Bu satış daha çok tahıl tüccarlarına olmaktadır.

Arpa ve buğday tarımından sonra mısır tarımı gelmektedir. Münabeli tarım şeklinde yapıldığı için her yıl mısır tarımına rastlanılmamaktadır. 57,5 ha. alanı, 214,2 ton üretimi vardır ve ortalama verim 484 kg/da. dır. Elazığ verim ortalamasının 392,6 kg olduğu dikkate alınır, Karakoçan'da mısır verimini ve artırmanın mümkün olduğu kolay anlaşılır. Çünkü mısır üretiminin %91,25 (52,5 ha.) Başyurt Bucağında yapılmaktadır. Sulu tarım imkanları arttırıldığı taktirde, Başyurt Bucağının ekolojik koşulları mısır yetiştiriciliğine elverişli hale gelecektir.

Başyurt Bucağının Başyurt, Cumhuriyet, Çayırדם, Deveci, Köryusuf, Kümbet ve Mirahmet köylerinde yoğun olarak yetiştirilen mısır daha çok hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Çan bucağına bağlı, Akpınar, Bazlama, Hamurkesen, Kavalcık köylerinde daha çok dane mısırı yetiştirilmektedir.

2000 yılında 25 ha. arazide 136 ton mısır yetiştirilirken, 2005'de 60 ha. arazide 240 ton ve 2006 yılında 57,5 ha. lık araziden toplam 212,8 ton mısır elde edilmiştir. Her yıl tarımı yapılmamakla birlikte tarımı yapılan yıllar dikkate alındığında mısır üretimi giderek gelişme yolundadır.

4.2.3.2. Şeker Pancarı Tarımı

Karasal iklim bölgelerinde de yetişen şekerpancarı su isteği fazla olan bir bitkidir. Bu nedenle sulu tarım arazilerine bağlılık göstermektedir. Tınlı – killi, kumlu – tınlı topraklarda daha iyi gelişen pancar bitkisi, iki yıl üst üste ekildiğinde birçok zararlı böcek ve hastalık artmasına sebebiyet vermektedir. Şeker pancarı çok özel şartlarda yetiştiği için ekiliş alanları çok geniş değildir.

Şekerpancarı tarımının verimli olması için gübrelemeye ihtiyaç vardır. Bu nedenle Başyurt ve Karakoçan Ovaları'nda her bir dekara yaklaşık 15 – 18 kg gübre atılmaktadır.

Tablo: 4.11. Karakoçan İlçesi ile Elazığ İlinde Yıllara Göre ekerpancarı Ekiliş Alanları ve Üretim Durumu (2000–2006)

YILLAR	KARAKOÇAN EKİM ALANI	KARAKOÇAN ÜRETİM (Ton)	ELAZIĞ İLİ EKİM ALANI (HA.)	ELAZIĞ İLİ KALDIRILAN ÜRÜN (Ton)
2000	100	4000	7120	279000
2001	80	3200	6127	247266
2002	70	2800	5520	217720
2003	50	2000	4954	198144
2004	50	1900	4490	183120
2005	50	2050	-	-
2006	51	2040	3721	148970

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü (2000 – 2006)

2000 yılında şekerpancarı tarımı 100 ha. kadar iken, 2001’de 80 ha.’a, 2002’de 70 ha.’a ve 2003’den sonra 50 ha.’a gerilemiştir. 2006 yılında şekerpancarı ekiliş alanı 51 ha.’a yükselmiştir. Ancak ekiliş alanlarında çok bariz bir gerileme vardır. Bu durum Karakoçan Ovası’nda Kalecik Sulama Barajı’nın ürün deseninde ilk sırada yer alan şekerpancarı ekiliş alanlarının şehirleşmeye uğraması ile açıklanabilir. Ayrıca ekerpancarı tarımı çok sayıda işgücüne ihtiyaç duymaktadır. İşgücünde olan nüfusun önemli bir kısmı da göç etmiştir. Hem ekiliş alanlarının fonksiyonel değışikliği hem de iş gücü azlığı, şekerpancarı üretimini etkilemektedir.

Tarla hazırlama işleri eker fabrikasının sözleşmesine göre birkaç kere belli derinliklerde sürölmektedir. Mayıs ayının ortalarına doğru eker fabrikasından alınan tohum tarlaya ekilir. Bundan sonra da bakım işleri devam etmektedir. Ekim ayında itibaren hasat zamanı başlar. Şekerpancarı ile ilgili olarak belirtilen bu işler dekar başına pirim ve pancar nispetinde ücretsiz küspe verilmektedir.

Ağamezrası, Başıyurt, Cumhuriyet, Deveci, Köryusuf, Kümbet köylerinde 9 aile tarafından 13 parsel arazi üzerinde üretimi yapılan şekerpancarı tarımı ekiliş alanları içinde % 35’lik bir orana sahiptir. Şekerpancarı ekiliş alanları bakımından Elazığ ili toplamında % 0,01’lik bir payla Elazığ Merkez (% 80,6), Kovancılar (% 9,09) , Sivrice (% 0,9), Palu (% 6,2), Maden (% 0,1) ilçelerinden sonra gelmektedir.

4.2.3.3. Baklagil Tarımı

İnceleme alanımızda üretimi yapılan baklagil ürünleri nohut ve fasulyedir. Üretimine 2006 yılında rastladığımız fasulye üretimi 8 ha. lık tarım arazisinde 13,8 tonluk üretimi ile pek önemli değildir. Bu üretimin tamamı ailelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. 2006 yılında Türkiye ortalamasına göre 1 dekar araziden

üretile 152 kg fasulye üretimi hatırlatılırsa, inceleme alanımızda dekar başına elde edilen 85 kg'lık üretimin çok az olduğu ortaya çıkmaktadır. Çünkü Karakoçan'da sulu tarım arazileri, tarım arazilerine oranla çok azdır.

Elazığ'da fasulye ekiliş alanları Sivrice ve Elazığ merkez ilçelerinde genişlemektedir. Karakoçan İlçesi'nin ekiliş alanları ile üretimi Elazığ ili fasulye üretimine göre çok önemsizdir.

Üretilen fasulyenin büyük bir kısmı yeşil olarak tüketilmekte, az bir kısmı da kuru olarak tüketilmektedir. En çok ekimi yapılan çalı türü mısır tarımı ile birlikte, enterkültür tarım şeklinde yapılmaktadır. 2006 yılında 8 ha. arazide yaklaşık 13,8 ton kuru fasulye elde edilmiştir.

Nohut üretimi fasulye üretimine göre daha önemlidir. 2000 yılında 5 ha. ekilen nohut, 2006 yılında 15 ha.'a çıkmıştır. Son altı yıl içinde nohut ekim alanları ve üretimi sürekli arttığı halde dekar başına elde edilen verim hep azalmaktadır. Birkaç yıl üst üste ekilen nohut alanları tarlaların tuzluluk oranını yükselttiği için verim giderek azalmaktadır. 2006 yılı Türkiye nohut verimi ortalama 105 kg/da. iken, inceleme sahamızda bu değer 85 kg/da.'dır. Dekar başına elde edilen verim açısından Elazığ ortalamasına göre daha yüksektir.

Tablo: 4.12. Araştırma Alanımızda Yıllara Göre Nohut Ekiliş Alanları ve Üretim Durumu (2000 – 2006)

Yıllar	Ekilen alan (Ha.)	Verim Kg/da	Kaldırılan ürün
2000	5	70	3,5
2001	5	100	5
2002	8	100	8
2003	10	100	10
2004	12	90	10,8
2005	11	85	9,3
2006	15	85	12,8

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü

Nohut ekiliş sahalarının %80,6'sı (10,3 ha.) Başyurt bucağında, %9,7'si (1,2 ha.) Çan bucağında ve %9,6'sı (1,2 ha.) Merkez bucağında yer almaktadır. Diğer tarım ürünlerinde olduğu gibi nohut üretiminde de Başyurt bucağı önemli bir yere sahiptir. Merkez bucağına bağlı Karasakal, Kalkankaya, Doğanoglu köyleri ile Başyurt bucağına bağlı Akbudak, Akyokuş, Çanakçı, Deveci, Gözerek, Güllüce, Kümbet, Mirahmet, Yüzev köyleri ve Çan bucağına bağlı Çitak, Hamurkesen, Kavalcık, Kocadayı köyleri nohut tarımının yapıldığı köylerdir. 2006 yılında 11 işletme şeklinde 16 parsel üzerinde

yapılan nohut tarımı bütün ekili alanların %0,18'ine karşılık gelmektedir. İnceleme alanımız nohut üretimi bakımından Elazığ'ın %3,75'lik bir paya sahiptir.

Baklagiller içinde bulunan kırmızı mercimek ekiliş sahaları (3 ha.) ile üretimi (2,8 ton) az olmakla birlikte Elazığ üretiminde çok önemli bir yere sahiptir. Elazığ'da mercimeğin %40,9'u Karakoçan'da üretilmektedir. Karakoçan'dan sonra Sivrice, Merkez ve Baskil ilçeleri gelmektedir.

Türkiye'de kırmızı mercimek verimi 153 kg/da. iken sahamızda, bu değer 93 kg/da. dır. Doğanyolu, Karakoçan, Balcalı ve Sağın köylerinde 4 işletme ve 10 parsel şeklinde tarımı yapılan kırmızı mercimek üretimi 2006 yılında 2,8 tondur. Üretilen mercimeğin önemli bir kısmı satılmaktadır.

4.2.3.4. Sebze Tarımı

Karakoçan İlçesi'nde 15199 ha. tarım arazisinin %0,1'ini veya 8,1 ha.lık alanı ile ekiliş alanları içinde son sıralarda gelmektedir. Karakoçan'ın sebze tarımı, Elazığ'da sebzeciliğin ekiliş alanları ile üretimi içinde kıyaslandığında Karakoçan'daki sebze tarımının önemsiz bir yere sahip olduğu görülür.

Elazığ'da karışık sebze üretiminin %1,96'sı, domates üretiminin %5,04 ve biber (sivri, çarliston) üretiminin %31,52'si inceleme sahamızda gerçekleşmiştir. Bu bakımdan özellikle sivri ve çarliston biber üretiminde Karakoçan önde gelmektedir.

İnceleme alanımızda sebzeciliğin bucaklara dağılışı açısından Çan bucağı önde gelmektedir. Sebze ekiliş alanlarının %47,2'si (3,9 ha.) Çan bucağında, %42,5'i (3,5 ha.) Başyurt bucağı ve %10,4'ü de merkez bucakta gerçekleşmiştir. Çan bucağında sebzeciliğin yapıldığı başlıca köyler, Sarıbaşak, Sarıhan, Kocadayı ve Keklikköy'dür. Başyurt bucağında ise Başyurt, Akyokuş, Deveci, Durmuşköy, Kuşçu ve Yüzev köyleridir. Merkez bucakta sebzeciliğin yapıldığı başlıca köyler Okçular, Akarbaşı, Bardaklı, Yalıntaş ve Yeniköy'dür.

Sahamızda aileler çoğunlukla ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak sebzecilik yaptıkları için akarsu boylarında küçük parseller üzerinde birden çok ürün (domates, biber, hıyar, maydanoz) ekilmektedir. Bu nedenle karışık sebzecilik daha yaygındır. 2006 yılında 58 işletme, 85 parsel şeklinde olmak üzere 8,2 ha. arazi sebze tarımına ayrılmıştır.

Foto: 4.3. Sera Sebzeçiliği(Mahmautlar Köyü)

4.2.3.5. Bağ – Bahçe Tarımı

İnceleme alanımızdaki bağ – bahçe tarımını üzüm bağları ve meyve bahçeleri olarak ayrı ayrı incelenebilir.

Bağlar, toplam tarım alanı içinde 23 ha. ile %0,2'lik bir orana sahiptir. Bu miktarıyla bu oran, Elazığ ili toplam bağ alanlarının %0,01'ine ve üzüm üretiminin %0,4'üne karşılık gelmektedir.

Bağ alanlarının %79,6 (27,9 ha.) merkez bucağına bağlı köylerde, %20,4'ü (7,1 ha.) de Başyurt bucağına bağlı köylerde toplanmış durumdadır. Merkez bucağına bağlı 7 köyde bağcılık faaliyeti varken, Başyurt bucağında ise 11 köyde bağcılık faaliyeti vardır. Çünkü Başyurt Bucağındaki bağcılık faaliyetleri daha küçük parseller şeklindedir. Gerek merkez bucağı gerekse Başyurt bucağındaki bağ alanları güneye dönük yamaçların etek kısımlarında yoğunlaşmaktadır. Karakoçan'ın kuzeyinde bulunan Çan bucağında bağ alanlarına pek rastlanılmamaktadır. Çünkü burası kuzey yönlü rüzgârlara açıktır.

1964 yılı köy envanter sonuçlarına göre Karakoçan'da 107 işletme, 209 parça arazi üzerinde yapılan bağcılık 20,9 ha. lık alan kaplamaktadır. 1981 yılı envanter sonuçlarına göre bağ alanı 24,9 ha.'a yükselmiştir. 2007 yılında bu değerin 23 ha.'a

düştüğü hatırlatılırsa bağ alanlarının değiştiği ortaya çıkar. Günümüzde 23 ha. arazi olan bağ alanı 70 parselden meydana gelmektedir. Buna göre her bir parselin ortalama 0,3 ha. genişliğinde olduğu görülür.

Tablo: 4.13. Araştırma Alanımızda Yıllara Göre Bağ Alanları ile Üzüm Üretim Durumu (2000–2007)

Yıllar	Ekiliş Alanı (Ha)	Üretim (Ton)
2000	25	857.2
2001	25	829.5
2002	20	400
2003	15	462
2004	12	516
2005	15	1649
2006	35	960
2007	23	3440

Kaynak: Elazığ Tarım İl Müdürlüğü

Gaz ve Çopur Dağları'nın sınırladığı, güney kesimlerde yetişen bağcılık küçük işletmeler şeklindedir. Bundan dolayı kendi ihtiyacını karşılamaya yönelik sofralık üzüm üretimi yapılmaktadır. Zaten şaraplık üzüm veren bir tek parsel vardır. Geriye kalan 69 parsel üzerinde sofralık üzüm üretimi yapılmaktadır. 2000 yılında 25 ha. olan bağ arazisi, 2004 yılına kadar çeşitli hastalıklardan dolayı gerilemiştir. Bağ alanları 2004 – 2006 yılları arasında genişlemiş ve 2007'de tekrar düşmüştür. Bağ alanlarının kısa süreli bu değişimi inceleme alanımızda iklimin bağcılık yapmaya pek elverişli olmadığını ortaya koymaktadır. Üretiminde yıldan yıla büyük dalgalanmalar şeklinde olması bu durumu doğrulamaktadır.

Meyve bahçeleri toplam tarım alanı içinde 170,6 ha.'lık arazisi ile %1,2'lik bir orana sahiptir. Sahamızda karışık bir şekilde bulunan meyve bahçeleri dağınık bir doku sergilemektedir.

2007 yılında 257 işletme ve 393 parsel olan karışık meyvecilik, Elazığ toplam ekiliş alanının %0,05 ve Elazığ toplam ürün üretiminde %2'lik bir orana sahiptir. Bu bakımdan inceleme alanımızda meyve alanları ve üretimi pek önemli değildir. Diğer tahıl ürünlerin çoğunda olduğu gibi daha çok üretici ailelerin ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Karakoçan'da meyveciliğin pek önemli olmamasında sulı tarım arazilerinin kısıtlı olması, karasal iklim özellikleri, ürünlerin fiyat istikrarsızlığı gibi birçok neden etkilidir.

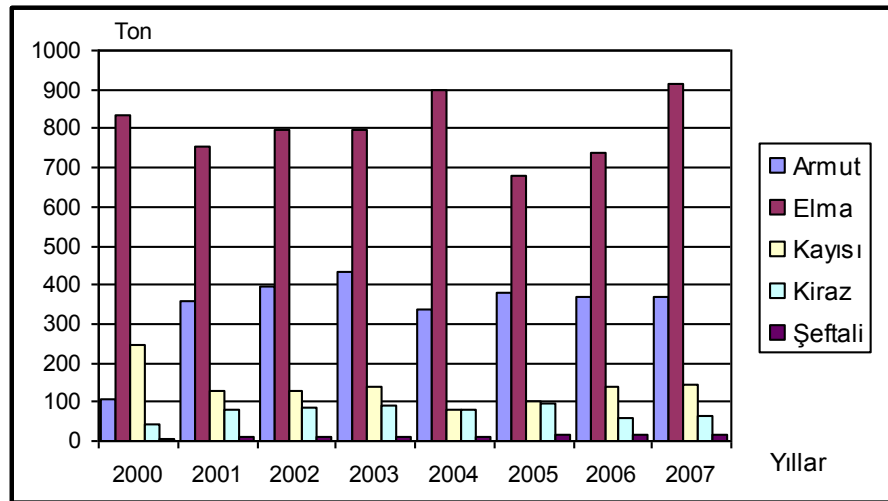
Karışık meyve bahçelerinde elma, armut, vişne, şeftali, erik, dut, ceviz, ayva gibi ağaçlar bulunmaktadır. Bu tür bahçelerin %54,4'ü merkez bucakta yer almaktadır.

Merkez bucakta meyve bahçelerinin en çok yoğunlaştığı köyler, Akarbaşı, Demirdeler, Doğanoglu, Okçular, Yenikaya, Yeniköy, Yücekonak köyleridir. Başyurt bucağında karışık meyve bahçelerin en çok yoğunlaştığı köyler Başyurt, Akbulak, Köryusuf ve Mirahmet köyleridir. Bu köylerde bulunan karışık meyve bahçeleri inceleme alanımızın %17,2'sini oluşturmaktadır. Çan bucağında ise Bazlama, Çitak, Hamurkesen, Kavalcık, Kocadayı, Sarıbaşık ve Sarıhan köylerinde yoğunlaşan karışık meyve bahçeleri ilçe toplam ekiliş alanının %28,4'üne karşılık gelmektedir.

Tablo: 4.14. Araştırma Alanındaki Meyve Ağacı Sayısı ve Alınan Ürün Miktarları (2007)

Meyveler	Ağaç Sayıları					Üretim (ton)
	Toplu Meyvelikler		Dağınık Ağaç sayısı		Toplam meyve veren ağaç Sayısı	
	Meyve Veren yaşta	Meyve vermeyen Yaşta	Meyve Veren yaşta	Meyve vermeyen yaşta		
Armut	7585	1760	1690	653	9275	371
Elma	7585	1760	1941	718	9526	917
Erik	1213	122	1672	1009	2885	109.63
Kayısı	2040	773	742	689	2782	144.6
Kiraz	969	489	979	255	1948	62.33
Şeftali	326	387	204	81	530	14.8
Vişne	-	-	111	243	111	3.2
Badem	-	-	3298	81	3298	36.2
Ceviz	-	-	800	70	800	26.4
Dut	-	-	3248	81	3248	94.2
Ayva	-	-	251	65	251	8.7

Kaynak: Elazığ Tarım İl Müdürlüğü

Grafik: 4.7. Araştırma Alanımızda Yıllara Göre Bazı Meyvelerin Üretim Durumu(2000–2007), (Tablo: 4.14. 'e Göre)

Ovalarda rastladığımız karışık meyve bahçeleri, çit veya tel örgülerle çevrili halde evlerin kenarlarında bulunmaktadır. Bununla birlikte Ohi ve Kuşçu Çaylarını

takip ederek uzanan meyve bahçeleri de vardır. Dağlık kesimde bulunan karışık meyve bahçeleri soğuk rüzgârlara karşı korunaklı vadilerin iç kesimlerine adeta gizlenmiş bir şekildedir. Akarsu dağılışına bağlılık gösteren meyve bahçelerinde çoğunlukla yabanî türler hâkim durumdadır. Ancak ovalarda çitlerle çevrili karışık meyve bahçelerinde daha çok aşılı türler çoğunluktadır.

Karışık meyve bahçeleri sık oldukları için düzensiz bir görünüme sahiptir. Budama, gübreleme, ilaçlama teknik usullere göre yapılmadığı için verim düşüktür. Karışık meyve bahçeleri iklim özelliklerine bağlı olarak üretimleri yıldan yıla salınımlar göstermektedir.

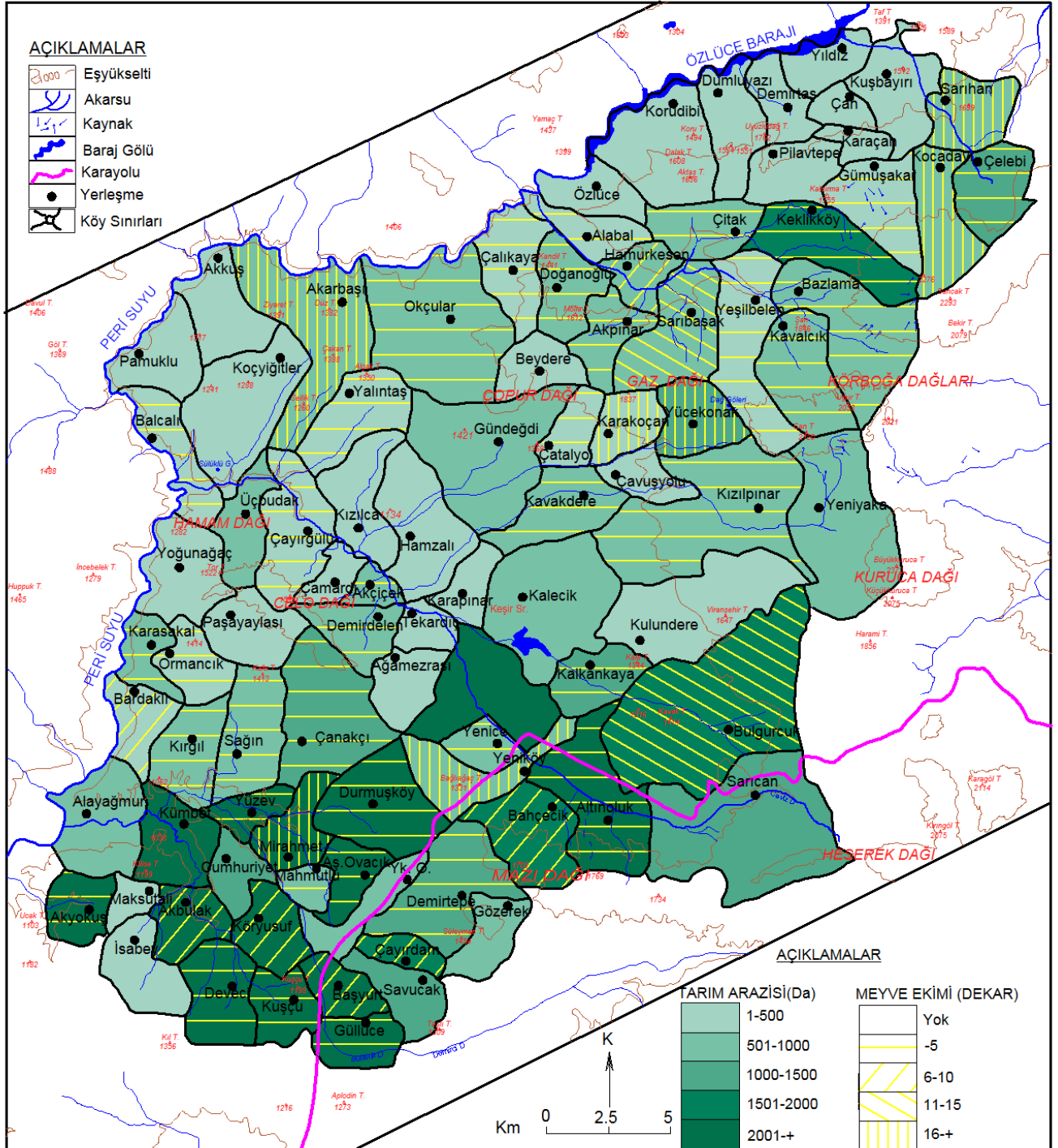
Meyve ağaçlarını toplu meyvelikler ve dağınık ağaçlara göre değerlendirdiğimizde; elma, armut, kayısı, şeftali ve kiraz ağaçlarının su isteği fazla olduğu için bu ağaçların çoğunluğu toplu meyvelikler şeklindedir. Vişne, badem, ceviz, dut ve ayva ağaçları ise tamamen dağınık bir görünüm sergilerler.

Sahamızda ağaç başına elde edilen ürün bakımından Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır. Türkiye’de bir armut ağacından elde edilen ortalama verim 31,3 kg iken, inceleme sahamızda bu değer 25 kg civarındadır. Bu durum elma, şeftali, kiraz, ayva ağaçları için de aynıdır. Karakoçan’da tarım arazileri çok verimli olduğu halde karasal iklimin özelliği meyvecilik faaliyetlerini sınırlamaktadır.

Meyve ağaçları sayısı bakımından ilk sırada elma, ikinci sırada armut, üçüncü sırada badem ağaçları gelmektedir. Daha sonra sırası ile dut, erik, kayısı, kiraz, ceviz, şeftali, ayva, vişne ağaçları gelmektedir.

Üretim açısından değerlendirildiğinde ilk sırada elma, ikinci sırada armut, üçüncü sırada kayısı gelmektedir. Daha sonra diğerleri gelmektedir. Karakoçan il toplamında ağaç sayısı bakımından çok gerilerde kaldığı halde Elazığ’da üretilen ayvaların %13,80’i inceleme alanımıza aittir. Karakoçan’ın ağaç sayısına göre üretimin iyi bir durumda olmasında yeraltı su seviyesinin yüksek olması ile ilgilidir. Çünkü ayva daha çok sulak arazilerde iyi ürün veren bir bitkidir.

Harita: 4.7. Karakoçan’da Meyve Ekiliş Alanlarının Ekili – Dikli Alanlara Göre Dağılışı (2006)

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğün Verilerine Göre izilmiştir, 2006

4.3. HAYVANCILIK

İnceleme alanımızda dağlık ve engebeli araziler geniş yer tuttuğu için hayvancılık birinci ekonomik faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayvancılığın birincil ekonomik faaliyet olmasında tarım arazilerin az olması ile birlikte, karasal iklimin özellikleri de etkilidir. Bu nedenlerden dolayı tarım ürün çeşidi çok azdır. Bunun yanında mera ve çayır alanlarının geniş yer tutması hayvancılığı ön plana çıkarmaktadır.

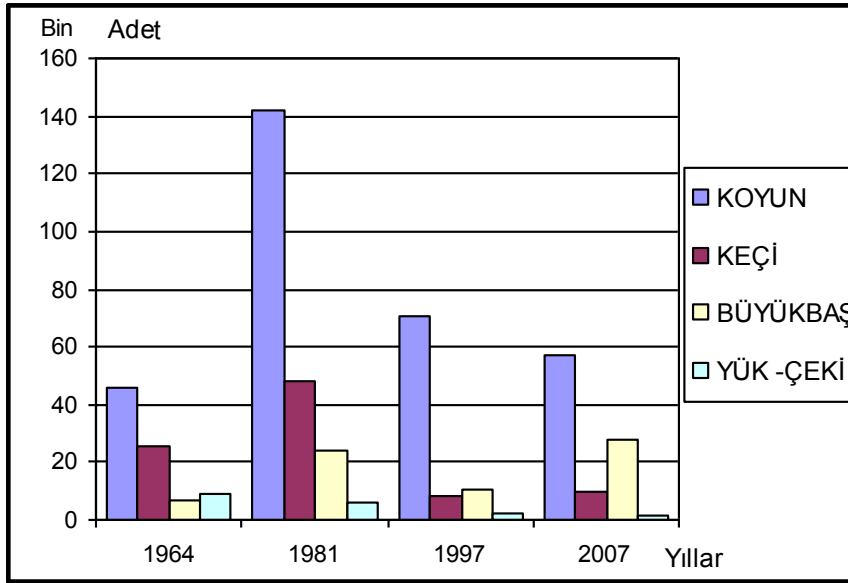
Sahamızın yaklaşık %50'sinden fazlasını oluşturan çayır – mera ve fundalık alanlar hayvancılık için elverişli şartlar sunmaktadır. Bu nedenle Karakoçan'da köylerin çoğunda hâkim ekonomik faaliyet türünü birinci derecede hayvancılık oluşturmaktadır.

Hayvancılığın yıllara göre seyrine baktığımızda bütün hayvanların sayısı 1981 yılına kadar artmış ve 1980'li yılların başından itibaren hayvan sayılarında önemli ölçüde azalma olmuştur. Bu durum göçlerle ilgilidir. Nüfus hareketleri bölümünde de anlattığımız gibi köylerde 1980'li yıllarına kadar nüfus artmış, bu yıllardan itibaren iç göçlerin etkisiyle azalmaya başlamıştır. Hayvancılık faaliyetleri de nüfus hareketlerinden etkilenmiştir. Yani köylerde nüfusun arttığı dönemlerde köylerin hayvan sayıları artmış, nüfusun azaldığı dönemlerde ise köylerin sahip olduğu hayvan sayıları azalmıştır. Çünkü hayvancılık faaliyetleri kalabalık aileler tarafından yürütülen bir uğraştır.

Tablo: 4.15. İnceleme Alanımızda Yıllara Göre Hayvan Sayıları (1964¹, 1981², 1997³, 2007⁴)

Hayvan Cinsi	1964	%'si	1981	%'si	1997	%'si	2007	%'si
KÜÇÜKBAŞ	71353	82	189923	86	78877	86	60130	62
Koyun	46094	53	142098	65	70840	77	57045	59
Keçi	25259	29	47825	22	8037	9	10135	11
BÜYÜKBAŞ	6561	8	23744	11	10778	12	19392	20
BESİ HAYVANI	-	-	-	-	-	-	8645	9
YÜK -ÇEKİ	8729	10	6075	3	2109	2	1273	1
Toplam	86643	100	219742	100	91764	100	96490	100

Kaynak: ¹: 1964 Yılı Köy Envanteri, ²: 1981 Yılı Köy Envanteri, ³: Elazığ İli Master Çalışması, ⁴: Anket Çalışması

Grafik: 4.8. Yıllara Göre Hayvan Sayılarının Seyri (1964, 1981, 1997, 2007), (Tablo: 4.15. 'e Göre)

Hayvancılık ekonomisinin daha güçlü olduğu 1980'li yıllarına kadar yaylacılık önemli bir faaliyet idi. Karakoçan'da yaylacılığın çok eski bir tarihi vardır. Bu yörede yaşayan insanlar yüzyıllar boyu yaz başlarında yaylalara çıkmışlar, kış aylarında ise köylerine dönmüşlerdir. Her yıl tekrarlanan bu olay sahada çok güçlü bir göçebe ve yaylacılık kültürünü oluşturmuş ve bu kültür günümüze kadar kısmen ulaşabilmiştir. Bunların başında Şavak Aşireti'nin kültürü gelmektedir.

Şavak Aşireti, Doğu Anadolu Bölgesi'nin dağlık ve yüksek olan Fırat havzasında faaliyet göstermektedirler (Kutlu, 1987:32). Dolayısıyla Karakoçan'da bu sahanın sınırları içersinde yer almaktadır. Hayvancı toplulukların kendine has bir kültürleri vardır. Tarih sahnesine atlı ve göçebe bir kavim olarak ortaya çıkan Türkler hayvancı toplum özellikleri ile kendilerine has bir kültür ve medeniyetin yaratıcısı olmuşlardır. Göçebe kültür ve medeniyetin zengin örneklerini veren Türkler, Dünya uygarlık tarihine birçok katkıda bulunmuşlardır (Öngör, 1964: 158) . Anadolu'ya XI. yüzyıldan itibaren gelmeye başlayan Türkler, Orta Asya'nın göçebe, çoban ve bir dereceye kadar da çiftçi, köylü kültürleri ile birlikte geldiler. Türk kültüründeki böylesine köklü bir geçmişi olan hayvancılık geleneklerinin izlerini, Anadolu'da topluluklarının yaşayan kültürlerinde görmek mümkündür (Kutlu, 1987: 4).

1950'lili yıllarda Karakoçan, çevresine göre km^2 'ye düşen hayvan varlığı açısından ilk sırada gelmektedir (Sarıbeyoğlu, 1951: 62).

Özelikle 1980’li yılların başından itibaren yoğunlaşan iç göç hareketine bağlı olarak hem yaylacılık faaliyetlerine katılanların sayısı azalmış, hem de yaylada kalınan süre önemli ölçüde değişmiştir.

Günümüzde hayvancılık faaliyetlerinin yürütüldüğü köylerin inceleme alanımızdaki dağılışına baktığımızda daha çok sahanın doğu yarısında toplandığı görülmektedir. Bu köyler inceleme alanımızın kuzeydoğusunda bulunan Çelebi Köyü ile güneybatısında bulunan Akyokuş Köyü arasına çizilecek bir hattın doğu yarısına düşmektedir. Çünkü bu hattın batı yarısı daha çok orman ve fundalıklarla, doğu yarısı meralarla kaplıdır. Bu dağılışa bağlı olarak Başyurt Platosu ile Çopur, Gaz, Körboğa ve Kuruca Dağları’nın çevrelerinde bulunan köylerde hayvancılık faaliyetleri yoğunlaşmaktadır. Bu köylerin başında Sarıcan, Bulgurcuk Kulundere, Hamzalı, Sağın, Kocadayı köyleri gelmektedir.

Çayır – mera olarak kullanılan toplam yüzölçümü 37252,3 ha.’ı (mera olarak tarım arazileri dahil) bulan değeriyle, bütün arazinin %34,3’sına karşılık gelmektedir. 2007 yılı itibarıyla Karakoçan’da 49835 koyun, 10135 keçi olmak üzere toplam 59938 küçükbaş, 19392 büyükbaş, 4117 yük – çeki hayvanı, 9148 çeşitli hayvanı ile 6449 adet arı kovanı bulunmaktadır. Sayı itibarıyla küçükbaş hayvan sayıları fazla olmakla birlikte, sağladığı gelire göre inceleme alanımızda hayvancılığın temelini, büyükbaş hayvancılık oluşturmaktadır (Tablo: 4.16.).

Küçükbaş hayvan başına yaklaşık 6 da. büyük hayvan başına 19 da. mera arazisi düşmektedir. Buna göre Güney’in de belirttiği gibi verimli bir otlak arazisinde otlak ihtiyacını karşılayabilmek için her bir büyükbaş hayvan için 20 da., küçükbaş hayvan için de 5 da. bir mera arazisi gerekmektedir (Güney, 1975: 555).

Karakoçan, 1000 ha. mera arazisine düşen büyük ve küçükbaş hayvan sayıları açısından Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır. Karakoçan’da bulunan mera alanları hayvancılık açısından çok elverişli değildir. İnceleme alanımızın çevresinde çok geniş alanlar kaplayan Körboğa, Heserek, Mazı Dağları üzerindeki mera alanları erozyona maruz kaldığı için toprak örtüsü süpürüldüğünden ot yetişme imkânı çok zayıflamıştır. Peri Suyu vadisinde yer alan köylerin bir kısmının orman veya fundalıklarla yakın ilgisi bulunmaktadır. Doğal bir çevrenin önemli bir elemanı olan orman bu yerleşmelerin niteliklerini, ekonomik yapılarını önemli ölçüde etkilemiştir. Burada orman arazisine ve reliefe bağlı olarak köyler birkaç mahalleden oluşmaktadır. Bu yerleşmelerin yakın çevresinde orman ve fundalık arazilerin varlığından dolayı mera

arazisi çok sınırlıdır. Bu nedenlerden dolayı Karakoçan'da ekonomik olarak kullanılabilecek mera arazisi az olduğundan birim mera alanına düşen hayvan sayısı yüksektir. Deveci, Bulgurcuk, Başyurt, Sarıcan yerleşmelerinde bulunan büyük sürü sahibi ailelerin Erzurum yaylalarına gitmeleri bu durumu daha belirgin bir şekilde açıklamaktadır. Verimli mera arazileri yetersiz olduğu için tarım arazilerinin önemli bir kısmı hayvan yemlerinin ekiliş sahasına ayrılmıştır. 2006 yılında ekilen tarım arazilerinin yaklaşık %48'i (4019 ha.) yem bitkilerinin ekiliş sahasına karşılık gelmektedir. Bu yem bitkileri içinde arpa ilk sırayı almaktadır. Daha sonra sırasıyla fığ, yonca, mısır, korunga gelmektedir. Yem bitkileri ilkbaharda hayvanlara yeşil olarak otlatılmaktadır. Ayrıca arpa ve buğday hasadı yapıldıktan sonra tarım arazileri hayvan otlatma sahası olarak değerlendirilmektedir.

Saman, arpa, yonca, korunga, mısır, fığ, burçak hayvanların başlıca besin kaynaklarıdır. Karakoçan'da üretilen saman yeterli gelmediği için Diyarbakır'dan ihtiyaç karşılanmaktadır. Ayrıca ilkbaharda otlar belli bir olgunluğa erişmeden yöre halkı tarafından toplanmaktadır. Bu durum meraların zarar görmesine yol açmaktadır. Otların hem erken toplanması ve otlatılması nedeniyle hayvanların sevmediği dikenli (geven) otların yaygınlaşmasına yol açmıştır. Bu nedenle halkın bilinçlendirilmesi ve meraların ıslah edilmesi gerekmektedir. Karakoçan'da hayvan yemi üreten bir de fabrika bulunmaktadır. Ancak burada satılan yemlerin fiyatı piyasanın üstünde olduğu için tesis, şu an kapalı durumdadır.

Tablo: 4.16. Araştırma Alanında Nüfus – Hane – Çayır ve Mera Arazileri ile Büyük ve Küçükbaş Hayvan Sayıları Arasındaki İlişki (2007)

<i>Köyün Adı</i>	<i>Hane</i>	<i>Mera(Da.)</i>	<i>Büyükbaş</i>	<i>Küçükbaş</i>
AĞAMEZRASI	65	835.7	220	500
AKARBAŞI	46	800	120	150
AKÇİÇEK	9	350	78	
AKKUŞ	10	1500	23	800
ALTINOLUK	105	22.8	296	
BAHÇECİK	90	2068.6	497	300
BALCALI	26	143.8	280	
BARDAKLI	18	750	90	1500
BEYDERE	34	500	139	5600
BULGURCUK	250	25	527	350
ÇALIKAYA	21	732.8	150	275
ÇAMARDI	14	150	104	
ÇATALYOL	7	1500	50	
ÇAVUŞYOLU	30	1000	130	1500
ÇAYIRGÜLÜ	32	1200	100	1050
DEMİRDELEN	33	194.1	125	
DOĞANYOLU	31	562.3	160	900

Tablo: 4.16.'nın devamı...

<i>Köyün Adı</i>	<i>Hane</i>	<i>Mera(Da.)</i>	<i>Büyükbaş</i>	<i>Küçükbaş</i>
GÜNDEĞDİ	108	1750	275	2850
HAMZALI	30	850	191	1350
KALECİK	69	1138.2	286	600
KALKANKAYA	28	89.2	177	900
KARAKOÇAN	17	750	75	210
KARAPINAR	54	900	400	
KARASAKAL	13	25.7	53	50
KAVAKDERE	13	621.7	30	1400
KIZILCA	46	750	268	400
KIZILPINAR	45	250	170	700
KOÇYİĞİTLER	54	750	180	800
KULUNDERE	54	1000	170	2700
OKÇULAR	104	196.7	210	600
ORMANCIK	24	850	130	
PAMUKLU	12	1200	50	
PAŞAYAYLASI	4	0		
SARICAN	400	1584	1250	7200
TEKARDIÇ	36	89.2	136	
ÜÇBUDAK	16	500	40	100
YALINTAŞ	26	850	81	320
YENİCE	75	650	400	120
YENİKAYA	32	1500	209	1500
YENİKÖY	97	495.3	245	1100
YOĞUNAĞAÇ	32	1432.6	170	320
YÜCEKONUK	28	478	120	1500
BAŞYURT(BM)	104	250	250	150
AKBUDAK	25	450	230	
AKYOKUŞ	19	700	170	250
ALAYAĞMUR	30	2973.2	160	100
AŞAĞIOVACIK	28	239.8	249	1500
CUMHURİYET	26	300	147	
ÇANAKÇI	29	1200	220	200
ÇAYIRDAM	24	3389.7	85	150
DEMİRTEPE	19	1255.5	250	200
DEVECİ	47	630.7	220	350
DURMUŞKÖY	33	228	320	2500
GÖZEREK	22	617.3	182	600
GÜLÜCE	18	801.3	170	300
İSAKÖY	17	3545.8	140	
KIRGIL	18	6107.7	220	
KÖRYUSUF	29	26	131	
KUŞCU	41	550	140	
KÜMBET	18	4827.8	230	
MAHMUTLU	74	750	152	
MAKSUTALI	21	836.8	120	1600
MİRAHMET	20	750	122	
SAĞIN	36	336.7	144	3000
SAVUCAK	36	778.1	168	400
YUKARIOVACIK	48	780	277	
YÜZEV	99	43.4	206	
ÇAN (BM)	32	14	100	2200
AKPINAR	27	4718.5	90	-
ALABAL	34	1250	170	150

Tablo: 4.16.'nın devamı...

<i>Köyün Adı</i>	<i>Hane</i>	<i>Mera(Da.)</i>	<i>Büyükbaş</i>	<i>Küçükbaş</i>
BAZLAMA	100	2500	314	
ÇALEBİ	47	1238.5	110	150
ÇITAK	47	1100	165	200
DEMİRTAŞ	19	650	130	
DUMLUYAZI	22	450	35	2600
GÜMÜŞAKAR	16	1500	40	350
HAMURKESEN	19	131	85	115
KARAÇAN	14	36.8	113	
KAVALCIK	51	2500	194	700
KEKLİKÖY	14	1500	20	300
KOCADAYI	49	1943	200	2000
KORUDİBİ	69	1250	100	
KUŞBAYIRI	41	1432.6	150	300
ÖZLÜCE	19	950	200	200
PİLAVTEPE	10	350	160	
SARIBAŞAK	51	1500	350	1150
SARIHAN	40	1250	268	70
YEŞİLBELEN	40	1100	140	700
YIZDIKÖY	0	0	0	
GENEL TOPLAM	3880	90744.6*	19392	60130

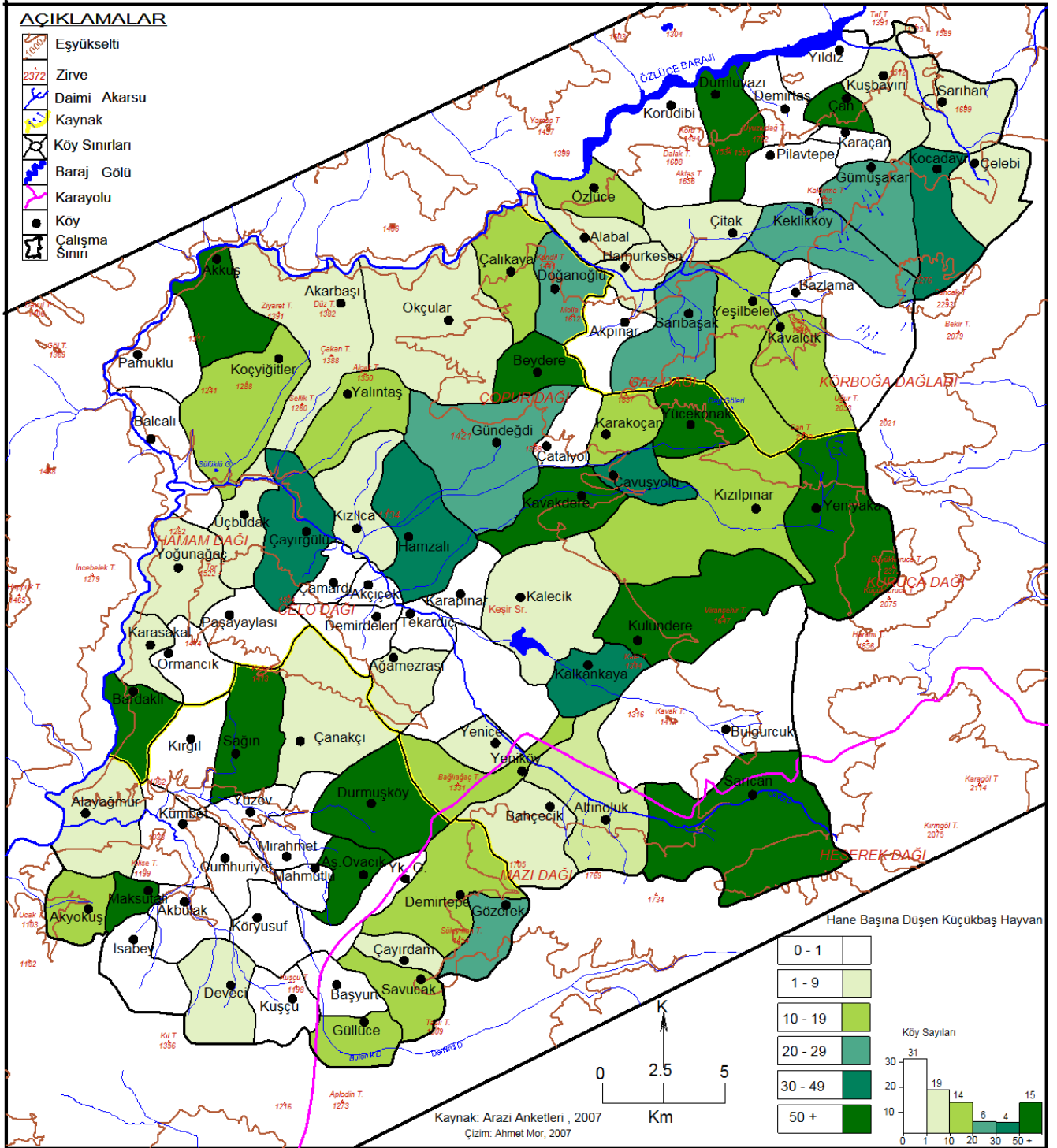
Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü, Arazi Anketleri, 2007

*Mera olarak kullanılan tarım arazileri dâhil değildir.

Hayvanlar, yılın belli bir dönemini kom adı verilen çoğunlukla köy dışındaki hayvan barınaklarında geçirmektedirler. Kışın karlı ve soğuk havalarda hayvanlar dışarı çıkartılmadığı için beslenmeleri saman, kuru ot, hayvan yemleri ile sağlanmaktadır. Bununla birlikte kepek, küşne (burçak), yulaf arpa gibi hayvan yemleri ot ve samanla karıştırılarak verilmektedir. Karakoçan'da fundalık ve ormanlar geniş yer tuttuğu için yazdan hazırlanan ve kurutulan yapraklar da (burcu) hayvanlara yedirilmektedir.

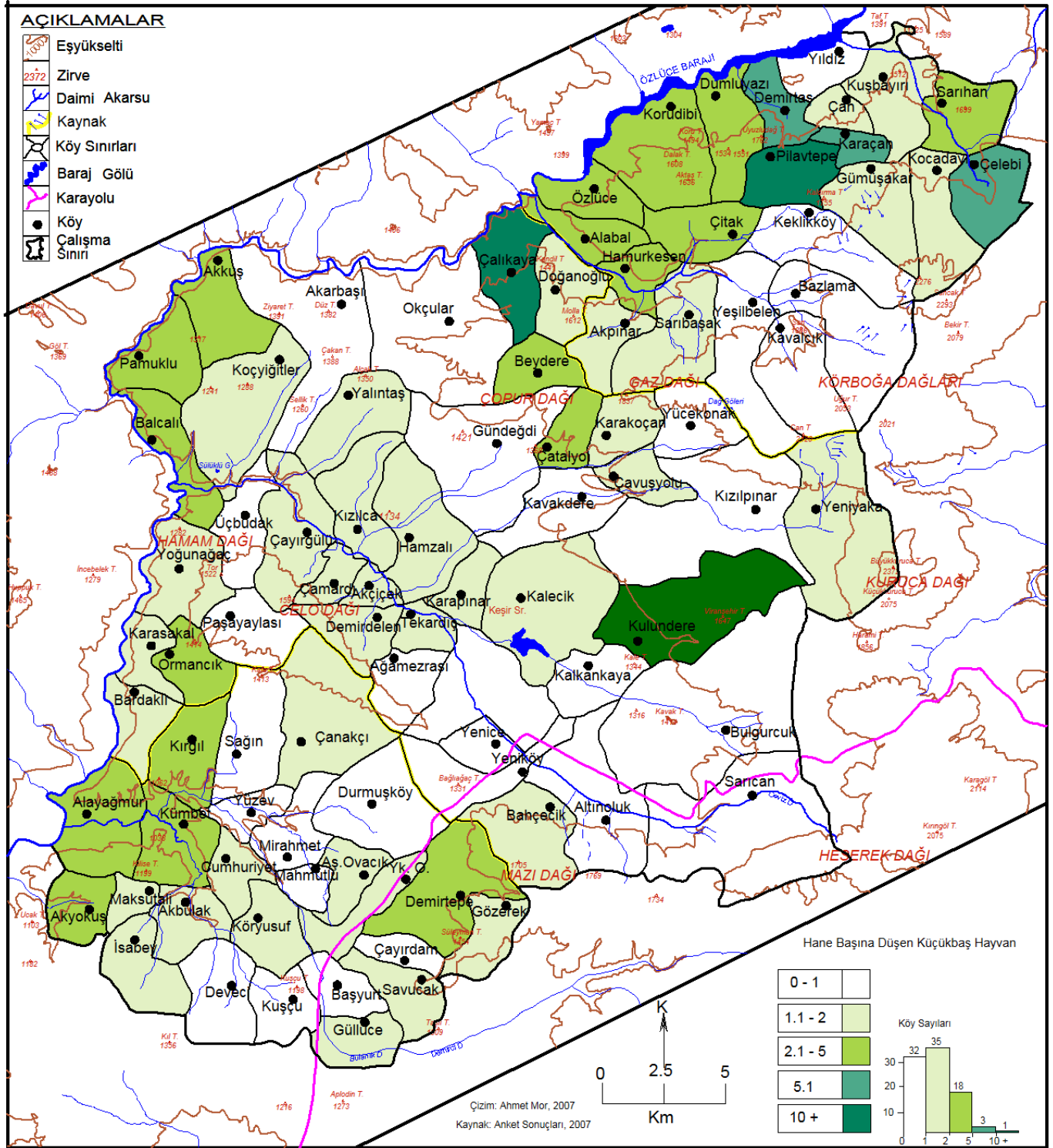
Dumluyazı, Çan, Kocadayı, Beydere, Yücekonak, Kavakdere, Yenikaya, Kulundere, Akkuş, Bardaklı, Sağın, Maksutali, Durmuşköy, Aşağıovacık, Sarıcan köylerinde hane başına düşen küçükbaş hayvan sayıları fazladır. Bu köylerin çevresinde dağlık ve engebeli araziler geniş yer tuttuğu için tarım arazisi çok kısıtlı olup çayır ve mera arazileri genişlemektedir. Dağlık engebeli meralar daha çok küçükbaş hayvancılığına elverişlidir. Kuruca Dağı çevresinde yer alan meraların taşlılık problemleri vardır. Bu yüzden Kuruca Dağı çevresinde daha çok küçükbaş hayvancılık yaygınlaşmıştır.

Harita: 4.8. Karakoçan'da Hane Başına Düşen Küçükbaş Hayvan Sayısı (2007)

Kaynak: Arazi Anketleri, 2007

Harita: 4.9. Karakoçan'da Hane Başına Düşen Büyükbaş Hayvan Sayısı (2007)

Kaynak: Arazi Anketleri, 2007

Peri Suyu vadisinde bulunan köylerin su kaynakları daha boldur. Su kaynaklarından dolayı ot topluluğu daha gürdür. Peri Suyu'na bakan yamaçlarda orman fundalıklar genişlediği için mera arazileri azalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı Peri Suyu vadisinde bulunan köylerde hane başına düşen büyük baş hayvan sayıları artmaktadır.

Karakoçan'da büyük ve küçükbaş hayvan sayıları ile köylerdeki mera arazileri arasında doğru orantılı bir ilişki görülürken, köy nüfusları ile köyün hayvan sayıları arasında dengesiz bir durum söz konusudur (Tablo: 4.16. - Harita: 4.8. - 4.9.).

Tablo: 4.17. Araştırma Sahamızda Besi Ahırları ve Hayvan Sayıları (2007)

Köyün Adı	Ahır sayısı	Hayvan Sayısı	Köyün Adı	Ahır sayısı	Hayvan Sayısı
Karakoçan	112	1900	Yeniköy	5	100
Ağamezrası	2	100	Başyurt	3	200
Akarbaşı	3	100	Çanakçı	1	75
Altınoluk	3	150	Deveci	2	100
Bahçecik	5	250	Kırgıl	3	60
Bardaklı	1	30	Körysuf	1	40
Bulgurcuk	50	2350	Kuşçu	2	300
Demirdelen	3	120	Mahmutlu	6	200
Kızılca	2	80	Maksutali	2	150
Okçular	3	150	Yukarıovacık	3	125
Sarıcan	50	1500	Yüzev	1	15
Yalıntaş	2	100	Toplam	270	8645
Yenice	5	450			

Kaynak: Arazi Anketleri - 2007

Akkuş, Beydere, Çalıkaya, Maksutali, Dumluyazı, Karakoçan köylerinde nüfus az olmasına rağmen, mera arazileri geniş olduğu için hayvan sayıları yüksektir. Ancak, Bahçecik, Kalecik köylerinde mera arazisi geniş olduğu halde hayvan sayıları azdır. Karakoçan şehrinin yakınında yer alan bu köylerin mera arazileri dağlık araziler ile sırtlar üzerinde yer aldığı için çok ince bir toprak örtüsü ile kaplıdır. Bu nedenle bu meralar oldukça verimsizdir. Karakoçan'da tarım arazilerinin çok dar olması ile birlikte sulamalı tarım imkânları da yetersizdir. Bununla birlikte sahanın sert karasal iklimi tarımı büyük ölçüde engellemiş durumdadır. Tarım imkânları kısıtlı olduğu için halkın temel uğraşı hayvancılık olmuştur. Karakoçan'da hayvancılık faaliyetleri günümüze nazaran çok daha etkin olan bir faaliyet idi. 1970 ve 1980'li yıllarda ilçe sınırlarını aşan yaylacılık faaliyeti bulunmaktaydı. Ancak her aileden bir iki kişinin Almanya başta olmak üzere Avrupa'nın çeşitli ülkelerine işçi olarak gitmesi ile birlikte ekonomik düzey artmıştır. Köylerde nüfusun kalabalık olduğu dönemlerde yoğun olarak yapılan

hayvancılık faaliyetleri, günümüzde hem işçi göçleri hem de sahada baş gösteren terör olaylarından dolayı önemini kaybetmiştir. Hayvancılık faaliyetleri aile ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Ancak Karakoçan şehri yakınında bulunan bazı köylerde, Gündeğdi, Bulgurcuk, Sarıcan yerleşmelerinde, başta ahır hayvancılığı olmak üzere yoğun hayvancılık faaliyetleri görülmektedir. Karakoçan şehrinde çok sayıda (112 adet) besi ahır bulunmaktadır. Burada üretilen süt, hem şehrin hem de süt fabrikasının ihtiyacını önemli ölçüde karşılamaktadır. Karakoçan şehrinde çok sayıda besi ahırının bulunması, sulama imkânlarının iyi bir durumda olmasıyla ilgilidir. Kalecik Barajı sulama alanının büyük bir kısmı şehirleşmeye uğradığı için tarım arazisinin büyük bir bölümü özelliğini yitirmiş durumdadır. Kalecik Barajı Sulaması besi ahırlarının çevresinde yer alan yem bitkilerinin sulaması işlerinde kullanılmaktadır. Bu nedenlerden dolayı şehrin süt ihtiyacı şehirde üretildiği için kırsal kesime pek fazla bir ihtiyaç kalmamaktadır.

4.3.1. Küçükbaş Hayvancılık

Ülkemizin büyük kısmında görülen yarı kurak iklim özelliğinden dolayı kısa boylu ve kısa ömürlü bitkiler yaygındır. Bununla birlikte yamaçlarda, fazla eğimli dağlık alanlarda cılız çalılardan oluşan bir bitki örtüsü ile kaplı olması küçükbaş hayvancılık üretimini zorunlu hale getirmiştir (Tunçdilek, 1978: 53).

Karakoçan İlçesi'nde küçükbaş hayvancılık faaliyetleri önde gelmektedir. sahamızda 2007 yılında, 57045 baş koyun, 10135 baş keçi olmak üzere toplam 60130 küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Elazığ ili toplam küçükbaş hayvan sayısının %16,8'i inceleme alanımızda bulunmaktadır. Karakoçan'daki küçükbaş hayvanlar, toplam hayvan varlığının %62'sini (%59'u koyun, %11'i keçi) oluşturmaktadır.

Km²'ye düşen küçük hayvan sayısı bakımından inceleme sahamız Türkiye ortalamasından daha yüksektir. Türkiye'de km²'ye düşen ortalama küçükbaş hayvan sayısı 41 baştır. Bu değer sahamızda 55'tir. Her bir km²'ye düşen koyun sayısı Türkiye'de 33, Karakoçan'da 46 baştır. Keçilerin yoğunluğu da koyunların yoğunluğuna benzemektedir. Türkiye'de 1 km²'ye düşen keçi sayısı 8, inceleme alanımızda ise bu değer 9'dur.

Foto: 4.4. Karakoçan şehrinde pazarlanan küçükbaş hayvan sürüleri (yer Karakoçan Terminali)

Karakoçan’da yetiştirilen koyun ve keçilerin tamamı yerli ırklardan oluşmaktadır. Akkaraman koyunu ile kıl keçisi en çok beslenen hayvanlardır. İncelemeye aldığımız dönemler içinde 1981 yılından itibaren gerek koyun, gerek keçi varlığının giderek azaldığı görülmektedir. 1964 – 1981 yılları arasında küçükbaş hayvan sayısı artarken, 1981 – 2007 yılları arasında sürekli bir azalma söz konusudur. Bu durum aslında göçlerle ilgilidir. Geleneksel kırsal ekonomisinin egemen olduğu 1980 öncesinde küçükbaş hayvancılık önemli bir faaliyet idi. Ancak günümüzde kırsal adeta boşaldığı için küçükbaş hayvancılıkla aynı trendde azalmaktadır.

Son yıllarda küçükbaş hayvan varlığında meydana gelen hızlı azalma, meralara olan baskının azalması nedeniyle mevcut popülasyon için mera olanaklarının belli ölçüde de olsa iyileşmesi sonucunu doğurmuştur. Bu durum sektörde pazara yönelik hayvansal üretimin artacağı beklentisini doğurmaktadır.

Başıyurt Ovası’nda yer alan köylerin bir kısmı (Cumhuriyet, İsaköy, Kırgil, Köryusuf, Kuşçu, Kümbet, Mahmutlu, Akbudak, Mirahmet, Yukarıovacık, Yüzev) ile orman içi köylerin bir kısmı (Korudibi, Çamardı, Çatalyol, Ormancık, Pamuklu, Tekardıç) ve Karakoçan şehri yakınında bulunan 28 köyde küçükbaş hayvancılık yapılmamaktadır. Paşa yaylası ile Yıldızköy’de hayvan sayılarına rastlanmaması köyde hiç kimsenin yaşamaması ile ilgilidir.

Köylerin küçükbaş hayvan sayıları 50 ile 5600 baş arasında değişmektedir. Küçükbaş hayvancılık yapan köylerden Karasakal (50 baş) en az, küçükbaş hayvana sahip olan Sarıcan ise (7200 baş) en çok küçükbaş hayvanı bulunan köylerdir. Bu durum

aslında köyün çevresinde bulunan orman, mera varlığını da yansıtmaktadır. Sarıcan'da yaylacılık faaliyetleri de vardır.

Koyun çoğu (60) köyde beslenmesine rağmen keçiler daha çok dağlık alanlardaki köylerde beslenmektedir. Geniş mera arazileri bulunan ve yaylacılık faaliyetleri yapılan Beydere Köyü'nde yoğun olarak koyun yetiştiriciliği bulunmaktadır. Keçiler ise yoğun olarak Bardaklı, Çavuşyolu, Hamzalı, Kavakdere, Kulundere, Yenikaya, Yücekonak, Sağın, Dumluyazı gibi köylerde beslenmektedir. Bu köylerde bulunan keçi sayıları 200 – 400 baş arasında değişmektedir. Fundalık ve orman alanlarda yoğunlaşan küçükbaş hayvancılık orman tahribine yol açmaktadır. Özellikle meşe sürgünlerinin kurutulmasından elde edilen bastırıklar, kışın küçükbaş hayvanların önemli besinleri arasında yer almaktadır. Küçükbaş hayvanların gerek yazın meşe sürgünlerini yemesi, gerek sürgünlerin budanarak kışın kullanılması orman tahribini arttırmaktadır.

4.3.2. Büyükbaş Hayvancılık

Büyükbaş hayvanların sayısı az olmakla birlikte hayvan ürünleri açısından daha önemli bir yere sahiptir. Büyükbaş hayvanlar genellikle eti, sütü ve derisi için beslenmesine rağmen dağlık sahada yer alan köylerde tarlaların işlenmesinde güç kaynağı olarak kullanılmaktadır. Büyükbaş hayvan türleri içinde çok büyük bir kısmını inek oluştururken, öküz ve manda ineğe nispeten daha azdır.

Araştırma alanımızda 2007 yılında yaptığımız anket çalışmalarına göre 28037 baş büyük hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanların 19392'sini mera hayvanları 8645'i de besi hayvanları oluşturmaktadır. Elazığ ili toplam büyükbaş hayvan sayısının %17,2'si inceleme alanımızda yer almaktadır. Gerek mera hayvancılığı, gerekse besi hayvancılığının ticarî niteliği bulunmaktadır. Çoğu Karakoçan merkez, Sarıcan ve Bulgurcuk'ta, olmak üzere 270 adet besi ahır bulunmaktadır. 2007 yılında besi ahırlarında tamamen ticarî nitelikli 8645 adet büyükbaş hayvan beslenmektedir. Mera hayvancılığın %93'ü Karasığır ve Doğu Kırmızısı olan yerli ırk oluştururken, %7'sini de kültür melez ve manda ırkları oluşturmaktadır. Besi hayvancılıkta ise çoğunluğu montofon, Holstein ve Jersey ırklardan meydana gelmektedir.

Karakoçan'da sığır popülasyonunun genetik kalitesini yükseltmek amacıyla İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından yürütülen sun-i tohumlama çalışmaları 1995 yılından itibaren özel kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. İlçe tarım müdürlüğünde

edindiğimiz bilgilere göre, daha çok sun-i tohumlama yöntemi uygulanmakta ve başarılı sonuçlar alınmaktadır.

Büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinin inceleme alanımızdaki dağılışına baktığımızda, nüfusun bulunmadığı Yıldızköy ile Paşayaylası köyleri dışında bütün yerleşmelerde büyükbaş hayvancılığın önemli bir geçim kaynağı olduğu görülmektedir. Hayvan sayıları yüksek olan köylerin başında Sarıcan, Bulgurcuk, Bahçecik, Kalecik, Karapınar ve Yenice köyleridir. Karakoçan Şehrine yakın olan bu köylerde hem mera hayvan sayısı hem de besi hayvan sayısı genellikle fazladır (Tablo: 4.17.). Köylere göre hane başına düşen büyükbaş hayvan sayısı bakımından incelendiğinde, Peri Suyu vadisinde yoğunluk görülmektedir. Karakoçan ve Başyurt Ovası ile dağlık sahasının eteklerinde yer alan köylerde (Kulundere hariç) hane başına büyükbaş hayvan sayısı 5'ten azdır. Ancak Peri Suyu vadisinde yer alan köylerde hane yoğunluğu azaldığı için hane başına düşen büyükbaş hayvan sayısı artmaktadır.

Köylerde büyükbaş hayvan sayısı ile mera arazisi arasında bir bağlantının var olduğunu söylemek doğru değildir. Çok belirgin olmamakla birlikte köylerin hane sayıları ile büyük baş hayvan sayıları arasında genel bir uyum söz konusudur. Dağlık ve engebeli arazide bulunan geniş mera arazileri olan fakat az haneli köylerde büyük baş hayvan sayısı da azalmaktadır. Buna karşılık Karakoçan'a yakın olup, besi hayvancılığı yapan çok haneli köylerde büyükbaş hayvan sayısı da artmaktadır (Tablo: 4.16.).

Foto: 4.5. *Büyükbaş mera hayvancılığı (Başyurt Köyü)*

Elazığ İli Tarım Master Planı hesaplamalarına göre il genelinde kesimi yapılan yerli sığırların ortalama karkas ağırlığı 111,6 kg/baş, melez sığırların 193,4 kg/baş, kültür ırkı sığırların ise 215 kg/baş'dır. Küçükbaş hayvanlarda koyun karkas ağırlığı

18,7 kg/baş, keçi ağırlığı ise 19 kg/baş olarak hesaplanmıştır. Bu değerlendirmelere göre Karakoçan İlçe Tarım Müdürlüğü'nde yaptığımız hesaplamalara göre büyük baş hayvanların et üretimi 1540 ton/yıl ve küçükbaş hayvanların 35 ton/yıl olmak üzere 1775 ton/yıl et üretimi gerçekleşmektedir. Özellikle besi ahırlarında yetiştirilerek çoğunlukla Karakoçan Mezbahası'na satılarak büyük baş hayvanlardan elde edilen etlerin önemli bir kısmı İstanbul, Ankara, İzmir ve Elazığ'a pazarlanmaktadır.

Süt veren inekler dikkate alındığında süt verimi kültür ineklerinde yıllık 2,140 kg/baş, melezlerde 1,092 kg/baş ve yerli ineklerde ise 650 kg/baş'tır. Ortalama süt verimi ise 942 kg/baş'tır. Küçükbaş hayvanlardan kıl keçisinin ortalama süt verimi 80 kg/baş, koyunlarda 48 kg/baş'tır. Elazığ ilinde küçükbaş hayvanların ortalama süt verimi 53 kg/baş civarındadır. Buna göre Karakoçan'da 2007 yılında 20.000 tonu büyükbaş hayvan sütü ve 5550 tonu küçükbaş hayvan sütü olmak üzere 25.550 ton süt elde edilmiştir. Karakoçan'da üretilen sütlerin tamamı Başyurt'ta bulunan süt fabrikasında işlenmektedir. Ancak fabrikanın süt ihtiyacı karşılanamadığı için bu fabrikaya Kovancılar ve Elazığ'dan süt getirilmektedir. Süt, yoğurt, kaşarpeyniri Yesrib Süt Ürünleri Fabrikası'nda üretilen başlıca ürünlerdir. Bu ürünler çok geniş bir alanda pazarlanmaktadır.

Kesilen hayvanlar dikkate alındığında 2007 yılında 4000 adet küçükbaş hayvan derisi ve 7000 büyükbaş hayvan derisi olmak üzere 11.000 hayvan derisi üretilmiştir.

2007 yılında Karakoçan'da yaklaşık 40,5 ton yün üretimi gerçekleştirilmiştir. Bu değerlendirmelerde görüldüğü üzere et, süt, deri üretiminde en büyük pay büyükbaş hayvanlarından elde edilmektedir. Sayısı az olmakla birlikte sağladığı gelirler açısından besi hayvancılığı çok daha önemli bir yere sahiptir. Devletin sağladığı olanaklarla besi hayvancılığı gelişme eğilimindedir. Bu nedenle hem yaylacılık faaliyetleri hem de mera hayvancılığı önemini giderek kaybetmektedir.

4.3.3. Yük ve Çeki Hayvanları

İnceleme alanımızda at, eşek ve katırdan oluşan yük ve çeki hayvanlarının sayısı 1273 adettir (2007). Yük ve çeki hayvanları, topografyanın çok engebeli olduğu dağ köylerinde yerleşmeler ile tarım arazileri arasında ulaşımı sağlamak için yetiştirilmektedir. Alanımızda ekonomik fonksiyon daha çok hayvancılığa dayandığı için yük ve çeki hayvanları vazgeçilemez temel unsurlardandır. Özellikle yaz başlarında yaylalara çıkışta çeşitli eşyaların taşınmasında eşek ve katırlar kullanılmaktadır.

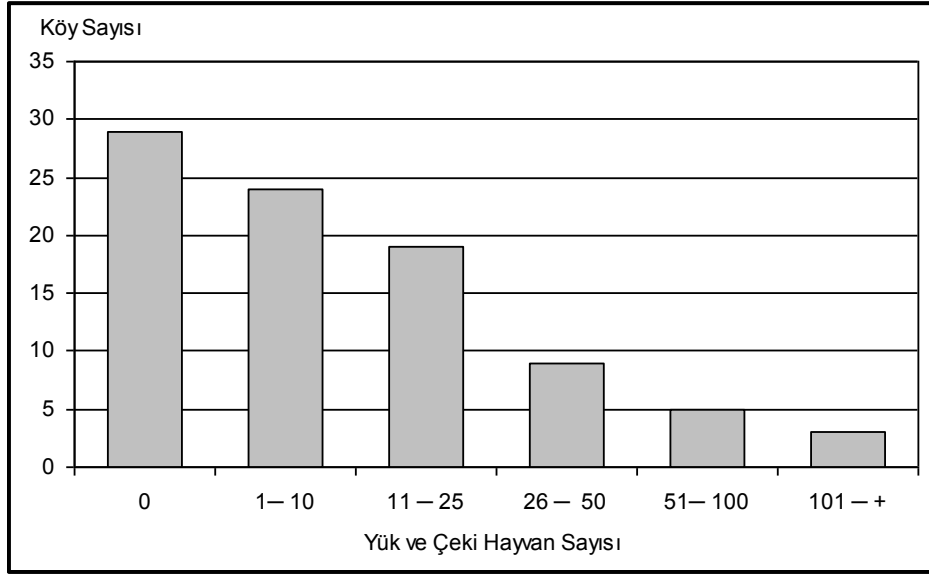
Köylerin yakınında bulunan ve gününbirlik olarak gidilen mera ve yaylak alanlarına çobanların ihtiyaçlarını karşılamada at, eşek, katır gibi yük hayvanları kullanılmaktadır. Karakoçan Ovası ile bu ovanın etek sahalarında yer alan Sarıcan, Bulgurcuk, Ağamezrası, Kulundere gibi köylerde (50 – 115 arası) bile yük ve çeki hayvanlarının sayısı çok yüksektir. Belirtilen köylerin temel geçim kaynağı hayvancılığa dayandığı için yaylalara çıkış ve inişte kullanılmalarına bağlı olarak yük ve çeki hayvanlarının sayısı çok fazla olduğu görülmektedir.

Başyurt Ovası ile Başyurt Platosu'nun yamaçlarında yer alan köylerin yük ve çek hayvanları çok azdır. Başyurt bucağına bağlı köylerin toplam yük ve çeki hayvanı sayısı 125 adettir. Özellikle etek sahalarında bulunan ve ziraatla birlikte hayvancılık yapan Alayağmur (25), Kırgılı (20 adet), Sağın (43 adet) köylerinde yük ve çeki hayvanı sayısı fazladır. Ancak ovada tarım faaliyetleriyle uğraşan köylerde daha çok traktör kullanıldığı için yük ve çeki hayvanları sayısı çok azdır. Başyurt bucağına bağlı olan 12 köyde yük ve çeki hayvanı bulunmamaktadır.

Yük ve çeki hayvanları içinde eşeklerin sayısı çok fazladır. İnceleme sahamızda bulunan toplam 1273 yük ve çeki hayvanlarının %66'sı (844 adet) eşek, %29'u (367 adet) at ve %5'i (62) de katırlardan oluşmaktadır. Bu dağılışa bakıldığında ortamın özelliklerine en iyi uyum sağlayan ve özel beslenme koşulları gerektirmeyen eşek sayısının çok fazla olduğu görülmektedir. Yaptığımız araştırmalarda yayla ve çayırarda rastladığımız hayvan sürüleri içinde en çok bulunan çeki hayvanı eşektir. İnceleme sahamızda yer alan yayla ve meralarda hayvan sürüleri içinde eşek ve çoban köpeği ilk bakışta fark edilen hayvanlardır.

Sahamızda bulunan toplam 1273 adet yük ve çeki hayvanının dağılışına baktığımızda, hâkim ekonomik faaliyeti hayvancılığa dayanan ve yaylacılığın yaygın olduğu köylerde görülmektedir. Bu durum Celo, Çopur, Gaz, Körboğa ve Kurucadağ Dağları eteklerindeki köylerde belirginleşmektedir. Belirtilen sahalarda bulunan köylerin her birinde 26 – 115 arasında değişen miktarlarda yük ve çeki hayvanı yer almaktadır.

İnceleme alanımızdaki toplam 89 köyden sadece 1'inde 100'ün üzerinde yük ve çeki hayvanı bulunmaktadır. Yük ve çeki hayvanlarının köylere göre dağılışına baktığımızda, 29 köyde yük ve çeki hayvanı bulunmamaktadır. Geriye kalan köylerin 24'ünde 1 – 10, 21'inde 11 – 25, 9'unda 26 – 50 ve 5'inde 51 – 100 arasında yük ve çeki hayvanı bulunmaktadır.

Grafik: 4.9. Sahip Olunan Yük ve Çeki Hayvanı Miktarına Göre Köy Sayıları (2007)
(Kaynak: Arazi Anketleri 2007)

Yük ve çeki hayvanlarının tarihî seyrine baktığımızda hep azalma olmuştur. Bu durum köy yollarının yapılması, hayvan sayısının azalması ve ekonomik seviyenin düzelmesi ile ilgilidir. 1964 yılında 8729 adet yük ve çeki hayvanı bulunmaktadır. Bu değer olanakların gelişmesiyle kademeli bir şekilde azalmıştır. 1960'lı yıllarda karayollarına bağlı yollar olmadığı için yük ve çeki hayvanına olan bağlılık çok daha fazla idi. 1980'li yıllardan itibaren köy yollarının yapılması ve yurt dışında bulunan işçilerin ailelerine sağladığı olanakların da etkisiyle traktör sayısındaki artış, yük ve çeki hayvanı sayısındaki azalışlarda etkili olmuştur.

4.3.4. Kümes Hayvancılığı

Araştırma alanımızda modern tarzda bir kümes hayvancılığına rastlanmamaktadır. Sahamızda yer alan köylerdeki ailelerin ihtiyacına yönelik olarak 1 – 5 adet kümes hayvanı bulunmaktadır.

Kümes hayvanları içinde sadece tavuk yetiştirilmekte ve yumurtası aile tüketiminde kullanılmaktadır. Köylerimizde bulunan kümes hayvanları ile hane ilişkisine bakıldığında ortalama aile başına düşen kümes hayvanı üç adet olarak hesaplanmıştır. Hane başına düşen kümes hayvanı az olduğu için kümeslere pek rastlanmamaktadır. Kümes hayvanları ahırların bir köşesinde yapılan bölmelerde barındırılmaktadır.

Köylerde nüfus ve hane sayısının daha fazla olduğu 1980’li yıllarda kümes hayvanı da çok daha fazla idi. 1981 yılında 18930 adet kümes hayvanı bulunmakta ve her haneye ortalama dört adet kümes hayvanı düşmektedir. Köylerde nüfusun azalması ile birlikte kümes hayvanı sayısı da azalmıştır.

Tablo: 4.18. İnceleme Alanımızda Bulunan Köylerin Kümes Hayvanları Sayısı

KÖYÜN ADI	Kümes Hayvanları		Köyün Adı	Kümes Hayvanları	
	1981 ¹	2007 ²		1981 ¹	2007 ²
AĞAMEZRASI	300	200	ALAYAĞMUR	150	100
AKARBAŞI	-	140	AŞAĞIOVACIK	150	150
AKÇİÇEK	50	30	CUMHURİYET	-	75
AKKUŞ	-	32	ÇANAĞÇI	300	80
ALTINOLUK	300	150	ÇAYIRDAM	150	80
BAHÇECİK	260	150	DEMİRTEPE	100	50
BALCALI	200	80	DEVECİ	100	150
BARDAKLI	80	50	DURMUŞKÖY	300	100
BEYDERE	400	100	GÖZEREK	200	50
BULGURCUK	500	300	GÜLLÜCE	150	50
ÇALIKAYA	400	50	İSAKÖY	150	50
ÇAMARDI	100	40	KIRGIL	100	50
ÇATALYOL	-	20	KÖRYUSUF	200	75
ÇAVUŞYOLU	150	80	KUŞCU	100	125
ÇAYIRGÜLÜ	150	80	KÜMBET	300	60
DEMİRDELEN	30	100	MAHMUTLU	150	200
DOĞANYOLU	400	60	MAKSUTALI	100	65
GÜNDEĞDİ	400	200	MİRAHMET	150	55
HAMZALI	400	90	SAĞIN	100	120
KALECİK	400	150	SAVUCAK	150	125
KALKANKAYA	100	50	YUKARIOVACIK	-	150
KARAKOÇAN	1400	30	YÜZEV	150	300
KARAPINAR	500	70	ÇAN (BM)	300	100
KARASAKAL	250	25	AKPINAR	150	75
KAVAKDERE	-	25	ALABAL	400	100
KIZILCA	200	120	BAZLAMA	-	275
KIZILPINAR	-	100	ÇALEBİ	500	140
KOÇYİĞİTLER	350	120	ÇİTAK	-	150
KULUNDERE	300	130	DEMİRTAŞ	150	50
OKÇULAR	-	250	DUMLUYAZI	140	50
ORMANCIK	100	75	GÜMÜŞAKAR	150	45
PAMUKLU	150	25	HAMURKESEN	-	50
PAŞAYAYLASI	50	5	KARAÇAN	150	30
SARICAN	1000	500	KAVALCIK	250	150
TEKARDIÇ	100	100	KEKLİKÖY	250	25
ÜÇBUDAK	30	30	KOCADAYI	-	150
YALINTAŞ	50	60	KORUDİBİ	600	175
YENİCE	200	150	KUŞBAYIRI	500	130
YENİKAYA	200	80	ÖZLÜCE	120	50
YENİKÖY	400	150	PİLAVENTEPE	-	30
YOĞUNAĞAÇ	150	75	SARIBAŞAK	500	160
YÜCEKONUK	-	86	SARIHAN	250	130
BAŞYURT	300	250	YEŞİLBELEN	250	85
AKBUDAK	350	75	YIZDIKÖY	200	5
AKYOKUŞ	120	50	TOPLAM	18930	9148

Kaynak: ¹: 1981 Köy Envanter Çalışması, ²: Anket Çalışmaları (2007)

4.3.5. Arıcılık

Karakoçan'da ticarî anlamda arıcılığın gelişmesi oldukça yeni sayılır. 1990 yılından önce her ev kendi ihtiyacını karşılamak amacıyla iki – üç kara kovan arıya sahip idi ancak günümüzde bazı aileler modern tarzda arıcılığa yönelmişlerdir. Bununla birlikte tamamen arıcılıkla uğraşan haneye de rastlanmamaktadır. Arıcılık daha çok hayvancılık faaliyetleri dışında ek bir uğraş şeklinde yapılmaktadır. Arıcılık yapan aileler kovanları çoğunlukla yaylalara götürmektedirler. Arıların bakımını ve güvenliğini sağlamak amacıyla arıcılık belgesi bulunanlar genellikle yaylada kurdukları çadırlarda kalmaktadırlar.

Araştırma alanının özellikle kuzeyi arı yetiştiriciliği için zengin bir flora örtüsüne sahiptir. Tarıma elverişli olmayan dağlık kesimlerde *Astragalus* spp. (keven) ile kaplı olduğu ayrıca kekik, üçgül, yabani yonca, poturyum gibi baklagillerce zengindir. Tarıma elverişli olmayan alanlarda Tarım İl ve İlçe Müdürlüğü'nce uygulanan tarımsal projelerle (Doğu Anadolu Su Havzası Rehabilitasyon, Çayır – Mera ve Hayvancılığı Geliştirme, Bitkisel Üretimi Geliştirme Projeleri) dağıtılan korunga, yonca, macar fiği ve çeşitli meyve fidanları ve sebze tohumları çiftçilere dağıtılarak sahanın flora miktarında artış sağlanmıştır.

Foto: 4.6. Yayla arıcılığı (Gümüşakar – Karaçan köyleri arası): Karakoçan'da üretilen hakiki yayla balı Türkiye'nin birçok yerinde satılmaktadır.

Elazığ Tarım İl Müdürlüğü tarafından arı yetiştiriciliği kursları açılarak teknik bilgi eksikliği ortadan kaldırmaya çalışılmaktadır. Karakoçan yayla balını tanıtmak amacıyla 2001 yılında bal festivali düzenlenmiştir.

Arıcılığın inceleme alanımızdaki dağılışına baktığımızda daha çok dağlık kesimlerde yoğunlaşmaktadır. Kovan sayısı bakımından Ağamezrası (1750), Karakoçan şehri (540), Yenikaya (450), Kızılpınar (365), Okçular (300) yerleşmeleri başta gelmektedir. Karakoçan şehri ve Ağamezrası Köyü soğuk kuzey yönlü rüzgârlara karşı korunaklı olduğu için arıların kışı geçirmeleri açısından önemli bir sahadırlar.

Karakoçan'ın mevcut arı varlığı açısından ildeki durumuna baktığımızda Elazığ Merkez, Sivrice ve Maden'den sonra dördüncü sırada gelmektedir.

2007 yılında 37 yerleşmede 79 aile tarafından 6449 fenni arı kovanından 47,4 ton bal üretimi gerçekleştirilmiştir.

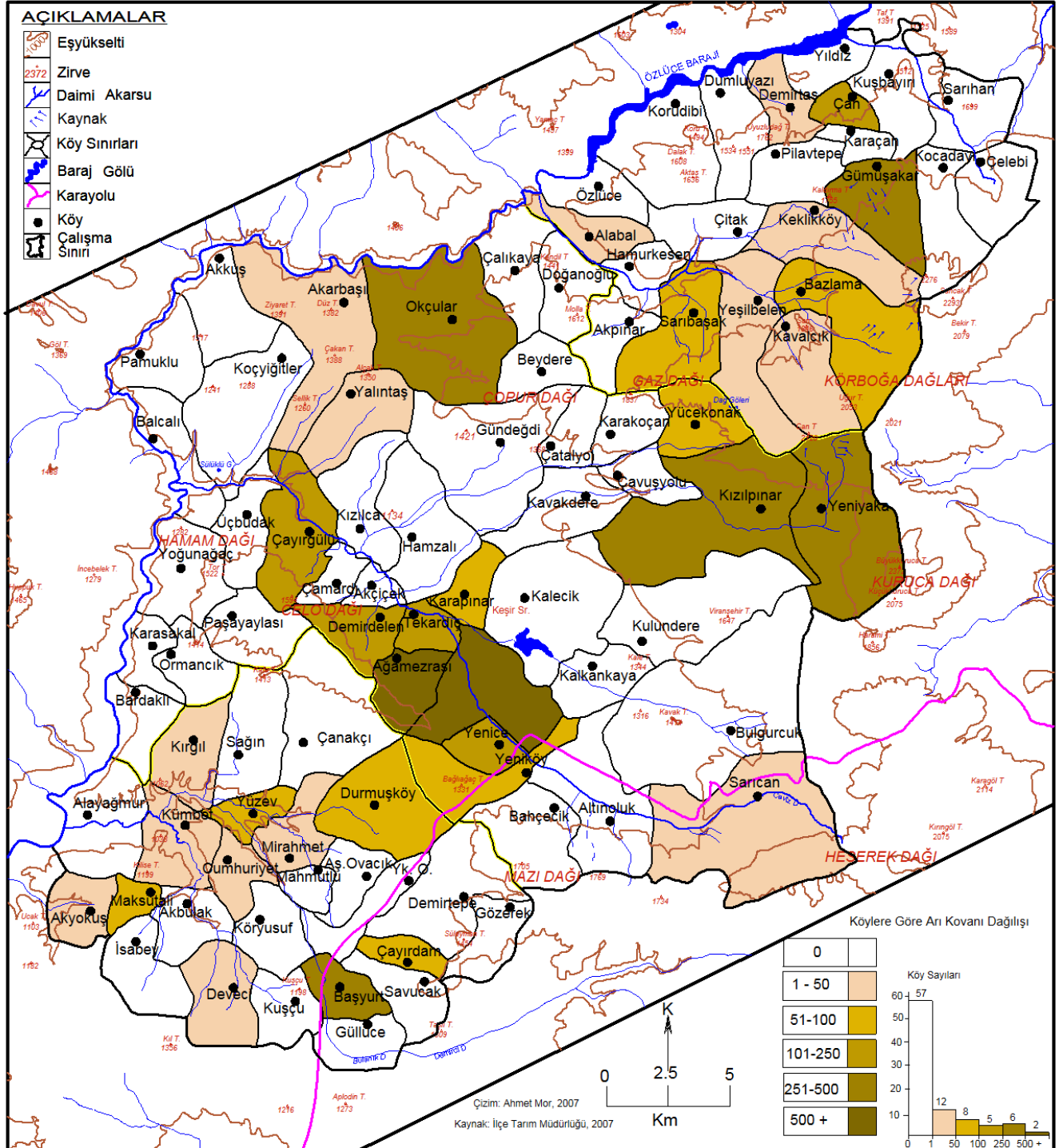
Olaya bir fenni kovandan elde edilen bal üretimine göre baktığımızda verimin düşük olduğu görülmektedir. Bir fenni kovandan elde edilen bal Türkiye ortalaması 14 kg, Elazığ ili ortalaması 12 kg olduğu halde inceleme alanımızda bu değer 7 kg'dır. Karakoçan'da üretimin düşmesindeki en büyük etken iklimdir. Kış mevsimi hem soğuk hem de uzun geçtiği için gerek arılar gerekse bal üretimi, bu durumdan olumsuz etkilenmektedir.

Tablo: 4.19. İnceleme alanımızda Arıcılıkla Uğraşan Köylerde Aile ve Kovan Sayısı ile Bal Miktarı (2007) (Kg)

Köyler	Aile Sayısı	Kovan Sayısı	Bal Üretimi
KARAKOÇAN	5	540	5000
Ağamezrası	8	1750	20000
Akarbaşı	1	15	200
Çayırgülü	2	200	600
Demirdelen	3	160	400
Kalecik	5	300	350
Karapınar	1	64	300
Kızılpınar	3	365	4000
Okçular	8	300	700
Sarıcan	1	50	100
Tekardıç	1	150	350
Yalıntaş	1	10	90
Yenice	1	200	800
Yenikaya	3	450	600
Yeniköy	2	100	400
Yücekonuk	1	70	250
Başyurt	2	270	950
Akyokuş	1	30	300
Köyler	Aile Sayısı	Kovan Sayısı	Bal Üretimi
Cumhuriyet	1	15	100
Çayırdam	1	100	200
Deveci	1	40	400
Durmuşköy	1	100	780
Kırgıl	1	50	2000
Kümbet	2	50	240
Maksutali	2	60	500
Mirahmet	2	50	200
Yüzev	3	60	250
Çan	2	200	2000
Alabal	1	20	300
Bazlama	1	100	1500
Demirtaş	2	30	150
Gümüşakar	2	330	1200
Kavakcık	1	50	500
Keklikköy	1	50	500
Sarıbaşak	3	70	700
Yeşilbelen	3	50	500
Yıldızköy	16	900	7350
TOPLAM	79	6449	47410

Kaynak: Arazi Anketleri, 2007

Harita: 4.10. Karakoçan'da Köylere Göre Arı Kovanları

Kaynak: Arazi Anketleri, 2007

4.7. ULAŞIM VE İLETİŞİM

Fazla olduğu yerden eksikliği hissedilen yerlere taşınan bu hareket sırasında değerlerinin artmasına neden olan ulaşım ya da fikirlerin taşınmasına yardımcı olan haberleşme aynen sanayi ve ticaret gibi bir üretim şeklidir. (Tümertekin, 1987: 1). Evrensel bir boyuta sahip olan bu iki ekonomik faaliyet ekonomik coğrafya için büyük bir önem taşımaktadır. Genel anlamı ile insan veya eşyanın bir yerden başka bir yere hareket etmesini ifade eden ulaşım faaliyeti, yeryüzünün her bir yeri ile ilişki kurulmasını ve coğrafi görünümünün şekillenmesini sağlamaktadır. Bu faaliyetin yürütülebilmesi için de yollar ve ulaşım araçları mümkün olmaktadır (Özçağlar, 1992: 148).

Karakoçan'da ulaşım sadece karayolları ile sağlanmaktadır. İlçenin sınırları içinde demiryolu ulaşımını sağlayan hatlar bulunmamaktadır. Elazığ – Bingöl karayolu inceleme sahamızın güneyinde Başyurt, Yukarıovacık, Yeniköy, Gölpınar (Karakoçan şehri) Mahalleleri'ni takip ederek Sarıcan'dan Bingöl sınırlarına girmektedir. Türkiye'nin doğusuyla batısı arasında ulaşımı sağlayan bu önemli yol aynı zamanda çevresinde bulunan köylere de düzenli ulaşım olanakları vermektedir. İnceleme alanımız içinde toplam 30,8 km olan Elazığ – Bingöl karayolundan ayrılan ilçe yolları bulunmaktadır. Bunların en önemlisi Gölpınar Mahallesi'nden ayrılarak Karakoçan'a (4 km), oradan da Kiğı ve Yayladere istikametine giden yollardır.

Elazığ Bingöl karayolu ile ilçe yollarının yanında köylere hizmet veren yolların önemli bir kısmı asfalt kaplıdır.

Sahamızda sık bir ulaşım ağı vardır. Köyleri birbirine bağlayan en kestirme yollar bulunmaktadır. Dağlık ve engebeli bir sahada bulunmasına rağmen inceleme alanımızda tarım arazileri ile yayla ve meralara da ulaşan yollar vardır. Bu yollar içinde Elazığ – Bingöl karayolu dışında en işlek olanları Karakoçan – Kiğı yolu ile Karakoçan – Kolan yoludur. Kolan Kaplıcaları'ndan dolayı Karakoçan – Kolan yolu özellikle yaz aylarında çok daha işlek bir hale gelmektedir.

Özellikle dağlık sahada yer alan köylerin yolları kar yağışından dolayı birkaç gün süreli kapanmaktadır. Ayrıca kaya düşmesi, sellenme, çığ, tipi yolları etkileyen önemli doğa olaylarıdır.

Tablo: 4.20. Karakoçan İlçesi'nde İlçe Merkezine Yapılan Minibüs Sefer Sayıları ile Şehre Uzaklığı (2007)

Köyün Adı	Stabilize (Km)	Asfalt (Km)	Sefer Sayısı	Köyün Adı	Stabilize (Km)	Asfalt (Km)	Sefer Sayısı
AĞAMEZRASI		3	1	ALAYAĞMUR	18	17	1
AKARBAŞI	3	17	1	AŞ.OVACIK		16	1
AKÇİÇEK		7	1	CUMHURİYET	6	20	1
AKKUŞ	8	26	1	ÇANAKÇI	6	20	1
ALTINOLUK		10	Haftada 2	ÇAYIRDAM	2	15	1
BAHÇECİK		8	1	DEMİRTEPE		15	1
BALCALI		17	1	DEVECİ		24	1
BARDAKLI	14	26	Haftada 1	DURMUŞ	2	8	1
BEYDERE	6	6	Haftada 2	GÖZEREK		16	1
BULGURCUK		16	1	GÜLLÜCE		18	1
ÇALIKAYA	6	17	1	İSABEY	11	13	1
ÇAMARDI	1	7	15 gün bir	KIRGIL	6	19	1
ÇATALYOL		7		KÖRYUSUF	4	20	Haftada 1
ÇAVUŞYOLU		13	1	KUŞÇU		20	1
ÇAYIRGÜLÜ		11	1	KÜMBET	6	20	1
DEMİRDELEN		5	1	MAH MUTLU		16	1
DOĞANOĞLU	4	23	1	MAKSUTALİ	6	24	1
GÜNDEĞDİ		8	1	MİRAHMET		20	1
HAMZALI		6	1	SAĞIN	4	18	1
KALECİK		3	1	SAVUCAK	5	15	1
KALKANKAYA		8	1	YK.OVACIK		12	1
KARAKOÇAN	2	16	1	YÜZEV		22	1
KIZILPINAR		15	1	ÇAN		32	1
KARASAKAL	11	25	1	AKPINAR	1	14	1
KAVAKDERE	2	11	1	ALABAL	9	21	1
KIZILCA		8	1	BAZLAMA	4	30	1
KARAPINAR		3	1	ÇELEBİ	13	26	1
KOÇYİĞİTLER	4	16	1	ÇITAK		25	1
KULUNDERE		14	1	DEMİRTAŞ	1	30	1
OKÇULAR		21	1	DUMLUYAZI	5	30	1
ORMANCIK	12	18	1	GÜMÜŞAKAR	8	22	Haftada 2
PAMUKLU	6	22	Haftada 2	HAMURKESEN	6	16	1
PAŞAYAYLASI	11	25	-	KARAÇAN	2	34	1
SARICAN		8	10	KAVALCIK	4	28	1
TEKARDIÇ		3	1	KEKLİK	4	30	1
ÜÇBUDAK		14	1	KOCADAYI	9	29	1
YALINTAŞ		15	1	KORUDİBİ	13	27	Haftada 2
YENİCE		6	1	KUŞBAYIRI		35	1
YENİKAYA		24	1	ÖZLÜCE	9	21	Haftada 2
YENİKÖY		6	1	PİLA VTEPE	1	29	1
YOĞUNAĞAÇ		17	1	SARIBAŞAK		18	Haftada 1
YÜCEKONAK	3	15	1	SARIHAN	2	40	15 günde 1
BAŞYURT		18	1	YEŞİLBELEN	1	24	1
AKBULAK	4	21	1	YILDIZ	3	33	-
AKYOKUŞ	11	15	1				

Kaynaklar: Uygulanan Anketler, İlçe Özel İdare Müdürlüğü , 2007

Karakoçan İlçesi’nde Şehir ile köyler arasında bağlantıyı sağlayan 91 tane minibüs vardır. Ancak köyde minibüsü olmayanlar komşu köylerin minibüsleri ile veya işlek yollara çıkarak Karakoçan’la ulaşımını sağlamaktadır. Bu Şekilde ulaşımı olan köylerin sayısı 40 civarındadır. Bunların 19’unda çevresiyle ulaşımını sağlayacak herhangi bir taşıma aracı bulunmamaktadır.

Köylerde uyguladığımız anket sonuçlarına göre köylerde en çok bulunan araç otomobildir. Yaşama standardının yükseldiğini gösteren özel otomobillerin sayısı hep artma eğilimindedir. Otomobillerden (208 adet) sonra traktörler (195 adet) gelmektedir. Daha sonra sırası ile minibüs (91 adet), pikap (70 adet), motosiklet (33 adet), kamyon (18 adet), cip (6 adet), ticarî taksi (3 adet) ve otobüs (1 adet) gelmektedir.

Araç sayılarının köylerdeki durumlarına baktığımızda Sarıcan, Bahçecik, Yeniköy, Yenice, yerleşmeleri nde gelmektedir. Karakoçan Şehrinin hemen yakınında dış kenar kuşağı gibi uzanan bu köylerde daha çok otomobiller bulunmaktadır. Karakoçan’da çalışanların önemli bir kısmı bu köylerde ikamet etmektedir. Bu nedenden dolayı bu köylerin araç sayıları 30’dan fazladır., Araç sayıları 20 -40 arasında olan köyler, Bulgurcuk, Başyurt, Deveci, Kusu, Mahmutlu köyleridir. Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin birlikte egemen olduğu Başyurt Ovası ile çevresinde bulunan köylerin araç yoğunluğu dağlık sahada bulunan köylere göre daha yüksektir. Sonuç olarak köylerin Karakoçan’a olan günlük sefer sayıları ile araç yoğunluğu köylerin Karakoçan Şehrine uzaklığı ile nüfusları arasında doğru bir orantı bulunmaktadır.

Karakoçan ilçe merkezi ile kendi köyleri arasında olan yolcu taşımacılığı yanında, komşu ilçeler ile batıdaki Őehirlerarasında ulaşımı sağlayan seyahat firmaları bulunmaktadır. Ancak bunların başında Elazığ ile ulaşımı gelmektedir. Karakoçan – Elazığ güzergâhında taşıma kooperatifine bağlı 38 minibüs bulunmaktadır. Bu hattın yoğunluğu yaz ve kış durumuna göre değişmektedir. Başyurt ile Durmuşköy dışında Karakoçan’ın köyleri ile Elazığ arasında direkt çalışan minibüsler bulunmaktadır. Resmi veya diğer iŐlerinden dolayı Elazığ’a gitmek için önce köy dolmuşları ile Karakoçan’a, oradan da taşıma kooperatifine bağlı minibüslerle de Elazığ’a ulaŐılmaktadır. Karakoçan’ın en kuzeyinde bulunan Sarıhan Köyü ile Karakoçan arası 40 km’dir. Karakoçan – Elazığ arası 104 km’dir. Sarıhan’dan Elazığ’a ulaşmak için geliş ve gidiŐ olmak üzere toplam 288 km yolculuk yapması gerekmektedir. Bu nedenden dolayı mecbur kalmadığa Elazığ’a gitmeyi pek tercih etmemektedirler. Bu durum Karakoçan’ın gelişmesini sağlamaktadır.

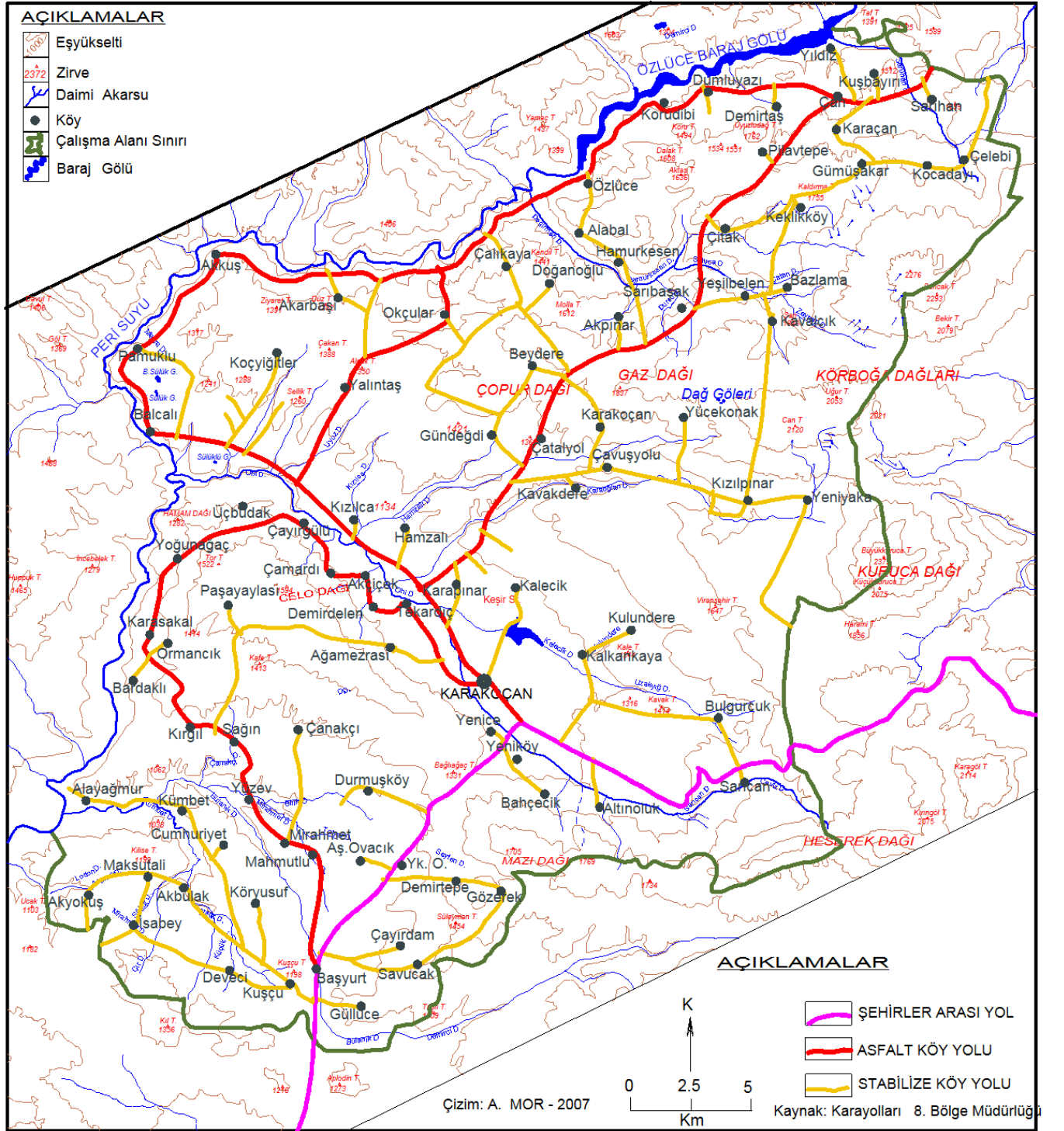
Karakoçan İlçesi Elazığ ili idarî sınırları dâhilinde olan taşımacılığı yanında diğ er yerleşmelere de yarım otobüs ve dolmuş seferleri bulunmaktadır. Yayladere'ye iki –    sefer, Kiğı'ya bir sefer (yarım Otobüs), Bingöl'e bir sefer (dolmuş), Adaklı'ya bir sefer (yarım otobüs), nadiren Nazmiye'ye bir sefer (dolmuş) düzenlenmektedir.

Karakoçan terminalinde yolcu taşımacılığı yapan 3 adet seyahat firması bulunmaktadır. Bunlardan ikisi Bingöl, Karakoçan, Elazığ, Malatya, Kayseri, Ankara, İstanbul güzergâhında çalışmaktadır. Diğ eri ise Karakoçan'dan direkt İstanbul'a yöneliktir.

Karakoçan iletişim açısından Dünyaya bağlanmış durumdadır. Karakoçan işletme şefliğine bağlı 1'i merkez, 11'i kırsal kesimde olmak üzere toplam 12 adet otomatik telefon santrali bulunmaktadır. Bu santraller üzerinde 6320 aboneye telefon, 785 aboneye ADSL hizmeti verilmektedir. Kırsal kesimde ADSL bağlantısı sadece Sarıcan ve Başyurt santrallerine verilmiştir. Bu köylerle birlikte, bunların çevresinde bulunan köyler internet hizmetinden faydalanmaktadır. İnternet hizmetleri genellikle köy okulları ile jandarma karakollarında bulunmaktadır. Ayrıca Karakoçan'a günlük siyasi gazetelerin hemen hepsi ulaşmaktadır. Karakoçan'da haftada bir çıkan yerel gazete de vardır.

Bunların dışında iletişim açısından çanak ve uydu antenleri de dikkat çekicidir, çoğu köy evlerinin çatılarında gördüğümüz uydu antenleri ile bütün TV kanalları izlenebilmektedir.

Harita: 4.11. Karakoçan İlçesi'nin Ulaşım Haritası (2007)

Kaynak: Karayolları Müdürlüğü, Arazi Gözlemleri

4.5. TİCARET

İhtiyaç fazlası mal ve ürünlerin satılması, gerekli olanların başka yerlerden alınması anlamına gelen ticarî faaliyetler, inceleme alanımızda büyük bir canlılık göstermektedir. Karakoçan olumsuz doğal şartları nedeniyle tarımsal çeşitliliğin azaldığı sahada, sınırlı sayıda tarım ürünleri (tahıl, fasulye, pancar gibi) canlı hayvan ile hayvansal ürünleri ticarete konu olmaktadır. Buna karşın Karakoçan'da büyük ticarethaneler, bankalar, çok çeşitli meslek kolları bulunmaktadır. Karakoçan'ın yakın çevresinde büyük bir ilgi ile karşılaşılan ve uzak yerlerden de (Elazığ, Malatya, Diyarbakır, Ordu, Trabzon gibi) pazarlayıcıların katıldığı, Cumartesi Pazarı vardır. Karakoçan'da üretimin çok sınırlı olmasına karşılık, tüketimin fazla olması ilk başta bir çelişkiyi doğurur. Ancak inceleme sahamızda her aileden iki – üç kişinin Avrupa'da işçi olarak bulunduğu hatırlatılırsa konunun önemi daha iyi anlaşılır. Bu nedenle T.C. Ziraat Bankası ile Türkiye Halk Bankası'nın Karakoçan şubesi yetkililerinin açıklamalarına göre Karakoçan'a yurtdışından her ay 500 bin Euro gelmektedir. Bu da Karakoçan'da canlı bir ticarî hayatın oluşmasına ve yaşama standartının yükselmesine katkı sağlamıştır.

Sahamızda ticarî faaliyetler gelişmektedir. Çevresinde bulunan diğer yerleşmelere göre Karakoçan'da sanayileşmenin daha iyi bir durumda olduğunu söylemek mümkündür. Karakoçan'ın yakın çevresinde büyük şehirlerin bulunmaması Karakoçan'nın ticarî fonksiyonunu geliştirmiştir.

Karakoçan İlçesi'nde ticarî hayatın esası, daha önce bahsedildiği gibi hayvansal ürünlerinin alış – verişine dayanmaktadır. Karakoçan'ın bütün köyleri ile Yayladere, Adaklı, Bingöl, Kığı, 'ya bağlı köylerin bir kısmı alışverişlerini Karakoçan'la yapmaktadır. Bu nedenle Karakoçan geniş bir sahanın ticarî merkezi durumundadır.

Karakoçan, Elazığ'a ve diğer şehirlere başta hayvansal ürünler ile bir kısım tarımsal ürünleri göndermektedir. Bu ürünlerden bazıları, canlı hayvan, et, süt, yoğurt, tulum ve kaşar peyniri, yün, yağ, bal, buğday, pancar, kayısı gönderilmektedir. Hayvansal ürünler çok rahat pazarlanmaktadır. Üretilen bu mallar hem kaliteli hem de piyasa araştırmasına göre daha ekonomik oluşu tüketici halkın en çok tercih ettiği malları oluşturmaktadır. Özellikle diğer şehirde yoğurt, lezzetli etleri, yayla balı beğenilen ve tercih edilen mallar arasındadır.

Tablo: 4.21. Araştırma Alanı Köylerinden Satılan Hayvansal Ürün Miktarları (2007)

ÜRÜN TÜRÜ	SATILAN MİKTAR(ton)
Koyun	2475 Baş
Keçi	2650 Baş
Sığır	5366 Baş 866
Peynir	51
Yoğurt	10.68
Yağ	10.93
Süt	52.035
Bal	25.6
Bal Mumu	3.8
Yün Yapağı	2.401

Kaynak: Arazide Uygulanan Anketler

Canlı hayvan ve et ticaretinden sonra geliri en yüksek olan ürünler süt, peynir ve yağdır. Canlı hayvan ticareti en fazla olan köylerin başında Bulgurcuk, Ağamezrası, Yenikaya, Yücekonak, Maksutali, Çelebi, Üçbudak, Çayırgülü, köyleri gelmektedir. Bu köylerin her birinde yılda satılan hayvan sayısı 200'ün üstündedir. Yıllık satışı 52.035 ton olan süt daha çok Bahçecik, Çavuşyolu, Sarıcan, Yeniköy, Deveci, Köryusuf, Mahmutlu, Mirahmet, Yukarıovacık gibi köylerde satışa sunulmaktadır. Süt satışı olan köyler süt ve süt ürünleri fabrikasına yakın köylerdir. Süt ve süt ürünleri fabrikasında işlenen sütler süt, yoğurt, kaşar peyniri şeklinde Elazığ, Tunceli, Bingöl illerinde pazarlanmaktadır. Süt satışından sonra yağ satışı gelmektedir. 10,95 ton/yıl olan yağ ticaretinde Üçbudak, Cumhuriyet, Maksutali, Yukarıovacık, Kuşbayırı, Çavuşyolu, Çayırgülü, köyleri başta gelmektedir. Bir diğer hayvansal ürün peynirdir. Peynir daha çok Kulundere, Çayırgülü, Sarıcan, Üçbudak, Yenikaya, Bulgurcuk, Hamzalı, Koçyiğitler köylerinde üretilmektedir.

Tarım ürünleri II. derecede ticarete konu olan malları oluşturmakta ve çok önemsiz bir paya sahiptir. 1981 ve 2007 yıllarında satışı yapılan tarım ürünlerini karşılaştırdığımızda tarım ürünlerinin ticareti, önemli ölçüde gerilemeye uğradığı görülmektedir. 1981 yılında çok çeşitli tarım ürünleri satılmakta iken, 2007 yılında satışı yapılan tarım ürünleri çeşidi azalmıştır. Karakoçan İlçesi 1980'li yılların başından itibaren önemli ölçüde göç vermektedir. Tarım arazilerinin bir kısmı işletilmediği için mera ve otlak olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle tarımsal üretim azalmaktadır. Üretimi ve ticareti yapılan tarım ürünlerinin başında hayvan yemleri gelmektedir. Günümüzde arpa ve buğday en çok satışı yapılan iki tarım ürünüdür. Arpa ve buğday daha çok Mahmutlu, Mirahmet, Kümbet, Köryusuf, Aşağıovacık, Deveci, Güllüce gibi Başyurt Ovası'nda yer alan köylerde yaygınlık gösterir.

Tablo: 4.22. Araştırma Alanı Köylerinden Yıllara Göre Satılan Tarımsal Ürünler (1981 ve 2007)

Satılan Tarım Ürünü	Yıllar	Miktar (ton)	Satılan Tarım Ürünü	Yıllar	Miktar (ton)
Buğday	1981	1675	Nohut	1981	-
	2007	815		2007	60
Arpa	1981	-	Kuşne	1981	-
	2007	1493		2007	65
Şekerpancarı	1981	2150	Mısır	1981	40
	2007	50		2007	-
Fasulye	1981	321	Kavun	1981	-
	2007	-		2007	13
Susam	1981	150	Üzüm	1981	-
	2007	-		2007	2
Ayçiçeği	1981	13	Ceviz	1981	-
	2007	-		2007	0.5
Soğan	1981	73	Elma	1981	-
	2007	-		2007	14
Sarımsak	1981	8	Kayısı	1981	-
	2007	-		2007	231
Pamuk	1981	150			
	2007	-			

Kaynak: 1981 Köy Envanteri ve 2007’de Arazide Uygulanan Anketler

Tablo: 4.20. İnceleme Alanı Köylerinde Bulunan Ticarethaneler

KÖY ADI	Bak.	Kas.	Ber.	Ter.	Nalb.	Maran.	Sih. Tesis.	Hız.	Ben.	Lok.	De. Doğ.
Altınoluk									1		
Bahçecik	1			1		2	1	1			1
Bardaklı								1			
Bulgurcuk	3										
Okçular	1				1		1				
Sarıcan	10										
Tekardıç						1		1			
Yalıntaş											
Yenice	3	1	1			1	1	1	1	2	2
Başyurt	3						1		1		1
Mahmutlu	1										
Akpınar					1						
Alabal	1										
Bazlama	1							1			
Karaçan	1										
Kocadayı		1									
Sarıbaşak	1										
Yeşilbelen	1										
TOPLAM	27	2	1	1	2	4	4	5	3	2	4

Kaynak: Arazide Uygulanan Anketler

Kısaltmalar: Bak: Bakkal, Kas: Kasap, Ber:Berber, Ter: Terzi, Nalb: Nalbant, Maran: Marangoz, Sih.

Tesis: Sıhhi Tesisat, Hız: Hızır, Ben: Benzinlik, Lok: Lokanta, De. Doğ: Demir Doğrama

Diğer illerden ise daha ziyade her türlü sanayi mamulü, dayanaklı tüketim malları, giyim – kuşam malzemeleri getirilmektedir. Araştırma alanımıza kırsal kesimi için Karakoçan şehri, ticaretin merkezi durumundadır. Cumartesi günleri Karakoçan’da

kurulan pazara, kırsal kesimden alış – için gelenlerin sayısı bir hayli fazla olmaktadır. Kışın hariç diğer mevsimlerde kurulan Cumartesi Pazarı'ndan dolayı şehirde büyük bir canlılık yaşanmaktadır.

Tablo: 4.23.'deki değerlerde görüldüğü gibi ilk bakışta kırsal kesimlerde çok çeşitli ticarethaneler olduğu görülür. Ancak ticareti çeşitli olan köyler Karakoçan şehrine yakın (3 – 4 km uzaklıklarda) köylerdir. Uzak köylerin ancak 15'inde bakkal bulunmaktadır.

4.5. TURİZM

Karakoçan tarihi eserler bakımından zengin olmamakla birlikte turizm açısından doğal güzellikler, kaplıca, mesire yerleri ve piknik alanları açısından zengindir. Karakoçan İlçesi maden suları açısından da zengin bir potansiyele sahiptir. Kalecik Köyü yolu üzerinde Tuzlu Çeşme ve Bahçecik Köyü'ndeki Acı Su çeşmelerindeki zengin içerikli medensel suların çeşitli hastalıklara iyi geldiği bilinmektedir.

Çan Nahiyesi'ne bağlı Keklik Köyü'nde 400 yıl önce yapılmış bir cami bulunmaktadır. Camii zaman zaman onarım görmüşse de halen duvarlarında 100 – 150 yıl öncesine ait yazılar okunmaktadır. Yine Çan Nahiyesi'nde kilise yıkıntılarına ve daha önce yaşamış uygarlıklara ait isimlerle anılan çeşme de bulunmaktadır. Yücekonak Köyü'ndeki yüzen ada ilgi çeken yerler arasındadır. Sahamızda asıl ilgiyi Kolan Kaplıcaları çekmektedir.

Kaplıcalar çok eski tarihten günümüze kadar gelen süreç içinde tedavi edici özelliklerinden dolayı turizme açık olan yerlerdir. Bu sebeple kaplıcalar bu işte uzmanlaşmış işletmeciler tarafından işletildiklerinden kâr getirme ve böylece turizm faaliyetlerini canlandırarak içerisinde bulunduğu yörenin ekonomisine katkı sağlamaktadır. Nitekim Afyon Oruçoğlu Termal Tesisleri, Şifne Termal Kaynakları, Bursa Termal Otel, Yalova Termal Otel ve Denizli Pamukkale gibi termal turizm tesis ve merkezlerine her yıl binlerce yerli ve yabancı turist şifa bulmak ve dinlenmek amacıyla gelmekte ve bu tesislerin ulaşım konaklama ve ağırlama gibi gereksinimleri öncelikle kaplıcanın içerisinde bulunduğu yöreden karşılanmaktadır (Ünlü, 1998: 576).

Kolan Kaplıcaları Karakoçan'a yakın olduğu için yöre halkının kaplıcaya olan ilgisi büyüktür. Kaplıca üzerinde ilk tesis 1972 yılında Özel İdare Müdürlüğü tarafından yaptırılan 27 yataklı pansiyon işletmesidir. Bu tesis taştan yapılmış üstü açık olan bir havuz bulunmaktaydı. Bu havuz dönüşümlü bir şekilde 2 saat bayanlara, 2 saat erkeklere hizmet verecek şekilde planlanmış idi.

Kolan Kaplıcası kaynaklarının sıcaklığı 42 °C ve debisi de saniyede toplam 11,5 litredir. Şifası ile bilinen ve yöre halkı tarafından yoğun talep gören bu kaynak her yıl binlerce yerli turistin akınına uğramaktadır. Kolan Kaplıcası sıcak ve minarelli suları Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü'nün 27. 01.1973 tarih ve 1081 76 sayılı raporunda belirtildiğine göre, cilt hastalıklarına, kadın hastalıklarına, romatizma hastalıklarına, poli – nevrit, kırık – çıkık gibi birçok hastalığa iyi geldiği belirtilmiştir.

Foto: 4.7. Kolan Kaplıcası üzerinde yap-işlet-devret modeliyle oluşturulan tesis bulunmaktadır.

Termal turizm açısından değerlendirilen ülkemiz kaplıcalarının iklime uygun olarak özellikle yaz mevsiminde kullanıldığı görülmektedir. İnsan sağlığı için en ideal sıcaklık değerinin 20,4 °C olduğu belirtilmiştir. 18,1 °C ile 22,8 °C arasındaki sıcaklıkların insan sağlığı açısından uygun değerler içinde kaldığı bilinmektedir (Sungur, 1980: 36). Tıp uzmanlarına göre aylık ortalama sıcaklık değerlerinin 20 – 32 °C arasında olan yerlerin iklimi sağlık açısından uygun kabul edilmektedir (Gürbüz, 2001: 94). Kolan Kaplıcası bütün yıl hizmet vermekle birlikte, iklim özellikleri açısından termal turizm sezonu en uygun sıcaklık değerlerinin yaşandığı haziran, temmuz, ağustos ve eylül aylarını kapsamaktadır. Bu aylarda Karakoçan’da ortalama hava sıcaklığı 21,1 °C, temmuz ayında 25,6 °C, ağustos ayında 25 °C ve eylül ayında da 19,3 °C’dir. Bütün yıl boyunca kaplıca suyunun sıcaklığı 42 °C olduğu için, kaplıca suları sıcaklık açısından termal turizm açısından süreklilik göstermektedir.

Kolan Kaplıcası’nda termal turizmi açısından yaz mevsimi sezonu boyunca daha yoğun bir şekilde değerlendirilmektedir. Kaplıca termal turizm sezonu okulların yaz tatiline girmesiyle birlikte başlamakta ve okulların açılmasıyla sonra ermektedir. Kaplıcada doluluk oranı temmuz ayından itibaren havaların ısınması ve okulların tatile girmesiyle birlikte artmakta ve temmuz ayının sonunda en yüksek seviyeye ulaşmaktadır. Eylül ayında havaların soğuması ve okulların açılması ile birlikte tesis iyice boşalmaktadır. Kış döneminde de açık tutulan kaplıca tesisi zorlu kış şartlarından dolayı en düşük kapasite ile hizmet vermektedir.

Kolan Kaplıcası ile ilgili olarak yapılan bir araştırmada bu kaplıcaların Turizm ve Turizm Bakanlığı'nın standartlarına göre günde 993,600 kişiye hizmet edebileceği belirtilmiştir (Canpolat, 2005: 56).

Kolan Kaplıcası ile 1972 yılında yapılan 27 yataklı pansiyonlarda binlerce insanın kaldığı bilinmektedir. Günümüzde Kolan Kaplıcası alanında konaklama tesisi olarak, "Sıcak Su Termal Tesisleri" adıyla 40 apart oda bulunmaktadır.

2005 yılında yap – işlet – devret modeli ile yapılan Kolan Kaplıcaları Sıcak Su Tesisleri 40 apart oda şeklindedir. Bu odalarda mutfak, yatak odası, WC ve banyo bulunmaktadır. Yatak odasında biri ikiz yatak ve bir de tekli yatak bulunmaktadır. İçerisinde her biri 80 m² olmak üzere bay ve bayan iki ayrı havuzu bulunan tesiste havuz ve konaklama imkânlarının yanısıra restaurant (1000 kişilik), oyun salonu, kafeterya, açık otopark, mesire alanı ile müşterilerine geniş bir hizmet imkânı sunmaktadır.

Kolan Kaplıcası Sıcak Su Termal Tesislerinin kayıtlarına göre tesisleri her yıl 15 bin kişi ziyaret etmektedir. Ziyaretçilerinin %60'ını Karakoçan, %40'ını da Kovancılar, Bingöl, Kiğı, Tunceli ve Elazığ'dan gelenler oluşturmaktadır. Bu gelenlerin yaklaşık 10 bini günübirlik ve 5 bini de 3 – 5 gün süreyle tesiste kalmaktadır.

Karakoçan'a 27 km uzaklıkta olan kaplıca yolunun tamamı asfalt kaplamalıdır. Tesise ait bir minibüs, 5'i de çevre köylerin minibüsü olmak üzere 15 – 20 sefer yapılmaktadır. Kış aylarında yoğun kar yağışından dolayı kaplıca yolu sık sık kapanmaktadır.

Ayrıca ilkbaharda kaplıca yolu üzerinde zaman zaman meydana gelen heyelanlar da ulaşımı engellemektedir.

4.7. SANAYİ VE EL SANATLARI

İlçe sınırları içerisinde bazı sanayi tesisleri bulunmaktadır. Özellikle et ve süt ürünlerini işlemeye dayalı olan I. sınıf sanayi tesislerinin her birinde 8'den fazla işçi çalışmaktadır. (bkz. s. 186).

Ülkemizin genelinde olduğu gibi sahamızda da sanayi içinde ele alınmayan ama ticari bir niteliği olan bazı ürünler vardır. İnsanlar, yaptıkları faaliyetlere dayalı olarak tarım ve hayvan ürünlerini kullanarak basit işlemlerden sonra yeni ürün elde ederler. Elde edilen bu ürünler öncelikle ailelerin ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. İhtiyaç fazlası olan ürünler pazara sunmaktadır. Bu bakımdan çok büyük kazanç elde edilememektedir.

Sütün işlenmesi ile yapılan yoğurt, peynir, tereyağı, çökelek; yün ve kılın ip haline getirilerek bu ipten kilim, çuval, heybe, çorap yapılması hem hayvansal ürünlerin işlenmesi hem de az da olsa eve gelir sağlaması bakımından önemlidir. Bu hayvansal hammaddeler kullanılarak yapılan faaliyetler, hayvancılıkla uğraşan köylerde (Bulgucuk, Sarıcan, Hamzalı v.s.) daha fazla olmasına rağmen hemen hemen çoğu köyde yapılmaktadır. Yaylaya çıkıldığı dönemlerde bu ürünler özellikle de hayvanların yününün değerlendirilmesi daha fazla önem taşımakta idi.

Sahamızda el sanatları olarak kızlar tarafından yapılan dikiş, nakış el örgüleri, oya işlemleri gibi bazı çalışmalar yapılmaktadır. Kadınlar tarafında yapılan el işleri ise çorap örme, cacım, kilim, yastık ve palas yapımıdır. Sahamızda yapılan cacımlar (yün ile örülen kilim ve battaniye olarak kullanılan örtü) genellikle sonbaharlarda örülür. Cacım örme kadınlar arasında eğlence ve şenlik sayıldığı için akşamları cacım örenin yanında toplanılarak yapılmaktadır. Ancak bu faaliyetler eğlenme, oyalanma ve zevk aracı olarak yapıldığı için ticari bir nitelik taşımamaktadır. Ancak Karakoçan Kapalı Cezaevi'ndeki hükümlülerin yaptıkları süs eşyaları ve işlemler ailelerine az da olsa maddi destek sağlamaktadır.

İlçe halkının bir kısmı yurtdışında işçi olarak çalışmaktadır. Bu nedenle hayat standartları diğer ilçelere göre daha yüksektir. Köyde bulundukları halde tarım ve hayvancılık yapmayan aileler vardır. Bu nedenle ticari el sanatları geri planda kalmaktadır. Ancak sahada eğlenmeye yönelik el sanatları geliştirilebilir. Bunun gelişebilmesi için Halk Eğitim Müdürlüğü'nün öncülük yapması gerekmektedir.

V. BÖLÜM

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma alanımız olan Karakoçan İlçesi, Elazığ İli'ne bağlı olup Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde yer almaktadır. Elazığ'ın kuzeybatı köşesinde yer alan ilçenin, Tunceli ve Bingöl ile sınır komşuluğu vardır. Karakoçan İlçesi'nin, doğusunda Bingöl Merkez ilçe, kuzeyinde Yayladere ve Kığı (Bingöl), batısında Nazimiye (Tunceli) ve Mazgirt (Tunceli), güneyinde Kovancılar (Elazığ) ilçeleri bulunmaktadır. Karakoçan İlçesi'nin sınırları doğal unsurlara dayandırılmıştır. Bu sınırları Peri Suyu ile Mazı Dağı, Heserek Dağı, Kurucadağ ve Körboğa Dağları'nın su bölümü çizgisini takip edecek şekilde geçmektedir. Kuzeybatısında Özlüce Baraj Gölü vardır.

Sahamızın yarısından fazlası volkanik arazilerden oluşmaktadır. Sahadaki volkanizma bütün Doğu Anadolu Bölgesi'nde olduğu gibi sıkıştırma rejimine bağlı olarak neotektonik hareketlerin yol açtığı açılma çanağı ile başlamıştır. Üst miyosenden itibaren bu açılma çanağından ortaya çıkan bazik karakterli lavlar eski yapının üzerine kaplayacak şekilde dağılmıştır. Pliyosen başlarından itibaren merkezi püskürmeye dönüşen volkanizma, Kurucadağ volkan konisini oluşturmuştur. Bu dağdan çıkan lavlar geniş bir sahada etkili olmuştur. Pliyo – Kuvaterner başlarından itibaren inceleme sahamızda tektonik hareketler etkili olmaya başlamıştır. Karakoçan fay zone olarak adlandırılan bu kırıklar bütün sahada etkisini göstermiştir.

Karakoçan İlçesi, genellikle volkanik dağlar ve platolardan oluşmuş yeryüzü şekillerine sahiptir. Bu şekiller, Karakoçan fay zone tarafından parçalanmıştır. Sahadaki akarsuların çoğu fay hatlarını takip etmektedir. Kolan Kaplıcası fayların geometrik olarak çakıştığı saha üzerinde yer almaktadır. Karakoçan fay zoneuna bağlı olarak gelişen ve Karakoçan Şehri'nin de üzerinde yer aldığı Karakoçan Ovası aktif tektonik bir yapıdadır. Karakoçan'da ortalama yükselti fazladır. En yüksek yerler Kurucadağ volkan konisi üzerinde yer alan tepelerdir. Karakoçan ile Bingöl sınırını oluşturan Kurucadağ tipik bir volkan konisi özelliği gösterdiği için sahanın morfolojisinin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır.

Karakoçan İlçesi, bütünüyle Peri Suyu'nun drenaj sahasına girmektedir. Peri Suyu ve yan kolları plato alanlarını çok derin bir şekilde parçalamış durumdadır. Karakoçan'da meşe ormanları geniş yer tutar. Ancak tahribattan dolayı meşe ormanlarının önemli bir kısmı özelliğini yitirmiştir. Bu nedenle antropojen step sahaları

giderek genişlemektedir. Plato yüzeyleri genellikle antropojen steplerle kaplıdır. Platoları çevreleyen dik yamaçlar üzerinde yer yer tahribattan arda kalmış meşe ormanları vardır. Alanımızdaki plato alanları genellikle mera alanı olarak kullanılmaktadır.

İlçenin güneyinde yer alan Karakoçan ve Başyurt Ovaları tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Karakoçan Ovası'nı sulamak amacıyla Kalecik Sulama Barajı kurulmuş ve kurulduğu yıllarda başta şekerpancarı olmak üzere geniş bir ürün desenine sahip olan Karakoçan Ovası, bu özelliğini büyük ölçüde yitirmiştir. Çünkü verimli volkanik topraklarla kaplı olan Karakoçan Ovası'nda bulunan Karakoçan şehri sürekli gelişme eğilimindedir. Dalgalı yüzeye sahip olan Başyurt Ovası su kaynakları açısından Karakoçan Ovası'na göre daha elverişsizdir. Bu nedenle Başyurt Ovası'nda Kuşku Çayı vadisi ile yeraltı sularının yüzeye çıkarıldığı yerler dışında kalan hemen her yerde tahıl tarımı yapılmaktadır.

Sahamızın, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı için yarı nemli karasal iklimin özelliklerine sahiptir. Karakoçan'da ortalama yükselti fazla ve sahayı Akdeniz üzerinden gelebilecek sıcak hava kütlelerine bağlayan geniş vadi ve boğaz sistemine sahip değildir. Bu nedenle Elazığ ve yakın çevresinde etkili olan, bozulmuş Akdeniz iklimi özellikleri Başyurt'a kadar etkisini göstermektedir. Başyurt'tan itibaren bozulmuş Akdeniz ikliminin genel özellikleri yerini karasal iklimin özelliklerine bırakmaktadır. Yaz aylarında tropikal sıcaklıkların yaşandığı alanımızda yağışlar ise çok fazla değildir. Dağlık alanlar daha fazla yağış alırken, Peri Suyu vadisi ile Karakoçan ve Başyurt Ovaları daha az yağış almaktadır. Bu nedenle alanımızda yaz aylarında su noksanı olduğu için tarımda mutlaka sulama gerekmektedir.

Bitki örtüsü doğal klimaksı açısından meşe ormanlarına karşılık gelmektedir. Hatta doğal steplerin çıkabildiği en üst sınır olan 700 m.nin altında hiçbir yere rastlanmamaktadır. Bu nedenle Karakoçan bütünüyle meşe ormanları sahasına girmektedir. Ancak bu ormanlar yerini büyük ölçüde fundalıklara ve antropojen steplere bırakmış durumdadır. Uzun zamandan beri tahrip edildiği için bugün antropojen steplerle kaplıdır. Hem beşerî faaliyetler için orman tahribi hem de arazinin litolojik özelliğinden dolayı alanımızda erozyon görülmektedir. Peri Suyu, Keban Baraj Gölü'ne yüklü miktarda sediment taşımaktadır. Bu durumu engellemek ve enerji üretmek amacıyla Peri Suyu üzerinde sık aralıklarla barajlar inşa edilmiş ve bir kısmının da inşaatı devam etmektedir. Toprak erozyonu ile sadece tarım arazileri özelliğini

kaybetmez. Bitki örtüsünün tahribi ile başlayan değişme beraberinde birçok olumsuzluğu getirmektedir. Bu değişmelerin başında yağışları sünger gibi çekecek ve yeraltı sularını besleyecek olan hassas denge ortadan kalkar ve yüzeysel süpürülme hızlanır. Sahanın asıl geçim kaynağı hayvancılıktır. İşte ormanların zarar görmesi meraların da zarar görmesi anlamına gelmektedir. Çünkü topraklar incelir ve yağışların yeraltına sızması yavaşlar. Ayrıca toprak örtüsünün tahrip olmaması ve erozyonun artmaması için köylülerin de çaba göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle orman işletme şefliği ile köylü arasında sıkı bir işbirliği bulunmalı ve arazi kullanımında köylü bilinçlendirilmelidir.

Ortama yükselti yağışları, yağışlar da akarsuları etkilediği için Karakoçan ve yakın çevresinde sık bir akarsu ağı bulunmaktadır. Bununla birlikte ilkbaharda kar erimeleri ve yağmurlarla beslenen mevsimlik akarsular da bulunmaktadır. Bu akarsulardan çeşitli şekillerde faydalanılmaktadır. Bunların başında yerleşmeler gelmektedir. Akarsı ağı ile yerleşme düzeni arasında sıkı bir ilişki vardır. Yerleşmelerin hemen hepsi akarsu boylarında kurulmuştur. Akarsu boylarında tarım arazilerinin bulunduğu sahalarda, akarsuları adeta onları kamufle eden karışık meyve bahçeleri bulunmaktadır. Yaylalarda ortaya çıkan kaynaklar hayvancılık için büyük bir önem arz etmektedir. Sulama yapmak amacıyla bu akarsular üzerinde sulama göletleri oluşturulmuştur. Sulama göletlerinin bir kısmı da proje aşamasındadır. Karakoçan şehrinin içme suyu Gaz Dağı eteklerinden karşılanmaktadır. Şehrin hemen yakınında temin edilen içme suyu şehre büyük bir avantaj sağlamaktadır. Karakoçan ve Başyurt Ovaları'nda yeraltı su seviyesi yüksektir. Bu ovalarda basınçlı akiferlere rastlayan yerlerde açılan kuyuların önemli bir kısmında artezyen kuyuları açılmıştır. Yine akarsu boylarında rastladığımız su değirmenleri akarsularımızın tarihî işlevlerini hatırlatmaktadır. Akarsulardan bir diğer yararlanma şekli de elektrik enerjisi üreten barajlardır. Peri Suyu üzerinde Özlüce Barajı bulunmaktadır. Kanatlı, Seyrantepe ev Pembelik Barajları, Peri Suyu üzerinde inşaatı devam eden diğer barajlardır. Bütün bu barajlar tamamladıktan sonra Türkiye elektrik enerjisi üretiminde Peri Suyu'nun önemli bir yeri olacaktır.

Su kaynaklarımızdan yararlanma şekli de kaplıcalardır. Peri Suyu vadisinde Yoğunağaç Köyü yakınlarında Kolan Kaplıcaları bulunmaktadır. Birçok hastalığı tedavi edici ve rahatlatıcı özelliğe sahip olduğu için Kolan Kaplıcalarına her yıl binlerce ziyaretçi gelmektedir. 2005 yılında yap – işlet – devret modeli ile yapılan Kolan

Kaplıcaları Sıcak Su Tesisleri 40 apart oda şeklindedir. Bu odalarda mutfak, yatak odası, WC ve banyo bulunmaktadır. Yatak odasında biri ikiz yatak ve birde tekli yatak bulunmaktadır. İçerisinde her biri 80 m² olmak üzere bay ve bayan iki ayrı havuzu bulunan tesiste havuz ve konaklama imkânlarının yanı sıra restaurant (1000 kişilik), oyun salonu, kafeterya, açık otopark mesire alanı ile müşterilerine geniş bir hizmet imkânı sunmaktadır.

Neolitik'ten itibaren ilçe sınırları içerisinde ve çevresinde yerleşmeler kurulmaya başlamıştır. İnceleme sahası ticaret yolları üzerinde bulunduğu için tarihte hep önemli bir yer olmuştur. İlkçağ'da, Bingöl Dağları'nda çıkarılan obsidiyen Asurlular'a pazarlanmakta idi. Orta Çağda Karakoçan ve çevresi oldukça önemli bir konuma sahiptir. Özellikle Karakoçan ve çevresinin önem kazanmasında etkili olan faktörlerden biri o dönemlerde Kığı çevresinde çıkarılan demir cevherinin ülke sanayisinde özellikle savaş aletleri yapımında ve top güllerinin dökümünde kullanılması idi. Bu nedenle inceleme alanımızın çevresinde kaleler bulunmaktadır. Bunlar Bağın, Kığı ve Palu kaleleridir. Ayrıca inceleme sahamız çeşitli dönemlerde eyâlet merkezi olan Harput ile Palu arasında önemli bir stratejik noktada bulunmaktadır. Hatta Urartular devrinde inceleme sahamız valilerce yönetilen bir yer olmuştur.

Yerleşmelerin sayısı, dağılışı, doku özellikleri ve yükselti kademesi ile yeryüzü şekilleri arasında belirgin bir uyum söz konusudur. Karakoçan'da plato yüzeyleri çok geniş bir yer tutmaktadır. Engebeli olan ve akarsular tarafından çok derin bir şekilde yarılan topoğrafya üzerinde yerleşmeler, dağınık bir düzende görülmektedir. Hem suya bağımlılık hem de tarım arazilerinin parçalı ve birbirinden uzak olması yüzünden yerleşme sayısı artmıştır. Karakoçan'da ortalama yükselti fazladır. Yerleşmelerin çoğu 1000 – 1750 m arasında toplanmıştır. Doğal ortam özelliklerinden dolayı 1750 m yükselti basamağından sonra daimî yerleşmeler ortadan kalkmaktadır. Sonuç olarak inceleme sahamızda 1 şehir, 89 köy, 47 mahalle, 10 mezra, 26 yayla ve 3 kom yerleşmesinin bulunduğu alanımızda toplam 178 yerleşme vardır. Bu yerleşmelerin 29 tanesi dışında hepsi daimî yerleşmedir. Bir köye bağlı birçok mahallenin olması hizmetlerin de bu yerleşmelere yeterince ulaşamamasına neden olmaktadır. Tüm köylerde ve mahallelerde elektrik olmasına karşılık, ulaşım, sağlık ve eğitim gibi devletin hizmet verdiği birçok sektör köylüye ulaşamamaktadır.

İnceleme sahamızın kuzeyinde ve batısında dağlık ve engebeli araziler üzerinde yer alan köylerin yolu kışın veya ilkbahar mevsiminde sık sık kapanmaktadır.

Karakoçan, yarı nemli karasal iklim bölgesinde yer almaktadır. Bu nedenle kış mevsiminde yağan karlar uzun süre yerde kalmaktadır. İlkbahar aylarında sel ve heyelan olayları görülmektedir. Bu nedenlerle köy yolları birkaç gün süre ile kapanmaktadır.

Sahamızın kırsal kesimi yoğun bir şekilde göç vermektedir. Bu nedenle kırsal kesimde nüfus giderek azaldığı için öğrenci sayısı da azalmaktadır. Her köyde okul bulunduğu halde yeterli öğrenci bulunamadığı için köy okullarının önemli bir kısmı kapatılmıştır. Eğitim ihtiyacı taşımacılık ile giderilmeye çalışılmaktadır. Köy yolları çeşitli nedenlerle sık sık kapandığı için eğitime ara verilmektedir. Bu nedenle kırsal kesimde oturan bazı aileler kış mevsiminde çocuklarına eğitim imkânı sağlamak amacıyla Karakoçan şehrine gelmektedir. Bu imkâna sahip olamayanlar ise Yatılı Bölge İlköğretim Okulu'nun hizmetlerinden faydalanmaya çalışmaktadırlar.

1936 yılına kadar bir köy iken yapılan yeni düzenlemelerle ilçe statüsü kazandırılan Karakoçan, bugün fonksiyonel açıdan bir şehir özelliği gösterir. İlk olarak 1936 yılında Tepe Mahallesi'nde kurulan ilçe teşkilatı buradan genişleyerek büyümüştür. Karakoçan İlçesi'nin idarî bakımından merkezi olan Karakoçan şehri gelişerek birçok kırsal yerleşmeyi bünyesine katmıştır. Bunların başına Kulunbaba ve Gölpınar Mahalleleri gelmektedir. Şehrin kenarında bulunan bu mahalleler politik nedenlerle şehirle bağlanmıştır. Tepe, Kırkpınar, Yeni, Bahçelievler ve Karşıyaka Mahalleri şehir görünümünde iken Kulunbaba ve Gölpınar Mahalleri köy yerleşmesi karakterindedir. Özellikle şehir ile Gölpınar Mahalle'si 4 km.'lik boş bir mesafe vardır. Gölpınar Mahallesi'nin ulaşımı Karakoçan Şehri – Sarıcan Beldesi arasında çalışan halk dolmuşları vasıtasıyla olmaktadır.

Karakoçan'da hızlı bir kentleşme hareketi vardır. Şehir merkezinden çevreye doğru gevşek bir doku ile tarım arazileri üzerinde gelişen şehrin, planlı olmasına özen gösterilmelidir. Gurbetçilerin çoğu yatırımlarını Karakoçan'a yaptıkları için şehir kısa bir sürede çok büyümüştür. Bu nedenle yeni imar planının bir an önce devreye sokulması gerekmektedir. Verimli sulu tarım arazileri imarın dışında tutulmalıdır. Çünkü Karakoçan Ovası'nda çok verimli bazaltik topraklar vardır. Kalecik Sulama Barajı da bu toprakları değerlendirmek amacıyla kurulmuştur. Zaten toprak dolgulu zeminler depreme dayanıksız yerlerdir. Ova tabanında bulunan yeraltı suları da deprem esnasında harekete geçmekte ve depremin şiddetini arttırmaktadır. Karakoçan Şehri'nin kuzeyi ve güneyi fay hatları ile çevrilidir. Olası bir depremde etkileri en aza indirmek

amacıyla hem planlamada hem de inşaat çalışmalarında zemin etüdü yapılmalıdır. Deprem gerçeği hiçbir zaman unutulmamalı ve binalar sağlam yapılmalıdır.

Karakoçan Şehri, Elazığ – Bingöl karayolunun 4 km kuzeybatısında yer almaktadır. Yolun çevresinde Gölpınar Mahallesi vardır. Bu mahalle ile Karakoçan Şehir arasında 4 km kadar bir boşluk vardır. Daha önce de anlatıldığı gibi politik nedenlerle şehre dahil olan Gölpınar Mahallesi köy karakterindedir. Gölpınar Mahallesi, karayolun çevresinde bulunduğu halde bu özelliği pek fazla kullanamamıştır. Bu mahallenin gelişmesini sağlamak amacıyla mahallenin sahip olduğu ulaşım potansiyeli iyi değerlendirilmelidir.

Yakınında gelişmiş büyük şehirler olmadığı için Karakoçan’da gelişmiş bir ticaret hacmi vardır. Karakoçan geniş bir sahanın “Merkezi Yeri” özelliğindedir. İdarî, sosyal ve kültürel açıdan ortaya çıkan merkezi özellik, Karakoçan’da ticaretin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Günlük tüketimden, büyük toptancılara, süpermarketlere, sebze komisyoncularına, oto sanayisine kadar çok çeşitli bir ticaret hacmi vardır. Karakoçan’da ticaretin bu denli canlı olmasında Avrupa ülkelerinde çalışan işçilerin yakınlarına sağladığı yardımların da etkisi büyüktür. Yardım kapsamında TC Ziraat Bankası ve TC Halk Bankası’na gelen aylık para 500 bin Euro civarındadır. Ayrıca gurbetçilerin bir kısmı yatırımlarını Karakoçan’a yaptığı için şehrin gelişmesinde büyük bir katkı sağlamaktadır. Özellikle cumartesi günleri kurulan pazara halkın ilgisi büyüktür. Gölpınar Mahallesi’nin de gelişmesini sağlamak amacıyla özellikle karayolu çevresinde ulaşımaya yönelik işyerlerinin açılması gerekmektedir.

Karakoçan’da hayvancılığa dayalı bazı sanayi tesisleri vardır. Bunlar süt ve süt ürünleri tesisi, yem ve un fabrikası ile et ve et ürünlerini işleten tesisleridir. Hemen hepsi birinci sınıf tesis olan bu işletmeler çok geniş bir pazar hacmine sahiptir. Özellikle süt ve ürünleri fabrikasına Karakoçan, Kovancılar, Elazığ ve Bingöl’den topladığı sütleri, çeşitli şekillerde işleterek yine aynı sahaya pazarlamaktadır. Et ve et ürünleri fabrikasında işlenen etler başta İstanbul, Ankara, Adana, İzmir ve Elazığ gibi şehirlere pazarlanmaktadır. Ancak bunlardan yem fabrikası finansman sıkıntısı nedeni ile kapalı durumdadır. Bu tesisin bir an önce açılması inceleme sahamız ve yakın çevresi için iyi olacağı aşîkârdır. Çünkü Karakoçan Şehri başta olmak sahada üzere çok sayıda besi ahır bulunmaktadır.

Kolan Kaplıcaları’na her yıl binlerce yerli turist gelmektedir. Bu nedenle Kolan Kaplıcaları yönünde büyük bir hareketlilik vardır. Ayrıca yaz mevsiminde özellikle yurt

dışında bulunan işçiler Karakoçan'a gelmektedir. Böylece yaz aylarında Karakoçan'da nüfus iki katına çıkmaktadır. Gelenlerin çoğu kendi özel otomobillerini tercih etmektedir. Böylece şehir merkezinde araç yoğunluğu artmaktadır. Trafiğin daha rahat akışını sağlamak ulaşım konusunda şimdiden ciddi tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu tedbirler arasında otoparklar da olmalıdır. Çünkü yol kenarlarında yapılan parklar yolun verimliliğini en az %25 oranında azaltmaktadır.

Kırsal kesimin esas geçim kaynağı hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım, hayvancılıktan sonra yapılan ikinci faaliyettir. Ancak kırsal kesimde yoğun bir şekilde göç hareketliliği yaşandığı için hayvancılık faaliyetleri gerilemektedir. 1980'li yılların başına kadar yoğun bir şekilde yapılan yaylacılık faaliyetleri yerini gününbirlik yaylacılığa bırakmıştır. Meralar, erken otlatmadan dolayı verimliliği kısmen bozulmuştur. Özellikle Bağliagaç mevki, göçebe Beritanlılar'ın göç yolları üzerinde kalmaktadır. Beritanlılar nisan ortalarına doğru itibaren buraya ulaşmakta ve henüz yeni filizlenen otlar ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle Beritanlı göçebelere bir düzenleme getirilmeli ve meralar ıslah edilmelidir.

Mera hayvancılığın bu durumu karşısında besi hayvancılığı gelişme eğilimindedir. Başta Karakoçan Şehri olmak üzere şehre yakın köylerde çok sayıda besi ahır bulunmaktadır. Bu ahırlar, istihdama yönelik büyük bir kaynak oluşturmaktadır. Ancak çevre kirliliği açısından büyük bir sorun oluşturmaktadır. Modern ve lüks yapılar arasında ortaya çıkan bu ahırlar birçok hastalığı tetiklemektedir. Bu nedenle ahırları bir plan dâhilinde yeniden değerlendirmek gerekir. Arcılık gelişmekte olan bir diğer hayvancılık şeklidir. Karakoçan'da üretilen yayla balı Türkiye'nin her yerinde rahatlıkla satılmaktadır. Karakoçan balını tanıtmak amacıyla 2001 yılında bal festivali ve halk konseri yapılmıştır. Bundan sonra bal festivali pek yapılmamıştır. Hem yörenin hem de balın tanıtımına katkı sağlamak amacı ile bal festivali geleneksel hale getirilmelidir.

Karakoçan'da el dokuma halı ve kilim atölyeleri yaygınlaştırılmalıdır. Bu konuda İlçe Halk Eğitim Müdürlüğü'nün yönlendirici olması gerekir. Halk Eğitim Müdürlüğü daha önce böyle bir çalışma yapmış, ancak üretilen kilim ve halılar piyasa araştırmasının üzerine çıktığı için bundan vazgeçilmiştir. Aslında Karakoçan'a büyük bir gurbetçi desteği vardır. Üretilen halı ve kilimler gurbetçiler tarafından rahatlıkla alınabileceği gibi yine onlar vasıtasıyla Avrupa ülkelerine iyi bir tanıtınla pazarlanabilir.

Tarım hayvancılıktan sonra gelen ekonomik faaliyettir. Sulu tarım arazisi çok azdır. Kalecik Sulama alanı, şehir alanı içinde kaldığı için tarım her geçen gün

azalmaktadır. Zaten yörenin iklimi de tarıma pek elverişli değildir. Bu nedenle daha çok kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tahıl tarımı yapılmaktadır. Özellikle Karakoçan Ovası'nda seracılık faaliyetleri denenmektedir. Ancak ısı faktörü üretimi olumsuz yönde etkilemektedir.

Bir diğer önemli faaliyet ormancılıktır. Sahadaki ormanların tıraşlanmasına ve bakımına yönelik olarak 2004 – 2023 yıllarını kaplayan bir plan yapılmıştır. Bu plan çerçevesinde her yıl yaklaşık 30 bin ster ağaç kesilmesi gerekirken, sahada görülen terör olayları ve halkın kış mevsiminde çalışmaya karşı isteksiz olması nedeniyle her yıl 5000 ster ağaç kesimi yapılmaktadır. Bu sahadaki ormanlar daha iyi bir organize ile daha verimli hale getirilmelidir.

Sağlık açısından Karakoçan Devlet Hastanesi yerleşme ve yakın çevresinin ilgi merkezidir. Karakoçan Devlet Hastanesi çok geniş bir sahaya hizmet vermektedir. Ancak hastanede hekim sıkıntısı bulunmaktadır. Bu sıkıntı hastanenin tam kapasite ile çalışmasını engellemektedir. Genel cerrah uzmanları olmadığı için hastanede ameliyat vakaları gerçekleştirilememektedir. Bu hastalar Fırat Tıp Merkezi'ne sevk edilmektedir. Bu nedenle hastanenin hekim sıkıntısı bir an önce giderilmelidir.

Yatılı Bölge İlköğretim Okulu, Karakoçan İmam Hatip Lisesi, Karakoçan Lisesi ve İlköğretim Okulları Karakoçan'ı büyük bir ilgi merkezi haline getirmektedir. Karakoçan Yatılı İlköğretim Okulu öğrenci potansiyeli karşısında yetersiz kaldığı için yeni bina yapılmaktadır. 2008–2009 eğitim ve öğretim yılından itibaren Yatılı Bölge Okulu yeni binasında eğitime devam edecektir. Karakoçan Kaymakamlığı, 44 bina şeklinde olan eski Yatılı Bölge Okulu'nu, Fırat Üniversitesi'ne bağlı Meslek Yüksek Okulu olarak değerlendirme çabaları vardır. Meslek Yüksek Okulunun açılması durumunda yörenin gelişmesine büyük bir katkı sağlayacağı için Fırat Üniversitesinin bu çabalara destek vermesi gerekir. Okulların açılması ile birlikte, Karakoçan'a öğrenci göçü olmaktadır. Aileleri ile birlikte 2000 civarında olduğu tahmin edilen öğrenciler Karakoçan'a kış mevsiminde bir canlılık katmaktadır.

Değişken bir nüfusa sahip olan araştırma alanımızda son yıllarda köy nüfusları azalırken, şehir nüfusu artmıştır. 1960'lı yıllarda yurt dışı göçleri ve 1980'li yıllarda iç göçler nedeniyle nüfusun büyüme hızı yavaşlamıştır. Özellikle 1990'lı yıllar da yoğunlaşan terör olayları yüzünden geçim sıkıntısı başlamış ve bunu göçler takip etmiştir. Bu nedenlerden dolayı kırsal kesimler adeta boşalmaktadır. Tarım arazilerinin önemli bir kısmı işletilmediği için köylerde bulunanlar tarafından mera olarak

kullanılmaktadır. Bugün (2007) alanımızda 12903 kişisi kasabada, 17117 kişisi köylerde olmak üzere toplam 30020 kişi yaşamaktadır.

Ticarî fonksiyonu ile ön plana çıkan Karakoçan, idarî açıdan da geniş bir sahanın yönetim merkezidir. Yani Karakoçan'ın yönetim fonksiyonu ilçe sınırları dışına taşmaktadır. Tapu ve Kadastro Müdürlüğü'ne, Adliye'ye, Orman İşletme Şefliği'ne çevrede bulunan birçok ilçe yerleşmesi de bağlıdır Karakoçan, çevresini ticarî, sosyal, kültürel ve yönetim açıdan etkilemektedir. Böylece Karakoçan geniş bir sahaya hizmet veren ve aynı onları etkileyen bir şehir olarak ortaya çıkmıştır. Karakoçan bu özelliğini iyi kullanabildiği takdirde yörede zaman zaman etkili olan terör olayları konusunda halk bilinçlendirebilir.

Doğal ortamın sağladığı avantajlarla Karakoçan, dışarıdaki çok sayıdaki gurbetçisinin maddi desteği ile Türkiye'de modern entansif hayvancılığın örnek bir merkezi haline getirebilir. Bu sektörün gelişmesi ile yakın çevrenin çeşitli fonksiyonları açısından dağıtım ve toplama merkezi daha da büyüyebilir.

Su kaynaklarının bol olması tarım sektörüne büyük bir katkı sağlayabilir. Ayrıca Kolan kaplıcaları sağlık turizmine ivme kazandırabilir.

Karakoçan turizm potansiyeli yüksek olan bir yöredir. Bunların başında Kolan Kaplıcaları gelmektedir. Kolan Kaplıcalarının iyi bir şekilde tanıtımı yapılarak yöre ekonomisine çok daha güçlü bir katkı sağlayabilir. Turizmin diğer önemli kaynakları arasında volkanik Kurucadağ, Peri Suyu vadisi, mağaraları, türbeleri, tarihi yerleri, yüzen adaları (Yücekonak Köyü), şifalı gölleri, efsaneleri gelmektedir.

Kurucadağ yörede yükseltisi en fazla olan dağdır. Volkanik kökenli olan bu dağ yapılacak olan bazı düzenlemelerle turizme kazandırılabilir. Dağa ilk kar ekim ayından itibaren yağar ve temmuz başlarına kadar yerde kalmaktadır. Bu dağ çevresinde kar kalınlığı 1,5 m'ye kadar ulaşmaktadır. Burada kurulacak olan kayak merkezleri yöre ekonomisini daha da canlandırabilir. Öte yandan yükseltisinden dolayı çok geniş bir çevreyi gözetleme imkânına sahiptir. Dağ aynı zamanda dağcılık faaliyetlerine de uygundur. Bu nedenlerden dolayı doğa meraklılarına geniş imkânlar sunmaktadır. Yapılacak düzenlemeler ve tanıtılarla Kurucadağ turizme kazandırılabilir.

Peri Suyu vadisinde çok sayıda baraj bulunmaktadır. Bu barajların muhtelif kesimlerinde yapılacak olan düzenlemelerle önemli rekreasyon alanları oluşturulabilir. Öte yandan Peri Suyu vadisinde çok sayıda mağaralar ve galeriler bulunmaktadır. Gerekli tedbirler alındıktan sonra mağaralardan da faydalanmak olanaklıdır.

Karakoçan'da çok sayıda türbe bulunmaktadır. Bunların başında Garip Baba (Yeşilbelen), Güzel Baba (ayırgl), Pir Cemal Abdal (Demirdelen), Battalgazi (Yüzev), Sefkar Baba, Kulubaba (Karakoçan) nemli trbelerdir. Bunlarla ilgili efsaneler tanıtılarak, dini turizme kazandırılabilir.

Tarihi yerler arasında Bahçecik Hyg, Bağın Kalesi, Sarıhan (Sarıhan Köyü), Skemera (Fareli şehir), Viranşehir, Balcalı köyündeki layıt taşları, Okçular köyündeki Roma dönemi kaya mezarları ve kale kalıntıları vardır. Bunlarla ilgili araştırmalar ve kazı çalışmaları yapılarak yörenin tarihi aydınlatılmalıdır. Yine yöre sakinlerinden edindiğimiz bilgilere göre Hz. Mevlana'nın 9 -12 yaşları arasında Okçular Köyü'nün Bahşış mevkiinde yaşadığı söylenilmektedir. Yörenin tarihi kalıntılar restorasyonlardan geçirilerek turizme kazandırılabilir.

Yücekonak Köyü'nde yüzen ada vardır. Bahçecik Köyü'nde acılı su kaynakları (böbrek taşlarını düşürmeye faydalı) ve doktor balıkları (sedef hastalığına karşı etkili), Kızılca'da şıfalı gl (kaşıntıya karşı) vardır. Bu su kaynakları iyi şekilde planlanıp, tanıtıldığı taktirde yöre ekonominde katkı sağlayabilir.

Karakoçan'da yeni keşfedilen bazı maden yatakları vardır. Bunlar, Sağın – Alayağmur köyleri arasındaki magnezyum ocakları, Yücekonak köyünde kömür yataklarıdır. Magnezyum yatakları Kanadalı bir şirket tarafından ve kömür yatakları da Elazığlı bir şirket tarafından kapatılmıştır. Ancak arazi sahipleri ile şirket arasından uzlaşma sağlanamadığı için maden ocakları işletmeye aılamamaktadır. Maden ocaklarının işletilmeye açılması durumunda yöre ekonomisinde büyük bir canlık olacaktır.

Karakoçan'da geniş meşe ormanları vardır. Bu ormanlar içinde Türkiye'nin diğerk yörelerinde pek rastlanılmayan Anadolu Sırtlanı yaşamaktadır. Geyik diğerk yabani türü oluşturmaktadır. Bu hayvanlar koruma altına alınmalı ve avlanması yasaklanmalıdır.

Karakoçan Ovası'nda çok verimli tarım arazileri vardır. Özellikle sera tarımı yaygınlaştırılmalıdır. Kolan kaplıcası sıcak suları seraların ısıtılmasında kullanılabilir. Bu seralarda organik sebze üretilmeli ve bu üretimin, tanıtımı da gurbetilerimiz tarafından Avrupa lkelerinde yapılmalıdır.

Özellikle zlce ve Gümüşakar köylerinde çok kaliteli su kaynakları bulunmaktadır. Bu su kaynakları gerekli incelemelerden sonra üzerinde kurulacak şişeleme tesisi yöre ekonomisine önemli bir kaynak oluşturabilir.

Karakoçan'da heyelan olaylarına sık rastlanılmaktadır. Ancak Çelebi, Kulundere, itak alıkaya ve Yücekonak köy yerleşim yerleri heyelan bölgesinde kalmaktadır. Bu nedenle köy yerleşim yeri değıştirilmelidir.

Sonuç olarak, doğal ve beşerî özellikleri ile Elazığ ilinden farklılaşan Karakoçan İlçesi sahip olduğu özellikleri ile geniş bir sahayı etkilemektedir. Göçlerin etkisi ile kırsal nüfus çözülmekte ve şehir nüfusu artmaktadır. Gurbetçilerin de destekleri ile Karakoçan Şehri sürekli büyümeye devam etmektedir. Bu büyüme tarım arazileri üzerinde olduğu için verimli sulu tarım arazilerini yitirmektedir.

KAYNAKLAR

- AKDAĞ, M., 1995, **Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi (1243-1453)**, C. 1, Cem Yayınevi, İSTANBUL.
- AKSIN, A., 1999, “*Osmanlı Dönemi'nde Harput'un İdari Yapısı*”, Dünü ve Bugünüyle Harput Sempozyumu, C. I, s: 61-76, ELAZIĞ.
- AKSOY, E., - TURAN, M., v.d., 1996, “*Elazığ Havzasının Tersiyerdeki Evrimi*”, Jeoloji Mühendisliği Bölümü 30.Yıl Sempozyumu Bildirileri, s: 293-310, TRABZON.
- AKSOY, E., ÇELİK, H., 1995, “*Kovancılar (Elazığ) Yakın Kuzey ve Batısının Jeolojik Özellikleri*”, S.Ü. Müh. Mim. Fak. Der., c.10, KONYA.
- AKURGAL, E., 2000, **Anadolu Uygarlıkları**, Net Turistik Yayınları, İSTANBUL
- AKYOL, İ.H., 1947, “*Türkiye'de Akarsu Sistemleri ve Rejimleri*”, Türk Coğrafya Dergisi, S:9-10, s:1-30, İSTANBUL.
- AKYÜREK, M. A., 2000, **Karakoçan Ovası'nın Jeomorfolojisi**, Fırat Ün. Coğrafya Ana Bilimdalı (Lisans Tezi), ELAZIĞ
- ALAGÖZ, C. A., 1941, “*Yayla Tabiri Hakkında Rapor*”, Birinci Coğrafya Kongresi Raporları, s:150- 157, ANKARA.
- ALAGÖZ, C. A., 1984, “*Türkiye'de Yer Adları Üzerine Bazı Düşünceler*”, Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, 11-13 Eylül-1984, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yay. No: 60, Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi, No: 17, ANKARA
- ALAGÖZ, C. A., 1993, “*Türkiye'de Yaylacılık Araştırmaları*,” Ankara Üniversitesi, **Türkiye Coğrafi Araştırmalar ve Uygulamalar Dergisi**, S. 2, s: 1 – 52. ANKARA
- ALPTEKİN, Ç., 1992, “*Selçuklular Zamanında Harput*”, Tarih İçinde Harput Sempozyumu, Fırat Üniversitesi Fırat Havzası Araştırma Merkezi Yayınları No: 12, s: 45-51, ELAZIĞ.
- ARDEL, A., 1965, “*Anadolu Havzalarının Teşekkül ve Tekamülü Hakkında Düşünceler*”, İ. Üni., Coğrafya Enstitüsü Dergisi Cilt: 8, Sayı:15, s:60-73, İSTANBUL
- ARDIÇOĞLU, İ, 1964, **Harput Tarihi**, İSTANBUL
- ARNİ, P., 1936., **Şarki Anadolu ve Mücavir Mıntıkaların Tektonik Ana Hatları**. MTA. Yay. Seri:B. No: 4, ANKARA

- ARSLAN, H., 2002, **Akçadağ İlçesi'nin (Malatya) Coğrafyası**, F. Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- AŞAN, M.B., 1987, “*Elazığ-Bingöl ve Tunceli İlleri Ortaçağ Yüzey Araştırması, 1987*”, VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı, s: 529-554, ANKARA.
- AŞAN, M.B., 1992, **Elazığ, Tunceli ve Bingöl İllerinde Türk İskan İzleri (XI –XIII)** Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 125, Seri: 1, Sayı: A 25, ANKARA.
- AŞAN, M.B., 1994, “*Yukarı Fırat Havzasında Ortaçağ Yüzey Araştırması*”, XI. Türk Tarih Kongresi, s: 759-783, ANKARA.
- AŞAN, M.B., 1999. “*Osmanlı Öncesi ve Harput ve Yöresinde Türk İskanının Tarihi Gelişimi*”, Dünü ve Bugünüyle Harput Sempozyumu C. I, s: 49-60, ELAZIĞ.
- ATALAY, İ., 1986, **Uygulamalı Hidroğrafya – I**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay. No: 26, İZMİR.
- ATALAY, İ., 1989, *Türkiye’de Erozyonu Etkileyen Jeomorfolojik Etmenler*, Türkiye 13. Jeomorfoloji Kurultayı 27-31 Mart 1989 Bildiri Özetleri, ANKARA
- ATALAY, İ., 1991, **Genel Beşeri ve İktisadi Coğrafya**, Yeni Çağ Basın – Yayın, ANKARA
- ATALAY, İ., 1994 (a) , **Türkiye Coğrafyası**, Ege Üniversitesi Basımevi, İZMİR.
- ATALAY, İ., 1994 (b), **Türkiye Vegetasyon Coğrafyası**, Ege Üniversitesi Basımevi, İZMİR.
- ATALAY, İ., 1998, **Genel Fiziki Coğrafya**, Ege Üniv. Basımevi, İZMİR.
- ATALAY, İ., 2004, **Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği**, Meta Basımevi, İZMİR
- ATALAY, İ., 2006, **Toprak Oluşumu, Sınıflandırılması ve Coğrafyası**, Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri, İZMİR.
- ATALAY, İ., MORTAN K., 2006, **Türkiye Bölgesel Coğrafyası**, İnkılap Kitapevi, İSTANBUL.
- ATALAY, İ., TETİK, M., YILMAZ, Ö., 1985, **Kuzeydoğu Anadolu’nun Ekosistemleri, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları**, Teknik Bülten Serisi No: 141, ANKARA.
- BAYKAL, 1990, “*Salihli Kentsel Alanının Gelişmesinde ve Belirli Yönlere Kaymasında Rol Oynayan Faktörler*”, ADTYK, Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, ANKARA.
- BAYTOP, T., 1997, **Türkçe Bitki Adları Sözlüğü**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, ANKARA.

- BENEDİCT, P., 1971, **Türkiye’de Küçük Kasabaların Etüdüne İlişkin Bazı Sorunlar**, Türkiye Coğrafi ve Sosyal Araştırmalar, Çağlayan Matbaası, İSTANBUL.
- BİLGİN, T., 1984, **Genel Kartoğrafya 2**, Bakış Yayınları, İSTANBUL
- BOYRAZ, Z., ÇİTÇİ, D., 2005, “*Kuruluş, Gelişme ve Şehirsel Fonksiyonlar Açısından Gürün Şehri*”, Atatürk Üni. Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı:14, s:95-120, ERZURUM.
- BOZAKMAN, İ. H., 1963, “*Doğu Anadolu mıntıkasında bulunan Bazı Meşe Türlerinin Botanik Özellikleri ve Dağılışı*” Orman Araştırma Enst. Dergisi No: 9 (2), s. 18 – 31 İSTANBUL.
- BULUT, C., 1968, “*Elazığ – Karakoçan – Turna Düzü Ve Çevresinin Hidrojeolojik Raporu*”, DSİ 9. Bölge Müdürlüğü, ELAZIĞ.
- BULUT, C., 1973, “*Elazığ – Karakoçan İlçesi Yoğunağaç Köyü’ndeki Kaplıcalar Hakkında Hidrojeoloji Etüd Raporu*”, DSİ 9. Bölge Müdürlüğü, ELAZIĞ.
- CANPOLAT, L., 2005, **Kolan (Karakoçan) Traverten Taraçalarının oluşumu ve Turistik Potansiyeli**, Fırat Üni. Fen – Edb. Fak. Coğrafya Bölümü (Lisans Tezi Danışman: Prof. Dr. Sadettin TONBUL), ELAZIĞ.
- CERİT, S., 1986, “*Türkiye’de İller Arası Göçler*”, **Nüfus Bilimleri Dergisi**, C:8, s: 81-103, ANKARA.
- CHAPUT, E., 1976, **Türkiye’de Jeolojik ve Jeomorfojenik Tetkik Seyahatleri**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 324. İSTANBUL.
- ÇAĞLAYAN, H., 1996, “*Akçadağ (Malatya) Kuruluşu, Gelişmesi ve Fonksiyonel Sınıflandırılmasındaki Yeri*”, Fırat Üniversitesi, **Sosyal Bilimler Dergisi**, C:8, S:1, ELAZIĞ.
- ÇAĞLIYAN, A., 2002, **Baskil İlçesi (Elazığ) Coğrafyası**, Fırat Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- ÇİFTÇİ, M., 1998, **Karakoçan’ın Kuruluşu ve Gelişmesi**, Fırat Üniversitesi Coğrafya Anabilim Dalı (Lisans Tezi), 1998, ELAZIĞ.
- ÇİTÇİ, M. D, M. A. ÖZDEMİR, 1999, “*Elazığ’ın Bölgesel Turizmi İçindeki Yeri, Doğal ve Kültürel Turizm Potansiyeli*”, Dünü Bugünüyle Harput Sempozyumu, ELAZIĞ
- ÇİTÇİ, M. D. – YİĞİT, A., 1995, “*Hazar Gölü ve Behrimaz Havzalarında Tarımsal Etkinlikler*”, I. Hazar Gölü ve Çevresi Sempozyumu, ELAZIĞ.

- ÇİTÇİ, M. D., 1990, “*Harput Buzluk Mağarası’nın Jeomorfolojik Özellikleri ve Mağarada Buz Oluşumu*”, Fırat Üniversitesi Coğrafya Sempozyumu, 14–15 Nisan 1986, ELAZIĞ.
- ÇİTÇİ, M. D., 1996, “*Kuyulu ve Şahinkaya Köylerinin (Elazığ) Demografik Özellikleri*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, ELAZIĞ.
- DAKKOT, B., “*Türkiye’de Nüfus Hareketleri*”, İst. Üni. Coğ. Enst. Dergisi, Cilt:2, Sayı:5-6, İSTANBUL.
- DARKOT, B., 1943, “*Türkiye’nin Coğrafi Bölgeleri Arasında Yukarı Fırat Bölgesi*” II. Üniversiteler Haftası, Elazığ, s: 254-268, Kenan Kitabevi, İSTANBUL.
- DARKOT, B., 1961, “*Türkiye’nin İdari Coğrafyası Üzerine Düşünceler*,” İstanbul Üniversitesi, Coğrafya Enstitüsü Dergisi, C. 6, S. 12, s: 35–46. İSTANBUL.
- DARKOT, B., 1972, “*Doğu Anadolu’nun Coğrafi Özellikleri*”, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, S:5, s:111-118, ERZURUM.
- DENKER (TOLUN), B., 1977, **Yerleşme Coğrafyası–Kır Yerleşmesi**, İstanbul Üniversitesi, Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No:2275. İSTANBUL.
- DOĞANAY, H. 2002 (b), **Ekonomik Coğrafya: 1 – Doğal Kaynaklar**, Aktif Yayınevi, İSTANBUL.
- DOĞANAY, H., 1983, **Erzurum’un Şehirsel Fonksiyonları ve Başlıca Planlama Sorunları** (Doçentlik Tezi) Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, ERZURUM.
- DOĞANAY, H., 1990, “*Turistik Potansiyeli Bakımından Gürlevik Çağlayanı*”, Atatürk Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi, S:18, s:147-161, ERZURUM.
- DOĞANAY, H., 1994, **Türkiye’nin Beşeri Coğrafyası**, Gazi Büro Kitapevi, ANKARA.
- DOĞANAY, H., 1997, **Türkiye Beşeri Coğrafyası**, MEB Yay., İSTANBUL.
- DOĞANAY, H., 1998, **Türkiye Ekonomik Coğrafyası**, Çizgi Kitabevi Yayınları, KONYA.
- DOĞANAY, H., 2002 (a), **Coğrafyaya Giriş, 1: Genel ve Fiziki Coğrafya**, Aktif Yayıncılık, 7. baskı, ERZURUM.
- DOĞANAY, S., 2007, “*Yomra’nın Başlıca Fonksiyonel Özellikleri*”, Atatürk Üniversitesi, **Doğu Coğrafya Dergisi**, Sayı:18, s:79-111, ERZURUM.
- DÖNMEZ, Y., 1976, **Bitki Coğrafyasına Giriş**, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İSTANBUL.

- DÖNMEZ, Y., 1985, **Bitki Coğrafyası**, Güney Matbaacılık, İSTANBUL.
- EKİM, T., 1991, “*Yukarı Fırat Havzası Bitkileri, Kullanımı ve Doğanın Korunması*, Fırat Havzası Tıbbi ve Endüstriyel Bitkileri Sempozyumu”, 6 – 8 – Ekim 1986, s: 7 – 13, ELAZIĞ.
- ELİBÜYÜK, M., 1989, “*Türkiye’nin Tarihi Coğrafyası Bakımından Önemli Bir Kaynak, Mufasssal Defterler*”, A.K.D.T.Y.K. Coğrafya Araş., c.2, s.2, s:11-42, ANKARA.
- EMİROĞLU, M., 1971, “*Coğrafi Bölgelere Göre Kırsal Yerleşmelerin Yüzölçümü, Parsel Sayısı ve Genişlikleri ile İlgili Bir Araştırma*”, A.Ü.D.T.C.F. Araştırma Dergisi, S:3-4, s:109-138, ANKARA.
- EMİROĞLU, M., 1977, **Bolu’da Yaylalar ve Yaylacılık**, A.Ü.D.T.C.F. Yay. No: 272, ANKARA.
- EMİROĞLU, M., 1986, “*Elazığ İlinin Nüfus Özellikleri*, Fırat Üniversitesi, Fırat Havzası Coğrafya Sempozyumu, s: 63-85, ELAZIĞ.
- ERİNÇ, S., - BİLGİN, T., 1956, “*Türkiye’de Drenaj Tipleri*,” İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, C. 4, S. 7, s: 124–156. İSTANBUL.
- ERİNÇ, S., 1953, **Doğu Anadolu Coğrafyası**, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 572. İSTANBUL.
- ERİNÇ, S., 1957, **Tatbiki Klimatoloji ve Türkiye’nin İklim Şartları**, İ.T.Ü. Hid. Ens. Yay. Sayı 2, İSTANBUL.
- ERİNÇ, S., 1965, **Yağış Müessiriyeti Üzerine Bir Deneme ve Yeni Bir İndis**, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 41, İSTANBUL.
- ERİNÇ, S., 1973, “*Türkiye’nin Şekillenmesinde Neotektoniğin Rolü ve Jeomorfoloji–Jeodinamik İlişkileri*,” Jeomorfoloji Dergisi, S. 5, s: 15–25. ANKARA.
- ERİNÇ, S., 1977, “*Türkiye: İnsan ve Ortam*”, İ.Ü.Coğrafya Enstitüsü Dergisi, S:18-19, s:1-33, İSTANBUL.
- ERİNÇ, S., 1977, **Vejetasyon Coğrafyası**, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İSTANBUL.
- ERİNÇ, S., 1984, **Klimatoloji ve Metotları**, İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 2, İSTANBUL.
- ERİNÇ, S., 1996, **Jeomorfoloji–I**, Öz Eğitim Yayınları, No: 12, KONYA.
- EROL, O., - AKKAN, E., - ELİBÜYÜK, M., - DOĞU, A.F., 1987, “*Aşağı Fırat Bölgesi’nde Bugünkü ve Kuvaterner’deki Doğal Çevre Koşulları*”, Aşağı Fırat Projesi 1978-1979 Çalışmaları, ODTÜ, ANKARA.

- EROL, O., 1983, “*Türkiye’nin Genç Tektonik ve Jeomorfolojik Gelişimi*,” Jeomorfoloji Dergisi, S. 11, s: 1–22. ANKARA.
- EROL, O., 1993, **Genel Klimatoloji**, Gazi Büro Kitapevi, ANKARA.
- GOTTMANN, J., 1976, **Şehirsel Merkeziyetin Gelişmesi** (Çeviren Nazmiye Özgüç), İst. Üni. Yay. No: 2087, Coğrafya Enst. Yay. No:80, İSTANBUL.
- GÖNEY, S., 1976, **Adana Ovaları I**, İstanbul Üni. Yay. No: 2162, Coğ. Enst. Yay. No: 88, İst. İSTANBUL.
- GÖNEY, S., 1984, **Şehir Coğrafyası-1**, İst. Üni. Edb. Fak. Yay. No: 2274, Coğrafya Enst. Yay. No:91, İSTANBUL.
- GÖNEY, S., 1985, **Büyük Menderes Bölgesi**, İstanbul Üniversitesi Yay. No: 1895, Coğrafya Enstitüsü Yay. No: 79, İSTANBUL.
- GÖZENÇ, S., 1977, “*Arazi Kullanılması ve Değerlendirmesinin Coğrafi Yönden Tetkiki*”, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, S:20-21, s:1169-176, İSTANBUL.
- GÖZENÇ, S., 1997, **Bolu Depresyonu ve Yakın Çevresinde Araziden Faydalanma**, İ. Ü. Coğrafya Enst. Yay: 108, İSTANBUL.
- GÜMÜŞÇÜ, O., 1995, “*Sungurlu İlçesi’nin Nüfus Özellikleri*”, A. Ü. Türkiye Coğ. Der. S.4, s:225–243, ANKARA.
- GÜNER, İ., 1997, “*İğdır’ın Kentsel Fonksiyonları ve Fonksiyonel Sınıflandırılmasındaki Yeri*”, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı:32, s:176-218, İSTANBUL.
- GÜRBÜZ, M., KORKMAZ, H., 2001, “*Ilıca Kasabasında Sağlık (Termal) Turizmi*”, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 36, İSTANBUL
- HAYLİ, S., 1995, **Erzincan Ovası’nın Beşeri ve İktisadi Coğrafyası**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- HESKE, F., 1963, **Die Erschliessung Der Stepe**, İ. Ü. Orman Fakültesi Yayınları No: 23, İSTANBUL.
- HOŞGÖREN, M. Y., 1986, **Jeomorfolojinin Ana Çizgileri I**, İ. Ü. Yay., No: 3132 İSTANBUL.
- HOŞGÖREN, M.Y., 1975, **İnegöl Havzasının Jeomorfolojisi**, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No: 81, İSTANBUL.
- HOŞGÖREN, M.Y., 1992, **Hidroğrafya’nın Ana Çizgileri**- İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yay. No: 111, İSTANBUL.

- İBRET, Ü. B., 2007, “*Türkiye’de Yeni Gelişen Bir Termal Turizm Merkezi: Çavundur Kaplıcası*”, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 18, s:135-164, ERZURUM.
- İÇDUYGU, A.,- SİRKECİ, İ.,- AYDINGÜN, İ., 1998, “*Türkiye’de İç Göç ve İç Göçün İşçi Hareketine Etkisi*”, Türkiye’de İç Göç Konferansı (6-8 Haziran 1997, BOLU), İSTANBUL.
- İÇÖZ, E. , 1975, “*Palu ve Karakoçan Ovaları jeofizik Rezistivite Etüd Raporu*”, Devlet Su İşleri Genel Müd. Yeraltı suları Dairesi Başkanlığı, ANKARA.
- İNANDIK, H., 1965, **Türkiye Bitki Coğrafyasına Giriş**, Baha Matbaası, İSTANBUL.
- İNANDIK, H., 1969, **Bitkiler Coğrafyası**, İstanbul Matbaası, İSTANBUL.
- İZBIRAK, R., 1976, **Bitki Coğrafyası**, Ankara Üniversitesi Basımevi, ANKARA.
- İZBIRAK, R., 1977, **Sistematik Jeomorfoloji**, Harita Genel Müdürlüğü Yayınları, ANKARA.
- İZBIRAK, R., 1990, **Sular Coğrafyası**, M.E.B. Yayın No: 159, İSTANBUL.
- İZBIRAK, R., 1992, **Coğrafya Terimleri Sözlüğü**, MEB Yayınları Öğretmen Kitapları Dizisi, No: 157, İSTANBUL.
- İZBIRAK, R., 1996. **Türkiye-II**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları No: 197, İSTANBUL.
- KAFALI, M., 1992, “*Anadolu’nun Fethi ve Türkleşmesi*”, Tarih İçinde Harput Sempozyumu, Fırat Üniversitesi Fırat Havzası Araştırma Merkezi Yayınları No: 12, s. 21-31, ELAZIĞ.
- KARABORAN, H. H., 1984 (a), “*Türkiye’de Mevkii Adları Üzerine Bir Araştırma*,” Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, 11-13 Eylül-1984, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yay. No: 60, Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi, No: 17, ANKARA.
- KARABORAN, H. H., 1989, “*Şehir Coğrafyası ve Şehirsel Fonksiyonlar*” F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, C.3, Sayı:1, s:95-129, ELAZIĞ.
- KARABORAN, H. H., 1990, “*Merkezi Yer Olarak Islahiye ve Hassa*”, Fırat Üni. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4, Sayı:2,s:145–158, ELAZIĞ.
- KARABORAN, H.H., 1984 (b), **Nüfus Coğrafyası**, F.Ü. Fen-Edb. Fak. Coğ. Böl. Ders Notları, ELAZIĞ.
- KARAKAŞ, E., 1996, **Merkezi Fonksiyonları Açısından Ağın, Arapgir, Kemaliye**, F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- KALKAN, A., 1968, Elazığ – Karakoçan – Akyokuş (Ferho) Jeofizik Etüt Raporu, DSİ 9. Bölge Müdürlüğü, Rapor No: 70, ELAZIĞ.

- KOÇMAN, A., 1993, **Türkiye'nin İklimi**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 72, İZMİR.
- KOÇYİĞİT, A., 2003, “*Karakoçan Fay Zonu Atımı, Yaşı, Etkin Stres Sistemi ve Depremsellliği*”, ATAG – 7 (Aktif Tektonik Araştırma Grubu 7. Toplantısı) Yüzüncü Yıl Üniv. Jeoloji Mühendisliği Bölümü, 1 – 3 Ekim, Sayfa: 9 – 10, VAN
- KOPAR, İ., 2001, **Yukarı Zamanlı Çayı Havzası'nın Fiziki Coğrafyası**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi) ERZURUM.
- KÖKTEN, İ.K., 1971, “*Keban Baraj Gölü Çevresinde Taş Devri Buluntuları*”, Atatürk Konferansları: IV, s:125-131, ANKARA.
- KÖROĞLU, K., 1996, **Urartu Krallığı Döneminde Elazığ (Alzi) ve Çevresi**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İSTANBUL.
- KÖSE, A., 1996, **Fonksiyonel Özellikleri Yönünden İvrindi**, Atatürk Üniversitesi, Yay. No: 831, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yay. No: 74, Araştırma Serisi No: 16, ERZURUM.
- KUBAN, D., 1978, “*Anadolu Türk Şehrinin Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fiziki Özellikleri Üzerinde Bazı Gelişmeler*”, Vakıflar Dergisi, S. VII, ANKARA.
- KUNÇ,Ş., - ÇUKUR, A., 1988, “*Yukarı Fırat Havzası Maden Ocakları ve Bazı Arkeolojik Buluntularla İlişkileri*”, IV. Arkeometri Sonuçları Toplantısı, s: 29-33, ANKARA.
- KUTLU, M., 1987, **Şavaklı Türkmenlerde Göçer Hayvancılık**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları:84, Gelenek, Görenek ve İnançlar Dizisi:4, Sevinç Matbaası, ANKARA.
- MATER, B., 1998, **Toprak Oluşumu Ve Korunması**, İ. Ü., Yayınları: 3465, Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 6, İSTANBUL.
- MEMİŞ, E., 1989, **Eski Çağ Türkiye Tarihi (En Eski Devirlerden Pers İstilasına Kadar)**, Selçuk Üniversitesi Yayınları No: 67, KONYA.
- MOR, A., - ÇİTÇİ, M.D., 2002, “*Elazığ'ın Su Problemleri ve Su Kirliliği*”, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C:12, S:2, s:63-82, ELAZIĞ.
- NAZLI, H., 1939, **Elazığ İlinin Coğrafi, Zirai, Ticari, Tarihi, Nüfus ve Jeolojik Durumu**, Zerbamat Basımevi, ANKARA.
- ORHONLU, C., 1987, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskanı**, Eren Yayınları, İSTANBUL.

- ÖZÇAĞLAR, A., 1988 (a), “Kazova’da Zirai Faaliyetlerin Gelişimi”, A.Ü.DTCF Dergisi C: XXXII, S:1-2, ANKARA.
- ÖZÇAĞLAR, A., 1988 (b), “Türkiye’de Tarım Alanlarının Coğrafi Dağılışının Doğal Çevre İle İlişkisi”, Ankara Üniversitesi, Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Araştırma Dergisi, S:11, s:131-150, ANKARA.
- ÖZÇAĞLAR, A., 1988 (c), **Kazova’nın Coğrafyası**, Ankara Üni. Sos. Bil. Ens. (Doktora Tezi). ANKARA.
- ÖZÇAĞLAR, A., 1992, “Ezinepazar Depresyonunun Coğrafyası, Ankara Üniversitesi”, Araştırma Projeleri: 148, ANKARA.
- ÖZÇAĞLAR, A., 1996, “Türkiye’nin İdari Coğrafyası Bakımından Köy, Bucak, İlçe, il ve Belde Kavramları Üzerine Düşünceler” A. Ü. D.T.C.F., Coğ. Araş. Dergisi, S: 12, s. 7 – 24, ANKARA.
- ÖZÇAĞLAR, A., 1997, **Ezinepazar Depresyonu (Amasra) Coğrafyası**, Ekol Yay., ANKARA.
- ÖZÇAĞLAR, A., 1997, **Türkiye’de Belediye Örgütlü Yerleşmeler (Kasaba-Şehirler)** Ekol Yayınevi, s:7-27, ANKARA.
- ÖZÇÖREKÇİ, H., 1944, “Anadolu’da Küçük Şehir Araştırmaları”, Ank. Üni. Dil ve Tarih-Coğrafya Fak. Dergisi, Cilt:3, Sayı:2, s:71-83, ANKARA.
- ÖZDEMİR, M.A., 1989, **Kovancılar Ovası ve Yakın Çevresinin Genel ve Uygulamalı Jeomorfolojisi**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) ELAZIĞ.
- ÖZGÜR, E.M., 1998, **Türkiye Nüfus Coğrafyası**, GMC Basın-Yayın, ANKARA.
- ÖZTEKİN (OKAN), Ö., 2004, **Kolan (Karakoçan) Sıcak ve Minarelli Su Kaynağının Hidrojeokimyasal Kimyasal İncelenmesi**, Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış oktora Tezi), ELAZIĞ.
- ÖZTEKİN, N., ve EROL., O., 1970, “Akarsu Rejimlerine Yağış, Yerşekli, ve Yapının Etkisi”, Jeomorfoloji Dergisi, s:2, S36-49, ANKARA.
- PAMAY, B., 1966, **Doğu Anadolu Orman Durumu**, İ. Ü, Orman Fakültesi Dergisi, Seri: B 16 (2); Sf, 1 – 2 – İSTANBUL.
- PEKCAN, N, 1999, **Karst Jeomorfolojisi**, Filiz Kitapevi, İSTANBUL.
- SARAÇOĞLU, H., 1989, **Doğu Anadolu Bölgesi**, MEB Yayınları, No: 176, İSTANBUL.

- SARİBEYOĞLU, M., 1951, **Aşağı Murat Bölgesinin Beşeri Coğrafyası**, A.Ü.DTCF. Doğu Anadolu Araş. İst. Yay. No: 1, Anıl Matbaası, İSTANBUL.
- SERDAROĞLU, Ü., 1977, **Aşağı Fırat Havzasında Araştırmalar 1975**, ODTÜ Aşağı Fırat Projesi Yayınları Seri:I, No:1, ANKARA.
- SERGÜN, Ü., 1975, **Beşeri Coğrafya Açısından Bir Araştırma: Uluova**, İ.Ü. Coğrafya
- SERGÜN, Ü., 1994, “*Türkiye’de Kır Nüfusunun Yükselti Kademelerine Göre Dağılışı*”, İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülteni, sayı:11, No:11, sayfa: 17-23, İSTANBUL.
- SEVİM, V., 2005, “*Elazığ /Bahçecik Yazıtı ve Urartu Eyalet sistemi Üzerine Düşünceler*”, Fırat Üniversitesi, sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:15, s:379-384, ELAZIĞ.
- SEVİN, V., 1987, “*Elazığ-Bingöl İlleri Yüzey Araştırması, 1986*”, V. Kazı Sonuçları Toplantısı- II, s: 1-41, ANKARA.
- SEVİN, V., 1994, **Anadolu Arkeolojisinin ABC’si**, Simavi Yayınevi, İSTANBUL.
- SOYLU, H., 2007, “*Tarihte Önemi Azalan Yerleşmelere Bir Örnek: Kiğı*”, Doğu Coğrafya Dergisi, sayı:17, s:87-110, ERZURUM.
- SUNGUR, A.K., 1980, “*Türkiye’de İnsan Yaşamı Açısından Uygun Olan ve Olmayan Isı Değerlerinin Aylık Dağılışı ile İlgili Bir Deneme*”, İst. Üni. Coğrafya Enst. Dergisi, S. 23, İSTANBUL.
- SUNGUROĞLU, İ., 1958, **Harput Yollarında. 1**. Cilt, Yeni Matbaa, İSTANBUL.
- SÜR, Ö., 1993, “*Türkiye’nin Deprem Bölgeleri*”, Ankara Üniversitesi, Coğrafya Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, S:2, s:20-47, ANKARA.
- ŞAHİN, C., 1987, Erozyon - Toprak Erozyonu – Yarıntı (Gully) Erozyonu, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3/1, s: 189-222, ANKARA.
- ŞAROĞLU, F, YILMAZ, Y., 1986, “*Doğu Anadolu’da Neotektonik Dönemdeki Jeolojik Evrim ve Havza Modelleri*”, Maden Teknik ve Arama Dergisi sayı: 107, sf. 73 – 94, ANKARA.
- ŞAROĞLU, F., – GÜNER, Y., 1981. “*Doğu Anadolu’nun Jeomorfolojik Gelişimine Etki Eden Öğeler: Jeomorfoloji, Tektonik, Volkanizma İlişkileri*,” Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni, C: 24, s: 39–50. ANKARA.
- ŞENGÖR, A.M.C., 1984, “*Türkiye Tektonik Tarihinin Sınıflandırılması*”, Ketin Sempozyumu (20-21 Şubat), İSTANBUL.

- TAMGAÇ, Ö.F. – YILDIRIM, N. ve GÜRLER, H., 2001, “*Elazığ – Karakoçan – Kolan Kaplıcaları ve Çevresi Jeotermal – Jeokimyasal Çalışmaları Etüt Raporu*”, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Enerji Hammadde Etüt ve Arama Dairesi Başkanlığı, ANKARA.
- TANDOĞAN, A., 1989, **Türkiye’de 1975-1980 Döneminde İller Arası Göçler**, KTÜ. İlk.ve İd. Bil. Fak. Yay No: 5, TRABZON.
- TANDOĞAN, A., 1994, **Türkiye Nüfusu**, Eser Ofset Matbaacılık, TRABZON.
- TANOĞLU, A., 1954, “*İskan Coğrafyası, Esas Fikirler, Problemler ve Metot*,” Türkiye Mecmuası, C: XI. İSTANBUL.
- TANOĞLU, A., 1968, **Ziraat Hayatı**, İ.Ü. Coğ. Ens. Yay. No: 8, İSTANBUL.
- TANOĞLU, A., 1969, **Nüfus ve Yerleşme**, İ. Ü. Yay., No: 1183, Edb. Fak. Coğ. Enst. Neşriyat, No: 45, İSTANBUL.
- TANOĞLU, A., 1989, **Türkiye’de 1975-1980 Döneminde İller Arası Göçler**, KTÜ Yayın No: 141/5, TRABZON.
- TARKAN, T., 1972, “*Ana Çizgileriyle Doğu Anadolu Bölgesi*,” Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, S. 3–4, s: 7–22. ERZURUM.
- TATAR, Y., 1995, **Jeoloji Harita Bilgisi**, Fırat Üniversitesi Yayını No: 43, ELAZIĞ.
- TIZLAK, F., 1987, **398 Numaralı Harput Şer’iye Sicili, (H.1230 – 1255, M. 1814 - 1839)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), ELAZIĞ.
- TIZLAK, F., 1997, **Osmanlı Döneminde Keban-Ergani Yöresinde Madencilik (1775-1850)**, Türk Tarihi Kurumu Basımevi, ANKARA.
- TONBUL, S., 1990 (a), “*Bingöl Ovası ve Çevresinin İklimi*”, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, sayı. 4(1), s: 263 – 314, ELAZIĞ.
- TONBUL, S., 1985, **Kuzova – Hasandağı, ve Çevresinin (Elazığ Batısının) Fiziki Coğrafyası**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktra Tezi), ELAZIĞ.
- TONBUL, S., 1987 (a), “*Elazığ Batısının Bitki Örtüsü Özellikleri*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.1 , S. 1, s: 209-244, ELAZIĞ.
- TONBUL, S., 1987 (b), “*Elazığ Batısının Genel Jeomorfolojik Özellikleri ve Gelişimi*”, Jeomorfoloji Dergisi, S: 15, s:37-58, ANKARA.
- TONBUL, S., 1989, “*Elazığ Batısının Toprak Özellikleri*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 3, S.1, s: 211-234, ELAZIĞ.

- TONBUL, S., 1990 (b), “*Elazığ ve Çevresinin İklim Özellikleri Ve Keban Barajının Yöre İklimi Üzerine Olan Etkileri*”, Fırat Üni. Coğrafya Sempozyumu 14 – 15 Nisan 1986, s: 275 – 293, ELAZIĞ.
- TONBUL, S., 1996, “*Bingöl Dağının Volkan Morfolojisi ve Volkanizma – Tektonik ilişkileri*”, F. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 8 Sayı: 1 Sayfa: 311 – 340 ELAZIĞ.
- TUNCEL, H., 2000, “*Türkiye’de İsmi Değiştirilen Köyler, Fırat Üniversitesi*”, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:10, Sayı 2, ELAZIĞ.
- TUNCEL, M., 1981, “*Türkiye’de Doğal Olaylar Sonucunda Yer Değiştiren Kentler*”, İstanbul Üniversitesi Yer Bilimleri, S. 1-2, s: 115-124. İSTANBUL.
- TUNÇDİLEK, N., 1964, “*Türkiye’de Yaylalar ve yaylacılık*”, İ. Ü., Coğrafya Enstitüsü Dergisi, S:14, s:14-28, İSTANBUL.
- TUNÇDİLEK, N., 1967, **Türkiye İskan Coğrafyası–Kır İskanı**, İstanbul Üniversitesi, Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No: 49. İSTANBUL.
- TUNÇDİLEK, N., 1977, “*Türkiye’nin Dağlık ve Ormanlık Bölgelerinin Ekonomik Problemleri*”, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi, S:22, s: 43-52, İSTANBUL.
- TUNÇDİLEK, N., 1978, Türkiye’nin Kır Potansiyeli ve Sorunları, İ. Ü., Coğrafya Enstitüsü No: 96, İSTANBUL.
- TUNÇDİLEK, N., 1985, **Türkiye’de Relief Şekilleri ve Arazi Kullanımı**, İ. Ü., Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No:4, İSTANBUL.
- TUNÇDİLEK, N., 1986, Türkiye’de Yerleşmenin Evrimi, İ.Ü. Yayın no: 3367, Deniz Bil. ve Coğrafya Ens. Yay. No: 4, İSTANBUL.
- TURAN, O., 1980, **Anadolu Beylikleri**, İSTANBUL.
- TÜMERTEKİN, E., - CÖNTÜRK, H., 1956, “*Türkiye’de En Düşük Suhunetlerin Bitkilerin İktisadi Olarak Yerleştirilmesindeki Rolü*”, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Cilt: 4, S: 7, s: 17–32. İSTANBUL.
- TÜMERTEKİN, E., 1957, **Kurak Bölgelerde Ziraat**, İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayınları No: 96, İSTANBUL.
- TÜMERTEKİN, E., 1965, **Türkiye’deki Şehirlerin Fonksiyonel Sınıflandırılması**, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yay., No: 43, İSTANBUL.
- TÜMERTEKİN, E., 1968, **Türkiye’de İç Göçler**, İ.Ü. Yay No: 1371, Coğ. Ens. Yay. No: 54, İSTANBUL.

- TÜMERTEKİN, E., 1987, **Ulaşım Coğrafyası**, İ.Ü., Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 85, İSTANBUL.
- TÜMERTEKİN, E., 1994, **Beşeri Coğrafya'ya Giriş**, İ.Ü. Yay. No: 3819, Edb. Fak. Yay. No: 2464, İSTANBUL.
- TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N.; 2002, **Beşeri Coğrafya, (İnsan – Kültür – Mekan)**, Çağatay Kitapevi, İSTANBUL.
- ÜNLÜ, M., 1998, “*Demirci – Hisar Kaplıcaları (Manisa)*”, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 33, İSTANBUL.
- YALÇINLAR, İ., 1964, “*Orta Anadolu’da Jeomorfolojik Müşahedeler*”, Türk Coğrafya Dergisi, S:22-23, s:29-49, ANKARA.
- YALÇINLAR, İ., 1992, “*Türkiye’de Strüktürel ve Jeomorfolojik Gözlemler*”, Türkiye Coğrafyası Dergisi, S:27, s:15-27, İSTANBUL.
- YALÇINLAR, İ., 1996, **Strüktürel Jeomorfolojisi**, Cilt: 1, (4. Baskı), Öz Eğitim Yayınları, KONYA.
- YAMAK, E. , 1971, “*Elazığ – Karakoçan Yenice Köyü Toprak – Su Kooperatifi İşletme Tesisleri Fizibilite Raporu*” No:70, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Yer Altı Suları Dairesi Başkanlığı, ANKARA.
- YAZICI, H., 1995, “*Şehir Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Bayburt*” Türk Coğrafya Dergisi Sayı: 30, s:189-218, İSTANBUL.
- YENAL, O., vd., 1975, “*Türkiye Maden Suları, Akdeniz, Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri*”, İstanbul Üniversitesi Hidro-Klimatoloji Kürsüsü S:5, s:25-75, İSTANBUL.
- YILDIRIM, R., 1990, “*Elazığ Çevresindeki Eskiçağ Kültürleri*”, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi:4(1), s:315-322, ELAZIĞ.
- YILDIZ, H.D., 1992, “*Anadolu’nun Türkler Tarafından Fethi ve Türk Vatanı Olması*”, Tarih İçinde Harput Sempozyumu, Fırat Üniversitesi Fırat Havzası Araştırma Merkezi Yayınları No: 12, s: 33-41, ELAZIĞ.
- YINANÇ, M. H., 1979, “**Belek**”, C:1, s. 468 – 473, İSTANBUL.
- YİĞİT, A., 1994, **Sivrice-Maden Yöresini Mevzii Coğrafyası**, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- YİĞİTOĞLU, A.K., 1941, **Türkiye İktisadında Ormancılığın Yeri ve Ehemmiyeti**, YZE Yay. No: 110, ANKARA.

- YÜCEL, T., 1988, “*Türkiye’de Kır Yerleşme Tipleri*,” Türk Kültürü Dergisi, Yaşar Önen’e Armağan Sayısı, C. XXVI, S. 1, s: 61–69. ANKARA.
- YÜCEL, T., 1988, “*Türkiye’de Kır Yerleşme Tipleri*”, Türk Kültürü Araştırma: XXVI/1, s:69-69, ANKARA.
- YÜCEL,T., 1955, “*Fırat Nehrinin Rejimi Üzerine Bir Deneme*”, Anakara Üniversitesi, Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, S:4, ANKARA

RAPORLAR, BÜLTEN VE İSTATİSTİKLER

ÇETİNDAG, B., 1996, 1996 Yapmış Olduğu Analizler, Fırat Üniversitesi, ELAZIĞ.

DİE, 1940-2007, Genel Nüfus Sayımları, ANKARA.

DİE, Karakoçan Bina Sayımı, 2000

DMİGM, 2008, Elazığ-Kovancılar-Başyurt-Karakoçan-Mazgirt-Bingöl-Kiğı Ortalama ve Ekstrem Değerler, ANKARA.

DPT, 1982, Yerleşmelerin Kademelendirilmesi, ANKARA

ELAZIĞ VALİLİĞİ (ELESKAV), 1998, Elazığ Projesi, (2000'li Yıllara Hazırlık Çalışması), ELESKAV Yay. No: 4, C:1-2-3, ELAZIĞ.

Karakoçan 2007 Yılı Bina Sayım Cetveli, Karakoçan Belediyesi

Karakoçan Belediyesi (Elazığ) jeolojik Etüd Raporu, İller Bankası 12. Bölge Müdürlüğü, ELAZIĞ

Karakoçan Belediyesi, 2008, Brifing Dosyası

Karakoçan Kaymakamlığı, 2008, Brifing Dosyası

KÖY ENVANTER ETÜDÜ (ELAZIĞ), 1964 ve 1981, Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı, Toprak İskan Müdürlüğü Yayınları, ANKARA.

KÖY HİZMETLERİ, 1997, Elazığ İli Arazi Varlığı, K.H.G.M. Yayınları, ANKARA.

ORMAN BOLGE MÜDÜRLÜĞÜ, 2004, Karakoçan Amenajman Planları, ELAZIĞ.

TARIM VE KÖY İŞLERİ BAKANLIĞI, 2000-2007, Tarım İl ve İlçe Müdürlükleri Verileri.

TÜRK DİL KURUMU, 1992, Türkçe Sözlük -1, (A-J Yeni Baskı), Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, İSTANBUL.

1: 25.000 Ölçekli Topoğrafya Haritası (K 43: b1,b2,b3,b4-c3; K 44: a1,a2,a3,a4-b1,b2; J 44: d1,d2,d3,d4-c1,c4), 2005, Harita Genel Komutanlığı, ANKARA.

1: 100.000 Ölçekli Topoğrafya Haritası (K 43-44, J 43-44), 2005, Harita Genel Komutanlığı, ANKARA.

EKLER

EK : 1. Karakoçan'ın Köylerinde yıllara Göre Kadın, Erkek ve Toplam Nüfus

KÖYLER	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
KARAKOÇAN	E 168	315		920	1201	1520	2503	2891	3274	5087	7913		14608	6814
	K 156	231		595	1065	1445	2200	2713	3217	4531	7040		9386	6089
	T 324	546	1012	1515	2266	2965	4703	5604	6491	9618	14923	11948	23994	12903
Aameziası	E 53	60		59	68	94	102	184	220	208	216		163	190
	K 54	62		42	48	65	99	166	203	235	249		206	209
	T 107	122	97	101	116	159	201	350	423	443	465	376	369	399
Akarbaşı	E 176	195		258	335	381	326	277	260	254	167		83	77
	K 179	187		300	316	368	371	331	308	248	198		82	81
	T 355	282	418	358	651	749	697	608	568	502	365	143	165	158
Akçiçek	E 24	29		36	42	49	51	53	55	39	19		19	16
	K 30	29		33	35	24	44	37	47	41	36		29	26
	T 54	58	49	69	77	73	95	90	102	80	55	47	48	42
Akkuş	E 144	167		125	144	130	122	114	86	70	46		15	4
	K 162	188		136	152	177	165	150	110	87	61		12	6
	T 306	355	347	261	296	307	287	264	196	157	107	12	27	10
Altınoluk	E 71	79		138	159	182	215	183	221	258	52		217	261
	K 86	87		133	147	171	195	179	240	277	255		260	254
	T 157	166	197	271	306	253	410	362	461	535	307	509	477	515
Balecik	E 107	86		89	145	173	207	247	248	275	277		170	206
	K 104	90		122	174	186	219	320	286	331	317		203	206
	T 211	176	255	211	319	359	426	477	534	606	594	436	373	412
Balcalı	E 82	67		98	110	99	216	115	98	106	75		39	34
	K 74	71		97	100	107	103	112	111	123	84		32	37
	T 156	138	149	195	210	206	219	227	209	229	159	62	71	71
Bardaklı	E 67	71		75	84	90	71	74	78	75	46		20	24
	K 59	56		67	75	91	64	81	108	90	74		28	28
	T 126	127	165	142	159	181	135	155	186	165	120	52	48	52

KÖYLER	1940	1945	1950	1955	1960	1665	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
Çamardı	E 51	37		48	74	66	77	100	72	64	35		30	25
	K 52	33		47	62	78	75	104	87	74	66		34	27
	T 103	70	88	95	136	144	152	204	159	138	101	65	64	52
Çatalyol	E 34	33		43	42	65	60	88	86	53	41		8	4
	K 20	19		34	58	66	64	80	81	59	50		10	6
	T 54	52	59	77	100	131	124	168	167	112	91	45	18	10
Çavuşyolu	E 39	46		77	85	114	116	161	115	138	108		52	41
	K 46	59		74	78	95	108	170	162	190	153		73	48
	T 85	105	117	151	163	209	224	331	277	328	261	117	125	89
Çayırçulu	E 86	109		131	186	185	188	189	164	155	121		74	41
	K 97	108		155	185	190	220	213	203	187	161		69	40
	T 183	217	253	286	371	375	408	402	367	342	282	139	143	81
Demirdelen	E	10		13	35	34	39	53	76	46	47		46	60
	K	7		7	26	40	35	35	57	39	42		44	53
	T	17	41	20	61	74	74	88	133	85	89	72	90	113
Doğanyol	E	74		104	133	137	152	187	144	137	166		58	49
	K	71		98	119	140	189	165	138	155	144		73	58
	T	145	166	202	252	277	341	352	302	292	260	258	131	107
Gündoğdı	E 142	142		227	275	357	342	388	356	373	290		179	176
	K 157	161		240	288	331	343	353	364	355	330		235	187
	T 299	303	415	467	563	688	685	741	720	728	620	443	414	363
Hamzalı	E 48	64		94	95	125	154	189	147	145	134		88	76
	K 52	57		75	87	110	150	188	156	155	145		87	60
	T 100	121	153	169	182	235	304	377	303	300	279	184	175	136
Kalecik	E 67	95		140	174	194	253	256	289	290	268		167	200
	K 95	91		110	129	176	228	238	293	293	331		260	237
	T 162	186	233	250	303	370	481	494	582	583	599	332	427	437
Kalkankaya	E 51	42		56	66	66	112	133	98	148	116		91	106
	K 50	35		57	60	64	117	131	114	158	136		112	122
	T 101	77	89	113	126	130	229	264	212	306	252	225	203	228
Karakoçan	E 53	58		65	71	85	70	90	88	68	56		18	17
	K 53	58		78	108	91	89	84	110	100	75		27	22
	T 106	116	114	114	179	176	259	274	198	168	131	54	46	39
Karapınar	E 47	38		13	23	23	44	95	120	150	189		181	166
	K 54	43		5	16	18	33	89	132	189	245		236	207
	T 101	81	38	18	39	41	77	184	252	339	434	412	417	373

KÖYLER	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
Karasakal	E 67	66		65	80	78	75	81	86	69	40		11	14
	K 69	73		74	85	83	84	88	98	68	43		12	17
	T 136	139	162	139	165	161	159	169	184	137	83	20	23	31
Kavakdere	E 63	69		58	85	86	85	139	104	89	65		41	30
	K 52	59		65	81	103	161	151	113	103	62		46	36
	T 115	128	109	123	166	189	246	290	217	192	127	54	87	66
Kızılca	E 41	60		68	108	166	92	145	157	153	118		65	87
	K 52	59		80	98	117	117	130	150	156	137		94	96
	T 93	119	151	148	206	233	209	275	307	309	255	186	159	183
Kızılpmar	E 101	115		123	159	185	171	187	234	235	119		115	106
	K 107	110		152	143	182	198	214	243	256	199		116	103
	T 208	225	246	275	302	367	369	401	477	491	425	176	231	209
Koçyiğitler	E 121	130		159	237	236	188	205	182	167	170		137	79
	K 138	117		187	229	247	241	220	215	198	160		71	70
	T 259	247	301	346	466	483	429	425	397	365	330	172	208	149
Kültünder	E 55	67		110	128	170	190	241	235	244	245		182	194
	K 66	69		106	147	164	186	225	236	239	277		203	203
	T 121	136	181	216	275	334	376	466	471	483	522	402	385	397
Okçular	E 431	489		588	625	793	661	1049	641	435	316		223	130
	K 405	474		670	728	790	759	974	619	466	337		119	127
	T 836	963	1005	1258	1353	1583	1420	2023	1260	901	653	354	422	257
Ormanlık	E 72	49		94	109	97	70	67	55	54	37		27	28
	K 86	65		79	87	103	68	69	69	55	43		29	22
	T 158	114	153	173	196	200	138	136	124	109	80	43	56	50
Pamuklu	E			102	137	118	76	117	84	52	41		7	11
	K			112	123	121	111	125	99	80	38		5	5
	T			214	260	239	187	242	183	132	79	0	12	16
Paşayaylası	E	23		37	38	38	20	20	21	19	15		0	1
	K	22		20	31	34	16	20	27	21	4		0	0
	T	45	70	57	69	72	36	40	48	40	19	0	0	1
Sarıcan	E 275	251		437	469	475	505	461	782	792	1028		2033	1663
	K 375	366		492	524	531	519	612	759	806	1001		1834	1464
	T 650	617	780	929	993	1006	1024	1253	1541	1598	2029	2883	2867	3127
Tekardıç	E 40	38		64	78	81	86	191	90	77	79		45	51
	K 36	38		62	79	82	100	175	117	98	110		67	69
	T 76	76	92	126	157	163	186	366	207	175	189	116	112	120

KÖYLER	1940	1945	1950	1955	1960	1665	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
Üçbudak	E 44	49		61	65	61	66	81	77	62	54		18	24
	K 45	62		75	67	75	63	73	81	54	52		18	22
	T 89	111	143	136	132	136	129	154	158	116	106	42	36	46
Yalıntaş	E 16	17		19	20	20	30	61	61	61	31		43	29
	K 14	21		20	20	9	22	55	62	42	31		32	21
	T 30	38	36	39	40	29	52	116	123	103	62	71	75	50
Yenice	E	99		60	68	172	11	108	164	199	183		181	220
	K	89		70	55	159	101	107	170	194	208		252	269
	T	188	221	130	123	331	212	215	334	393	391	333	433	489
Yenyaka	E 88	85		135	132	118	110	147	154	154	123		154	81
	K 100	86		110	122	119	132	142	157	169	146		101	73
	T 188	171	191	245	254	237	242	289	311	323	269	183	255	154
Yenüköy	E			110	152	154	252	315	291	347	264		171	182
	K			104	107	132	258	287	329	364	320		241	201
	T			214	259	286	510	602	620	711	584	409	412	383
Yöğünagaç	E 132	147		203	183	198	182	190	159	128	132		129	40
	K 150	160		180	193	207	204	201	158	161	123		55	44
	T 282	307	343	383	376	405	386	391	317	289	255	133	184	84
Yücekönak	E 94	112		114	146	185	211	229	253	235	167		58	56
	K 89	88		110	154	186	240	244	228	229	169		91	74
	T 183	200	163	224	300	371	451	473	481	464	336	147	149	130
MERKEZ TOPLAM	E 3489	4064		5069	5983	6807	6883	8491	7833	7648	6874		6098	5473
	K 3529	4139		5218	5955	6801	7352	8365	8388	8303	7865		6474	5536
	T 7174	8104	9700	10287	11938	13608	14235	16834	16221	15951	14739	11080	12572	11009
Başyurt	E 105	114		132	147	182	197	243	306	341	391		907	244
	K 101	97		107	126	174	237	272	346	370	394		764	292
	T 206	241	188	239	273	356	434	515	652	711	785	599	1671	536
Akbulak	E 124	137		152	167	186	203	218	231	231	154		67	63
	K 117	115		182	203	209	268	285	307	284	201		85	72
	T 241	252	310	334	370	395	471	503	538	515	355	201	152	135
Akyokuş	E	92		111	110	119	126	111	103	101	53		18	32
	K	82		99	119	139	154	146	152	122	81		14	29
	T	174	235	210	229	258	280	257	255	223	134	78	32	61
Alayağmur	E	48		115	173	261	177	177	168	128	81		31	37
	K	47		133	186	215	200	203	181	170	116		44	43
	T	95	223	248	359	476	377	380	349	298	197	68	75	80

KÖYLER	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
Aşağıovacak	E 47	41		72	75	97	107	103	119	121	137		84	93
	K 54	46		54	59	64	104	91	148	147	147		119	106
	T 101	87	116	126	134	161	211	194	267	268	284	257	203	199
Cumhuriyet	E												49	44
	K												55	45
	T											114	104	89
Çanakçı	E 52	60		76	99	114	158	147	115	130	99		63	57
	K 56	60		88	108	121	164	160	124	133	125		85	75
	T 108	125	148	164	207	235	322	307	239	263	224	172	148	132
Çayırdağ	E 28	29		39	93	51	74	93	115	123	64		41	73
	K 25	23		37	79	45	55	67	83	134	94		61	81
	T 53	52	142	76	172	96	129	160	198	257	158	125	102	154
Demirtepe	E 20	19		24	25	23	36	56	42	45	65		34	40
	K 11	17		15	27	30	39	56	43	43	58		52	52
	T 31	36	150	39	52	53	75	112	85	88	123	80	86	92
Deveci	E 43	58		61	105	135	189	206	178	214	179		106	117
	K 58	63		73	124	150	117	203	201	254	253		176	140
	T 101	121	175	134	229	285	366	409	379	468	432	234	282	257
Dumnuşköy	E 74	78		106	131	151	208	196	205	231	213		137	153
	K 74	71		140	131	141	196	184	182	210	225		172	165
	T 148	149	182	246	262	292	404	380	387	441	438	342	309	318
Gözerek	E 43	44		66	84	84	100	71	76	51	46		53	55
	K 38	43		73	70	82	97	60	67	61	54		58	49
	T 81	87	101	138	154	166	197	131	143	122	100	118	111	104
Gullıce	E 112	104		121	141	196	184	256	153	185	138		75	56
	K 98	86		140	142	182	232	233	176	207	159		100	73
	T 210	190	190	261	283	378	416	489	329	392	297	199	175	128
Isabey	E 118	77		70	97	152	109	127	106	85	53		38	35
	K 124	55		81	109	141	127	115	132	120	73		45	35
	T 242	132	138	151	206	293	236	242	238	205	126	73	83	70
Kırgıl	E 21	56		81	121	120	125	120	114	122	104		79	34
	K 29	46		74	114	128	146	161	164	149	105		31	22
	T 50	102	142	155	235	248	271	281	278	271	209	106	110	56
Körünsüf	E 53	50		66	49	77	88	114	109	81	134		61	37
	K 58	50		73	49	75	85	98	109	97	132		59	51
	T 101	100	158	139	98	152	173	212	218	178	266	124	120	88

KOYLER	1940	1945	1950	1955	1960	1665	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
Kuşçu	E 45	48		48	104	118	113	158	143	188	119		90	72
	K 50	50		43	95	98	143	140	187	222	155		109	86
	T 95	98	59	91	199	216	256	298	330	410	274	194	199	158
Kumbet	E			97	139	172	178	208	225	122	65		28	23
	K			92	128	163	170	212	257	153	78		39	26
	T		90	189	267	335	348	420	482	275	143	69	67	49
Mahmuthu	E 91	77		120	155	154	202	210	225	245	192		143	156
	K 91	82		124	141	167	203	194	224	247	235		175	167
	T 182	159	195	244	296	321	405	404	449	492	427	349	318	323
Maksutalı	E 102	177		99	143	164	162	186	173	163	142		22	31
	K 133	109		79	120	140	164	154	164	172	173		20	31
	T 235	226	79	178	263	304	326	340	337	335	315	48	42	62
Mirahmet	E 36	46		64	62	65	79	100	86	95	99		79	61
	K 54	48		53	58	66	98	90	90	93	100		73	62
	T 90	94	90	117	120	131	177	190	176	188	199	148	152	123
Sagın	E 75	103		124	126	125	146	183	168	188	196		104	92
	K 75	93		120	103	152	147	187	173	194	184		145	110
	T 150	193	216	244	229	277	293	370	341	382	380	228	249	202
Savucak	E 9	12		25	27	30	38	55	53	69	56		42	43
	K 9	15		23	27	37	43	56	63	74	62		62	61
	T 18	27	37	48	54	67	81	111	116	143	118	100	104	104
Yukanovacı	E 78	59		103	108	153	163	164	145	170	185		108	111
	K 70	60		97	116	140	153	171	166	192	198		147	121
	T 148	119	150	200	224	293	316	335	311	362	382	295	255	232
Yüzev	E 118	111		129	155	180	223	253	232	229	185		128	129
	K 100	88		124	143	175	231	258	254	303	267		214	139
	T 218	199	225	253	298	355	454	511	486	532	452	324	342	268
BAŞYURT TOPLAM	E 1394	1640		2101	2636	3109	3385	3755	3590	3658	3150		2587	1887
	K 1425	1446		2123	2577	3034	3796	3796	3993	4151	3669		2909	2133
	T 2809	3058	3739	4224	5213	6143	7018	7551	7583	7809	6819	4645	5491	4020
Çan	E 123	122		125	133	150	185	187	180	178	164		130	38
	K 118	117		137	151	171	212	228	217	183	152		49	31
	T 241	234	273	262	284	321	397	415	397	361	316	100	179	69
Akpınar	E 62	71		87	107	119	113	132	101	92	74		38	35
	K 69	76		92	114	134	126	135	142	120	101		49	35
	T 131	147	153	179	221	253	239	267	243	212	175	89	87	70

KÖYLER	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
Alabal	E 159	139		168	208	236	251	266	197	146	133		45	23
	K 153	163		201	231	269	287	261	214	171	148		57	28
	T 312	302	337	369	439	505	538	527	411	317	281	108	102	51
Bazlama	E 230	257		278	389	396	473	515	543	523	419		239	203
	K 222	244		348	397	433	531	586	626	606	255		332	249
	T 452	501	599	626	786	829	1004	1101	1169	1129	974	731	571	452
Çelebi	E 158	141		187	217	267	301	308	263	349	290		110	93
	K 124	127		184	226	263	304	328	387	416	359		126	88
	T 282	268	333	371	443	530	605	636	750	765	649	226	236	181
Çitak	E 70	63		95	76	100	119	158	172	203	149		44	39
	K 87	86		99	102	121	144	160	177	197	160		51	35
	T 157	149	168	194	178	221	263	318	349	400	309	126	95	74
Demirtaş	E 111	105		148	189	166	137	112	93	69	37		13	8
	K 140	142		166	181	198	232	149	102	78	34		16	8
	T 251	247	297	314	370	364	369	261	195	147	71	27	29	16
Dumluyazı	E			88	90	104	130	120	127	107	48		6	8
	K			70	94	105	118	121	102	114	54		6	5
	T			158	184	209	248	241	229	221	102	0	12	13
Gümüşakar	E 97	78		113	101	100	98	106	100	91	50		33	19
	K 103	95		112	108	112	111	107	87	88	54		32	17
	T 200	173	200	225	209	212	209	213	187	179	104	47	65	36
Hamurkesen	E 88	92		110	126	136	146	144	122	116	70		19	10
	K 86	86		132	150	182	176	165	141	139	97		20	13
	T 174	178	225	242	276	318	322	309	263	255	165	43	39	23
Karaçan	E 64	61		88	80	107	85	111	114	90	62		8	1
	K 65	76		87	97	121	128	119	102	98	90		12	0
	T 129	137	162	175	177	228	213	230	216	188	152	17	20	1
Kavalcık	E 104	97		123	121	135	162	210	225	236	179		181	97
	K 118	114		135	137	177	227	227	289	318	271		160	108
	T 222	211	217	258	258	312	389	437	514	554	450	233	341	205
Keklikköy	E 147	133		149	141	152	167	188	147	159	64		19	19
	K 137	133		158	151	170	211	205	163	192	85		16	16
	T 284	266	282	307	292	322	378	393	310	351	149	30	35	35
Kocadayı	E 114	162		228	259	300	230	258	272	276	224		118	77
	K 141	155		203	237	266	260	265	342	295	270		132	98
	T 285	317	376	431	496	566	490	525	614	571	494	207	250	175

KÖYLER	1940	1945	1950	1955	1960	1665	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2007
Korudibi	E 224	215		214	311	291	253	291	226	181	121		16	14
	K 210	237		216	228	272	285	287	257	215	141		19	29
	T 434	452	551	430	539	563	538	578	483	396	262	32	35	43
Kuşbayırı	E 123	129		188	203	216	244	321	264	204	153		66	37
	K 140	146		202	202	258	298	281	303	269	197		62	41
	T 263	275	339	390	405	474	542	602	567	473	350	89	128	78
Özlüce	E 75	64		90	104	99	112	113	88	74	461		59	23
	K 53	55		91	99	105	106	119	91	76	55		28	20
	T 128	119	140	181	203	204	218	232	179	150	516	286	87	43
Pıllavtepe	E							66	50	46	29		18	10
	K							71	69	52	40		19	10
	T							137	119	98	69	22	37	20
Saribaşak	E 259	237		196	298	317	337	381	331	289	196		113	113
	K 245	247		281	301	358	372	414	408	374	273		135	134
	T 504	484	521	477	599	675	709	795	739	663	469	238	248	247
Sarılhan	E 151	144		158	164	171	212	214	196	289	145		60	46
	K 146	132		168	172	177	210	210	217	213	191		71	49
	T 297	276	308	326	336	348	422	424	413	502	336	146	131	95
Yeşilbelen	E 141	114		170	206	222	279	307	274	282	278		106	81
	K 152	166		186	212	220	284	301	296	309	295		133	80
	T 293	310	341	356	418	442	563	608	570	591	573	260	239	161
Yıldızköy	E 69	66		88	91	111	102	99	68	67	18		0	0
	K 74	82		111	105	127	111	100	93	68	26		0	0
	T 143	148	163	199	196	238	213	199	161	135	44	0	0	0
Ç. TOPLAM	E 2569	2490		3091	3614	3895	4130	4607	4253	4067	3364		1441	994
	K 2583	2679		3379	3695	4239	4739	4841	4825	4591	3648		1525	1094
	T 5182	5194	5985	6470	7309	8134	8869	9448	9078	8658	7012	3057	2966	2088
Bucak ve köy	E 8017	8442		10261	12233	13811	14398	16853	15676	15373	13388		10126	8854
	K 8138	8667		10720	12337	14074	15724	17002	17206	17045	15182		10903	8760
	T 16155	17049	19424	20981	24460	27885	30122	33855	32882	32418	28570	18782	21029	17117
İlçe toplam	E 8185	8757		11181	13434	15331	16901	19744	18950	20640	21301		24734	15168
	K 8294	8838		11315	13292	15519	17924	19715	20423	21576	22222		20289	14852
	T 16479	17595	20622	22496	26726	30850	34825	39459	39373	42036	43523	30730	45023	30020

EK 2: Arazide Uygulanan Doğal Ortam ve Yerleşim Yeri Bilgi Anketi

BUCAĞI:

KÖYÜ:

ESKİ ADI :

DOĞAL ORTAM

Açıklama: Uygun cevabın Ön tarafını X şeklinde işaretleyiniz.

1-YERLEŞMENİN ARAZİ YAPISI NASILDIR? (..)DAĞLIK (..)SIRT (..)VADI (..)OVA
2-Yerleşmede daha çok hangi tür araziler yaygındır? (..)Engebeli araziler (..)geniş düzlükler (..)Yüksek Dağlar
3- Yerleşme çevresinde toprak kayması var mı? (..)Evet — (..)Hayır
4- Yerleşme yakınında önemli su kaynakları var mı? (..)Evet — (..)Hayır
5- Yerleşme çevresinde geçici göl var mı? (..)Evet — (..)Hayır
6-Yerleşmenin çevresinde yamaçlardan çıkan su kaynağı var mı? (..)Evet — (..)Hayır
7- Su kaynakları hangi mevsimde artış gösteriyor? (..)Evet (..) Hayır Hangi Mevsim:
8-Yerleşmede çevresinde geçmiş dönemde olup da, günümüzde kuruyan su kaynağı var mı? Evet(..), Hayır(..)
9- Yerleşmenin içinden geçen su kaynağı var mı (..)Evet — (..)Hayır
10- Yerleşmeyi etkileyen sel olaylarına rastlanır mı? (..)Evet — (..)Hayır
11-Yerleşmede heyelan olayları görülür mü? (..)Evet — (..)Hayır
12- Köyünüzün yeri, çeşitli sebeplerden dolayı değişti mi? ? (..)Evet — (..)Hayır Yanıt evet ise sebebini yazınız:
13-Yerleşme daha önce nereye bağlı idi?
14-İlk kar ne zaman yağmaktadır? Gün:.....Ay:.....
15-Kar kalınlığı en fazla kaç metre olmaktadır?.....
16-Karın yerde kalma süresi yaklaşık kaç aydır?.....
17- İlk don olayı ne zaman görülmektedir? Gün:.....Ay:.....
18-Son don olayları ne zaman görülmektedir?.....
19-Yaz ile kış arasında çok belirgin sıcaklık farkı var mı? (..)Evet — (..)Hayır
20-Yazın ürünlerin sıcaktan zarar gördüğü olur mu? (..)Evet — (..)Hayır Evetse; Hangi Ürün:.....Hangi Ayda:.....
21-Dolu yağışı, daha çok hangi ürünlerinize zarar vermektedir?.....
22- Tohumu tarlaya ne zaman atarsınız? Gün:Ay:.....
23-Hasat zamanı hangi tarihte başlar? Gün:Ay:.....
24-Yaz yağışlarına sık sık rastlanır mı? (..)Evet — (..)Hayır
25-Yerleşmeyi daha çok hangi yönden esen rüzgârlar etkiler? (..)K (..)KD (..)D (..)GD (..)G (..)GB (..)B (..)KB
26-Rüzgârlar tarım arazilerine ve yapılarınıza zarar verecek nitelikte mi? (..)Evet — (..)Hayır
27-Hangi mevsiminde sis olayları daha çok görülür?
28-Rüzgâr nedeni ile ağaçların dallarında hep bir yöne uzanış var mı? (Bayrak gibi) (..)Evet — (..)Hayır Varsa hangi yöne doğru:
29- Şiddetli yağmurlar hangi mevsimde görülür?.....
30-Yerleşme çevresinde orman var mı? (..)Evet — (..)Hayır
31- Orman varsa daha çok hangi tür ağaçlar vardır?
32-Ağaçların ortalama yüksekliği kaç metredir?.....
33-En geniş ağacın çevresi tahmini kaç metredir?.....
34-Yerleşmede orman varsa ormanlar daha çok hangi tür araziler üzerinde yer almaktadır? (..)Dağlık (..)Engebeli Arazilerde (..)Sırtlar Üzerinde (..)Çok eğimli (..) Yamaçlarda (..)Akarsu Boylarında
35-Yerleşmede orman varsa nasıl yararlanıyorsunuz?

(...)Yakacak (...)Yapraklardan yararlanma (...)Yaylacılık (...)Orman Ürünleri
36-Ağaçların yapraklarını keserek kışın hayvanlara yediyor musunuz? (...)Evet — (...)Hayır
37-Ormanlarda rastladığınız yabani hayvanların adları nelerdir?.....
38-Doğal güzelliği ile milli park niteliğini taşıyan ormanlar var mı? (...)Evet — (...)Hayır Varsa Özelliğini yazınız:
39-Yerleşmede Orman müdürlüğü tarafından ağaçlandırılmış alanlar var mı? (...)Evet — (...)Hayır Varsa ne kadar alan kaplamakta:.....
40-Size göre ağaçlandırılmış alanlar orman özelliğine kavuşmuş mu? (...)Evet — (...)Hayır
41-İstemediğiniz halde tarım arazilerinizi kaplayan ağaç veya otlar var mı? Varsa adları nelerdir? Evet (...) — Hayır (...) varsa adlarını yazınız:.....
42-Çevrenizde deprem olaylarına sık rastlanır mı? (...)Evet — (...)Hayır
43-Deprem nedeni ile zarar gören mesken var mı? (...)Evet — (...)Hayır Varsa sayısını yazınız:.....
44-Donan toprağın ilkbaharda çözülmesiyle kaya düşmesi (taş yuvarlanması) olaylarına rastlanır mı? (...)Evet — (...)Hayır
45-Tarlaların ekine hazırlanması amacıyla ürün alındıktan sonra tarla yakma(anız) durumunu uyguluyor musunuz? (...)Evet — (...)Hayır
46- Tarlaların ekine hazırlanması amacıyla ürün alındıktan sonra nadas (bir yıl boş bırakma) durumunu uyguluyor musunuz? (...)Evet — (...)Hayır
47-Tarlalardaki zararlı otların yok edilmesi amacıyla ilaçlama yapılıyor mu? (...)Evet — (...)Hayır
48-Yerleşmede ilginç yer şekilleri var mı? (...)Evet — (...)Hayır varsa işaretleyiniz ve adını yazınız (...)Mağara (...)Dik yamaçlı derin vadi (...)Şelale (...)Diğer:...
49- Bilinen maden yatağı var mı? (...)Evet — (...)Hayır Varsa adı nedir?.....
50- İşletilen maden yatağı var mı? (...)Evet — (...)Hayır varsa adı nedir?.....

YERLEŞME DURUMU

51- Yerleşmeye bağlı mahalle, mezra, kom, yayla vs. var mı? Evet () - Hayır ()

Varsa; Aşağıdaki tabloyu doldurunuz. Bu tabloda türü kapsamına bağlı yerleşmenin mahalle, mezra, kom, yayla yerleşmelerden hangisinin olduğunu, uzaklığı kısmına ise asıl köy merkezine uzaklığını yazınız.

Adı	Türü	Hane sayısı	Nüf.	Uzak	Hizmetlerden mevcut olanları işaretleyiniz (X)					
					Okul	Öğret.	Su	Yol	Elek.	Tel.

Bağlı mahallelerle birlikte yerleşmedeki (köyde) meskenlerle ilgili bilgileri aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerlere adetlerini yazınız

52-Oda Sayısına Göre	1 odalı	2 odalı	3 odalı	4 ve Fazla
				
53-Kat Sayılarına Göre	1 katlı	2 katlı	3 katlı	4 ve fazla
				
54-Çatı malzemesine göre	Toprak	Kiremit	Sac	Diğer(.....)
				
55-Çatı Sistemine göre	Düz dam	Beşik çatı	Diğer(.....)	Diğer(.....)
				
56-İnşaat Malzemesine göre	Taş	Kerpiç	Tuğla	Biriket
				
57-Halihazır Durumu	Sağlam	Çürük	Onarılabılır	
				
58-Yakıt Türüne göre	Tezek	Odun	Kömür	Diğer(.....)
				

59-Tuvalet Durumuna Göre	Yok	Evin içinde	Evin dışında	
				
60-İçme suyuna göre	Şebeke	Çeşme	Taşıma	
				
61-Meskenlerin inşaatında kullanılan harç maddesine göre	Toprak+saman	Çimento+kum	Diğeri(.....)	
				
62-Yerleşmelerin eklentilerine göre	Ahır	Samanlık	Garaj	Diğeri(.....)
				
63-Alt katların kullanım şekline göre	Konut	Ahır	Samanlık	Garaj
				

ULAŞIM DURUMU

64- Yerleşmenin Yolu; Asfalt (.....km), Stabilize (...Km), ham toprak –ham(....km) dir.

65- Yerleşmenin Yolu Kapanıyor mu? (...)Evet — (...)Hayır Kapanıyorsa hangi aylarda kaç gün kapandığını sebepleri ile birlikte tabloya yazınız.

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	T
Kar													
Çığ													
Sel													
Kar-tipi													
Heyelan													
Diğer													

66- Yerleşmede bulunan taşıt araçlarının adetlerini yazınız.

Otobüs	Minibüs	Otomobil	Cip	Kamyon	Pikap	Trak.	Motosiklet	Ticari taksi

NÜFUS DURUMU

67- Yerleşmede yaz aylarında kaç kişi bulunmaktadır? (..) kış aylarında kaç kişi bulunmaktadır? (...)

68- Kışın Şehirde oturup, sadece yaz aylarında gelen aile sayılarını belirtiniz.

Kışın oturdukları şehir	Aile sayıları	Yaptıkları iş (memur, esnaf, emekli vb)

69- Yerleşmede arazisi olduğu halde köyde oturmayan, fakat arazisini ekip-biçen aileler var mı? Varsa sayısını yazınız.....

70-Yerleşmeden göç ederek göç giden aileler var mı? Varsa hangi nedenlerden dolayı göç ediyorlar ve genellikle nerelere göç ediyorlar?.....

71-Yerleşmeden başka yerlere günübirlik iş için gidenler var mı? Varsa aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Gittikleri Yer	Gittikleri Aylar	Giden Kişi Sayısı	Yaptığı iş (Memur, Esnaf, emekli, İnşaat, İşçi)

72- Yerleşmeden yurt dışına çalışmaya giden aileler var mı? Varsa sayısını ve gittikleri ülkeyi belirtiniz.

73- Başka yerlere mevsimlik iş için gidenler var mı?

Gittikleri yer	Kişi sayısı	Yaptıkları iş (inşaat, ticaret, tarım vs.)

74-Son beş yılda başka yerlerden gelip yerleşenler var mı? Varsa:

Nereden geldikleri	Gelen aile sayısı	Geliş sebebi (iş, eğitim, güvenlik vb.)

EĞİTİM DURUMU

75- Eğitimle ilgili bilgileri tabloya yazınız

	Açıldığı Yıl	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Durumu	
Okul Türü				Erkek	Kız
İlkokul					
İlköğretim					
Ortaokul					
Lise ve dengi					

76-Köyde okul varsa, okulun başlıca problemleri nelerdir? (Bina ihtiyacı, araç – gereç, lojman ihtiyacı, öğretmen gibi)

77-Okul yoksa öğrenciler hangi okul için nereye gidiyorlar?

	Gittikleri yer	Nasıl gittikleri	Öğrenci Sayısı	
Okul Türü			Erkek	Kız
İlkokul				
İlköğretim				
Ortaokul				
Lise ve dengi				

78- Kurs Düzenleniyor mu?

Türü	Kuruluş yılı	Faal mi?	Öğrenci sayısı
Hahıcılık			
Biçki - Dikiş			
Kuran Kursu			

SAĞLIK DURUMU

79-Yerleşmede bulunan sağlık kuruluşları

			Personel sayısı			
	Var	Yok	Doktor	Ebe	Hemşire	Diğer
Sağlık Evi						
Sağlık Ocağı						
Köy Grup Ebeliği						
Ana Çocuk Sağlığı						

80-Sağlıkla ilgili kurumlar yoksa en yakın sağlık nerededir?

Bulunduğu Yer:.....Köyünüze uzaklığı:.....km

81- Yerleşmede sık sık görülen hastalılar hangileridir?

SU DURUMU

82- Köyde içme suyu ve sulama suyu var mı?

	Yok	Yetersiz	Yeterli	Memba	Akarsu	Artezien	Kuyu	Diğer
İçme suyu								
Sulama Suyu								

83-Yerleşmede içme suyu şebekesi var mı? Varsa

	Evet	Hayır
İçme Suyu Şebekesi var mı?		
İçme suyu kontrolü yapılıyor mu?		
Klorlama yapılıyor mu?		

TARIMSAL DURUM

84-Yerleşmede tarıma elverişli tarım arazisi toplamı ne kadardır.

	Dönüm
Tarım arazisi toplamı	
Sulanabilen tarım arazisi toplamı	
Kıraç tarım arazisi toplamı	
Yerleşmede sulama işlerinde kullanılabilecek bir kaynak var mı? Bu kaynak nasıl getirilebilir mi?	

85- Yerleşmede arazisi olmayan kaç aile var? Bunlar geçimlerini ne ile sağlıyorlar.

86- Hasat zamanı başka yerlerden işçi geliyor mu? Geliyorsa:

Sayısı	Geldiği yer	Geldiği ay	Kaldığı süre

87- Yerleşmede yetiştirilen başlıca mahsulleri sıralayınız

	Üretim	Satılan	Satışa sunulduğu yer			Üretimi azalan ürünün sebebi
	Ton	Ton	Ofis	Tüccar	Pazar	
Türü						
Buğday						
Arpa						
Mısır						
Pamuk						
Kuşne						
Yonca						
Şeker pancarı						
Ayçiçeği						
Domates						
Biber						
Fasulye (taze)						
Fasulye (kuru)						
Nohut						
Mercimek						
Kavun						
Karpuz						
Ceviz						
Kayısı						
Elma						
Kiraz						
Vişne						
Armut						
Üzüm						
Çilek						
Çilek						
Dut						
Kuru soğan						

Taze soğan						
Sarımsak						
Çedene						
.....						

88-Satışı yapılan diğer tarımsal ürünlerini belirtiniz.

Türü	Üretim Miktarı (kg)	Satış Miktarı (kg)	Satışa sunulduğu yer		
			Tüccara	Pazarda	Diğer
Pekmez					
Orcik					
Salça					
Üzüm kurusu					
Dut kurusu					
Kayısı kurusu					

89-Önceden üretildiği halde artık üretilmeyen ürünler var mı? Varsa :

Ürün türü	Vazgeçme Sebebi	Vazgeçme Yılı	Yerine Yetiştirilen Ürünler

HAYVANCILIK

90-Yerleşmenin merası ve çayırı varsa toplam kaç dekadır?

91-Yerleşmede toplam hayvan sayısı ne kardır?

Koyun	Keçi	İnek	Öküz	Eşek	Katır	At		

92-Yerleşmede arıcılık, tavukçuluk ve balıkçılık yapanlar var mı? Varsa

Arıcılık			Tavuk Çitliği sayısı		Balıkçılık yapan aile sayısı
Aile Sayısı	Kovan Sayısı	Bal Üretimi	Et tavuğu	Yumurta tavuğu sayısı	

93-Besi ahır var mı? Varsa miktarı ve hayvan sayısını belirtiniz

94-Yerleşmede satışı yapılan başlıca hayvansal ürünler:

Türü		Satılan	Satışa sunulduğu yer	
		Miktar	Tüccara	Pazarda
Yün-Yapağı	Kg			
Yağ	Kg			
Yoğurt	Kg			
Süt	Kg			
Peynir	Kg			
Bal	Kg			
Koyun	Adet			
Keçi	Adet			
İnek	Adet			
Yumurta	Adet			
Tavuk	Adet			
Balık	Kg			

95-Yaylacılık yapan aileler var mı? Varsa:

Yaylanın İsmi	Yerleşmeye Uzaklığı	Giden aile Sayısı	Götürülen Hayvan Sayısı	Yaylada bulunulan Aylar	Yaylanın Bulunduğu yer

96-köyde bilinen hayvan hastalığı varsa adını yazınız.

	Evet	Hayır	Ölen Büyük baş Hayvan Sayısı	Ölen Küçük Baş Hayvan Sayısı
Çiçek				
Şarbo				
Zerik				
Dabak				
Sarılık				
Sap				
Kuş Gribi				

YERLEŞMEDE BULUNAN SOSYAL VE EKONOMİK TESİSLER

97-Mevcut olanların sayısını yazınız

	Sayı		Sayı		Sayı
Belediye		Cami		DMO alım merkezi	
Karakol		Hamam		Pancar alım merkezi	
PTT Şubesi		Çamaşırhane		TZDK	
PPT Acenteliği		Köy Odası		Mezbaha	
Köy grup teknisyenliği		Köy Kitaplığı		Selektör	
					

98- Mevcut olanların sayısını yazınız

	Sayı		Sayı		Sayı
Bakkal		Marangoz		Kırtasiye	
Kasap		Ayakkabıcı		Benzinlik	
Berber		Sihhi Tesisatçı		Lokanta	
Terzi		Hızar		Otel	
Nalbant		Çömlekçi		Demir doğrama	
Tornacı		Zücaciye			

99-Mevcut olanların miktarını çalışan sayısını yazınız.

Türü	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Türü	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı
Taş Ocağı			Yem İmalathanesi		
Kum Ocağı			Yem Fabrikası		
Kireç Ocağı			Süt Toplama Merkezi		
Maden Ocağı			Süt Fabrikası		
Tuğla Ocağı			Mandra		
Briket İmalathanesi			Kereste Atölyesi		
Halı Atölyesi					

100-Dokumacılıkla uğraşanlar var mı? Varsa:

Türü	Tezgâh Sayısı	Çalışan Sayısı	Türü	Tezgâh Sayısı	Çalışan Sayısı
Halı Tezgâhı			Kilim Tezgâhı		

101-Kooperatif var mı? Varsa:

	Kuruluş Yılı	Faal mi?	Üye Sayısı	Çalışan Sayısı
Türü				
Üretim				
Tüketim				
Sulama				
Kalkınma				
Yatırım				
Kredi				
Balıkçılık				

102-Yerleşmede Pazar kuruluyor mu? Kuruluyorsa hangi gün (.....)

Pazara alış – veriş için çevre yerleşmelerin hangilerinden gelenler olmaktadır? Belirtiniz

103- Haftalık pazarlar yakın çevrede nerede kuruluyor?.....

104-Hangi pazarlardan genellikle hangi ürünleri satın alıyorsunuz?

	Alış - verişin yapıldığı Pazar
Alış - Veriş türü	
Un-yağ-şeker	
Meyve- sebze	
Giyim-kuşam	
Buzdolabı -Çamaşır Makinesi	
Teyp- Radyo- Televizyon...	
Mobilya	
Mutfak Eşyası....	
Tohum-gübre-zirai ilaç...	
Traktör	
Canlı Hayvan	
İnşaat Malzemesi	

105-Yerleşmede bulunan motorlu taşıtların ilçeye ve/veya il'e veya yakın ilçelere sefer sayısı (günde, haftada veya 15 günde şeklinde)

106- Haberleşme ihtiyacını nereden nasıl sağlıyorsunuz?

107-Tarım araçları tamirini hangi merkezde yaptırıyorsunuz?

108- Sizce köyün en önemli ve acilen halledilmesi gereken meseleleri nelerdir? Önem sırasına göre belirtiniz

1-

2-

3-

4-

5

6-

7-

8-

9-

10-

109- Köyünüzde ve yakın çevresinde tarihi eser var mı?

Varsa; Adı :.....Özelliği (harebe ve Sağlam):.....

Hangi dönemde kalma (Osmanlılar veya diğerleri):.....Turizm değeri var mı?.....

Teşekkür ederim

ÖZGEÇMİŞ

1975 yılında Baskil’de doğdum. İlkokulu Baskil’de ve orta öğrenimimi Elazığ’da tamamladım. 1992’de Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü’nü kazandım ve bu bölümden 1996 yılında mezun oldum. Aynı yıl öğretmenlik mesleğime ve yüksek lisans eğitimine başladım. Yüksek lisans eğitimimi 1999 yılında tamamladım. 2002–2003 yılları arasında Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri’nde Asteğmen olarak vatanî görevimi yaptım. 2004 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı’nda doktora eğitimine başladım. Halen Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı Elazığ Gazi Lisesi’nde Coğrafya Öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Evli ve iki çocuk babasıyım.

Ahmet MOR

ELAZIĞ–2008